

СИМФОНИЯ ПАТОРИИ

П. П. КУКОНСКИЙ

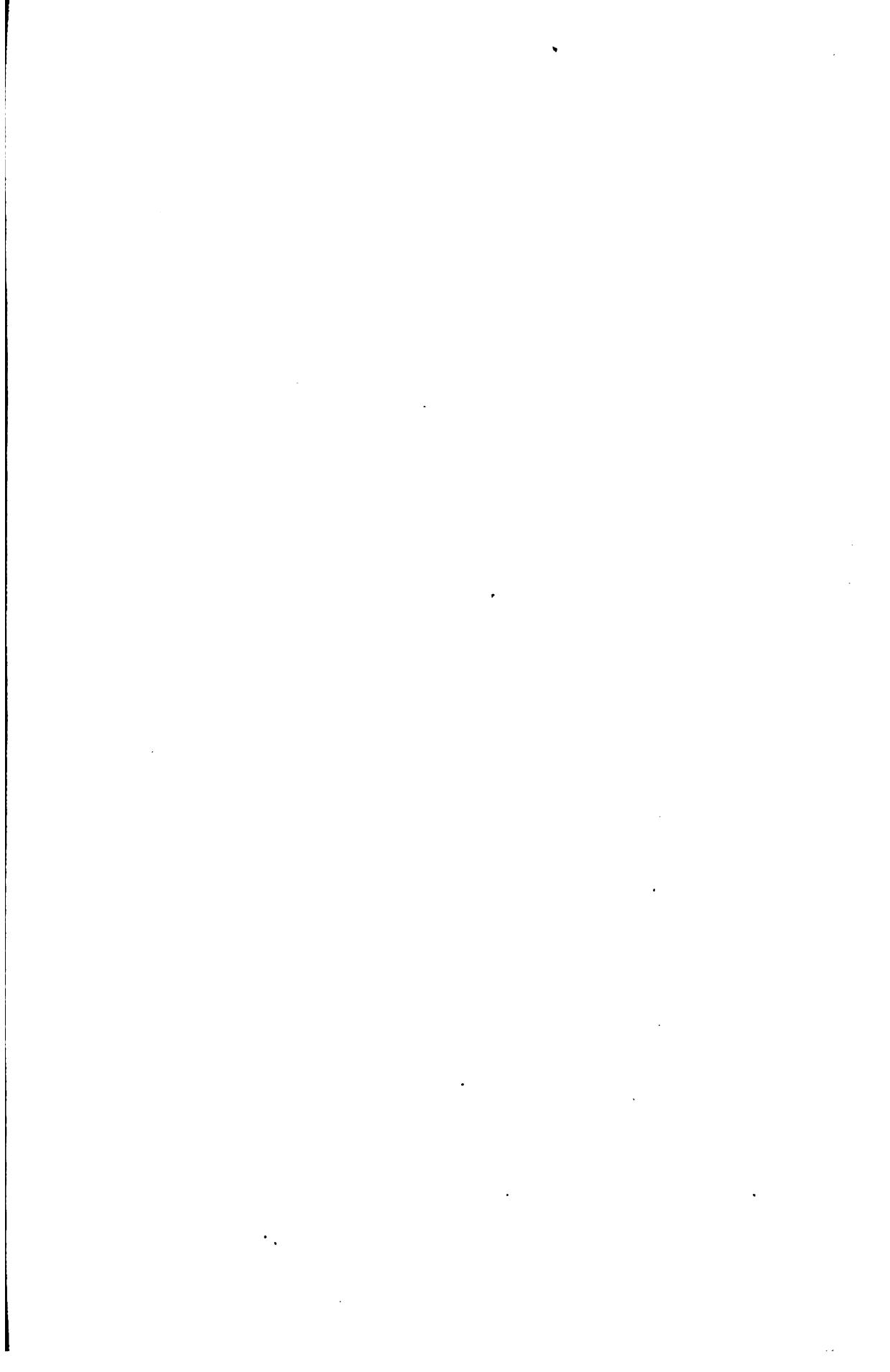

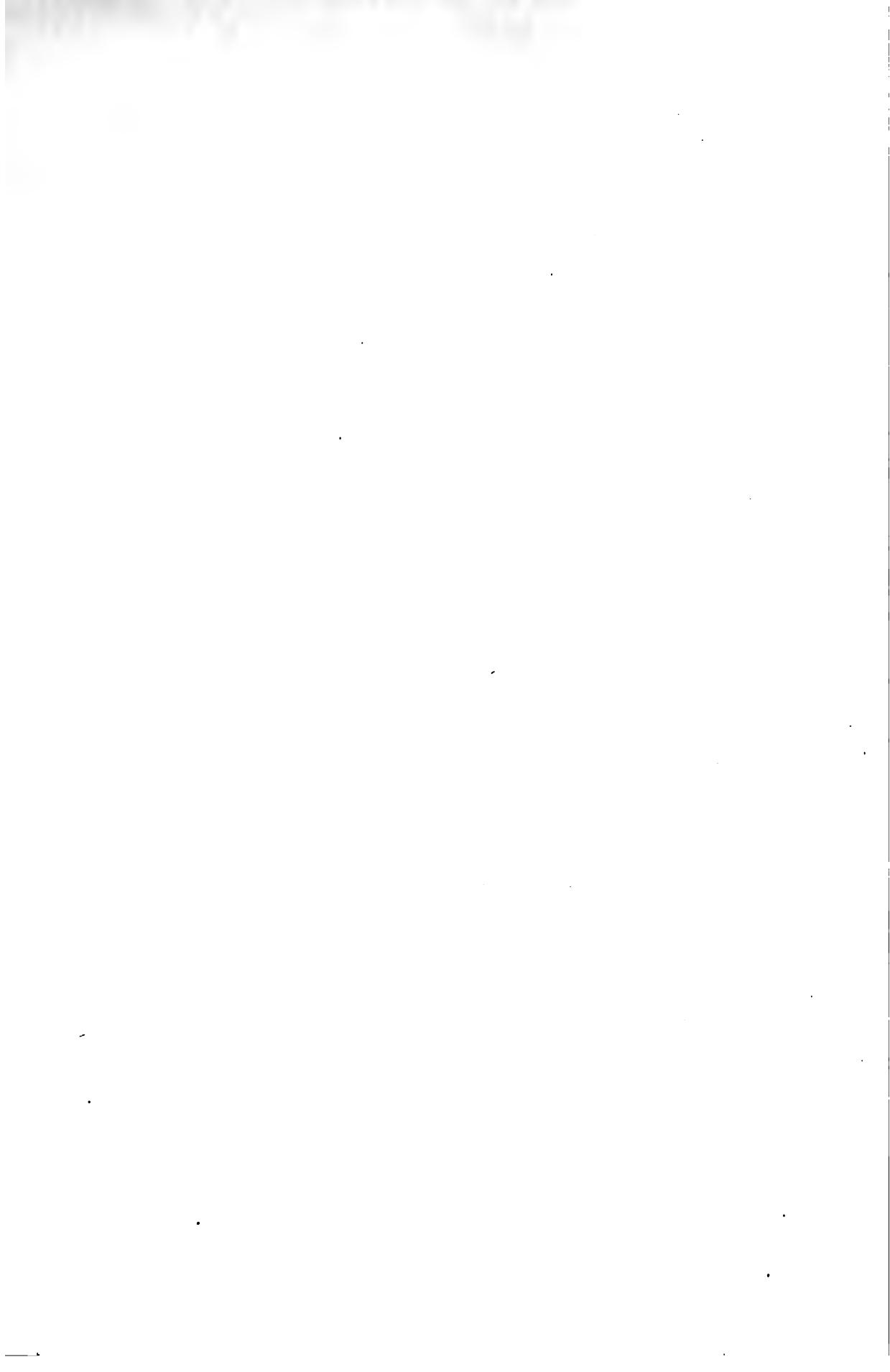
[Handwritten signature]

302 E 20 Confined to
Library

O.PG.3129.W535.M44 (3)

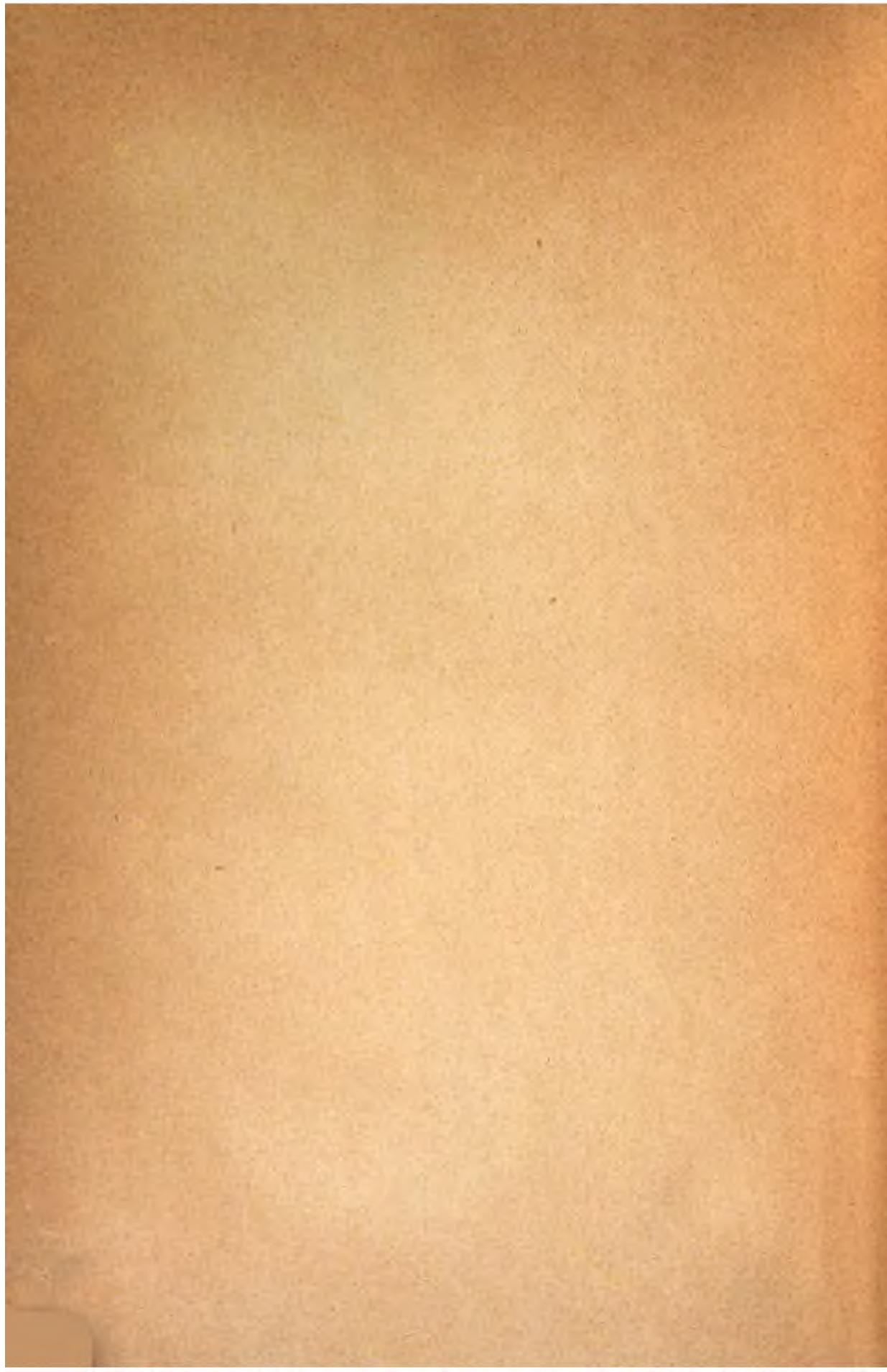

2/R

Aug

NO 780

ТРУДЫ

ЭТНОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕДИЦИИ

ВЪ

ЗАПАДНО-РУССКИЙ КРАЙ,

СКАРЖЕНОЙ

ИМПЕРАТОРСКИМЪ РУССКИМЪ ГЕОГРАФИЧЕСКИМЪ ОБЩЕСТВОМЪ.

ЮГО-ЗАПАДНЫЙ ОТДѢЛЬ.

МАТЕРИАЛЫ И ИЗСЛѢДОВАНІЯ,

СОВРАНИНІЯ

д. чл. П. П. ЧУВИНСКИМЪ.

ТОМЪ ТРЕТИЙ.

НАРОДНЫЙ ДНЕВНИКЪ,

ВЪДВАНЫЙ ПОДЪ НАВЛЮДЕНИЕМЪ

ДѢЙСТВ.-ЧЛ. Н. И. КОСТОМАРОВА.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1878.

IMPERIAL RUSSIAN GEOGRAPHICAL SOCIETY

Напечатано по распоряжению Императорского Русского Географического Общества.

Въ типографії В. БЕЗОВРАЗОВА и Комп. (Вас. Остр., 8 л., д. № 45).

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Издаваемый третій томъ заключаетъ въ себѣ обычай и обряды, принадлежащіе исключительно опредѣленнымъ временамъ года и дніямъ, а равнымъ образомъ и повѣрья, связанныя съ послѣдними. Мы включили сюда и пѣсни, которые поются единственно въ опредѣленное время года и составляютъ особый многочисленный отдѣль народной поэзіи. Таковы пѣсни весеннія (веснянки), которые поются съ ранней весны до Тройцы, въ то время, когда молодежь обоего пола сходится на улицѣ. Многія изъ этихъ пѣсень соединены съ играми. За ними слѣдуютъ русальныя или троицкія, купальскія, соединенные съ народнымъ празднествомъ Купала, 23—24 июня, обжиночныя — при лѣтнихъ полевыхъ работахъ, „колядки“ — на рождественскихъ святкахъ и „щедрівки“ — наканунѣ новаго года. Всѣ эти пѣсни, болѣе чѣмъ всякая другія заключаютъ въ себѣ остатковъ глубокой первобытной старины, хотя съ измѣненіями, накопившимися въ теченіи послѣдующихъ вѣковъ. Мы указываемъ на нихъ ученымъ этнографамъ и археологамъ, какъ на важнѣйшій матеріалъ для уразумѣнія жизни и поэзіи нашихъ предковъ.

Относительно обрядовъ, обычаевъ и повѣрій мы считаемъ нужнымъ замѣтить слѣдующее. Въ настоящее время, когда въ народъ уже вошло много новыхъ пріемовъ жизни и понятій, старина эта теряетъ свою легальную повсемѣстную и неизмѣнную силу. Нѣкоторые обычай и обряды въ иныхъ мѣстахъ совсѣмъ утрачиваются, въ другихъ хотя и сохраняются, но народъ уже перестаетъ придавать имъ значеніе необходимости; они для него

остаются только какою-то художественною обстановкою жизни. Многія повѣрія, хотя и передаются изъ устъ въ уста, но перестали быть предметомъ искренняго вѣрованія, такъ что легко можно встрѣтить передающаго повѣріе и въ то-же время готоваго посмѣяться надъ нимъ, если его спросить, точно ли онъ такъ вѣритъ. Все зависитъ отъ большаго или меньшаго расширенія взгляда, силы природнаго ума и знакомства съ новыми понятіями. Поэтому, всѣ указываемые здѣсь признаки народной жизни хотя дѣйствительно и существуютъ въ народѣ, но тотъ ошибся бы, кто бы подумалъ, что они связываютъ и сковываютъ народную жизнь въ родѣ талмудическихъ правилъ евреевъ. Всѣ эти признаки могутъ существовать еще долго, даже и при большемъ развитіи народа, составляя поэтическую обстановку его жизни, драгоцѣнноѣ старины, завѣщанной отъ предковъ, но никакъ не строгаго закона, убивающаго свободу мысли и воли.

О Г Л А В Л Е Н И Е.

№ номер.	№ номер.	Стр.
Январь	Январь	Стр.
Св. Василій	1. Расп'ятіе Христа	20
Голодна кутя	8. Муки Спасителя	21
Водохрище	— Христосъ воскресъ, Христосъ вос- кресъ	25
День Івана Христителя . .	Весело відчілімо, Воскресшого хва- лімо.	27
Оддання	Апріль	Стр.
Февраль	Весенія ігри:	
Масляница	1. Кравий танець (съ напъвомъ).	32
Чорна неділя	2. Володаръ	33
Мартъ	3. Король (съ напъвомъ).	42
Да прийдетъ, да прийдетъ усemu світу радость (псаломъ ко дню Благовіщення) . .	Другий король	45
Благовістника	4. Чоловікъ та жінка	46
Постъ и Пасха	5. Масъ	47
1. Прощай, прощай, сину мій вселю- безнайший!	6. Шумъ (съ напъвомъ)	50
2. Промилосердний Царю всего світа .	7. Жельманъ или Зальманъ	53
3. Япгольський царю, предвічний Боже.	8. Горобейко (съ напъвомъ)	56
4. Веди мене зъ собою	9. Зайчиць	59
5. О, душе кажная вірпа.	10. Перепілочка (съ напъвомъ)	63
6. Лежишъ утруні, празднуєшъ субботу	11. Просо.	65
	12. Романъ зязля	68
	13. Жона та мужъ.	69
	14. Галка (съ напъвомъ).	71
	15. Ворошъ.	73
	Другий воронъ	75
	16. Кострубоніко.	77
	17. Прісъ.	78

№		Стр.	№		Стр.
песень.			песень.		
18.	Огірочки	79	4.	Ой весна, весна, да весняночка (съ напѣвомъ)	113
19.	Дібровонька (она же и дощечка).	80	5.	Ой подъ вербою, подъ похилою.	114
20.	Дурне колесо или укравъ ріпки.	81	6.	По саду ходжу.	115
21.	Хрецникъ	82	7.	Не шуми, луже.	116
22.	Царенко	83	8.	Ой ти, вербо кудрявая.	117
23.	Коза.	84	9.	Ой вербо-вербица.	—
24.	Виступець.	85	10.	Заржи, заржи, сивий конику . .	118
25.	Чи диво, чи не диво	—	11.	Ой що жъ то въ моему городї за зілле	120
26.	Пъянний санъ.	86	12.	Ой вийдіть, люде, та диятесь (съ напѣвомъ)	121
27.	Яворикъ	87	13.	Выйди, дівчино, выйди рибчино .	122
28.	Звонъ	—	14.	Забалда голова.	123
29.	Тикало.	88	15.	Ой пр горї ходю.	124
30.	Дробушка	—	16.	Всі зірочки до купочки, дрібенъ дошникъ різно	—
31.	Гробъ	89	17.	Да вийди, Грицю, на улицю. . .	125
32.	Козликъ (съ напѣвомъ).	—	18.	Ой посю ленъ	—
33.	Нелюбъ.	90	19.	Ой підъ вербою да пе метено (съ напѣвомъ).	126
34.	Щітка	92	20.	Ой заціла. калинійка.	127
35.	Продажне дитя	93	21.	На горї житечко.	128
36.	Горошокъ	94	22.	Зъ калпного мостиціка.	129
37.	Толо.	95	23.	Стойтъ верба кінець села.	—
38.	Ящуръ	96	24.	Чорна галовъка.	130
39.	Жгутъ	—	25.	Внорала новицю.	—
40.	Пропихать.	97	26.	Черезъ наше сельце.	—
41.	Сиралі	—	27.	У нашої да Гавночки въ подолі ме- режки	131
42.	Скляпъ	98	28.	Бодай нашої да Гавноці.	—
43.	Гуркало.	99	29.	Ой чи було літо, чи минулося (съ напѣвомъ).	132
44.	Походеньки.	—	30.	Чи ти жъ, маті, да гарбузъ лу- пиншъ	—
45.	Іграшка у калача (съ напѣвомъ)	—	31.	Выйду, вийду, мій миленький. . .	133
46.	У рожі.	100	32.	Ой у лісі на горі (съ напѣвомъ)	—
47.	У Горю-дуба.	101	33.	Ой на морі утка купалася . . .	134
48.	У куточка	—	34.	Ой зайду на тіронку.	135
49.	Пужмірки.	—	35.	А коло куста.	136
50.	Сірий вовкъ	103	36.	Ходить сорока коло болота (съ напѣвомъ)	—
51.	Лисавці або Ласочки	—	37.	Якъ вийду я на улицю, туллю гулью	137
52.	Шагардай (або Чагарда).	—	38.	По улиці, по смітниці.	—
53.	Стара морда.	104	39.	Небогато постоялла.	—
54.	У Вийся.	—	40.	Шо на тій да улиці	138
55.	Котъ.	105	41.	Ой тамъ на горі: диво-не диво. .	—
56.	Довга лоза.	—	42.	Ой тамъ на горі, на красі (съ напѣвомъ)	139
57.	Чортъ	—	43.	Коло млина, млина.	—
58.	Дітські забавки, якъ другі дітей забавляють	106			
Веселінки:					
1.	Ой весна красна, що намъ ви- несла?	109			
2.	Чомъ ти, жавороньку.	110			
3.	А вже весна, а вже красна (съ напѣвомъ)	111			

№		Стр.	№		Стр.
п'єсень.	п'єсень.				
44. Ти місяцю ясний, зоре.	189	91. Ой да видно мені да на подолі .	166		
45. Місяць надъ водою.	140	92. Ой тахая да й улиця, тиха .	—		
46. Ой не рости, кроме (съ написомъ)	141	93. Ой вийду я за ворота .	—		
47. Ой у помі короговъ має .	142	94. Якъ ходила дівчинонка по межі .	167		
48. Разлилися воли .	—	95. Ой дравъ малій у ярині .	—		
49. Не ходи, не люби .	144	96. И то село, и се село .	168		
50. Ой ти, сивая та зозуленька (съ написомъ).	—	97. Сміти, зоре, на все поле .	—		
51. Доломъ, доломъ, долиной.	147	98. Ой ти вийдешъ и я вийду .	169		
52. Іде мілій у дорозі, воля поганше.	—	99. Колибъ мені, да Господи .	—		
53. Ой вийду я, та гукну я .	148	100. Ой вийду я за ворота .	—		
54. Въ новімъ колодазі .	149	101. Що ї у полі, край дороги різно.	170		
55. Комо мого да дворика .	—	102. Овечечко, космашечко .	—		
56. Текла річенька, звініла .	150	103. Ой вийду я за ворота .	—		
57. Чомъ ти, Галю, не гулєшъ .	—	104. Да всі зірочки до купочки .	171		
58. Въ воротечкахъ свіжокъ упавъ .	151	105. А чи намъ чотиромъ .	—		
59. Ой пудъ клунькою, пудъ соникою.	—	106. Ой вийду я за ворота .	172		
60. Перелети, окононъку, перелети (съ написомъ).	—	107. Зійшовъ місяць ранесенько.	—		
61. А въ чистому полі .	153	108. Якъ сівъ комаръ на моковці .	173		
62. Ой вийду я на ухицю .	153	109. Ой дощечка да ї объ дощичку			
63. Тече вода зъ огорода .	—	бъється .	—		
64. У городі, у холоді .	155	110. Ой млинъ меле, ой млинъ меле .	174		
65. Ой колибъ я знала .	—	111. Сонечко исходить и грас .	—		
66. А мій батько — зелень цвіть .	156	112. Зніділо дитятко, зніділо .	175		
67. Не куй, зозуленько, темнінької		113. Ти ва тімъ болі, я ва сімъ болі .	—		
ночи .	157	114. Ой вінь же бо не поповничъ .	—		
68. Ой склинился сухий дубъ .	—	115. Котилася дорогою .	176		
69. Ой хвалилася да березонька .	158	116. Ой вийду я въ дубину, въ дубину .			
70. Чомъ, вленька, не широкая .	—	117. Ой тамъ на горі димъ та димъ			
71. Поленъ, полень, поленушко .	—	(съ написомъ) .	177		
72. Прістуши, царенку, до бину .	159	118. Що Парахна воду несе .	178		
73. А Бугъ, помогай, Бугъ, аворови		119. У лотокахъ заставочки .	—		
люде .	—	120. Да ї зірочка по хмарочці .	179		
74. Ой весна, весна .	160	121. Ночувавъ же я у богатої Насті .	—		
75. А въ городі ярица, ярици .	—	122. Травка-муравка зеленая .	—		
76. Чи се той-двіръ, що малій мій .	161	123. Чемеръ горить, Чемеръ горить .	180		
77. Не ходила на улицю .	—	124. Утка йде, утніята веде .	—		
78. Летіни гуси зизаючи .	—	125. Смерте, смерте, іди на ліса .	—		
79. Горіло поле, горіло .	162	126. Прибігавъ, прибігавъ козликъ підъ			
80. Липіла вода, липіла .	—	оконце .	—		
81. Ой ти, ткачу-потіпачу .	—	127. На тімъ болі у толоці .	181		
82. Московочка тарара .	163	128. Ой співали дівочки, співали .	—		
83. Блудили хлопьыта, блудили .	—	129. Лебединна, лебединна .	—		
84. Та на тімъ кутку, на юниці .	—	130. Ой на горі санчата .	182		
85. Тиандику, тиандику .	164	131. Що на нашій да ї улонці .	—		
86. Ходивъ жучокъ по долині .	—	132. Ой зашлету лісь, лісь .	—		
87. Прилетіла зозуленька .	164	133. Да до насъ, до насъ, парубо-			
88. Ой плавала да чашечка мідяна .	165	жокъ .	—		
89. Що зъ нашої Марьюсечки .	—	134. Що на нашій да улиці .	—		
90. Скриплять мої ворітічка .	166	135. Ой за гасимъ, ой за гасимъ, Ду-			
		наємъ .	183		
		136. Ой летівъ жукъ, жукъ .	—		

№ пісень.	Стр.	№ пісень.	Стр.
Май.	184	9. Ой че жито підъ горюю столе.	202
Николам Чудотворца	—	10. Сімла зірочка, сімла	—
Вознесение	—	11. Ой мала нічка-петрівочка	—
Симона Зілота	—	12. Сонце сходить, грас	203
Гликерія, Сидора и Пахома.	—	13. Ой бишля дівочки и по ягодочки	204
Константина и Елены	—	14. Ой не стій, вербо, наць водою.	205
Голубатого Ивана	185	15. Летіло павело	—
Зелені святки	—	16. Зійшло сонечко за стодолу	206
Духовъ день	186	17. Ой розвивайся, сухий дубе	—
Десетий понеділокъ	—	18. Столя Марья відъ вінцемъ.	—
Русальни:			
1. Да свята неділія.	187	19. Не рости, дубе, край дороги	207
2. Седіла русалка на білій березі	—	20. Посю я рожу	—
3. Проведу русалочки до бору.	188	21. Гусита, качата	208
4. Пралетіла зоулеснівка зъ темного лісочку.	—	22. Пласала уточка підъ млиномъ	—
5. Проводили русалочки, проводили.	189	23. Сходилюсь кушало пуль долу до долу	209
6. Рано, рано зійду я на гору	—	24. Кладу я кладку черезъ муравку	—
7. Ой біжти, біжти мада дівчина.	190	25. Шіль бересю обметано	210
8. А въ лінкну на лінкну.	—	26. Столя тополя въ край чистаго поля	—
9. Ой завъ вішки да па всі святки.	—	27. Вітрець вів, повіває	211
10. Порохъ, порохъ по дорозі	191	28. Маринко, моя дівко (съ напівзомъ)	213
11. А ме же горь дорога	—	29. Ой вербо, вербо, вербіца!	214
12. Старенький дядько по городу ходе	192	30. Наши подоляне церковъ збудованы	215
13. Поведу я русалочокъ до бору	—	31. Іване, Івашеньку (съ напівзомъ).	216
14. Зовъємъ віночки па всі святочки.	—	32. А въ борку на клинку (съ напівзомъ)	217
15. Седіть зайчикъ підъ линкою	—	33. Ой лісомъ, дубиною	218
Іюнь.			
103	34. Купала наша, купала	219	
Oнуфрія	—	35. Вітеръ петрушку подіває	—
Св. Мефодія	—	36. Ой чомъ ти, дубе, не розвився	220
Івана Купала	—	37. Пасеться коникъ підъ гречкою	—
Купальські пісні:			
1. На Івана Купайла	199	38. На купалі огонь горать	221
2. Ой на Купайла вогонь горить	—	39. Ой въ ліску на бурку.	—
3. Ой на Івана на Купайла	—	40. Іване, Івашеньку (съ напівзомъ)	—
4. Ой на Івана на Купайла	200	41. Тонкий, не високий дубокъ.	223
5. Ой купалочка купалася	—	42. Ти, Храснико, тайся, не тайся.	—
6. На Івана Купайла	201	Іюль	
7. На нашії на вулиці	—	Св. Мокрины	—
8. Ой у лісі сухий дубъ развиється	—	Св. Ільи	—
Пісні при обжинкахъ:			
226	Марія Магдалини	224	
227	Паликова	—	
225	Августъ	—	
226	Маковія	—	
227	Спаса	—	

№№		Стр.	№№		Стр.
п'єсень.			п'єсень.		
3.	Отсе тобі, борода,	229	51.	Ой зазвінам стодолі, стодолі . . .	250
4.	Ми-то, женчаки, ми-то	230	52.	Ой літав совомънько по полю . . .	251
5.	Журвалася стодола,	—	53.	Ой літала сива каня по замку . . .	—
6.	Уже сонце хотиться	—	54.	Сива пава лігала	—
7.	Нуте, нуте, до межі	231	55.	Бігай, коню, во молю.	252
8.	Наша панойка-зиноградъ	—	56.	Стався, паноїку, стався.	—
9.	Котився віночокъ по полю	232	Первая Пречиста (Успеніе).		253
10.	Болібіт, Господи, новечеріло	—	Радуйтесь, янголівъ лики		—
11.	Ой котився нашъ віночокъ по полю	—	Головосіка (Усівновеніе гла-		
12.	Зашумля дуброва	—	ви Ioан. Кр.).		254
13.	Наше село веселе	233	Сентябрь		—
14.	Коломът, віновъку, коломъ	—	Симона Столпника.		—
15.	Вінчику пелехатий	—	Друга Пречиста (Рождество		
16.	Чинай, пані, ворота.	—	Богородицы)		255
17.	Наша пані охоча.	235	Похвалимо, похвалимо Царя Христа		—
18.	Чи не дамъ ся то курчть?	—	Воздвиженіе		—
19.	Наша изні домус.	—	Ивана		—
20.	Ой якъ женці на перогъ.	236	Октябрь		256
21.	У нашого пана жінка хореша.	—	Покровъ		—
22.	Розгорялася, зетерня зора, передъ		Св. Луки		—
	раннію стоя.	—	Казанской иж. Божьей матери		—
23.	О чие жъ то поле засівало, стоя?	—	Димитрія Мироточивого		—
24.	А въ нась женці, якъ женці	237	Парасковін		—
25.	А панъ панъ молоденчий	238	Ноябрь		257
26.	Ланала, ланала	239	Михайла		—
27.	Орішокъ земельский, орішокъ земе-		Введеніе		—
	венный	—	Вечерницы въ дни Екатерини		
28.	Закотилось та сонечко.	240	и Андрея		—
29.	Добра пивойка була.	—	Андрея		258
30.	Місяцю, місячейу	—	Декабрь		262
31.	Ой добра-нічъ, широкое поле	241	Варвары		—
32.	Доломъ, женчики, доломъ	—	Анны		—
33.	Ой не ідь, пане, въ поле.	242	Вілія, багатая кутя		—
34.	Нашъ панъ добрый.	—	Рождество.		264
35.	Ой чие жъ то поле.	—			
36.	Немає пана въдома	243			
37.	Чуй ся, павочку, єсі силі	—			
38.	Ходить панойко по сінажъ	—			
39.	А въ лісі ожиновъки	244			
40.	Не лятайся нась, паче	—			
41.	А въ нашого пана.	—			
42.	А въ нашого пана золотая брача.	—			
43.	Уже сонце падъ дубами	245			
44.	Ой лугами, паночку, лугами.	—			
45.	Оте жъ тобі, нашъ пановъку, об-				
	жиновъ	245			
46.	А ми жито дожали.	—			
47.	Наша пані чернобрива	247			
48.	Закотилось да сонечко	—			
49.	Уже сонце на хану	248			
50.	Звеліга мені мати	249			

Лѣ
пѣсень.

Пѣсни съ «БОЗОЮ»:

1. Го-го-го, коза, го-го-го, сіра
2. Гопъ, гопъ, козуло

Колядки.

1. Мати сина да народяла
2. А зъ гори, зъ долу вітеръ повіає . .
3. А у полі, полі да край дороги . .
4. Да пане Иване обмурювавъ двіръ . .
5. Тамъ військо ишло и ладу не найшо . .
6. Молодий Ивасенъко, чи е въ тебе батенько
7. А въ полі, въ полі, й у винокомі . .
8. А съ поля, поля да туманъ устас . .
9. Въ полі, полі, близько дороги
10. А въ полі, въ полі, близько дороги . .
11. Іздивъ Василькъ військо служити . .
12. Іздивъ Иванъ на савінь коні
13. Шо въ пана козаченько, на єго дворі . .
14. Ой у Вілбові на Оболоні, грай коню . .
15. Ні світь, ні зора занімається
16. Ой у полі, полі військо стояло . .
17. По полю, полю, по полю хмара
18. Ой рано, рано курі запіли
19. Ой рано, рано курі запіли
20. А въ полі, въ полі береза стоїть . .
21. Столла сосна високою росту
22. Ой по-підъ лісокъ, по-підъ темненький
23. Нашъ Ивасенъко, молодий паненько . .
24. Ой підъ турецький городъ, тамъ ко-немъ грає
25. Ой изъ-за гори, зъ-за зеленої
26. Ой въ Ильзові та на риночку
27. Ой въ горі, въ шовковій траві
28. Ой вийду жъ я на гору високу
29. Ой панічъ гордій, молодий Иване . .
30. Узоразь вечоразь Москви прихаявъ . .
31. Ой славень, панонъ, молодъ женишокъ
32. По підъ Каменець обйтій гостинець . .
33. Ишла молодці коло церковці
34. Ой тамъ на горі високій
35. Въ лісі, на жовтімъ піску висока сосна
36. Хвалилася біла береза
37. Ой въ ліску, въ ліску да на жовтімъ піску
38. А въ бору, въ бору водохи гудутъ
39. Въ пана господара, на єго дворі

Лѣ
пѣсень.

- Стр. 40. Черезъ наше село
267 41. Ой въ ліску, въ ліску на жовтій піску
268 42. Въ славнімъ селі NN
270 43. Ой въ Днестрі, Днестрі да перевоз . .
273 44. Ой зъ-за гори високої
274 45. У брода, въ брода да въ перевоза . .
275 46. А нашъ козаченько
276 47. Граї дивили
277 48. Тамъ за горою високою
278 49. Въ сінляхъ, въ сінляхъ та й на покоихъ
279 50. У сей дворъ Богъ назітавъ
280 51. На Ордані тиха вода столла
— 52. Изъ вечора синтъ Божій народився
281 53. Пане господару, чи есть ти въ-дона
282 54. Дарь днесъ пребогатий отъ небесъ приде
— 55. Уже ся все те збуло
— 56. Нова рада, нова рада
283 57. Дивно, дивно
— 58. На тихімъ Дунаю підъ круглимъ берегомъ
284 59. Нова рада стала
285 60. Діва днесъ непресущественного рождається
287 61. Рожденная мать, небесъка царице
288 62. Въ Почаеві монастирі
— 63. Ой що жъ то було
289 64. Темнее парождєє Божого сина
— 65. Шли гости да коляднички
291 66. Добри-вечерь, пане господару
— 67. А въ пана Цавла да на єго дворі
292 68. Днесъ поюще
— 69. Крикните, ангели, на пебесі со-гласно
293 70. Сківія вся златая
— 71. Рожество славнє присно Діан Марія
294 72. Богъ предвічний народився
— 73. Шли настарі до Іерусалима
295 74. Ишла Марія круглимъ бережкомъ
297 75. Пане господару, вставайте, не спіть
298 76. Ой вітай, вітай, пане господару
— 77. Осіло соице въ вертепі
299 78. Ой отці чесні на великомъ дворі
300 79. Радуйтесь всі люде—радість намъ зъ неба спадає
305 80. А всі святі осланомъ сімі
307 81. Надъ вертепомъ зірница
82. Ишла Марія на хрестуюгору
88. Да зыхалось да три воли

Стр.

№ пісень.	Стр.	№ пісень.	Стр.
84. Ой что есть предивна	855	181. Буда въ батька одна дочка	405
85. Ой славенъ, славенъ, наше господару	857	182. Гей по горахъ, по шовковыхъ тра-	—
86. Нехто жъ не знае, якъ первіе було	858	вахъ.	—
87. Бачинъ же Богъ, бачинъ Творець.	—	183. Ми въ нашої господинки	406
88. Да мости, мости все калинові . .	865	184. Ой семомъ, семомъ Куриговцями . .	—
89. Ой Боже народженіе, Божая сила	866	185. А въ полі, въ полі, близько до-	—
90. Ой збиралася жідова	—	роги	406
91. Ой у полі широкому	867	186. Въ господара остроженій двіръ . .	—
92. Ой давнос народженне	—	187. По горі, горі пази ходили	407
93. Пане господару, чи есть ви въ-дома	369	188. Пане господару, вставай съ постелі	—
94. Пане господару, Богъ тебе кличе	870	189. Ишовъ-перейшовъ місяць по небі . .	414
95. Предвічний приліт родився . . .	—	190. Ишовъ-перейшовъ місяць по небі	—
96. Світъ змисленний, де ся родивъ .	—	та встріється зъ ясною зорю.	415
97. За насъ грішавъ Богъ воплотився	873	191. Въ стані свічка горить	416
98. Весела світу новина	—	192. А въ сёго пана скам'я заслана.	—
99. Небо и земля інні торжествують	875	193. Ой знати, знати пана-господра.	—
100. Рожество Христово ірадаємо . .	876	194. Пане господару, на вашімъ дворі.	417
101. Днес прийдите, увидите	878	195. По горахъ, горахъ сніги, морози	418
102. Въ нашої Влатильниці днес родився	—	196. За ворітами, за праворітими	—
103. Нова рада світу ся въявляла . .	879	197. А въ лісі, лісі, лісі, ведобори . .	419
104. Народився намъ Спаситель	880	198. Пане господару, чи є ти въ-дома.	421
105. Даръ інні пребагатий отъ небесъ	881	199. Ой виїди, виїди, пане господар-	—
прийде.	883	рочку	—
106. Богъ предвічний народився, прий-	—	200. Пане господару, чи є ти въ-дома.	422
шовъ днесъ со небесь.	—	201. Пане господару, гаравдъ ся маєшъ.	—
107. Весілля совце, місяць увергні .	884	202. Пане господару, тось ся роз-	—
108. Пане господару, ми твоого двору .	—	славъ	423
109. Чи въ дома, дома, пане господару	885	203. Надъ моремъ глибокимъ	424
110. Буйгъ помагай, пане господару	—	204. С дома, дома самъ панъ господарь	425
одъ тебе	—	205. Ой на дворі чорна хмаря въеться	—
111. Пане господару	886	206. Запрігъ Іозефъ кобилу въ візокъ.	426
112. А въ пана Івана уніца жена .	—	207. Ой я тобі, їдільку, замайдую.	427
113. А у пана Платона	887	208. И ви ідете, дари несете.	—
114. Въ пана господара	888	209. Коло кринички	—
115. Чи много нась є, панове молодці?	—	210. Колайдуй, баране.	428
116. Ой за рілкою, за Синюхой . .	—	211. А въ полі, полі.	—
117. Ой у полі, въ полі.	891	212. Бігла теличка зъ березничка.	429
118. Що въ конець мосту да калинового	—	213. У нашої баби золоті брижі	—
119. Шумитъ, гуде, дубровою йде . .	892	214. Ой въ пана, пана.	—
120. Гей лелій съ-пудъ дуброви ..	—	215. Колайдук, колайдую	430
121. Зелений дубочокъ	893	216. Ой въ Пилипівку	—
122. Шила-пошила три ширморочки .	—	217. Дайте намъ колайду.	431
123. Ой у городі коночконочка . . .	894	218. Ой зъ гори, зъ гори вітеръ по-	—
124. А въ лузі-лузі красна калина . .	895	візаєтъ	—
125. Ой пошовъ Павло въ поле-орати.	899	219. Ой чого ти, роженько, сама въ	—
126. Зажурилася кругла гора.	—	городі	432
127. Наша ванночка-господинечка . .	402	220. А въ нашого панотця.	433
128. Наша ванночка-господинечка илю-	—	221. У нашого пана господарейка . . .	—
чзами двонить, до нихъ говоритьъ.	403	222. Въ бору, въ бору да волохи поють	434
129. У нашого пана хороша пані . . .	404	223. Я малий пахолокъ	—
130. Ой въ бору сосна зъ самого алота	—	224. Я маленька дівочка	435

№ п'єсень.	стр.	№ п'єсень.	стр.	
175. Я по рицю ходила	486	38. Ой на ріці на Ордані, Орданъ воду роилиас	470	
176. А въ дадъка й у насъ	—	39. Ой у нашого іана Оврама	—	
Щедрівки и багатий вечерь.		487	40. А въ нашого господара	471
1. Ой рано, рано курі запіши	439	41. А въ новому городечку	—	
2. У пана Данила, да на его дворі	—	42. Ой ходивъ, ходивъ пісачъ по небі .	472	
3. Ой подъ вербою, подъ земеною	440	43. Ой у луга калиновка	—	
4. Ой у полі, въ полі да біль камінь лежать	—	44. А въ полі, въ полі, да й край до- роги	473	
5. Весь двіръ на горі	441	45. Ой въ ліску, въ ліску	—	
6. Ой на ріці, на Ордані	—	46. Летіла соя въ кущець села	—	
7. Ой на ріці на Іордані	442	47. Ой котилася зімня рута	474	
8. Ой на ріці на Ордані	444	48. Ой у полі кополелька	—	
9. Василева мати (съ напевомъ)	445	49. Ой у Луцьку на риночку	—	
10. Ягъ ходила Панна	447	50. Тамъ заряється, займається	475	
11. Ой по мору, мору да синему	449	51. Въ садку, садку-виноградку	—	
12. На Йордані тиха вода стояла	—	52. Сидить дідъ на столці	—	
13. Об'ремезо, ремезочку	450	53. Щедрівниця	476	
14. Щедрай вечерь, пане господару	—	54. Хутко даріта	—	
15. А въ полі, въ полі плужокъ хо- дить	451	55. Щедрикъ, ведрикъ	477	
16. Шовъ Илья	—	56. Бігла телячка	478	
17. Пане господару, вставай съ по- стелі	452	57. На ріці, на Сілліці	—	
18. Щедрий вечерь, пане господару	453	58. А въ пана, въ пана	—	
19. Пане господару, замітай двори	—	59. Бігла телячка та яль березинка .	479	
20. Прилетіла застівочка	454	60. А въ печі пирожки пекли	—	
21. Чи дома сей паль господарь	455	61. Щедрий вечоръ, пане господару	—	
22. На водакъ на Йорданськихъ	459	62. У Ерусалимі рано вадзонила (съ напевомъ)	480	
23. Ой літала ластовка, літала	—	63. Ой сівъ Христосъ да ветерити (съ напевомъ)	481	
24. Столпа світілка новозрублена	460	64. У паноченька явірко стоявъ (съ напевомъ)	—	
25. Я ходивъ, я блудивъ	463			
26. Що ся тамъ світить	464			
27. На Ордані, въ новій стані	—			
28. Но горі овечки ходить	—			
29. Нри дорожачці самъ плужокъ оре	465			
30. Пудъ сінкель, пудъ новинъ	468	1. Да купався Иванъ	483	
31. У свого двора поросла трава	—	2. Иване, Ивашечку	—	
32. У писари при дворі	—	3. Да летіла сова	484	
33. Ой учора п'я течора	467	4. Да біда жъ на мене на сей дедъ	—	
34. Зажурилася крута гора	—	5. На святого Ивана кіла купала .	485	
35. Ой на ріці, на Ордані, тамъ Ма- риса біль білиз	468	6. Ой чий же ти, Иване	—	
36. Ложку, тарілку упустила	469	7. Ой на горі, на горі	—	
37. У крутому бережечку	470	8. Ой у ліску на кленку	486	
		9. Пішли дівки по ягідки	—	

Дополненіе въ стр. 223.

1. Да купався Иванъ
2. Иване, Ивашечку
3. Да летіла сова
4. Да біда жъ на мене на сей дедъ
5. На святого Ивана кіла купала .
6. Ой чий же ти, Иване
7. Ой на горі, на горі
8. Ой у ліску на кленку
9. Пішли дівки по ягідки

КАЛЕНДАРЬ НАРОДНЫХЪ ОБЫЧАЕВЪ И ОБРЯДОВЪ СЪ СООТВѢТСТВУЮЩИМИ ПѢСНЯМИ.

ЯНВАРЬ.

1-го января св. Василія. Наканунѣ этого дня кладутъ нѣсколько луковицъ (цибуль), посыпанныхъ солью; утромъ хозяинъ рассматриваетъ ихъ; если соль на луковицѣ будетъ влажная, — то впереди надобно ожидать не-много дождя; если соль совершенно мокрая — будетъ ливень. ¹⁾

Вставши, хозяинъ выходитъ на дворъ и замѣчаетъ состояніе погоды. · Если на деревьяхъ иней, то значитъ въ этомъ году будетъ урожай.

Передъ литургіей, мальчики ходятъ „по хатахъ засѣвать“. Они набираютъ въ мѣшокъ или въ „рукавицу“ (перчатку) смѣшанныхъ зеренъ: ржи, пшеницы, гороху, проса и проч. и въ каждомъ домѣ обсыпаютъ этими зернами хозяина и хату, приговаривая: „На счасте, на здоровье, та на нове літо; роди, Боже, жито, пшеницу и всяку пашницу; добри-день, будьте здорові зъ новимъ годомъ“ ²⁾). Иногда посѣвальники водятъ съ собой „паробка“, переодѣтаго козою, съ ушами, сдѣланными изъ колосьевъ ³⁾). Главнаго засѣвальника приглашаютъ сѣсть на лавкѣ, говоря: „Сядь же у насъ да посидѣ, щобъ усе добро у насъ садилось: кури, птицы, качки, рои и старости“ ⁴⁾.

¹⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

²⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

³⁾ С. Черниговка, Староконстантиновскаго уѣзда.

⁴⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

При засѣваніі дѣвушкі и паробки ловять зёрна и по нимъ гадаютъ: если число зеренъ окажется четное, значитъ дѣвушка выйдетъ замужъ, и наоборотъ⁵⁾. Зерна, которыми засѣвали, хозяева тщательно собираютъ и сохраняютъ до посѣва, и тогда съ прочими сѣменами бросаются въ землю. Часть ихъ также даютъ курамъ, думая, что отъ этого онъ будуть чаще несть яйца. Въ иныхъ мѣстахъ въ новый годъ, „новолітовати“, къ священнику ходятъ сами хозяева и, вместо смѣшанныхъ зеренъ, несутъ ему по „чвертці“ или болѣе овса, гречихи и т. п.⁶⁾. Возвратившись изъ церкви, хозяинъ кадитъ въ хатѣ ладаномъ и затѣмъ садятся обѣдать. На обѣдѣ приготавляютъ борщъ и локшину, въ которую бросаются кусокъ свиного мяса, или гусиные потроха. Послѣ обѣда сейчасъ же поять скотъ. Отъ „Вилуи“ или „святого вечера“ „смѣть“ изъ хаты не выбрасываютъ на дворъ, а сметаютъ его подъ „покутя“; на Новый же годъ выносить въ садокъ и зажигаютъ такъ, чтобы окурить дымомъ всѣ плодовые деревья; думаютъ, что отъ этого дерева будуть хорошо родить.

Съ 2-го января и до „Водохрища“ работаютъ только отъ восхода до захода солнца⁷⁾.

2. Голодна кутя. Наканунѣ Богоявленія, 5-го января, окропляются дома освященнюю водою. Въ этотъ день можно работать, но до освященія воды никто неѣсть и потому день этотъ называется „голодною кутею“. Вставши утромъ, хозяинъ ставить „узваръ и кутю“ на покутѣ на то сѣно, которое тамъ лежитъ еще отъ „багатої куті“, накрываетъ кутю хлѣбомъ, а узваръ кнышомъ. Въ церковь за освященнюю водою идеть съ каждой хаты кто нибудь одинъ⁸⁾ или же цѣлая семья. Послѣ освященія воды каждый тотчасъ выпиваетъ ее немного и въ сосудахъ приносить домой. Хозяинъ или старшій сынъ набираетъ эту воду въ миску, покрываетъ „книшемъ“ и идетъ освящать все свое хозяйство, окропляетъ св. водой хату, погребъ, конюшню, скотъ и при этомъ говорить: „Во Иордані крещающуся тобі, Господи“⁹⁾. Покропивши какое нибудь мѣсто, онъ вслѣдъ затѣмъ мѣломъ пишетъ крестъ съ такимъ же приворомъ, а потомъ ломаетъ на кусочки „книшъ“ или „паляницу“, которой была накрыта миска съ водой, и даетъ воламъ и лошадямъ. Тогда дѣти присаливаютъ немного волоса, чтобы не боялись волка.

⁵⁾ С. Шандеревка, Калевскаго уѣзда.

⁶⁾ Полонное, Новоградъ-волынскаго уѣзда.

⁷⁾ Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁸⁾ Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁹⁾ Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда и Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

Передъ ужиномъ хозяинъ кадить ладаномъ, кропить крестообразно хату. Ужинъ въ этотъ день состоитъ изъ постныхъ блюда и сопровождается тѣми же обрядами, какъ и „багатая кутя“: призываются морозъ; оставляютъ ложки въ куть.... Разница только въ томъ, что послѣ ужина паробки выходить на дворъ, „прогнать кутю“, т. е. стучать въ заборъ качалками, а если у кого есть ружье, то и стрѣляютъ изъ него. Нѣкоторые, въ полночь, ходить на рѣку по воду, въ полной увѣренности, что эта вода обладаетъ прѣблѣнными свойствами и что, будучи закупорена въ какомъ нибудь сосудѣ, она не испортится даже въ продолженіи двухъ или трехъ лѣтъ.

Если во время ужина кто нибудь изъ присутствующихъ чихнетъ, то хозяинъ что нибудь дарить ему: овечку, теленка ¹⁰⁾). Вечеромъ хозяинъ дома, взявъ хлѣбъ съ крестомъ на верху, называемый пирогомъ, идетъ къ дверямъ строенія, гдѣ помышляется скотъ, и говорить: „Хто идѣ?“ „Вогъ!“ „Що несе?“ „Пирогъ“. Послѣ этого входить къ скоту, благословляетъ его этимъ хлѣбомъ, разламываетъ на нѣсколько кусочковъ и раздаетъ скоту ¹¹⁾).

3. Водохреще. 6-го января, къ празднику Богоявленія прорубливаютъ на льду рѣки или пруда крестъ значительной величины и съ различными украшениями, для освященія воды ¹²⁾). По окончаніи водосвятія, всѣ наперерывъ стараются прежде другихъ зачерпнуть освященной воды, въ той увѣренности, что вода, почерпнутая раньше, чѣмъ успѣли зачерпнуть другіе, дѣйствительнѣе. Вложивъ въ эту воду калину или воронью, умываются ею, чтобы лицо всегда было румяное ¹³⁾). Кто первый наберетъ воды и дастъ скоту, у того скотъ будетъ размножаться и вообще хозяйство будетъ идти лучшее ¹⁴⁾). Есть повѣрье, что на Крещеніе бываетъ такая минута, когда вода въ рѣкѣ и колодцахъ превращается въ отличное вино. Рассказываютъ, какъ одинъ купецъ ѻхаль изъ ярмарки и заѣхавъ къ рѣкѣ напоить юшадей. Но вместо воды, онъ нашелъ вино. Тогда онъ самъ напился, набралъ съ собою въ „юсдину“ и поѣхалъ. Не отѣхаль онъ и версты, какъ захотѣлось ему еще напиться вина, но вино уже превратилось въ воду ¹⁵⁾). По водосвятію, нѣкоторые молодые крестьяне купаются въ проруби, для здоровья, а иногда стрѣляютъ по нѣскольку разъ на воздухъ и, такимъ образомъ, „очищаютъ отъ гріхівъ въ

¹⁰⁾ Шандоревка, Каневскаго уѣзда.

¹¹⁾ С. Бусыно, Грубешовскаго уѣзда.

¹²⁾ М. Полонное, Новоградволынскаго уѣзда.

¹³⁾ С. Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

¹⁴⁾ С. Могильна, Владимирскаго уѣзда.

¹⁵⁾ С. Линцы, Харьковскаго уѣзда.

миру извіщають“¹⁶⁾. Наблюдаютъ также, что если „на Водохрище риба табунами ходить, то на роі добрѣ буде“¹⁷⁾.

Многіе мужчины и женщины во время водосвятія держать тройныя освѣчи, въ ознаменование Пресв. Троицы. Иногда, возвращаясь домой, поютъ пѣсни. Вода, освѣщенная на канунѣ праздника, не смѣшивается съ водою, освѣщеною въ день Богоявленія: та и другая сливаются въ особые чистые сосуды и хранятся, какъ драгоценность, въ продолженіи года.

Народъ вѣрить въ цѣлебныя свойства Богоявленской воды противъ всякихъ болѣзней, но преимущественно дѣтскихъ, произошедшихъ, какъ говорять, отъ „зуроченія“. Ее также даютъ умирающему. Богоявленская вода употребляется крестьянами для разведенія пчелъ „пасікі“. Зажиточные пасѣчники посыпаютъ нѣсколько человѣкъ въ разныя мѣста для набиранія Богоявленской воды¹⁸⁾.

Возвратившись изъ церкви въ день Богоявленія, окропляютъ все освѣщенной водой, съ приговоромъ: „Во Иордані крещающуса“.

Когда, передъ обѣдомъ, хозяйка мѣсить тѣсто на пироги, то вынувши руку не обтираетъ ее, а бѣжитъ поскорѣе въ садъ и обязываетъ садовыя деревья соломой, приговаривая: „Щоби съ на той рікѣ родили яблока (или груши) такі добрі и мякі, якъ тісто“¹⁹⁾.

Передъ обѣдомъ їдатъ кутью съ медомъ, которая оставляется еще съ вечера въ мискѣ, потомъ хозяинъ раздаетъ всѣмъ по рюмкѣ водки; за обѣдомъ їдатъ тоже, что на Рождество и на Новый годъ.

Въ этотъ день купаются отъ „корости“; надобно остерегаться, чтобы въ это самое время кто нибудь не крикнулъ: „щобъ така вода, якъ дубова кора“; потому что тогда она „и справді візьметься на тілі“²⁰⁾.

Послѣ обѣда молодежь отправляется на рѣку. Паробки и мальчики съ одной половины села сходятся съ паробками и мальчиками другой половины драться, и которая сторона побьеть, за той остается „ордань“ — крестъ, вырубленный на льду.

Дѣвушки скользятъ на „сковзалыці“. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ есть обычай на Водохрище начинать учить коней и молодыхъ быковъ. Въ такомъ случаѣ їздятъ на лошади верхомъ до тѣхъ поръ, пока она не вспотѣеть, и тогда окропляютъ ее святой водой.

¹⁶⁾ С. Шендеревка, Каневского уѣзда.

¹⁷⁾ С. Иваньковъ, Переяславского уѣзда.

¹⁸⁾ М. Полонное, Новоградъволынскаго уѣзда.

¹⁹⁾ Грубешовскій уѣздъ.

²⁰⁾ Великденъ у Покол. (Основа 61 г. стр. 48.)

Если вечеромъ въ этотъ день встрѣтить волковъ въ лѣсу, то говорять: „де ви тоді були, якъ Ісусъ Христосъ на Йордані хрестився?“

Въ теченіи цѣлой недѣли послѣ Богоявленія не моютъ бѣлья на рѣкѣ, чтобы не осквернить „свяченой водѣ“ ²¹⁾). Это дѣлается еще и по тому повѣрью, что въ теченіи недѣли черти сидятъ глубоко въ водѣ и не могутъ иначе вылѣсти, какъ только уцѣпившись за бѣлье.

До Богоявленія народъ воздерживается отъ всѣхъ увеселеній, потому что вода еще не освящена. Но когда освятится вода, тогда всѣ кабаки полны народа. Молодежь танцуетъ подъ музыку, а старики пьютъ водку. Тогда же начинаются осмотры невѣсть и помолвки.

Послѣ Водохрища первый понедѣльникъ называется „Рождественнимъ“. Въ этотъ день єдатъ постное, хотя въ праздники не соблюдаются посты ни въ среду, ни въ пятницу.

4. День Ивана Хрестителя. 7-го января, въ праздникъ Иоанна Крестителя, хозяинъ, вставши утромъ, беретъ хлѣбъ и соль, лежавшіе па покутѣ еще отъ „богатої куті“, и идетъ въ загороду и конюшню и даетъ по кусочку скоту и лошадямъ, вмѣстѣ съ сѣномъ.

Отъ Рождества и до Ивана женщины не прядутъ и не шьютъ; въ этотъ день также нельзя ничего дѣлать. Замѣтимъ при этомъ, что на всѣ главные праздники, какъ напр. Рождество, Новый годъ, Крещеніе, женщины нельзя ходить по водѣ; всегда эту работу исполняютъ паробки ²²⁾.

8-го января, „Роздвіяний день“.

Въ этотъ день ничего не дѣлаютъ, какъ и на первый день Рождества. Тогда кончается „балуваннѣ“, т. е. ширчество.

Развозять вязки „перевесель“ изъ гречки, смолоченной въ Рождественской постѣ, и при входѣ въ хату, говорятъ: „нате вамъ ковбаси“, потомъ и въ этой хатѣ начинается попойка, если ее тамъ не было съ утра, такъ какъ въ этотъ день обыкновенно всѣ пьянствуютъ ²³⁾.

Одданія. 15-го января празднують праздникъ „Одданія“. „Одданіемъ“ называется такое волшебство, посредствомъ котораго колдунъ можетъ сдѣлать такъ, что у человѣка во внутренностяхъ заведутся ящерицы, гады и проч. Во избѣжаніе этого, народъ и празднуетъ этотъ день, и тогда учатся давать „даннѧ“. Колдуны это дѣлаютъ такимъ образомъ: идутъ въ то мѣсто, где сходятся три дороги, и поднимаютъ шумъ. На шумъ должна явиться змѣя,

²¹⁾ Сборя. Маркевича.

²²⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

²³⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

которую убиваютъ. Послѣ этого тотъ, кто учится, разѣваетъ руку и кладетъ туда немного зѣйной крови; если рана сей-часъ-же заживаетъ, то этотъ человѣкъ можетъ давать „данія“.

30-го января, трехъ святыхъ. Въ этотъ день нельзя прасть.

ФЕВРАЛЬ.

2-го февраля, праздникъ «Громиці или Стрічань». Въ этотъ день встрѣчается зима съ лѣтомъ, чтобы побороться, кому идти впередъ, кому возвращаться назадъ. Лѣто говорить: „Помагай Бігъ тобі, зімо“.— „Дай Боже здоровье,“ отвѣчаетъ зима. — „Вачъ, зімо,“ говорить лѣто, „що я наробило и напрацёвало, ти поїла и попила“ ²⁴⁾.

Если на стрѣтеніе „напьтесь піевень (пѣтухъ) води, набереться пахарь біды“, то зима будетъ продолжительна и хозяева берегутъ пашу и хлѣбъ ²⁵⁾.

Въ этотъ день освящаютъ въ церкви воду. Каждый набираетъ ее въ особую бутылку. Въ прежнее время освящали свѣчи, называвшіяся громничными, потому что ихъ зажигали во время грозы, для прогнанія ее и спасенія себя отъ грома. Эти свѣчи давались умирающему при чтеніи отходной молитвы ²⁶⁾.

Больному вытираютъ этой водой болѣвое мѣсто. Вода эта въ особенности помогаетъ отъ болѣзни, называемой „пристрітомъ“. Ворожея льеть ее на больного ²⁷⁾ съ приговорами.

Этю водой окропляютъ также скотъ и даютъ ему пить.

Прежде окропили ею пасѣкку каждую „перву неділю“ т. е. первую во время новолунія.

Если чумакъ выходитъ въ дорогу, то хозяинъ даетъ ему хлѣбъ, соль и окропляетъ стрѣтенской водою воловъ, возъ, съ приговоромъ: „Боже, тобі поможи“.

²⁴⁾ С. Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

²⁵⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

²⁶⁾ С. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

²⁷⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

11 февраля, Св. Харлампий, покровитель домашних животных. Въ этот день богатые крестьяне владельцы скота нанимают молебень. У тѣхъ изъ крестьянъ, которые празднуютъ этотъ день, скотъ будетъ въ хорошемъ состояніи ²⁸⁾.

14-го февраля, Мелетія. Хорошая погода въ этотъ день предвещаетъ морозы. 24 февраля, праздникъ «обертина». — Обрѣтенія честной главы Иоанна Крестителя. Въ этотъ день птицы возвращаются изъ „вирія“. Св. Иоаннъ чудомъ своей главы возвращаетъ ихъ назадъ.

Если летать журавли „веселики“, то думаютъ, что сколько ихъ летить чистомъ, столько золотыхъ будетъ стоять „корець“ жита. Если жаворонки во время перелета, весною летать высоко, то говорятъ, что „то вони до Бога летять молотить“, если же низко, то значить, что и „вони не донесли цѣпа; цѣгъ упавъ, отъ вони їй попадали до долу“ ²⁹⁾.

Дѣти ъдѣть много хлѣба. Мужъ „до жіинки бертається“, т. е. начинаеть ее больше любить. Въ этотъ день нельзя мыть бѣлья ³⁰⁾.

Въ продолженіе всего февраля никто изъ мужчинъ не работаетъ въ пятницу въ полѣ, а женщины не прядутъ. Если мужчина будетъ что нибудь дѣлать волами, то или воль скоропостижно падеть, или же самому крестьянину „усохне“ рука или нога. Все остальное работать можно ³¹⁾.

Кто окончилъ молотьбу, тотъ чинить свои возы, сохи, плуги. Также, пока не испортится санная дорога, заготовляютъ хворость и колы для огорожи. Пасѣчники держать ульи въ погребѣ, чтобы пчолы не вылетали.

Въ этомъ мѣсяцѣ молотъ муку, такъ какъ позже начинаются полевые работы ³²⁾.

Масляница

(Загальница). **Колодка.** На масляницу, въ теченіи цѣлой недѣли, спрашиваютъ колодку. Въ понедѣльникъ, по утру, бабы собираются въ корчму. Одна изъ нихъ кладеть на столъ небольшое полѣно или палку, называемую колодка. Другія бабы берутъ колодку со стола, пеленаютъ ее иѣсколькими кусками холста и кладутъ на прежнее мѣсто. Это значитъ что „колодка“ родилась. Затѣмъ покупаютъ водки и, сѣвши вокругъ

²⁸⁾ С. Иваньковъ, Переяславского уѣзда.

²⁹⁾ С. Чернилевка, Староконстантиновского уѣзда.

³⁰⁾ С. Чернилевка, Староконстантиновского уѣзда.

³¹⁾ С. Иваньковъ, Переяславского уѣзда.

³²⁾ С. Иваньковъ, Переяславского уѣзда.

колодки, поздравляют другъ друга съ ея рожденiemъ. Послѣ попойки расходятся, а колодка оставляется въ шинкѣ до слѣдующаго дня. Такъ спрашиваютъ колодку до субботы. По словамъ крестьянъ, въ понедѣльникъ колодка родится, во вторникъ крестится, въ среду покрестьбины, въ четвергъ умираеть, въ пятницу хоронять, въ субботу плачутъ ³³⁾).

Среда на сырной недѣлѣ называется „Зноби-баби“ ³⁴⁾.

Въ воскресеніе, въ послѣдній день масляницы, молодежь „волочить колодку“. Женщины идутъ по домамъ и привязываютъ дѣвушкамъ и паробкамъ небольшую палку къ ногѣ, въ наказаніе за то, что не вступили въ бракъ въ послѣдній мясовѣдъ ³⁵⁾.

Дѣвушки тоже навязываютъ колодку обшитую ленточками паробкамъ и эти послѣдніе должны платить за это выкупъ. Подобно бабамъ, и онѣ напиваются. На масляницѣ самое употребительное кушанье вареники съ сыромъ.

Чорна неділя, послѣдній день масляной. Первый день великаго поста называется „Чистий понедѣлокъ“, также „Полоскозубъ“, потому что въ этотъ день крестьяне „полощутъ зуби“. Полосканье это состоить въ томъ, что крестьяне собираются въ корчму и тамъ пьютъ цѣлый день, выполаскиваютъ водкой зубы, чтобы не осталось между зубовъ чего нибудь скоромнаго ³⁶⁾.

Въ чистый понедѣльникъ берутъ яйцо, варятъ его въ тотъ же день, прокалываютъ насквозь дырочку и кладутъ въ теплое мѣсто на весь великий постъ. Если въ первый понедѣльникъ великаго поста кто нибудь услышитъ звонъ, то приговаривается „хрінь да редька, хрінь да редька“. Въ этотъ день не їдятъ горячей пищи. Садятся обѣдать очень поздно, їдятъ: ржаные коржи — „жалованники“, тертый хрѣнь съ бураковымъ квасомъ и рѣдьку.

„Вареники доведуть, що и хліба не дадуть“ ³⁷⁾.

³³⁾ С. Сивка, Острож. и Красноселка, Староконстантиновскаго уѣзда.

³⁴⁾ С. Красноселка, Староконстантиновскаго уѣзда.

³⁵⁾ С. Красноселка, Староконстантиловскаго уѣзда.

³⁶⁾ С. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

³⁷⁾ Рус. Бесѣд. 56 г. стр. 64.

МАРТЪ.

1 марта, день Евдокіи. „Бабакъ“ (сурокъ), спящій всю зиму, просыпается и свищеть; это первый признакъ весны. Если въ этотъ день увидять ласточку, то бросаютъ на нее горсть земли, приговаривая: „на тобі, ластівко, на гніздо“ ³⁸⁾.

Сѣять разсаду въ горшкахъ и вѣрять, что, посѣянная въ этотъ день, она не можетъ пострадать отъ мороза ³⁹⁾). Сѣять такимъ же образомъ и овесъ. Замѣчаютъ, откуда въ этотъ день дуетъ вѣтеръ: если съ запада или юга — ожидаютъ урожая, а если съ сѣвера или съ востока — думаютъ, что урожая не будетъ ⁴⁰⁾.

6 марта. „Якъ прийде марець, то обмерзне старцю палець“ ⁴¹⁾.

9 марта. Простолюдины вѣрять, что если въ этотъ день „буде морозъ, то сорокъ переможе“ ⁴²⁾. „На сорокъ святихъ погода — на гречку буде урода“. Школьники приносятъ своему учителю сорокъ бубликовъ. До этого дня сорока положить въ свое гнѣздо сорокъ палочекъ. Жаворонокъ вылетаетъ изъ своего „вирія“, а потому въ честь его пекутъ изъ тѣста итичекъ, которыхъ называютъ иногда „голубці“, иногда и „жайворонки“, и дѣти, ходя съ этими жаворонками, поютъ веснянки.

Междуди прочимъ, отъ этого дня должно быть еще сорокъ морозовъ, считая утренний и вечерний морозъ за два ⁴³⁾.

„Одь сорока святихъ, сорокъ морозівъ буде“. Въ этотъ день дѣвушки варятъ сорокъ варениковъ ⁴⁴⁾. Въ день сорока святихъ приготовляютъ тыквенные съмена.

17 марта, „Теплого Олекси“. Въ этотъ день выносять пчель изъ погребовъ ⁴⁵⁾. Если же еще холодно, то хозяинъ входить въ погребъ и толкаетъ улей рукюю, говоря при этомъ: „Нуте, ви, бджоли, готуйтесь, бо прийшла

³⁸⁾ С. Соловьевка, Радомыльского уѣзда.

³⁹⁾ Шендеревка Каневск. и Иваньковъ, Переяславск. уѣзда.

⁴⁰⁾ С. Иваньковъ, Переяславского уѣзда.

⁴¹⁾ Приказки, Прислов. Номисъ, стр. 9.

⁴²⁾ Сивокъ, Острожского уѣзда.

⁴³⁾ Пов. Мал. Марк.

⁴⁴⁾ С. Иваньковъ, Переяславского уѣзда.

⁴⁵⁾ Соловьевка, Радомыльского уѣзда.

шора, идите и не ленитесь. Приносите густой мед и рівні воски и части рої, Господу Богу на офору (жертву), а господарю на пожитокъ”⁴⁶⁾.

Послѣ „Теплого Олексія”, тогдѣ, кто не намѣренъ сѣять много, начинаетъ сѣять овесъ и ячмень по большей части на холмахъ, гдѣ „попротрахало”. Начинаютъ городить огороды и сгребать съ нихъ прошлогодній бурьянъ, зелье, и прочій соръ и прачутъ его на лѣтно на топливо. „Щука риба лідъ хвостомъ разбивас”⁴⁷⁾.

25 марта, Благовѣщеніе. Очень большой праздникъ, въ этотъ день нельзя работать, даже птицы не вьютъ гнѣзда. Кукушка потому несетъ яйца въ чужое гнѣздо, что когда то вила гнѣзда въ день Благовѣщенія. Въ этотъ день чуть-сѣять женщины идутъ въ лѣсъ, трясутъ березу и собираютъ сѣя, вѣруя, что изъ сѣяніи вырастетъ разсада⁴⁸⁾.

Богъ благословляеть въ этотъ день всѣ растенія.

Чорногузъ (боянъ)несеть уже яйцо. Прилетаютъ ласточки. Если въ этотъ день родится человѣкъ, или птица, или животное, то оно будетъ калѣкой. Если беременная женщина будетъ въ этотъ день что нибудь рѣзать, то отрѣзаетъ ребенку ногу или руку⁴⁹⁾. Полагаютъ, что изъ „благовістного телати (или „ягняти“) добра не ждати”; его поспѣшаютъ зарѣзать⁵⁰⁾.

Нельзя притрогиваться къ „бурачковымъ“ сѣменамъ, потому что выростетъ изъ нихъ рѣдъка. Если притронуться къ яйцу, то изъ него выйдетъ цыпленокъ съ двумя головами (выродки). „Який день на Благовѣщенія, та-
кий и на Великденъ”

Если кто желаетъ имѣть шапку - невидимку, то долженъ взять въ этотъ день ужа, отрубить ему голову, взять три горошины и закопать ихъ съ головою ужа въ углу дома. На Пасху эти горошины выростутъ. Ихъ надо сорвать и пойти съ ними въ церковь. Тамъ ходить бѣсъ въ золотой шапкѣ и всѣхъ смѣшитъ, а его никто не видитъ, потому что эта шапка — невидимка. Тогда можно подкрасться къ нему и снять ее, бѣсъ будетъ выкупать и платить большія деньги, но не слѣдуетъ отдавать, такъ какъ съ помощью этой шапочки можно достать все, что угодно. Уверяютъ, что если на Благовѣщеніе лежить снѣгъ, то лѣто будетъ неурожайное⁵¹⁾). Туманное утро предвѣщається большие разливы реки; хорошая погода — урожай.

⁴⁶⁾ Шендеревка Каневского уѣзда.

⁴⁷⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁴⁸⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁴⁹⁾ С. Шендеревка, Каневскаго уѣзда.

⁵⁰⁾ С. Чернишевка, Староконстантиновскаго уѣзда.

⁵¹⁾ Соловьевка, Радомисльскаго уѣзда.

По автозадань угадывають, какі будуть конопли⁵²⁾.

Къ празднику Благовѣщенія относится слѣдующій псаломъ.

Да прийдетъ, да прийдетъ усѣму свѣту радість,
Изъ небесъ, изъ небесъ, усѣму свѣту сладість.
Архангель Гаврилъ зъ небесъ прилетівъ
Благовѣстити, чудо явити пречистій, пречистій;
..... усіхъ нась просвітляє...
Которого тобі днесъ Гаврилъ віщає
Марії дівиці,
Пречистій голубиці,
Небесній цариці
И владичиці
Пресвятій, пресвятій.
Изъ отца, изъ отца духъ святий виходить,
Которого тобі днесъ Гаврилъ глаголеть:
Радуйся панна
Обрадованна!
Се благовѣстую
Радість новую:
Тобі днесъ, тобі днесъ
Явственно, явственно буде тобі нині,
Духъ святий виходить у лиці голубиці.
Твоя ложесна,
Діво пречестна,
На веселіє
Во спасеніє
Усімъ вірнимъ, усімъ вірнимъ.
Понесешъ, понесешъ відъ духа святого
Безлітнѣго, безлітнѣго сина у Троїці одного,
На визволенія людямъ,
Да спасенії пребудемъ
На віки, на віки,
На віки, на віки,
На віки, на віки.
Объ чимъ же, объ чимъ же пророки цисали,
Изъ кінця у кінець землі проповідали,
Десь то познання
Марія панна,
Еже снідеть отъ небесъ
Радість неслыхана,
Во віки, во віки, во віки!

(Изъ Рук. сбор. Кумиша. Харьковъ).

⁵²⁾ С. Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

26 марта, Благовѣстника (Архангела Гавриила). Народъ празднуетъ этотъ день для того, чтобы онъ „бліскавицею не спалилъ хоромини“ (хижини). Народъ думаетъ, что Гавріиль владѣеть молнией. Такъ какъ Гавріиль сливать „Благовѣстникомъ“, то въ этотъ день все рождающееся будетъ „благовѣсне“: ягненокъ будеть имѣть „кручакъ“ (червя во лбу), яйцо, снесенное въ этотъ день, неспособно къ высиживанью изъ него цыпленка.

Если поздняя весна, то „благовѣстника“ сѣютъ ярипу: овесь, ячмень.

Постъ и пасха.

Въ субботу первой недѣли поста зажиточные женщины собираются въ церковь давать на литургію приношенія въ церковь: хлѣбъ и „коливо“. Надѣнными просить пѣть большія панихиды. Коливо и медъ приносятъ въ большихъ сосудахъ, обвернутыхъ бумагой съ прильпленными къ сосудамъ свѣчками ⁵³⁾.

„Недѣля збирна“ — первая недѣля великаго поста. Объ ней говорится: „недѣля збирь — тече вода зъ горъ“ ⁵⁴⁾. Дѣвушки варятъ кашу съ макомъ и на короткое время закапываютъ ее въ землю ⁵⁵⁾.

Четвертая недѣля великаго поста называется средокрестною. Въ среду на этой недѣлѣ праздникъ христа, т. е. креста. Въ этотъ день пекутъ крестики съ макомъ и маютъ ихъ медомъ. На четвертой недѣлѣ сѣютъ разсаду и макъ, вообще же считаютъ нужнымъ сѣять разсаду непремѣнно въ посту, чтобы не боялась мороза ⁵⁶⁾.

Пятая недѣля поста называется похвальной. Въ субботу на этой недѣлѣ праздникъ „Похвали“. Ничего въ этотъ день не дѣлаютъ, иногда только сѣютъ капустную разсаду ⁵⁷⁾.

„На Похвалу сорока яйцемъ похвалиться.“

Шестая недѣля — вербная. Въ субботу вечеромъ носятъ вокругъ церкви вербу по большей части маленькие дѣти. „Прииде вербница, назадъ зима вернется.“

Лазареву субботу почитаютъ самыи благопріятныи днѣмъ для посѣва гороха.

Если въ этотъ день морозъ, то говорятъ: „Пришовъ вербичъ, два кожуха тербічъ.“

⁵³⁾ С. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

⁵⁴⁾ С. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

⁵⁵⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁵⁶⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁵⁷⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

Въ воскресеніе утромъ идутъ за вербой. Возвращившись, незаходя въ хату, садять ее въ землю, полагая, что если ее внести въ хату, то она не примется. Въ хату вносятъ небольшія вѣтки, и если кто спить, то бывать его вербой, говоря: „Не я бью — верба бье, за тиждень Великденъ, будь здоровъ якъ вода, а великий якъ верба, а богатый якъ земля.“ Вѣтки эти прячутъ и въ случаѣ града выбрасываютъ на дворъ, въ уверенности, что отъ этого града перестанетъ идти.

На этой недѣлѣ нельзя сѣять конопли и огородины, „бо буде ликование якъ верба.“ Не сѣютъ также свеклы (бураяки), потому что будутъ „гірки“⁵⁸⁾.

Седьмая недѣлѧ, страстная, называется „блій тиждень“, а четвергъ на этой недѣлѣ — „чистий“. Утромъ въ этотъ день купаются въ рѣкѣ. Вечеромъ идутъ на страсть и непремѣнно приносятъ домой страшныя свѣчи недотухшими. Страшными свѣчами выжигаютъ на потолкахъ кресты. Если кто боленъ лихорадкой, то соскребываютъ немнога сажи съ креста, насыпаютъ въ „свачену воду“ и даютъ выпить больному: отъ этого лихорадка проходитъ⁵⁹⁾.

Въ этотъ же день вторично исповѣдываются старухи и старики.

Для страсти „хлопьята“ приготовляютъ „довбешки“, и чуть только зазвонятъ, собираются къ церкви съ этими стукалками и, когда звонять при чтеніи Евангелія, — мальчики стучать или въ колокольню, гдѣ она деревянная, или въ церковную ограду, или просто въ доски, разумѣется, если не запретятъ имъ этого. Это повторяется каждый разъ при звонѣ колоколовъ, начинаясь и окончиваясь вмѣстѣ съ звономъ, и продолжается до конца страсти⁶⁰⁾. Въ продолженіе всего великаго поста, по четвергамъ, забрасываютъ по оному полѣну на чердакъ, а въ Великій четвергъ топятъ этими дровами печку и думаютъ, что вѣдьма пріедеть просить у нихъ огня⁶¹⁾.

Иногда бросаютъ полѣна въ чистый четвергъ, во время чтенія Евангелія въ церкви, и, по числу Евангелій, выбрасывается 12 штукъ полѣнъ⁶²⁾. Такъ же по четвергамъ, въ великій посты, дѣлаютъ борону изъ осинового дерева, а въ Великій четвергъ кончаютъ ее. Возвращившись изъ церкви съ зажженной свѣчей, идутъ въ сарай и садятся за борону. Тогда можно увидѣть вѣдьму⁶³⁾.

Въ четвергъ первой недѣли поста нужно идти въ лѣсъ съ топоромъ и

⁵⁸⁾ Черниговка, Староконстантиновскаго уѣзда.

⁵⁹⁾ С. Иваньевъ, Переяславскаго уѣзда.

⁶⁰⁾ Великденъ у Подолянъ. Оспова 61 г. стр. 49.

⁶¹⁾ С. Лиховцы, Острожскаго уѣзда.

⁶²⁾ Великіе Синитки, Васильковскаго уѣзда.

⁶³⁾ Згорани, Владимирскаго уѣзда.

начинать тамъ дѣлать осиновые ворота, но такъ, чтобы никто этого не видѣлъ, и дѣлать ихъ во весь пость по четвергамъ. Въ Великій четвергъ, окончивъ эти ворота, принести домой, поставить въ незамѣтномъ мѣстѣ, съ наступленіемъ вечера сѣсть близи ихъ и наблюдать. Вѣдьма, ида дорогой, не можетъ миновать этихъ воротъ и должна перелѣзать черезъ нихъ, тогда ее можно узнать.

Если кто въ чистый четвергъ моетъ платье въ водѣ съ золой, то золу оставляеть, — это средство отъ лишаевъ.

Здѣсь замѣтимъ, свѣтлый четвергъ⁶⁴⁾ есть „навскій великденъ“ — то есть пасха мертвцевъ. Богъ три раза выпускаеть мертвцевъ съ того свѣта: первый разъ въ пасхальный четвергъ, когда они ночью служатъ въ церкви, во второй разъ, когдѣ цвѣтъ жито и въ третій — на Спаса⁶⁵⁾.

Въ свѣтлый четвергъ покойники выпускаются съ того свѣта для отправленія богослуженія и покаянія въ грѣхахъ. Въ этотъ день они не боятся ни креста, ни молитвы, и если завидятъ живого человѣка, то душать его до смерти. Чтобы быть виѣ этой опасности, крестьяне обливаются водою.

Въ полночь свѣтлаго четверга мертвцы встаютъ изъ гробовъ и приходятъ въ церковь по звуку колокола, который ударяетъ только три раза. Собравшись, они становятся передъ церковью. Изъ среды ихъ выступаетъ священникъ и громко произноситъ какую-то молитву, по окончаніи которой двери церкви сами собою отворяются. Мертвцы входятъ въ церковь и священникъ начинаетъ богослуженіе. Передъ алтаремъ стоять дѣти и держать въ рукахъ крашанки съ дырочками, наполненные „ключечемъ“. По окончаніи богослуженія, христосуются; всѣ выходятъ изъ церкви и останавливаются передъ ея дверьми. Затѣмъ, по прочтѣніи священникомъ какой-то молитвы, двери церкви затворяются сами и мертвцы идутъ на кладбище⁶⁶⁾.

Рассказываютъ, что одинъ старикъ имѣлъ двѣ дочери, младшая изъ нихъ умерла передъ Пасхой. Старшая, желая видѣть умершую сестру, пошла въ „навскій Великденъ“ къ церкви, и въ 12 часовъ увидѣла двухъ юношей, которые трубили въ трубы и сывали умершихъ. Мертвцы встали и пошли въ церковь. Дѣвушка пошла за ними и остановилась у паперти. Послѣднею шла въ церковь ея покойная сестра. Увидѣвъ свою живую сестру, она сказала ей: „бѣги домой, а то мертвые тебя задушатъ здѣсь.“ Живая сестра

⁶⁴⁾ Луцкого уѣзда.

⁶⁵⁾ С. Мельницы, Ковельского уѣзда.

⁶⁶⁾ М. Александрия, Ровенского уѣзда.

побѣжала домой. Мертвцы погиались за ней, но не догнали. Прибѣжавъ домой, она рассказала видѣнное и тотчасъ умерла.

Въ этотъ день крестьяне почти ничего не дѣлаютъ. Они утверждаютъ, что кто работаетъ въ этотъ день, у того выростетъ непремѣнно на тѣлѣ мертвая кость. „Мертвая костка“ — это нарость на тѣлѣ, который крестьяне лечатъ такимъ образомъ: во время колокольного звона, имѣющій мертвую костку спѣшить на кладбище. Здѣсь, отыскавъ какую либо кость мертвца, третъ ею нарость, до окончанія звона⁶⁷⁾.

Въ пятницу на страстной недѣлѣ „галунять“ (т. е. кладутъ яйца на нѣкоторое время въ растворенные водою квасцы) и красятъ крашанки.

Въ великую субботу пекутъ пасхи и жарятъ поросль.

Въ пятницу на „плащаницю“, въ субботу на „діяніе“ и въ первый день Пасхи въ заутренїи идутъ съ тѣми свѣчами, съ которыми ходили на страсть.

Воскъ на свѣчи по большей части отрабатываются, а не покупаются на готовыя деньги. „Трудова свічка лучше Богу вгодна“, говорять малороссы.

О распятіи и погребеніи Спасителя поются въ народѣ слѣдующія пѣсни:

1.

Прощай, прощай, сину мій, вселюбезнійший!
Покидаешъ мене одну у світі, мій краснійший!
Що за гріхъ мій предъ тобою,
Що не хочешъ жити зо мною,
А идешъ відъ мене?
Охъ идешъ у «пифемну» страну и къ гробу
Сей мічъ гострій проколе мою утробу.
Теперь я тебе рішена,
Радість моя душевна,
Охъ, світе мій гіркий!
Я на світі одна ѹ сиротина,
Єдиного тільки у себе иміла сина!
У яку страну відхожаешъ
Кому сиріть уручасишъ?
Охъ, сину мій!
Тажко бо мні єдній жити у світі!

⁶⁷⁾ М. Александрик, Ровенского уѣзда.

Живіть мій! сину мій! лучче умерти,
Умерти умісті я бажаю,
А ніжъ жити сама маю
У сирітстві такімъ!
Прорци, прорци во мні, сину мій, хоть слово,
Охъ, виведи, сердце мое, зъ горісті болінного!
Охъ, умру!
Прийми мене зъ собою,
Утробо моя!
Правду сказавъ Симеонъ, старець чудний,
Хто мою утробу пронзить мечемъ военнимъ...
Охъ, помни вишній гласть,
Що ти устанешъ у третій частъ,
Одушевлений храме!
Да устанешъ, сину мій, скоро відъ гроба,
Да изцілиться відъ тебе моя утроба!
Черезъ пресвяті твої рани
Спасай вірні христіяни
Відъ бідъ и скорбей!

(Хар'коевъ).

2.

Премилосердний Царю всѣго світа,
Терпівъ еси рани за діла чоловіка,
Рани терпівъ еси відъ жидівъ безбожнихъ,
Чортівъ треножникъ!
Де матка твоя підъ хрестомъ стояла,
Відъ жалю тебе великого, охъ, умлівала!
А Іванъ святий ікъ хресту припадавъ,
Жалосно ридавъ.
И сказала панна: «оглядить Ісуса».
У церкві на двоє роздерлась завіса,
Скорбъ Христа сина панна уздріла,
Відъ жалости й страху умліла.
Упавши на землю, була ніби мертвага!
Для чого, сину мій, на хресті умірати,
Мене заставляти?
Промовъ мені слово, о любезний сину,
Якъ мене покидашъ едину?
Якъ я не знаю утолити смутокъ свій,
Якъ умре синъ мій.
Устань, о сине! дай мені відъ пложу радость,
Обнови у серці матернюю радисть.

Не могу я глядіти на умерщвленie
И уединение.
Зайди зъ хреста, утішь мене едину,
Плакатиму по тобі, мій сину.
Прийми мене, Боже, умру и я въ тобою
Къ вічному покою!

(Хар'коовъ).

3.

Янгольский царю, предвічний Боже!
Добра твого изикъ пересказати не може!
Терпівъ за насъ муки
Відъ жидивської руки
Безвинно!
Тобою чоловікъ великий и у честі,
Але по усякъ часть у гріховній лесті,
На Христа воює,
Хворий крионъ (?) готове,
Якъ Юда!
За людский гріхъ безвинно Христа бито
И святу ёго кровъ пролито!
На криповимъ троні,
Въ терновій короні,
Глядиться царь!
Що за утіха гріху служити,
Бога заставивши ворогу служити?
Ілачъ туга хворой души,
И почують те уши —
У пеклі.
Святий чоловікъ, познай себе для Бога,
Що роспустникамъ презлая дорога
Просто пеклу въ зуби —
Приводять до згуби.
Охъ якъ страшно!
Проста до Христа у світі дорога,
Жити й не грішити — тайна премнога!
Презъ Христови страсті
Не імієшь щастя
У пеклі!
Жадної жъ тамъ не матименъ помочи,
Де сірчистий вогонь заливає очи.
Въ огні не згоріти,
А по смерті жити.

Охъ якъ трудно!
На високімъ снопі да-ликъ ангольський
Святы, святы, святы, ликъ архангельський.
Дай намъ, Христе, співати
И на тебе, Творца, споглядати
На віки!

4.

Веди мене зъ собою,
У горний путь на хрестъ,
Радъ я жить надъ горою,
Кину дольню перстъ.
Смерть твоя — мені живіть,
Живть твоя — сластій рідъ,
О, Ісусе!
Язви твої суворі —
То моя печать,
Вінокъ твій терновий —
Слави благодать,
Твій сей поносний хрестъ —
Се моя хвала и честь,
О, Ісусе!
Зерно пшеничне въ нивахъ
Коли изгниває,
Внішность есть не жива,
Але новий підъ нутро проквітає.
За одинъ старий класъ
У другий літній часъ
Сторичний дасть плідъ.
Рости, мое ти тіло,
И прибий ёго на хрестъ,
Нехай буду зви нещасний,
Аби нутрь воскресъ;
Нехай видъ мій изсохне,
Да новий нутрь квіте.
Се смерть животна!
О, новий мій Адаме,
О, краснійший сине!
О, всесвітний храме!
О, буйство Афіны!
Підъ буйствомъ твоимъ — світъ;
Підъ смертю — жиць безъ літъ,
Якъ темний законъ.

5.

О, душа моя вірна,
До Бога неподільна,
Зглянь на Христа єдина
Бога й предвічного сина!
Пригланься къ голові склонившайся,
Вінцемъ уязвившайся,
Відъ гострихъ колючокъ терновихъ
И побоївъ сировихъ!
Гляди на Христа розпя того,
Немилосердо припя того,
Безъ жалю уязвленна,
И всѣго окривленна.
Руки чесні и ноги
Пробили гвоздя здорові,
Списомъ ребра прободоша—
Крівъ и вода истекоша;
Вічи крівью обризкані,
Променни уста оцтомъ и жовтю напоєнні,
Ризи єго межъ собою розділили
И крівъ святу пролили.
Пресвате єго тіло
Ізвівчене усе синіло
Відъ ранъ и язвъ преображеніхъ,
Ради спасення вірнихъ.
Гляди, о, душа! ти якою
Куплена еси ціною,
Бо усе сокровище свое
Віддавъ за спасення твоє!
Мусить усякъ чоловікъ згріти,
Що не довго тутъ жити,
Тисяча літъ, якъ два довгота
Супротивъ вічного живота.
Тимъ то й відъ гріха себе хранимо,
Ісуса Христа у поміч просимо,
Да визволить відъ гріхівъ чоловіка
И після смерти жизнь дарує на віки.

(Хармоз).

Ко дню субботы есть также особенные пѣсни:

6.

Лежиши у труні, празднуешь субботу,
По праці тяжкой, по крівавімъ поті.
Киша піамникъ діль къ тебе не має,

Князь всього світу, що всіма владає,
О нечутні!, сліди о новімъ роді побіди!
О, сине Давидівъ, сине Давидівъ, Лазура позваний
Зъ мудростей земнихъ до небесной слави!
Убий телесну у мені роботу,
Дай мені зъ тобою празноватъ субботу!
Дай мені ходити у твої сліди,
Дай новий родъ, сей побіди.
О, сине Давидівъ, сине Давидівъ.

(Харків).

3.

Расп'ятіє Христа.

Рідъ жидивский засмущенний
И відъ Христа відрищений.
Збиралися жидове — якъ забити,
Исусъ-Христа умертвiti.
Пилать рука умиває,
На хрестъ Христа роспинає.
Его мати жаліснива,
Предъ Хрестомъ стоя плачлива,
На свого сина споглядає,
Все слізами умиває
И слізами промовляє:
«Охъ, сину мій прелюбезний,
Сердцю моему ти болізний!
Чомъ до мене не промовишъ,
И слізъ моіхъ не утолишъ?»
— «Тобі, матерь, повідаю, —
Не на віки уміраю:
За всесть миръ страсть принимаю!»
Терпівъ Христось муки, раны,
За всі вірні христіани.
Терпівъ Христось муки, страсти,—
Избавиъ насъ відъ наласті!.. ⁶⁸⁾

⁶⁸⁾ Всі эти п'есни изъ Харькова: извлечено изъ русск. сборника Кузми.

8.

Муки Спасителя.

Царю Христе, Спасителю мира!
Ти бувъ зъ ранку не злобливий...
Въ четверть къ вечеру бувши,
Жиди совітъ сотворивши:
Не маємо цара інога,
Окримъ кесаря ідного,
Уже бо законъ уставуве
Царемъ Бога именуе.
Стали жидове гадати:
Якъ бы наимъ Христа піймати?
А къ нимъ Юда притече,
А притецки жидамъ рече:
«Що мені дасте, продамъ ёго,
Бо я есьмъ ученикъ ёго».
Мовлять:— «Тридцять сріблениківъ дамо
Тильки ти наимъ продай ёго!»—
Вже бо Юда розглядівся,
Своє сердце розпаливши,
За тридцять сріблениківъ продавъ Христа,
Самъ зостався свого царства!
Вже бо Юда побігъ зъ дому,
Би-то не бувъ у нихъ въ домі.
Опізнавъ Христосъ въ своїй мущі,
Що вінъ жидамъ у помочи.
Христосъ приломивъ хлібъ да й ість
Й своїмъ ученикамъ подавъ,
Умочивъ у силу та й Юді давъ.
«Сей мене відъ васъ жидові продавъ»,
Рече Христосъ до Ивана, свого друга наперсника:
«Мої лні исписуйте,
Мої страсті дочитуйте;
Прискорбна душа моя къ смерті—
Приходить часъ уже вмерти;
Приспівъ кінець—безсмертный часъ,
Зоставайтесь вірни, я йду відъ васъ ^{69).}.

⁶⁹⁾ Вильшани, Харьк. губ.

На „блому тижні“ и на праздникъ Пасхи женщины не сажаютъ курь на яйца, снесенные во время поста, потому что не выйтуть изъ нихъ цыплята ⁷⁰⁾.

За нѣсколько дней до Пасхи уже начинаются приготовленія къ празднику. Хозинъ старается заблаговременно приготовить пшеничной муки на „паску“, водки, топлива. Женщины приготавлиаютъ „свячене“, состоящее изъ колбасы, поросенка, крашанокъ (крашеныхъ лицъ), паски (куличей) и „варенухи“. Многіе изъ крестьянъ, особенно женщины, начиная отъ „чистого“ четверга до Воскресенія Христова ничего не ъѣдятъ, а иные и воды не пьютъ. Дѣлаютъ это наиболѣе по обѣщанію, данному во время болѣзни.

Въ ночь на праздникъ Пасхи паробки разводятъ огонь вблизи церкви и около него проводятъ всю ночь, до утрени. Для поддерханія огня, крашутъ, преимущественно у евреевъ, позики, бечки, колеса и т. п. Остayingшися въ домахъ крестьяне проводятъ ночь безъ сна и стараются, чтобы огонь горѣлъ въ хатѣ цѣлую ночь. Нарушившій этотъ обычай проведетъ цѣлый годъ въ полусонномъ состояніи.

Нѣкоторые изъ мужчинъ идутъ высматривать, не горитъ ли гдѣ кладъ. Въ народѣ существуетъ повѣріе, что всѣ незакрытые клады горятъ во время чтенія „одиннѣ“ ⁷¹⁾.

Чуть только зазвонили къ заутрени, какъ уже народъ въ праздничной одеждѣ „посунувъ до церкви“. Кто возомъ, кто пышкомъ, дѣтей тоже берутъ; въ домѣ не оставляютъ по возможности никого. Бому нѣть мѣста въ церкви, тотъ стоитъ на дворѣ, снявши шапку. Дѣти кучками сидять одни подъ церковью, другіе „на дзвоницѣ“, а большая половина на возахъ. Староста или пономарь приказываетъ выносить „хоругви“, народъ движется изъ церкви. „Паруботство“ выносить хоругви и крестъ, пожилые—образъ Воскресенія Христова, евангеліе и артось, а четыре почтенные старика несутъ плащаницу. ⁷²⁾.

Староста или сторожъ, осмотрѣвъ церковь, чтобы никого въ ней не осталось, запираетъ дверь замкомъ и сторожитъ, чтобы какая либодь вѣдьма не взялась за замокъ.

Когда первый разъ запоютъ „Христосъ воскресе“, охотники, стоявшіе съ ружьями на дворѣ, стараются въ эту минуту выстрѣлить. Они увѣрены, что ихъ выстрѣль въ это время убиваетъ черта. ⁷³⁾.

Во время пасхальной заутрени можно видѣть въ церкви вѣдьмъ, съ

⁷⁰⁾ С. Иваньковъ, Переяславскаго уѣзда.

⁷¹⁾ С. Великіе Снитинки, Васильк. уѣзда и Окунинка, Ковельскаго уѣзда.

⁷²⁾ Великіе Снитинки, Васильковскаго уѣзда.

⁷³⁾ Великіе Снитинки, Васильковскаго уѣзда.

рогами и кувшинами съ молокомъ на головахъ. Средствомъ для этого служить съдѣающее: нужно взять кусокъ дерева изъ гроба мертвца, со скважиной, образуемою выпавшимъ сучкомъ, смотрѣть сквозь эту скважину, но съ тою предосторожностью, чтобы не отѣляться отъ толпы; въ противномъ случаѣ вѣдьмы задушатъ любопытнаго. Строго наблюдаютъ за женщиными, которыхъ подозрѣваютъ, что онѣ вѣдьмы, такъ какъ, по мнѣнію крестьянъ, всякая изъ нихъ должна непремѣнно коснуться рукою одинъ разъ священника или во время хожденія вокругъ церкви, съ плащикою, или же послѣ того, какъ священникъ возвратится въ церковь.

На привѣтствіе священника „Христосъ воскресе“, некоторые, ставъ въ углу и держа въ рукахъ серебряную монету, вместо „во истину воскресе“, отвѣчаютъ: „анталюзъ маю“. Отъ этого монета, которую они держать въ рукахъ, получаетъ чудесную силу возвращаться къ хозяину; попавши въ число чужихъ денегъ, она не только возвратится сама, но и приносить хозяину всѣ лежавшія съ нею деньги ⁷⁴⁾). Пріобрѣсть такую монету можно еще такимъ образомъ. Взять въ этотъ день рубль и носить въ карманѣ. Если кто скажетъ „Христосъ воскресе“, то ему нужно громко отвѣтить: „а въ мене карбованецъ е“. — Такъ слѣдуетъ повторять до трехъ разъ. Такой рубль называется „инслиза“. Другое же думаютъ, что если на первый взглазъ священника „Христосъ воскресе“, не отвѣтить: „во истину воскресе“, а пожелать чего либо, то желаніе непремѣнно исполнится ⁷⁵⁾). По окончаніи литургіи, около церкви или въ притворѣ освящается „паска“, состоящая изъ хлѣба и при немъ сыра, яицъ, поросенка, масла, сала и проч. Яйца святить очищенные, боясь, чтобы освященная скорлупа не упала на полъ и не была потоптана ногами. Кости „свяченого“ закапываютъ въ полѣ для предохраненія посѣвовъ отъ града ⁷⁶⁾.

Поздравлять съ праздникомъ и христосоваться начинаютъ уже послѣ служенія. По освященіи пасхи, каждый изъ крестьянъ наперерывъ старается раньше другихъ прійти домой и разговѣтъся. Если при разговѣніи смѣются, то говорить, что тогда дьяволъ ходить въ хатѣ въ золотой шапочкѣ-невидимкѣ. Послѣ разговѣнія, каждый спѣшитъ первымъ взойти на колокольню и зазвонить, въ увѣренности, что отъ этого у него въ этомъ году будетъ хороший урожай гречихи ⁷⁷⁾.

⁷⁴⁾ С. Окунина, Ковельского уѣзда.

⁷⁵⁾ Сборникъ Маркевича.

⁷⁶⁾ С. Чернидова, Староконстантиновскаго уѣзда.

⁷⁷⁾ С. Семеново, Острожскаго уѣзда.

Самый обрядъ разговѣнья совершается такъ:

По возвращеніи изъ церкви, хозяинъ обходитъ три раза вокругъ стола, съ мискою, наполненною „свяченімъ“, и ставъ лицемъ къ иконамъ, разрѣзываетъ на тарелкѣ нѣсколько яицъ, частицы ихъ даетъ каждому члену семейства и говоритъ: „дай, Боже, ще на той рікъ дочекати світлого праздника Воскресенія Христова въ щасті и здоровы!“ ⁷⁸⁾.

Разговляются также просто пасхой или проесфорой.

Положивши на столъ освященное съѣстное, всѣ садятся вокругъ стола и пьютъ водку, обращаясь одинъ къ другому, начиная съ хозяина, стараясь при этомъ не уронить крошечъ „свяченого“ на полъ, а оставшіяся на столѣ крохи бросаютъ въ огонь, чтобы этихъ остатковъ не съѣли мыши; такъ какъ есть повѣрье, что если мышь съѣсть хотя малѣйшую крошку „свяченого“, то немедленно превращается въ „кажана“ (летучую мышь).

Послѣ разговѣнья, умываясь, кладутъ въ миску два яйца и малкую монету, а потомъ воду сливаютъ или на огонь, или въ прудъ ⁷⁹⁾.

Кто на пасху пьеть за обѣдомъ воду, тотъ никогда не пообѣдѣаетъ безъ воды. Платокъ, или что нибудь иное, чѣмъ обтираютъ писанки, прядуть и подкуриваются имъ во время болѣзни.

Первую скорлупу изъ писанки выносятъ на воду: „вона попліве до ракманівъ и скаже імъ Великденъ“ ⁸⁰⁾.

Вечеромъ, на первый день Пасхи стараются отужинать до захода солнца, въ противномъ случаѣ нападетъ куриная слѣпота.

Въ понедѣльникъ Пасхи крестьяне ходятъ другъ къ другу, хрестоуются и мѣняются писанками.

Отъ того этотъ день называется „волочінникомъ“. Ходять съ поздравленіями (преимущественно дѣти) къ роднымъ, повивальными бабкамъ, знакомымъ, къ священнику и помѣщику своего села, принося въ даръ „волочильнє“, состоящее обыкновенно изъ пшеничного калача и нѣсколькихъ крашанокъ. Въ этотъ же день парубки, при встрѣчѣ съ дѣвушками, обливаются имъ водой; за это послѣднія дарятъ имъ крашанками ⁸¹⁾.

Въ теченіи первыхъ двухъ пасхальныхъ дней крестьяне проводятъ почти все время на церковномъ погостѣ. На третій день они собираются въ корчму на „музикѣ“. Въ продолженіи праздниковъ молодежь обоего пола заводить разныя игры съ хороводами ⁸²⁾.

⁷⁸⁾ М. Чарторійскъ, Луцкаго уѣзда и Проскурійскаго уѣзда.

⁷⁹⁾ С. Иваньковъ, Переяславскій уѣздъ.

⁸⁰⁾ Сборникъ Маркевича.

⁸¹⁾ Красноселка, Староконстантиновскаго уѣзда и Проскурійскаго уѣзда.

⁸²⁾ Великіе Снитники, Васильковскаго уѣзда и с. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

Для порядка въ играхъ, молодежь выбираетъ изъ своей среды единогласно отамана, отаманшу, подъ-отамана и подъ-отаманшу.

При складчинахъ, парубки передаютъ деньги отаману, а дѣвушки — отаманшѣ.

Если на пасху хорошая погода, то будетъ урожай на горохъ

Христосъ Воскресъ, Христосъ Воскресъ!
У сей день Христосъ изъ труни уставъ
И наші гріхи на себе принялъ,
И нась слобонивъ свою честною крівью.
Відъ мертвого прокляття искупивъ.
Юда предатель не захотівъ изъ Христомъ бути,
Але захотівъ къ пекельнімъ огні вічно горіти.
Жиди у єго Христа кущили,
На смерть хрестную осудили,
И къ кресту руки й ноги пригвоздили,
И терновий вінокъ на єго положили;
И палицею по голові єго били,
И оцтомъ и жовтю єго напоили,
И списомъ ребра прокололи.
И истекла изъ єго кровъ и вода.
А въ третій день Христосъ изъ труни уставъ,
И намъ жизнь вічну дарувавъ,
И симъ дияволъ посоромлений ставъ,
И все свое гибельне військо всюди розизславъ,
Шобъ до нёго християнъ прилацвали,
И до нёго на пагубу підтикали.
Оце милосердний нашъ Исусъ Нагорянинъ
Подарувавъ намъ насупротивъ біса хрестъ одинъ,
И ми свому хресту и слобоженню возвеселимся,
Христовому воскресеню поклонимся.
Сёгодня Христосъ изъ труни уставъ;
А адъ кріпко застогнавъ.
Сказавъ слугамъ своїмъ ворота замикати,
Щобъ до себе Христа не пускати.
Відкіль сей добрий и храбрий козакъ взявся,
Відъ которого приходу адъ въ порохъ роспався?
Христосъ сёгодня воскресъ, проповідаю,
И васъ, панове чесні, съ празникомъ поздравлю.

(Хар'ког, изъ рукопис. Сборн. Кульчиц).

Излетіть анголівъ лики,
Щобъ зустрінута Владику;
Излетіть Архангелівъ хори,
Готуйте небескій двори,
Се бо иде Спаситель,
Иде побідитель,
Пекла разоритель
Відъ брані.
Плінъ сионськихъ відъ Вавилона,
Ведеть відъ пекла демона;
Ведеть изъ земного краю
У першу радисть раю:
Адама со пророки,
Давида изъ отроки;
Висохли слізъ потоки
Презъ рани.
Я же, піднятий надъ тобою,
Якъ воювавъ самъ собою
Зъ тиранами злішими ~~мо~~,
Мучашими душу и тіло,
Оружжемъ Христовимъ
Дьяволомъ лестнимъ,
Гріхъ изъ смертю
И кайдани въ перстю
Поправий.
Засурмите, воскликтите,
И усю тваръ изагоніте!
Скомпануйте тимпанні лики
И гарно складні музики!
Воспойте цареві,
Воспойте Господові,
Воспойте побідителю
Піснь нову!
Утікайте, ночи и печалі!
Сёгодня намъ промінни радості воссіали;
Промінни радості
И гарні сладості.
Во вікъ, во віки,
Во вікъ, во віки,
Во вікъ, во віки!
Аминь, аминь!

(Харківъ, Рукописн. Сборн. Куліша).

Весело відчинімо, Воскресшого хвалімо.
Веселімся, радуймося, вмісті всі заграймо,
Христосъ воскресъ; Христосъ воскресъ
Изъ мертвихъ,
Смертю, смерть поправъ,
И сущимъ у трунахъ жизнъ даровавъ.
Янголь седить на камені
Тай намъ звістку робить;
Душа Божа питас...
Відъ бока єго крівъ иде.
Христосъ воскресъ, Христосъ воскресъ,
Христосъ воскресъ изъ мертвихъ,
Смертю смерть поправъ,
И сущимъ у трунахъ жизнъ даровавъ.
Не відъ камене неплодна
Тече вода холодна;
Такъ якъ изъ кіта Іона,
Встає Ісусъ изъ гроба,
Мироносци приходили,
Христа у труні шукали,
Уздрили ризу, Государъ
Де лежавъ, несмртельний Царь;
Христосъ воскресъ, Христосъ воскресъ,
Христосъ воскресъ изъ мертвихъ,
Смертю смерть поправъ,
И сущимъ у трунахъ жизнъ даровавъ;
Святися, святися, новий Єрусалиме.
Ти же чистая красуйся
О рождестві твоемъ Marie!
Христосъ воскресъ, Христосъ воскресъ,
Христосъ воскресъ изъ мертвихъ,
Смертю смерть поправъ,
И сущимъ у трунахъ жизнъ даровавъ.

(С. Люботинъ, Харківск. уез.)

Поминовение усопшихъ, совершающее послѣ Пасхи, называется проводами. Поминаютъ умершихъ въ Томинъ понедѣльникъ, потому что въ проводы „нашъ Великдень отходитъ“, а слѣдовательно то, „что осталось въ насъ треба дати імъ, помершимъ“ ⁸³⁾.

⁸³⁾ М. Александрія, Ровенского уѣзда.

Наканунѣ проводъ крестьяне убираютъ свои хаты и приготавлиаютъ „книши“, сыръ, масло, яйца и проч.; завязываютъ ихъ въ два узелка, изъ которыхъ одинъ назначается для причта, а другой для семейства и „старцівъ“, т. е. нищихъ. Эти узелки въ день проводъ приносятъ въ церковь. По окончаніи литургіи, совершается одна общая панихида, отъ лица всѣхъ, пришедшихъ въ церковь совершать поминовеніе по своимъ родителямъ и родственникамъ, а послѣ панихиды устраивается въ притворѣ или подъ открытымъ небомъ, близъ церкви, общая заупокойная трапеза, въ которой участвуютъ всѣ желающіе и священнослужители ⁸⁴⁾.

На общемъ обѣдѣ предлагается „колово“, которое собирается „братчиками“ — изъ меда, приносимаго поминающими. „Колово“ это флять „на тѣло сердце“, т. е. на тошакъ ⁸⁵⁾.

Иногда общий обѣдь устраивается на кладбищѣ ⁸⁶⁾.

По окончаніи обѣда, домохозяева отправляются къ своимъ родовымъ могиламъ, и каждый изъ нихъ просить священника отслужить про умершихъ панихиду ⁸⁷⁾.

На могилѣ кладутъ три или четыре яйца. По окончаніи частной панихиды, „господарь“ разбиваетъ эти яйца о могильный крестъ и отдастъ ихъ старцу, приговаривая:

«Помолись, дідуно,
За умершого татуна,
За умершую матуно
И за сеструю».

При этомъ онъ сообщаетъ „діду“ имена своихъ умершихъ родственниковъ. Затѣмъ семейство съ родными садится въ кругъ на родныхъ могилахъ. Глава семейства приговариваетъ: „тутъ моя родионъка, тутъ моя мать, тутъ хутко буду й я спочивати“ и выбрасываетъ на могилу часть скорлупокъ и косточекъ „свяченого“; бросаютъ на могилу „свяченую“ соль, обчерчиваютъ могилу „свяченімъ“ мѣломъ и выливаютъ рюмку водки, приговаривая: „іжте, пийте, виривайте (?) и нась грішнихъ поминайтє.“ Послѣ этого, каждый членъ семейства наливаетъ полную рюмку водки и выпиваетъ до дна, приговаривая: „дай намъ, Боже, добрѣ проживати цей рікъ и на пришлій въ добрімъ щасті панувати, а умершимъ царства Божого дочекати“. ⁸⁸⁾.

⁸⁴⁾ С. Иваны, Дубенскаго уѣзда.

⁸⁵⁾ Дедеркалы, Кременецкаго уѣзда.

⁸⁶⁾ Барисполь, Переяславскаго уѣзда.

⁸⁷⁾ Каменецкій уѣздъ.

⁸⁸⁾ С. Иваны, Дубенскаго уѣзда.

Поминаютъ еще такимъ образомъ: на могилахъ христосуются съ умершими, бросаютъ яйца и говорятъ: „святі родителі, ходіте до насъ хліба і солі істи“. Затѣмъ усаживаются на могилѣ и закусываютъ. Послѣ закуски, обращаясь къ умершимъ роднымъ, говорятъ: „наші рідняки, не поминайте лахомъ! чимъ хата багата, тимъ и рада“⁸⁹). Значительно подгущивши, вечеромъ крестьяне возвращаются къ церкви, где священникъ, какъ-бы въ благодарность, высыпаетъ имъ для угощенія водки, послѣ чего всѣ идутъ домой, и тутъ уже кончаютъ поминки попойкой. Въ этотъ день также играютъ въ игры и хороводы, но уже не молодежь, а замужнія женщины и даже старухи, почему праздникъ этотъ также называется „бабскими проводами“.

Въ день Преполовенія, „правая середа“, а также „рахманъский Великденъ“, по народному вѣрованію скорлупы лицъ, выброшенныя на праздникъ Пасхи на воду, доплыvаютъ до какихъ-то людей живущихъ за далекими морями и называемыхъ „рахманы“, которые будто бы также празднуютъ воскресеніе Христово. При совершаемомъ въ этотъ день водоосвященіи, обливаютъ другъ друга водой, въ надеждѣ облитъ нечаянно вѣдьму; утверждаютъ, что если это удастся, т. е., если въ этотъ день будетъ облита водой вѣдьма, то она не посмѣть послѣ этого задерживать дождей и, текущее лѣто будетъ благотворно⁹⁰).

По народному вѣрованію, въ этотъ день Матерь Божія съ Иисусомъ Христомъ переплыvalа черезъ рѣчку на щепкѣ въ Египетъ, „щобъ Гиродъ не вбивъ“⁹¹).

А П Р І Л Ь.

22 Апрѣля, наканунѣ Юрьевъ дня, празднуется „Лали“ или „Красная горка“. Для этого хороводы обыкновенно собираются въ третью часу полудни, на чистомъ лугу. Выбравъ самую красивую девушку, хороводницы перевязываютъ ей шею, грудь, руки и ноги разною зеленою, а на голову надѣваютъ вѣнокъ изъ свѣжихъ цветовъ. Въ такомъ нарядѣ сажаютъ девушку на деревянную скамью, на которую ставятъ также кувшинъ съ молокомъ, сырь, масло и проч. У ногъ „Лали“ кладутъ несколько вѣнковъ изъ свѣжей зелени; хороводницы танцуютъ вокругъ „Лали“ и поютъ пѣсни. Когда

⁸⁹) С. Малые-Дедеркалы, Кременецкаго уѣзда.

⁹⁰) Подольской губ. (Данильченко. Сбор. Этнограф. Свѣд. о Подольской губ. 1869 г., вып. 1, стр. 96).

⁹¹) Соловьевка, Радомысльского уѣзда.

окончается пъесни, „Ляля“ раздастъ своимъ подругамъ сырь, масло и проч., затѣмъ бросаетъ иль вѣнки, которые дѣвушки стараются схватить налету. Вѣнки эти дѣвушки прачутъ до слѣдующей весны ⁹²⁾.

23 Апрѣля. Св. Великомученикъ Георгій или „Юрій“ сливать въ народѣ покровителемъ земледѣлія и скотоводства; онъ же повелѣваетъ волкамъ ⁹³⁾.

„На Юра сковается въ жито кура ⁹⁴⁾.

Въ Юрьевъ день бываютъ крестные ходы на „житѣ“. Священникъ, послѣ обѣдни, идетъ съ крестнымъ ходомъ на поля и совершаеть тамъ молебствіе и окропляетъ освященной водой хлѣбные всходы. Крестьяне, вѣсъ вмѣстѣ, молятся о плодородіи земли. Затѣмъ, просять священника, чтобы онъ обожгла поле каждого отдельно, прочелъ евангеліе и окрошилъ св. водой ⁹⁵⁾. Отправляясь въ поле, каждый крестьянинъ береть съ собой „кращанки“ и калачи. Въ продолженіи пѣлаго дня на поляхъ пьють и ёдятъ. Нѣкоторые качаются по посѣвамъ пшеницы и ржи, въ полной увѣренности, что этимъ они способствуютъ хорошему урожаю ⁹⁶⁾.

Навѣшишь и напившись, крестьяне зарываютъ въ землю, какъ бы для удобренія ея, остатки пасхального „свяченого“ и пьють при этомъ водку, приговаривая: „роди, Боже, жито, пшеницу и всяку пашню.“ Послѣ этого качаются во всѣ четыре стороны, чтобы быть здоровыми отъ юрьевой росы.

Нехорошимъ признакомъ для урожая хлѣба считается, если въ это время послышится голосъ какой либо птицы ⁹⁷⁾, а такъ же ударъ грома. Въ Юрьевъ день выгоняютъ скотъ еще до восхода солнца на „юрьеву росу“, потому что Юрій отираетъ даннныи ему отъ Бога ключемъ землю и велитъ ей производить растенія, отчего скотъ, поѣвъ травы съ юрьевой росой, становится тученъ и крѣпокъ ⁹⁸⁾.

Въ одной волынскій пѣснѣ отираніе неба приписывается Ураду.

Та Урай матку влече:

— Та подай, матко, ключа

Одімкнути небо,

Випустити росу,

Дівоцьку красу.

⁹²⁾ С. Малине-Дедеркали, Кременецкаго уѣзда.

⁹³⁾ Соломельска, Радомисльскаго уѣзда.

⁹⁴⁾ Ушницкаго уѣзда.

⁹⁵⁾ С. Новосельцы, Новоградъ-волынскаго уѣзда.

⁹⁶⁾ Подольской губ. (Данильченко. Сбор. Этнограф. свѣд. о Подольской губ. Вып. 1, 1909 г., стр. 37).

⁹⁷⁾ С. Новосельцы, Новоградъ-волынскаго уѣзда.

⁹⁸⁾ С. Новосельцы, Новоградъ-волынскаго уѣзда.

Та дівоцька краса,
Якъ літня роса:
У меду потопає,
Въ вині виринає.
Та Урай матку виче:
— Та подай, матко ключа,
Одіжнути небо,
Випустити росу,
Парубоцьку красу.
Парубоцька краса,
Якъ зімня роса:
Въ смолі потопає,
Въ дегтя виринає.

Дождь въ этотъ день предвѣщаетъ дорогоизну.

Во время обѣдни хозяйки зажигаютъ свѣти передъ образомъ Георгія, чтобы онъ „доглядівъ“ ихъ овчекъ или теляцъ, а содержатели скота, особенно „чередники“ и „ватажники“, на Юрья постятся до захода солнца, а иные даже не гонять скота „на пашу“, а кормятъ дома. Такой обычай соблюдается „про звіра“, т. е. „про волка“; такъ какъ говорять, что „св. Юрій звіря пасе“ ⁹⁹).

Если осінь густа, то скотъ выгоняютъ на осінь; выгоняютъ вербою, оставшуюся отъ Вербного Воскресенія. „Св. Юрій коровъ запасає, а Николай — коней“.

Собираютъ росу и ю мочать глаза и другія болѣнныя части тѣла, также окропляютъ домашнюю птицу ¹⁰⁰). Изъ зеленаго жита плетутъ вѣнки, освящаютъ и кладутъ ихъ на хоругви. Святить колодези, если засуха. Если „зозуля“, т. е. кукушка, „кус“ до Георгія, а деревья еще не развились, то въ этомъ году будутъ болѣть люди и будеть надежъ скота ¹⁰¹).

Съ этого дня начинаетъ пѣть соловей.

У кого будутъ при себѣ деньги въ то время, когда онъ первый разъ услышитъ „зозулю“, у того въ продолженіи года не будутъ онъ переводиться. И потому-то послѣ свѣтлого праздника завязываются въ рубаху гроши и носятъ постоянно, чтобы имѣть при себѣ деньги въ то время, какъ случится услышать кукушку ¹⁰²).

„Св. Юрій по полю ходить, хлібъ жито робить. Коли сховастся въ житі

⁹⁹) Рус. Бес. 1856 г. стр. 80.

¹⁰⁰) Обыч. и Пов. Малор. Марк.

¹⁰¹) Обыч. и Пов. Малор. Марк.

¹⁰²) Обыч. и Пов. Малор. Марк.

ворона, то буде урожайне літо, а якъ горобцю по коліна, то буде лихе літо; якъ дощъ на Юрія, то буде хлібъ и въ дурня“ ¹⁰³).

Св. Марко такоже називається въ народѣ ключникомъ. Утверждають, что евангелистъ Маркъ владѣєть ключами отъ дождей, а потому въ этотъ день особено молятся и даже нѣкоторые постятся, желая умилостивить св. Марка, чтобы онъ не запиралъ дождей. „На святого Марка сіється татарка“, т. є. гречиха ¹⁰⁴).

Постявъ „ярину“, крестьянинъ ждеть для своего хлѣба „майського дощу“, какъ благодати Божіей, и говорить: „Якъ випадуть въ маї три дощії добрихъ, то дадуть хліба на три годи“.

А женини, какъ только соберутся, всегда поють и пьютъ за урожай „пашни“ (посѣва).

Ой випиймо, родиво,
Щобъ намъ жито родило;
И житечко, и овесъ,
Щобъ зібрався рідъ увесь;
И пшениця, и ячмінь,
Щобъ намъ жити смачній.

Къ этому припѣваютъ еще:

А гречечка на крупи,
Якъ не стане, той куни.

ВЕСЕННІЯ ИГРЫ *).

1.

,Кривий танець“.

Первымъ хороводомъ изъ начинающихся на праздникъ Пасхи почти всегда бываетъ „Кривий танець“. Эта игра совершается такъ:

Забиваются въ землю три палки, образующія расположениемъ своимъ треугольникъ, берутся за руки и въ два ряда вертятся около этихъ палокъ, припѣвая слѣдующія пѣсни:

¹⁰³) Маркевича. Обич. и Пов. Малор.

¹⁰⁴) Чернелевка, Староконстантиновскаго уѣзда.

*) Нѣкоторыя записаны по малорусски, изъ народнаго пересказа.

A.

Moderato.

- 5) Ой вінку, мій вінку;
- 6) Я тебе извила
- 7) Ще й учора да изъ вечора;
- 8) Да повісила тебе
- 9) Ой у теремі, да на дереві, (bis)
- 10) Да на золотому кілку, (bis)
- 11) Да на шовковому шнурку.
- 12) Туди моя матінка йшла, (bis)
- 13) Да той віночокъ знайшла, (bis)
- 14) Да нелюбому дала;
- 15) Да якъ би жъ я знала,
- 16) Я бъ була да розірвала,
- 17) Дай у грязь утоптала
- 18) Червоними да чобітками,
- 19) Золотими да підківками

(Борисполь, Переяславськ. уез.)

B.

- 3) Треба ёго вести,
- 4) Якъ віночокъ плести.
- 5) Плела ёго, плела,
- 6) Та ще вчора зъ вечора;
- 7) А матінка взяла,
- 8) Та нелюбу дала.
- 9) Колибъ я була знала,
- 10) То була бъ розірвала.
- 11) Дівки, молодиці теремъ будовали,
- 12) Віконця вставляли,
- 13) Щобъ не вилетівъ соколонько;
- 14) Щобъ не виносивъ
- 15) Да дівоцької краси;

- 16) Бо дівоцька краса,
- 17) Якъ літня роса.
- 18) Въ меду ся купала,
- 19) Въ меду вигравала.
- 20) На парубочкахъ краса,
- 21) Якъ зімня роса:
- 22) Въ смолі ся купала,
- 23) Въ дёгті вигравала.
- 24) Помалу ступайте,
- 25) Шилу не збивайте,
- 26) Шмаття не валяйте.
- 27) На дівоночкахъ шмаття —
- 28) То шовкъ та китайка,
- 29) Карамзинова крайка;
- 30) Бо на парубокахъ шмаття —
- 31) То міхъ, та раднина,
- 32) Зъ заткала шапки,
- 33) Зъ ключча пояснина.

(Борисполъ, Переяславск. уез.).

B.

3 В = 3 Б Ой якъ я стану..., 4 В = 4 Б, 5 В = 5 А ... вінче... вінче,
6 В = 6 А Да... барвінче, 7 В = 7 А.... плела, 8 В = 6 Б. 9 В = 9 А... въ
терні, 10 В = 10 А У терені..., 11) На терновому кілочку. 12 В = 12 А Да...,
13 В = 13 А Тамъ... похожала, 14 В = 14 А Да..... взяла, 15 В = 8 Б... не-
любови.... 16 В = 9 Б.... же..., 17 В = 10 Б То..... тебе..., 18) Дай и потоп-
тала. 19 В = 18 А... да..., 20 В = 19 А.

(Полонное, Новоградволинского уезда).

Г.

1 Г = 1 Б, 2 Г = 2 Б Тай..., 3 Г = 3 В. 4 Г = 4 В, 5 Г = 5 В. 6 Г = 6 В
7 Г = 7 В. 8 Г = 8 В, 9 Г = 9 В. 10 Г = 10 В, 11 Г = 11 В. 12 Г = 12 В. 13 Г
= 13 В. 14 Г = 14 В, 15 Г = 15 В... милому..., 16 Г = 5 В, 17 Г = 6 В, 18 Г =
16 В, 19 Г = 17 В.... краще вбрала. 20) Срібломъ златомъ обіляла, 21) И ми-
лому сама дала.

(Полонное, Новоградволинского уезда).

Д.

1 Д = 1 А, 2 Д = 2 А... вивести..., 3 Д = 3 А. 4 Д = 4 А... ёму..., 5 Д = 5 В,
6 Д = 6 В. 7 Д = 7 В.... звила, 8 Д = 8 В.... віночокъ, 9) Повішала на кілочку.

10 Д = 12 В, 11 Д = 14 В Моя неніка..., 12 Д = 15 В; 13 Д = 16 В, 14) То-бъ а була перервала, 15) Підъ ніженки підточала. 16 Д = 19 В. 17 Д = 20 В.
(Дашкога, Литовською уїзде).

E.

1 Е = 1 А, 2 Е = 2 А... виведемъ .., 3) Ведемъ, ведемъ да не виведемъ
4) Плетемъ, плетемъ да не виплетемъ. 5 Е = 5 А, 6 Е = 6 А Да..., 7 Е = 7 А,
8 Е = 8 А.

(Великі Спинчики, Васильковська уїзда).

Ж.

1) Веду, веду та не виведу, 2 Ж = 3 А, 3 Ж = 4 А... ёму..., 4) Плету,
плету плетаницио, 5) На паробківъ шибиницио, 6) А дівчатка зъ краю, 7) А
щобъ була въ раю.

(Ждановка, Полтавська уїзда).

З.

1 З = 1 А, 2 З = 2 В.... виведуть. 3 З = 3 Д, 4 З = 4 Д.

- 5) Черезъ сіни, черезъ хату.
- 6) А я молоденька иду стихенька,
- 7) Щобъ ключами не брязкати,
- 8) Щобъ свекрухи не збудити.
- 9) А збудивши, не угодивши,
- 10) Медомъ, виномъ не упоївши.
- 11) Ой най же спить, най не устасє
- 12) Щоби моєї головоньки не склонотала!

ІІ. А.

- 1) Кривого танця йдемо
- 2) Танця не виведемо;
- 3) О такъ, такъ танець йде,
- 4) По кривому скриволіс.
- 5) О такъ, такъ кривого танця йдемо,
- 6) Кіньца ёму не знайдемо;
- 7) Паробочка не знайдемо.
- 8) Йде сліпий не видущий.
- 9) Ой, того я не хочу.

(Zegota Pauli, стр. 23).

*

В.

1 Б = 1 А Ми..., 2 Б = 6 А; 8 Б = 7 А. 4) Іде паробочокъ господарській,
5) Сіє. віс; об за того жъ я піду.

(*Żegota Pauli* стр. 23).

III. А.

- 1) Коло млина калина,
- 2) Тамъ удівонька ходила,
- 3) Дівкамъ танець водила,
- 4) Що виведе той стане,
- 5) На всіхъ дівокъ погляне,
- 6) Чи всі дівки въ танки идуть?
- 7) Оно нема одної
- 8) Марисі молодої.
- 9) Мати Марисю чесала,
- 10) Ще й, чешучи, навчала:
- 11) «Не стій, доню, зъ нелюбимъ,
- 12) Не дай ручки стискати
- 13) И перстника зднити.
- 14) А стій, доню, зъ миленькимъ,
- 15) Якъ зъ голубомъ сивенькимъ.
- 16) И дай ручку стискати
- 17) И перстника зднити».

(*Полонное, Новоурядоволинск. уезд.*)

В.

1 Б = 3 А Вдова.... 2 Б = 4 А, 3 Б = 5 А... дівчатъ..., 4) Всі дівочки въ таночку, 5) Тілько одна стояла, 6 Б = 9 А... косу... 7 Б = 11 А зъ пелюбимъ, 8 Б=12А... тримати; 9) Перстенъчика зднити;

- 10) Бо перстинъчикъ не вінець,
- 11) Зрадить тебе молодець.

(*Полонское, Новоурядоволинск. уезд.*)

IV.

Йшли дівоньки черезъ двіръ, черезъ двіръ
На нихъ сукенки въ дев'ять піль.
Стала діброва палати, палати,
Стали сукенки маяти, маяти.

Взали діброву гасити,
Коновками воду носити.
Тілько въ дівонькахъ правдиці,
Кілько въ коновкахъ водиці.
Йшли парубочки черезъ двіръ
На нихъ опанча въ девять піль.
Стали опанчі маяти, маяти,
Стала діброва палати, палати.
Взали діброву гасити
Стали решетомъ воду носити.
Тілько въ парубкахъ правдиці,
Кілько въ решеті водиці.

(Ушакінські уп'язки).

V.

Ой ходили хлопці
Сімъ годъ да по припічку,
А чотири да по запічку;
Просили дівчатъ ложки,
Сироватки трошки.
Ой гіркі жупляки,
Старійтесь паробки,
А въ нась гірочки
Сами зелененькі,
А въ нась паробочки
Сами молоденькі.

VI.

Або мені сукню спрavте,
Або мене замішъ дайте,
Або мене залишіть,
Да въ колисці колишить.
«Дожди, доню, до субботи,
Справлю сукню ще й чоботи».
Ой гіркі жовтяки
Старійтесь паробки.

(С. Великі Скитинки, Васильковск. у.).

VII.

Ходжу, блуджу по надъ лози,
А въ тихъ лозахъ барвинъ-листокъ,
Щипну, вирву, вінець сплету,

Піду въ танець, душко наша,
Плету вінець, піду въ танець,
А въ тимъ танці — хлопець молодецький.

(Ушицкій уезд).

VIII.

Грайте, грайте,
Да пилу не збивайте (bis),
Да платтівъ не марайте.
Що на дівочкахъ платте
Все клинъ, да кітайка, (bis)
Да зеленая байка.
А на парубочкахъ платте,
Все міхъ да ряднина, (bis)
А сірая да сірачина (bis),
А изъ верху да шапчурина.

(Борисполь, Переяславськ. узе.).

2.

„Володарь“.

Дѣвушки образуютъ два ряда и становятся одинъ противъ другого, такъ чтобы было по ровну на обѣихъ сторонахъ. Обѣ половины очердуются пѣснями. Или же двѣ дѣвушки берутся за руки, на руки имъ садится мальчикъ и онъ носить его кругомъ церкви, а остальныя дѣвушки покутъ. По окончаніи послѣдняго стиха, второй рядъ разстуپается и, раздѣляясь на двѣ половины, дѣлаеть подобie воротъ, чрезъ которыхъ проходитъ 1-й рядъ. Помѣнявшись такимъ образомъ мѣстами, дѣвушки начинаютъ игру сначала.

(Полонное, Новоградволинскій уезд).

A.

«Володарь, Володарочку,
Одчини да ворітчка!»
— «Хто воріть кличе?»
«Царські служечки!»
— «А якого цара?»

«Цара Александра».
— «Що жъ намъ за даръ везутъ?»
«Срібло та золото!»
— «Ще жъ намъ цѣго мало».
«Що жъ ми вамъ придамо?»
— «Що жъ ви намъ придастѣ?»
«Мезинес дитя!»
— «А въ чимъ таа дитя?»
«У сріблі та въ злоті.»
— «На чимъ воно сидить?»
«На золотімъ креселку».
— «А чимъ воно грає?»
«Червонимъ яблучкомъ».
— «А чимъ воно крає?»
«Золотий ножикъ має,
Дорогую таріочку.
Цілуй білу ручку!»

(Васильковська уїзда).

B.

1 Б = 1 А... Володарь, 2) Чи дома господарь? 3 Б = 3 А... жъ то? 4) Панькоєс дитятко. 5 Б = 15 А? 6 Б = 16 А... креслі...» 7) «Чимъ ся воно бавить?» 8 Б = 18 А Золотимъ... 9) «Чимъ воно іакрите?» 10) «Червонимъ оксамітомъ». 11 Б = 7 А? 12) «Яриі пчелята». 13) «Е въ нась то много». 14) «Мы вамъ дадамо». 15 Б = 11 А... дадаете?

- 16) Савий, білий білоторчику,
- 17) Та поплинь по Дунайчику,
- 18) Та вмий біле личко,
- 29) Та загладь головочку,
- 20) Та взуй жовти черевички,
- 21) Пошукай свой сестрички.
- 22) «Хто здібавъ, хто видавъ
- 23) Мою жону на торзі?»
- 24) «А ми ії ведемо,
- 25) Тобі ії не дамо».
- 26) «А я хліба напечу,
- 27) Свою жону викличу».

(Полонное, Новоградволинскаю уїзда).

B.

1 В = 1 Б, 2 В = 2 Б? 3) Та нема ёго въ дома,

- 4) Поіхавъ по дрова.
- 5) Церкva замикана,
- 6) Церкva одмикана.
- 7) А хто у тий церковці?

8 В = 4 В Золотое...

- 9) А що-жъ воно робить?
- 10) Золотого ножика держить.

11 В = 19 А А що-жъ...?

- 12) Срібное яблучко?

(Відтв. Подол. Шейковський. Випуск I, стр. 27).

Г.

- 1) Володаре, Володаре,

2 Г = 2 А... ворота. 3 Г = 3 А... потребує?

- 4) Гетманське дитя.
- 5) А въ чимъ тес дитя?
- 6) Въ сріблі, злоті,
- 7) Въ червонимъ чоботі

8 Г = 9 А... цёго... 9 Г = 10 А То...!

- 10) Яренської пчілки.
- 11) Шлецу, плету кошелі,
- 12) На парубоцькі лишай.
- 13) На дівоцькі,
- 14) Срібни віночки.

(Луцкано упъда).

Д.

1 Д = 1 Г, 2 Д = 2 Г, 3 Д = 3 Г... кличе?

- 4) «Михайлова слуги».
- 5) — «У чимъ ті слуги?»

6 Д = 6 Г,

- 7) «По коліна въ болоті».

8 Д = 7 А? 9 Д = 12 А. 10 Д = 13 А? 11 Д = 14 А, 12 Г = 7 Г.

- 13) — «Що-то воно робляє?»
- 14) «Шие, вишивав».

- 15) — «Що воно ідає?»
- 16) «Весь пшеничний хлібъ».
- 17) — «А що воно пиває?»
- 18) «Все сладкий медъ».
- 19) — «А въ чимъ воно спляє?»
- 20) «Въ пуховихъ подушкахъ».

ІІ.

- 1 Е = 1 А, 2 Е = 2 А. 3 Е = 3 А... тамъ? 4 Е = 4 А. 5 Е = 5 А Ой...? (bis)
6 Е = 6 А (bis) 7 Е = 7 А... тамъ.? (bis) 8 Е = 10 Г Ярои... (bis) 9 Е = 13 Б.
(bis) 10 Е = 14 Б. 11 Е = 15 Б... додасте? 12) «Дочку мизиночку.» 13 Е = 13 А...
нараджона? 14 Е = 14 А. 15 Е = 15 А... посаджона? 16 Е = 16 А... креслі.
17 Е = 17 А Чимъ ся... 18 Е = 18 А.
- 19) «Де ся воно взяло?»
 - 20) «Въ вишневімъ садочку».

21 Е = 19 А?

- 22) «Золотимъ ножичкомъ».

(М. Любарт, Новоградволинск.).

ІІІ.

1 Ж = 1 Б, 2 Ж = 2 Б?

- 3) Горохъ сю два стручки,
- 4) Роди, Боже, чотири,
- 5) Щобъ ёго дівчата зносили.
- 6) Сидять хлощи підъ мостомъ
- 7) Ідуть жаби изъ хвостомъ.

(Чорний Острів, Проскурівська унз.).

ІІІ.

- 1) «Воротаре, Воротаре,
- 2) Вітвори воротонька».

3 З = 3 А?

- 4) «Князеви служеньки».

5 З = 7 А що за...? 6 З = 8 Е... пчолоньки», 6 З = 9 А «Ой ще жъ бо...,
8 З = 11 А... додамо. 9 З = 11 Е?

- 10) «Молодую дівоньку,
- 11) Въ рутянімъ віночку».

(Дністровая, стр. 42—43).

з.

„Король“.

Становятся двѣ дѣвушки, поднявши вверхъ руки въ видѣ воротъ, другія дѣвицы проходятъ подъ руками гуськомъ. Одну дѣвушку, идущую сзади, не пропускаютъ. Дѣвушки, прошедши подъ руками, поютъ:

А.

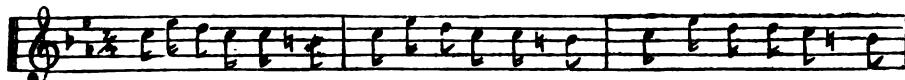
Andantino.

Ко - ро - лі, ко - ро - лі Пус - тітъ на вол в - о - вать;
Не - пу - стимъ, не - пу - стимъ Мо - сти по - ла - мать;
А мы мо - сти по - мо - сти - мо, Тай кі - деть гу - зать;
По пудъ гряз - зю по - ло - жи - мо
Чомъ не - ю - дешь, чомъ не - ю - дешь, чомъ не - ю - дешь?
Бо - ю - ся, бо - ю - ся, бо - ю - ся;
Ко - гожъ ти бо - іс - ся, бо - іс - ся?
Ко - ро - лі, ко - ро - лі,

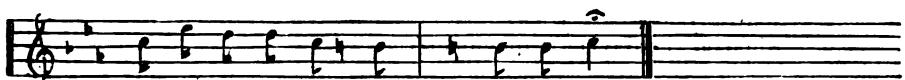

ко-ро-ля; А ко - ро - ля не-ма до - ма, [Ко-ромъ и - де, зе-мля гу - де,

Allegro.

Од-чи-най во-ро - та, Не су-ши жи - во - та. По кру - ту - ю го - ру,

По си - ру - ю зе - млю, Стой, зем - ле!

B.

- 1) — «Чомъ не йдешъ, чомъ не йдешъ?»
- 2) «Боюся, боюся, боюся».
- 3) — «Кого жъ ти, кого жъ ти боїсса?»
- 4) «Короля, короля, короля».
- 5) — «А короля нема дома,
- 6) Король иде—земля гуде.
- 7) Одчинай ворота,
- 8) Не суши живота,
- 9) По самую,
- 10) По сирую землю,
- 11) Стой, земле!»

Дѣвушки, прошедши подъ воротами:

- 12) «Пустить насть, пустить вась,
- 13) На вой воевать».
- 14) — «Не пустимо, не пустимо,
- 15) Мости поламать».
- 16) «А мы мости помостимъ
- 17) Пудъ грязі положимъ,
- 18) Тай пуйдемъ гулять».

(Борисполь, Переяслав. у.).

B.

9 В = 12 Б, 10 В = 13 Б, 11 В = 14 Б. 12) Не пущу, не пущу, 13 В = 16 Б, 14 В = 17 Б, 15 В = 18 Б, 16 В = 19 Б.

(Иваньковъ, Переяславск. уѣз.).

Или же играютъ такимъ образомъ: дѣвушки, взявшись за руки, становятся въ кругъ, въ средину входить одна, называемая королемъ; хороводъ ходить кругомъ и поетъ слѣдующую пѣсню:

Королю, край города ходишъ,
Королю, дівчатъ оглядаешъ,
Королю, приступи близенько,
Королю, поклонись низенько,
Королю, поцѣлуйся гарненько».

Въ эту минуту король цѣлуетъ одну изъ хоровода и та становится королемъ.

(Маркевичъ).

У короля у дворі
Зацвівъ кракісъ на горі.
«Чомъ, дівчатка, неайдете,
Чомъ кракосу не рвете».
«А мы рвали та не всі,
Тилько нема ідної.»
Мати косу чесала,
А чешуши навчала:
«Дочки, моя різочко,
Ой якъ підешъ у танець,
То находъ собі кінесь».

(Ждановка, Полтавск. у.).

Въ эту игру играютъ еще и такимъ образомъ: дѣвушки составляютъ кругъ, взяши одна другую за руки. Кругъ этотъ называютъ городомъ. За кругомъ одна дѣвушка остается подъ именемъ короля. Король ходить вокругъ города и рассматриваетъ дѣвушекъ, какъ бы выбирая изъ нихъ красивѣе, а хороводъ поетъ:

Король у городъ заглядає,
Король дівчатъ вибирає,
Король!
А вже й козла вбито — Король!
Черевички пошито — Король!
Панчішки шовкові — Король!
Черевички козлові — Король!

Дѣвушка-король выбираетъ себѣ изъ круга пару подругъ и уводить еѣ въ сторону. При этомъ кругъ вновь смыкается съ прігѣвомъ:

— А въ короля жінки нема,
Треба же ёго шанувать,
И по сімъ разъ цілувать».

Дѣвушка, взятая королемъ, обнимается и цѣлуется съ нимъ; за ней весь кругъ хороводный спѣшишь къ королю, и каждая дѣвушка считается за осо-бенное удовольствіе поцѣлововать короля прежде другихъ подругъ. Игра эта описана и въ „Вытѣ Рус. Нар.“ Терещенко, стр. 90—93.

(Черноморье).

Другий король.

Хлопці и дівчата берутся за руки и становляться кружка. Відя кружка ходить король, єму й співають:

Кругомъ города ходе, король,
Вибіра дівчину, король.
Приступи близенько, король,
Поклонись низенько, король.

Після цѣго король іде у середину кружка, підходить до якої небудь дівчини и пита її: „Чи підешъ за мене заміжъ?“ Та відказує єму: „Не піду, у тебе нема штанівъ“, або тамъ „сорочки“, або чого другого. Король відійде відъ неї, вийде зъ круга и ходе округи ёго, а кружокъ упъять співати таки пісню. Король підходить до другої, до третьої дівчини и просить іхъ заміжъ за себе, такъ ажъ до останнї. Дівчата усі єму відказують, приказуючи, що у його нема або чобіть, або серочки, або дуже поганий и інше. Сама остання іде за нѣго, якъ винъ спитає: „Дівко, дівко, чи підешъ за мене?“ — Піду, каже вона. Тоді король збирає палочки, не мовъ би то гостиці, и кладе ій на плече, а вона откида, и цімъ кончается. Кілько грачівъ у короля кладуть на стілъ або на яке коліно руки, долонями у низъ, одна рука на другу, щобъ стала коничка. Тоді перший, чия рука нижче всіхъ, вийма ії зъ підъ низу и кладе зверхъ усіхъ, и каже: „перший“ за нимъ тежъ роблять и останні зъ приговоркою; другий каже: „другий“, третій: „нижникъ“, четвертий: „вишникъ“, п'ятий: „краля“, шостий: „король“. Кому випало сказати „король“, той і стає королемъ. Усі останні идутъ до єго на послуги и на послухання. Одинъ изъ грачівъ каже королеві: „королю, королю, я твій

слуга!“ А король єму: „що ти мині за слуга?“ Той уньять: „що звелішь, усе буду робить.“ Король і приказує: „дрова вози!“ Тоді першому йти, й нагнувшись до столу, повезти лобомъ по столу, щобъ ажъ загуло—це вінъ „дрова везе“. Другий підходить такою розмовою до короля, якъ і перший. Король приказує єму дрова рубати. Той стукне локтемъ по столу і помаха рукою, мовъ рубас й справді. Третій підходить до короля зъ тими-жъ саними балаками. Король командує: „петагни бабу за пупъ!“ Це значить: тягни двери за плянку. Той, котрому це кажуть слуга, й робить. Такъ кожанъ підходить до короля і цей кожному загадує працю, покиль усі відреблються. Король загадує, що скоче; якъ слуга не зна, що робити на загадку королеву, то король єму ростолкує і той повиненъ зробити. Далі упъять знову—кому вишаде бути королемъ і кому слугами.

4.

Чоловікъ та жінка.

Грачі сідають у кружесть; вибирають двохъ бути чоловікомъ и жінкою. Жінка біга округи грачівъ, а чоловікъ туяєтца за нею зъ ломакою. Грачі, котри сидять у кружку, співають відъ чоловіка:

«Гей, мати, до дому!
Гей, суко, до дому!
Діти плачутъ,
Істи хочуть —
Нікому дати».

А дали відъ жинки:

— Тамъ на полиці
Три пальянці,
Нехай ідять.

Впъять відъ чоловіка:

«Гей, мати, до дому!
Гей, суко, дому!
Діти плачутъ,
Спати хочуть».

Тежъ відъ жінки:

— Тамъ на діжечці
Є три подушечки,
Нехай сильть.

И такъ же, пока скічадуть; тоді чоловікъ потурить жинку до дому.

5.

„Макъ“. (Дівческая).

Въ этой игрѣ „дівчата“ и „молодиці“ образуютъ собою кругъ, въ средину которого садится нѣсколько дівочекъ, вокругъ которыхъ ходять и поютъ:

A.

Allegretto.

più mosso.

При до-ли - ві макъ. при ши-ро - кій макъ, Он макъ чис - тий,
и ко - ре - немъ

го - ло - вас - ти. Мо - ло - ди - і мо - ло - ди - ці,
ко - ре - нас - тий, За - ви - вай - те то - ло - ви - ці,

Стань - те ви врідъ, Тутъ бу - де макъ.

(M. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

Макъ, макъ, моя маковочка
Золотая головочка! (За каждымъ куплетомъ).
Станьте ви, дівки,
Въ червоний макъ

Да не пускайте пана зъ коровода,
Нехай дас макъ.

Якъ станемъ ми макъ
Пахать да оратъ;
Якъ ставъ же нашъ макъ
Да цвісти зацвітать.

Якъ ставъ же нашъ макъ
Да спіть — поспіватъ,
При долині макъ,
При широкій макъ.

Якъ станемъ ми макъ
Трусить колотить,
При долині макъ,
При широкій макъ.

(С. Юриноска, Новгородсьверск. у.).

A.

- 1) Ой на горі макъ,
- 2) Шідъ горою й такъ,
- 3) Моі милі соколочки,
- 4) Станьте мені до помочки,
- 5) Станьте усі у радъ.

(Бумъ Подол. Шейковськаю, стр. 14).

B.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А,

- 3) Маки, маки, маківочки,
- 4) Золоті верхівочки,
- 5) Постойте, дівчата,
- 6) Якъ макъ на горі.

(Маркесич).

B.

1 В = 1 А,

- 2) На долині макъ,
- 3) На горі маковець.

- 4) По талирі молодець,
- 5) По три гроши стрілка,
- 6) А по денежці дівка.

(*Полонное, Новоуральск. уез.*).

Г.

$1\Gamma = 1\text{A}$... лёнъ, лёнъ, $2\Gamma = 2\text{B}$... маковецъ, $3\Gamma = 4\text{B}$... тысячи. $4\Gamma = 5\text{B}$... шелагу, $5\Gamma = 6\text{B}$... а по денежці.

- 6) Мои любі маковочки,
- 7) Сходітесь до купочки.

$8\Gamma = 5\text{A}$.

(*Полонное, Новоуральск. уез.*).

Потомъ девушки останавливаются и спрашиваютъ дѣтей, сидящихъ въ срединѣ:

«Соловейку, шпачку, шпачку!
Чи бувавесь ти въ мачку, въ мачку?
Чи видавесь, якъ на макъ копають?

Дѣти отвѣчаютъ, показывая при этомъ жестами то, что заключается въ пѣснѣ:

Ой бувавъ я въ тимъ садочку,
Та скажу вамъ всю правдочку:
Ото такъ
Копають макъ.

(*Згода Рашкі, стр. 25—26*).

Но по большей части это дѣлается такимъ образомъ: спрашиваютъ — „Чи виорано?“ Дѣти отвѣчаютъ: „Виорано“. Потомъ опять ходятъ вругомъ и повторяютъ пѣть то, что и прежде послѣ каждого отвѣта. Вотъ вопросы и отвѣты на нихъ:

- Чи заралено?
- Заралено.
- Чи заволочено?
- Заволочено.
- Чи засіяно?
- Засіяно.
- Чи збрано?
- Збрано.
- Чи пора молотитъ?
- Пора.

Послѣ этого дівчата и молодиці, составляющія кругъ, беруть дѣтей на руки и, подбрасывая ихъ вверхъ, поютъ:

Ой такъ, такъ
Молотили макъ.

(*Великіе Снитинки, Васильковск. и сокращеніе изъ Бытъ Рус. Нар. Терещенко, стр. 27*).

Б.

Шумъ.

Дівчата становятся въ „два ключа“ одинъ за другимъ параллельно, и при этомъ поютъ:

Ой нумо, нумо,
Въ зеленого Шума.
А въ напного Шума
Зеленая шуба.

(*Полонное, Новоградволынск. уѣз. и Дни и Мѣс. Максим. Рус. Евр. 56 г. стр. 77*).

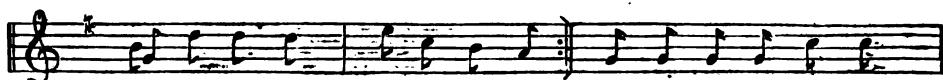
Потомъ оба ключа бѣгутъ впередъ и назадъ и громко поютъ:

А.

Andantino quasi Allegretto.

- 1) Ой, шумъ хо-дить по ді - бро - ві, 3) Що вло - ви - ха, то-про-пи - ха,
2) А шу-ма - ха ри - бу ло - вить, 4) Су - чай доч - ці не-вго - ди - ха.

- 5) По - стой, доч - ко, 6) Кун - лю плах - ту, 7) Чер - во - ну - ю плах - ту,
и чо - бо - ти,

- 8) Зе - ле - ну за - пас - ку, 9) лю - би ме - не, ко - за - чень - ку, 10) Ко - ли тво - я лас - ка.

(*Борисполь, Переясл. у.*).

В.

- 1) А въ нашого Шума
- 2) Зеленая шуба.
- 3) А шумъ ходить по діброві,
- 4) А Шумиха рибу ловить.
- 5) Що наловила, то її пропила,
- 6) Дочці шуби не спрвила.
- 7) Почекай, доню, до субботи,
- 8) Буде шуба и чоботи.
- 9) Суббота минає
- 10) А чобітъ не має.
- 11) Почекай, доню, до вівторка,
- 12) Буде шуба и сіберка.

(Полонное, Новоградоволинск. уез.).

В.

1 В = 3 Б, 2 В = 4 Б, 3 В = 5 Б... вловила... 4 В = 6 Б... свой... не вгодила, 5 В = 7 Б пожди..., 6 В = 8 Б Куплю сукню...

(Рукоп. Сборн. Кулиша).

Г.

1 Г = 1 А А въ того..., 2 Г = 2 А.

- 3) А въ Шумихи голубая,
- 4) Бо Шумиха молодая.

6 Г = 3 А... тинъ городить, 7 Г = 4 А. 8 Г = 5 А. 9 Г = 4 В. 10 Г = 5 В,
11 Г = 6 В.

- 12) Чи ви мені сукню крайте, крайте,
- 13) Чи ви мене заміжъ дайте, дайте,
- 14) Чи ви мені віночъ плетіть, плетіть,
- 15) Чи ви мене у танець ведіть, ведіть.

(С. Ждановка. Полтавск. уез.).

Въ избранномъ мѣстѣ, собравшися дѣвушки берутъ одна другую за руки и становятся вереницей. Дѣвушки заворачиваются кругомъ и пробѣгаютъ подъ поднятыми руками послѣднихъ двухъ хороводницъ другого конца, которыхъ, пропустивъ подъ арку, составленную изъ своихъ рукъ, весь хороводъ, заворачиваются сами подъ своими же руками, складываемыми при этомъ на

*

крестъ. Такимъ образомъ остальные дѣвушки, пробѣгая подъ руками слѣдующихъ парь, становятся другъ противъ друга и въ двѣ линіи составляютъ живописный плетень; заплетая плетень, дѣвушки поютъ:

Ой нумо, нумо
Въ зеленого шума.
Огірки жовтиаки,
Женітесь парубки, —
Ось вамъ трасця не дівки.
Трасця вамъ, а не намъ,
Трасця нашимъ ворогамъ.
Ой, у того шума
Зеленая шуба.
Огірки
Сплела наша мати
Сито та решето.
Огірки
Та виплела плетеницю —
На парубківъ шабиницю,
Огірки
Та виплела лісъ, лісъ,
На парубківъ бісъ, бісъ.
Огірки и т. д.

На верхъ сплетенныхъ рукъ ставятъ дитя лѣтъ шести или семи, съ босыми ногами „аби чустре, щобъ шкереберта не полетіло“. Дитя идетъ съ конца живой дороги и продолжаетъ идти, обрачиваясь при другомъ концѣ, покуда кончиться хороводный припѣвъ:

Шумъ ходить по діброві,
А Шумиха рибу ловить;
Що вловила, той пропила,
Сукні доньці не купила.
Жди, доню, до субботи,
Куплю сукню и чоботи,
Жди, доню, понеділка,
Зовъю віночъ изъ барвінка.
Або жъ мені сукню крайте,
Або жъ мене заміжъ дайте.

Окончивъ припѣвъ, дитя снимають. Послѣдняя пара дѣвушекъ поворачивается обратно подъ руками, за ними слѣдуютъ очередныя, — повторяя тотъ же оборотъ до послѣдней дѣвушки; расплетая свои руки, составляютъ прежнюю вереницу, и тѣмъ кончается игра.

(Черноморье).

7.

„Жельманъ“ или „Зальманъ“.

Одна группа (1 ключь) сидить, представляя собою семейство „Жельмана“. У одной девушки завязывают глаза платкомъ и она представляет „панну Жельманъ“. Другая группа, подходя къ сидящимъ, поеть:

A.

- 1) Помагай Бі, Жельманъ,
- 2) Помагай Бі, ёго братъ,
- 3) Помагай Бі, Жельманова;
- 4) И братова, и вся Жельманова родина.

Сидящіе отвѣчаютъ:

- 5) Бодай здоровъ, Жельманъ,
- 6) Бодай здоровъ, ёго братъ,
- 7) Бодай здоровья, Жельманова
- 8) И братова зъ ушисткой родиной!
- 9) Зачимъ, зачимъ, Жельманъ?
- 10) Зачимъ, зачимъ, ёго братъ?
- 11) Зачимъ, зачимъ, Жельманова
- 12) И братова зъ ушисткой родиной?

Первая группа опять поеть:

- 13) За панною, Жельманъ,
- 14) За панною, ёго братъ,
- 15) За панною, Жельманова
- 16) И братова зъ ушисткой родиной.

Сидящіе:

- 17) На який грунть, Жельманъ?
- 18) На який грунть, ёго братъ?
- 19) На який грунть, Жельманова
- 20) И братова зъ ушисткой родиной?

1-я группа:

- 21) На жидівський, Жельманъ,
- 22) На жидівський, ёго братъ,
- 23) На жидівський, Жельманова
- 24) И братова зъ ушисткой родиной.

Сидяще:

- 25) А ми панни не маємъ,
- 26) На такий ґрунтъ не даемъ,
- 27) Ідіть собі геть!

(Вуточ Подол Шейковськаю, стр. 38).

B.

1 Б = 1 А.... Зельманъ 2 Б = 2 А, 3 Б = 3 А... Зельманова, 4 Б = 4 А И братова и Зельманова... 5 Б = 5 А... Зельманъ, 6 Б = 6 А, 7 Б = 7 А... Зельманова.

- 8) И вся ёго родина.
- 9) Чого хоче Зельманъ,

10 Б = 10 А Чого хоче...?

- 11) Чого хоче Зельманова,
 - 12) И вся родина?
 - 13) Гречной панни Зельманъ,
- 14 Б = 14 А Гречной панни....,
- 15) Гречной панни Зельманова
 - 16) И вся ёго родина.

17 Б = 17 А .. хлібъ Зельманъ? 18 Б = 18 А... хлібъ.... 19 Б = 19 А... хлібъ Зельманова

- 20) И вся ёго родина.
 - 21) На мужицький Зельманъ,
- 22 Б = 22 А... мужицький...
- 23) На мужицький Зельманова
 - 24) И вся ёго родина.

- 25 Б = 25 А,
- 26) На мужицький хлібъ не даемъ

27 Б = 27 А.

(Полонное, Новоградо-Лінськаю уїзда).

B.

- 1) Едзі, едзі Жельманъ,
- 2 Б = 2 А Едзі, едзі..., 3 Б = 3 А едзі, едзі..., 4 Б = 4 А... родзіна.
- 5) Чого хцеши, Жельманъ;
 - 6) Чого хцеши, Жельманова
 - 7) И братова родзіна?

8 В = 3 А Панни хце..., 9 В = 4 А Панни хце...,

- 10) Панни хцяла Жельманова
- 11) И братова родзіна.

12 В = 17 Б... Жельманъ? 13 В = 19 Б... Жельманова? 14 В = 18 Б?

- 15) И братова родзіно.
- 16) На вівсяний, Жельманъ.

17 В = 22 Б На вівсяний...,

- 18) На вівсяний, Жельманова
- 19) И братова родзіно.

20 В = 25 Б, 21 В = 26 Б... такий....

- 22) А ще панна не готовая,
- 23) А ще сукня не справёная,
- 24) Идзь собі преть.

(С. Чорнелевка, Староконстантиновск. у.).

Когда поютъ послѣдніе три стиха, 1-ая группа, кланяясь, отходитъ. Потомъ опять, приближаясь къ сидящимъ, кланяется и опять поетъ сначала, только вмѣсто того, чтобы пѣть „на жидівский“, или „мужицкий“, поеть „на королівский“, на „попівський“ и т. п. На какой грунтъ или хлѣбъ жалаютъ отдать панну, на тотъ и отдаются съ слѣдующими словами:

А ми панну маємъ
На такий грунтъ (или хлѣбъ) даемъ.

При этомъ 1-ая группа снимаетъ платокъ съ покрытой имъ дѣвушкы и ведеть къ себѣ. Всѣ, участвовавшіе въ 1-ой группѣ, вѣнчаютъ ее.

(Бывъ Подол. Шейковская, стр. 35—36.).

Игра эта существуетъ также у поляковъ и у чеховъ. Чешскій „Žalman“ напоминаетъ рыцарскіе времена. Эта игра и пѣсня существуетъ только въ Западной Волынѣ, Подоліи и у русиновъ привислянского края. Въ прочихъ мѣстностяхъ юго-западнаго края и Малороссіи этой игры не знаютъ. Вероятно, она перешла отъ поляковъ. Приводимъ слова чешскаго „Žalmana“:

Chlapci:

Jede, jede, pan Jan,
Jede, jede Žalman,
Jede, jede celé naše
Rytířstwo.

Děwčata:

Čeho žádá pan Jan,
Čeho žádá Žalman,
Čeho žádá celé waše
Rytířstwo.

Chlapci:

Jednu panny krásnou,
Jako hwězdu jasnou,
Jede pro ni celé naše
Rytířstwo.

Děwčata:

My wam ji ne dáme,
My si ji necháme,
At odjede cele waše
Rytířstwo.

Toto opakuje se do třetice: po druhé beze vši změny, ale potřetí slohu poslední takto změňuji:

Děwčata:

Ted' už wam ji dáme,
Zlaté wěnce máme,
Wemte si ji celé waše
Rytířstwo.

(*Pisné a Ríkadla. Erben, cmp. 68—69.*)

8.

Горобейко.

Берутся за руки всѣ „дівчата“ и „молодиці“ и поють!

A.

- 1) А въ горобейка
- 2) Жуніка маленька;
- 3) Седить на колочку,
- 4) Пряде на сорочку,
- 5) Що виведе нитку—
- 6) Горобью на свитку.
- 7) Остануться конці—

- 8) Горобью на штанці,
- 9) Остануться торочки—
- 10) Горобью на сорочки.

(*M. Борислав, Переяславск. у.*).

B.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А. 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А. 5 Б = 5 А, 6 Б = 6 А То пошиє..., 7Б=9А Що виведе..., 8Б=10А То пошиє....

- 9) Що виведе півтора,
- 10) То пошиє рукава.

(*Великі Скитинки, Васильковск. у.*).

II. A.

Allegretto non troppo.

Го-ро-бо-їч-ку спад-ку, спад-ку Чи бу-ва-ть же ти въ сад-ку, въ сад-ку

Чи ви-давъ же ти, яко макъ сі-дуть: Ой, такъ, такъ сі - дуть макъ

И мор-ков - ку, й по-стор - накъ Й о-гур - ки жов-ти - ки.

Ста-рій - те - ся па-руб - ки —, Отъ замъ ли- хо не - дів - ки.

B.

- 1) Горобіеньку шпачку, шпачку.

(*Далле, какъ во II. A.*).

III. A.

- 1) Кібчику та горобчику,
- 2) Скажи мені усю правдоочку:
- 3) Кому воля, кому неволя?
- 4) Що дівочкамъ уся воленка —
- 5) За віночокъ тай у таночокъ,
- 6) За стрічечку тай на вуличку.
- 7) А жіночкамъ та неволинька,
- 8) Коло бока та стороженька.
- 9) Борщъ каже: «помішай мене»,
- 10) Каша каже: «підіймай мене»,
- 11) Мілій каже: «поцілуй мене»,
- 12) Дитя каже: «нагодуй мене»,
- 13) Мілій каже: «розвузуй мене»,
- 14) Дитя каже: «забавляй мене».
- 15) Ой, вінку, мій вінку,
- 16) Хрищатий барвінку.
- 17) Якъ я тебе сплела
- 18) Та ще вчора та й изъ вечора,
- 19) Повісила тебе у терені,
- 20) У терені, та на дереві,
- 21) На тісовимъ кілочку,
- 22) На шовковимъ шнурочку;
- 23) Мати жъ моя знала,
- 24) Та нелюбу oddala.
- 25) Коли бъ була знала,
- 26) То першій би зплела,
- 27) Изплела бъ віночокъ
- 28) Изъ терену зъ гладовихъ колючокъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

Allegretto.

Ой, чи - жи - ку, го - ро - бей - чи - ку, Ска - жи ми - ні
у - сю пра - донь - ку.

Кому воля, кому нігъ волі.
А дівочкамъ уся волечка:
За юпичку да на улочку,
За намистечко да на містечко,
За віночокъ да и у таночокъ;
А жіночкамъ вся неволечка:
Що въ печі огонь горить,
На припечку горшокъ кишить,
Пудъ порогомъ да свиня кричить,
А въ колисці дитя плаче,
А въ запічку воркунъ ворчить.
Огонь каже: «загреби мене!»
Горшокъ каже: «помішай мене!»
Свиня каже: «нагодуй мене!»
Воркунъ каже: «поцілуй мене!»
Дитя каже: «похитай мене!»

(*М. Борисполь, Переяслав. у.*).

VI.

Киши, киши горобей,
Не йди до конопель,
Мої конопельки,
Да ще зелененьки.
«Мамо, дай хліба».
— А той, де діла?
«Съ козакомъ ззіла».
— А робить?
«Голова болить!»
— А замужъ?
«Хочъ заразъ!»

(*Борисполь, Переяславск. у.*)

Во время п'янія двѣ крайнія „дівчини“, поднимаютъ руки и пропускаютъ подъ ними всѣхъ „дівчатъ“; потомъ обратно дѣлается тоже — и т. д.

9.

Зайчикъ.

Всѣ „дівчата“ и „молодиці“ берутся за руки, образуютъ кругъ; въ средину пускаютъ одну „дівчину“; ходятъ вокругъ нея и поютъ:

А.

- 1) Зайчику скокомъ, бокомъ
- 2) Передъ моімъ каримъ окомъ.
- 3) Да нікуди зайчику
- 4) Да не вискочити.
- 5) Вискочивъ зайчикъ
- 6) Да на юлоньку,
- 7) Поймавъ собі зайчикъ
- 8) Сину голубоньку;
- 9) Зайчику, одвернися,
- 10) Съ которою панною обнімися.
- 11) А въ нась замки да німецькії,
- 12) А въ нась замки да турецькії,
- 13) А въ нась замки позамиканнії.
- 14) Да нікуди зайчику
- 15) Да не вискочити.

(Борислав, Переяславск. у.).

В.

- 1) Засньку! за головоньку...
 - 2) А ні тобі, засньку,
- 3 Б = 4 А Да не...,**
- 4) А ні тобі засньку,
 - 5) А ні виглянути.
 - 6) Засньку, плечі—гречи...
 - 7) Засньку, скоки въ боки...
 - 8) Засньку, ушка псаюшка.
 - 9) Засньку, сінця-колінця....
 - 10) Засньку, пitti-мити.
 - 11) А ні тобі, засньку,

12 Б = 4 А А ні...,

- 13) А ні тобі, засньку,
- 14) А ні виглянути.
- 15) Засньку, обернися,
- 16) Кого любишъ, обіймися!

(Бывш. Подол. Шейковского, стр. 19).

В.

1 В = 1 А... ти малесенький,

2) Голубе ти сивесенький

3 В = 3 А,

4) Ні вилісти.

5 В = 3 А, 6 В = 4 А А ні...

7) За городами за турецькими,

8) За шибоньками за німецькими.

9 В = 1 А А ну...,

10) Перевернися

11) Гребінчикомъ розчепися.

12) Пливи, зайку, по Дунаю,

13) Бери собі панну зъ краю.

(Чернелєвка, Староконстантинівск. у.).

Г.

1) Ой зайчику спадку, спадку,

2) Чи бувавъ же ти въ садку, въ садку,

3) Чи бачивъ ти мою милу,

4) Хорошую чорнобриву.

5) А въ нась стіни кам'янні.

6 Г = 13 А. 7 Г = 14 А.

(Великі Охтирки, Васильківск. у.).

Д.

1 Д = 7 Б. 2 Д = 3 А, 3 Д = 4 А, 4 Д = 3 А,

5) Та ні виплигнути.

6 Д = 1 Б. 7 Д = 12 А... города..., 8 Д = 11 А.

(С. Жданівка, Полтавск. у.).

Е.

1) Заюшко сіресенький,

2) Заюшко білесенький,

3 Е = 1 А Зашка..., 4 Е = 2 А. 5 Е = 3 А.., заюші, 6 Е = 4 А, 7 Е = 3 А...
заюші,

8) А не виплигнути

9 Е = 12 А Що... все..., 10 Е = 11 А Що... все...,

11) Позащеповані, позамиковані.

12 Е = 14 А.

13) Заюшка, не гордися,

14) Котрой панкі поклонися,

15) Хоть старої, хоть малої,

16) Хоть мені молодої.

(Дни и Мес. Максимовича. Рус. Быс. 56 т. стр. 74).

II. А.

1) Зайчику, зайчику,

2) Нашъ братчику,

3) Не ходи не топчи,

4) Въ городчику;

5) Не ходи, не топчи

6) Рутки, мъятки,

7) Бо твоя рутка

8) Есть баламутка,

9) А наша мъятка

10) Есть пані-матка.

11) Зайчикъ прибігає,

12) Ручкою, ніжкою прибиває.

13) Коли бъ то не бита,

14) Ручкою прибита.

(Полонное, Новоград-Волынск. у.).

Б.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А Нашъ...,

3) Не скачи, не скачи,

4 Б = 7 А... твоя, 5 Б = 8 А Якъ..., 6 Б = 9 А Бо моя..., 7 Б = 10 А Якъ...

(Полонное, Новоград-Волынск. у.).

III.

Зайчику, зайчику,
Де ты бувавъ?

Ой у лісі на горіci,
Дрова рубавъ.
Прилетіли зайчики,
Повтинали пальчики,
Ледве я удавъ.

(*Дрогичинъ, Кобринск. у.').*

IV.

Ой ти зайчику блодайчику!
Ой поплинъ, поплинъ по Дунайчику,
Розчеси русу косу,
Пригладь ії чорні брівки,
Возьмися по-підъ пашки,
Гляди ії товаришки.

(*Вытъ Подолъ. Шейковск. стр. 20.*)

Во время пѣнія пѣсень, дѣвушка, находящаяся въ кругѣ, подходитъ къ одной изъ образующихъ кругъ и кружится съ нею, — послѣ чегопускаеть ее въ кругъ, а сама становится на ея мѣсто и т. д.

(*Великіе Снитинки, Васильковскаго уезда*).

Играютъ еще и такъ: когда поютъ „та нікуди зайчику вистрибнути“, то въ это время „зайчикъ“, т. е. дѣвушка или мальчикъ, находящійся въ кругѣ, старается прорвать кругъ и уйти, но это ему не удается. Тогда поютъ:

А ну, зайчикъ, скокомъ-бокомъ
Передъ моимъ чорнимъ окомъ!

Зайчикъ въ это время скачетъ на одной ногѣ.

А ну, зайчику, обернися,
Зъ дівчиною окружися.

При послѣднемъ стихѣ зайчикъ выбираетъ дѣвушку изъ круга, крутится съ нею ипускаеть ее на свое мѣсто.

(*Полонное, Новоград-Волынскаго уезда*).

10.

Перепілочка.

Дѣвушки образуютъ кругъ; одна изъ нихъ идетъ въ средину. „Дівчата“, образовавшія кругъ, поютъ:

Перепілочка невеличечка.
Тутъ була, тутъ була перепілочка,
Тутъ була, тутъ була невеличечка. (или білоzірочка).

(Ждановка, Полтавск. у., Великі Синники Васильковск. у. и Обич. и Пов. Мал. Маркевича, стр. 70).

Andante.

Oй, въ пе - ре - пел - ки да го - лів - ка бо-льть Тутъ бу - ла,
да го - лів - ка бо-льть

тутъ пе - ре - пе - лоч - ка, Тутъ бу - ла, тутъ

не - ве - ли - чеч - ка.

Послѣдніе два стиха повторяются послѣ каждого изъ слѣдующихъ стиховъ:

А въ перепілки да головка болить;
А въ перепілки да животикъ болить;
А въ перепілки да плечиці болить;
А въ перепілки да коліна болять!

Итакъ дайсѧ: ушки, глазки и пр.; при словѣ „болять“ дѣвушка, стоящая въ кругу, — перепілочка — хватается за часть тѣла, которую называютъ. Когда же поютъ:

A.

- 1) А въ перепілки да й старий мужичокъ,
- 1) Изъ торгу ѹде и нагайку несе.

(Великі Синники, Васильков. у. и Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А Якъ иде мужичокъ....,

3) Вінъ нагайку несе, бородою трясе.

(Обыч. и Пов. Мал. Марковича, стр. 71).

Тогда перепелка начинаетъ плакать. Но когда запоють:

А въ перепілки молодий мужичокъ,
Молодий якъ иде, черевички несе.

Тогда перепелка начинаетъ прыгать, плескать руками и, жадая выбѣжать изъ круга, старается разнять руки дѣвушекъ, составляющихъ кругъ: при этомъ говорятъ: „Добрі замки въ моїхъ воханки“. Та изъ дѣвушекъ, которая пустить свою руку, идетъ въ кругъ.

(Великіе Снитинки, Васильковскаго у.; Дни и Мес. Максимовича, Рус. Бес. 56 г., стр. 73 и Проскуровск. уезд.).

11.

П р о с о.

Собравшись играть въ „просо“, дѣвушки выбираютъ изъ среды себя двухъ,— одну называютъ „матерью“, а другую— „хозяйкой“, всѣ же остальные дѣвушки называются „дочками“. Избравши хозяйку и „мать“, дѣвушки становятся въ рядъ одна возлѣ другой; мать стоитъ первая въ ряду, а хозяйка въ сторонѣ. Когда всѣ станутъ въ порядкѣ, хозяйка, взявши палку длиною въ аршинъ, подходитъ къ матери и спрашивается:

— Де твоя дочка?

М. На що вона тобі?

Х. Щобъ ишла просо жати.

М. Десь на тому конці.

Хозяйка идетъ въ другой конецъ ряда и, ставши передъ послѣдней дѣвушкой, говорить:

Казала мати, щобъ ти

Йшла до нась просо жати!

Доч. Якого?

п.

5

Хозяйка, поднявъ палку выше своей головы, говорить:

„Такого“

Доч. „Не достану“.

Хозяйка, опустивъ палку внизъ на аршинъ отъ земли, говорить:

„Такого“.

Д. Не нагнусь.

Х. Куплю тобі сорочку.

Д. У мене є.

Х. Куплю тобі спідницю.

Д. У мене є.

Х. Куплю тобі хустку.

Д. У мене є.

Х. Куплю тобі фартухъ.

Д. У мене є.

Х. Куплю тобі чоботи.

Д. У мене є.

Х. Куплю тобі свитку.

Д. У мене є.

Х. Куплю тобі свиняче хутро.

Д. У мене є.

Послѣ этого хозяйка, разсердившись, бѣсть дѣвушку палкой, приговаривая: „А за мужъ, а за мужъ!“ Дѣвушка, получивъ нѣсколько ударовъ палкой, бѣжитъ въ противоположный конецъ къ матери; хозяйка за неї и продолжаетъ ее бить, приговоривая: „А за мужъ!“ И такъ игра продолжается до тѣхъ поръ, пока хозяйка не переколотить всѣхъ дѣвушекъ.

(Полонное, Новоград-Волинского уезда).

Въ эту игру играютъ еще такимъ образомъ:

Дѣвушки раздѣляются на два рада въ десяти шагахъ одинъ отъ другаго одинъ рядъ поетъ:

А ми просо сіали, сіали,
Ой дідъ ладо, сіали, сіали.

Второй рядъ:

А ми просо витопчемъ, витопчемъ,
Ой дідъ ладо, витопчемъ, витопчемъ.
1-й А чимъ же вамъ витоптать?
2-й А ми коні вишустимъ.

1-й А ми коні переймемъ.
2-й Да чимъ же вамъ переніять?
1-й Ой шовковимъ неводомъ.
2-й А ми коні викупимъ.
1-й Ой чимъ же вамъ викупить?
2-й А ми дамо сто рублівъ.
1-й Не треба намъ тисачи.
2-й А ми дамо дівчину.
1-й А ми дівчину візьмемо.

Вторая половина кричить:

«Нашого полку убude, убude!»

Первая:

«Нашого прибуде, прибуде».

Изъ втораго полка дівушка перебѣгаєть въ первый, и это продолжается пока всѣ не перебѣгутъ.

(Общ. и Пое. Мал. Маркевича, стр. 74—75).

Или же поютъ:

1-й Ключъ. Ой ми въ поле вийдемъ, вийдемъ,
 Ой ми зъ ладомъ вийдемъ, вийдемъ.
2-й А ми нивку виоремъ, виоремъ,
 Ой ми зъ ладомъ виоремъ, виоремъ.
1-й А ми проса насіемъ, насіемъ.
2-й А ми коні пустимо, пустимо.
1-й А ми коні займемо, займемо.
2-й А ми коні викупимъ, викупимъ.
1-й Ми на купчу неглянемъ, неглянемъ.
2-й Ми сто рублівъ клацемо, клацемо!
1-й На сто рублівъ не глянемъ, не глянемъ.
2-й Ми бабусю додамо, додамо.
1-й Ми бабусі не хочемъ, не хочемъ.
2-й Ми дівочку додамо, додамо.
1-й За дівочку ні слова, ні слова.
2-й Бувай дівка здорована, здорована!

При этомъ одна дівушка переходитъ въ первый ключъ, которому говорить:

Ідьте, ідьте до нась!

А тѣ отвѣчають хоромъ:

Нема короля дома,
Поїхав по дрова;

Пиво варити,
Сина женити,
Дочку давати,
Нась на весілле звати!

(*Дни и Мъс. Максимовича. Рус. Бѣс. 57. с. стр. 76.*)

12.

Романъ-Зілля.

Въ этой игрѣ хороводъ идетъ такимъ же образомъ, какъ и въ „Кривімъ танці“. Дѣвушки идутъ и поютъ:

A.

- 1) Та Романъ зілля копає,
- 2) Та самъ ёго не знає;
- 3) Та понісъ ёго до ради,
- 4) До чоловічої громади.
- 5) А чоловіки ёго не знали,
- 6) Тай въ рученьки не брали;
- 7) Та Романъ зілля копає,
- 8) Тай самъ ёго не знає.
- 9) Понісъ ёго до ради,
- 10) До жіночої громади.
- 11) Жіночки ёго не знали,
- 12) Та й въ рученьки не брали.
- 13) Та Романъ зілля копає,
- 14) Тай самъ ёго не знає.
- 15) Понісъ ёго до ради,
- 16) До парубочної громади.
- 17) Парубочки ёго не знали,
- 18) Та й въ рученьки не брали;
- 19) Та Романъ зілля копає,
- 20) Та самъ ёго не знає.
- 21) Та понісъ ёго до ради,
- 22) До дивичної громади.
- 23) А дівочки ёго пізнали.
- 24) Та й въ рученьки забрали,
- 25) Та се зілля барвінець
- 26) Та буде дівкамъ на вінець.

B.

- 1) Коло млина времена,
- 2) Тамъ дівчина ходила,

3 Б = 1 А... копала, 4 Б = 2 А... не знала. 5 Б = 3 А Понесла..., 6 Б = 4 А. 7 Б = 5 А, 8 Б = 6 А Тай..., 9 Б = 9 А Понесла жъ... 10 Б = 16 А. 11 Б == 17 А, 12 Б = 18 А. 13 Б = 9 А Понесла жъ..., 14 Б = 10 А. 15 Б = 11 А, 16 Б = 12 А, 17 Б = 21 А Понесла жъ... 18 Б = 22 А; 19 Б = 23 А, 20 Б = 24 А И въ... узали: 21 Б = 25 А... кадило,

- 22) Що по церкви ходило,
- 23) Исуса Христа водило.

(Вітъ Подолянъ, Шейковськаю, стр. 12).

B.

1 В = 1 А, 2 В = 2 А... вінь... 3 В = 3 А, 4 В = 4 А... хлопъської.. 5 В = 5 А А вони..., 6 В = 6 А. 7 В = 7 А, 8 В = 8 А; 9 В = 9 А, 10 В = 10 А До паненъської.. 11 В = 23 А А паненкі..., 12 В = 24 А, 13 В = 25 А А то... барвінокъ,

- 14) Та паняночкамъ на віночъ.

(Žedota Pauli, стр. 20).

13.

Жена та Мужъ.

Вать круга ходить дѣвушка, представляющая собою мужа, съ кнутомъ въ рукѣ. Представляющая собою жену находится среди круга. Въ концѣ пінія мужъ вривається въ кругъ, а жена должна уходить, иначе онъ будетъ ее бить кнутомъ. Послѣ этого они перемѣняются ролями. Во время игры поютъ:

- 1) Хто сликавъ,
- 2) Хто видавъ
- 3) Мою жінку на торзі?
- 4) Иди, жено, до дому.
- 5) А ми її видимо,
- 6) Тобі жони не дамо,
- 7) Иди, мужу, до дому.
- 8) Хто сликавъ и проч.
- 9) А ми її ведемо,

- 10) Тобі жони не дамо.
- 11) Іди, мужу, до дому.
- 12) А я хліба напечу,
- 13) Свою жону вихвачу.
- 14) Іди, жено, до дому.
- 15) А ми хлібъ поімо,
- 16) Тобі жони не дамо.
- 17) Іди, мужу, до дому.
- 18) А я книшівъ напечу,
- 19) Свою жону вихвачу,
- 20) Іди, мужу, до дому.
- 21) А ми книші поімо
- 22) Тобі жони не дамо.
- 23) Я калачівъ напечу,
- 24) Свою жону вихвачу.
- 25) А ми калачи поімо,
- 26) Тобі жони не дамо.
- 27) Іди, мужу, до дому.
- 28) Я перстенчикъ на палець,
- 29) Свою жону у танець,
- 30) Іди, жено, до дому.
- 31) Ми перстенчикъ зломимо,
- 32) Тобі жони не дамо;
- 33) Іди, мужу, до дому.
- 34) Я колесо підкоочу,
- 35) Свою жону вихвачу.
- 36) Ми колесо спалимо,
- 37) Тобі жони не дамо,
- 38) Іди, мужу, до дому.

(Полонное, Новоград-Волинск. у.)

Б.

1 Б == 2 А, 2 Б == 3 А? 3 Б == 5 А... виділа.

- 4) Собісъмо взяли.
- 5) Я горілки накурю,
- 6) Свою жену видурю.
- 7) Ми горілку вип'ємо,

8 Б == 10 А. 9 Б == 23 А, 10 Б == 24 А. 11 Б == 25 А, 12 Б == 26 А. 13 Б == 28 А... покочу, 14 Б == 29 А... викличу.

15) Ми палець на палець,

16 Б == 32 А... кавалець.

- 17) Ой лісъ дубина,
- 18) Та не вирубана.
- 19) Якъ би дівчину любивъ,
- 20) То була бъ мої.

(Полонное, Новоуральск. у.).

В.

1В=2А, 2В=1А. 3 и 4В=3А? 5В=3В, 6В=4Б.. ii

- 7) Я яблучко підкоочу,
8 В = 14 Б.
- 9) Ми яблучко ізъімо,
- 10 В = 11 Б. 11 В = 2 А. 12 В = 3 Б.
- 13) Я грушечку підкоочу,
- 14 В = 14 Б.

- 15) Ми грушечку изъімо,
- 16) Собі жону возьмемо.

17 В = 1 Б. 18 В = 3 Б. 19 В = 5 Б... наточу, 20 В = 14 Б. 21 В = 7 Б,
22 В = 8 Б.

(Быть Подолакъ, Шейковская, стр. 31).

14.

Галка.

Дѣвушки становятся въ одинъ рядъ, который чѣмъ длиннѣе, тѣмъ красивѣе; двѣ дѣвушки, стоящія на одномъ концѣ, водятъ хороводъ: когда пропоютъ имъ одной изъ дѣвушекъ, стоящихъ въ парѣ, то онѣ переходятъ съ одного конца на другой, поднимаютъ тамъ свои руки вверхъ дугообразно и подъ этой дугой проходятъ всѣ дѣвушки, одна за другой. Первая, проходящая подъ дугой, ведетъ танецъ, т. е. за нею идутъ всѣ дѣвушки вереницею. Когда всѣ пройдутъ, тогда державшія руки вверхъ, не опуская ихъ, дѣлаютъ полуоборотъ и потомъ останавливаются уже въ послѣднемъ ряду. Водившая же танецъ становится въ первый съ своею сосѣдкою, на мѣстѣ водившихъ хороводъ, и такимъ образомъ продолжаютъ играть по-очередно, пока всѣхъ переберутъ. При пѣніи пѣсни всѣ машутъ руками однообразно, пока не наступить очередь водить танецъ.

A.

- 1) Ой галко, галко,
- 2) Золотая клюшнице!
- 3) Стань же намъ да помочь:
- 4) Зъ молодими молодицами
- 5) Зъ красными дівчатами.
- 6) Ой галко чорна,
- 7) Чимъ не моторна,
- 8) Чому не очуешь дома?
- 9) Галочка літає,
- 10) Парочки шукає.
- 11) А ти, Настусю, скочь на кінець
- 12) А ти, Ганнусю, веди танець.

(Відтв. Рус. Нар. Терещенко, стр. 315).

B.

Ой галь-галь, чорна галочка!
 Ой галь-галь, красна панночка!
 Стань же намъ да до помочі,
 Зъ хорошими, хорошими дівочками,
 Зъ красними, красними панночками!
 Ой ти, Марусю, скочь на кінець;
 А ти, Олесю, веди танець!

Или же играютъ еще такъ: нѣсколько „дівчатъ“ становятся въ рядъ, а двѣ напротивъ; 1-й рядъ „дівчатъ“ поетъ:

Ой, гал - ко, га - ло - доч - ко, крас - на - я на - ми -

ноч - ко, сядь со - бі па по - мос - ти ръ мо - ло - де - ми

мо - ло - дин - ка - ми зъ крас - ни - ми ді - ви - ця - ми

А ти, Марусю, скочь на конець;
 А ти, Галочка, виводь танець.

Дівушка подаєть знакъ къ танцу и остается на мѣстѣ, а остальные подбивають, образуютъ, около нея кругъ и поютъ:

Ой до нори, мишко, до нори,
Та до золотої номори,
Що добрая мишка та утече,
А ледачий котикъ не дожене.

Послѣ окончанія этой пѣсни, „дівчина“, которая находилась въ срединѣ, бѣгутъ къ назначенному мѣсту, а одинъ изъ парубковъ (парубки составляютъ свой собственный кругъ) догоняетъ ее. Обыкновенно „дівчина“ старается бѣгть пойманией.

(Ждановка, Полтав. уезд.)

15.

Воронъ.

Въ этой игрѣ дѣйствующія лица: воронъ, мать, „дівчина“ и дѣти. Впереди становится мать; дівушки, стоя за нею, берутъ крѣпко одна другую за плечи или за поясъ, а первая изъ нихъ берется за мать; эта первая называется „дівчина“, остальная — дѣти. Она, подъ покровительствомъ матери, идетъ къ ворону, который, сидя, роетъ палочкой землю. Начинается между ними и матерью разговоръ:

М. Вороне, ворона, що ти брдаєшъ?

В. Ямку.

М. На що?

В. Окропи варить.

М. На що?

В. Твоімъ дітямъ очі заливать.

М. За що?

В. Я пошапкувавъ, ненаварювавъ, а вони прийшли, повидали, листочками понакривали, тай пошли.

М. Чи правда, діти?

Дѣти. Неправда, неправда!

М. Окрутнуся двічи, тричи,

Чи всі мої діти?

Она ихъ пересчитываетъ, потомъ, видя, что воронъ хочетъ ихъ ловить, скричить: „гай, гай!“ Воронъ начинаетъ бѣгать, стараясь поймать послѣднюю;

мать бѣгасть такъ, чтобы быть впереди ворона, дѣти стараются, чтобы не огѣ, а мать была ближе къ ворону. Когда онъ поймасть одну, то уводить ее и сажаетъ отдельно; она уже не участвуетъ въ игрѣ; немедленно онъ принимается ловить слѣдующую и, поймавъ ее, отводить къ первой; такъ продолжается пока останется одна „дівчина“. Тогда воронъ садится и опять начинаетъ копать землю. Мать подходитъ къ нему съ дівчиною.

М. Вороне, вороне, що ти робишъ?

В. Ямку.

М. Я въ мене есть красна дівчина, та не вдаришъ!

Я Пійду на торжокъ, та куплю дівчині красне памисто.

В. А я вкраду.

М. А я тобі голову пробью.

Дівчина. Вороне, вороне, де твоя каша?

В. На полиці.

Д. А я вимъ.

В. А я тебе кисмъ.

М. Вороне, вороне що за тобою?

В. Макогінь.

М. Вий же мою дівчину наведогінь.

Дѣвушка бѣжить; воронъ за нею гоняется съ хлыстомъ и, если успѣтъ ударить три раза, то отводить къ дѣти.

Тогда всѣ дѣти садятся рядомъ, „въ лаву“, беруть другъ дружку за руки и крѣпко держатся; мать приходить и старается разнайти у нихъ руки; та, которую она оторвѣть отъ лавы, принадлежитъ ей; разумѣется, что дѣти нарочно поддаются; потомъ опять садятся въ лаву и опять сцепляются руками.

Послѣ того воронъ старается ихъ оторвать другъ отъ дружки по порядку; оторванная ожидаетъ конца. Когда всѣ перейдутъ во власть ворона, онъ ложится на землю ницъ; дѣти прячутся; мать не позволяетъ ему смотрѣть и послѣ онъ долженъ ихъ отыскать; тѣ, которыхъ онъ не отыскалъ, вправѣ его бить, пока онъ не пробѣжитъ подъ защиту ихъ матери и красной „дівчини“.

(*Обич. и Ноv. Мал. Маркесича, стр. 71.*)

Другий Воронъ.

Перше усёго вибирають ворона й матірь зъ самихъ здоровішихъ изъ тіхъ, що думають гулять. Воронъ сіда, копає яму. Мати становиться передъ нимъ, а за нею старша дочка ії (вона зоветься красна дівка), а потімъ уже другі дівчата, котрі називаються дітими. Всі берутся одно другому за поясъ и держаться іцно, щобъ не відірватись, якъ прийдется бігати. Якъ усі діти поберуться за пояси, до тоді мати й пішат ворона:

„Вороне, вороне, що ти копаєшъ?“

— Пічку, воронъ каже.

„На що?“

— Окріпъ гріти.

„На що?“

— Твоімъ дітямъ очи заливати.

„За що?“

— Шобъ капусти не псували.

„А ти обгороди, та кирпичинокъ наклади, та паличокъ, щобъ нікуди було пройти“.

— Кирпичинки й палички пооткладають, а сами таки улізуть.

„Вороне, вороне, дай води“.

— Схочъ? — до верби!

„Вовка боєся.“

— Устрель!

Мати наставляє палець, наче стреляє й справді, и каже: „пал!“

Тоді усі діти, скільки іхъ есть, кричать за нею: палі, палі!.. — А далі мати опять просить у ворона води.

„Вороне, вороне, дай води“.

— Схочъ? — до верби!

„Гадюки боєся“.

— Ббий!

Мати й діти тупають ногами. Потімъ мати зновъ просить води.

„Вороне, вороне, дай води“.

— Схочъ? — до верби!

„Цвіркунъ упавъ“.

— Прощіди.

Після цього воронъ перестає копати пічку, плюне на ту паличку, котрою копавъ, и дає її матері; мати плює на паличку, а потімъ и всі діти, та й кидають її геть одь себе. Тоді мати окрутнется зъ дітьми тай каже: „обвернуся, обкрутнуся, чи всі мої діти?“

Воронъ усе сидить мовчки. Далі мати пита ёго:

Вороне, вороне, скільки ти наївся?“

— Ніскільки.

„Вороне, вороне, скільки ти напився?“

— Ніскільки.

„Вороне, вороне, скільки ти втомився?“

— Ніскільки.

„Вороне, вороне, а городокъ який?“

— Оттакий (и якъ скаже сес, піднимас ввёрхъ руки, наче показує який за-вишки).

„А въ мене отакісінкій, та не перескочишъ“ (показує до землі руками).

Після сёго воронъ почина ловити дітей; туряється покіль поймає котрого небудь. Воронъ скільки зацепить дітей, стильки й бере: — розриватись імъ руками не можно.

Далі мати оп'ять питає:

„Вороне, вороне, скільки ти наївся?“

— Отъ стільки (показує рукою на доясъ).

„Вороне, вороне, скільки ти напився?“

— Отъ стільки (показує на груди,abo-що).

„Вороне, вороне, а втомився скільки?“

— Отъ стільки (показує тамъ на горло, abo-що).

„Вороне, вороне, а городокъ який?“

— Оттакий (оп'ять показує високо).

„А въ мене оттакий, та не перескочишъ (показує низько).

Воронъ почина зновъ ловити дітей и ловить, поки якого не скопить. За кожнимъ разомъ, якъ вінъ пійма, однакова у матері зъ нимъ розмова; тільки вінъ показує руками низше на її питання — скільки наївся, напився, втомився. Якъ переловить воронъ усіхъ дітей, oprіч красної дівки, тоді становиться, заложить руки назадъ, держуши паличку. Мати зъ красною дівкою підходить до ёго и почина розмовляти:

„Вороне, вороне, що за тобою?“

— Чортъ зъ бородою.

„А за мною красна дівка, да не вдаритъ.

Мати окручується зъ дочкою, воронъ тежъ окручується та й наровить уда-
рить дочку (красну дівку).

Після мати опять пита ворона:

Вороне, вороне, що за тобою?“

— Макогінь.

„Біжи-жъ за мою дочкою навздогінъ!“

Сказавши сеє, мати пускає дочку; дочка біжить, а за нею всі: мати, воронъ и діти, половлені ворономъ и всі ловлять дочку. Якъ віймають ії, то тоді усі туркають ій въ уші. Натурка від дочці въ уші, тікає мати; за нею біжать всі и, якъ піймають, такъ само туркають, якъ и дочці. Після матері тікає воронъ, за нимъ біжать усі и роблять тежъ саме, що й тимъ робили и сімъ кончается іграшка.

16.

Кострубонько.

Въ срединѣ круга находится дѣвушка. При началѣ пѣсни она подходитъ къ какой нибудь изъ участниковъ хоровода дѣвушечкѣ и говоритъ: „Христосъ воскресе!“ Та отвѣчаетъ ей: „воистину воскресе“.—Первая спрашиваетъ: „Чи не бачили ви мою Кострубоньку“. Та отвѣчаетъ: „Пішовъ у поле орати“. Первая берется за голову; представляется будто плачетъ и начинаетъ пѣсть, а хороводъ поддерживаетъ ее:

A.

- 1) Бідна жъ моя головонько,
- 2) Нещаслива годиночко,
- 3) А що жъ бо я наробыла,
- 4) Що Коструба не злюбила!
- 5) Прийди, прийди, Кострубочку!
- 6) Стану зъ тобою до шлюбочки,
- 7) А у неділю, у неділечку,
- 8) При раннemu спіданнечку!

B.

1 Б = 5 А! 2 Б = 6 А.

- 3) На травнику-бліску
- 4) И въ подертимъ сірочиску.

5 Б == 3 А... Одна учнила. 6 Б == 4 А Кострубонька...

(*Żegota Rami*, стр. 21, ч. 1).

Во время пѣнія дѣвушка, находящаяся въ кругѣ, ходить съ поникшей головой, закрывъ глаза платкомъ или рукою. Когда кончается пѣніе, она подходитъ къ той же дѣвушкѣ, съ которой прежде разговаривала и опять заводить съ нею рѣчь.

„Христосъ воскресе“.

„Воистину воскресе“.

„Чи не видали моего Коструба?“.

„Шішовъ у поле сіяти“.

Тутъ происходитъ такая же сцена, какъ и прежде, и поеть туже пѣсню и точно такъ же разговариваютъ; только на вопросъ о Кострубонкѣ отвѣчаютъ уже, что „Кострубъ лежитъ на полѣ слабый“. Послѣ этого хороводъ опять поетъ. Такимъ же образомъ водить хороводъ и тогда, когда дѣвушкѣ скажутъ, что „Кострубъ уже умеръ“ и „уже везутъ на цвинтарь“. Но когда она получить отвѣтъ, что „Коструба уже поховали“, то вдругъ принимаетъ веселый видъ, плещетъ въ ладоши, топастъ ногами, а хороводъ поеть весело:

Хвалю тебе, Христе-Цару,
Що мій милій на цвинтару!
Ноженьками продоптала,
Рученьками припlessала,
А теперъ, мій Кострубонку,
Не лай, не лай мої мами,
Ти у глибокій уже ямі!

(Бытъ Подолентъ, Шейковскаго. Ч. 1, стр. 23)

17.

Прісь.

Участвующіе въ этой игрѣ раздѣляются на двѣ группы: каждая группа представляетъ собою особую „Свашку“. Первая группа или влють поеть:

Прісь, Свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твій синъ ледащиця:
Шішовъ дрова рубати,
На дровитню лігъ спати.

2-й ключ.

Прісь, Свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твоя дочка ледащиця:
Шішла хату замітати,
Підъ порогомъ лягла спати.

1-й ключ.

Прісь, Свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твай синъ ледащиця:
Шішовъ коні напувати,
Надъ водою лігъ спати.

2-й ключ.

Прісь, Свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твоя дочка ледащиця:
Пішла свинямъ істи давати,
Тай въ барлоzi лягла спати.

1-й ключ.

Сдна качка печеная,
Друга качка вареная...
Суко стара!
Іжъ ти сама!

2-й ключ.

Сдна жаба печеная,
Друга жаба вареная...
Суко стара!
Іжъ ти сама!

(Винн Подоллян, Шейковська. Ч. 1, стор. 33).

18.

Отроччи.

Дівушки берутся за руки и составляют цепь, вьющуюся на подобие
огурцовъ и поютъ:

A.

- 1) Ой вийтеся, огірочки,
- 2) А въ зелені пупляночки.
- 3) Грай, жучку, грай!
- 4) Ходить жучокъ по жучинѣ,
- 5) А жучина по деревинѣ.
- 6) Грай, жучку, грай!
- 7) Дайте, хлопці, околота,
- 8) Повеземъ жучка до болота.
- 9) Жучокъ плаче у болоті,
- 10) Дівки скачуть у золоті,
- 11) Грай, жучку, грай!
- 12) Чи ти, жучку, писка не маєшъ,
- 13) Що ти, жучку, ріско не граєшъ?
- 14) Грай, жучку, грай!

(*Полонное, Новоградволынск. у.*).

B.

- 3) Тожъ ся вьють (*bis*)
- 4) А другні ся приглядываютъ,
- 5) Чи хороше росцвітають.
- 6) Тоже цвітуть.

(*Бытъ Подолянъ, Шепетовскаю. Ч. 1; стр. 13*).

B.

3 В = 3 Б Якъ, 4 В = 3 Б Якъ.

- 5) Тамъ ся баби бьють.

(*Полонное, Новоградволынск. у.*).

19.

Дібровонька (она же и дощечка).

Дівушки берутся по двѣ за руки, образуя изъ 4 рукъ параллелограммъ. Въ такомъ видѣ они становятся въ рядъ такъ, что изъ этихъ параллелограммъ, образованныхъ ихъ руками, выходитъ рядъ доски. По этой доскѣ ходить маленькая дівочка „Настечка“. Хороводъ идетъ крѣпомъ церкви. Дів-

вушки, по рукамъ которыхъ уже прошла „Настечка“, постоянно переходятъ впередъ и опять подставляютъ руки. Въ продолженіи игры поютъ:

А вербовая дощечка, дощечка,
Тамъ ходила Настечка, Настечка;
Та цебромъ воду носила, носила,
Дібровоньку гасила, гасила.
Кілько у цебрі водиці, водиці,
Тілько дівкамъ правдиці, правдиці;
Кілько у цебрі дірочокъ, дірочокъ,
Тілько дівкамъ болячокъ, болячокъ.
Що ступлю, то улуплю...
Навару я каши.
Що у тій каши?
Грудочки 'масла.
Хто ії буде істи?
Дівочки, дівочки.
А вербовая дощечка, дощечка;
Тамъ ходила Настечка, Настечка;
Решетомъ воду носила, носила,
Дібровоньку гасила, гасила.
Кілько у решеті водиці, водиці,
Тілько парубкамъ правдиці, правдиці.
Кілько у решеті дірочокъ, дірочокъ,
Тілько парубкамъ болячокъ, болячокъ.
Що ступлю, то улуплю...
Навару я каши.
Що у тій каши?
Червяки, червяки,
Хто ії буде істи?
Парубки, парубки,
А вербовая дощечка, дощечка,
Тамъ ходила Настечка, Настечка... и т. д. до конца.

(*Gry i gawany Gołębionkiego, str. 67 и Бытъ Подолъкъ Шейкеск. стр. 15*).

20.

„Дурне колесо“ или „укравъ ріпки“.

Дѣвушки берутся за руки и составляютъ кругъ. Двѣ изъ нихъ поднимаютъ руки, обращаются спиной другъ къ другу и въ шарѣ бѣгутъ въ противоположныя стороны; за ними следуютъ ихъ сестры. Прежде они составляли кругъ лицомъ къ лицу, теперь составятъ кругъ спина къ спинѣ; такъ

какъ бѣжать такимъ образомъ неловко, то нѣкоторыя вырываются изъ круга, другія попадаютъ къ нимъ, хорь обращается съ пѣніемъ:

A.

- 1) А що, вкрали рішки?
- 2) Полетіли дітки?

(*Обич. и Пес. Мал. Маркевича, стр. 73.*)

B.

1 Б = 1 А А вкраў...? 2 Б = 2 А... къ чорту...

- 3) Хто одирвтсѧ,
- 4) Тому не минется.

(*Быт. Рус. Нар. Терещенко, стр. 319.*)

31.

Хренникъ.

Въ эту игру большую частью играютъ однѣ дѣвушки.

Участвующихъ въ игрѣ должно быть непремѣнно нечетное число. Игравшіе становятся по парно на-крестъ — одна пара противъ другой. Когда вѣдь станутъ, дѣвушка, оставшаяся лишнею, подбѣгаєтъ и становится возлѣ какой ей угодно пары играющихъ. Одна изъ дѣвушекъ той пары, къ которой присоединилась оставшаяся, видѣвъ присоединившуюся къ нимъ дѣвушку, уходить къ другой сосѣдней или противоположной имъ парѣ. Дѣвушка оставшаяся нечетномъ, должна ловить бѣгущую; если поймаетъ, то пойманная занимаетъ ея мѣсто, а поймавшая становится въ пару на мѣсто пойманной.

(*Полонное, Новоградволынскаго уезда.*)

Стануть одна, або кілько тамъ паръ — одна за другою; проти іхъ становится особливо пара. Перша пара изъ тиєї лави разбігається обіручъ відъ особливої, а ця повинна вого небудь изъ неї піймати. Ця особлива пара зовется робами. Якъ роби піймають вого небудь изъ утікачівъ, або хочъ доторкнутся до ёго, то ті поймані становляться робами, а бувши роби у лаву, а якъ ні, то утікачі становуть у лаву, изъ которой тіка друга пара.

21.

Царенко.

Несколько девушки, взавись за руки, становятся в рядъ; противъ нихъ становятся особо двѣ девушки. Однѣ другимъ кланяясь, поютъ поочередно; послѣдня дѣлаютъ начальное предложеніе, а хороводъ отвѣчаетъ.

- Царівно, мостіте мости,
Ладо мое, мостіте мости. *)
«Царінку, вже й помостили».
- Царівно, ми ваши гости;
«Царенку, зачимъ ви, гости?»
- Царівно, за дівчиною.
«Царенку, за когою?»
- Царівно, за старшенькою.
«Царенку, старшенька криза».
- Царівно, такъ ми й підемо.
«Царенку, такъ вернітесь».
- Царівно, мостіте мости.
«Царенку, вже й помостили».
- Царівно, ми ваши гости.
«Царенку, зачимъ ви, гости?»
- Царівно, за дівчиною.
«Царенку, за когою?»
- Царівно, за підстаршою.
«Царенку, підстарша сліпа».
- Царівно, такъ ми й підемо.
«Царенку, такъ вернітесь».
- Царівно, мостіте мости.
«Царенку, вже й помостили».
- Царівно, ми ваши гости.
«Царенку, зачимъ ви, гости?»
- Царівно, за дівчиною.
«Царенку, за когою?»
- Царівно, за меньшенькою.
«Царенку, такъ не зряжена».
- Царівно, такъ ми й зрадемо.
«Царенку, вже жъ ми й зрядили».
- Царівно, такъ ми й візьмемо.

*) Послѣ каждого стиха.

При послѣднемъ стихѣ отдалъно стоящія дѣвушки, сомкнувшись, поднимаютъ руки вверхъ, а подъ ихъ руками хороводъ пробѣгаєтъ вереницей; изъ хоровода послѣдняя дѣвушка остается при первой парѣ.

Послѣ этого снова повторяется прежняя пѣсня до тѣхъ поръ, пока дѣвушки, до послѣднихъ двухъ, перейдутъ къ начальной парѣ, такимъ же порядкомъ, какъ и первая.

(Черноморье).

23.

К о з а.

Въ началѣ игры избирается обыкновенно болѣе ловкая дѣвушка, которая и получаетъ название козы. Ее подводятъ дѣвушки къ стѣнѣ, а сами усаживаются немного поодаль и смѣются надъ нею. Иные передразниваютъ ее козыньимъ голосомъ, а другія кричатъ: Коза, коза, бя-а! Она сердится, тошнитъ ногами и грозить переколоть всѣхъ. Послѣ разныхъ насмѣшекъ заводятъ съ ней разговоръ. Гладятъ ее по спинѣ и спрашиваютъ: „Коза, коза, де ты була?“ „Травку іла“. „Чого сюди прийшла?“ „Одпочити“. — Послѣ этого слова дѣвушки должны бѣжать; она гоняется за ними и пойманная занимаетъ ея мѣсто.

Въ этой игрѣ приговариваются:

Я коза дереза,
Півъ бока луплена,
За колу куплена.

Тупу, тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Лапками загребу,
Хвостикомъ замету,

Брру....

(*Баллада Рус. Нар. Терещенко, стр. 44—45.*)

Стулить руку, а підійде тільки два пальці: мизинець и показуючий, замість ріжківъ, и примовля:

Коза, коза рогата
Коза, коза багата,
Бе-е . . .

Наближує пальці ті до дитинки и лоскоче єго підъ ручками. Воно смѣется.

34.

Виступець.

Дѣвушки, при пѣніи каждого двустынія, идутъ широкимъ кругомъ. Во время припѣва онѣ въ припрыжку устремляются то въ средину круга, направивъ кулаки впередъ, чтобы столкнуться, то подаются назадъ.

Ой на ставку, на ставку,
Поймавъ сокіль ластовку.

Виступцемъ,
Видробцемъ.
Пане Вишневецький,
Воевода ігрецький,
Да виводъ танчикъ по німецький.

Просилася Настуся
Въ молодого Петруся:

«Пусти мене въ таночокъ,
Погуляти до дівочокъ».

— Тоді тебе я пущу,
Якъ косоньку роспушу».

(Дни и Мис. Максимовича. Рус. Блс. 56 в. стор. 75, ч. 4).

35.

Чи диво, чи не диво.

Хороводъ идетъ такъ же, какъ и въ кривомъ танцѣ и поетъ:

Чи диво, чи не диво,
Пішли дівки на війну.
Чи диво, чи не диво, *)
Молодиці за ними,
А парубки и собі.

Чи диво, чи не диво,
Надібали дівки три города,
А жіночки три ліски,
А парубки три млинки.

Чи диво, чи не диво,
Пішли дівки на вино,

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждого стиха.

Молодиці за ними,
А парубки и собі.

Чи диво, чи не диво,
Сидять дівки за столомъ,
Молодиці предъ столомъ,
А парубки підъ столомъ.

Чи диво, чи не диво,
П'ють дівки медъ-вино,
А жіночки горілку,
А парубки помийки.

Чи диво, чи не диво,
Ідуть дівки калачи,
Молодиці буханці,
А парубки сухарці.

Чи диво, чи не диво.
Беруть дівки китайки,
Молодиці серпанки,
А парубки каглянки.

(Бытъ Подол. Шейковская, стр. 29).

26.

Шляхний синь.

Дѣвушки образуютъ кругъ; въ кругъ входятъ двѣ „дівчини“. Одна изъ нихъ — „синь“, другая — это „жона“; онѣ, обнавшись, ходятъ въ кругу и выбираютъ изъ круга „дівчатъ“ себѣ родню. Подходять къ какой либо дѣвушкѣ и, кланяясь ей, поютъ:

Оце буде наша матінка.
Гей я молодецъ, переборецъ!

Дѣвушки же, образующія кругъ, всѣ молчатъ; потомъ находящіяся въ кругу подходять къ другой „дівчині“ иновуть опять:

Оце буде нашъ батько.
Гей я молодецъ, переборецъ!

Потомъ таинъ же образомъ выбираютъ: „свекра, свекруху, брата, сестру, дядька, дядину, тітку“ и т. д. Выбранная родня остается на своихъ мѣстахъ. Тогда находящіяся въ кругѣ притворяются пьяными, подходять къ каждому въ прежнемъ порядке и, давая „дулю“ (шиль), поютъ:

Оде тобі, батьку,
Дулю на!

И такъ всѣмъ „по думі“.
Подходя снова къ „батеньку“, кланяются и поютъ:

Прости, батеньку, не гнівайся,
Я вчора пьяній бувъ, забезумівся.
Гей я молодець, переборець!

Такимъ образомъ извиняются передъ всей выбранной родней.

(Великіе Снитинки, Васильковскій уѣзда).

27.

Яворикъ.

Коло млина, млина,
Тамъ дівчина ходила.
Яворе-яворику,
Тонкий, зелененький!

Ажъ тамъ вийшло
Три місяця яснихъ,
Три парубки краснихъ.
Яворе, яворику,
Тонкий, зелененький!

А жъ тамъ вийшло
Три зіроньки яснихъ —
Три дівчини краснихъ.
Яворе, яворику,
Тонкий, зелененький!

При пѣніі этой пѣсни хороводъ идетъ, какъ и при пѣніі „Роман-зил“.

(Бытъ Подольщины Шевченко, стр. 15).

28.

З в о н ь.

Дѣвушки становятся въ кругъ, держась за руки, а одна идетъ въ середину. Та, которая въ кругъ, налагаетъ на руки составляющимъ кругъ для

того, чтобы его разорвать и, налегая, говорить: „бовъ!“ до тѣхъ поръ, пока не разниметь чьихъ либо рука; тогда пускается бѣжать, а всѣ ее ловять и поймавшая становится на ея мѣсто.

(Бориспол, Полтавской губ. Переяславскую уезды).

29.

Тикало.

Участвующія въ игрѣ дѣвушки садятся въ кругъ, а одна ходить кругомъ и толкаетъ палочкой каждую изъ сидящихъ и которойнибудь бросить въ „пелену“ (подаль) эту палочку. Другая же дѣвушка отгадываетъ, въ которую „пелену“ брошена палочка. При этомъ поютъ:

Май, май!
А ты, Тимошко,
Тикало вгадай.

Одна изъ дѣвушекъ подходитъ къ той, у которой, какъ ей кажется, есть „тикало“ и поетъ:

А ты знай, знай;
Тикало отдай.

Если она угадаетъ, то дѣвушка, у которой было „тикало“ заступаетъ ея мѣсто.

(Борисполь, Переяславскую уезды).

30.

Дробушка.

Двѣ дѣвушки берутся крѣпко за руки, ноги ихъ должны быть вмѣстѣ, руки по возможности вытягиваютъ впередъ и, быстро кружась, поютъ:

А.

- 1) Дробу, дробу, дробушечки,
- 2) Наївшися петрушечки,
- 3) Наївшися лободи,
- 4) Гала, гала до води!

В.

3 Б = 4 А Гиля, гиля..., 4 Б = 3 А.

(*Бытъ Рус. Нар. Терещенко. Т. 4, стр. 319—320.*)

Съ этими словами какаянибудь вынуждается изъ своихъ рукъ руки своей подруги и одна изъ нихъ непремѣнно падаетъ.

(*Обыч. и Пов. Мал. Маркесича, стр. 73.*)

31.

Г р о б ъ.

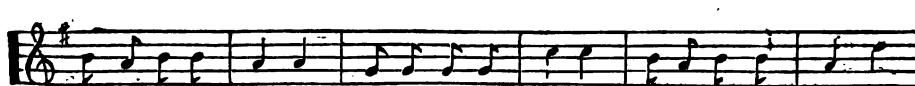
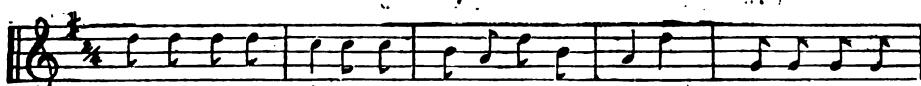
Въ этой игрѣ участвуютъ шестеро. Одна пара стоять посреди, а двѣ по бокамъ. Пары, стоящія по бокамъ, обвѣгаютъ кругомъ, а средняя пара ловить ихъ.

(*Борисполе, Переяславского уѣзда.*)

32.

Козликъ.

Allegretto.

Poco più mosso.

Кун - али - ку, о бер - ни-ся! Эзъ ко-то-ро-ю пан-но-ю об - ви-
ми - ся; Хотъ зъ ста - ро - ю, Хотъ зъ ма - ло - ю Хотъ зъ дів - ко - ю
Mo - ло - ло - ю.

Эту пѣсню поютъ, взявшись за руки и образуя такимъ образомъ кругъ.
(Борисполъ, Переяславскаго уезда).

33.

Нѣмочь.

Въ этой игрѣ участвуютъ и „парубки“ и дѣвушки. Одна изъ дѣвушекъ, — „отаманша“, — т. е. та, которая смотрить за порядкомъ въ игрѣ, садится на землю съ которыминибудь изъ „парубківъ“; а всѣ прочіе, участвующіе въ игрѣ, взявшись за руки, ходятъ вокругъ сидящей на землѣ и поютъ:

«Ой якъ, якъ миленъкому постіль слати?»

Сидящая въ кругѣ дѣвушка, снявши съ себя платокъ, разстилая его, поетъ:

«Ой такъ, такъ,
Ой такъ, такъ».

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ миленъкого посадити?»

Отаманша, выбравъ какогонибудь „паробка“, сажая его возлѣ себѣ, отвѣчаетъ:

«Ой такъ, такъ,
Ой такъ, такъ».

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ коло миленько го сісти?»

Отаманша, садясь около „паробка“, отвѣтствуетъ:

«Ой такъ, такъ,
Ой такъ, такъ».

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ, милого обнять?»

Отаманша обнимаетъ „паробка“ и поетъ:

«Ой такъ, такъ,
Ой такъ, такъ».

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ миленько цловати?»

Отаманша цѣлуется „паробка“, повторяя.

Ой такъ, такъ, (bis)

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ одь милого встati?»

Дѣвушка встаетъ отъ паробка тихо, показывая тѣло, что ей не хочется съ нимъ разставаться и поетъ:

«Ой такъ, такъ (bis)

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ милого підвести?»

Отаманша поднимаетъ паробка:

«Ой такъ, такъ, (bis)

Хороводъ:

«Ой якъ, якъ зъ миленькимъ разставатися?»

Находящаяся въ кругѣ, поцѣловавшись иѣсколько разъ съ паробкомъ, поетъ:

Ой, такъ, такъ (bis).

Ноцѣловавшись, дѣвушка и паробокъ выходятъ изъ круга, а на ихъ мѣсто идетъ другая дѣвушка выбранная той, которая была въ кругѣ прежде. Эта послѣдняя подобно первой, садится на землю и играющіе поютъ ей тоже, что и первой, съ тою только разницей, что вездѣ слова „миленький“ замѣняются словомъ „нѣлюбъ“. Певорогается все то, что и прежде, но во всѣхъ

движенияхъ своихъ, во всѣхъ своихъ отношеніяхъ къ сидящему наробку, дѣвушка старается высказать свое отвращеніе, старается по мѣрѣ возможности третировать его, какъ человѣка, котораго она равнодушно и безъ снегенія не можетъ видѣть. И наконецъ, когда хороводъ пропоетъ: „Ой якъ, якъ зъ нѣлюбомъ разставатися?“ она, плюнувъ передъ паробкомъ на землю, а иногда и въ глаза ему и, уходя изъ круга, поетъ:

Ой такъ, такъ (bis)

Этимъ игра и кончается.

(*Полотное, Новоград-Галицкое, Вел. Станицы Васильковского у.*).

34.

Щітка.

Молодые люди обоего пола берутся за руки. Крайняя дѣвушка стоитъ неподвижно, всѣ остальные ходятъ вокругъ нея и, мало по малу, она обвивается молодежью, послѣ чего она начинаетъ бѣгать въ срединѣ этой скучившейся группы и поетъ:

A.

- 1) Щітка маленька,
- 2) Де твои ненька?
- 3) «На маковці сидїла,
- 4) Дрібень мачокъ дзюбала».
- 5) Дзюбъ, дзюбъ дзюбанецъ,
- 6) Ходи, дівко, у танецъ,
- 7) А за нею молодецъ:
- 8) «Не йди, дівко, у танецъ».

Пропѣвъ, она становится поодаль и слѣдующая за ней повторяетъ тоже, и т. д. пока, наконецъ, послѣдняя не станетъ первою, а пѣвшая станетъ щіткою.

(*Обич. и Поб. Мал. Маркевича, стр. 74.*)

B.

2Б=2А поїдан...? 6Б=6А Ходить дівка..., 8Б=8А... Ходи...,

9) Лихо-біда підъ кінець.

(*Бытъ Рус. Нар. Терещенко часть 4, стр. 316*).

Или еще играютъ такъ: когда девушка пропоетъ пѣсню, выходитъ изъ круга „паробокъ“ и, подходя къ каждой девушки говорить:

„Горю, горю, пень!“

Та спрашиваетъ его:

„Чого ти горишъ?“

„Шітки, гребінки, красної пані“. .

„Якої?“

„Тебе, молодої!“

При этомъ словѣ девушка выбѣгаеть изъ круга, а паробокъ бросается ловить ее. Если поймаеть, то она становится въ кругъ, а если неѣть, то становится онъ вместо бѣгавшей по кругу.

(*Бытъ Рус. Нар. Терещенко, часть 4, стр. 316—317*).

35.

Продажне дитя.

Играющихъ должно быть нечетное число парней и девушки. Играющіе становятся въ кружокъ попарно и одинъ изъ каждой пары садится, а другой становится у него за спиной. Сидящіе называются девчами, а стоящіе продагухами, лишній, участвующій въ игрѣ, покупателемъ. Когда играющіе усядутся въ порядокъ, покупатель подходитъ къ первой парѣ и спрашиваетъ: „продажне дитя?“ Продагуха на первый разъ отвѣчаетъ: неѣть. Тогда онъ подходитъ къ другой парѣ, гдѣ на вопросъ: „продажне дитя?“ слышитъ тотъ же отвѣтъ. Къ которой парѣ не подойдетъ—вездѣ получаетъ отрицательный отвѣтъ. Обошедшіи весь кругъ и получивши отказъ отъ всѣхъ продагухъ, покупатель вторично подходитъ къ первой парѣ съ тѣмъ же вопросомъ: „продажне дитя?“ Продагуха на этотъ разъ отвѣчаетъ: „продажне“. При этомъ словѣ покупатель и продагуха разбѣгаются вокругъ круга, причемъ покупатель и продагуха спѣшать занять пустое мѣсто возлѣ проданного дитятіи. Если скорѣе займетъ мѣсто покупатель, то онъ дѣлается продагухой, а продагуха — покупателемъ; а если продагуха, — то оба остаются въ прежнихъ обязанностяхъ.

(*Полонков, Новоградо-Волинскаго уезда*).

Нѣсколько дѣтей, сидя на землѣ, держать на рукахъ ребенка. Два или три мальчика, представляютъ собою купцевъ и, подходя къ продавцамъ, спрашиваютъ: „що хочешъ за дитину? — Сімъ кіпъ и сніпъ, и клубокъ валу, щобъ тобі дорогу засновало“. Тогда покупатель хватаетъ ребенка и, уходя, вричитъ: „а я дамъ клубокъ валу, щобъ тобі дорогу засновало, лемішь и чесресло, щобъ тебе въ очеретъ занесло.

(Простур. у.).

36.

Горошокъ.

Дѣвушки и парни берутся за руки и ходятъ вокругъ церкви; чѣмъ больше играющихъ, тѣмъ хороводъ красивѣе. Задній конецъ хоровода начинаеть виться подъ руки и становится въ началѣ хоровода, а конецъ опять начинаеть виться горохомъ.

(Възь Подолакъ Шайковскаго, стр. 14).

Въ этомъ хороводѣ участвуютъ дѣти, дѣвушки и парни.

(Ушицкій у., с. Брамловъ).

Они поютъ:

А.

- 1) Вийся, горошку, въ три стручки!
- 2) Въ три стручки!
- 3) А роди, Боже, въ штири,
- 4) Въ штири!
- 5) Щобъ тебе червя не точили,
- 6) Не точили!
- 7) Щобъ ся парубки женили,
- 8) Женили!

(Ушицкій, с. Брамловъ).

Б.

Б1 = 1 А...два..., 2 Б = 2 А... два..., 3 Б = 3 А..., четырі..., 4 Б Чотири,
5 Б = 7 А, 6 Б = 8 А.

- 7) Та нась на весілля просили,
- 8) Просили.

(Възь Подолакъ Шайковск., стр. 14).

Посіавъ я горошокъ на зеленій нивці,
Купивъ же я черевички свої чорнобривці;
Ще й горошокъ не зійшовъ, тилько лободочки,
Витоптала жъ черевички, тилько запяточки.

Ой дівчино, чия ти? чи вийдешь ти на улицю гуляти?
Не питайся чия я, коли вийдешь — вийду й я!
Коли ходишъ, то ходи; коли любишъ, то люби!
Не зводь мене изъ ума, коли думки нема.

(Відтв. Рус. Нар. Терещенко. Т. 4, стор. 317).

37.

Т о м о.

Нѣсколько дѣвушекъ и парней садятся на землѣ въ тѣсный кружокъ, а кто либо изъ играющихъ садится посерединѣ ихъ, нагнувшись головою къ самой землѣ. Всѣ играющіе кладуть на спину нагнувшихъся свои руки, и по томъ одинъ изъ парней или одна изъ дѣвушекъ, взявъ чей либо перстень, косты:

Ой толо, толо золоте перо!
Да було собі толо зъ квітками,
Ступаючи на перину зъ дівками;
Да думай же, толо, да гадай, толо —
На чий руці на мережанці,
Перстень упавъ?

Кладеть кому либо на руку перстень, а нагнувшаяся дѣвушка или парень должны отгадать, на чью руку онъ положенъ. Если же не отгадаетъ, то прежня дѣвушка поетъ:

Не вгадала Анна-панна
Пресличная Анна-панна,
На чий руці, на мережанці,
Перстень упавъ!

Потомъ снова начинаетъ пѣть прежнее:

Ой толо, толо и т. д.

Послѣ опять кладеть перстень и это продолжается до тѣхъ поръ, пока нагнувшаяся не отгадаетъ. Когда, наконецъ, отгадасть, на чью руку быть положенъ перстень, тогда она встаєть, а ей тѣсто занимаетъ отгадавшая и такимъ образомъ играють, пока не наскучить.

(Відтв. Рус. Нар. Терещенко, член. 4, стор. 317—328.)

Поютъ также:

Гадай, думай,
Красная панно,
На чий руці
Золотий перстень?

Въ концѣ пѣсни одна изъ девушекъ придавить чай нибудь палецъ. Если лежащая отгадаетъ чай это палецъ, то та, чей палецъ былъ придавленъ, ложится на ея мѣсто.

(Борисполь, Переяславскій уѣзда).

38.

Я щ у ръ.

Дівчата образуютъ кругъ, въ серединѣ котораго садится парубокъ; дівчата начинаютъ кружиться, а парубокъ долженъ, сидя, ловить назначенну имъ самимъ „дівчину“.

Дівчата поютъ:

Сиди, сиди, Ящуре,
Горохваний вінку!
Піймай собі жінку,
Якъ перепілку.
Якъ піймаешъ.
Обдерешъ,
Собі кожухъ
Пошиешъ!
Завтра поранку
Викопаємъ ямку,
И попа приведемъ,
И у ямочку загребемъ.

(Ждановка, Полтавск. у.).

39.

Ж г у тъ.

Играютъ по большей части одни парни. Они садятся на землю въ тесный кружокъ, поднимаютъ колени и передаютъ подъ коленями другъ другу жгутъ. Одинъ изъ парней, сидящій на ногахъ кого либо изъ играю-

щихъ, ищеть жгуть. Передающіе жгуть приговаривають: „Ший, пошивай!“ и, обманувъ ишущаго, бьютъ его жгутомъ по спинѣ, стараясь при этомъ ударить такъ, чтобы тотъ не узналь, кто именно ударилъ. Онъ бросается въ ту сторону, въ которой показался жгуть; но жгуть уже успѣли передать дальше и ищущій опять получаетъ ударъ. Если онъ успѣеть у кого либо поймать жгуть, то онъ бьеть имъ виновнаго по спинѣ, садится на ноги кому либо изъ играющихъ и игра продолжается въ прежнемъ порядке.

(*Бытъ Рус. Нар. Терещенко. стр. 86, Т. 4.*)

Жгуть вживається тільки тобі, якъ грають у карти, примірно, у „дурня“. Скільки зостанеться у дурня картъ, стільки разъ бьють єго жгутомъ по руці, приказуючи:

Жарти, жарти,
Не гуляйте въ карти;
А будете гуляти,
Будемо за чубъ драти.

40.

Пропихачъ.

Играющихъ должно быть четверо. Двое стоять, держась за руки, поднявши ихъ вверхъ, а двое другихъ „мати“ и „пропихачъ“ — стоять въ сторонѣ. Мать подводить „пропихача“, толкаетъ его въ ворота, образованныя поднятыми руками другой пары, и кричить:

„По за Уляною, да до мене!“

Тѣ, пропустивъ его подъ руками, бѣгутъ сами за нимъ, желая поймать его. Если поймаютъ, такъ уже эта пара занимаетъ място первой, а если не поймаеть, и мать и „пропихачъ“ сбѣгутся виѣстѣ, тогда игру они начинаютъ снова.

(*Борисполь, Переяславск. уезд.*)

41.

Скраклі.

Въ скракли играютъ и мальчики и паробки. Для этой игры употребляются небольшія налочки толщиною въ 1 или $1\frac{1}{2}$ верш., а длиною въ 4 или 5.

5 верш., палочки эти называются „скраклі“. У каждого играющего такихъ палочекъ должно быть не менѣе 4 и не болѣе 5. Кромѣ скраклей, каждый играющій долженъ имѣть по большой палкѣ въ аршинъ длиною. Чертить два круга на разстояніи нѣсколькоихъ саженей одинъ отъ другаго. Очерченныя мѣста получаютъ название города. Въ кругахъ этихъ ставить скракли. Для того чтобы решить, кому прежде начинать игру, мѣряются на палкѣ. Производится это слѣдующимъ образомъ: одинъ изъ участникоівъ береть палку за конецъ; за нимъ береть ту же палку второй играющій, помѣщая свою руку плотно къ рукѣ перваго, за нимъ третій и т. д. Чья рука будетъ сверху, тотъ начинаетъ игру. Онъ идетъ въ кругъ, въ которомъ находятся его скракли и съ чертами своего круга бросаетъ палку на скракли своего товарища, причемъ старается бросить такъ, чтобы выбить какъ можно больше скраклей. Такимъ образомъ поочередно выбиваются скракли другъ у друга. Кто первый выбьетъ всѣ скракли изъ города, тотъ выигрываетъ и проигравшій возить его на спинѣ 8 или 10 разъ отъ города къ городу.

(Полонное, Новоградволынскаю уѣзда и Ушицкаю уѣзда Подольской губерніи).
(Бытъ Русск. Нар. Терещенко. стр. 64—65, Т. 4).

42.

Скляпъ.

„Скляпъ“ есть деревянный отрубокъ, заостренный съ одного конца и плоский съ другого. Заостреннымъ концомъ вбиваются его слегка въ землю. Всѣ участникоівъ въ игрѣ собираются около этого „скляпа“ и отсюда бросается каждый свою палку по известному направлению. Потомъ каждый отправляется къ тому мѣсту, где упала его палка и игра начинается. Обыкновенно первымъ начинаетъ тотъ, чья палка при бросаніи падаетъ далѣе. Онъ поднимаетъ свою палку и швыряетъ ее, стараясь попасть въ „скляпъ“. Сбивши „скляпъ“, онъ ставить его на томъ мѣстѣ, где онъ упадетъ. Случается, что товарищу достается бить изъ такого далекаго мѣста, что онъ едва можетъ дошвырнуть туда свою палку. Всѣ искусство въ этой игрѣ состоится въ томъ, чтобы издали сбить „скляпъ“.

(Бытъ Рус. Нар. Терещенко. стр. 65).

Въ Полтавской губерніи эта игра называется „клекгъ“. Обрубокъ не заостренъ.

43.

Гуркало.

На шворочку навязують тоненьку дощечку; беруться за гулащий кінець шворки и махають рукою округи: дощечка густиме та гуркатиме. Або беруть кістку зъ гусячого крила або зъ ноги, провірчують її посередині свердельцемъ и втягують въ цю дірочку шворочку и конці звязують, потімъ ростягають и скручують всю шворочку; беруться руками за конці и смикають — то натягнути, то попустять, то воно й гурка.

44.

Походеньки.

Се не іграшка, а шуткованне. Посилають кого недогадливого пітти тамъ до якого сусіди просили „походеньки“! Той догадається, що шуткують, та пошле посланця далі, а иноді пошле Богъ зна куди. „У мене її взяль такий-то“, тай турне на край села, або що. Другий пошле до третього, а той ще куди, — та такъ и туляють, поки хто поверне посланця назадъ, ростолкувавши єму, що вінъ уже чимало походивъ, то-то и с „походеньки“.

45.

Іграшка у калача.

Збирається скілько тамъ дітей. Одно ляга наць, а ті усі присідають кругъ єго; кожне кладе по одному пальцеві на спину у того, що лежить, у кружокъ до купки. Отъ одно изъ цихъ, що положили пальці, доторкується злегенька кільцемъ, котре держить у другій руці, до кожного положеного на спину пальця, ніби то що лічить и приспівує:

Угадай, Ганно,
Приличная панино,
На чий руці,
На мереженці
Перстень упавъ.

Тай пити: лежачого „на чий?“ Значить на чиимъ посліднімъ пальці стало

*

кільце, зъ словомъ: „улавъ“. Якъ не вгада, то упъять такъ же доторкується кільцемъ до пальцівъ и співа:

Не вгадала Ганна,
Приличная панна,
На чий руці,
На мереженці
Перстень улавъ.
Бухъ, бухъ, та вакачъ,
Та встань, та не плачъ.

При послідніхъ словахъ „Бухъ, бухъ!“... усі бъють злегенька кулачками лежачого въ спину, а воно спішить схопиться. Тоді ляга те, у кого на руці улавъ перстень. Усі обсядають єго, кладуть пальці и упъять приспівують тежъ саме.

У - га - дай, Га - ино, При-лич - на - я пан - но, На - чи - ій ру - ці

На - ме - ре-жен - ці пер-стень у - лавъ.

46.

У рожі.

Сідають дівчата рядкомъ на приспі; одну назначать бути рожою старою, а другу яку — рожиною дочкою. Одна яка дівчина ходе біля цѣго ряду та й пита кажну: „Ти рожина дочка?“ Та відказує: „ні“. Якъ надіба вона спражню дочку, то та ій відказує:

«Я рожина дочка,
Якъ паняночка».
— Де твоя мати?
«У світлиці на скаміїці
Вінки въє,
Горілочку пъє,
Шіди — й тобі дастъ.

Тоді та, що питала, підходить до матері, старої рожі, и питаете: „Ти рожа?“....

47.

У Горю-дуба.

Становляться хлощі й дівчата по парі, а одно спереду, да й каже: „Горю, горю пень!“ Перша пара пита єго: Чого ти горишъ? „Красної пані“, одвича передній. А якої? „Тебе молодої“, скаже і біжить упередъ, а та пара, що питала єго, тежъ і собі біжить і потрапляють такъ, щобъ той, що горівъ — не піймавъ; якъ що піймає кого ізъ пари, то становиться зъ нимъ останнію парою, а якъ не пійма, то становиться спереду і уп'ять ловитъ. Такъ гуляють довго, покіль усі пари не перебігають. За всякою парою той, що одрізняється одъ своїй пари, або не пійма, становиться на передъ і повиненъ ловити.

48.

У куточка.

Ся играшка у Сахарова названа „мішкою“; такъ іврається, якъ списано у „Сказаніяхъ“. Тутъ питаютъ: Чи продажній куточекъ? Ні, не продажній.

49.

Нужмірки.

Поперідъ усего призначають кому жмуритись и кому ховатись; а се роблять такъ: сіда одно ізъ грачівъ на землю и виставля коліно, на котре усі грачі кладуть по одному пальцю и той кладе, що сівъ, свій палець и говоритъ оці слова:

Котилася торба
Зъ великого горба,
А въ тій торбі
Хлібъ, памяниця...
Кому доведеться,
Тому й жмуритися.

На чий палець упаде останнє слово, той повиненъ ховатись. Потімъ знову приказують ті слова, ажъ поки застанеться одинъ грачъ, на палець кот-

рого не випало останнє слово: „тому **жмуритись**“. Тоді вінъ закрива очи й видъ руками, або ще и до землі припаде видомъ, закрившись таки руками, щобъ заспокоїти другихъ, що не дивиться. Останні усі ховаються, де хто попаде. Той, що **жмуриться**, пита: „Чи вже?“ поки ажъ не почне ні відъ кого отвіту тоді встає и починає шукати. Кого найшовъ, тому **жмуритись**.

Такъ грають цю играшку у Половинщині (*Екатер. губ.*); у Суджанск. повіті, по словамъ Дмитрюкова, ось яке приговорювання:

Куку, куку, зузулечка,
Чому рано не була?
— Боялася драгуна.
Драгунъ тобі не судивъ.
Всадикини діти
Хотать полетіти
Відъ моря до моря
До Києва города;
Тамъ тітка Орина
По воду ходила.
Радивонъ, вийди вонъ.

Бувають и інші приговорювання:

Одно, попино,
Двікини, ревено,
Гайманъ, дайманъ,
Цикори, повари,
Дрібці, клекъ.

Эндель, биндель,
Ципа, циндель,
Арци, барци,
Булішъ варці.

Але такі, якъ приводить панъ Дмитрюкъ:

Зонтикъ, бонтикъ,
Новый бархатъ,
Жезль, дубъ, крестъ,
Вийшовъ, вийшовъ и виходить.

Видно, що вони зовсімъ не народні, бо такі слова, якъ отъ „**жезль**“ не можуть зустрічатись межъ народомъ.

50.

Сірий вовкъ.

Грають єго тільки діти. Вибирають жеребкомъ одного у „вовки“, а останні усі „діти“. „Вовкъ“, взявши підъ щоку, сідає, згорбившись, де на горбiku и повчить, а „дітки“ не чіпають єго, а рвуть біля єго травку и промовляють:

Ирву, ирву горішечки,
Не боюсь вовка ні тріпички.

По цимъ слові „діти“ схопляються, кидають на „вовка“ нащипану травку и тікають. „Вовкъ“ собі туриться за ними, хоче вхопити яке. Кого вхопить, той становиться „вовкомъ“. Ся играшка у другихъ краяхъ зоветься „гуси“, діти зовуться „гусьми“.

51.

Лясавці або Ласочка.

Грають у двохъ. Обоє протягають руки: одно долонями догори, друге долизу. Цей, що долоні держить догори, гладить знизу долоні другого, приказуючи: „ласочка, ласочка“ и такъ потряпляє, щобъ вихопити руки зъ підъ низу и вдарити другого по рукахъ зверху; якъ ударить, то промовить „лясь“, а якъ промахнеться, то товаришъ почина єго руки гладити зъ підъ низу по долоні и вибира таку хвильку, щобъ ударити, а той зъ сміхомъ вихоплює. Бува такъ, що хлопець, якъ який жвавий, такъ наляска руки другому, що ажъ почервоніють.

52.

Шагардай (або Чагарда).

Розбиваються хлопці на дві лави — одна стоїть до стіни, а друга на неї плига. Перша лава такъ стає: одинъ, зігнувшись, обшірається головою объ стіну, другий объ першого, третій объ другого и такъ усі, скільки іхъ есть. Тоді хлопці зъ другої лави зрозгону біжать и плигають на ціхъ такъ, щобъ першому плигнути на спину ажъ першого, другий на другого и такъ далі до останнєго. Треба, щобъ, плигаючи, не звалитись додолу, бо якъ хто

зъ другої лави звалиться, плигнувши, то вся єго лава стає до стінки, а та плигає.

Бува ѹ такъ: одинъ сяде напроторі и кладе шапку собі на голову, а останні черезъ єго плигають. Иноді сіда напроторі два, три и бльше хлопцівъ, зъ шапками на головахъ, або склоняються одинъ до другого у купку, а останні перестрибуютъ. Хто звалить зъ голови у сидячого шапку, той сіда, щобъ черезъ єго плигали; а якъ піділь бувъ на лави, то зъ якої лави хлопець зваливсь, то уся лава стає підъ плигання. Треба бути прудкому хлопцеві, щобъ грati у цю іграшку.

53.

Стара морда.

Діти сідають рядкомъ; одно изъ іхъ ходить и каже кожному відъ краю до краю: „здорова була, стара мордо!“ А те відказує: „не я стара морда, а то“, и показує на сусіда. Той, що питавъ, иде до сусіднього и тежъ каже; у останнього питання: „де твоя мати?“ А цей відказує: „у світлиці на каминці, віночки въс, и мені зовъе“. Зъ цимъ словомъ усі зскакують зъ місця и біжать зъ погукомъ: „и тобі зовъе“.

54.

У Вийся.

Поберуться усі хлопці и дівчата рядкомъ за руки. Тоді крайня пара зъ одного краю підніма руки у гору, а друга пара зъ другого краю пройде по підъ руками у неї; потімъ тажъ таки пара пройде у другої по підъ руками, а далі у третої, четвертої и у всіхъ. Черезъ це усі пари зовуться у віночкъ, кожне правою рукою держить за руку заднєго, а ліву руку кладе на плече переднєму. Такъ якъ изовъеться увесь рядъ, тоді той, що звивавъ, бере вп'ять за руку крайнєго зъ другого краю та й робить кружокъ. Тоді увесь кружокъ и ті, що біля кружка, гулящі, не грающи, ходять округъ и співають:

Самъ хожу, самъ.

Де діти подівають?

Грімъ перебивъ, дощъ потопивъ,

Старшого, меншого одволочивъ.

Простівавши цю пісню, той, що завивавъ, хапає крайнєго зъ другого краю та і одриває. Після—другого, потімъ—третёго, и такъ усіхъ по ряду. Якъ повідрива усіхъ, тоді самого останёго шідкидають у гору и кричать: „горю, горю?“ Оде и уса играшка.

55.

К о т ъ.

Мальчики, собравшись длинной вереницей и уцѣпившись одинъ за другого, кричатъ „мяувъ, мяувъ“ и, вмѣшившись въ дѣвичьи игры, стараются ихъ разстроить.

(Прокур. у.).

56.

Довга лоза.

Два или три мальчика ложатся рядомъ на землю, остальные перепрыгиваютъ черезъ лежащихъ и ложатся рядомъ съ послѣднимъ. Прыгнувший человѣко возвращается и повторяетъ прыжокъ.

(Прокур. у.).

57.

Чортъ.

Толпа мальчиковъ выбираєть изъ себя двухъ: одного „чорта“, а другого „бога“, всѣ остальные становятся въ рядъ. Одинъ изъ стоящихъ береть маленьку соломенку и дѣлаєть видъ, будто даетъ ее каждому изъ стоящихъ въ ряду, а на самомъ дѣлѣ даетъ ее одному изъ нихъ. Всѣ стоять, сложа руки ладонь къ ладони. Тогда обращаются къ мальчику „чорту“. „Вийди, чорте, зъ-за корча, дамъ калача“, или такъ: вийди, чорте, зъ-за гори, трї-май люльку догори“. Чортъ выходитъ, съ палкою на подобіе трубки и, идучи, говоритъ.

Катуль, катуль,
Десь ту мої балабула.
Вий, вий, завивай,
А ти, Н, палку дай.

Или такъ:

Аду, идучи,
Черезъ море таючи.
А ти, пане копитане,
Перстень дай!

Послѣ этого „чортъ“, желая найти соломенку, указываетъ наугадъ на одного. Если отгадаль, то тотъ, у кого соломенка, переходитъ на его сторону, если же нѣтъ, то на сторону „бога“. Это продолжается до тѣхъ поръ, пока не перейдетъ къ „чорту“ половина. Когда играющіе уже раздѣлятся „на боговихъ“ и „чортовихъ“, тогда проводятъ черту, называемую „ключъ“, и „богъ“ и „чортъ“ становятся на чертѣ другъ противъ друга, ваявшись за руки; остальные всѣ цѣпляются за нихъ сзади и одна сторона старается перетянуть черезъ черту другую. Побѣдившая партія становится на ключѣ, въ формѣ воротъ, черезъ которые пробѣгаютъ всѣ побѣженные, получая на бѣгу удары отъ стоящихъ по сторонамъ.

(Прокур. у.).

58.

Дітські забавки (якъ другі дітей забавляють).

Ладі, ладусі,
А де були?—въ бабусі.
А що іли?—кашку.
А що пили?—брашку.
А що на закуску?
Хлібъ та капустку.
Гай, гай на бабину хату
Калачі істи.

Бувъ собі дідъ та баба
Та злізли на граба.
Грабъ уломився,
А дідъ покотився,
А баба не знала
Та дідові голову в.....

Чики, чики, личаки,
На дубові лапті;
Дідъ бабу полюбивъ,
Що въ червоній плахті.

Плахта рябенька,
А баба раденька;
Плахта дереться,
А дідь сміється.

Бувъ собі дідъ та баба,
Та була въ іхъ курочка ряба,
Та злізла на поличку,
Та знесла ячко.
Мишка бігла,
Хвостикомъ зачепила —
Ячко впало и разбилось.
Дідъ плаче, баба плаче,
Курочка куткудаче.

Стрига мокотя
Вср.. ась нехотя,
Горохъ молотила,
Собаки дражнила,
Собаки за нею —
Вона зъ мокотею.

Такъ дражнять діти ту дитину, у которой голова обстрижена.

Иди, иди, дощику,
Зварю тобі борщику
Въ зеленому горщику.
Цебромъ, відромъ, цебрицею,
Зо всякою пашницею.

Це приспівують малі діти, якъ дощъ іде. Старі обманють дітей, що якъ цю співати дощеві, то більший піде.

Киевъ, кивъ ручку,
Дай мені въ дучку;
А якъ не даси, —
Будешъ каліка
До самого віка.

Це такъ приказують діткам маленькі, стуливши жінку и викрививши назадъ ручку, якъ просять чого у шутку.

Беруть дитячу ручку, заголять її и, потихеньку водячи пальцемъ відъ ручки до локтя, промовляють:

„Мишка, мишка, де була?“

— у Бога.

„Що робила?“

— Кросно *) ткала.

„Що заробила?“

— Кусокъ сала.

„Де положила?“

— Підъ лавкою.

„Чимъ покрила?“

— Халівкою.

Дитині лоскотно, воно й сміється. А далі потроху посовують пальцемъ усе вище й вище, примовляючи: „тутъ пень, тутъ колода, тутъ криница, тутъ холодна водиця“, — і зразу зашкочуть дитинку підъ ручкою, то воно й рогочеться. Це зоветься „мішка“.

Веруть дитинку за рученята такъ, щобъ воно вісіло на спині, а ручнята подало черезъ плечи тому, хто єго бере. Такъ носять єго по хаті, або що, і погукують: „по горшки, по горшки“. Друге питане:

„Чи продажній?“

— Продажній!

„Чи не ледачий?“

І зъ цімъ запитомъ мовъ підходить пробувати, чи годящий, і злега торкає по спині дитинку, або иноді і зашкочче і приговорює: „ледачий, ледачий“, а той, що несе, відкаже: „не продажній“ і несе далі. Це зоветься „по горшки“.

Діти посадають у кружокъ, округъ іхъ, біля кожної стоїть друга дитина і держиться за голову тієї дитини, що сидить. Одна дитина біля кружка і, ставши коло якої небудь пари, каже: „Кума, кума, продай дитя!“ А те, що держалось за голову сидячого, відказує єму: „убий вошу“. Після цього обое дітки біжать — і те що питало, і те, що держалось за голову сидячому, — біжать округи кружка, одно въ одинъ бікъ, друге — въ другий. Хто зъ іхъ швидче добіжить до тієї дитини, відъ котрої побігли, та вхопить єго за голову, той і зостається біля єго.

*) Кросно — холстина.

В Е С Н Я Н К И.

1.

А.

- 1) Ой весна-красна, що намъ винесла?
- 2) Ой винесла тепло и доброє літечко...
- 3) Малымъ діткамъ — ручечки бити,
- 4) А старимъ дідамъ — раду радити;
- 5) А старимъ бабамъ — поседіннечко,
- 6) А господарамъ — поле орати,
- 7) А молодимъ господинямъ — кросеньца ткати.
- 8) А молодицямъ и дівонькамъ — та й погуляти...
- 9) Раду радити, пиво варити...
- 10) А къ якому дню? къ Святуму Великому дню.

(Полоски, Бельск. у.).

Б.

1 Б = 1 А... вона..? 2 Б = 2 А... вона літечко, 3 Б = 3 А... бабойкамъ на ...
4 Б = 3 А... дітойкамъ на побіганичко.

- 5) Хорошимъ людкамъ — на робіннечко,
- 6) Краснимъ дівойкамъ — на співаничко.

(С. Якуни, Кохельск. у.).

В.

- 1 В = 1 А... принесла,
- 2) Хлопчикамъ — по колясцу,
- 3) А дівчатамъ — по дощечці;

4 В = 5 А... по креселку, 5 В = 4 А... старичкамъ — по сопечці.

6) А молодимъ молодкамъ — по кросенцамъ,

7) А середнімъ — по боронушці.

(Святая Воля, Пинск. у.).

2.

«Чомъ ти, жавороньку,
Рано зъ виръя вилітавъ?
Іще по горонькахъ сніженъки лежали,
Ой ще по долинахъ криженьки стояли».
— «Ой коли пора прийшла,
Неволенъка вийшла.
Ой я тиі криженьки
Брильцями розжено;
Ой я тиі сніженъки
Ніжками потопчу;
Загорожу річку
Тай на поставничку,
Щобъ не вилітали
Пташата- chirята,
Сиві голубъята;
Щобъ не виносили
Молодецкої краси.
Молодецька краса —
Хустонька въ пояса,
За шапкою квітка,
Въ правій руці дівка.
Загорожу річку
Тай на поставничку,
Щобъ не вилітали
Пташата- chirята,
Сиві голубъята;
Щобъ не виносили
Дівоцької краси.
Дівоцька краса —
Коса до пояса.

(Полоско, Біларск. у.).

3.

A.

Andantino.

- 3) Молодому козаченку
- 4) Мандруївочка пахне.
- 5) Помандрувавъ молодий Івашко
- 6) У чистее поле,
- 7) За нимъ иде молода дівчина:
- 8) «Вернися, соколе!»
- 9) — Не вернуся, забаруся —
- 10) Гордуешь ти мною,
- 11) А вже жъ буде тес гордованнє
- 12) Все передъ тобою;
- 13) Буде твоя руса коса
- 14) Въ мене пуйдъ ногою,
- 15) Шумітиме нагаечка
- 16) По надъ головою;
- 17) Нагаечка-дротяночка
- 18) У три дроти звита,—
- 19) Буде жъ твоя, молода дівчина,
- 20) Що-дня спина бита!
- 21) Уже жъ въ тиій нагаечці
- 22) Да друйтъ поламався,
- 23) Уже жъ бо я у дівчини
- 24) Правди допитався.

(Борисполъ, Переяславск. у.).

Б.

1 Б = 1 А Й уже... й уже... 2) Пора роставати, 3) Пора нашимъ парубья-
тамъ 4) Седомъ мандрувати. 5 Б = 5 А... да Евхимъ... 13 Б = 15 А, 14 Б = 16 А,
15 Б = 13 А Трищатиме... 16 Б = 14 А, 17 Б = 17 А, 18) Весь дріть ростре-
нався. 19 Б = 23 А Тоді Евхимъ... 20 Б = 24 А.

(Иваньковъ, Переяславск. у.).

В.

15) Бразчатиме брязкуточка, 16 Б = Услідъ за тобою, 17 Б = 15 Б,
18 Б = 16 Б.

(С. Сагино, Остерск. у.).

Г.

- 1) Съ підъ білого да каменя,
2 Г = 2 А Руда...,
3) А нашому Василечку,
4) Мандрівочка пахне
5) Мандруй, мандруй, да Василечку,
6) Одъ Луки до Прилуки!
7) За нимъ иде да Галочка,
8) Ламле біли руки.
9) Вернись, вернись да Василечку,
10) Батенько вмірас.
11) Що Васильку колосочокъ
12) Купивъ поясочокъ;
13) Підперезавъ да Галочку,
14) Глядить на станочокъ.
15) Ой и десь же ти, да Галочко,
16) Съ кудрявої мъяти,
17) Съ кімъ стояла, говорила —
18) Підківоньки знати.

(Нар. Юж. Рус. Пісні Метлинск. стр. 300).

Д.

3) А вже тобі вдовий сину,
5 Д = 5 Г... вдовий сину, 7 Д = 7 А... дівчинонька: 9 Д = 9 А... не вернуся;
11 Д = 11 А Буде твое..., 12 Д = 12 А.
(Нар. Юж. Рус. Пісн., Метлинск. стр. 301).

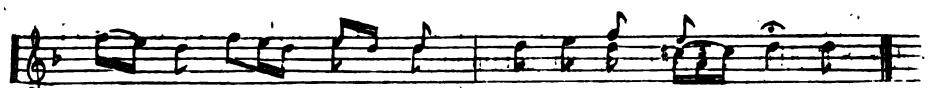
4.

A.

Andante.

1) Ой, вес - на, вес - на, да вес - на - ноч - ка,

2) Де тво - я доч - ка, да па - на - ноч - ка.

- 3) Десь у садочки шиє сорочку;
- 4) Шовкомъ да біллю да вишивас,
- 5) Своему милому пересилає:
- 6) Надівай ії що неділеньки,
- 7) Споминай же мене що годиноньки,
- 8) Шовкомъ я шила, а біллю рубила,
- 9) Жаль мені козака, що я полюбила.

(Іванськое, Переяславск. у.).

B.

1 Б = 1 А... весно..., 4 Б = 3 А Седить..., 5 Б = 4 А... вишивас.

- 6) Все про неділю.

(Борисполъ, Переяславск. у.).

B.

- 4) Своему миленькому про меділеньку.
- 5) Вилетіла весняночка вчора зь вечора,
- 6) Укропомъ очи завішала,
- 7) А петрушкою ротъ запхала,
- 8) Ріпю зуби накувала.

(С. Британы, Борзенскаго у.).

Г.

- 3) Погнала бичка
- 4) За ворітчка:
- 5) Пасись, пасись, бичку,
- 6) Поки спраду мичку
- 7) Своєму батеньку
- 8) На рукавичку.

(Чернівецьк. у.).

Д.

$2\text{Д} = 2\text{А}$... Уляночка? $3\text{Д} = 3\text{Г}$, $4\text{Д} = 4\text{Г}$, $5\text{Д} = 5\text{Г}$, $6\text{Д} = 6\text{Г}$ А я...
 $7\text{Д} = 8\text{Г}$ Діду..., 8Д Бабці на спідничку.

(С. Лементароека, Сосницько у.).

Е.

- 4) Десять у долині шіс перини.
- 5) Бодай же ії свині зарили,
- 6) Дай колодою навернули.
- 7) Сонечко гріє—
- 8) Колода пріє,
- 9) Сонечко пече—
- 10) Смола тече.

(Гурностайлкомъ, Радомъ).

Ж.

- 1) Весняночка-паняночка,
- $2\text{Ж} = 3\text{А}$, $3\text{Ж} = 4\text{А}$ Шіс вона..., $5\text{Ж} = 5\text{А}$... посилає;
- 6) Шіс вона шовкомъ — біллю,
- $7\text{Ж} = 6\text{Б}$ Своєму милому...

(Нар. Юж. Рус. Пис. Метлицьк. стр. 300).

5.

А.

- 1) Ой підъ вербою, підъ похилою,
- 2) Тамъ стоять коні да посидлані;

- 3) И посідані, и понудані,
- 4) Тилько на іхъ сісти да й поіхати
- 5) На Спаській куточъ сватати дівокъ;
- 6) Тамъ усе дівки да убогії,
- 7) Кроять рушники изъ краливочкі,
- 8) Сучутъ торочкі изъ дубиночки.
- 9) Ой підъ вербою, підъ похилю,
- 10) Тамъ стоять коні да посідані;
- 11) И посідані, и понудані,
- 12) Тилько на іхъ сісти да поіхати
- 13) На Дніпрівській куточъ сватати дівокъ.
- 14) Тамъ усе дівки да багаті:
- 15) Кроять рушники изъ кітаечки,
- 16) Сучутъ торочки въ чорного шовку.

(Іваньковъ).

В.

1 Б = 1 А... надъ водою, 2 Б = 2 А тамъ..., 3 Б И паробочки повражані,
4 Б = 4 А... на іхъ..., 5 Б = 5 А Да на Ковалівку..., 6 Б = 6 А А на Ковалівці...,
7 Б Кроили дари радянні.

8) А обдарочки въ краливочки.

9 Б = 9 А... надъ водою, 10 Б = 10 А Тамъ.. ,

11) И паробочки повражані.

12 Б = 12 А... на іхъ... 13 Б = 13 А Да на Ласковицю, 14 Б = 6 А А на
Ласковиці...,

15) Кроили дари шовкові.

(С. Колошовка, Черніговск. у.)

С.

По саду ходжу,
Виноградъ саджу,
Ой посадивши, да й поливаю,
Ой поливши, да й нащіпаю,
Нащіпавши, веночка зовъю,
Веночка звивши, на воду пущу.
Хто венка шуйме, той мене возьме.
Одозвавсь козакъ на сивумъ коні:
«Я венка пойму й тебе, возьму!»
Ступивъ ногою — по поясъ води,
Ступивъ другою — да й въ головою.

*

«Ой біжи, коню, съ сідломъ до дому,
Не кажи, коню, що я втопився,
А кажи, коню, що я женился.
Я взявъ женоху —
Чисту воздуху,
Сбравъ сватове —
Зъ мора ракове,
Збравъ свашечки —
Зъ мора щучечки,
Збравъ музики —
Рибини язики,
Венчавъ попочекъ —
Жовтій пісочокъ.

(Дропичин, Кобринск. у.).

3.

«Не шуми, луже,
Зелений байраче;
Не плачь, не журися,
Молодий козаче!»
— Якъ мі не шуміти,
Бувши зеленому;
Якъ мі не плакати,
Бувши молодому?
Сусідоньки близькі,
Ворогайки тажкі,
Не велять ходити
Дівчини любити.
Пускай мене мати
У садъ погуляти,
Свого милейкого
Кості позбрати,
На тихомъ Дунаї
Поперемивати,
Зеленимъ ксамітомъ
Поперестілати.
Червонимъ атласомъ.
Поперетирати.
Умру жъ бо я, умру,
А ти будешъ жити,
Приди, моя мила,
Де буду лежати.
Піди подивися,

Та ѹ махни рукою;
Бо скажутъ люде,
Що не живъ зъ тобою.
Піди подивися,
Та ѹ здляни до Бога:
«Отъ де моя лежить
Любая розмова».
Вийди на могилу,
Та ѹ зотхни таженько:
«Отъ де мое лежить
Любее серденько!»

(Вас. Глуша, Ковельск. у.).

8.

Ой ти, вербо кудрявая,
Хто на тобі кудрі повивъ?
Повила мене суха лоза,
Вистра вода, що хвилю бъє.
Кажуть люде—муй музіж не гъє:
Якъ світає—до корчми йде,
Якъ смеркає—зъ корчми йде.
Проливъ коня вороного,
Й а ще прийшовъ по другого.
Коня веде пудъ рукою,
Нагай несе пудъ полою
На жунку молодую.
«Возьми, мила, наміточку,
Викупъ коня вороного».
— Не разъ, не два викупляла,
Керезъ оконце утікала,
Я у садочку ночовала,
Зъ соловейкомъ розмовляла...
Соловейко не чоловікъ,
А я плачу весь свуній вікъ.

(Дроїчинъ, Кобринск. у.).

9.

A.

- 1) Ой вербо-вербиця,
- 2) Ти на роспутті стояла,

- 3) Що ти чула, бачила?
- 4) Ой поіхавъ мій миленький
- 5) Да ї у дорогу,
- 6) За ім'я да трава полягла
- 7) И кленъ-дерево не розвивсь,
- 8) И въ лузі соловейко не щебече.
- 9) Ой верба, верба-вербиця,
- 10) Ти на роспутті стояла,
- 11) Ой що ти чула, бачила?
- 12) Якъ іхавъ мій миленький зъ дороги,
- 13) У лузі калинонька росцвілася,
- 14) Въ саду соловейко запшебетавъ,
- 15) И кленъ-дерево розвилось.

(С. Коломоєка, Черніговск. у.).

В.

1 Б = 1 А... вербо!.. 2 Б = 2 А... роспуттачку..., 3 Б = 3 А Ти далеко...,

- 4) Куди мій нелюбий поіхавъ,
- 5) Ой туди трава полягла,

6 Б = 15 А... завъяло.

7) И мое серденько застрило!

8 Б = 1 А... вербо!.. 9 Б = 2 А... роспуттачку стояла, 10 Б = 3 А Ти далеко...

- 11) Куди мій миленький поіхавъ,
- 12) Ой туди трава вже шовкова,

13 Б = 15 А... зелено.

14) И мое серденько весело.

(Нар. Юж. Пис. Маневичск. спр. 303—304).

10.

А.

- 1) Заржи, заржи, сивий конику,
- 2) Рано на пашу йдучи,
- 3) Чи не зачує серце-дівчина,
- 4) А въ саду вінки вьючи.

- 5) Ой якъ зачуда,
- 6) Тажко зотхнула,
- 7) Сильненько заплакала.
- 8) Чи того хлопця сивий куинь рже,
- 9) Що я вірно кохала?
- 10) Чомъ ти не прийшовъ,
- 11) Чомъ ти не приїхавъ,
- 12) Якъ я тобі казала?
- 13) Чи коня не мавъ,
- 14) Дорожки не зناувъ,
- 15) Чи мати не пускала?
- 16) «Ой я коня мавъ
- 17) И дорожку зناувъ,
- 18) Мене мати пускала:
- 19) Старша сестра —
- 20) Бодай не зросла —
- 21) Сіделечко скovalа.
- 22) Ой не ідь, братокъ,
- 23) Не ідь руїдний,
- 24) До теї дівчинонки:
- 25) Не уміє жати,
- 26) Ні вишивати,
- 27) Оно косу чесати.
- 28) Ой рости, косо,
- 29) Нижче ї пояса,
- 30) Ще ї буду годувати.

В.

1 Б = 1 А... вороний коню, 2 Б = 2 А На круту гору... 3 Б = 3 А... моя..

4) Рано по воду йдучи.

7 Б = 7 А Жалібно...

8) Принеси, Боже, на біле ложе.

9 Б = 9 А Кого...

- 10) Ой постілка моя,
- 11) Тонка, білая,
- 12) Мъякенько на ній спати,
- 13) Таженько встати,
- 14) Що віскимъ розмовляти.
- 15) Напишу я біла листошки
- 16) Й а до милого свого:
- 17) Нехай іде, службу покидає,

- 18) Бо мені трудно безъ ёго.
- 19) Колибъ такъ тобі,
- 20) Якъ теперъ мені,
- 21) Біда докучила,
- 22) То-бъ ти прихавъ,
- 23) Мене одвідавъ,
- 24) То-бъ я не скучала.
- 25) Колибъ такъ тобі,
- 26) Якъ теперъ мені,
- 27) Біда за бідомъ,
- 28) То ти бъ прихавъ,
- 29) Мене одвідавъ,
- 30) Хочъ я за водою.
- 31) Колибъ такъ тобі,
- 32) Якъ теперъ мені,
- 33) Далася біда знати,
- 34) Тобъ ти прихавъ,
- 35) Мене одвідавъ,
- 36) Кобъ не відала мати.

37 Б = 10 А... ти..., 38 Б = 11 А...,

- 39) Якъ листи писала;
- 40) Ци дома не бувъ,

41 Б = 14 А, 42 Б = 15 А.

- 43) Я вдома бувъ,

44 Б = 16 А, 45 Б = 18 А, 46 Б = 19 А є въ мене..., 47 Б = 20 А,

- 48) Та мене не пустила

49 Б = 22 А Ой...

- 50) На Україноньку,
- 51) По ту дівчиноньку;
- 52) Єсть того цвіту
- 53) По всому світу —
- 54) Возьми собі близеньку.

(Вес. Глуша, Ковельск. у.).

11.

Ой, що жъ то въ моёму городі за зілле?
Я йду поливати — воно зеленіє,
Я йду вінки вити — воно посихає.
Зовью я віночка

Й а въ штирі грядочки.
Зложу на голивку,
Вайду на улоньку,
Стану край беруизки —
Іде муй батенько
Беруизки рубати.
«Не рубай, батеньку,
Бо се не беруизка,
То твоя дитина!»
— Ой коли дитина,
Чого такъ збліла?
А коли беруизка,
Чого такъ зсмутніла?
«Якъ у батька була — червона калина,
Якъ до свекра пошла — білая береза.
Замуїжний хлібъ добрий,
Да не пожиточний:
Хто ёго закусить,
Заплакати мусить,
Вкроївъ свекоръ лусту,
Якъ клёнового листу,
Питається мене:
«Чи зъси, невістко?»
— Не зъімъ я у хаті,
Та зъімъ за дверима,
Не зъімъ я сухого —
Оболлю слізами.

(Дрогичинъ, Кобринск. у.).

12.

Ой, вий-діть, лю-де, та ді-ві-те-ся,

І-де-ко-ча-нь-ко да же-ни-ти-ся.

Ой якъ іде да на конику,
Дівчину везе да на возику;

Погоняє коня да лозиною,
Називає дівчину да дружиною;
Поганяє коня да нагайкою,
Називає дівчину да хазайкою.
Ой же ви, люде, да дивуйтесь,
Ще жъ ви того дива да не бачили!
Ой вийду я да за ворота,
Ой стану я да на камені (bis),
А салезень летить и утицю кличить.
А ёго утінка да прохалася.
«Ой пусти мене, мій салезеню,
Межъ тиї утятка покупатися,
И зъ утятами повидатися».
— Не тутъ я тебе взявъ,
И не тутъ пущу;
Узявъ я тебе на синому морі,
Пущу тебе на чистому полі.

(С. Иванкоевъ, Переяславск. у.).

13.

Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
У гай по телята, (bis)
Да у гай по телята:
Нехай же я подивлюся
На ті бровенята, (bis)
Да й на ті бровенята.
Вийди, дівчино, вийди, рибчино,
У гай по корови, (bis)
Да у гай по корови:
Нехай же подивлюся
На ті чорні брови, (bis)
Да на ті чорні брови.
Пливе човенъ, води повенъ,
Пливе и весельце, (bis)
Да пливе и весельце;
Чомъ ти мене такъ не любишъ,
Якъ я тебе, серце, (bis)
Да якъ я тебе, серце?
Пливе човенъ, води повенъ,
Коли бъ не схитнувся, (bis)
Да коли бъ не схитнувся!

Ой поіхавъ мій миленький,
Коли бъ не вернувся, (bis)
Да коли бъ не вернувся!
На тімъ боці огонь горить,
На сімъ боці димно, (bis)
Да на сімъ боці димно.
Якъ приде мій миленький,
Комусь буде дивно, (bis)
Да комусь буде дивно!
На тімъ боці огонь горить,
На сімъ боці жарь, жарь, (bis)
Да на сімъ боці жарь, жарь.
Якъ приде мій миленький,
Комусь буде жаль, жаль, (bis)
Да комусь буде жаль, жаль!

14.

Заболіла голова,
Сама не знаю чого!
И не має и не буде
Зъ України милого;
И не має и не буде
Прикрасного молодця.
Якъ розчеше жовти кудрі,
А жъ на правее плече...
Якъ мій милій утоне —
Буду річку проклинатъ;
Якъ мій милій живъ буде —
Буду річку споминатъ.
Бодай тая річка
Очеретомъ заросла,
Що моого милого
На край світа занесла.
Нуте, хлощі, чорнобривці,
Затягайте неводи,
Витягайте милейшого,
Неживого изъ води.
Якъ витягли изъ води,
Поставили ва ноги,
Подивися, серце-мила,
Чи хороший на вроду.

Коли гляну но ёго,
А жъ у моего милого
Крузъ ротъ, крузъ нось вода йде,
Ще й холодная вода,—
Остается удовонька молода...

(Вел. Глуши, Ковельск. у.).

15.

Ой по горі ходю,
А въ долину хилуся:
Одбилася отъ роду,
Назадъ не вернуся.
Травою йду—травица схилається,
Прийшла до роду—родина одрікається,
Родино мою, не одрікайся одъ мене,
Я не прийшла пiti, істи до тебе;
Не прийшла не свідати, не обідати,
Ино прийшла роду одвідати.
Я не прийшла не пiti, не істи,
Ино прийшла на лавці присісти.
Ой, ти, мій милий, я твоя мила власна.
Ци ти не бачивъ, якъ я волики пасла?
Пасла волики зъ вечора до півночи.
Пріпала роса на мої чорни очи.
Не такъ на очи, якъ на жовту косу,
На жовтій косі перловий віночъ ношу.

(Вел. Глуши, Ковельск. у.).

16.

Всі зірочки до купочки, дрібень дещинъ різно,
Збрайтесь, подруженьки, хоть не рано — півно;
Зібралися, подружечки, да й поговоримо,
На чужую стороночку журбу розділимо.
Кому журба, кому друга, вороженькамъ трясыни,
А моему миленькому пошли, Боже, щастя.
Мені дома, мені дома, милому въ дорозі...

(С. Лемешевська, Сосницько у.).

17.

A.

- 1) Да вийди, Грицю, на улицю,
- 2) И ты, коваленку,
- 3) Заграй мені въ свистілочку
- 4) Стиха помаленьку.
- 5) А свистілочка, якъ пчілочка,
- 6) Въ білихъ ручкахъ гуде;
- 7) Да ты, місяцю-перекрою,
- 8) Зайди за комору.
- 9) Да не бачила миленького —
- 10) Не піду до дому.
- 11) Хоть бачила, не бачила,
- 12) Нігде не зачую.
- 13) Не стояла сюю нічку,
- 14) То не переночую.

(Чернівець. туб., Коломоєка).

B.

2 Б = 2 А Вийди..., 3 Б = 3 А... у дудочку,

- 5) И ты вийдешь и я вйду,
- 6) Вийде моя мати,
- 7) Нехай мати буде знати,
- 8) Кого затемъ звати.

(М. Горностайлова, Радомисльск. у.).

18.

Ой посію лёнъ
Підъ панськимъ дворомъ.
Де візьметься козаченько.
На воронімъ коніченъку
Та й витопче лёнъ.
Чи не лёнъ же то бувъ,
Чи не врода ёго?
Золотое коріннячко,
Жемчужнее насіннячко,
Самъ шовковий лёнъ.

И туди гора, и сюди гора,
Туди моя миленькая
По водицю йшла.
А я за нею, якъ за зорею,
Сивимъ кониченкомъ
По підъ горою:
«Милая моя,
Напій же коня!»
— Не напою, козаченьку,
Бо ще й не твоя;
Якъ буду твоя,
Напою и два,
Изъ нової криниченки,
Холодної водиченки,
Зъ повного відра.

(С. Корнієнка, Переяславск. у.).

19.

А.

Oй, підъ вер - бо - ю, да не - ме - те - но,
Туль - ко бар - він-комъ дай о пле - те - но.

- 3) Ой вийдь, Настечко, хоть ты промети:
- 4) Буде Василько зъ крамкомъ ити.
- 5) Усімъ дівочкамъ да роспродає,
- 6) Своїй Настечці да даромъ дас.

(Борисполъ, Переяславск. у.).

В.

- 2) Підъ зеленою не прометено;
- 3) Та устань, Галочко, ранесенько,
- 4) Обмети вербу чистесенько!

5) Ой тамъ Павлусь зъ крамомъ стане,
6) Зъ хорошимъ крамомъ обідцама!

7 Б = 5 А. 8 Б = 6 А Дівці Галочці...

(Нар. Юж. Рус. Писки Мелітопольск., стр. 302).

30.

Ой зацвіла калинайка
Близько перелазу.
Віда тому пріймакові
Ой одъ першого разу.
Приймакъ — гультай,
Не хоче робити,
Бере люльку у кешеньку,
Йде до корчми пити.
Приймакъ, тое вислухавши,
Йде въ поле орати,
Забувъ приймакъ-приймачисько
Хліба й солі взяти.
Оравъ приймакъ, оравъ
Три дни й три години.
Зоравъ приймакъ — приймачисько,
Въ три десятини.
Оре, приймакъ, оре,
На воли гукає.
«Чужі жінки обідъ несуть,
А моєї не має!»
Несе обідъ ёго мила
Третёго дня рано;
Накивала, наморгала,
Що наоравъ мало.
Ой не слухай, моя мила,
Що люде говорять,
Ой стань же ти, подивися,
Якъ волики ходять.
Іде приймакъ зъ поля,
Въ свистілоньку грає,
Ему мила зъ усіхъ мисокъ
Вечеру зливає.
«На жъ тобі, милий,
Вечеру зъ обідомъ.
Не доїси стравою,

То намагай хлібомъ.
Якъ прихавъ приймачище,
Зачавъ тещу бити.
Теща стала, затопила
Вочеру варити.

(Вел Глуши, Ковельск. у.).

31.

На горі житечко,
Въ долині метла —
На мому серденьку
Велика туга.
Єдна туга —
Милого нема.
Другая туга —
Милого нема.
Поіхавъ мій мілий
Въ велику дорогу,
А я молода
За нимъ у погоню.
«Вернись, вернись,
Мій мілий, до дому,
А не повернення —
Махни рукою,
То я молодейка
Догадаюся...
«Нема лёду, нема лёду,
Нема й переходу —
Коли тобі люба мила,
Бреди й черезъ воду.
Перебрела дві річенъки
Й половину ставу,
Не вводь мене, козаченьку,
Въ великую славу!»
— Ой сама жъ ти, дівчинонько,
Себе въ славу вводишъ,
Що піздненъко, не раненько
По улиці ходишъ.
«Ой якъ мені, козаченьку,
Да ранше ходити,
Якъ візьмешъ ти за рученьку,
Не мусишъ пустити».

(Обич. и Пов. Мал. Маркесича, стр. 67.)

22.

Зъ калиного мостика
Завертася;
Въ новую коморку
Заховася,
Золотими замками
Замивається.
Одчиню я молода
Кватирку новую,
Буду дивитися,
Де мій милий йде,
Мені молодейкій
Гостинця несе.
Не який гостинець —
Дротянай пліть.
— Буду зъ тебе, милая,
Що дня шкуру дратъ.

(Вел. Глуща, Ковельск. у.).

23.

Стоіть верба кінець села —
Рости, вербо зеленецька!
Підъ вербою а три дівчини.
Рости . . .
Перша стоіть у оксаміті,
Рости . . .
Друга стоіть въ ширімъ злоті,
Рости . . .
Третя стоіть у віночку.
Рости . . .
Въ оксаміті — то пічъ палити,
Рости . . .
Въ ширимъ злоті — ложки мити,
Рости . . .
А въ віночку та до таночку.

(Полоски, Більск. у.).

24.

Чорна галонька,
Чорна чорненька,
Чи не бачила мого милейського?
— Я бачила въ лузі надъ водою:
Умивається зіллячкомъ-тативовою,
А втирається хусткою шовкововою.

(Лотинін, Пінськ. у.).

25.

Виорала новицю,
Посіяла пшеницю.
Щобъ намъ пшеница родила,
Щобъ нась парубки любили.

(Чернавська, Староконстантинівск. у.).

26.

- 1) Черезъ наше сельце
- 2) Везено деревце.
- 3) Стій, калинонько, стій
- 4) За моремъ далеко!
- 5) А зъ того деревця
- 6) Роблено комірку;
- 7) Стоало, світило
- 8) Місяцівъ четирі.
- 9) У тій коморці
- 10) Роблено кроватьку;
- 11) Стоало, світило
- 12) Зірочки четирі.
- 13) На тій кроватьці
- 14) Дівочки спали;
- 15) Стоало, світило
- 16) Місяцівъ четирі.
- 17) Дівочки спали
- 18) И пісеньки співали.

- 19) Стояло, світило
- 20) Зірочокъ чотири.
- 21) Котилось яблучко
- 22) Зъ гори до долу;
- 23) Стояло, світило
- 24) Зірочокъ чотири.
- 25) Часъ вамъ, дівочай,
- 26) Ись гуляння до дому.
- 27) Стояло, світило
- 28) Місяцівъ чотири.

(С. Сычевка, Радомисльск. у.).

B.

1Б = 1 А... село, 2 Б = 2 А... дерево.

- 3) Калино-малино,
- 4) Ягода червона.
- 5) Дерево везено,
- 6) Церковь будовано.
- Калино и проч.
- 9) Церковь будовано.
- 10) Навкругъ мондовало.
- Калино и проч.

(М. Димитровъ, Вердичевск. у.).

B.

3 В = 7 А, 4 В = 8 А.

(Калашникъ, Черниловск. у.).

27.

У налгєї да Ганночкї въ подолі мережки,
Покуплавъ ій да Яковко про святъ-день сережки.
Вона тні сережечки про буддень зносила,
Да по своімъ да Яковку тиждень голосила.
Ой давъ же ій да Яковко чотири копійки,
Голосила да Ганночка чотири недільки.

(Х. Колошовка, Черниловск. у.).

28.

Бодай нашої да Ганночцї
Звернаудо мозокъ,

Яє посіли вечерати,—
Не поклала ложокъ.
Бодай напої да Ганночці
Голова облізла,
Що не війшла на улицю,
Да у радно влізла.

(Х. Балонюшка, Чорниговск. у.).

29.

Ой, чи бу - ло хі - то, чи ми - ну - ло - ся,
а х мо - ло - да - я хі - та не зна - ла;

Мене моя мати гулять не пускала;
Да въ комору да зачінала, (bis)
Трома защіпками да защіпала, (bis)
Трома замочками да замикада.
«Пусти мене, мати, сей вечеръ гуляти,
Всю челядоньку да побачити».
— Ой не пущу, сухо, неробітницце,
Да свому добру не кукібніце.
Мати свою дочку держала въ куточку:
«Сиди, сухо, сиди, пряди сорочку!»

(Іоанновъ, Переяславск. у.).

30.

Чи ти жъ, мати, да гарбузъ лупишъ,
Чи ти жъ мені жениха купишъ?
Ой не лупи да зеленого,
Ой не купуй да мерзеного;
Лупи жъ, мати, да старенького,
Купи жъ мені молоденького.

(Борисполь, Переяславск. у.).

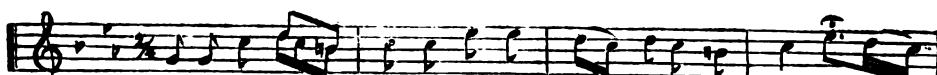
31.

Вийду, вийду, мій миленький,
Шідъ зелену грушу,
Та винесу миленькому
Тютюну папушу.
Та за люлечку копіечку,
А за тютюнъ гроши,
Кури, кури, мій миленький,
Правдивий, хороший.
Та вийди, вийди, божевільний:
Теперь вечіръ вільний...
Не зо мною, то зъ другою
Объ тинъ головою;
Объ тинъ, объ тинъ головами,
Объ сохи ногами...
Чорти бъ твого побивъ батька
Зъ чорними бровами.
А я свої въ сажу вмажу —
Твоі переважу

(М. Савино, Осторск. у.).

32.

А.

1) Он у лі - сі на го - рі - сі 2) Со - ро-ка за - ви - сла,

3) А вже тво - я, та И - ва - шку, 4) Ве - че - ря про - ки - сла.

- 5) Нехай кисне — не прокисне,
- 6) Да нікому істи,
- 7) Тілько одинъ да Івашко,
- 8) Да зъ нікімъ же сісти.

- 9) Тільки одинъ да Ивашко
- 10) Прийшовъ істи.
- 11) Вечерай же, да Ивашку,
- 12) Свою вечероньку —
- 13) Добра сия вечеронька!
- 14) Що вже наша да молодая
- 15) Та вечерать кличе.
- 16) Иди, Ивашко, да не гайся,
- 17) Будуть тобі Бозі (?)
- 18) Вінчаться съ тобою.

(Корнієвка, Переяславск. у.).

В.

- 3) Біжи жъ, біжи, да Ёвхимку,
- 5 Б = 5 А... нехай кисне, 6 Б = 6 А Я не буду...,
- 7) Запалю я куль соломи,
- 8) Не горить — палає.
- 9) Біжи, біжи, да Ёвхимку,
- 10) Дівчина вмірає.
- 11) Якъ прийшовъ же да Ёвхимко,
- 12) Даї сівъ на порозі;
- 13) Ой обили да Ёвхимка,
- 14) Все дрібні слёзи.
- 15) Якъ прийшовъ же да Ёвхимко,
- 16) Да й сівъ у світлиці.
- 17) Буду бігти, коня гнати,
- 18) Що бъ дівку застати.

(Іванськовъ, Переяславск. у.).

В.

- 7) Благослови, отецъ, мати,
- 8) Ерай дівчини сісти.

(М. Борисполъ, Переяслав. у.).

33.

Ой на морі утка купалася,
А на березі сушилася —

Я молода журилася.
Ти було літо, ти не було....
Мене матюнка не пускала,
У комороньку зачиняла.
У коморонці оконечко,
А въ оконечку кватирочка.
Одчиню я кватирочку,
Да погляну по риночку;
По риночку мілій ходить,
Да й танокъ водить.
Ой що бъ же ти, мій миленький,
Сёго віночка не зносивъ,
Сёго таночки не зводивъ.

(Х. Колошовка, Черниговск. у.).

34.

Ой зайду на гіроньку
Білими ніженьками,
Ой глану я на дубочокъ:
Й а на дубі, на дубочку,
Синий голубъ гуде.
Щось на тебе, козаченьку,
За пригодонька буде.
Хоть на тебе молодого,
Хоть на коня вороного,
Хоть на твого товариша,
Товариша вірного.
Якъ на тебе молодого —
Я буду утікати;
Якъ на коня вороного —
Кінь буде іржати;
Якъ на моого товариша —
Вінъ буде й одвічати;
Якъ на тую удівоночку —
Вона буде й одвічати:
Одна дочка-единиця,
Да й ту буде oddавати.
«Не хотілось мені, мати,
Да сироти брати,
Хотілось мені, мати,
Съ сиротини посміятись.»
— Ой хочъ же я да сирота,
Да вдовина дитина,
Якъ исхочу, то знівечу

Хоть розсукина сина!...
Ой хоть же я да сирота,
Да вдовина я дочка —
Попоходиши, розсукинъ сину,
Коло мого й оконечка;
Ходитимешъ, нудитимешъ,
Таки мене любитимешъ.

(Іваніковъ, Переяславск. у.).

35.

А коло куста
Да сочивонъка густа;
А коло мора
Травиця шовкова.
Хто жъ тую травицю покосить,
Той мене одъ батенька попросить;
А хто жъ тую сочивонъку порве,
То той мене одъ батенька візьме.

(Логицінъ, Пинск. у.).

36.

A.

1) Хо-дить со - ро - ка ко - ло бо - ло - та 2) Дай кра - че, дай кра - че.

- 3) Ходить Василько коло віконця
- 4) Тай плаче: (bis)
- 5) «Вийди, Настечко, вийди серденъко,
- 6) «Тай вийди». (bis)
- 7) — Свічечка горить, батенько не спить,
- 8) Не вийду. (bis)
- 9) Свічечка згасне, батенько засне,
- 10) Тай вийду; (bis)
- 11) Та й вийду, серденъко, тай вийду, рибонъко,
- 12) Тай вийду. (bis)

B.

- 7) Свіча палає, матюнка лас;
- 9) Свіча погасне, матюнка...

(М. Вориславъ, Переяславск. у.).

37.

Якъ вийду я на улицю, гуляю, гуляю,
Якъ біла лебедочка по живому Дунаю,
Що біла лебедина Дунай сколотила —
Невірна дружинонька жалю наробила.

(С. Лементаровка, Сосницк. у.).

38.

По улиці, по смітниці,
Чомъ на тобі пусто?
Чомъ не має, якъ бувас,
Челадоньки густо?
Ой вийду я на шпиль-гору,
На лебедівъ крикну...
Въ Жаботині родилася,
Інде не привикну.
Въ Жаботині родилася,
Въ Жаботині зросла,
Проси Бога, сину бісікъ,
Щобъ за тебе пошла.
Ой вийду я на двіръ боса, —
Холодная роса;
Чи жаль тобі, мій миленький,
Що я хожу боса?
Якъ би жъ тобі, мій миленький,
Хоть трошечки жаль,
То ти бъ купивъ черевички,
Червоні, якъ жарь.

(Жаботин, Чигиринск. у.).

39.

Небагато постояла, —
Тилько одну нічку,
Заробила чоботочки,
Ще й червону стрічку.
Ще чобітъ не подрала,
Стрічки не порвали,

Да вже мене одна жінка
Невісткою звала.

(*М. Горностайполь, Радомисльск. ур.*).

40.

Що на тій да улиці
Рябі курчата,
А на нашій да улиці
Чорти — не дівчата.
Я жъ думала, мій миленький,
Що калюжа грязька,—
Лежить, лежить, середъ улаці
Ажъ соломи вязка.
Запалила вуль соломи,
Не горпть — палає —
Біжи, біжи, та Левочко,
Домашка конас.
Ой якъ треба, то Левочко
Та ставъ на морозі,
Якъ облили та Левочка
Дрібненські слёзи.
«Та не плачъ, не плачъ, та Левочко,
Ще я не вміраю,
Се я зъ тебе молодого
Ума вивідаю.

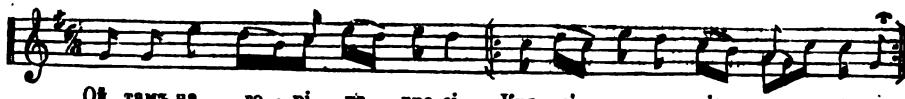
(*Сасино, Осторжск. ур.*).

41.

Ой тамъ на горі: диво — не диво,
Тамъ соловейко гніздо звивъ,
Да всю ніченьку не виспавъ,
Собі галочку приклікавъ:
«Ой чи будешъ ти, галочко,
Моімъ діткамъ маткою?»
Ой тамъ на горі: диво — не диво,
Ой тамъ Евхимко домъ робить,
Да всю ніченьку не виспавъ,
Собі дівчину приклікавъ;
«Ой чи будешъ ти женовою,
Монімъ диточкамъ слугою?»

(*Иванькова, Перемишльск. ур.*).

43.

Ой, тамъ на го - рі, на кра-сі, Кра - сі - е ку - кіль у ов-сі

Чомъ ви, парубки, не йдете,
Куклю зъ овса не рвete?
Ой ирвется намъ на душі,
Що всі дівчата хороші.

(Іваньковъ, Переяславск. у.).

43.

Коло млина, млина,
Запцвіла калина,
Калина, калина!
А по той калині
Пташечки ходили,
Ходили, ходили!
А тамъ молодці
Дівчину любили,
Любили, любили!
Одинъ любить —
Кубокъ меду носить,
Частусе, частусе!
Другай любить —
Кубокъ меду носить,
Чарусе, чарусе!
Ой не жаль мні того
Кубка золотого,
Зъ тимъ виномъ, зъ тимъ виномъ!
А жаль мені того,
Що я звінчалася,
Зъ тимъ жидомъ, зъ тимъ жидомъ.

(Полоски, Бѣлъск. у.)

44.

Ти місяцю ясний, зоре
Освіти ти усе поле—
Яєль буркуку, да буркуку,

Подай, миленька, руку.
Ой рада бъ я тобі, серце,
Да й обидві подати —
Посадила клята мати
Да розлушкина въ хаті:
Або тобі, або мені
Да на світі не жити,
Або нашому розлушкину
Головою наложити.

(Борисполе, Переяславск. у.).

45.

Місяць надъ водою,
Дівки на улиці,
 Ой люлі да люлі,
 Дівки на улиці!
А я молодая
Пruzъ тинъ виглядала,
 Ой люлі...
Свекорка прохала: (bis)
 Ой люлі...
«Свекорку, батеньку,
Пусти на улоньку»,
 Ой люлі...
— Хотъ же я й пущу,
Свекруха не пустить;
 Ой люлі...
Хоть свекруха пустить,
Діверко не пустить;
 Ой люлі...
Хоть діверко пустить,
Зовичка не пустить;
 Ой люлі...
Хоть зовичка пустить,
Твій милий не пустить;
 Ой люлі...
Хоть миленький пустить,
Дитина не пустить;
 Ой люлі...
Хоть дитина пустить,
Нагайка не пустить,
 Ой люлі...

Нагайка-дротянка

У тіло влипає,

Ой люлі...

У тіло влипає,

Тіло вириває.

Ой люлі...

(Борисполль. Переяславськ. у.).

46.

1) Ой не рос - ти, кро - не,

Ой не рос - ти, кро - не,

2) Ви - со - ко тай у го - ро - ди,

Ви - со - ко тай у го - ро - ди!

- 3) Ой не ходи, старий, (2)
- 4) Коло моїй хати; (bis)
- 5) Ой не топчи, старий, (2)
- 6) Кудравої мъяти. (2)
- 7) Я того старого (2)
- 8) Одъ роду не любила, (2)
- 9) По ёго слідочку (2)
- 10) Каменемъ да покотила. (2)
- 11) Ой якъ тяжко-важко (2)
- 12) Каменю да покотитися, (2)
- 13) А ще й тажче, важче (2)
- 14) Старому да женитися. (2)
- 15) Порости, кропе, (2)
- 16) Високо да у городі, (2)
- 17) Ой походи, молоденький, (2)
- 18) Коло моїй хати; (2)
- 19) Ой потопчи, молоденький, (2)
- 20) Кудравую мъяту. (2)
- 21) Я того да молодого (2)
- 22) Одъ роду да полюбила, (2)
- 23) По ёго слідочку (2)
- 24) Перстникомъ да покотила, (2)
- 25) Ой якъ легесенько (2)

- 26) Перстнику да котитися, (2)
27) А ще й легше, легше (2)
28) Молодому та женитися. (2)

(Бориспол, Переяславск. у.).

В.

- 2) Повищче й города.
4 Б = 4 А... мого двора, 5 Б = 7 А... тебе..., 6 Б = 8 А,
7) По твоіхъ слідочкахъ,
8 Б = 12 А... да... 9 Б = 15 А Ой... кропе,
10) Повищче й города.
11 Б = 17 А... молодъ, 12 Б = 18 А... мого двора, 13 Б = 21 А... тебе
да..., 14 Б = 22 А Иль... любила,
15) По твоіхъ слідочкахъ
16) Яблочкомъ котила.
17 Б = 24 А... любо, мило
18) Яблочку котитися,
19) Ой такъ любо, мило,
20 Б = 27 А.

(Горностайпол, Радомисльск. у.).

47.

Ой у полі короговъ має,
Ой у полі да червоная;
А пундъ тисю короговкою
Муй нелюбенъкій сидить,
Да на мене косо глядить.
Я-жъ молода замжурилася,
Пиломъ-миломъ да й умилася,
Китайкою да й утерлася,
Рученькою да й пудперлася.

(Бориспол, Переяславск. у.).

48.

Розалися води
На чотирі броди...

Гей, дівки, весна-красна,
Зілле зелененьке!
Въ первому броді
Зозуленька кусе,
А въ другому броді
Соловей щебече.
Гей, дівки, весна-красна,
Зілле зелененьке!
А въ третёму броді
Сопілочка грає.
Гей, дівки, весна-красна,
Зілле зелененьке!
Въ четвертому броді
Дівчинонька плаче.
Ей, мати, лихо знати —
За нелюбомъ жити!
Зозуленька кусе,
Бо літечко чусе.
Гей, дівки, весна-красна,
Зілле зелененьке!
Соловей щебече —
Садки розвиває.
Гей, дівки, весна-красна,
Зілле зелененьке!
Сопілочка грає —
Въ улицю скликає.
Гей, дівки, весна-красна,
Зілле зелененьке!
Дівчинонька плаче —
За нелюба йдучи.
Гей, мати, лихо знати,
За нелюбомъ жити!
Ідь до мене, доню,
За три рокі въ гості.
Дочка не слухала,
Та въ рікъ приїхала.
Мати не пізнала,
Зъ подвірья зігнала.
Гей, мати, лиxo знати,
За нелюбомъ жити!
Сусіда пізнала —
Матері сказала.
Гей, мати, лиxo знати,
За нелюбомъ жити!

«А де же твоє, доню,
Те білес личко?»
Гей, мати, лихо знати,
За нелюбомъ жити!
Въ пьяниці въ кулаці.
«Де жъ твої, доню,
Дорогі коралі?»
Въ шинкарки въ Парамі.
«А де жъ твої, доню,
Воли та корови?»
Гей, мати, лихо знати,
Въ шинкара въ оборі.
«А де жъ твої доню,
Білні перини?»
Гей, мати, лихо знати,
Въ шинкаркі въ Марині.

(Павличка, Уманськ, у.).

49.

Не ходи, не люби,
Не носи грошей;
Не пойду за тебе, —
Ти жъ не хороший.
Не ходи, не люби,
Не залицайся —
Не пойду за тебе,
Ти жъ не сподівайся.
Не тупай, не тупай
Правою ногою —
Не ляжу, не ляжу
Спатоньки зъ тобою.

(Борисполі, Переяславськ. учи.).

50.

▲

1) Ой, ти, си - зя - я та зо - зу - лень - ко,

- 3) Не збуди мене да молодої, —
- 4) Избудять мене да раній тебе.
- 5) Й у мене свекорко — да не батенько:
- 6) «Уставай, невістко, не робітница,
- 7) Ти своєму роду не кукуйниця;
- 8) Устань, невістко, да ранесенько,
- 9) Умий личко да білесенько.»
- 10) Ой хвалилася молода дівчина:
- 11) «Що въ мене коса да до пояса,
- 12) Й у мене коса да до пояса,
- 13) Й у мене личко да білесеньке, (bis)
- 14) Й у мене брівки да чорненъки».
- 15) Ой озоветься да молодий козакъ:
- 16) «Ой не хвалися, молода дівчино,
- 17) Не ти сес личко да вибілила,
- 18) Не ти сїї брівки да вичернила, —
- 19) Вибілило личко й умиванечко,
- 20) Вичорнили брівки да мулярнички.»

(Іванковъ, Переяславск. у.).

B.

1 Б = Зозуленко да дубруїзна, 4 Б = 4 А ... ранше

- 5) Ой пошлють мене рано по воду.
- 6) Я молоденька да слухняна,
- 7) Взала ведерце да постукала, (bis)
- 8) Да й упъять голуївку да окутала.
- 9) Уже свині да й у долині,
- 10) Молода невістка спить у перині;
- 11) Вже вуївді на крутуї гуирці,
- 12) Молода невістка спить у комурці;
- 13) Й уже юрови да й у дуброві,
- 14) Молода невістка спить у коморі.

15 Б = 6 А, 16 Б = 7 А И моему, ...

- 17) И моему роду не привітнице.

(Борисполъ, Переяславск. у.).

В.

- 5) Въ мене свекруха — не матонька,
- 6) Мене гуляти не пускає,
- 7) Да въ комнатаоньку замикає.
- 8) А въ комнатаоньці оконечко,
- 9) А въ оконечку кватирочка.
- 10) Ой одчиню я кватирочку,
- 11) Гляну, погляну на риночку...
- 12) Ой мій хрещатий баркіночку,
- 13) Не ростілайся по всімъ садочку, —
- 14) Тудою йтиме мій нелюбий,
- 15) Потопче тебе ножищами,
- 16) Пошипле тебе ручищами.

(Горностайлово, Радомисльск. у.).

Г.

- 1 Г Въ бору, въ бору, въ бірку,
 2) Та й буде мій миленький комірку.
 3) Будуй, мій миленький, комірку,
 4) А вибудуй віконечко и кватирку.
 5) Щобъ до мене соловейки прилітали,
 6) Щобъ мені хорошенъко щебетали.
- 7 Г = 10 Б... одсуну... 8 Г = 11 Б... гляну... 9 Г = 12 Б,
 10) Не стелися ти по риночку,
 11 Г = 14 Б Бо тутъ буде йти... 12 Г = 15 Б... ножищю.
- 13) А зорве ручицею,
 - 14) А заткне тебе за шапище.
 - 15) За дурную головище.
 - 16) Лучче постелися,
 - 17) Якъ буде йти мій миленький,
 - 18) То стопчетъ тебе ніженською,
 - 19) То зорве тебе рученькою,
 - 20) И заткне тебе за шалоньку,
 - 21) За золоту головоньку.

(Изъ рукописей сборника Кулакова).

Д.

1 Д = 5 Б, 2 Д = 6 Б... молода... 3 Д = 7 Б. 4 Д = 8 Б Зновъ...

- 5) Ходить свекорю да коло поморя,
6) Будить невістку да до корови.

7 Д = 6 А, 8 Д = 7 А. 9 Д = 11 Б всі..., 11 Д = 12 Б А моя..., 12 Д =
13 Б... всі..., 13 Д = 14 Б А моя...

5 Е = 5 А Що... свекоръ..., 6 Е = 5 В Що ...,

- 7) Що у мене діверко — да не братічокъ,
8) Що у мене зовиця — да не сестриця.

9 Е = 4 А: 10 Е = 6 А, 11 Е = 7 А Та нашому добру....

- 12) Та нашому роду не привітнице!

(Нар. Юж. Рус. Ільс. Метлинск., стр. 305).

51.

«Доломъ.. доломъ, долиномъ
Мандруй, дівчино, зо мною;
Мандруй, мандруй, не оглядайся,
На погоню не сподівайся.»
Ще дівчина слова не мовила,
А вже ёго молодого
Погоня догонила:
«Вертай, вертай, дівчино, до дому —
Плаче отець, мати за тобою».
— Нехай плаче, нехай нарікає,
На що мене за п'яницю віддає.
Бо п'яница въ корчмі п'є й гулає —
Мое серце якъ ножикомъ крає.
Вже п'яница въ воротечка вхедить,
А дівчина білі руки ломить.
Вже п'яница на порігъ ступає,
Дівчина окномъ утікає.
«Чи жъ ти, мила, жартівъ не знаєшъ,
Що одъ мене окномъ утікаешъ?»
— Давно жъ бо я твої жарти знала —
Зъ пташиною нічку ночовала;
Защебече соловей въ ночі,
Розвеселить моі чорні очі.

(Энгамуны, Холмск. у.).

52.

Іде малий у дорозі, воли поганяє,
За імъ мила у погоню, волівъ здоганяє.

Ой ставъ милий сердъ поля, воли вивригає;
Мила жъ ёму у погоню съ плачемъ вимовляє:
«Вернись, милий, голубчику, вернися до дому...»
— Не вернуся, моя мила, горечко съ тобою!
Чомъ не хочешъ ти робити и дома сидіти,
Чомъ не хочешъ жить зо мною на білому світі?
Ой ти жъ, мила, мое серце, ой де-жъ ти бувала,
Чи у полі лёнъ ти брала, чи пшеницю жала?
«Ой я въ полі лёнъ не брала, пшениці не жала:
Я не здухала робити, зъ похмілля лежала.»
— Ой колибъ ти добра жінка, ти бъ сиділа дома,
Та п'ятюнку испостила — послужила бъ доля!
«Охъ вийду жъ я на городи, та глану въ провалле:
Усімъ людямъ щастє, доля, мені безсталанне.
Не пішла бъ же я и заміжъ, не пішла бъ ніколи,
Пішла бъ лучче я въ черниці съ чорною косою,
Не терпіла бъ я горечка отгакъ молодою.

(Нар. Юж. Рус. Пъс. Мемлінск. стр. 306—307).

53.

«Ой вийду я та гукну я,
А ти догадайся;
Якъ зачуєшъ мій голосокъ,
Хутшій поспішайся.
«Бодай тебе поспішила
Лихая година.
Черезъ тебе, сучий сину,
Мене мати била.
Била мене моя мати
Й хвалилася бити—
Ой перестань, сучий сину,
До мене ходити.
«На чимъ стану, на чимъ стану.
Да й не перестану!»
— «У тебе хата дубовая,
У мене смоловая —
Годі жъ тобі сміятися,
Що я убогая.
Ой хотъ смійся, хотъ не смійся,
Не сміхъ тобі буде:
Таки лихо тобі буде
Изъ нашої хати.

(Колошовка, Черниговск. у.).

54.

Въ новімъ колодязі
Брала дівка воду;
Брала вона, брала,
Стала, подумала:
«Добре тому брати,
Въ кого своя мати,
Въ мене молодої
Чужая мачоха;
Вона мені не скаже
Ні сёго, ні того,
Вона посилає
То сюди, то туди....
Въ новую комору
Білу постіль спати,
Білу постіль спати,
Зъ охвидеромъ спати.
На єї мачоха
Да насварилася,
Чому русакоса незачесана,
Чому шнурочка не зашнурована?

55.

Коло моого да дворика
Солома лежить,
Туди моя дівчинонька
По воду біжить.
«Біжи, біжи, дівчинонька,
Да й не озирайся,
Буде кликати мій товарищъ —
Да и не озивайся.»
Ой у полі криниченька
Обрубленая,—
Да вже моя дівчинонька
Полюбленая;
Ой у полі криниченька
Обчарована,—
А вже жъ моя дівчинонька
Поцілувана;
Ой у полі криниченька

И кру́къ, и ведро, —
Да вже-жъ моі дівчино́нки
Давно не було;
Ой у полі криниченка,
Орли воду п'ють, —
А вже-жъ мою дівчино́нку
До шлюбу ведуть:
Одинъ веде за рученьку,
Другий за рукавъ,
Третий стілти, слёзи ронить,
Любивъ, да не ваявъ.

(Коломоєва, Чернівецьк. у.).

56.

Текла річенка, звенила
Ажъ до парубківъ у сіни,
Туди парубки збірались,
По золотому складались..
«Да клади, хлопче, більше всіхъ,
Краща дівчина твоя всіхъ,
На ій прибору більше всіхъ,
И прибірні ворота,
И криниченка глибока.»
Якъ повадилася дівчина
Рано по воду ходити,
Молодця козака любити.
Якъ угледивъ же да козакъ —
«Ходи, дівчино, ще ранше. 2
Мій тебе батенько любить,
И криниченку обрубить,
И василечкомъ обмете,
И барвіночкомъ обплете,
И руточкою обтіче —
Собі дівчину прикличе.

57.

«Чомъ ти, Галю, не гуляєшъ.—
Галю, Галю!»
— «Бо не маю черевичківъ,
Кавалеру!»

«А я тобі черевички
Справлю, справлю!»
— «А я тобі, кавалеру,
Подзінькую.»
«Чомъ ти, Галю, не гуляєшъ,
Галю, Галю!»
— «Бо не маю сукеночки,
Кавалеру!»
«А я тобі сукеночку
Справлю, справлю!»
— «А я тобі, кавалеру,
Подзінькую.»
«Чомъ ти, Галю, не гуляєшъ,
Галю, Галю!»
— «Бо коралеківъ не маю,
Кавалеру.»
— «А я тобі коралеки
Справлю, справлю!»
«А я тобі, кавалеру,
Подзінькую.».

(Дашків, Литинск. у.).

58.

Въ воротечкахъ сніжокъ упавъ,
Красний молодецъ зъ коня впавъ.
Ой упавъ же вінъ, та й лежить,
Покі дівойка прибіжить.
«Вставай, молодецъ, не лежи,
Сідай на коня, та й біжи.»
Прибігъ молодецъ до дівойки:
«Встань, дівойко, здоровая, молода,
Ідь зо мною въ зелений гай:
Вибіраймося въ красний рай».

(С. Якуши, Ковельск. у.).

59.

Ой пудъ клуп'кою, пудъ сопкою
Сидить Яконко изъ кошкою.
Ой зъ якою? зъ рябою,

Изъ Ганночкою молодою.
Ой кошка каже: курнявъ, курнявъ!
Яковко Ганну обнявъ, обнявъ.

(Колошовка, Черниговск. у.).

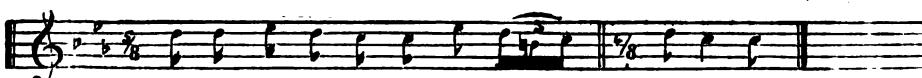
60.

▲.

Andante.

1) Пе-ре-ле-ти, со - ко-лень - ку, не - ре - ле - ти,

2) че - рэвъ на - ше Ба - риш - по - ле да въ по-ле.

3) Да накажи, соколоньку, да Василю: (2)

4) Й уже твоя да дівчина у тузі, (2)

5) Сап'янні черевички на нозі.

6) Да нехай же носить здорована,

7) Я жъ бо ій да не скажу ні слова.

8) Да не за батькови се гроши

9) Купивъ дівчині хороши;

10) Да не за батькови телички

11) Купивъ дівчині черевички.

12) А въ кротика ножки коротенки,

13) Да на гору не зійде, не стане

14) Й а въ долині да купала (?) не стане.

(Іваніковъ, Переяславск. у.).

61.

А въ чистому полі
Стойть три садочки:
Въ першому садочку
Соловей щебече,
А въ другімъ садочку
Зозуленка кусе,
А въ третімъ садочку
Мати зъ синомъ ходить,

Потиху говорить:

«Ой, сину мій, сину,
Сиву нафроднійший,
Скажи щиру правду,
Хто тобі вернійший,
Чи теща, чи жінка,
Чи рідна мати?»

— «А міні теща вірна
Для свого прахілля;
А міні жінка вірна,
Бо то моя рідна;
А мати вірнійша,
Бо мати ріднійша.

62.

Ой вийду я на улицю.—
Солома горить;
Сюди гляну, туди гляну—
Дівчина біжить.
Нехай біжить, хочь не біжить,
Я води не дамъ.
«Іди собі, дівчинонько,
Пудъ зеленій гай,
Пудъ зелененькимъ гасмъ
Нова криниця;
Ой тамъ тобі, дівчинонько,
Чиста водиця.»

(Дорогичинъ, Кобринск. у.).

63.

Тече вода зъ огорода,
Тече зъ підъ печери—
Кличе вдова козаченька
Къ собі на вечеру:
«Прийди, прийди, козаченьку,
На рибку, на юшку,
На білу постілочку,
На білу подушку.
А вже вечеріє
Козакові, у вдовойки
Та серденъко міс.

Ой прийшовъ вінъ пудъ оконце:
«Добри-вечерь, серце».
Вона б'му одказує:—
«Забий жінку перше!»
Вінъ приходить до домоньку,
Да й ставъ жінку бити.
Якъ ударивъ першу хуру —
Вона подалася,
Якъ ударивъ другу хуру —
То й кровъ полилася,
Якъ ударивъ третю хуру —
Стала говорити:
«А вже-жъ тобі, мій миленький,
Зо мною не жити.—
Не жалуєшъ, мій миленький,
Мене молодої,
То пожалуй, мій миленький,
Дитини малої!
Сусідойки, голубойки,
Дайте тещі знати,
Нехай прийде свою дочку
На смерть наряжати».
Иде мати дорогою,
Голосъ дібровою:
«А вже мені не ходити
Тею дорогою».
Прийшла мати просто пудъ оконце:
«Лежить моя красна дочка
Личкомъ противъ конця.
Чимъ же ти, моя доню,
А чимъ розгнівила,...
Що ти своїмъ краснимъ личкомъ
Всю світолку змила?»
— «Якъ не знаю, моя мати,
Якъ ти породила,
Такъ не знаю, моя мати,
Чимъ я розгнівила!»
«Сусідойки, голубойки,
Дайте почу знати,
Нехай прийде мою дочку
На смерть сповідати».
— «Не тра, мати, не тра, мати,
Попа турбувати.
Чтири дошки, сажень землі,

Той буду лежати,
А вінь буде, молоденький,
Байданами брязкати».

64.

У городі, у холоді,
Стойть, колодезь повенъ води;
Ой вийде мати води брати,
Да зъ новенькими ведерками,
Да зъ шовковими почіпками;
И тихъ повнененькихъ не набрала,
Все слізочками доливала:
«Ой годувала дочку не годъ, не два,
Да згодувавши, людямъ слуга,
Батьку да матці на вікъ тута».

(Коломоєка, Черніговск. у.).

65.

Ой колибъ я знала,
Що якъ мені буде,
Не пила бъ горілки,
Не йшла бъ поміжъ люде.
Ой колибъ я знала;
Що буду вирати,
То бъ я сказала
Труну збудовати,
Труну збудовати
Ще й обмалювати.
Ой стояла труна,
Тай заговорила:
«Або розберіте,
Або що кладіте».
— «Ой клала бъ я отца,—
Отца не годится;
Ой клала бъ я ненъку,
Голубку сивеньку;
Ой клала бъ я брата —
Не для брата хата;
Ой клала бъ я сестру —
Въ сестри дрібні діти,

Нікому глядіти!
Ой клаа бъ милого—
Не буде такого!
Не буде такого,
Ой жаль мені ёго!
Ой лягла бъ я сама—
Дитиночка мала.
— Ой лягай же мила,
Якось воно буде?
Нашую дитину
Вигодують люде».
«Вже-жъ нашій дитині
Роскоші не буде.»

(Мирополь, Новгородецьк. у.).

66.

А мій батько—зелень цвіть,
Моя мати—зоря;
Мене замужъ отдала
А въ новую деревню,
А въ великую семью.
Семья саде вечеряти,
Я по воду пойду.
Покіль воду принесла,
То й вечера одійшла.
— «Чомъ ти ложокъ не миспішъ,
И постілі не стелешъ?»
Я ложки помію,
Білу постіль постело,
Білу постіль постело,
Сама спати пошла;
Пудъ оконце подійшла,
Ой що се мні говорить—
Мене молоду судять.
«Чомъ ти сі та не бъешьъ,
Чомъ ти сі не караєшъ?»
— «Ой якъ же мені ії бить,
Коли треба зъ нею житъ?
Коли вона сонливая—
То збудіте ії,
Коли вона лінивая —
Научіте ії,

Коли вона ничего —
Одошліте її.
Есть въ єї отець, мати,
То пригорнуть її».
Ой війду я на гору,
Та глану я въ долину,
А жъ тамъ иде моя мати
И сто червоннихъ несе;
Сто червоннихъ несе,
Викупляти мене.
«Вернись, мати, до дому,
Сховай гроши въ комору:
Тобі гроши пропадуть,
Мене зъ тамтіль не дадуть!
Вже жъ я Богу присягла,
Щобъ я тутка шмерла.»

(Дропичинъ, Кобринск. у.).

67.

Не куй, зозуленко, темненької ночи,
Повидираєшъ на ліщиненьку очи;
— «Якъ же-жъ мені раненько не кувати,
Годовала дітки, да и кимъ замішляти.
Ой що бъ тому да три літа хворіти,
Хто побравъ зазульчини діти!

68.

Ой скилився сухий дубъ
На зелену дубрівоньку:
«Ой зелена жъ моя дубрівонька;
Ой бідна жъ моя головонька,
Ой рано жъ тебе спустошено,
На сіно-траву покошено;
Тілько зсталось трой зілле:
Перве зілле барвіночокъ,
Друге зілле василечки,
А третє зілле любисточокъ.

(Коломієка, Чортківск. у.).

69.

Ой хвалился да березонька:
«Що на мені кора да біленька, (2)
Що на мені листе да широке, (2)
Що на мені гилле да високе».
Ой одозветься зелений дубочокъ:
«Ой не хвалися, да березонька, (2)
Не ти свою кору да вибілила, (2)
Не ти сеє листе да широчила,
Не ти сеє гилле да височила.
Вибілило кору да яснєє сонце,
Широчило листе да буйний вітеръ, (2)
Височило гилле да дрібень дощичъ.

(Іваньковъ, Переяславск. у.).

70.

«Чомъ, юлонька, не широка?»
Чомъ, травонька, не зелена?»
— Якъ мені зеленій бути,
Коли мене дівчата зтопчать
Жовтими чобітками,
Золотими підковками.
«Чомъ, юлонька, не широка?
Чомъ, травонька, не зелена?»
— Якъ мені зеленій бути,
Коли мене молодиці зтопчать
Чорними чобітками,
Залізними підковками.
«Чомъ, юлонька, не широка?
Чомъ, травонька, не зелена?»
— Якъ мені зеленій бути,
Коли мене парубки зтопчать
Постолами-постолищами,
Волоками-волочищами.

(Чернелєска, Стародоконсько-Ізюмск. у.).

71.

«Полень, полень, поленушко,
Ой ти горка трава!
Чому тебе, поленушко,

Въ чистімъ полі чема?»
— «Ой я живу при дорозі,
Та при битімъ плашку —
Да салдатушки йдуть,
Ночевати будуть.
Ой приіхавъ білій царь,
Нашъ батюшка государь,
По колінушка въ троні,
По колінушка въ крові.
«Ой ви, моі ребъятушки,
Чи хорошо вамъ жити?»
— «Ой хорошо, русській царь,
Нашъ батюшка государь!
«Ой моі жъ ви, ребъятушки,
Не жалійте на мене,
Буду листи писать,
Та побольше въ рекрути братъ.
Велю брати женатихъ,—
Горькі слёзи роняти;
Велю брати холості —
Будуть пісні шіти.»
Ой де йшли жонаті —
Да мокрая дорога;
А де шли холості —
Зелена дуброва.

(Протичинъ, Кобринск. у.).

73.

Приступи, царенку, до близу,
Уклонись царівні до низу.
Въ городі царівъ синъ,
А за городечкомъ царівна.
Приступи, царенку, до гаю,
Возьми царівну жъ рапо,
Возьми, царенку, ще й біляжче.
Уклонись царівні ще й нижче.

(С. Тальянка, Уманск. у.).

73.

«А, Бугъ, помогай, Бугъ, аворови люде».—
— «Водай здорови були, замостови люде».—

«А де жъ ви бували, аворови люде?»
— «Надъ моремъ сиділи, замостови люде». —
«А що жъ ви робили, аворови люде?»
— «Замки будовали, замостови люде». —
«А зъ якого дерева, аворови люде?»
— «Съ кленоваго мосту,
Съ писаного листу,
Замостови люде?»

(Палости, Бельск. у.).

74.

A.

- 1) Ой весна, весна,
- 2) Що намъ принесла?
- 3) Дівкамъ зросту,
- 4) Хлоцямъ коросту.
- 5) Що бъ дівки не гуляли,
- 6) Да кожолку прали;
- 7) А хлоці не гуляли
- 8) Да коросту драли.

B.

- 3) Решето бобу,
- 4) Жидамъ хворобу.

4 В = 3 А, 6 В = 4 А.

(Горностайлоль, Радомисльск. у.).

75.

А въ городі ярица, ярица,
А Яковко пъяница, пъяница!
А Ганночка вишенька, вишенька,
Присунься до мене близенько, близенько!
Ой радъ бы я сунутсья,
Кажуть люде: любитъся, любитъся!
Ой Яковко молодий, молодий,
Да Ганночку полюбивъ, полюбивъ:
А Ганночка паршива, паршива,
Ему штанці пошила.

(Колочоека, Черниговск. у.).

76.

Чи се той двіръ, що милй мій
Заплітавъ синъ?
Тамъ моі два перстника
На вікі засіли.
Два перстника золоті,
А третя каблучка...
Коли мене ти не любишъ,
Люби мою сучку.
Моя сучка рабесенька,
Лучче твого хорта...
Ой въ мене женишина —
Не до тебе, чорта!

(Коломоєка, Чернівецьк. уез.).

77.

Не ходила на улицю,
Нé буду ходить:
Засідає бісівъ синъ
Ізъ улиці бить.
Хоть засідай, не засідай,
То не будешъ бить:
Нема въ тебе худобоньки
За мене платитъ.
Тилько въ тебе худобоньки,
Що сива кобила:
Тую алушивъ, жупанъ купивъ,
Щобъ я полюбила —
Тилько въ тебе худобоньки,
Що сиве лошятко...
Скрутилася твоя мати,
Ще скрутиться й батько!

(Коломоєка, Чернівецьк. уез.).

78.

Летіли гуси зизаючи,
За ім'я другі, слухаючи;
Ой де літали, то літали,

Такого села не видали,
Якъ тое село Полоски.
Ой тамъ молодиці, якъ білинці,
А дівойки, якъ зороньки,
А парубки, якъ паничи.
Летили гуси зизаючи,
За ними другі, слухаючи;
Де літали, то літали,
Такого села не видали,
Якъ тое село Дубровиці.
Тамъ молодиці, якъ копиці,
Тамъ дівойки, якъ совоньки,
Тамъ молодці, якъ жеребці.

(Полоски, Більсько уез.).

79.

Горіло поле, горіло,
А я жъ молода тушила, (2)
Решетомъ воду носила... (2)
Скуилько въ решеті водиці,
Стуйлько въ дівчатокъ правдиці. (2)
Скуилько въ решеті дірочокъ,
Стуйлько хлопъятамъ болачокъ. (2)

(Борисполъ, Переяславск. у.).

80.

Линіла вода, линіла,
Мати до дому гонила:
«Ідіть, дівчатка, до дому,
Мішайте свинямъ полову,
А ви, парубки, за нами,
Іжте полову зъ свинями».

(Борисполъ, Переяславск. у.).

81.

Ой ти, ткачу-потіпачу,
Не махай руками!
Ой не хвастай, сучий сину,
Чужими клубками.

(Колошовка, Черниловск. уез.).

83.

Московочка тарара
Поїхала по дрова,
Да й стріла попа,
Помагай-Бігъ дала.
«А чиа ти жона?»
— «Государова.»
Государъ Матвій
Молотивъ ячмінь,
На чужомъ точку
Сочевичку.
Налетіли курі-куропытушки
И метуть, и гребуть въ три лопатушки.
Ишовъ козель мостомъ,
Попрається хвостомъ.
Треба козала вбити,
Черевички пошити;
Черевички козлові
Дівки черноброві.

(Коломоєка, Черниговск. уез.).

83.

Блудили хлопъята, блудили,
Сімъ день да по запічку,
А чотирі да по припічку;
Приблудилися да до пуйильного окна:
«Дівчаточка, голубъяточка,
Дайте хліба хоть скірочку,
Дайте дерев'яної ложки
И сироватки трошки».
Тамъ хлопъятка білі,
Що сироватку іні;
А дівчатка красні,
Що поили вареники въ маслі.

(Борисполъ, Переяславск. у.).

84.

Та на тімъ кутку, на юлиці
Собака.
На той кутокъ

Гостинець послала.
Та на сім' кутку, на юлиці
Квочка съ курчатами,
На тімъ кутку, на юлиці
Хлопці зъ дівчатами.
На тімъ кутку, на юлиці
Поплетени тини...
«Виходьте съ того кутка,
Пребісови сини!»
На тімъ кутку, на юлиці
Побиті колочки...
«Виходьте съ того кутка,
Пребісови дочки!»

(Борщевка, Переяславск. уез.).

85.

Тиндику, тиндику,
Сидить баба въ літнику,
Орішеньки лущить,
І оченъки плющить.

(Колошовка, Черніговск. у.).

86.

Ходивъ жучокъ по долині,
А дівчина по калині.
Грай, жучку, грай,
Будешъ мати добрий край.
Ой поїхавъ жукъ по дрова,
Я жучиха черноброда.
Якъ поїхавъ жукъ по сіно,
А жучиху щось насіло.

(Дашковъ, Литинск. у.).

87.

Прилетіла зозуленъка
Зъ темного лісочку,
Сіла, пала, заковала

Въ зеленімъ садочку.
Ой якъ вийшла Марусенька,
Въ неї запитала:
«Скажи мені, зозуленко,
Довго буду въ батька?»
— Будешъ, мила Марусенько,
Сей день до вечора!
«Бодай же ти, зозуленко,
Сімъ літъ не ковала,
Що ти мені молоденъкій
Правди не сказала.

88.

Ой плавала да чашечка мідяна...
Упилася дівчинонька молода;
Упилася на медочку,
Шануючи казаченъку въ холодочку.
Ой плавало дві утінки
Да подъ млинкомъ...
Подавала дівчинонька
Да рученьки двомъ.
Ой не двомъ, не двомъ, — одному —
Да своєму казаченъку молодому.

89.

Що въ нашої Марьюсечки
Високі пороги, —
Тоді іде Петрусечокъ,
Якъ доить корови.
Що въ нашої Марьюсечки
Високи вершечки, —
Тоді іде Петрусечокъ,
Якъ доють овечки.
Що въ нашої Марьюсечки
Орель на воротахъ, —
Унадився Петрусечокъ
Въ червонихъ чоботяхъ.

90.

Скриплять мої ворітчка
На морозь, на морозь;
Горить мое біле личенько
Буде дощъ, буде дощъ.
Ой дощiku, поливайчику,
Поливай, поливай;
Козаченъко до дівчини
Прибуваи, прибуваи.

91.

Ой да видно мені да на Подолі
Вороні коні;
Тілько не видно, уже и не видати
Мого серденяти.
Десь у мого да серденяти
Не рідна мати —
Не пускає ёго на улицю,
Міжъ челядь гуляти.

92.

Ой тихая да й улиця, тиха,
Нема моого вірного жениха.
А ще ж вона да тихша буде,
Якъ мій милий у дорозі буде.
Десь мій милий въ великий дорозі,
Покидає три колоси въ стозі.
Первий колось — дітей годувати,
Другій колось — челядь собірати,
Третій колось — горілку курити,
Щобъ забула по маломъ тужити.

93.

Ой вийду я за ворота,
Гуляю, гуляю,
Якъ біла лебедочка
По тихімъ Дунаю.

Ой вийду я на ярочокъ,
 Та пущу голосочокъ:
Нехай мене той зачує,
 Що въ полі ночує.
Ой вийду я за ворота,
 Стану на ослонці...
Десь мій милий, чернобривий
 Въ Голинці на стойці.
И се село, и те село,
 Мені не весело;
Тільки мені веселенько,
 Де мое серденько.

94.

Якъ ходила дівчиночка по межі,
Червоні черевички на нозі.
Носи, носи, дівчиночко, не лінуйся,
Щобъ до тебе казаченько пригорнувся.

95.

Ой оравъ милий у ярині,
Теперь у толоці...
Виплакала карі очі
За чотирі ночі.
А вже жъ мені сі чотирі
Да за вісімъ стали....
Да щобъ моого миленького
Волики пристали.
Ой щобъ воли живі були,
А плугъ поламався,
Ой щобъ милий, чернобривий,
Зъ волами пригнався.
Ой навідала кубелечко,
Де утка несеться....
Перечула черезъ люди —
Лedaщо сміється!
Ой чи зъ мене смилисся,
Чи зъ мене глумиться,
Якъ дамъ тобі зтиха лиха

Зъ водою напиться.
Хоть я не дамъ, хоть я не дамъ,
Дакъ дастъ моя мати,—
Таки будешъ лихо знати
Изъ нашої хати.
Мати не дастъ, мати не дастъ,
Дакъ дастъ моя тітка,—
Ой изсохнешъ, изовъянешъ,
Якъ рожева квітка.
Тітка не дастъ, тітка не дастъ,
Дакъ дастъ моя баба,—
Ой изсохнешъ, изовъянешъ,
Якъ сухая жаба.

96.

И то сало, и се сало
Мені не весело,
Тільки тес веселенько,
Де мое серденько.
Ой милий мій, колибъ я твій
Голосокъ зачула,
Вилинула бъ проти тебе,
Якъ сива зозуля.
Нехай тобі зозуленька,
Щобъ рано ковала,
А мені нехай соловейко,
Щобъ я не скучала.
Ой я жъ кажу: въ саду лежу,
Ажъ я въ нехворощі,
Изсушилася, извалилася
Тілько мої мощи.
Зсушилася, звалилася,
Якъ нитка тоненька:
Сімъ саженей поясина —
Дай та коротенька.

97.

Світи, зоре, на все поле,
Закіль місяць зійде,

Закіль до мене миленький
Вечерати прийде.
Ой чи прийде, чи не прийде
На вечерю тую,
А я ему ранесенько
Снідати зготую. — .
Цвіли лози при дорозі
Синесенськимъ цвітомъ...
Ишовъ казакъ изъ улиці
Білесенськимъ світомъ.
Не жаль тому козаченьку
Поснідати дати,
Що вінъ іде изъ улиці,
Якъ стане світати.

98.

Ой ти вийдешъ и я вийду,
Вийде ї моя мати —
Нехай буде мати знати,
Кого зятемъ звати.

99.

Колибъ мені, да Господи,
Повечоріло,
Добъ на моєму серденъку
Поздоровіло.
Коли бъ мені, да Господи,
Сонечко зійшло,
До бъ до мене увечорі
Серденъко прийшло.

100.

Ой вийду я за ворота,
Сюди, туди гляну, —
Нема моого миленького, —
Я до дому гріну.

101.

Що й у полі, край дороги різно,
Ходивъ козакъ до дівчини пізно.
«Ой не ходи, казаче, до мене, •
Буде слава на тебе й на мене».
— Що я слави по вікъ не боюся,
Съ кімъ знаюся — не наговорюся,
Съ кімъ люблюся — пійду звінчаюся;
А звінчавшись, пойду до шинкарки.
Шинкарка шириночку шила,
А вдовина свою дочку била:
«Де ти, суко, вінокъ загубила?
Колибъ, доню, неділі дождати,
Дай будемо Дунай виливати,
Дай будемо віночка шукати».
— Лучче, мати, правдоньку сказати,
А ніжъ мені людей турбовати:
Що й шла я у гай зелененький,
Зострівъ мене козакъ молоденький,
Схопивъ зъ мене вінокъ золотенький.

102.

Овечечко, космашечко,
Хто тебе напаше, моя машечко?
Батько старий и мати стара,
А я молоденька — гуляти раденька.
Плахти тчуться, конці рвуться,
А за мене молодую женихи бъются.
И не тчітесь, и не рвітесь,
А за мене молоду ви не бйтесь.

103.

Ой вийду я за ворота,
Гуляю, гуляю;
Кличе мати вечеряти —
Виляю, виляю.

Якъ же мені да вилати,—
Що рідная мати
И постеле, и укриє:
—Лягай, доню, спати.
Ой вийду я на улицю,
Гуляю, гуляю;
Одна несе вареники,
Другая сметану.
Ой вийду я за ворота,
Гуляю, гуляю,
Якъ біла лебединіа
По чистімъ Дунаю.
Що біла лебединіа
Дунай сколотила...
Не вірная дружинінка
Зсупила, звалила.

104.

Да всі зірочки до купочки,
Місяць іде різно.
Да не лай мене, моя мати,
Що я хожу пізно.
Да хочъ хожу пізнесенько,
Добрый розумъ маю:
Ой якъ тому ледачому
Віри не доймаю.

105.

А чи намъ чотиромъ
Да кози бояться,
Да чи намъ богачамъ
Да не потуратися?
Що у тихъ багачокъ
Да по сорокъ сорочокъ,
А у мене одна
Да біла що днія.
Що вечора намочу,
Опівночи колочу,
А икъ світу приберусь —

На милого подивлюсь.
Що журавель памне,
А чапля намиче,
А сорока оснусе,
А ворона витче,
А білий лебеді
Да й убілять на воді,
А райські пташки
Пошиють рубашки.
А щобъ наша удова
Безъ сорочки не була,
Щобъ нашої удові
Не сміялісь вороги;
Що въ нашої удови
Да полотень бочка,
А якъ вийде за ворота, —
По коліно сорочка.

106.

Ой вийду я за ворота
На лебедя крикну.
Все чужая стороночка, —
Тутъ я не привикну.
Треба жъ мені привикати,
Зъ рудимъ иочовати.
Ой чти, рудий та поганий,
Поганого роду,
Ой пійди жъ ти, утопися
Въ холодную воду;
Ой пійди жъ ти, утопися,
Да й запечалися.

107.

Зійшовъ місяць ранесенько
Да й огородивсь.
Да й у добрий часъ годиночку
Козакъ уродивсь.,

Скидай, скидай, козаченьку,
Жупанокъ, жупанокъ,
Да напинай дівчинонці
Холодокъ, холодокъ,
Щобъ не загорівъ у дівчинонки
Біленський видокъ.
Да й личко, якъ яблучко,
А сама калина,
Ой якъ вийде за воротечка —
Козаченьку мила.
Ой хотъ мила, хотъ не мила,
Аби вірно любила;
Ой якъ прийду у вечері,
Аби ручку дала.
Да теперъ же я, козаченьку,
На віки твоя.

108.

Якъ сівъ комаръ на маковці,
Весь макъ обламавъ,
Тілько одну да маковку
Да й обминувавъ.
Козаченько за дівчину
Да три коли давъ,
Щобъ моєї дівчини
Ніхто не займавъ.
Ой хотъ займавъ, хотъ не займавъ,
Аби не ціловавъ.

109.

Ой дощечка да й обь дощечку б'ється,
Да й обь дощечку б'ється.
Молоденський козаченько
Шідь оконечкомъ мнеться.
— «Ой загину, дівчинонко,
Да загину, загину!»
— «Ой хиба бъ же я

Да не батькова дочка,
Щобъ я тобі молодому
Да загинути дала».
Ой ишовъ же я
Черезъ дівчинини сіни,
Ой хиба жъ вони
Да мене и не познали,
Вони мене молодого
Вечеряти не позвали.
Ой ишовъ же я
Поузъ дівчинину пустку,
Да нашовъ же я
Да вишивану хустку.
Чи не моя дівчиночка
Сю хустиночку шила?
Вона мене молодого
Изсушила, звалила.

110.

Ой млинъ меле, ой млинъ меле
Не колесомъ — листомъ . . .
Викликає парень дівку
Не голосомъ — свистомъ:
«Вийди, вийди, дівчиночко,
Моя, не чужая,
Вийди, вийди, дівчиночко,
Потіхъ ти моя.
Ой ходімо, дівчиночко,
Слідокъ затирати:
Де стояли размовляли,
Підковоночки знати,
Щобъ не знали ні вороги,
Ні отець, ні мати.

111.

Сонечко исходить и грає,
Тамъ Иванъко кониченька сідає.
Вийшла й єго матонька, питает:

— «Куда жъ ти, мій синочокъ, гадаешъ,
Противъ ночи кониченька сідаешъ?»
— Да чого жъ тобі, матінко, до сего,
Сідаю я кониченька не твого,
Да поіду до тестенька до свого.
Ой я въ свого тестенька пообідаю,
Своєї Парахни одвідаю;
Я въ свого тестенька на обідъ,
До своеї Парахни на розглядъ.

112.

Зніділо дитятко, зніділо,
На гору водицю носячи,
Зъ гори камінець котячи.
Якъ покотиться камінець
Молодій Катрусечці въ рукавець.
Вона жъ думала камінець,
А жъ то козаченъко — молодець;
Вона жъ думала біленъкий —
А жъ то козаченъко молоденький.

113.

Ти на тімъ боці, я на сімъ боці —
Обое надъ водою.
Не суди жъ ти мене, серденько мое,
Стоячи зъ другою.

114.

Ой вінь же бо не поповичъ,
А вона не попівна.
Іще жъ бо вона не вінчана,
Тілько полюбила,
Да своєму козаченьку
Сорочечку шила.
Вона шила, не дошила,
Тілько підрубила.....,

115.

Котилася дорогою
Цинова тарілка —
А въ нашого козаченька
Утіха — не дівка.
Вона въ саду родилася,
Въ винограді зросла, —
Моли Бога, молодий козаче,
Щобъ за тебе пошла.
Котилася дорогою
Біла горошина —
Чорні брови въ козаченька,
Якъ у волошини.
А въ дівчини ще й гарнійши,
Якъ шнуромъ утяти.

116.

Ой пойду я въ дубину, въ дубину,
Сюди, туди дубину стрепену, —
Посипались жолудочки въ пелену.
Оце жъ тобі, дівчино, талану,
Якъ до тебе у вечері прилену.
Я жъ думала, що пелінка мала,
За три копи жолудики продаю,
А за копу дудника наняла.
«Заграй мені, дуднику, у дуду,
Поки жъ свого горенька забуду.
Коли бъ мені, таке горе, якъ печаль,
То бъ я вийшовъ на улицю да й кричавъ.
Дівчино моя, сподівайся талану —
Я до тебе у вечері соколомъ прилену.
Дівчинонька моя сподівалася,
Три дні хати не мела, не вмивалає.

119.

А.

Росс moderato.

Ой тамъ на горі димъ та димъ,
тамъ со - ло - вой - ко гніз - до звінъ,

Да всю ніченьку не всипавъ,
Собі галочку приклікавъ:
«Ой чи будешъ ты, галочко,
Моімъ діткамъ маткою?»
Ой тамъ на горі димъ, та димъ,
Ой тамъ Василько домъ робить,
Да всю ніченьку не всипавъ,
Собі дівчину приклікавъ:
«Ой чи будешъ ты женою,
Моімъ діточкамъ слугою?»

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

Ой у садочку димъ, та димъ,
Тамъ соловейко гніздо звивъ,
Собі галочку приманивъ:
— Ходімъ, галочко, за мною,
Будешъ ты мені женою,
Моімъ діточкамъ матерью,
Близькимъ сусідамъ панеръ,
Ой на горі димъ не димъ,
Тамъ соловейко гніздо звивъ,
Всю ніченьку не всипавъ,
Собі галочку підмовлявъ,
Ой на горі димъ не димъ,
Тамъ Хведореко домъ робивъ.

Всю ніченьку не доспавъ,
Собі Евдошечку підмовлявъ:
— Ходіть, Евдошечко, зо мною,
Будешъ ти мені женою,
А моему батеньку слугою,
Мої матоньці другою,
Близькимъ сусідамъ панею.

118.

Що Парахна воду несе,
Коромісель гнетса,
А Иванко въ віконечко
Якъ береза ллетыци.
— Мулёваний коромісель
Гнувся, не вломився,
Молоденький Иванко,
Не плачь, не журися.
«Ой якъ мені не плакать,
Якъ мені не журитися,
Ой акъ не возьму Парахни,
Не буду женитися.»

119.

У лотокахъ заставочки
Мельникъ заставляє,
А дівчина по гребельці
Ходить, похажає.
Межъ дощечки въ заставочки
Водиця сочиться,
Коло дівки парубонько
Півнемъ козериться.
— «Не козерись, парубоньку,
И не копиль губу,
Коли любишъ такъ, якъ кажешъ,
То веди до шлюбу».
— «Ой радъ бы я шлюбъ узяти,
Та не ведить мати».
— «Якъ не ведить, то й не ходи
На нашъ край гуляти».

Насупився парубонько,
Тай потягъ до дому...
— «Ой не кажи, дівчинонько,
Ти про се нікому».
— Скажу Івзі, скажу Стесі,
Ще скажу й Одарпі,
Скажу Гальці титарівні,
Скажу й паламарці;
Ой скажу всімъ, щобъ про тебе
Весняни співали,
Щобъ прозвища та прикладки
Тобі прикладали.

120.

Да ї зірочка по хмарочці
Якъ бродить, дакъ бродить —
Козаченько до дівчини
Якъ ходить, дакъ ходить.
Ой зірочці по хмарочці
Да ї не набродиться,—
Да козаченьку до дівчини
Да ї не находитися..

121.

Ночувавъ же я у багатої Насгі,
Да изъївъ же я перепілочку въ маслі.
Не багато изъївъ: крильце да реберце —
Ухопило козаченька за живітъ, за сердце.
Було бъ тобі, козаченьку, перенілки не істи,
Теперь тобі, козаченьку, да не лягти, не сісти.

122.

Травка - муравка зелена,
Чомъ ти такая потоптана?
Ой чи тебе гуси пощипали,
Ой чи тебе коні потоптали?
— Ні се гуси мене пощипали,
Ні се коні мене потоптали. —
Ой се дівки танцювали,

Золотими підківками
Мене потоптали.

123.

Чемеръ горить, Чемеръ горить,
Хрещате палає,
Тильки наша Олішевка,
Якъ золото сяє.

124.

Утка йде, утината веде
На напасочку, на порисочку,
На холодну водицю,
На зелену травацю.

125.

Смерте, смерте, іди на ліса,
Іди на безвість, іди на море;
І ти, морозе, великий и лісий,
Не приходь до насъ изъ своеї коморы.
Смерть зъ морозомъ танцюала,
Танцюала и співала,
И за море десь починала.

126.

Прибігавъ, прибігавъ козликъ підъ оконце. —
Ой чи ткуть, чи прадуть дівки волоконце.
Одна дівка не праде — за козлика хоче.
Що въ козлика борода пічъ вимітає.
А въ дівчини голова верхъ затикає.
А въ парубка крива нога загрібас.

127.

На тімъ боці у толоці
Камень муку меле,
Да запитув парень дівку:
«Чи підешъ за мене?»
— Да не за кого я не пойду,
Якъ за того Марка:
Що у того Марка срібна чарка —
Я буду шинкарка.
Да на тімъ боці у толоці
Камень муку меле...
Запитує парень дівки:
«Чи підешъ за мене?»
— Да не за кого я не пійду,
Якъ за того Тараса:
А въ Тараса бочка мъяса —
Що-дні буду ласа.

128.

Ой співали дівочки, співали,
У решето пісні складали;
Та поставили пісеньки на вербі.
Де жъ взялися горобы,
Звали пісеньку додолу...
Чась вамъ, дівочки, до дому..

129.

Лебедина, лебедина
Да на дівчину походила.
Ой жідъ іде, коня веде,
А за жідомъ жідовина:
Постой, жіду, сучий сину,
Твій кінь мій ленъ топче,
На..... батьку, хлоиче,

Що золоте корінечко,
А срібне насінечко,
А шовковий лёнъ.

. ССБ

Песня про корінечко

180.

Ой на горі санчата —
А роди, Боже, дівчата.
Ой на горі два дубки —
Бери, чортъ, парубки...

181.

Що на нашій да й улонці
Миски й полумиски,
А у тій же Оленовці
Дівки сивовиски.

182.

Ой заплету лісь, лісь —
На парубків бісь, бісь;
Ой заплету плетеницю —
На парубків шибеницю;
Ой заплету гай, гай —
На дівочокъ рай, рай.

183.

Да до нась, до нась, парубочокъ,
До нась, не до кого;
Наваримо горшокъ жабъ,
Для васть, не для кого.

184.

Що на нашій да улиці
Поросята лазять,
Хто не вийде на улицю,
Очи повилазять.

185.

Ой за гаємъ, ой за гаємъ, Дунаємъ
Тамъ Иванъ конемъ грае,
Тамъ Иванъ конемъ грае,
Изъ кармана платкомъ мас,
А Иванъ дівку лас.

186.

Ой летівъ жукъ, жукъ,
Та на воду вукъ, вукъ.
Прѣбігас жукова мати
Жучка рятовати.
Подай, подай, жучку,
Та біленку ручку.
Рісъ, рісъ, не дорісъ,
Свої пеньці водиці не прінісъ,
А въ моого батька
Сто овесь и корова кругорога,
Вичокъ третічокъ
И хінь ступачокъ.
Вези, вези, коню,
Тихою водою,
Бистрою річкою
До тирець по вінець,
До тихої хатки,
До дівчини Галки.
А въ дівчини Галки
Штири подушечки,
П'ятая перина,
Сама чорнобрива,
Шоста маленька,
Сама молоденчка.

(Прокур. у.).

* Веснянки №№ 87—186 замістовані кількох русинського оборінка Буліша.

М. А. И.

8-го Мая, съють огорцы, чтобы были длишне, таючи же въ этотъ день называется „Иванъ довгий“ ¹⁰⁴⁾.

9-го Мая, Николая Чудотворца. „Весеннаго Миколы“! Въ иныхъ мѣстахъ дѣлаются вадзравные обѣды, называемые „Нікольщиною“.

Послѣ Николая начинаютъ стричь овецъ. „До Миколи не сій гречки, не стрижн овечки“ ¹⁰⁵⁾.

До этого дня не слѣдуетъ купаться, ибо „зъ человѣка верба виросте“; т. е. выростеть изъ вербового креста, поставленного на мѣсце ¹⁰⁶⁾.

До „весеннаго Миколи“ не должно комедельничать въ водѣ, а если уже намочены, то нужно вытянуть, чтобы послѣ не утонуть утопленника.

Вознесеніе. Хорошая погода въ этотъ день предвещаетъ урожай, и наоборотъ.

10-го Мая, Симона Зілота. Въ этотъ день ходить по лѣсамъ, собирая „зілле“ (цѣлебныя травы). Крестьяне думаютъ, что эту цѣлебную силу даетъ Зілотъ и убѣждены, что онъ распоряжается растеніями ¹⁰⁷⁾.

Въ иныхъ мѣстахъ ищутъ кладовъ золота, нарекаемаго помогасти Зілотъ ¹⁰⁸⁾.

Хозяйки въ этотъ день закармливаютъ коровъ зелеными травами, чтобы масло было жалѣе; для того же, чтобы молоко лучше сѣдалось, т. е. обращалось въ сметану и сырь, обмываютъ „вимѣ“ отваромъ изъ особой травы ¹⁰⁹⁾.

Гликеріи, Сидора и Пахома. На Гликеріи, якъ посіять гречку“, то будетъ очень хороша ¹¹⁰⁾. Другіе утверждаютъ, что, напротивъ, рѣшительно ничего нельзя сѣять.

21-го мая, Константина и Елены. Лень въ этотъ день,

¹⁰⁴⁾ С. Соловьевка, Радомыльскій уѣздъ.

¹⁰⁵⁾ С. Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

¹⁰⁶⁾ Дни и мѣсяцы Максимовича, Рус. Бес. 56 г., стр. 79.

¹⁰⁷⁾ С. Соловьевка, Радомыльскаго уѣзда.

¹⁰⁸⁾ Обыч. и Пов. Малор. Марк.

¹⁰⁹⁾ Дни и мѣсяцы, Рус. Бес. 56 г., стр. 82.

¹¹⁰⁾ С. Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

(есть очень хороши, особенно если его съять изъ „фартуха“ (передника). ¹¹¹).

Оранка въ этотъ день считается опасной, потому что „Царь Константина“ выбиваетъ градомъ паде на такое разстояніе, на какое можно услышать крикъ „погонича“.

На огородахъ въ этотъ день пересаживаютъ огурцы.

Увидавъ первый цвѣтъ на огурцахъ, хозяйка перевязываетъ его красной ниткою, поспѣши вырванною изъ своего пояса, и при этомъ приговариваетъ: „Якъ густо сей поясъ вязався, щобъ такъ и мои отурки густо вязались у пупланки, въ огудинѣ“. Если же, несмотря на эту перевязку, много пустоцвѣту, то хозяйка старается найти гдѣ нибудь затерянный листиками „личакъ“, т. е. лапоть, волочить его ногою на свой огородъ и бросаетъ на отуречную грядку, приговаривая: „Якъ густо твой личакъ плієся, щобъ такъ и мои отурки густо вязались въ огудинѣ“. Для того, чтобы молодую „огудину“, да и всякую вообще зелень, не съѣдала огородная гусеница, садить огородину „на-тице-серце“ (на тощакъ) ¹¹²).

25-го мая, Головатаго Ивана. Въ этотъ день производится главная посадка капусты, о которой хозяйки болѣе всего заботятся; принимаясь за первый стебель рассады, хозяйка прежде всего перекрестится, говоря: „дай же, Боже, чашь добрый, щобъ моя капусточка приimalась и въ головки складалась“. Потомъ она хватается за голову и бьеть себѣ по стегнамъ, говоря: „щобъ моя капусточка була изъ кореня коренастая, а изъ листу головастая“; присѣдая къ землѣ, продолжаетъ: „щобъ не росла висока, а росла широка“ и, ложасицъ стебель къ земли, придавить грядку камнемъ, „щобъ була тула, якъ кодино“. ¹¹³.

Зелені святки (Троицынъ день). Эту неделю называютъ „зеленою“, „клечальною“, „русальною“. Первый день называется „Духовъ“; первые три дни вѣсты — „тройчими святками“. Въ субботу передъ Троицкими днями, при заходѣ солнца, патижаютъ вѣтки деревъ передъ дворыцъ постройки, и на воротахъ, чтобы отогнать вѣдьмы; ¹¹⁴) ставить зелень внутрь домовъ по угламъ, псыпывать и полы зеленою: южной и другойми травами. Вѣтки называются „клечаніе“, оттого и вся неделя называется „клечальною“ и зеленою“.

¹¹¹) С. Черниловка, Староконстантиновскаго уѣзда.

¹¹²) Дни и мѣсяцы Максимовича, Рус. Бес. 56 г., стр. 88.

¹¹³) Барисполь, Переяславскаго уѣзда.

¹¹⁴) Дни и мѣсяцы, Рус. Бес. 56 г., стр. 56.

Духовъ день. На Духовъ день на Волини крестьяне ходятъ душеват.

Въ некоторыхъ грѣхахъ они не сознаются передъ своимъ священникомъ, а каютъ передъ другимъ¹¹⁵⁾.

„До Св. Духа не скидай кожуха, а по Св. Дусі зновъ у кожусі“.

Въ эту же недѣлю русалки выходятъ изъ рѣкъ, нагія, съ распущенными волосами; плаваютъ при лунѣ на поверхности воды, бѣгаютъ по полянѣ, качаются на вѣтвяхъ деревьевъ, манять прохожихъ и, если кого поймаютъ, то защекочутъ на смерть; поэтому крестьяне носить при себѣ полыни, которой русалки боятся. Русалками становятся утопленницы и дѣти, родившіяся неживыми или умершія некрещенными: эти послѣднія называются еще и „Мавками“¹¹⁶⁾.

Начиная съ „клечальной субботы“, дѣвушки не выходятъ въ поле одиночкою и не купаются цѣлую недѣлю, „щобъ мавки не задоскотали“. Нѣкоторыи изъ дѣвушекъ носить при себѣ „любистокъ“ — его боятся „мавки“. Особенно страшны русалки и мавки въ „зелений четверъ“. Дѣвушки и женщины, боясь ихъ разсердить, въ этотъ день не работаютъ. Если бы надобность заставила ихъ идти по воду, то прежде должно туда набросать полыни. Этотъ день называется „русальчинъ и мавскій великанъ“ или еще „русалі“¹¹⁷⁾.

Этотъ праздникъ совершаются „молодицами“ безъ участія „парубківъ и дівчать“, подъ открытымъ небомъ („на степку“) или, если можно, близъ воды¹¹⁸⁾.

Въ продолженіи недѣли поютъ особенные пѣсни Троицкія (Русальныя).

Десятій понедѣлокъ празднуется въ честь русалокъ.

Въ этотъ день они выходятъ на поверхность земли и наблюдаютъ, почитаючи ли народъ ихъ память.

Если кто въ этотъ день занимается работой въ полѣ, то русалки иѣшаютъ работѣ и насылаютъ на проѣмы какое либо несчастіе. Соблюдающіе же этотъ праздникъ надѣются, что русалки берегутъ ихъ поле отъ всякой бѣди.

Въ этотъ день крестьяне варятъ подъ открытымъ небомъ разныя кушанья и вспомогательные угощения; козыки же всipyкаютъ коровъ путь, какими ходилъ скотъ къ водопою или на пастбище.

¹¹⁵⁾ С. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

¹¹⁶⁾ Обич. и Пов. Малор. Марк.

¹¹⁷⁾ Обич. и Пов. Малор. Марк.

¹¹⁸⁾ «Великъ день у Подолянъ» Основ. 81 г., стр. 44.

На межахъ полей каждый хозяинъ кладеть по куску хлѣба ¹¹⁹⁾.

Въ числѣ русалокъ есть и „космутухи“ — это души девушекъ, умершихъ зимою, весною или лѣтомъ. — Отъ явиются на поляхъ и до смерти „залоскочують“ попадающихъ на ветрѣчу „дівчать“ и „парубківъ“ ¹²⁰⁾.

РУСАЛЬНЫЯ.

1.

Да свята неділя,
Да уставай раненько,
Да пряди тоненько,
Да били блененько,
Ходи хорошененько.

(Изъ Рукоп. Сборн. Маркевича).

2.

A.

- 1) Сидїла русалка на білій березі,
- 2) Просила русалка въ жіночокъ намітки:
- 3) «Жіночки, сестрички,
- 4) Дайте мені намітки,
- 5) Хоть не тоненької,
- 6) Аби блененької.»
- 7) Сидїла русалка на білій березі,
- 8) Просила русалка дівочокъ сорочки:
- 9) «Дівочки, сестрички,
- 10) Дайте мені сорочки,
- 11) Хоть не блененької,
- 12) Аби тоненької.»

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулеша).

¹¹⁹⁾ Романово. Новгородомск. уѣз.

¹²⁰⁾ С. Великіе-Жеребки, Староконстант. уѣз.

1 Б = 1 А у рожі, на жежі, на врвій, ...
2) Тамъ седіла русалка.

3 Б = 8 А, 4 Б = 9 А.... подружки, 5 Б = 10 А, 6 Б = 11 А.... худень-
кую, 7 Б = 11 А Аби....

(Из Рукоп. Сборн. Кумана).

3.

Проведу русалочки до бору,
Сама вернусь до дому.
Стану въ бору изъ Слюдою, (?)
Тамъ буде іхать свекръ мій;
Вінъ же мене не познає,
Стане мене питати:
— Ой Слюде, Слюде, товстая!
Була въ мене цвітіска такая.
Проведу русалочки до бору,
Сама вернусь до дому.
Стану въ бору изъ Слюдою.
Тамъ буде іхать тато мій,
Вінъ мене не познає,
Стане мене питати:
Ой Слюде, Слюде тонкая!
Була въ мене донька такая.

(Из Рукоп. Сборн. Кумана).

4.

Прилетіла зозуленка зъ темного лісочку;
Сіла, пала, закувала въ зеленімъ садочку.
Ой якъ вийшла Марусенька въ сі запитала:
— Скажи мені, зозуленко, довго буду въ батька?
— Будешъ, мила Марусенько, сей день до вечора.
Бодай же ти, зозуленко, сімъ літъ не кovalа,
Що ти мені молоденцій правди не сказала.

(Из Рукоп. Сборн. Кумана).

5.

Проводили русалочки, проводили,
Щобъ вони до насъ не ходили,
Да нашего житечка не ломили,
Да нашихъ дівочокъ не ловили.
Передъ ворітми долина,
А въ той долинѣ калина.
Ой тамъ Ганночка гуляла,
Жемчугъ-намисто обірвала.
Ой туди іхавъ нелюбий,
Ставъ зъ коника злізти,
Жемчугъ-намисто збирати.
— Не ссадай, нелюбий, зъ коника,
Не зъ тобою гуляла,
Намиста порвала.
Ой туди іхавъ миленъкій,
Ставъ съ коника злізти,
Намиста збирати.
— Збирай, миленъкій,
Зъ тобою я гуляла,
Дороги намиста порвала.

(Изъ Рукописи Сборнику Буковине)

6.

Рано, рано зійду я на гору
Да вдару въ ладоні,
Щобъ ладоні щеміли,
Щобъ перстні ззвевіли.
У мене ладоні отецькії,
У мене перстні молодецькії,
Се жъ мині отець покупивъ,
Щобъ мене молодець полюбивъ.
Зійду я на гору,
Ажъ красочки грають.
Не грайте, красочки,
Не грайте,—звеніте,
Мені въ батька не жити,
Мені віночківъ не вити,
Що й одинъ була звила,
І того не знала,

Покісila, исушила,
Да батенька разжалила.
Проведу я русалочки до бору,
А сама вернуся до дому.

(Из Рукоп. Сборн. Кудинка).

7.

Ой біжть, біжть мала дівчинка,
А за єю да русалочка:
«Та послухай мене, красна панночко,
Загадаю тобі три загадочки,
Якъ угадаешъ—до батька пущу,
Не угадаешъ—до себе возьму:
Ой що росте безъ коріння,
А що біжть безъ повода,
А що цвіте да безъ цвіту?»
— «Камень росте безъ коріння,
Вода біжть безъ повода,
Папороть росте да безъ цвіту.»
Панночка загадочкою не вгадала,
Русалочка панночку захоскотала.

(Из Рукоп. Сборн. Кудинка).

8.

А въ лёнку, на клинку
Висила колиска на шнурку.
Колишишъ же мене високо,
Щобъ було видно далеко.
Ой де моя миленъкая похожа,
Да шитими рукавами помахає.

(Из Рукоп. Сборн. Кудинка).

9.

Ой завью вінка да на всі святій,
Ой на всі святки, на всі празники,
Да рано, рано на всі празники.
А въ бору сосна колихалася;

Дочка батеньку да жаліаск:
— Ой мій батеньку, мій голубчику,
Та прибудь сюди хочъ на літчю.
У мене въ тину, подъ ворітми
Сине море разливается.
Пани гетьмани избігалися
Сёму диву дивувалися.

(Носицкий).

10.

Порохъ, порохъ по дорозі,
Гомінь, гомінь по дубраві.
Ой братъ сестру зарубать хоче.
— Не рубай мене у суботоньку,
Зарубай мене у неділоньку,
Положи мене край доріженки,
Обвий мене барвіночкомъ,
Барвіночкомъ, васильками.
Молодчики идутъ,
Василечки рвуть
И мене спомянуть:
Ой тамъ лежить Иванова сестра
Да я зарубана.
Дівочки идутъ и барвіночокъ рвуть
И мене спомянуть.

(Носицкий).

11.

А межъ горъ дорога,
А по тій дорозі зять до тещи иде:
— «А тещухна, матухна, мене жонка била».
— Зятёчокъ, синочокъ, не на лихо вчилъ:
Да сиди, мужъ, дома,
Коли ти молодёжа;
Да поливай капусту,
Щобъ капуста не густа
И молодёжа не пуста.

(Из Рукоп. Сборн. Культина).

12.

Старенький дядько по городу ходе,
Конопельки сіє;
А молода молодка да за нимъ у слідъ ходила,
Вона у слідъ ходила, голубівъ малюша:
— Гулі, гулі, голуби, ви летіте сюди —
На старого коноплі,
Щобъ мені молодій конопель не братъ
И білихъ рукъ не дратъ,—
На чужі діти на падчерицата.

(Ізъ Рукоп. Сборн. Кумиша).

13.

Поведу я русалочекъ до бору,
А сама пойду, молодая, до дому...

(Ізъ Рукоп. Сборн. Кумиша).

14.

Зовъмъ віночки на всі святочни, зовъмъ віночки
На годовні, на роковні.

(Ізъ Рукоп. Сборн. Кумиша).

15.

Седить зайчикъ підъ липкою,
Очки тре;
— «Похваляється панъ староста
Бить мене.
Да ти я жъ єму да доріженку
Перебігъ,
Ти я єму кониченка
Унудивъ,
Ти я єму красну дівку
Погудивъ?
Перебігъ єму доріженку
Сірий вовчиць,
Унудили єму кониченка
Жеребці,
Погудили красну дівку
Молодці.

(Новодрук.)

I Ю Н Ъ.

12-го июня, Онуфрія (Оненпія). На Онуфрія с'ється позднійша „гречка“ ¹²¹⁾.

20-го июня, Св. Меодія. Если въ этотъ день начнетъ идти дождь, то будетъ продолжаться сорокъ дней.

23-го июня, Ивана Купала. На канунѣ рожденія Іоанна Крестителя, днемъ, идуть въ жито и ищутъ два колоска на одному стеблѣ. Если найдуть, то подъ стеблемъ ищутъ „Іванову головку“ — мелкую монету. Найдшій грошъ или два, можетъ легко отыскать кладъ ¹²²⁾.

Купало празднуется въ ночь съ 23 на 24 июня, называемую Ивановскою. Въ этотъ день крестьяне, для предохраненія себя отъ вѣдмъ, кладутъ на окнахъ своихъ домовъ жгучую крапиву, а въ дверяхъ скотныхъ дворовъ — молодое осиновое дерево, вырванное съ корнемъ, и кромѣ того, ходятъ осматривать свои поля, чтобы воспрепятствовать злымъ людямъ дѣлать въ посѣвахъ „завитки“, которые завиваются въ этотъ день на скотъ или на извѣстного человѣка и бываютъ чрезвычайно нагубны, какъ для тѣхъ лицъ и предметовъ, на которые завиваются, такъ и для людей, вырвавшихъ эти „завивки“, или „завитки“. Поэтому никто ихъ не вырываетъ, кромѣ „баламутовъ“, т. е. захарей ¹²³⁾.

„Завивки“ дѣлаются такимъ образомъ: берутъ два пучка стеблей ржи или пшеницы и, не вырывая ихъ, связываютъ вверху въ особенный узелъ и колосья втыкаютъ въ землю ¹²⁴⁾.

Наканунѣ Иванова дня хозяйки загоняютъ на ночь коровъ съ телятами, для того, чтобы телята сосали матокъ и не давали вѣдмамъ возможности ихъ доить ¹²⁵⁾.

„Вечеромъ“ спрашиваютъ „Купала“ или „Марену“. — „Марену“ дѣлаютъ различнымъ образомъ: иногда изъ простаго вѣнника, воткнувъ въ него палку, иногда въ видѣ чучелы изъ соломы, изъ жгучей крапивы и шиповника; но чаще изъ „черноклены“; ее убираютъ вѣнками, вамистами,

¹²¹⁾ С. Черниловка, Староконстантиновского уѣзда.

¹²²⁾ Черниловка, Староконстантиновского уѣзда.

¹²³⁾ С. Коповатое, Радомисль.

¹²⁴⁾ Обыч. в Пов. Мал. Мар.

¹²⁵⁾ Тыровъ, Винницк.

цвѣтами и лентами, относять на мѣсто, назначенное для праздника, и даютъ ему название „Марени“. Марену дѣлаютъ или только дѣвушки, или же и парубки ¹²⁶⁾.

Поставивъ на мѣсто Марену, приносятъ пучки соломы, а иногда соломенную куклу, одѣтую въ женскую рубаху, въ лентахъ, намистахъ и въ большомъ вѣнѣ; эта кукла называется „Купало“ ¹²⁷⁾. Пришедши на мѣсто, ставятъ „Купала“ возлѣ Марены, и не вдалекѣ разводятъ огонь. Взявши за руки, ходятъ вокругъ Марены, скачутъ черезъ огонь и при этомъ поютъ:

Ой ходила квочка
Въ-докола кіочека.
Кво, кво, кво, въ-докола кіочека.
Ой висиділа квочка
Четверо курчатокъ,
Четверо курчатокъ,
А всі штири півники.
Кво, кво, кво, а всі штири півники.
А единъ півничокъ,
Молодий N.
Кво, кво, кво, молодий N.
Другій півничокъ
Молодий N и т. д. ¹²⁸⁾.

Ой, вербо, вербице!
Часъ тебі, вербице, розвиться,
— Ой ище не часъ, не пора.
Часъ тебі, Иванку, жениться.
— Ой ще не часъ, не пора:
О ще жъ моя дівчина молода;
Та нехай до літа, до Івана,
Щобъ моя дівчина погуляла;
Та нехай до літа, до Петра,
Щобъ моя дівчина підросла ¹²⁹⁾.

Когда дѣвушки поютъ и кружатся, парни подкрадываются къ нимъ, отнимаютъ Марену и также скачутъ и поютъ пѣсни. Дѣвушки дѣлаютъ новую Марену; но парубки и эту у нихъ отнимаютъ, такъ что дѣвушкамъ приходится иногда дѣлать въ этотъ день несколько Маренъ. Нужно замѣтить, что хотя дѣвушки и отстаиваютъ Марену отъ

¹²⁶⁾ Тывровъ, Винницкаго у.

¹²⁷⁾ Обыч. и Пов. Мал. Марк.

¹²⁸⁾ С. Сивокъ, Острожскаго уѣзда.

¹²⁹⁾ Стрѣльск. Ровенск.

нападений парубковъ, но никогда это не сопровождается ругательствами, а только дѣвушки смѣются надъ парубками, что они взяли „не любую Марену“, а ту, которую сдѣлали нарочно, чтобы обмануть парубковъ. Парубки, отнявъ у дѣвчатъ Марену, разрываютъ ее на части, разбрасываютъ или топятъ въ водѣ. Въ послѣднемъ случаѣ дѣвчата поютъ:

Утонула Мареночка, утонула,
Та на верхъ кісонька зринула...

Марену или „гильце“ разламываютъ; каждая изъ дѣвушекъ береть себѣ часть и приносить на свои, огурцами засѣянныя гряды; отъ этого, говорять, лучше родятся огурцы. — Или же дѣлаютъ Марену или гильце парубки. Если же они не хотятъ, то въ насыпшку имъ дѣвушки поютъ:

На улицѣ купайлици —
Наши хлопci недбайлици;
Якъ би вони дбали,
То намъ и гіллечко бъ виламали ^{130).}

По окончаніи обряда, на возвратномъ пути, дѣвицы поютъ про несчастную долю какой-то Ганны и про дерево, привезенное изъ моря ^{131).}

На „Купала“ съ утра дѣвушки идутъ въ поле или въ лѣсъ, собирать цветы и травы; изъ нихъ онѣ вьютъ для себя купальскіе вѣнки. Въ вѣнкахъ должна быть и полынь; кроме того, они носятъ полынь весь этотъ день у себя подъ мышками, какъ предохранительное средство отъ русалокъ и вѣдьмъ ^{132).}

Въ этотъ же день молодежь занимается гаданіемъ о своей судьбѣ. Дѣвицы выбираютъ изъ себя самую красивую, съ пѣснями ведутъ ее въ лѣсъ и здѣсь сажаютъ въ заранѣе приготовленную яму, съ вѣнками изъ свѣжихъ и увядшихъ цветовъ и завязываютъ ей глаза. Эта дѣвушка называется „Купайлой“. Затѣмъ, взависимости за руки, дѣвушки начинаютъ плясать вокругъ ямы, а дѣвушка „Купайлой“ безъ разбора береть изъ ямы вѣнки и раздаетъ ихъ танцующимъ подругамъ. Кому попадется вѣнокъ изъ свѣжихъ цветовъ, та будетъ счастлива въ замужествѣ.

¹³⁰⁾ Тирасполь, Винницкаго у.

¹³¹⁾ Старобельское Ровенск. уѣз.

¹³²⁾ Маркевича. Обыч. в Пов. Малор.

Если же попадется вѣночъ изъ цветовъ увядшихъ, то это означаетъ, что получившая его девушка будетъ несчастна и бѣдна въ замужествѣ. Въ этомъ случаѣ хороводъ перестаетъ танцевать. Девушки садятся вокругъ ямы и поютъ. Послѣ пѣсни продолжаютъ гадать. Когда всѣ вѣнки вынуты изъ ямы, девушки убѣгаютъ, опасаясь, чтобы „Купайло“ не схватила кого либо изъ нихъ. Схваченная „Купайломъ“ не выйдетъ въ этомъ году замужъ¹³³⁾.

Другой способъ гаданья: молодежь собирается подъ вечеръ къ рѣкѣ и купается до самыхъ сумерекъ. Въ сумерки раскладываютъ огонь возлѣ рѣки или на площади, парни и девки берутся попарно за руки и перепрыгиваютъ чрезъ огонь. — Если руки ихъ не разойдутся, то значитъ они будутъ супругами¹³⁴⁾. Тоже самое означаетъ, если во время прыганья чрезъ огонь искра, поддуваемая вѣтромъ, полетитъ вслѣдъ за ними¹³⁵⁾.

Гадають и на водѣ. Это дѣлается такъ. Сплетши вѣночъ, называемый „вильце“ девушки берутъ восковыя свѣчи, идутъ къ водѣ, привязываютъ свѣчи къ вѣнку, такъ чтобы онъ могли стоять, зажигаютъ ипускаютъ вѣночъ на воду. Свѣчи поплывутъ, и чья прежде потухнетъ, та умретъ прежде другихъ.

Въ ночь на „Ивана Купайла“ деревья переходятъ съ места на место и разговариваютъ между собою, посредствомъ шелеста листьевъ; животные и всѣ растенія тоже бесѣдуютъ между собою. Различнымъ травамъ, собираемымъ на „Купала“, приписываютъ особенную силу; захари и вѣдьмы запасаются ими для своего ремесла¹³⁶⁾.

Въ Ивановскую ночь разцвѣтаетъ красно-огненный цветъ папоротника, онъ еще называется „кочедижникомъ“¹³⁷⁾.

Народъ вѣритъ, что тотъ, кто подстережетъ этотъ цветъ и достанетъ его, будетъ знать все, что дѣлается на свѣтѣ, и пріобрѣтетъ силу отворять замки однимъ прикосновеніемъ; съ помощью этого цвета легко взять кладъ, хотя бы онъ былъ и „заклятий“. Клады бывають „заклятии и незаклятии“. Послѣднимъ можетъ овладѣть каждый, кто его найдетъ; но заклятымъ овладѣть не такъ легко. Мѣсто, где онъ находится — известно, потому что надъ нимъ по ночамъ горитъ свѣча; но не зная заклятий, никакимъ образомъ нельзя

¹³³⁾ С. Малые-Дедеркалы, Кременецкаго уѣзда.

¹³⁴⁾ Куриловка, Старокон.

¹³⁵⁾ Гульчи, Житомирс.

¹³⁶⁾ Куриловка, Старокон. у.

¹³⁷⁾ Луцкій уѣз.

обладать имъ: начните рыть то место, гдѣ горить свѣча, гдѣ зарыть кладъ, — онъ будетъ глубже входить въ землю. Имъ же цветокъ папоротника, можно добить кладъ¹³⁸⁾.

Трудно достать этотъ цветокъ, потому что нечистая сила всячески старается отнять его у людей. Кто хочетъ имѣть цветокъ папоротника, долженъ поступать слѣдующимъ образомъ: отправиться ночью въ лѣсъ, на такое разстояніе „де курячій голосъ не заходить“. Найдя папоротникъ еще передъ его разцвѣтаніемъ, нужно очертить священнымъ мѣломъ кругъ и самому сѣсть въ срединѣ на разостланномъ рушникеъ, держа въ рукахъ крестъ и ножъ, чтобы въ минуту разцвѣтанія папоротника подрѣзать кожу на мизинцѣ лѣвой руки и вложить туда цветокъ. Во время срѣзыванія папоротника тьма всякихъ чертей, вовкулакъ, вѣдьмъ, домовыхъ, мертвцевъ, русалокъ, — поднимаются хохотъ, крикъ, завыванья. Все это дѣлаютъ черти съ цѣлью напугать смѣльчака. Но если онъ, несмотря на всѣ эти ужасы, спрячетъ цветокъ папоротника подъ кожу, тогда уже можетъ спокойно сидѣть въ кругу до вторыхъ пѣтуховъ; хотя и тутъ дьяволъ ухитится провести обладателя цветка.

Рассказываютъ, напримѣръ, что одинъ „небоязливый“ человѣкъ рѣшился подстеречь цветокъ папоротника. Пошелъ въ лѣсъ, дождался полуночи, и какъ только папоротникъ разцвѣлъ, онъ схватилъ его и спряталъ въ шапку. Нужно было ему дождаться вторыхъ пѣтуховъ, послѣ которыхъ онъ могъ, не опасаясь, идти домой. Вотъ пропѣли одни пѣтухи, пропѣли другіе, мужикъ вышелъ изъ очерченного круга и пошелъ домой; дорогой встрѣчается съ нимъ знакомый ему „мировой“ съ людьми и вступаетъ съ нимъ въ разговоръ. — Сопровождавшіе „мироваго“ люди замѣтили мужику, чтобы онъ снялъ передъ начальникомъ шапку. Мужикъ, вслѣдствіе этого замѣчанія, забылъ о всякихъ папоротникахъ искорѣ снялъ шапку. Но въ это же мгновеніе „мироваго“ съ людьми какъ не бывало, а съ ними и папоротника.

Мировой со спутниками были черти. — Пришедши домой, мужикъ узналъ, что еще первые пѣтухи не пѣли, значитъ букурикала нечистая сила, чтобы обмануть мужика.

Вотъ еще доказательство того, какъ трудно сорвать цветокъ папоротника.

У одного мужика пропали волы въ день Купайла, мужикъ пошелъ ихъ отыскивать; проходилъ до ночи и воловъ не отыскалъ. Уставши, онъ легъ

¹³⁸⁾ Маркевичъ.

отдохнуть и не замѣтилъ того, что легъ около папоротника. Въ полночь цвѣтъ папоротника упалъ мужику въ „постоли“. Проснувшись, мужикъ узналъ, благодаря этому цвѣту, гдѣ его волы, пришелъ прямо къ нимъ и погналъ ихъ домой. Дорогой встречается съ нимъ старый жідъ. Жідъ сталъ просить мужика продать ему „постоли“, указывая на свои окровавленные босые ноги. Мужикъ, не зная, что въ постолахъ папоротникъ, согласился продать ихъ за цѣлую „камзу“ денегъ, снялъ „постоли“ и отдалъ. Всльдъ затѣмъ жідъ захотѣлъ и изчезъ, „постоли“ остались у мужика, а вмѣсто денегъ оказались черепки. — Вмѣстѣ съ цвѣтомъ папоротника пропало у мужика и знаніе мѣстности; онъ сбился съ дороги и блудилъ въ лѣсу цѣлый день, пока на другой день его не увидѣли люди изъ другого села и не указали ему дороги ¹³⁹⁾.

Если въ Ивановскую ночь взять „кажана“, т. е. летучую мышь, отнести ее въ лѣсъ и зарыть въ муравейникъ, то въ слѣдующій четвергъ вмѣсто кажана окажутся въ муравейникѣ маленькия вилы и грабли, тѣ и другія могутъ быть очень полезны для парубковъ. Если граблями дотронуться до „дівчини“, то она очень полюбитъ паробка; а если вилами — то разлюбить ¹⁴⁰⁾.

Коли до Ивана проса зъ ложку, то буде и въ ложку.

Годуй пчолу до Ивана-вона зробить зъ тебе пана.

Если на Ивана будетъ гроза, орѣхи будутъ пусты и будетъ ихъ мало, а если погода — урожай на нихъ будетъ хорошъ ¹⁴¹⁾.

До Ивана женщины не ъѣдять никакихъ ягодъ, потому что въ противномъ случаѣ будутъ умирать дѣти ¹⁴²⁾.

Въ этотъ день змѣя слѣпая „міданица“, получаетъ зрѣніе на цѣлыхъ сутки, и тогда она необыкновенно опасна: бросаясь на человѣка, какъ стрѣла, она можетъ пробить его насѣвомъ.

¹³⁸⁾ Краснополка, Староконст. у.

¹⁴⁰⁾ С. Мельницы, Ковельск. у.

¹⁴¹⁾ Обыт. и Пор. Мал. Маркевича.

¹⁴²⁾ Дацьзьченко.

КУПАЛЬСКІЯ ПѢСНИ.

1.

На Ивана Купайла
Ходила відьма новалною, (?)
На дубъ лізла,
Кору гризла,
Зъ дуба падала,
Зілле вупала.
Повій, вітре, о-півночи,—
Вилізуть відьмі очи,
Щобъ по ночахъ не ходила,
Чужихъ коровъ не доила.

(Мирополь, Новоградволинск. у.).

2.

Ой на Купайла вогонь горить;
А староміськимъ хлопцямъ живіть болить.
Нехай болить, нехай знає,
Нехай Купайла не ламає.

(Мирополь, Новоградволинск. у.).

3.

A.

- 1) Ой на Ивана на Купала
- 2) Купалася ластівочка,
- 3) При бережку сушилася,
- 4) Дівка Палажка журилася:
- 5) «Ой бідна жъ моя головочко,
- 6) Що я рушниківъ не напряала,
- 7) Бо вже Иванка сподобала.

(Таланка, Уманською уездо).

В.

Б = 1 А,

2) Тамъ галочка купалася,

3 Б = 3 А На..., 4 Б = 4 А. 5 Б = 6 А, 6 Б = 7 А.

(Дашковъ, Литинск. у.).

В.

1) У городі калиночка,

2 Б = 2 А Тамъ..., 3 Б = 3 А На..., 4 Б = 4 А... Мотрия...; 5 Б = 6 А
А що..., 6 Б = 7 А.

(Краснopolка, Гайсинск. у.).

4.

А.

1) Ой на Ивана на Купайла

2) Де жъ ти, Домно, ночувала?

3) Підъ яворомъ зелененькимъ,

4) Зъ Гарасимомъ молоденъкимъ.

(Дашковъ, Литинск. у.).

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А... Ганно...?

3) Ночувала підъ дубочкомъ,

4) Зъ тимъ Ригоркомъ голубочкомъ.

(Краснopolка, Гайсинск. у.).

5.

Ой купалочка купалася,
Та на брежку сушилася,
Тай тому люде дивовались.
Ой не дивуйтесь сёму люде,

Бо я бачила дивнійше:
Щука-риба красно ткала,
А ракъ на буйракъ цівки сучить,
А муха-горюха діжу місить,
Комаръ пищитъ — водицю несетъ.

(Бытъ Рус. Нар. Терещенко, чистъ V, стр. 83).

6.

На Ивана Купайла
Сучка въ борщъ упала.
Хлопці витягали,
Зуби поламали;
Дівчата граблями,
А хлопці зубами.

На Ивана Купайла
Війшла Мариця, якъ панна,
На то хлопці сглядаються,
На медъ и вино складаються.
Василь найбільше давъ,
Бо Марицю сподобавъ.

(Данильченко, стр. 54).

7.

На нашei на вулицi
Все купали молодцi.
Ой нема, нема, найкупавшого
Надъ Ивана надъ нашого.
Бо ёго дiвка скupавила.
Дiвка Храсина полюбила.

(Краснополька. Гайсинск. ун.).

8.

Ой у лісі сухий дубъ розвивса.
Сперидонъко съ Карпомъ бився;
Бився, бився зъ вечора до ранку,
Все за туу Палазю коханку.
Сперидонъко зъ старостами до хати,

А Карпонько підъ вікно слухати:
А що буде Палаза казати?
Палажка суче нитку на колочку,
Шити-вишивати Сперидонові сорочку,
А Сперидонъ на торгъ на торжочокъ,
Куповати Палазі віночокъ.
На Палазі рутяний віночокъ,—
То жъ ій куповавъ Демьянинъ синочокъ;
На Сперидонкові вишита сорочка,
Хто жъ єму вишивавъ? Степанова дочка.

(*Таланка, Уманск. учи.*).

9.

Ой чие жито підъ горою стояло?
Іванькове жито підъ горою стояло;
Підъ горою зелененько, по місяцю видненько.
Молода Марычка, ходи жита жати!
Якъ я тебе возьму, жито жати научу.
Підъ горою зелененько, по місяцю видненько, серденъко.

(*Баллада Рус. Нар. Терещенко, часть 7, стр. 84—85.*)

10.

Сіла зірочка, сіла,
— «Зъ кимъ ти, Паулько, стояла?»
— «Съ тобою, Лукіянъ, съ тобою,
Я изъ ясною зорою».
— «По чимъ ти мене пізнала,
Що зорою назвала?»
— «По тобі, Лукіяне, по тобі,
Чорна шапочка на тобі».

(*Краснополька, Гайсинською учи.*).

11.

A.

- 1) Ой мала нічка-петрівочка,
- 2) Не виспалась наша дівочка!
- 3) Не виспалась, не награлась,

- 4) Съ козаченькомъ не настоялась.
- 5) Къ череді йшла задримала,
- 6) На пеньки ноги позбивала,
- 7) На шпички ноги позбивала,
- 8) На шпички очи повиймала.
- 9) А вже корови у дуброві,
- 10) А вже телята пасуть хлопъята,
- 11) А вже вівці на крутай гірці.

(Вітка Рус. Нар. Терещенко, частъ III, стр. 80)..

В.

- 1 Б = 1 А Малая..., 2 Б = 2 А... Пауличка...,
3) Чомъ вона не виспалася?
4) Бо изъ Лукіаномъ женихалася.

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

В.

- 1 В = 1 Б, 2 В = 2 А... Хіма,
3) Ой сиала,
4) Підъ черчикомъ (?) зелененькимъ,
5) Зъ Ехримомъ молоденькимъ.

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

12.

А.

- 1) Сонце сходить, грає—
- 2) Ивась коня сідає.
- 3) Въ стремена ступає,
- 4) Въ сідельце сідає,
- 5) Тяжко вздихає.
- 6) Его батечко питает:
- 7) «Що ти, синочку, гадаєшъ,
- 8) На що коника сідаєшъ?»
- 9) — Що, батечко, до того?
- 10) Я до тестя до свого.
- 11) Пушу коника на двіръ.
- 12) Ой у тестя новий двіръ,

- 13) Постелю барвінкомъ двіръ,
- 14) Василькомъ лестину двіръ,
- 15) Щобъ тещенька похвалила,
- 16) Щобъ дівчина полюбила.

(Обич. и Пов. Мал. Маркевича, стр. 12—13).

В.

1 Б = 1 А... сходе..., 2 Б = 2 А Иванко коника..., 3 Б = 3 А На стременочка...,

4) На сіделечко злегас
5 Б = 5 А Тяженько, важенько..., 6 Б = 6 А А... батенько... 7 Б = 7 А
8 Б = 8 А.

9) Що тобі, батеньку, до сего?—
10) Сідаю копика не твого.
11 Б = 10 А Пойду..., 12 Б = 11 А... по двору,
13) Свому тестеві на хвору.

14 Б = 12 А... мого... 15 В = 13 А И барвіночкомъ сшили..., 16 Б = 14 А...
мели..., 17 Б = 15 А... мене... хвалила, 18 Б = 16 А... мене любила.

(Вітязь Рус. Нар. Терещенко, частъ III, стр. 84).

13.

Ой йшли дівочки и по ягодочки,
Съ тиі води чорна хмара на долині пала,
На улиці Купала на Ивана!
А въ перепілочки ніжки невеличкі,
Й на гору не зайде, на долині не стане,
Купала на Ивана!

Сёгодня Купала, а завтра Ивана,—
Чимъ мені, моя мати, торговати?
Повезу я свекорка продавати,
Рідного батенька куповати.
Здешевила свекорка, здешевила,
Рідного батенька не купила!

Сёгодня Купала, а завтра Ивана,—
Чимъ мені, моя мати, торговати?
Повезу я свекруху продавати,
Рідну матінку куповати.
Здешевила свекруху, здешевила,
Рідної матенъки не купила!

Сёгодня Купала, а завтра Ивана,—

Чимъ мені, моя мати, торговати?
Повезу я діверка продавати,
Рідного братенька куповати.
Здешевила діверка, здешевила,
Рідного братенька не купила!
Сёгдана Купала, а завтра Ивана,—
Чимъ мені, моя мати, торговати?
Повезу я зовицю продавати,
Рідную сестричку куповати.
Здешевила зовицю, здешевила,
Рідної сестриці не купила!

(Бытъ Рус. Нар. Терещенко, часть IV, стр. 81—82).

14.

A.

- 1) Ой не стій, вербо, надъ водою,
- 2) Не пускай зілле по Дунаю.
- 3) Ой Дунай море розливає,
- 4) И день и ночь прибуває,
- 5) Въ вербі корень підмиває,
- 6) Зверху вершокъ усихає,
- 7) Зъ верби листте опадає;
- 8) Ой стань, вербо, на риночку,
- 9) Въ хрещатому барвиночку,
- 10) Въ запашному василечку.

(Обич. и Поз. Мал. Маркевича, стр. 12).

15.

Летіло полелò
Черезъ наше село,
Стало спочивати
На Иванковій хаті.
Иванова хата
Запалилася,
Иванові голова
Засмалилася;
А Павлінка зъ радощами,
Носить воду пригорщами.

(Данико, Литинск. учи.).

16.

Зійшло сонечко зъ стодолу —
Станови, Ригоре, комору високу,
Рубай віконця широкі,
Щобъ до мене соловейкі прилітали,
Щобъ мене раненько пробужали,
Бо у мене ненька не рідненька —
Вона мене раненько не збудить,
Піде до сусіда обсудить:
«Сумлива невістка, сумлива,
До роботи ленива;
Ще череда на полі,
А невісточка въ коморі;
Ще череда на стійлі,
А невістка на постелі.»

(Краснополка, Гайсинська умз.).

17.

Ой розвивайся, сухий дубе,
Бо вже на тебе морозъ буде.
А я морозу не боюся,
И въ Петрівочку розвивлюся.
Не сподійся, дібровонько,
Зъ сухого дуба-зеленого.
А поростоньки відъ едного.
Ой не сподійся, дібровонько,
И не сподійся ти, Євхимко,
Съ чужого села невісточки,
Бо въ Ивана една дочка,
То жъ тобі буде невісточка.
Не єденъ, не два саштанъ стоятъ,
Черезъ тепченки двіръ учащавъ;
Щобъ єго теща похвалила,
Дівка Храсинка полюбила.

(Тальянка, Уманск. умз.).

18.

Стоала Марья підъ вінцемъ,
Розчесала русу косу гребінцемъ;

Прайшовъ Євхимко заплакавъ:
—«Хтось мою Марійку засватаў!»

(Тальника, Уманск. уез.)

19.

Не рости, дубе, край дороги,
Тобі жъ, дубе, горе буде.
Ой рости, дубе, въ садочку,
Въ хрещастімъ барвіночку,
Тобі, дубе, добре буде!
Якъ въ Ганнусі въ матінки,
Цілий тиждень у віночку,
Приайде неділя — у таночку.

(Даниковъ, Литинск. уез.).

20.

Посію я рожу,
Покладу сторожу
Батечка рідного.
Не добра сторожа —
Ощіпана рожа.

Посію я рожу,
Покладу сторожу
Нененьку-рідненьку.
Не добра сторожа —
Ощіпана рожа.

Посію я рожу,
Покладу сторожу
Братіка рідного.
Недобра сторожа —
Ощіпана рожа.

Посію я рожу,
Поставлю сторожу
Миленького свого.
Добра сторожа —
Повная рожа.

(Перейма, Балтск. уез.).

21.

Гусата, качата
Гречечку зыли,
На панівъ ставочокъ
Нишки злетили.
Ой у сіняхъ
За дверечками,
Стоіть ліжечко
Съ подушками.
На тимъ ліжку
Іванко седить,
На правій руці
Скрипичку держить;
Скрипичка грає,
Ажъ вимовляє:
«Десь моїй Марійки.
Дома немає».
Черезъ пень, черезъ пень,
Черезъ колоду
Скачи, Марійко,
По шию въ воду,
Бо якъ скочишъ,
Душу загубишъ —
Признайся, Марійко,
Кого ти любишъ?
«Люблю медочокъ,
Бо солоденькій,
Люблю Іванка,
Бо молоденькій,
У нёго носочокъ,
Якъ огірочекъ;
Его брівочки,
Такъ якъ шнурочекъ;
Его борідка золотенькая,
Сама Марійка молоденькая.»

(Тальника, Уманск. уезд.).

22.

A.

- 1) Пливала уточка підъ млиномъ.
- 2) Дала Марися ручку двомъ.

- 3) —«На тобі, Иване, ручку мою,
- 4) Я тебе другою обійму,
- 5) Да ще й до свого серденька пригорну.

(Красногорка, Гайсинск. уезд.).

23.

Сходилося купало изъ долу до долу;
Часъ намъ, дівочки, до дому, до дому;
А една дівчиночка зостанься, зостанься,
Буде іхать парубокъ зъ Люблина, зъ Люблина.
Да привезе вінокъ зъ кадила, зъ кадила,
Щобъ здорова дівочка зносила, зносила.

(Малор. Лит. Сборн. Мордовцева, стр. 35).

24.

A.

- 1) Кладу я кладку черезъ муравжу
- 2) Вербову—
- 3) Часъ намъ, дівчатамъ, зъ уличенъки
- 4) До дому.
- 5) А ти, Оланко, зостанься,
- 6) Зъ Хведоромъ повінчайся.
- 7) Не будь, Хведорко, не будь панъ,
- 8) Возьми Оланку підъ жушанъ.
- 9) Я жушана не маю,
- 10) Підъ чугай сковаю.

(Перейм., Балтск. уезд.).

B.

1 Б = 1 А Перекладу..., 2 Б = 2 А. 3 Б = 3 А... замъ... зъ цей... 4 Б = 4 А
5 Б = 5 А... ...Храсино...

- 6) Прійде Ригорко, звінчайся.

B.

1 В = 1 Б, 2 В = 2 А. 3 В = 3 Б... дівчатка зъ купайлочка. 4 В = 4 А
5 В = 5 А... Васило..., 6 В = 6 А Зъ Марисёю...

- 7) Поїхавъ Василько до Львова,
- 8) Привізъ віночокъ съ кадила,
- 9) Щобъ Марися здоровая
- 10) Сходила.

(Данильченко, стр. 50).

25.

A.

- 1) Пібъ березою обметяно,
- 2) Ще й барвіночкомъ оплетяно;
- 3) Тамъ Семенъ зъ торгомъ седить,
- 4) Зъ якимъ торгомъ, — зъ биндочками.
- 5) Всімъ дівкамъ продає,
- 6) Домні дурно дає.
- 7) — Ой на тобі, Димнуцю, серце мое,
- 8) Сподобалося личко твоє,
- 9) Не такъ личко, якъ ти сама,
- 10) На папері написана,
- 11) На папері, на листочку,
- 12) Чорни брівочки на шнурочку.

(Дашковъ, Литинск. уез.).

B.

1 Б = 1 А Коло криниці..., 2 Б = 2 А. 3 Б = 3 А... съ боромъ Лукіанъ стоявъ, 4 Б = 5 А... дівчатамъ запродувавъ.

- 5) А свой Паульці даромъ дававъ,
- 6) Даромъ, даромъ, дарицею,
- 7) Буде Паулька царицею;
- 8) Даромъ, даромъ,
- 9) Буде Лукіанъ царомъ.

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

26.

Стояла тополя, въ-край чистого поля,
Стій, тополенько, стій, не розвивайся!
Войному віtronьку не поддавайся.
На нашій тополі — чотирі соколи:

Первий соколко — молодий Іванко,
А другий соколко — молодий Ніколко,
А третій соколко — молодий Михайло,
Четвертий соколко — молодий Василько.

(Бити: *Рус. Нар. Терещенко, часть I, стр. 82*).

27.

A.

- 1) Вітрець віє, повіває
- 2) И ворітечка поторкає.
- 3) Я думала, що то вітрець віє,
- 4) А то свекорко зъ торгу іде.
- 5) — «Одчинися, невісточко,
- 6) Одчинися, медведицѣ.»
- 7) Я ворітечка одчиняю,
- 8) Слізками личко умиваю.
- 9) Вітрець віє, повіває
- 10) И ворітечка поторкає.
- 11) А думала, що то вітрець віє,
- 12) А то свекруха зъ торгу іде.
- 13) — «Одчинися, невісточко,
- 14) Одчинися, похмурницѣ.»
- 15) Я ворітечка одчиняю,
- 16) Слізками личко умиваю.
- 17) Вітерь віє, повіває
- 18) И ворітечка отчиняє.
- 19) Я думала, що то вітрець віє,
- 20) А те мій милій зъ торгу іде.
- 21) — «Одчинися, миленька,
- 22) Голубонько сивенька.»
- 23) Я ворітечка одчиняю,
- 24) До милого промовляю:
- 25) — «Я тобі, милій, миленька
- 26) И голубонька сивенька,
- 27) А твому батеньку — медведиця
- 28) А твоїй матері — похмурниця.»
- 29) А вінъ каже:
- 30) — «Не уміла-сь, мила, згадати,
- 31) Що мому батеньку одказати,
- 32) Мому батеньку, а свому свекорку,

- 33) Мої матенці, а свої свекруси:
34) У насть медведів въ лісі бунас,
35) А похмурниця — чорна хмаронька.

(Волинь, Старокостянтинівський повіт, Т. I, стор. 106).

B.

- 1) Ой теперъ нунчка-купалючка,
2) Не виспалась наша панночка:
3) Сукала шнурки шовковий
4) На черевички козлові, (bis)
5) На панчишечки сдвабні.

6 Б = 1 А Та не вітеръ..., 7 Б = 2 А. 8 Б = 4 А То жъ муй...

9) Я не одчинюся, ліпше замкнуся,

10 Б = 9 А Да не вітеръ..., 11 Б = 10 А. 12 Б = 11 А... моя

13) То жъ моя суджона съ торгу іде.

14 Б = 16 А Ой...,

15) Я не одчинюся, ліпше замкнуся.

16 Б = 17 А Да не..., 22 Б = 10 А.

18) То жъ моі братіки зъ торгу ідуть.

19 Б = 14 А Ой...

20) Я не отчинюся, ліпше замкнуся.

21 Б = 17 А Да не..., 22 Б = 10 А.

23) То жъ мої зовиці зъ торгу ідуть,

24) То жъ мої суджені зъ торгу ідуть.

25 Б = 21 А Ой зеленухо!

26) Я не одчинюся, ліпше замкнуся.

27 Б = 17 А Та..., 28 Б = 10 А Я в... 29 Б = 20 А. 30 Б = 20 А... суджений... 31 Б = 21 А Ой... моя милая.

32) Ой одчинюся, муй миленькій.

33 Б = 2 А... подхмурница, 34 Б = 28 А.

35) Твоімъ братікамъ клеветуха,

36) Твоімъ сестронькамъ зеленуха.

(Дрогичинщина, Кобринський у.).

93.

A.

Andante.

Маринко, мо - я дів - ко, Ти Ма - ри .. ни - чу
ти муй пан - чу, И - ва - не, Ива - шень - ку.

Торохъ, торохъ да по дорозі,
Голосъ, голосъ да по дуброві.
Що-жъ то за торохъ да по дорозі?
Що-жъ то за голосъ да по дуброві?
Ой то братъ сестру зарубать хоче,
А сестра брата да просилася:
«Ой, братіку муй, голубчику,
Не рубай ти мене и у субутоньку —
Й у неділеньку рано-пораненъку;
Посічи ти мене да на друїбенъ макъ,
Да посій ти мене и у трохъ городочкахъ;
Й у трохъ городочкахъ, да на трохъ грядочкахъ
А й уродится да трой-зіллечко:
Що перве зілле то-жъ василечки,
А друге зілле то-жъ барвіночекъ,
А третє зілле то-жъ любистокъ;
Що любистокъ за для любощей,
А барвіночокъ за для дівочокъ,
А василечки за для ^{на}хощей.
И до церкви йдуть и васильки несутъ,
И васильки несутъ и мене спомянуть,
И мене спомянуть и тебе прокленуть.

(M. Борисполь, Переяславск. уез.).

B.

Порохъ, порохъ по дорозі!
Що за гомінъ по діброві?
Купала на Івана.

Ой братъ сестру вбиватъ хоче.
Сестра въ. брата прохалася:
— «Мій братчику, голубчику!
Не вбивай мене у лісочку,
Убий мене въ чистімъ полі.
Ой якъ убъешъ, поховай менс,
Обсади мене трёма зіллями:
Першимъ зіллемъ — гвоздичками,
Другимъ зіллемъ — васильками,
Третімъ зіллемъ — стрілочками.
Дівочки идуть — гвоздички рвуть
И мене спомянуть;
Молодички идуть — василечки рвуть
И мене спомянуть;
Парубочки идуть — стрілочки рвуть
И мене спомянуть.

(Женота Паули, стр. 30, и Бытъ Рус. Нар. Терсц. ч. V, стр. 86).

29.

d

A.

- 1) Ой вербо, вербо, вербица!
- 2) Часъ тобі, вербица, розвитъся,
- 3) Ой ще ні часъ, ні пора.
- 4) Часъ тобі, Іванку, женитъся.
- 5) Ой ще ні часъ, ні пора,
- 6) Ище жъ моя дівчина молода.
- 7) Та нехай до літа, до Йвана;
- 8) Що бъ моя дівчина погуляла,
- 9) Та нехай до літа, до Петра,
- 10) Що бъ моя дівчина підросла.

(Бытъ Рус. Нар. Терещенко часть V, стр. 85).

B.

- 1 Б = 2 А... дубочку розвитись, 2 Б = 4 А... Евхимку, женитись, 3 Б = 5 А.
4 Б = 6 А Ще жъ... Марійка...
5) Зажди, моя ненько, до весни,
6) Дай моїй Марійці підрости.

(Талляка, Уманок. уть.).

30.

A.

- 1) Наши подоляне церковъ збудовали,
- 2) Не такъ збудовали, якъ намалёвали;
- 3) Тай намалёвали три місяци яснихъ:
- 4) Ой первый місяць — молодий Иванко,
- 5) А другий місяць — молодий Василько,
- 6) А третій місяць — молодий Михайло.
- 7) Наши подоляне церковъ збудовали,
- 8) Не такъ збудовали, якъ намалёвали:
- 9) Та намалёвали три зірочки яснихъ,
- 10) Три дівочки краснихъ:
- 11) Ой перва зірочка — млада Марычка,
- 12) А друга зірочка — млада Ганночка,
- 13) А третя зірочка — млада Варочки.

(Вида Рус. Нар. Терещенко, часть V, стр. 84).

B.

- 1) А въ нашої церковці три короговці,
- 2 Б = 9 А А въ тихъ короговцяхъ..., 3 Б = 10 А.
- 4) Одна зірка ясна — Катерина красна,
- 5 Б = 12 А... зірка ясна — то Храсина красна, 6 Б = 13 А... зірка ясна — то жъ — то Хима красна.
- 7) А въ нашої церковці три короговці,
- 8 Б = 3 А А въ тихъ короговцяхъ..., 9 Б = 4 А Одинъ... ясний — то Степанъ красний, 10 Б = 5 А... ясний — то Гриць красний. 11 Б = 6 А... ясний то Рігоръ красний.

(Краснopolка, Гайсинск. у.).

B.

- 1) Ой везли ми деревце
 - 2) Черезъ наше сельце,
 - 3) А зъ того деревця
 - 4) Рублена церковца.
- 5 Г = 1 Б... тій..., 6 Г = 8 Б,

- 7) Три парубки краснихъ.
8) Ой везли ми деревце,
9) А зъ того деревца
10) Рублена церковця,

11 Г = 1 Б... тій..., 12 Г = 2 Б. 13 Г = 10 А. 14 Г = 4 Б Перша... Олава...
15 Г = 5 Б... Килина..., 16 Г = 6 Б... Храсна...
(Перема, Балтск. у.).

31.

Andante.

И - ва - не,
Ива - шень - ку, *) да че - резъ се - ло

да шть ве - зе - нб, И - ва - не, Ива - шень - ку.

А на тій печі
Три деркачі:
Первий деркачко —
Павло Ткачко,
А другий деркачко —
Василенко Ткачко,
А третій деркачко —
То Івашко Ткачко.
Да черезъ село
Шічъ везено,
А на тій печі
Да три зірочки:
Первая зірка —
То Софійка дівка,
А другая зірка —
То Онілка дівка,
А третя зірка —

*) Первый стихъ повторяется послѣ каждого двухъ строкъ.

То жъ Марушка дівка.

Що Павлусь каже:

— «Я Софійку люблю,
Я Софійку, люблю,
И за себе возьму;
И за себе возьму,
Черевички куплю».

Василенко каже:

— «Я Онилку люблю,
Я Онилку люблю,
И за себе возьму;
И за себе возьму,
Черевички куплю».

Що Ивашко каже:

— «Я Марушку люблю,
Я Марушку люблю,
И за себе возьму;
И за себе возьму,
Черевички куплю».

(Борисполь, Переяславск. у.).

32.

A.

- 1) А въ борку на клинку,
- 2) Чий же то лёнъ не полотий?
- 3) Купала на Ивана...
- 4) То Марисі лёнъ не полотий.
- 5) Чому жъ вона не виолола?
Купала на Ивана!
- 6) То за сімъ, то за тимъ,
- 7). То за сномъ товстимъ.
Купала на Ивана!
- 8) А въ борку, на клинку,
- 9) Чия жъ то сінохать не кошеная?
Купала на Ивана!
- 10) То Василя сінохать не кошенал.
- 11) Чому жъ вінь ії не косивъ?
Купала на Ивана!
- 12) То за сімъ, то за тимъ,
- 13) То за сномъ товстимъ.
Купала на Ивана!

(Женота Паули, стр. 30—31).

B.

1 Б = 1 А А въ лёнку...

.2) Иване, Иващенъку!

3 Б = 2 А Чомъ... да не виполотий? 4 Б = 5 А Молода Марьечко, чомъ...
5 Б = 5 А Ой чомъ ти ёго да...? 6 Б = 6 А, 7 Б = 7 А.

8) Да за жениханнемъ,

9) Да за погуляннемъ.

(Борисполь, Переяславск. уез.).

B.

Andante.

И не виполотий,

И не выбратий.

Молода Марьечко,

Чомъ не виполола?

Ой за чимъ ти его

Да не виполола?

До за сімъ, до за тимъ,

Да за сномъ товстимъ,

Да за жениханнемъ,

Да за погуляннемъ;

Чи дошикъ накрапавъ,

Чи Василько не дававъ;

Чи дошикъ близкавъ,

Чи Василько близько.

(М. Борисполь, Переяславск. уез.).

33.

A.

1) Ой лісомъ дубиною

2) Косила сіно сокирою,

- 3) Коцюбою громадила —
- 4) Хіма Івана принадила, —
- 5) Ще буду громадити,
- 6) Щобъ крашого принадити.

(Краснopolка, Гайсинск. упъ.).

В.

3 Б = 3 А Топорищемъ..., 4 Б = 4 А Собі Трохима...

- 5) Дала ёму принадочку,
- 6) Эъ черного шовку китаёчку.

(Талянка, Уманск. упъ.).

34.

Купала наша, купала,
Заграло сонечко на Івана.
Де сходить сонце, сходить, тамъ грас;
Тамъ мій миленький кониченъка сідлає;
Сідлає кониченъка при свічі,
А виходить на улицю у ночі.
Виїхавъ на улицю, посвістивъ,
Вже жъ вінъ свій миленької не заставъ.
Чогось моя миленькая стала пишина,
Що до мене на улицю не вийшла.
Изъ вечора русу косу чесала,
А о - півночи черевички озувала,
А къ світові на улицю виходжала.

(Волинь, Стецкою, Т. I, стр. 106).

35.

Вітеръ петрушку подвіває,
Стратій Катерину підмовляє.
Будете, люде, дивитися,
Якъ я буду женитися.

(Краснopolка, Гайсинск. упъ.).

36.

Ой чомъ ти, дубе, не розвився?
Чомъ ти, Петре, не женився?
Не женився, бо не пора:
Моя Наталка ще молода.

(Дашків, Латинск. уез.).

37.

A.

- 1) Пасеться коникъ підъ гречкою —
- 2) Стоіть Хведіръ зъ уздечкою.
- 3) — «Постій, конікъ, загнудаю,
- 4) Та поїдемъ до Дунаю;
- 5) До Дунаю води пить,
- 6) Завадовську дівку любити».
- 7) Въ Саражинці дощі йдуть,
- 8) А въ Перейму річки течуть.
- 9) Текли річки, побреніли
- 10) До Завадовської ажъ у сіни.
- 11) Тамъ хлопці збиралися,
- 12) На горілочку складалися;
- 13) А Хведіръ найбільше давъ,
- 14) Бо въ Завадовської дочку взяль.

(Перейми, Балтською уез.).

B.

- 1) Підъ вербою виметено,
- 2 Б = 7 А Въ Легедзіні... 3 Б = 8 А.. наше село... біжать.
- 4) Бігли жъ вони ажъ бриніли,
- 5 Б = 10 А Да въ Храсинкі... 9 Б = 11 А... парубки... 7 Б = 12 А... медъ-горілку..., 8 Б = 13 А А той Евхимко...,
- 9) Бо вінъ Храсинку сподобавъ.

(Талєнка, Уманск. уез.).

B.

- 1) Въ Ковачиці дощикъ иде,
2) Въ Краснопілку річка біжить,

3 В = 10 А До Иванка просто въ... 4 В = 6 Б... скожалися, 5 В = 7 Б.
6 В = 13 А Пелинь..., 7 В = 14 А Павольку до себе..

(Краснopolka, Гайсинск. у.).

38.

На купалі огонь горить
Нашимъ хлоцямъ живунт болить;
Наші хлоці- жабокольці,
Скололи жабу на колодці.
Іхавъ Яковко по надъ гречкою,
Держить коника уздечкою,
Онъ іде на конику,
А дівчину везе.

(Мал. Лит. Сборн. Мордошева, стр. 359).

39.

Ой въ ліску на бурку
Почишила колесо на шнурку;
Тамъ Яхремъ гайдався,
За свою Химу змагався:
Гайдайте мене ди височенько
Щобъ до мей тещеньки близенько.

(Краснopolka, Гайсинск. у.).

40.

Andante. ♩

И - за - не, И - за - шень - ку, Та не грай ко - немъ

Да по надъ мо - ремъ, И - за - не, Иза - шень - ку.

Да Дунай - море
Да й урічливе.
Урочу я тебе
И коня твого,
Коня вороного,
Тебе молодого.
Збрую твою
Да козацькую,
Красоту твою
Молодецькую.
Збрую твою
На возахъ везуть,
Красоту твою
На рукахъ несутъ.
Въ збрую твою
Убираються,
Украшаються.
Да за горою
Да за камъяною
Стоять коні
Да готови.
Посідлані,
И поуздані,
Тілько сісти
Да й поіхати
Да за гіроньку
По удівоньку;
Да удівоньку
Да легко брати,
Да легко брати,
А важко жити.
За горою
Да за камъяною
Стоять коні
Да готовні—
И посідлані,
И поуздані
Тілько сісти
Да поіхати
Да зграницю
Да по дівицю.
Що дівицю
Да важко брати,
Важко брати,
А легко жити.

(Борисполь, Переяславск. у.).

41.

Тонкий, невисокий дубокъ, —
А то и славний той Семенко парубоекъ.
Тонка невисока ліщина,
Тамъ то славна Марійка дівчина.
Колибъ мені ту ліщину зрубать,
Коли бъ мені ту Марійку узять;
Якъ исхочу, то ліщину изломлю,
Якъ исхочу, то Марійку я возьму.

(Таллянка, Уманск. уез.).

42.

Ти, Храсинко, тайся, не тайся,
Таки тебе той Михалко взвяся:
Коло тебе не наседится,
Вінь на тебе не надивиця.

(Таллянка, Уманск. уез.).

29-го іюня; Петровка оканчивается къ этому дню пекутъ лепешки изъ сыра съ мукой и яйцами и этимъ разговляются. Эти лепешки называются „мандрики“. „Зузули“ крадутъ ихъ, жадно ёдятъ и, подавившись ими, перестаютъ пѣть.

Женщины въ этотъ день празднують „брікси“.

Слѣдующій за тѣмъ день т. е. 30 іюня, называется Полу-Петро.

Въ этотъ день не работаютъ и священники собираютъ толову для косовицы.

I Ю Л Ъ.

19-го іюля. Св. Мокрини. Если въ этотъ день будетъ дождь, вся осень будетъ дождлива и не будетъ ореховъ — всѣ повылокаютъ.

20-го іюля. Св. Ильи. Думаютъ, что Илья владѣеть грозою и громомъ, такъ какъ около этого дня или же въ этотъ самый день бываетъ гроза.

бывает гроза. Даже есть и пословица: „Илья, наработать гниль“. Полягают, что слово Илья произошло от слова лить. Въ этот день капусту накрывают горшкомъ, чтобы была ёла.

До Ильи облака ходятъ за вѣтромъ, а послѣ Ильи противъ вѣтра.

Когда громъ гремитъ, это Илья по небесному мосту въ колесницаѣѣздить. Когда громъ зажжетъ избу, ее должно тушить не водой, а молокомъ или „сироваткою“. Рон пчель, вылетѣвшіе послѣ Ильи, ненадежны, даже пчеловоды гонять прочь и чужой рой, къ нимъ залетѣвшій. Послѣ Ильи комары перестаютъ кусать.

Въ юлѣ бываютъ сильные грозы; грозы ночи юля и августа называются „горобинами“ потому, что громъ и молния не даютъ заснуть и воробыши. Послѣ Ильи купаться нельзя, такъ какъ съ этого дня дьяволы начинаютъ жить въ водѣ.

22-го Іюля. Маріи Магдалины. Народъ празднуетъ этотъ день, потому что, по его мнѣнію, въ распоряженіи Маріи Магдалины находится холера; за непразднованіе этого дня Марія Магдалина насыщаетъ на людей холеру¹⁴⁸⁾.

Когда приходитъ время жатвы, крестьяне спрашиваютъ другъ друга, комъ то будемъ зажинати? Зажинаютъ всѣ разомъ, но не въ понедѣльникъ, считающійся несчастнымъ днемъ. Преимущественно зажинаютъ въ среду и пятницу. День зажинокъ проводится какъ праздникъ; хозяйка приготовляетъ на обѣдъ вареники съ творогомъ. Послѣ обѣда вся семья отправляется въ поле, гдѣ хозяинъ первый начинаетъ жать съ словами: „Господи благослови“. Вечеромъ, передъ возвращеніемъ домой, одинъ изъ жнецовъ сжигаетъ немного ржи и кладетъ ее на землю крестообразно. Вечеромъ бываетъ угощеніе жницамъ.

27-го Іюля. „Паликона“•или Палія, св. Пантелеймона. Если кто въ этотъ день жнеть или возить копны на гумно, то за такое неуваженіе къ празднику сгорать у него копны, а иногда и дворъ: ихъ сожгутъ „Паликомъ“. Въ этотъ день также постятся и молятся, чтобы охранить копны хлѣба, находящіяся еще на полѣ, отъ ударовъ грома. Въ день Паликона преимущественно идутъ на толоку къ священнику, во - первыхъ, потому что священники въ этотъ день молятся за жнецовъ, и во - вторыхъ, обѣ этомъ днѣ ходятъ между престолюдинами сувѣрьныя преданія. Говорить, напримѣръ, что какой-то помѣщикъ, поссорившись съ священникомъ

¹⁴⁹ Ушицкай.

въ день Пантелеимона приказалъ, собрать всѣхъ своихъ подданныхъ на свое поле и ни одного изъ нихъ не пустить къ священнику на толоку. За это помѣщикъ наказанъ былъ тѣмъ, что въ тотъ день у него сожгло молнией, несмотря на ясный день, весь хлѣбъ. Между тѣмъ хлѣбъ священника, находившійся по сосѣдству, остался цѣль. Съ тѣхъ поръ народъ въ день великомученика Пантелеимона ходить на толоку къ священнику.

А В Г У С Т Ъ.

1-го августи. Маковія. Въ день св. мучениковъ Маккавеевъ (происхожденіе честныхъ древъ) освящаютъ зелень и воду, причемъ водосвятіе сопровождается такими же обрядами, какъ и въ день Преполовенія. Въ этотъ же день преимущественно освящаютъ макъ „видюху“ (дикій макъ) и употребляютъ его какъ средство противъ вѣдьмъ; по народному вѣрованію, стоять только макомъ этимъ обсыпать домъ — и все дѣйствія и хитрости вѣдьмъ останутся недѣйствительными¹²⁹⁾). Изъ маку пекутъ „шульки“, коржи изъ пшеничнаго тѣста, облиты густою медовою „ситою“ (медъ, разведенныи въ теплой водѣ), съ примѣсью растертаго мака¹³⁰⁾.

6-го августи. „Спаса“ (Преображеніе Господне). Въ этотъ день освящаютъ въ церкви яблоки, груши и проч. и также вновь подрѣзанные соты „сцѣники“.

До этого дня ни мужчины, ни женщины (преимущественно послѣднія) не ёдятъ яблокъ. Послѣ освященія раздаютъ фрукты всѣмъ, въ особенности нищимъ, въ томъ убѣжденіи, что за это „Матерь Божая“ ихъ умершимъ дѣтямъ раздастъ въ этотъ день по яблоку, чего не удостоиваются умершія дѣти тѣхъ, которые до дня Спаса ёдятъ яблоки и груши и не раздаютъ ихъ въ этотъ день дѣтямъ;¹³¹⁾ дѣвушки не идутъ въ церковь, опасаясь, чтобы имъ не поднесли яблока, такъ какъ это они называютъ „соромъ“¹³²⁾.

¹²⁹⁾ Соловьевка, Радом.

¹³⁰⁾ Обыч. и Пов. Мал. Маркевича.

¹³¹⁾ Данильченко.

¹³²⁾ С. Гнѣдано, Остерского.

Около этого времени оканчиваются обыкновенно жать рожь. Въ день окончания жатвы бываетъ сельскій праздникъ — „обжинки“. Когда дожинаютъ рожь, женцы поютъ: „Жаловалася стодола“ и „Кружали женчики, кружали“. Когда дожинаютъ пшеницу: „Господиня калину ламала“. Дожавши до конца, женцы оставляютъ несжатыми нѣсколько стеблей ржи, связываютъ изъ нихъ „Спасову бороду“, обращенную колосьями внизъ, выминаютъ изъ этихъ колосьевъ зерно и сблютъ между корнями оставленныхъ стеблей, приговаривая: „роди, Боже, на всякого долю — и бѣдного, и багатого“. При этомъ заставляютъ парубковъ пролѣзть между стеблями бороды, давая имъ при этомъ довольно чувствительные пинки. — Также оставляютъ и „женю“ — для мышей, чтобы въ гумнѣ не ъли хлѣба¹³³⁾. Слова: „роди, Боже, на всякого долю — и бѣдного, и багатого“ объясняются слѣдующей легендой. Когда Христосъ не ходилъ еще по землѣ, колосья ржи и пшеницы были во всю длину соломы. Однажды Господь, съ апостолами Петромъ и Павломъ, пришелъ, въ видѣ иищаго, къ одному хозяину. — Вместо хлѣба, хозяйка взяла сырого теста и бросила въ глаза Господу. Господь разсердился и сказалъ, что больше никогда не будетъ родиться хлѣбъ. Но собаки начали вѣтъ, Господь сжалился и оставилъ на ихъ долю колосокъ. По этому крестьяне говорятъ: „ми собачу долю име, а колись колосья йшовъ ажъ до землї¹³⁴⁾.

Покоячивъ съ „бородою“, женцы бросаютъ назадъ черезъ голову серги; если чей сергъ воткнется въ землю, то этотъ женецъ и на другой годъ будетъ жать у того же хозяина. Послѣ этого начинаютъ плести вѣнокъ, причемъ припѣваютъ: „Котиться житечко въ споночекъ“. Одна изъ дѣвушекъ, по общему выбору, надѣваетъ вѣнокъ на голову и въ сопровожденіи женцовъ идетъ къ дому хозяина.

При обжинкахъ поютъ:

1.

А въ недлоньку, рано-пораненьку,
Збирає женці коваленко;
Збирає женці а все прибірні —

¹³³⁾ Чернелевка, Старокостан. уѣз.

¹³⁴⁾ С. Мельница, Ковельского уѣз.

Дівки, парубки а все молодій.
Та повівъ же іхъ на долину,
На пшениченьку на озіму:
— «Ой жніте, женці, розжинайтесь,
А назадъ себе не оглядайтесь!
Аже зъ - за гори орда иде,
За собою коваля веде.
Ёму руки позавязовані,
Ёму очи позаглажовані.
«Отто жъ будешъ, ковалю, знати,
Якъ неділоньку шановати!»
«Ой дай, Боже, такую годину,
Щобъ забачити світъ хочъ на часину,
То буду вже знати,
Якъ неділоньку шанувати!»

(Нар. Юж. Рус. Пис. Мстиславск. стр. 324).

2.

A.

- 1) Ой чия жъ то борода
- 2) Срібломъ - златомъ обвита?
- 3) Ой чуй, пані, чуй,
- 4) Вечерать готуй! *)
- 5) Срібломъ - златомъ обвита,
- 6) Краснимъ шовкомъ обшита?
- 7) Нашої пані борода
- 8) Срібломъ - златомъ обвита;
- 9) Срібломъ - златомъ обвита,
- 10) Краснимъ шовкомъ обшита.
- 11) А чужої пані борода
- 12) Мочалкою обвита.

(С. Лементаревка, Сосницкано у.).

B.

- 1) Сидить воронъ на коні,
- 2) Дивується бороді:
- 3) «Дивно мені

*) Пропівъ повторяється посль кожнохъ двухъ стиховъ.

- 4) Зъ сеі бороди!...
 - 5) Ой чие жъ то жито въ полі
 - 6) Зашуміло, стоя?
 - 7) Иванове жито въ полі
 - 8) Зашуміло, стоя!
 - 9) Дивно мені
 - 10) Зъ сеі бороди!..
 - 11) Якимове поле
 - 12) Зазвеніло, стоя.
- 13 Б = 1 А, 14 Б = 2 А Соломою...,
15) Водицею облита?
- 16 Б = 7 А Иванова..., 17 Б = 12 А Соломою...,
18) И водицею облита.
- 19 Б = 11 А Якимова....

(С. Юриновка, Новгородсьверскаго у.).

Б.

1 В = 1 Б, 2 В = 2 Б, 3 В = 3 Б ·Он..., 4 В = 4 Б Отсей... 5 В = 5 Б...
то поле, 6 В = 6 Б,

7) Якимове поле,

8 В = 8 Б Зазвеніло... 9 В = 1 А, 10 В = 14 Б, 11 В = 16 Б, 12 В = 17 Б,
13 В = 15 Б, 14 В = 19 Б, 15 В = 2 А Шовкомъ... 16 В = 18 Б Медомъ
виномъ...,

(С. Юриновка, Новгородсьверскаго у.).

Г.

- 1) Ходе Илья по межі,
- 2 Г = 2 Б, 3 Г = 3 Б, 4 Г = 4 Б, 5 Г = 1 А.
- 6) Да золотомъ улита
- 7 Г = 6 А Чорнимъ... обвита? 8 Г = 7 А Ой Тихонова...,
- 9) Да золотомъ облита,
- 10 Г = 6 А Чорнимъ... обвита.

(С. Юриновка, Новгородсьверск. уез.).

Д.

- 1) Жито пожали,
- 2) Копи поклали.

3 Д = 1 Б... ведмідь..., 4 Д = 2 Б, 5 Д = 3 Б, 6 Д = 4 Б Да сій... 7 Д =
1 А, 8 Д = 2 А... улита. 9 Д = 6 А Чорнимъ... увита.

(С. Лементаровка, Сосницк. укз.).

E.

1 Е = 1 А, 2 Е = 7 Г... облита? 3 Е = 16 Б, 4 Е = 7 Г... облита. 5 Е =
1 Б... півень..., 6 Е = 2 Б. 7 Е = 3 В, 8 Е = 6 Д Об...!

- 9) Ой чий-же то челядинъ
- 10) Обжиночки нарядивъ?
- 11) Ой Иванівъ челядинъ
- 12) Обжиночки нарядивъ.
- 13) Ой нашъ, пане, нашъ,
- 14) Обжиночки въ нась.

15 Е = 1 Б... півень на маковці

- 16) Та маковку пъє;
- 17) Сидить нашъ панъ на покуті,
- 18) Горілочку пъє.
- 19) А ми будемъ дивитися,
- 20) Коло ёго живитися.
- 21) Ой дай, пане, дай,
- 22) Горілочки намъ!
- 23) Зъ великої праці
- 24) Горілки по чарці;
- 25) Зъ великої муки
- 26) По дві чарки въ руки.

(Нар. Юж. Рус. Пис. Мельник. стр. 325—326).

3.

A.

- 1) Отсе тобі, борода,
- 2) Хлібъ, сіль и вода.
- 3) Ой чи жъ то женці
- 4) Да все шолудивці?
- 5) Іванови женці
- 6) Да все шолудивці:
- 7) Жита не пожали,
- 8) Серпи поломали.
- 9) Якимови женці

- 10) Да все чернобривці:
- 11) Жито пожали,
- 12) Серпівъ не ламали,
- 13) Таки свому пану
- 14) Слави доказали.

(С. Юриновка, Новгородськ. уез.).

B.

$3\text{ Б} = 5\text{ А}, 4\text{ Б} = 6\text{ А}, 5\text{ Б} = 11\text{ А}, 6\text{ Б} = 12\text{ А}, 7\text{ Б} = 3\text{ А}, 8\text{ Б} = 14\text{ А}.$

(С. Юриновка, Новгородськ. уез.).

4.

Ми-то, женчики, ми-то,
Пожали всейке жито,
А другій лениви —
Стойть жито на ниві.

(Вел. Глушица, Ковельск. у.).

5.

Журилася стодоля,
Що не повна сторона.
Не журися, стодоле,
Буде повна сторона!
Якъ ми жито дожнемо,
Сторони докладемо.
Судивъ намъ Буйгъ дожати,
Суди, Боже, я пожити
Миромъ, въ покою,
Въ добромъ здоровъю.

(Вел. Глушица, Ковельск. у.).

6.

Уже сонце котиться —
Намъ до дому хочеться;

А мы не идемо,
Приказу ждемо
Одъ пана своего,
Одъ молодого.

(Борисполь, Переяславск. у.)

7.

Нуте, нуте, до межі,
Варенички у діжі.

Ой нуте, робіть,
Себе не баріть!

Нуте, нуте, по п'ять, —
Варенички киплять!

Ой, нуте, робіть,
Себе не баріть!

Не будете пильновать,
Туть будете почувать.

(Нар. Юж. Рус. Песни. Минск., стр. 327).

8.

Нашъ панойко-виноградъ
Сиять жито черезъ ладъ,
Головойку торбувацъ,
Поки съ поля позбравъ;
А мы свою клонили,
Поки жито пожали.

(Вел. Глушица, Ковельск. у.).

Нашій господаръ хорішъ —
Не продамо вінка за грішъ.
За білиі гропі,
Бо ми женці хороши.

(Вел. Глушица, Ковельск. у.)

9.

Котився віночокъ по полю —
Просився хозяєна въ стодолю:
— «Пускай, хозяинъ, въ стодолю,
Вже я набувся на полю;
Вже я на полю набувся,
Буйного вітру начувся,
Ранній роси наплився.
Я не довго полежу,
Заразъ на поле побіжу».

(Вс. Глуша, Ковельск. уез.)

10.

Колибъ, Господи, повечоріло, —
На моему серденьку повеселіло.
Не заходить, сонце, не заходить,
Не великий переходъ.
Сонце за берізку,
А ми на доріжку;
Сонце за ялинку,
А ми черезъ нивку.

(С. Лементаровка, Сосницькао у.).

11.

Ой котився нашъ віночокъ по полю,
Ой просився челядоньки до двору:
— «Возьми мене, челядонька, зъ собою,
Ой нехъ же сторононьки доповни;
Ой нехъ же я сторононьки домошу,
Ой нехъ же я въ свого пана погощу».

(Полоски, Бильськ. уез.).

12.

Зашуміла дуброва,
Залищіла дорога,
Хозянови женці идутъ,
Золотий віночокъ несуть.

(Великая Глуша, Ковельск. уез.).

13.

Наше село веселое —
Ми віночка несемо,
Не зъ золота — зъ яриці,
Зъ назімої пшеници;
Не зъ золота, но зъ жита,—
Намъ горілка налита;
Намъ горілка не мила,
Насъ нива втомила;
Не такъ нива, якъ гони,
Що широкі загони.

(*Великая Глушица, Ковельск. уезд.*).

14.

Коломъ, вінонъку, коломъ
По надъ пановимъ полемъ.
Добриі женці були
Дівчата й молодиці.

(*Чернелевка, Староконстантин. уезд.*).

15.

Вінчику пелехатий,
Нашъ панъ багатий
На корови, на вівці,
На таліярі — червінці.

(*Дашковцы, Литинск. уезд.*).

16.

A.

- 1) Чинай, пані, ворота, —
- 2) Иде твоя робота;
- 3) Чинай, не бари —

- 4) Женці молоди *).
- 5) Чинай, пані, сіни,
- 6) Щобъ женці посли.
- 7) Чинай, пані, хату —
- 8) Давай женцямъ плату.
- 9) Чинай, пані, комору —
- 10) Давай женцямъ червону.
- 11) Чинай, пані, клуню —
- 12) Давай женцямъ другу.

(Брытани, Борзенск. уез.).

В.

- 1) Наша пані пишина
- 2) На ворота вийшла;
- 3) И ноги помила,
- 4) И сама чорнобрива.

5 Б = 1 А, 6 Б = 2 А, 7 Б = 5 А, 8 Б = 16 А. 9 Б = 7 А, 10 Б = 8 А.
(Борисполь, Переяславск. уез.).

В.

- 1 В = 1 Б... не..., 2 В = 2 Б За ворітчка...,
3) Ключами забрязчала,
4) Богуся помолилася,
5) Що въ полі обробилася.

(Дашковцы, Литинск. у.).

Г.

- 1 Г = 1 А Одчинайте..., 2 Г = 2 А.... ваша... 3 Г = 5 А Одчинайте..., 4 Г =
6 А. 5 Г = 7 А Одчинайте..., 6 Г = 8 А
7) Хочъ по три копійки,
8) По чарці горілки.

(С. Лементаровка, Сосницк. уез.).

Д.

- 1 Д = 1 В, 2 Д = 2 Б Проти жнчичків...

*) Прип'ять поєднані кожнихъ двухъ стиховъ.

- 3) Взулась въ черевички,
- 4) Винесла горілочки.

E.

1 E = 1 B, 2 E = 2 B, 3 E = 3 B... подзвонила, 4 E = 4 B.

(Чернелевка, Староконстантиновск. упз.).

17.

Наша пані охоча
Зібрала потолоча:
Житнєй пшеничнєс —
Ми въ пані величині.

(Дашковцы, Литинск. у.).

18.

Чи не димъ ся то курить?
То наша пані журить,
Якъ пива наварити,
Горілки накурити,
Женчиківъ попоїти.

(Дашковцы, Литинск. у.).

19.

Наша пані домуе,
Вечеряти готує.
Ой чуй, пані, чуй,
Вечерять готуй *).

Наша пані пишина
За ворота вишла;
Наша пані хупава
Разпустила рукова.

(С. Брытани, Борзенск. упз.).

*) Пріп'ять повторяється за кожними двуми стихами.

20.

Ой якъ женці на порогъ —
Наша пані за пирогъ:
«Лінилися жать,
Ложитесь спать!»
— Панойку, не лінились,
Потомились!
Ой якъ женці за ложки —
Наша пані въ ладошки:
«Лінилися жать,
Недамъ вечеряты!»
Наша пані висока
Зарізала гусака:
Сама не іла
И намъ не дала.

(С. Юрковка, Новгородсьверск. ун.).

21.

У нашого пана жінка хороша,
Винесла горілки, якъ рожа....
У нашого пана жінка молоденька,
А въ неї ручка біленька,
А въ ручечці чарочка золотенька,
А въ чарочці горілочка солоденька.

(Шандоревка, Каневск. у.).

22.

Розгорися, вечерняя зоря, предъ раннюю стоя;
Приберися, наша господинька, передъ нами-жніями,
Одінь ті куни, соболі, та білі горностоі.
— «Не гріють мене ті куни, соболі, ні білаі горностоі,
А тилько гріє мое здоров'є,
Мужикове (мужине) підвор'є.

(Нар. Юж. Рус. Пісні Метлинськаго, стр. 322).

23.

Ой чиє жъ то поле заспівало, стоя?
Заспівало, заспівало!...

Нашоі пані поле заспівало, стоя.
Ой чуй, пані, чуй,
Вечерять готовй!...
Ой чис жъ то поле задрімало, стоя?
Задрімало, задрімало!
Чужоі пані поле задрімало, стоя.
Ой чуй, пані, чуй,
Вечерять готовй!

(С. Маковъ, Глуховск. уѣз.).

24.

А.

- 1) А въ нась женці, якъ женці —
- 2) Дівчата да хлопці;
- 3) А въ Оврама — якъ старці:
- 4) Торбинки побрали,
- 5) Хліба добували.
- 6) Чужі пани дукачи
- 7) Держать людей до ночи;
- 8) Нашъ панъ — соловейко,
- 9) Пускає раненько.

(Чернелевка, Староконстантинов. у.).

Б.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А.

- 3) Сами молоденъкі,
- 4) Серпи золотенъкі,
- 5) Жали - пильновали,
- 6) Серпи поламали.

Б.

1 В = 1 А Ой чиі жъ то...?

- 2) Дівки да молодці?
- 3) Ой паночку нашъ,
- 4) Обжиночки въ нась!

5 В = 3 Б... молодці, 6 В = 4 Б... золотії.

(С. Врътани, Борзенская уѣз.).

Г.

- 1) На наші обжинки
- 2) Попспіли ожинки.

$3\Gamma = 4B, 4\Gamma = 4B.$

(Брыжаны, Борзенск. уез.).

Д.

$1\Delta = 1B, 2\Delta = 2B, 3\Delta = 3B, 4\Delta = 4B, 5\Delta = 5B, 6\Delta = 6B, 7\Delta = 5B, 8\Delta = 4B,$

(Нар. Юж. Рус. Песни Метлинская, стр. 323).

25.

А.

- 1) А нашъ панъ молоденький,
- 2) Підъ нимъ кінь вороненъкий.
- 3) Подъ гору кінь виграс,
- 4) Женчиківъ виглядає.
- 5) Десь вони забавляють,
- 6) Нивоньки дожинають.

(Чернелевка, Староконстантинов. у.).

Б.

$1B = 1A, 2B = 2A.$

- 3) Нивоньку обѣзжає,
- 4) Щастя-доленъку має,
- 5) Рано зъ поля збирас.

(Дашкович, Литинск. у.).

В.

$1B = 1A, 2B = 2A,$

- 3) Виїхавъ на нивоньку
- 4) Въ щасливу годиноньку;
- 5) Ставъ ся Богу молити,

- 6) Ставъ копоньки лічти.
- 7) «Слава тобі, Боже!
- 8) Мое житечко въ стоже».

(Женота Паули, стр. 49).

26.

Лапала, лапала,
Копи не налапала —
Дитина плакала;
До дому прийшла,
Дверей не найшла,
Верхъ одитинула,
Пудъ порогомъ заснула.

(Борисполь, Переяславск. у.).

27.

A.

- 1) Орішокъ зелененький, орішокъ зелененький,
- 2) Нашъ паночокъ молоденький,
- 3) На конику поїзжає,
- 4) До двору женчиківъ займає;
- 5) Загоняє женчиківъ до двору,
- 6) Галёвали ціле літо по полю,
- 7) Не давали соловейкамъ спокою.

(Мал. Лит. Сборн. Мордоносова, стр. 355).

B.

1 Б = 1 А. 2 Б = 2 А... господаръ..., 3 Б = 3 А,

- 4) Добру долю має,
- 5) Заарання позбірає.
- 6) Єдна копонька въ возі,
- 7) А друга въ стозі.
- 8) Шістьдесят въ стодолі,
- 9) Намъ горілки доволі.

(Вел. Глуши, Ковельск. уез.).

28.

- 1) Закотилося та сонечко
- 2) За виноградний садъ —
- 3) Цілується, милується,
- 4) Та хто кому радъ!
- 5) Ой Маруся изъ Иваномъ
- 6) Ціловалась, миловалась,
- 7) И рученьку дала:
- 8) «Оце тобі, Иvasеньку,
- 9) Рученька моя!
- 10) Ой якъ дождешъ до осені,—
- 11) Буду я твоя.»

(Желота Паули, стр. 55).

29.

Добра вівойка була:
Сто кіль жита зродила;
И ще ся похвалила —
Копу перечинила.
Запрягайте воли,
Поідемъ до діброви
Сосноньки витинити,
Копоньки підперати.

(Желота Паули, стр. 49).

30.

A.

- 1) Місяцю, місачейку!
- 2) Світи намъ дорожейку,
- 3) Жеби-сьмо не зблудили,
- 4) Вінойка не згубили;
- 5) Бо нашъ вінойко красний,
- 6) Якъ місачейко ясний,
- 7) Іще вижший відъ плота,
- 8) Ще дорожший відъ злата;
- 9) Іще вижший відъ гори,
- 10) Ще яснійший відъ зорі.

(Желота Паули, стр. 50).

B.

1 Б = 1 А... рогозоньку, 2 Б = 2 А... на..., 3 Б = 3 А Щобъ ми сп...
4 Б = 4 А.

(С. Дацкосим, Латинск. ун?.).

31.

Ой добра-нічъ, широке поле,
Жито ядряне!
Добра-нічъ, на здоровъя.
Жниці молодії, серпи золоті!
Приходьте завтра раненько,
Якъ сонейко зійде, росиця опаде;
Та приносьте по бокону хліба,
По білому сиру.
Вже сонейко зійшло, росиця опала,
А мої жнійки не бували.
Чи повтомилися, чи поморилися,
Чи на мене, нивку, забулися?
Ми не позморилися, не повтомлялися,
И на тебе, нивку, не забувалися,

(Нар. Юж. Рус. Пъсни Метлинскаю, стр. 322).

32.

Доломъ, женчикі, доломъ,
До панойка зъ поклономъ.
Не сами ми йдемо,
Ми вінойко несемо.
У нашого панойка
Золотая брамойка;
Треба ся поклонити,
Жеби сі відтворити.
Подвіра коби крилля
Не треба му Поділья.
Чи ви нась не видите,
Що до нась не вийдете!
Вийдіть, панойку, до нась,
Викупіть вінойко у нась;

Не зъ великимъ даромъ —
Ино зъ битимъ таляромъ.
И мосционейка пишина •
За воротонька вишла,
Ключиками подзвонила,
Богу ся помолила:
— «Слава жъ тобі, Боже!
Мое житейко въ стоже.

(Женота Паули, стр. 50—51).

33.

Ой не ідь, пане, въ поле,
Бо стерня въ ноги коле;
Бо ми жито вижали,
У копоньки поскладали,
Вже до дому йдемъ.

(Дашковцы, Литинск. у.).

34.

Нашъ панъ добрий, нашъ панъ добрий;
Пані не така, пані не така:
Нашъ панъ дас по гравенці,
Пані пъятака, пані пъятака!

(Брыткны, Борзенск. ульз.).

35.

А.

- 1) Ой чие жъ то поле
- 2) Зажовтіло, стоя?
- 3) Иванове поле
- 4) Зажовтіло, стоя.
- 5) Женці молодії,
- 6) Серпи золотні!
- 7) Ой чие жъ то поле
- 8) Задрімало; стоя?
- 9) Женці все старі,

- 10) Серпи все изломані!
- 11) А ми своєму пану
- 12) Изробили славу:
- 13) Житечко пожали,
- 14) Въ снопи пов'язали,
- 15) У коли склали.
- 16) А ми своєму пану
- 17) Изробили славу.
- 18) Ой, паноньку нашъ,
- 19) Обжиночківъ часъ!
- 20) Благослови жъ, Боже!
- 21) Обжиночківъ часъ.

(Вітъ Рус. Нар. Терещенко, частъ V, стр. 122—123).

36.

Немає пана въ - дома,
Поїхавъ до Вільвова
Чарочокъ куповати,
Женчиківъ частовати.
Чарочки золоті,
Женчики молоді.

(Шендеревка, Каневск. уез.).

37.

Чуй ся, паночку, въ силі (2)
Продай коники сиві,
И зъ курчатами квочку (2)
На горіочки бочку.

(Чернелевка, Староконстантиновск. у.).

38.

Ходить панойко по сіняхъ,
Держить рученьку въ кешені —
Ой сто златихъ виймус,

Свой челядці дарує:
— «Тобі, челядко, за тое, за тое,
За мое жито святое.

(Полоски, Балтск. уез.).

39.

А въ лісі ожинонъки, —
А въ пана обжинонъки:
И житні, и пшеничні —
Ми въ пана велишні.

(С. Дашківцы, Литинск. уез.).

40.

Не лякайся нась, пане,
Не багацько нась стане —
Тридцатро й троес,
На подвір'ячко двое.

(Дашківцы, Литинск. уез.).

41.

А въ нашого пана
Голова кудрава;
Якъ кудрями потрясе,
То й горілки привесе;
А въ чужого — лиса,
Якъ у того біса. —

(Борисполь, Переяславск. уез.).

42.

А въ нашого пана
Золотая брама,
Мяті одвірки —
Дай намъ, пане, горілки. —

(Дашківцы, Литинск. уез.).

43.

Уже сонце надъ дубами, —
Трясуть коні поводами.
Трясіть, не трясіть,
Да до дому везіть!
Ой вже сонечко надъ рікою, —
Трясе нашъ панъ калиткою.
Траси, не траси,
По гравні даси!

(С. Брытаки, Борзенск. уез.).

44.

Ой лугами, паночку, лугами,
Виносьте намъ мисочку зъ пирогами.
Одчинай, нашъ паночку, квартирку,
Подивися, нашъ паночку, на ниву.
Килько на ниві кіпочокъ,
Тилько на небі зірочокъ.

(С. Дудари, Каневск. уез.).

45.

Оте жъ тобі, нашъ паноньку, обжинокъ —
Та не жалуй сто талярівъ на віночъ.
Оте жъ тобі, нашъ паноньку, обжинки —
Та не жалуй челядонці горілки.

(Полоски, Більськ. уез.).

46.

А.

- 1) А ми жато дожали,
- 2) Щобъ ще за рокъ дождали.

- 3) Кілько на небі зірочокъ,
- 4) Тілько на полі кілочокъ.
- 5) Суди, Боже, звозити,
- 6) Въ велику скирту зложити,
- 7) И зъ панами добрими спожити.
- 8) Ой обжинки, нашъ паночку, обжинки —
- 9) Дай намъ меду й горілки;
- 10) Прочинай, паночку, ворота —
- 11) Несемъ тобі вінка изъ золота.

(Боликая Горбона; Новоградволинск у.).

В.

- 1) А въ нашого пана золотий поясъ —
- 2) Дожавъ жита въ добрий часъ,
- 3) Дожала его дзівечка
- 4) За ясного сонечка.

5 Б = 3 А, 6 Б = 4 А.

- 7) Зороньки світили,
- 8) Копоньки поле укрили.

(Позоски, Більськ. у.).

В.

1 В = 10 А Ой одчинай... браму, 2 В = 11 А Бо... віночокъ зъ перлами.
3 В = 10 А Ой одчинай, нашъ... новий двіръ, 4 В = 11 А Бо... віночка на
розвідъ. 5 В = 10 А Ой одчинай, нашъ..., 6 В = 11 А... віночка краще.

Г.

1 Г = 1 В... хозяїнъ, квартиру,

2) Глянь ва небо и на ниву

3 Г = 3 А... зорокъ, 4 Г = 4 А... ниві копокъ, 5 Г = 3 А... крупівъ
6 Г = 4 А... стогівъ.

(Великая Глуши, Ковельск. ун.).

47.

А.

- 1) Наша пані чорнобрива
- 2) Борщу, каші наварила,
- 3) Наварила намъ,
- 4) Хорошимъ жёнцамъ.
- 5) Чужа пані рудобрива
- 6) Борщу, каші наварила,
- 7) Поставила на припечку, —
- 8) Муха пролила.
- 9) Бодай тобі, мухо,
- 10) Розсілося брухо,
- 11) И намъ не дала.
- 12) Сама спожила!
- 13) Наша пані велика
- 14) Зарубала индика,
- 15) Зарубала намъ,
- 16) Хорошимъ женцамъ...

(С. Мановъ, Гмуховск. уез.).

Б.

1 Б = 13 А, 2 Б = 14 А Зарізала... 3 Б = 12 А, 4 Б = 11 А А... : 5 Б = 13 А... голубочка,

- 6) Вийшла проти насъ,
- 7) Да винесла три скрипочки,
- 8) А четвертий басъ.
- 9) Всімъ дівчаткамъ по скрипці,
- 10) А сироті басъ.
- 11) Всі дівчата въ скоки - въ боки,
- 12) А сирота въ плачъ:
- 13) «Чи я въ тебе, моя пані,
- 14) Діла не робила,
- 15) Що я въ тебе да скрипочки
- 16) Дай не заробила?»

(Борисполь, Переяславск. уез.).

48.

- 1) Закотилося да сонечко
- 2) За зелений буйръ —

- 3) Ми поїдемо вечеряти
- 4) У багатий двуиръ.
- 5) А въ багатому дворі
- 6) Хліба, солі на столі,
- 7) И хліба, и солі —
- 8) И всѣго доволі,
- 9) Вареники въ маслі,
- 10) Горілочка въ плящі.
- 11) Закотилося сонечко
- 12) Да за новай млинъ —
- 13) Цілуйтесь, милуйтесь,
- 14) Якъ хто кому милъ.
- 15) Закотилось да сонечко
- 16) Да за два млини —
- 17) Ми поїдемъ вечеряти,
- 18) Де два паробки.

(*М. Борисполь, Переяславск. у.).*

B.

- 1) Задзвонили въ Боришполі
- 2) У великий дзвунінь,

3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А. 5 Б = 5 А У..., 6 Б = 6 А Вареники..., 7 Б = 9 А,
Б 8 = 10 А.

(*Борисполь, Переяславск. у.).*

49.

A.

- 1) Уже сонце на лану —
- 2) Я до дому полену!
- 3) Поленула бъ я,
- 4) Неволя моя.
- 5) Чуй, пані, чуй,
- 6) Вечерять готовй!
- 7) Ой якъ готовенька,
- 8) Сиди веселенька;
- 9) А якъ не готова,
- 10) То не сиди дома!

(*Борисполь, Переяславск. у.).*

Б.

$1\text{ Б} = 1\text{ А}$ а вже..., $2\text{ Б} = 2\text{ А}$, $3\text{ Б} = 3\text{ А}$. $4\text{ Б} = 4\text{ А}$.

- 5) Приказу ждемо.
- 6) Одъ пана своего,
- 7) Одъ молодого,
- 8) Да хорошого;
- 9) Пока прииде панъ,
- 10) Да прикаже намъ.

(С. Ермтаны, Борзенск. ульз.).

В.

- 1) Наша пані тетера,
- 2) Чи готова вечера?

$3\text{ В} = 9\text{ А}$ Коли..., $4\text{ В} = 10\text{ А}$; $5\text{ В} = 7\text{ А}$ Коли..., $6\text{ В} = 8\text{ А}$.

- 7) Ой нашъ, пане, нашъ,
- 8) Обжиночки въ насть!

(Брьтани, Борзенск. ульз.).

Г.

$1\text{ Г} = 1\text{ А}$... дома, $2\text{ Г} = 2\text{ В}$ Готова...

- 3) Ой чуй, пані, чуй,
- 4) Вечерать готуй!

$5\text{ Г} = 7\text{ А}$, $6\text{ Г} = 8\text{ А}$;

- 7) Ніжки підобртай,
- 8) Дай насть дожидай!

$9\text{ Г} = 9\text{ А}$ Якъ же..., $10\text{ Г} = 10\text{ А}$ Даекъ...,

- 11) Одчиняй ворота,
- 12) Да біжи въ болота.

(С. Юриновка, Новоуральск. ульз.).

50.

Звеліла мені мати
Ячменю жати.

— «Жни, жни, моя доненько;
Жни, жни, моя серденъко!»

Ячміню не жала,
На межи лежала.

— «Лежи, лежи, моя доненько;
Лежи, лежи, мое серденько!»

Снопочокъ нажала,
Къ сердечку прижала.

— «Жми, жми, моя доненько;
Жми, жми, мое серденько!»

Ячмінне зерніачко
Укололо сердячко.

— «Терпи, моя доненько;
Терпи, терпи, мое серденько!»

«Ой я жъ терпіла,
Да вже замліла».

— «Млій, млій, моя доненько;
Млій, млій, мое серденько!»

«Щобъ серце злічити,
Треба козака любити».

— «Люби, люби, моя доненько;
Люби, люби, мое серденько!»

«Щобъ, моя мати,
Съ козакомъ мені гуляти».

— «Гуляй, гуляй, моя доненько;
Гуляй, гуляй, мое серденько!»

«Іще жъ, моя мати,
И волю ёму давати»...

(*Бытъ Рус. Нар. Терещенко, часть V, стр 127—128.*)

51.

Ой зазвеніли стодолі, стодолі;
Що не повні сторони, сторони.
Ой не звеніте, стодолі, стодолі,
Будуть повні сторони, сторони.
Скілько на небі зорочокъ,
Тілько на полю копочокъ;
Зоронька небо світили,
Коцоньки поле укрили.

(*Полоски, Бульськ. узъ.*).

53.

Ой літає соколонько по полю,
Заганяє челядоньку до дому:
«Ой до дому, челядонько, до дому,
Вигуляла все літчко по полю;
Вигуляла все літчко и жнива —
Не боліла головонька и спина.
Широкая нива втомила,
Що й вечера теперенька не мила.

(Д. Дудари, Каневск. у.).

53.

Ой літала сива кана по полю,
Заганяла дрібні пташки до бору:
— «Ой до бору, дрібні пташки, до бору,
Не роніте рабихъ пір'євъ по полю».
— Ой вже жъ ми рабеє пір'є поронили,
Летаючи по горонькахъ, по долинахъ.
Ой іздило пахолятко по полю,
Запрошало челядоньку до двору:
— «Ой до двору, челядонька, до двору,
Не запалуй білого личка на полю».
— «Ой вже жъ бо ми біле личко запалили,
Ой ходячи ранесенько та на жниво.

(Полоски, Бульск. у.).

54.

Сива пава літала,
Крилами двіръ мітала,
Сподівалася вінця
До свого гуменця.
Замітайте двори,
Застілайте столи,
Сподівайтесь вінця
До свого гуменця.

(Хютома Паули, стр. 51.).

Вийди, панойко, до нась,
Возьми віночка одъ нась;
Віночокъ на колочокъ —
Намъ медъ-вино на столочокъ;
Віночокъ на стодолі —
Намъ горілки доводі.

(*Великал Глуша, Ковельск. уез.*).

55.

Бігай, коню, по полю,
Збрай женці до дому.
— «Съ поля, жечики, съ поля,
До мого ойца двора;
У мого ойца двора,
Медъ-горілойка у стола.»

(*Великал Глуша, Ковельск. у.*).

56.

Стався, панойку, стався,
Женчиківъ не стидайся;
Якъ ми ся не встидали
Нивоньку дожинали.
Слава панойку, слава:
Вся челядонька п'яна;
Ино тая не пила,
Що зъ нами не робила,
Підъ межею лежала,
А житеїка не жала.
Де ми вінойку вили,
Мідъ, горілойку пили,
Ди-съмо го доплітали
Мідъ, вино розливали.

(*Женота Паули, стр. 52.*).

Возвратившись домой, поздравляютъ хозяина и хозяйку съ обжинками. Дѣвушка съ вѣнкомъ на головѣ выходитъ впередъ, кланяется хозяину и, отдавая ему вѣнокъ, говоритъ: „а дай, Боже, щобъ ми на другой рікъ дождали жито жати и вінка вамъ принести“. Хозяинъ беретъ вѣнокъ, даетъ дѣвушкѣ деньги и говорить ей: Дай, Боже, щобъ на тебе въ церкви вложили вінецъ“.

Затѣмъ начинается угощеніе женщинъ и нерѣдко играеть музыка до полуночи. Все описанное соблюдается, когда обжинки дѣлаются „толокою“, т. е. помочью. Толока обыкновенно бываетъ въ небольшіе праздники, „праздники святки“. Крестьяне идутъ на толоку „помогати хліба святого збрати“ бесплатно, за одно только угощеніе, сопровождаемое иногда музыкой. На толоку обыкновенно идеть молодежь съ охотой, а въ особенности тогда, когда съ нею соединяются обжинки.

До Спаса обжинаются почти всѣ хозяева и въ этотъ день приносятъ въ церковь ржаные вѣнки; священникъ освящаетъ ихъ вмѣстѣ съ плодами. Вѣнки эти тщательно сберегаются, и зернами изъ нихъ начинаютъ засѣвать озимыя поля.

15-го авгуستа, Перва Пречиста, Успеніе Присвятої Богородицї. Въ празднованіи этого дня нѣть никакихъ особенностей¹³⁵⁾. Есть пѣсни, относящіяся къ этому празднику.

Радуйтесь, янголівъ лики,
Ідетъ до раю Матіръ Владики.
Гаврійль тобі вість принесе:
Зоветь тебе Синъ на небесе.
Теперь прийди відъ Лівана,
Божія Матіръ, пречистая Панна.
Янголи усі изъ слізами,
Восхіщени усі облаками.
У Гевсіманське село пристали,
Объ цариці тамъ ридали:
— «Ідешъ відъ насъ, о царице!...
Іди, іди, голубице!»
Якъ тіло на плечи узяли,
Янголи ії тамъ пісъню заспівали:
«Возьміть врата, князі, ваша

¹³⁵⁾ Чернелевка, Староконстан. у.

Ідеть до васъ утіха наша,
Давно відъ васъ бажасмая Божая Мати,
Пресвітлая Панна!»
Пречистую Панну во триумвахъ въ небо проводивши,
Биля Тройчеського трону посадивши,
Вінчали короною у престола Тройчеськаго,—
Наветь изъ очей сонце стало! —
И у підняжъжа ій місяць дано.
Авгельськи сили гарно воськівали:
«Величимъ тя, царице славна, воєводо избранна,
Синомъ Божимъ посажденна,
Небесною царицею утверждена,
Во вікъ царствувати,
За нась Христа ублагати.
Ублагай о нась, Мати благая,
Триблагого Бога родшая;
У твоімъ днесъ успенії
Да пребудемъ у спасенії,
Предstatельствомъ твоімъ у того
Сина твого наймилішого.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулеша, Харьковъ).

29-го авгуستа. День юсъкновенія главы Іоанна Крестителя, называется въ народѣ „Головосікою“. Въ этотъ день строго постятся; весь день ничего не варятъ, не берутъ ножа въ руки, считая большими преступлениемъ рѣзать что нибудь, а особенно круглое, похожее на голову. Говорятъ, напримѣръ, если въ этотъ день рѣзать капусту, то изъ нее потечетъ непремѣнно кровь. Также и есть нельзя вещей, напоминающихъ собою голову, потому что отъ этого будутъ чиряки (вереды). Разсказываютъ, что одна женщина срубила головку капусты, но когда внесла ее въ хату, то увидѣла, вместо головки капусты, голову своего ребенка.

С Е Н Т Я Б Р Ъ.

1-го сентября. Въ день Симона Столпника ласточки прячутся въ колодезь.

Чортъ мѣряеть воробьевъ мѣрою: сколько взять себѣ, а сколько вы-

пустить. — Для этого воробы собираются къ нему, и потому-то ихъ въ этотъ день нельзя видѣть ¹⁸⁶⁾.

Начинаютъ копать картофель и буряки; снимаютъ съ баштановъ дыни и „кавуни“ (арбузы).

8-го сентябрь. Рождество Богородицы — друга Пречиста. Ухи сушатся на дорогахъ и потому опасно ходить.

Похвалімо, похвалімо Царя Христа,
Прибитого, прибитого до хреста! (2)
За нась, за нась страсти претерпівши (2)
И відъ вічнихъ мукъ, відъ вічнихъ мукъ визволивши. (2)
Похвалімо, похвалімо Матіръ ёго,
Да избудешъ, да избудешъ огню вічного! (2)
Матіръ ёго, Матіръ ёго пречистая —
Зірка у небі, зірка у небі пресвітлая! (2)
Скорая, скорая намъ помошнице,
У бідахъ и скорбахъ наша заступнице, (2)
Поручниця, поручниця за нась грішнихъ,
Визволить, визволить нась відъ мукъ вічнихъ! (2)
Алилуїа, восьпіваймо,
Матіръ цареву, Матіръ цареву днесъ величаймо. (2)

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша, Харьковъ).

14-го сентября, Воздвиженіе животворящаго креста Господня. Птицы начинаютъ улетать, а „гадюки“ ползутъ на зиму въ „вирай“, поэтому въ лѣсъ ходить нельзя, (въ противномъ случаѣ предстоитъ опасность быть ужаленнымъ змѣй). Но не всѣ змѣи уползаютъ; тѣ, которыхъ когонибудь укусили, въ наказаніе остаются мерзнуть въ холодные дни.

„Вирай“ — это дивная теплая сторона, гдѣ-то далеко у моря, доступная однѣмъ птицамъ и змѣямъ.

Первою улетаетъ туда и послѣднею возвращается оттуда зозуля, т. е. кукушка; это оттого, что зозуля ключница „вирая“.

26-го сентября, Ивана. Не ѣдять цибули и лукъ, опасаясь имѣть чиряки (чири).

¹⁸⁶⁾ Чернелевка, Староконстантиновск. у.

О К Т Я Б Р Ъ.

1-го октября, Покрова. Молятся, особенно девушки, желающие выйти замуж; молитвы ихъ всегда почти сопровождаются словами:

„Свата Покривочки, покрий мині головоньку, хочь ганчіркою (тряпкою), аби не зоставалась дівкою“. Со дня „Покрови“ начинается бабье лѣто, продолжающееся двѣ недѣли. Время это не сопровождается никакими обрядами. Утверждаютъ только, что въ теченіи бабыаго лѣта непремѣнно должно быть хотя нѣсколько теплыхъ дней.

Если на „Покрову“ вѣтеръ съ сѣвера, то будетъ зима очень холодная и съ метелями. Если съ юга, то теплая.

18-го октября, Евангелиста Луки. „На Луки—нема хліба, ні муки“.

Пословица основана на томъ, что во время неурожая крестьяне, заставивъ поля на будущій годъ, не имѣютъ хлѣба.

22-го октября, Казанской иконы Божей Матери.

26-го октября. Димитрія Мироточиваго. „До Дмитрія дівка хітра; а по Дмитрі, хоть комінь витри“. — До этого времени „хлощі“ сватаютъ „дівокъ“, что дѣлается уже рѣдко послѣ Дмитрія.

28-го октября. Параскевіи. Въ этотъ день не прядутъ. Въ концѣ октября собираютъ и шатаютъ капусту, и квасятъ бураки.

Въ понедѣльникъ не нужно перемѣнять рубашки: „нашастъ буде“.

Въ понедѣльникъ многіе не ѣдятъ скромнаго.

Въ пятницу нельзя золить бѣлья, а то на томъ свѣтѣ пятница будетъ гоняться.

Нѣкоторыя женщины даютъ обѣтъ не работать въ пятницу.

Въ субботу хорошо начинать какое-нибудь дѣло.

Н О Я Б Р Ъ.

8-го ноября. Если уже упалъ снѣгъ, то говорять: „Михайло приіхавъ на біому коні“.

21-го ноября. Введеніе во храмъ Пресвятыя Богородицы. Если корова бѣется ногами, то пекутъ хлѣбъ, вложивши въ него предварительно нѣсколько „стоногъ“, мокрицъ. Испекши, обходить три раза вокругъ коровы и даютъ ей по куску, говоря: „іжъ, корово, стоноги, да стій на всі чотирі ноги“.

Если отелится первый разъ корова, то хозяйка отрываетъ нижній ру-бецъ своей рубашки и обматываетъ вокругъ роговъ коровы.

Хрѣнь и морковь святятъ отъ „курячої сліпоти“.

Вечерницы въ дни Екатерины и Андрея 24 и 29 ноября имѣютъ особенную важность. Гаданья въ оба эти праздника имѣютъ близкое отно-шеніе другъ къ другу. Въ день Екатерины дѣвушки призываютъ долю, на Андрея доля показываетъ имъ свои дары. Призваніе доли заклю-чается въ томъ, что дѣвушки, собравшись въ какой нибудь домъ, варятъ кашу изъ пшена и мака и поочередно лазятъ на ворота, приговаривая: „Доле, ходи до насъ веcherяти“.

Дѣвушки ставятъ въ воду нѣсколько вишневыхъ прутьевъ; если они къ Рождеству разцвѣтутъ, то гадающая выйдетъ въ этомъ году замужъ. Еще на канунѣ Андрея, 28-го ноября, дѣвушки гадаютъ у себя дома. Гаданья эти заключаются въ слѣдующемъ.

Берутъ известное количество конопляного сѣмени, выходятъ въ полночь на дворъ, три раза обходить вокругъ хаты, сѣять и приговариваютъ:

«Я, святій Андрію,
Конопельки сію:
Дай же, Боже, знати,
Съ кимъ весилле грati»¹³⁷⁾.

или:

«Андрію, Андрію,
Я на тебе коноплі сію,
А запаскою волочу,
Бе я заміжъ хочу...»

Суженый приснится ей непремѣнно.

До восхода солнца, тайно отъ всѣхъ, берутъ горсть конопляного сѣмени,

¹³⁷⁾ Обич. и Пов. Мал. Маркевича.

заязываютъ въ рубашку и носить цѣлый день; вечеромъ сѣять его, „сбородять“ рубахой и говорить при этомъ: „хто мій суженій, той прииде зо мною конопельки братъ“. Суженый непремѣнно придетъ ночью дергать конопель.

Гадаютъ также и на канунѣ новаго года.

Берутъ на тарелку соли и пшеничной муки, разбалтываютъ водой и передъ вечеромъ выпиваютъ. Ночью непремѣнно захочется пить, и суженый подастъ воды.

Изъ соли, муки и воды пекутъ коржикъ; ложась спать, одну половину коржика должно съѣсть, а другую положить подъ подушку; суженый придетъ, чтобы съѣсть оставшійся кусокъ.

Нужно спечь большой соленый коржъ и съѣсть на ночь; суженый подастъ пить.

Кладутъ кусокъ хлѣба съ солью подъ подушку; — суженый придетъ подѣлиться.

Выдергиваютъ изъ крыши стебель соломы, и если въ колоскѣ найдется зерно, — женихъ будетъ богатый; если не будетъ зерна — бѣдный; если солома безъ колоска, то жениха въ этомъ году не будетъ.

Наливаютъ въ тарелку воды, кладутъ на нее нѣсколько соломинокъ въ видѣ мостика и ставятъ себѣ подъ кровать: суженый придетъ перевести невѣstu чрезъ мостъ ¹³⁸⁾.

Паробокъ или „дівчина“ вечеромъ выходить за ворота и прислушивается къ лаю собакъ. Съ какой стороны услышитъ лай, оттуда будетъ или жениху невѣста или невѣстѣ женихъ ¹³⁹⁾.

30-го ноября. Св. Андрея. Празднованіе дня св. Андрея состоится въ томъ, что молодые люди обоего пола, собравшись въ извѣстный домъ, занимаются гаданіемъ о своей будущности. Употребительнейший способъ гаданія „балабушки“ или „кукилки“ — маленькия булочки. Одна изъ дѣвушекъ приносить воды, набираетъ ее въ ротъ и выливаетъ въ тѣсто, изъ которого дѣлаютъ „кукилки“. — Балабушки приготовляютъ по числу дѣвушекъ, сверху маѣтъ ихъ саломъ и кладутъ на „ослоні“ или же на „заслонці“. — Каждую пару называютъ именами предполагаемыхъ жениха и невѣсты ¹⁴⁰⁾. Когда эти балабушки разставлены въ извѣстномъ порядке, въ хату впускаютъ собаку, обыкновенно не ѿвшую въ этотъ день. Дѣвушка, „пампушку“ которой собака схватить раньше всѣхъ, прежде другихъ выйдетъ замужъ. Несъѣденная „пампушка“ означаетъ, что дѣвушка въ этомъ году не выйдетъ замужъ ¹⁴¹⁾.

¹³⁸⁾ Обич. и Пов. Мал. Маркевича.

¹³⁹⁾ С. Красноселка, Староконст. уѣз.

¹⁴⁰⁾ Обич. и Пов. Мал. Маркевича.

¹⁴¹⁾ Курмань, Новградоводлинск. уѣз., Красноселка и Чернелевка, Староконст. уѣз.

Послѣ этого перевязываютъ собаку соломяннымъ „чревесломъ“ и съ почестами выводятъ изъ хаты ¹⁴²⁾.

Еще дѣлаютъ такъ: вколачиваютъ въ потолокъ гвоздь и на ниткѣ пришиваются къ нему коржъ, намазанный медомъ и называемый „калетою“ (королемъ); онъ висить на разстояніи человѣческаго роста отъ земли. Около коржа садится „паробокъ — писарь“, которому даютъ въ руки „квачъ“, обмоченный въ воду, разболтанную сажей. Остальная компания поочередно подѣлѣваются къ коржу верхомъ на кочергѣ. — Ёдущіе, по возможности, стараются представить дѣйствительныхъ всадниковъ, сидящихъ на настоящихъ живыхъ хаконѣ; при этомъ каждый изъ нихъ говоритъ: „Іду, іду калети кусати!“ „Ой не сміяся, братіку, говорить другой писарь, бо я буду по зубахъ писати!“ Если ёдущій не засмѣется, то откусываетъ „калети“; если же засмѣется, то дѣйствительно писарь мажетъ его по зубамъ ко всеобщему удовольствію. Незасмѣявшіяся выйдутъ въ этомъ году замужъ, и наоборотъ ¹⁴³⁾). Если послѣ гаданья останется еще кусокъ „калети“, то дѣвушки разламываютъ ее на части и раздаютъ всѣмъ присутствующимъ, говоря при этомъ: „калета, калета солодка була, теперь ми ії зѣли, за женихомъ полетили“ ¹⁴⁴⁾).

Ставить также на столъ деревянную тарелку, покрываютъ ее болѣшимъ платкомъ, а на платокъ кладутъ кусокъ хлѣба съ солью и уголь. Затѣмъ каждая дѣвушка кладеть на тарелку свое кольцо, или какую нибудь другую вещь. Потомъ разламываютъ хлѣбъ и уголь на кусочки, которые каждая дѣвушка завертываетъ въ рукавъ рубашки и ложится спать, въ надеждѣ увидѣть во снѣ своего суженаго ¹⁴⁵⁾).

Ходять въ амбаръ и берутъ оттуда по нѣсколько зеренъ ржи; четное число взятыхъ зеренъ означаетъ скорое замужество, и наоборотъ ¹⁴⁶⁾.

Сѣуть около колодезя ленъ и каждая дѣвушка замѣчетъ свое мѣсто; чей ленъ весною выростетъ скорѣе, та выйдетъ скорѣе замужъ ¹⁴⁷⁾.

Носить изъ ручья воду, наливаютъ въ миску и пускаютъ на воду не- большія восковыя свѣчи, приклеенные къ скорлупамъ орѣха. Если свѣча

¹⁴²⁾ Соловьевъ, Радомыльск. уѣз.

¹⁴³⁾ Полонное, Новградоволинск. уѣз.

¹⁴⁴⁾ С. Курное, Новградоволинск. уѣз.

¹⁴⁵⁾ Шумскъ, Кременецк. уѣз.

¹⁴⁶⁾ Стреки, Староконстант. уѣз.

¹⁴⁷⁾ С. Сельцы, Житомирск. уѣз.

дѣвушки столкнется со свѣчей „парубка“, то значитъ они обѣвичаются. По окончаніи гаданія воду выливаютъ обратно въ ручей ¹⁴⁸).

Берутъ охапку дровъ и считаютъ полѣнья: четное число предвѣщаетъ свадьбу, и наоборотъ ¹⁴⁹).

Считаютъ колья, въ плетнѣ или „частоколѣ“, называя одинъ колышекъ „молодцемъ“, а другой „вдовцемъ“. Смотря потому, съ какимъ названіемъ будетъ послѣдній колышекъ — дѣвица выйдетъ или за молодца, или за вдовца ¹⁵⁰).

Въ чашку съ водою впускаютъ свои кольца и заставляютъ парубковъ вынимать ихъ оттуда губами; дѣвица, кольцо которой вынетъ парубокъ, выйдетъ за него за мужъ ¹⁵¹).

Ставятъ на столъ воду, уголь и „коралі“ и закрываютъ полотенцемъ не-замѣтно для дѣвушекъ, которые затѣмъ наугадъ берутъ какой либо изъ этихъ предметовъ. Взявшая воду выйдетъ замужъ за водоноса, взявшая уголь — за цыгана, коралі — будетъ монахинею.

Кладутъ секретно подъ разныя миски кольцо, чепецъ и куклу. Дѣвица, поднявшая миску съ кольцомъ или чепцомъ, выйдетъ замужъ, а съ куклой — родить ребенка.

Узнаютъ также имя суженаго, спрашивая первого встрѣченаго объ его имени ¹⁵²).

Ходить въ овчарню и ловить овецъ; если дѣвушка поймаетъ черезъ засовъ барана, выйдетъ въ этомъ году замужъ.

Смотрѣть ночью въ зеркало, желая увидѣть тамъ суженаго.

Топать воскъ и олово въ черепкѣ и выливаютъ на воду. Если воскъ приметъ въ водѣ подобіе вѣнца, то дѣвушка выйдетъ замужъ.

Подслушиваютъ подъ окнами усосѣдей; если услышатъ слово „иди“, то дѣвушка выйдетъ замужъ. — Бросаютъ за ворота сапогъ; если сапогъстанетъ носкомъ къ воротамъ, то дѣвушка не выйдетъ замужъ, въ противномъ случаѣ, выйдетъ замужъ въ ту сторону, куда обращенъ носокъ сапога ¹⁵³).

Идти къ церкви и смотрѣть въ нее чрезъ замочную скважину. Если дѣвушка увидитъ вѣнчающихся, то выйдетъ замужъ, если же увидитъ гробъ, то умретъ въ этомъ году.

Входить ночью въ сарай и берутъ полѣно. Если оно гладкое, — то

¹⁴⁸) С. Мокраны, Новградоволынск. уѣз.

¹⁴⁹) С. Новоселки, Владимірск. уѣз.

¹⁵⁰) Курмань, Новградоволынск. уѣз.

¹⁵¹) Карповецъ, Житомирск. уѣз.

¹⁵²) С. Козароги, Дубенск. уѣз.

¹⁵³) М. Шумськъ, Кременецк. уѣз.

мужъ будетъ молодой и добрый; если же суковатое, то старый и сердитый. Иногда впрочемъ гадаютъ и такимъ образомъ, что гладкое предвѣщаетъ мужа бѣднаго, а суковатое — богатаго. ¹⁵⁴⁾.

Завязываютъ лошади глаза и садятъ на нее дѣвушку — въ какую сторону пойдетъ лошадь, въ ту сторону дѣвушка выйдетъ замужъ ^{155).}

Прокалываютъ острый конецъ яйца и выпускаютъ изъ него бѣлокъ въ стаканъ съ водой; если бѣлокъ приметъ въ водѣ подобіе зданія, то дѣвица выйдетъ замужъ за богатого, если форму травы — то за бѣднаго. ¹⁵⁶⁾

Посадять „півня въ діжу“ и поставятъ на „покуті“, на полу поставить миску съ водой, и тутъ же посыплютъ кучки проса, ржи, гречихи. Если пѣтухъ изъ „діжи“ кинется на зерно, женихъ будетъ славный хозяинъ, если къ водѣ, пьяница ^{157).}

Сажаютъ подъ рѣшето пѣтуха съ курицею, связанныхъ хвостами, и, немного погодя, выпускаютъ оттуда. Если при этомъ пѣтухъ потянетъ курицу, то мужъ будетъ властвовать надъ женой, въ противномъ случаѣ жена будетъ имѣть влияніе на мужа.

Ночью снимаютъ курь съ „сіадала“, даютъ имъ по счету нѣсколько зеренъ пшеницы; если курица съѣсть четное число, то дѣвушка выйдетъ замужъ.

Сидя у окна, говорятъ: „сужений, ряженій, иди коло вікна“. Если послѣ этого услышать на улицѣ шумъ, то это предвѣщаетъ веселую и хорошую замужнюю жизнь.

Ночью вывѣшиваютъ透过 окно полотенце, приговаривая: „сужений, ряженій, приди сюди и утрись“. Если въ скоромъ времени полотенце будетъ мокрое, то дѣвушка выйдетъ замужъ въ этомъ году.

Ходить на перекрестокъ съ зеркаломъ и наводить его на луну, приговаривая: „сужений мій, ряженій, вийди до мене и поговори зо мною“. Женихъ долженъ явиться въ зеркалѣ.

Ходить къ житницѣ и прислушиваются: если тамъ слышенъ шумъ и пересыпка хлѣба, то дѣвушки будутъ жить замужемъ богато.

Выходить на дворъ и кричать: въ которой сторонѣ послышится зхо, въ ту сторону дѣвушка выйдетъ замужъ.

Ложатся спиной на снѣгъ и по утру смотрѣть на это мѣсто: если въ полосахъ, то мужъ будетъ вздорный и драчунъ, если гладкое, то тихій и смиренный.

¹⁵⁴⁾ М. Шумськ., Кременецк. уѣз.

¹⁵⁵⁾ С. Дерманъ, Дубенск. уѣз.

¹⁵⁶⁾ М. Шумськ., Кременецк. уѣз.

¹⁵⁷⁾ Обич. и Пов. Мал. Маркевича.

Сучать нитку и спускаютъ ее въ воду: если нитка крутится въ водѣ, то замужняя жизнь будетъ хорошая; если остается въ такомъ видѣ въ какомъ опущена, то жизнь будетъ скверная.

Выходить на дворъ и говорять: „Залай, залай, собаченько, залай, завий, сірий вовчѣ“! Въ какой сторонѣ залаетъ собака въ ту выйдетъ замужъ гадающая дѣвушка.

Вышиваются за окно ключи: если они зазвенятъ, то дѣвушка выйдетъ замужъ.

Ходить въ рѣкѣ и чрезъ прорубь выгаскиваютъ со дна что попадется: если дѣвушка вынетъ кусокъ кожи, то ея мужъ будетъ сапожникъ, если кусокъ черепка — „гончарь“, и т. п. ¹⁵⁸⁾.

Въ некоторыхъ мѣстахъ въ день Андрея не гадаютъ ¹⁵⁹⁾.

Д Е К А Б Р Ъ.

На Варвары, 4-го декабря. Около этого времени зима прочно устанавливается „Варвара ночи ввірвала, дня приточила,“ говорить народъ.

Зачатіе св. Анны 9-го декабря.—Волки начинаютъ бѣгать стаи. Ходить въ погребъ къ пчеламъ, чтобы хорошо „роились“.

Вилія. Вечеръ 24-го декабря носить название „багатої куті“, „вили“ или „коляди“.

Если „на багату кутю буде зоряно“ (звѣздная ночь), то въ этомъ году будетъ урожай.

Хозинъ въ этотъ день заботится о томъ, чтобы никакая вещь „не світувала“, т. е. не была до утра въ чужомъ домѣ; все свои деревья обязываетъ „соломянимъ перевесломъ“, чтобы хорошо „родили“.

Еще съ половины дня начинаютъ готовить ужинъ, на которомъ, кроме другихъ яствъ, должна быть непремѣнно „кутя“ съ медомъ или съ макомъ, растертymъ и разведеннымъ въ подслащенной водѣ, и „узваръ“ изъ сушеныхъ яблокъ, груши и другихъ плодовъ. Подъ вечеръ хозяинъ дома отправляется

¹⁵⁸⁾ М. Шумскъ, Кременецк. уѣз.

¹⁵⁹⁾ Марани, Кобринск. уѣз.

на гумно и съ молитвою беретъ связку сѣна и снопъ ржи, ячменя, гречихи и соломы, и все это приносить въ хату; хозяйка садится, обкладывается соломой и „квокче“, это дѣлается для того, чтобы велась въ домѣ птица.

Сѣно кладутъ на столъ и закрываютъ „убрусомъ“ (скатерью), а снопъ ставятъ на „покуті“, подославъ немножко сѣна. — Иногда на столъ кладутъ плугъ и упряжь¹⁶⁰⁾.

На покути ставятъ также горшокъ съ „кутею“, покрытый „книшемъ“; надъ этимъ горшкомъ на возвышенномъ мѣстѣ зажигается свѣча. Затѣмъ семья одѣвается въ чистое платье и, съ появлениемъ звѣзды, начинаетъ ужинъ, въ которомъ участвуетъ и прислуга. Хозяинъ пьетъ водку, приговаривая: „Дай же, Боже, въ добрѣмъ здоровыи сі святки провести, ще и на той рікъ дождати!“

Затѣмъ начинается ужинъ, заканчивающійся кутьей. Когда на столъ поладутъ кутью, хозяинъ набираетъ ее въ ложку, подходитъ къ окну или выходитъ на дворъ и говоритъ: „Морозе, морозе, ходи до настѣ куті істи, а коли не идешъ, то не йди и на жито, пшеници и всяку пашницю¹⁶¹⁾). Послѣднюю ложку кути бросаетъ въ потолокъ, „щобъ бджоли роились“, и по количеству прилѣшившейся къ потолку кути предугадывается, хорошо ли проживутъ пчелы зиму и будуть ли роиться лѣтомъ¹⁶²⁾.

Послѣ первого кушанья хозяинъ, закрывъ глаза, вытаскиваетъ изъ сѣна стебель; если онъ окажется длинный, то будетъ хороший урожай, въ противномъ случаѣ плохой.

Во время ужина кладутъ подъ столъ топоръ, и если у кого въ ногѣ зудъ (подбігъ), то тотъ ставить ногу на топоръ.

Когда съѣдять кутью, семья садится „на покуті“ на сѣнѣ, гдѣ стояла кутья, и „квокче“: т. е. подражаютъ курицѣ, сидящей на яйцахъ, для того, чтобы „квочка“ выводила хорошо цыплять: потомъ сгребаютъ со стола немного сѣна и кладутъ въ то мѣсто, гдѣ будетъ сидѣть квочка (насѣдка);¹⁶³⁾ часть сѣна даютъ также скоту. Остальное сѣно лежитъ до нового года, а снопъ ржи остается на „покуті“ до Крещенія. Сору до нового года не выбрасываютъ на дворъ, а сметаютъ въ кучу подъ „покутя“¹⁶⁴⁾.

Ложки въ кутьѣ оставляютъ на цѣлую ночь. Дѣлаютъ это въ ожиданіи

¹⁶⁰⁾ Данильченко.

¹⁶¹⁾ С. Дворца, Засловск. уѣз.

¹⁶²⁾ Могильна, Владимировълънск. уѣз.

¹⁶³⁾ Сборн. Маркевича.

¹⁶⁴⁾ Шандеревка, Каневск. уѣз.

посыщениі умершихъ родственниковъ, или же гадая о своемъ долголѣтіи. Если поутру чья либо ложка окажется перевернутой вверхъ, то онъ умреть въ текущемъ году.¹⁶⁵⁾

Послѣ ужина некоторые члены семейства, преимущественно дѣти, посылаются къ священнику, повивальной бабѣ и родственникамъ. Они привозятъ съ поздравленіемъ „кинши“, рыбу и пр. Священникъ даритъ имъ просфоры, а крестьяне деньгими.¹⁶⁶⁾

Въ некоторыхъ семействахъ приступаютъ къ ужину не иначе, какъ съѣвши предварительно кусочекъ просфоры, принесенной отъ священника, а для этого посыпаютъ священнику подарки предъ ужиномъ¹⁶⁷⁾. Послѣ ужина моютъ посуду и часть помоеvъ хозяинъ сливааетъ въ бутылку и прічтѣ, въ увѣренности, что это хорошее лекарство отъ „слаза“.

Въ ночь на канунъ Рождества всѣ кладутъ на свои постели сѣно и сидѣть по большей части въ „стані“ (конюшнѣ); здѣсь они прислушиваются къ тому, что дѣлаютъ волы, потому что существуетъ повѣрье, будто въ эту ночь волы говорятъ между собою о рождениі Христа. Воламъ и вообще скоту даютъ въ эту ночь обильный кормъ.¹⁶⁸⁾

Праздникъ Рождества Христова. Утромъ, въ праздникъ Рождества дѣячекъ, взявъ изъ церкви образъ, идѣть по домамъ и читаетъ молитвы, и что ему даютъ хлѣбъ, крупы, сало и пр.¹⁶⁹⁾

Или же старики идутъ сами къ священнику послѣ богослуженія и иссуть ему подарки. Священникъ благодарить ихъ и угощаетъ. Хозяева запѣ чаютъ, въ какой день Рождество: по ихъ уѣждѣнію, въ такой же день слѣдуетъ начинать уборку хлѣба.¹⁷⁰⁾ Съ вечера первого дня праздника начинается „колядование“ и продолжается до праздника Богоявленія.— Дѣвушки и дѣти колядуютъ передъ окнами богатыхъ крестьянъ и въ своихъ „коладкахъ“ величаютъ хозяина и его семью.

Когда пропоютъ колядку, дѣти и дѣвушки привѣтствуютъ хозяина; ихъ дарятъ пирогами или деньгами, на которыхъ они покупаютъ себѣ различные вещи и тщательно сберегаютъ ихъ. — Колядники нерѣдко ходятъ съ фонаремъ, сдѣланнымъ изъ бумаги въ видѣ луны или звѣзды. На одной сторонѣ фонаря изображается св. Варвара.¹⁷¹⁾

Молодые люди ходятъ колядовать съ козой. — Козу дѣлаютъ

¹⁶⁵⁾ С. Могильна, Владимирволынск. уѣз.

¹⁶⁶⁾ С. Яновка, Ковельск. уѣз.

¹⁶⁷⁾ Дермань, Осторожск. уѣз.

¹⁶⁸⁾ С. Дермань, Осторожск. уѣз.

¹⁶⁹⁾ С. Щасновка, Козелецк. уѣз.

¹⁷⁰⁾ М. Мирополь, Новградволынск. уѣз.

¹⁷¹⁾ С. Тулинъ, Житомирск. уѣз.

изъ дерева и туловище покрываютъ шубой; ее поддерживаетъ скрытый подъ шубой мужикъ. Козу водятъ съ музыкой, подъ звуки которой она пляшетъ¹⁷²⁾. Члены младшаго братства колядуютъ особеннымъ образомъ. Они идутъ съ начала къ священнику, поютъ колядную пѣснь и записываются здѣсь внести въ пользу церкви небольшую сумму независимо отъ того, что будетъ „виколадовано“. Испросивъ у священника благословеніе, берутъ у старосты церковный колокольчикъ и съ этимъ колокольчикомъ, нерѣдко вмѣстѣ съ старостой, идутъ колядовать и выколадованное или отдаютъ въ пользу церкви, или покупаютъ воскъ и дѣлаютъ большую братскую свѣчу, которая зажигается во всѣ праздничные дни, при каждомъ богослуженіи.¹⁷³⁾ Пришедши въ домъ, колядники спрашиваютъ прежде позволенія: „чи позволите, пане - господину, заколадовати, сей домъ развеселити, Ирода засмутити?“ И начинаютъ пѣть. Колядующіе съ козой поютъ:

1.

A.

- 1) Го-го-го, коза, го-го-го, сїра,
- 2) Ой разходися, розвеселися,
- 3) При свому двору, при господару!
- 4) Де коза ходить, тамъ жито родить,
- 5) Де не буває, тамъ вилягає;
- 6) Де коза тупъ, тупъ,
- 7) Тамъ жита сімъ купъ;
- 8) Де коза рогомъ,
- 9) Тамъ жито стогомъ!
- 10) Де коза хвостомъ,
- 11) Тамъ жито вустомъ.
- 12) На горї коза зъ козенятами,
- 13) Въ долині вовчокъ зъ вовченятами.
- 14) Вискочивъ вовчокъ, за козу чок-чокъ,
- 15) А вовченята за козенята.
- 16) Вискочивъ заецъ,
- 17) Ставъ козу лаять:
- 18) «Дурная коза, нерозумная,
- 19) Своімъ діточкамъ не господиня,

¹⁷²⁾ С. Юськовцы, Кременецк. уѣз.

¹⁷³⁾ С. Тулина, Житомирск. уѣз.

- 20) Своіхъ діточокъ не покормила!
- 21) Вхопила-бъ серпокъ, побігла въ лісокъ,
- 22) Нажала травиці зъ овсяний стожокъ,
- 23) Своіхъ діточокъ да й покормила,
- 24) Въ чистимъ озері да й попоїла.
- 25) Не ходи, коза, у тес сельце,
- 26) Да въ тес сельце, да въ Михайловку.
- 27) А въ Михайловці всі люде стрельці,
- 28) Встрелили козу въ праве ухо,
- 29) Кроздъ полотенце да въ щире серце.
- 30) Пуць, коза вшала, не жива стала.
- 31) А міхонюша бери дудочку,
- 32) Дуй козі въ жилу.
- 33) Надимас жила — будь, коза, жива .>
- 34) Да уставъ нашъ козель,
- 35) Да пошовъ нашъ козель
- 36) Да на ноженькахъ, да на роженькахъ,
- 37) Да микаючи, да рикаючи,
- 38) Короля въ полі да шукаючи,
- 39) Господина въ домі да питаючи,
- 40) Щобъ сёму господину и коровки були
- 41) И неврочливі, и молочливі,
- 42) И овесъ-самосій, и ячмінь-колосій,
- 43) И пшениця-сочевиця,
- 44) И горохъ ве....

(С. Колошовка, Чернігівск. уез.).

B.

1 Б = 1 А, 2 Б = 25 А... підъ..., 3 Б = 26 А Підъ.... підъ Чечировку,
4 Б = 27 А А Е Чечировку добриі...,

5) Добриі молодці;

6 Б = 28 А Стреляли.... у праве.,

7) А въ праве ухо, потекло юхо.

8 Б = 30 А... пуць, коза пропала. 9 Б = 31 А... ти.. дми козі підъ
хвістъ: 10 Б = 33 А Якъ подмутться жили...

11) Ой ти, козухна, ой ти, матухна,

12 Б = 2 А Ти...,

13) Старшому пану у ноги поклонися.

14) Онъ и юнъ иде,

15) Коляду несе.

- 16) Коробку овса,
- 17) Наверхъ ковбаса;
- 18) А ще того мало,
- 19) Дайте кусокъ сала!

20 Б = 12 А, 21 Б = 13 А... вовкъ... 22 Б = 14 А Ой прибігъ..., 23 Б = 15 А. 24 Б = 16 А Ой устрівъ..., 25 Б = 17 А Дай...

- 26) Ой ти, козухна, ой ти, матухна,

27 Б = 19 А Десь ти..... діткамъ..., 28 Б = 20 А Що ти.... діточъ...
29 Б = 21 А Взяла-бъ.... нажала спонокъ.

- 30) Да й покормила своіхъ дітокъ.

(С. Лементаровка, Сосницк. у.).

B.

1 Б = 1 А!

- 2) Сказилася, повалилася.

3 Б = 2 А 4 Б = 21 Б Підъ горою.... 5 Б = 22 Б... 6 Б = 15 А, 7 Б = 16 А Прибіжавъ..., 8 Б = 17 А. 9 Б = 18 А, 10 Б = 19 А; 11 Б = 21 А Вхвата-бъ..., 12 Б = 22 А... трави..., 13 Б = 23 А... погодовала-бъ.

- 14) Раннёю росою понаповала-бъ.

15 Б = 4 А. 16 Б = 5 А... вижечас. 17 Б = 8 А, 18 Б = 9 А, 19 Б = 6 А,
20 Б = 9 А. 21 Б = 25 А, 22 Б = 3 Б. 23 Б = 26 А... Юриновку. 24 Б = 27 А..
Юриновці.

- 25) Я не боюся тихъ людей стрельцівъ,
- 26) Тилько боюся старого діда,
- 27) Що въ того діда
- 28) Борода сіда,
- 29) Устреливъ козу
- 30) Підъ праве ребро.

31 Б = 18 Б.

- 32) Наша козонька,

33 Б = 30 А Підъ сіно..., 34 Б = 9 Б... въ рило: 35 Б = 33 А Надмися..
36 Б = 34 А, 37 Б = 3 А,

- 38) Да й на копиточкахъ,
- 39) Да й на золотенькихъ;

40 Б = 35 А.. побігъ., 41 Б = 37 А, 42 Б = 38 А.

- 43) Сочевиця-стручевиця,

44 Б = 44 А. 45 Б = 2 А Ой ти, козонька, 46 Б = 13 Б .. вклонися.

(С. Юриновка, Новгородогалицк. у.).

8.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька,
Гопъ, гопъ, біленька!

Ой розходися,
Розвеселася
По свому дому
По веселому;
Ой поклонися
Свому господару
И жінці ёго,
И дітям ёго.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька,
Гопъ, гопъ, біленька!

Де коза топою,
Тамъ жито копою,
Де коза рогомъ,
Тамъ жито стогомъ;
Де коза ходить,
Тамъ жито родить.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька,
Гопъ, гопъ, біленька!

Послухай, козуню,
Де въ звони звонять,
Де въ бубни бубнятъ,
Де скрипки граютъ.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька,
Гопъ, гопъ, біленька!

Погляди на гради,
Чи нема здради?
Стара баба,
То тая здрада, —
Солому січе,
Пироги пече,
А сіно смажить,
Пироги мастить.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька,
Гопъ, гопъ, біленька!

Вискочивъ вовчокъ,
За козу чопъ, чопъ,
А вовченята
За козенята.
Мудрая козуна
Догадалася,
Въ темні лози
Сховалася.
Уже небійся
Ні въ полі ловця,
Ні въ лісі стравця.
— Оно боєся
Старого діда
Сивобородого,
Той мене забъє
Зъ тугого лучка,
Зъ праваго плечка.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька
Гопъ, гопъ, біленька!

У нашей козенъки
Чотире ноженъки.

Гопъ, гопъ, козуню,
Гопъ, гопъ, сіренька,
Гопъ, гопъ, біленька!

(*Волинь. Отвіткаю, т. I, стр. 98—101.*)

К О Л Я Д К И.

І.

А.

- 1) Мати сина да народила,
- 2) А народивши, згодовала,
- 3) А згодовавши, въ військо послала,
- 4) Въ військо послала дай научала:
- 5) «Ой мій синочку, мій козаченку!
- 6) Якъ підешъ же ти да цару служити,
- 7) Да не вихвачуйся да попередъ війська,
- 8) Не заставайся да позадъ війська.
- 9) Що попередъ війська да січуть, рубають,
- 10) А позаду війська да мечемъ махають.»
- 11) Ой синъ матері дай не послухавсь,
- 12) Да попередъ війська да конемъ виграс,
- 13) А позадъ війська да мечемъ махає.
- 14) Якъ загледівъ ёго да турецький король:
- 15) «Колибъ же я знавъ чий синъ конемъ гравъ,
- 16) До бъ я за ёго свою дочку оддавъ,
- 17) Свою дочку оддавъ, половину царства давъ,
- 18) Половину царства давъ, половину панства давъ?»
- 19) — «Я жъ твоєї царівни самъ не хочу,
- 20) Я твоє царствечко да коникомъ витончу,
- 21) Я твоє панствечко да мечемъ висічу.
- 22) Я зъ тобою воєнъ-цару да на войну пойду,
- 23) Да на войну пойду, да на стороженьку.»
- 24) Да стерігъ я нічку, да стерігъ я другу,
- 25) А на третю нічъ да поймавъ я звіра,
- 26) Поймавъ я звіра — турського короля,
- 27) Да прив'язавъ ёго поближше коня,
- 28) Да повівъ же ёго да по-підъ жаречкомъ.
- 29) Да пожаръ ноженьки да поподпікувавъ,
- 30) Да кровця слідочки да позаливала.
- 31) Ой вінъ же ёго хорошенъко просивъ:
- 32) «Ти жъ, пане козаченъку, або мене зотни,
- 33) Або мене зотни, або живцемъ пусти.»
- 34) — «Я жъ тебе не зотну, живимъ не пущу,
- 35) Да поведу жъ я тебе до свого цара,
- 36) Буде жъ мені одъ цара дара,

- 37) Одъ цара дара, одъ війська слава,
38) Одъ війська слава, одъ панівъ увага.»

(С. Плиски, Борзенская уезд).

B.

- 1) Пишний, гордий, славний паничу,
- 2) Славний паничу, добрий Иване,
- 3) Молодъ же ти въ військо ходити.
- 4) Є въ ёго ненька, ненька руїдненька.
- 5) Якъ випрѣвляла, то научала:
- 6) «Синку жъ муй, синку, синку Иванку,
- 7) Ой якъ підешъ молодъ до вуййська,
- 8) Да не вихвачуйся да попередъ вуййська,
- 9) Да не зоставайся да позадъ вуййська:
- 10) Держися вуййська все середнёго.»
- 11) А винъ же неньки дай не послухавъ,
- 12) Скоро на коника впавъ — половину вуййска ставъ.
- 13) Вибивъ города Цари-города,
- 14) Турського цара, турокъ ізвъязавъ.
- 15) «Ой колибъ я знають чий синъ то сивимъ конемъ гравъ,
- 16) Ой то бъ я ему посаги дававъ,
- 17) Давъ ёму поля неміраного,
- 18) Давъ ёму бору несходимого,
- 19) Давъ ёму грошия нечисленного,
- 20) Давъ ёму вуййска одбіраного,
- 21) Давъ ёму лучокъ и стрілочку пучокъ,
- 22) Давъ ёму стрілку — царуївну дівку.»
- 23) — «Я жъ тес поле копъемъ скопаю,
- 24) Копъемъ скопаю и стрілками всію,
- 25) Я жъ ти бори вуййскомъ поламлю,
- 26) Вуййскомъ поламлю и огнемъ попалю,
- 27) Я жъ ти гроши розумомъ розчислю,
- 28) Молоду царуївну за себе вуйзьму.

(Дымара, Київск. узд.).

B.

- 1 В) Ой рано, рано курі запіли, 2) А ще раніше Ивашико вставъ, 3) Ивашико вставъ лучкомъ забрязчавъ, 4) Лучкомъ забрязчавъ братівъ пробужавъ: 5) «Ой вставайте, братці, коні сідлайте. 6) Да поідемо на прогуляння» 7) Ой вийшла ненька да вельми старенька, 8 В = 4 А Випроважала 9 В = 5 А Ідь ідь соколе, 10 В = 8 Б не виривайся, 11 В = 9 Б, — 12 Б = 9 А

мечемъ зарубають, 13 В = 10 А куля ѿбъє.» 14) А Ивась молоденький не послухавъ неньки. 15 = В 12 А іграє, 16 В = 13 А. 17) Вийшовъ противъ нѣго да турецький царь: 18 В = 15 А. 19 В = 16 А царівну..... 20 В = 17 А царівну , 21 В = 18 А давъ.... государства давъ. 22 В = 19 А твої.... зовсімъ..... 23) А тез царство мечемъ ізсічу. 24) Да бувай же здоровъ, молоденький Ивась, 25) Поздравляемъ изъ милимъ Богомъ, 26) Изъ усімъ родомъ, 27) Изъ Исусомъ Христомъ, 28) Изъ Святымъ Рожествомъ, 29) Добрий вечоръ!

Г.

1 Г = 1 В, 2 Г = 2 В.... Василько..., 3 Г = 3 В Василько..... 4 Г = 4 В..... позбужавъ: 5 Г = 5 В...., 6 Г = 6 В Та.... въ чистое поле, 7) Въ чистое поле на полёванне. 8) Тамъ я познавъ кунку въ дереві, 9) Кунку въ дереві, панну въ теремі. 10) Тобі буде кунка на шубу. 11) А мені буде панна до шлябу.

(С. Таллянка, Уманськаго уезда).

Д.

1) Ой зъ за гори, гори, голуби гули. 2) То жъ не голуби—то коней пара, 3) То коней пара, жупанивъ хмара. 4) Тамъ панъ Василько пройджає, 5 Д = 4 В.... побрязгавъ.... 6 Д = 5 Г.... 7) Коні сідлайте, хартівъ скінкайте, 8 Д = 7 Г....на прогулание виїзджайте, 9 Д = 7 В Его.... барзо.... 10 Д = 8 В: 11 Д = 6 Б Ой.....Васильку, 12 Д = 8 Б, 13 Д = 9 Б....позадъ.... 14 Д = 14 В....вінъ.... 15 Д = 15 В....коникомъ..... 16 Д = 16 В. 17 Д = 14 А.... царь: 18 Д = 18 В....то....гулявъ, 19 Д = 19 В, 20 Д = 21 Б.... 21) А за цимъ словомъ бувай здоровъ. 22) А ти святий, святий здоровъ!

(С. Черняховъ, Київськаго уезда).

Е.

1) Ой у неділеньку, нічей пораненъку, 2) Ой загадали всімъ на войну яти, 2) Молодому Ивашку передъ вести. 4 Е = А в....., ненька.... 5) Сестра маленька вона сідлає, 6) Ненька старенька дай научає: 7 Е = 6 Б Ой... мій,, 8 Е = 12 Д....вимикайся, 9 Е = 13 Д. 10 Е = 14 Д, 11 Е = 15 В, 12 Е = 16 В та.....кощемъ.... 13 Е = 17 В. Забачивъ тес.... 14 Е = 18 Д.....іграє, 15 Е = 19 Д, 16 Е = 20 В.....щастемъ дарувавъ, 17) Щастемъ дарувавъ, долею посылавъ.

(Горностайліполе, Радомисльській уездъ).

Ж.

1) А въ неділечку да й пораночку, 2) Загадують намъ волочку, 3) А въ напої пані - маточки, 4) Одинъ синичокъ, якъ одиничокъ. 5 Ж = 10 Д Вона ёго..... 6 Ж = 8 Е Напередъ.... 7 Ж = 9 Е... назадъ.... 8 Ж = 10 Е...., 9) Напередъ вуйська струженъкомъ струже, 10) А назадъ вуйська на коні грає 11) На коні грає вуйсько рубає. 12) А дорубався Цару-городу. 13) А царь каже: «не рубай мене, 14) Не рубай мене, не стрелай мене. 15 Ж = 17 Б Дамъ тобі сукна...., 16) Дамъ тобі ліса не скожонаго, 17) Дамъ тобі грошей сочванихъ (сочесть).

(Рокитно, Овручскаю уезда).

З.

1) Ой заказано и загадано. 2) Святий вечоръ! 3) Слава тобі, милий Боже! 4) Всімъ козаченъкамъ у військо йти, 5) Пану Ивашку короговъ нести. 6 3 = 4 Е....., 7 3 = 8 В.....тай.... 8 3 = 6 Б Ой....., 9 3 = 7 А Не попережай....., 10 3 = 8 А....позаді....., 11 3 = 10 Б, 12) И козаченъка все статечнаго. 13) Молодий Ивашко.....своєї. 14 3 = 15 А, 15 3 = 16 В, 16) Углине самъ царь на креслі. 17 3 = 18 Д, 18 3 = 16 А, 19 3 = 18 А єму би отдавъ.

(С. Лукашевка).

И.

1) Съ суботи на педілю заказали на війну, 2) Заказали на війну — хто сина має, 3) А хто не має, пехай наймає. 4) Ой дай, Боже. 5) Мала ненька одного синка Иванка, 6) Та й висилала, та й научала: 7) «Ой ідь, синочку, па ту війночку, 8 И = 10 В, 9 И = 7 Ж.... не лпшайся, 10) А посередъ війська трімайся. 11 И = 11 Б А пеньківъ синокъ...., 12 И = 15 В.....коникомъ...., 13) Мечомъ ввиває, військо рубає. 14 И = 17 В.... царь турецкий, 15) Ой чий то синокъ коникомъ грає, 16) Мечомъ ввиває, військо рубає? 17) Ой колибъ я ёго знаявъ, 18 И = 19 Д.....дочку 19) Ой твоя дочка не мені рівна, 20) Ой мені рівна сама царівна. 21) Твоя дочка погана віра. 22) Ой дай, Боже.

(Ушицкій уез.).

З.

А зъ гори, зъ долу вітеръ повіває,
Дунай висихає, зіллемъ заростає,
Зіллемъ трепеттёмъ, вшелякимъ цвітомъ.
Дивное звірье спасає зілле,

Спасає зілле сивий оленець,
На тимъ оленці пятьдесятъ ріжківъ,
Пятьдесятъ ріжківъ й седень тарелець,
На тимъ тарелці золотий стільчикъ,
На тимъ стільчику чемний молодець.
На гуслі грає, красно співає.
Надійшовъ дъ нему батеню єго:
«Ти, сину, сидишъ, а ніч не видишъ,
Турки, татари Підгірья взяли.
Полонъ забрали, далі пігнали.»
— Сідлаймо, тату, коня бистрого,
Злагодъ мі тату меча острого;
Най я поїду турки догоню,
Мое Підгірья назадъ обороню,
Назадъ оберну, краще осажу.
Ой якъ іхъ догонивъ, тай іхъ розрознивъ,
Свое Підгірья назадъ обернувъ,
Назадъ обернувъ, краще осадивъ.
Ой осадивъ вінъ три села людьми;
Ой та одно село старими людьми,
А друге село парубочками,
А третє село дівчиноньками.
Старі люди усімъ судили,
А парубочки въ війську служили,
А дівчиноньки шитоїки шили.

(Русалка Дністров. 57 — 58).

3.

А у полі, полі, да край дороги
Ой тамъ ходить ворона з стада;
Поміжъ тай стаді сивий кінь ходить.
Ніхто того коня да не поймає,
Да иі поймає, ні осідає.
Тилько поймає, да осідає Иванко:
— Якъ того, коня маю-поймаю,
Маю-поймаю, дай осідаю,
Дай поїду я къ тестеньку въ гості.
Ой люде скажуть, що соколь летить,
Тестенько скаже: «се мій зять іде».
— Одчинай, тестеньку, тесові ворота,
Стели мойму коню да прости солому,

Да дай моїму коню сіна да овса,
Мені молодому пухові подушки,
Дай мені молодому меда да вина.
Да бувай здоровъ, злишний павичу,
Зъ своєю мамкою да зъ сестрицею.

(Нар. Юж. Рус. Пис. Метлинск., стр. 334).

4.

Да пане Иване обмуроавъ двіръ.
Святий вечерь. *)
Обмуроавъ двіръ білимъ каменемъ,
А ворітчка зъ жовтої меді.
А по тиі меді стоять намети,
Стоять намети, якъ біль біленькі,
А въ тихъ наметахъ сидить панъ Иванъ,
Стрілочки струже да въ лучокъ кладе,
А зъ лучка бере, да й заправляє.
Ой стучить-гримить зъ поля сторожа,
Да вдариться въ жовтні ворота.
«Пане Иване, чи спишъ, чи не спишъ?
Ой коли жъ ти спишъ, Господь зъ тобою,
А коли не спишъ промовъ зо мною;
Що въ наші города турки вступили,
Турки вступили пополамъ зъ татарами,
Пополамъ зъ татарами, зъ кіньми зъ сто парми,
«А я-жъ тихъ турківъ да й не боюся!
Ой я зъ іми въ пиль перебьюся!
Ой дайте мені коня воронця,
Коня воронця й гострого меча!»
Его матінка випроважала,
Випроважаючи, дай научала:
«Сину Ивасю! Якъ пойдешъ съ королемъ на війну,
То не вихвачуйся попередъ війська,
Да заставайся позаду війська!»
А вінъ матюнки да не послухавъ:
Попередъ війська конемъ играє,
А позадъ війська мечемъ рубає;
Хвалиться конемъ передъ королемъ,
Передъ панною гострою шаблею.
«Ой чий то синокъ, синокъ Иванокъ,
Попередъ війська конемъ играє,

*) Повторяється посль каждого стиха.

А позадъ вийська мечемъ рубае,
Хвалиться конемъ передъ королемъ,
Передъ панною гострою шаблею?
Ой дамъ я ёму половину царства и своего панства,
И свою дочку-королівничку.

(Нар. Южн. Рус. Пис. Метлинск. стр. 338).

5.

Тамъ військо ішло и ладу не найшло
Святий вечоръ! *)
Іванко ішовъ, ладъ війську найдовъ,
Велівъ гармати порихтувати,
На Вирвинъ городъ стріли спускати.
Всі міщеночки полякалися,
По ринку ходять, рученьки ломять,
Рученьки ломять й радоньку радять:
Що тсёму паняті за дару дати?
Винесли ёму мису червонцівъ.
А вінъ на той дарь и не споглянувъ,
Не поклонився, не покорився;
Шапочки не знявъ, не подяковавъ;
Велівъ гармати порихтувати,
На Вирвинъ городъ стріли спускати.
Всі міщеночки полякалися,
По ринку ходять, рученьки ломять,
Рученьки ломять, радоньку радять:
Що сёму паняті за дару дати?
Вивели ёму коня въ наряді,
А вінъ на той дарь и не споглянувъ,
Не поклонився, не покорився;
Шапочки не знявъ, не подяковавъ;
Велівъ гармати порихтовати,
На Вирвинъ городъ стріли спускати.
Всі міщеночки полякалися,
По ринку ходять, рученьки ломять;
Рученьки ломять, радоньку радять:
Що тсёму паняті за дару дати?
Вивели ёму панну въ наряді,
А вінъ на той дарь и споглянувъ,
Шапочку знявъ и подяковавъ,
И поклонився, и покорився.

* Повторяется посâдъ каждого стиха.

За сімъ же словомъ тай бувай здоровъ!
Не самъ зъ особою — зъ отцемъ, зъ маткою,
И зъ милимъ Богомъ, и зъ усімъ родомъ.

(Народ. Юж. Рус. Пѣсн. Метлинск., стр. 335).

6.

«Молодий Иvasенько, чи є въ тебе батенкo?»
— Не бувъ я дома, служивъ я въ пана гетьмана. *)
«Молодий Иvasенько, чи є въ тебе матінка?
Молодий Иvasенько, чи є въ тебе братічокъ?
Молодий Иvasенько, чи є въ тебе сестриця?
Молодий Иvasенько, чи є въ тебе миленька?,
— Въ мене батенько — кінь вороненецький,
Не чорнеє перо по кончику полегло! **)
Въ мене братічокъ — тугенський лучоекъ;
Въ мене сестриця — ясна рушниця;
Въ мене миленька — постіль біленька.

(Народ. Юж. Рус. Пѣсни Метлинскаю, стр. 337).

7.

А въ полі, въ полі, й у виноколі,
Стоять намети зъ білого шовку;
А въ тіхъ наметахъ все столи стоять;
Все столи стоять позастиланi,
Позастиланi все килимами;
А на тіхъ столахъ все кубки стоять,
Все кубки стоять понаповияни.
По за столами все пани сидять;
Межъ тими панами красний паничу,
Красний паничу, пане Іване.
Передъ паничемъ вірнi слуги;
Просяться вони у Невірь-землю:
«Шусти насть, пане, у Невірь - землю!»
Пустимо стрілку, якъ гримъ по небу;
Пустимось кіньми, якъ дрібенъ дощикъ;
Бліснемъ шаблями, якъ сонце въ хмарі».

(Народ. Юж. Рус. Пѣсни Метлинск., стр. 338).

*) и **) Повторяются послѣ каждого изъ слѣдующихъ за ними стиховъ.

8.

А съ поля, поля да туманъ устас,
Святій вечерь! *)
А зъ-за того туману Иванко йде;
Дай підъїжає підъ Царевъ-городъ.
Дай викликає цара зъ города:
— «Турецкий цару, вийдь на войну,
Воеватися, муштроватися!»
Якъ изъихались, такъ и вдарились:
Ударивъ копитами, якъ громъ по небі,
Заснили саблі, якъ сонце зъ хмари;
Підъ іми коні поприпадали,
Золотні гриви поприлягали.
Турецкий царь другимъ наказавъ:
— «Колибъ я знаявъ, чий то синъ воюавъ,
Тобъ я за ёго свою дочерь оддавъ,
Свою дочерь оддавъ, царство отписавъ, —
Половину царства, трейтину щастя».

(Народ. Юж. Рус. народн. Метлинск., ст. 339).

9 **).

Въ полі, полі, близько дороги,
Могила сяє, військо гуляє,
Військо гуляє, ради не знає.
Івась прийшовъ, ладъ війську найшовъ,
Ладъ війську найшовъ, попереду пішовъ.
А его ненька барзо старенька,
Якъ випровожала той научала:
«Ой сину, сину, сину, Иване,
Попередъ війська не вихвачайся,
А позадъ війська не заставайся;
Держися війська все середнёго».
Вінь молодеицкий не слухавъ неньки:
Попередъ війська коникомъ грас,
А позадъ війська мечемъ махас.
Стукнули, гракнули, мовъ великий дзвінъ,
Приіхали ажъ до цара въ двіръ.

*) Повторяется посібі каждого стиха.

**) См. № 1 и 5.

Царь самъ питає: «чий то синъ гуляє?»
Тожъ гуляє синъ старца Ивана,
Самъ молоденький, непокірненъкий.
Вивели ему коня въ наряді,
А вінъ на тес не подивився,
Шапочки не знявъ, не поклонився.
Винесли ему миску червонцівъ,
А вінъ на тес не подивився,
Шапочки не знявъ, не поклонився.
Вивели ему панну въ наряді,
А вінъ на неї и подивився,
Шапочку изнявъ, спасибі сказавъ.

(*Великі Снитинки, Васильковск. уез.*).

10 *).

А въ полі, въ полі, близъко дороги,
Намета стойть;
А въ той наметі Иванъ сидить.
А коло ёго все слуги ёго,
Держать шапочки за околички.
— «Да паничу, паничу, паничу, Иване,
Чи самъ поідешь, чи й нась заберешъ,
Икъ турецькому цару на войну».
— «И самъ поіду и васъ заберу,
И васъ заберу у Туреччину».
Ой приіхали у Туреччину,
Стукнули, грякнули, якъ грімъ загремівъ.
Бліснули шаблями, якъ блискавици.
Виїхавъ къ нему самъ турецький царь:
— «Хто кого спограє, той того споймає».
А Иванъ спогравъ, дай цара споймавъ.
Прив'язавъ царя коню до хвоста,
А пустивъ коня по пожариші;
А пожаръ ніжки все поджигає,
Крівця слідки заливає.
— «Паничу, паничу, паничу, Иване,
Або мене зотни, або мене пусти».
— «Я жъ тебе не зотну, я жъ тебе не пущу,
Повезу тебе у свою землю
Батькові на славу, ворогамъ на кару».

(*Великі Снитинки, Васильковск. уез.*).

* См. № 1.

11.

Іздивъ Василько въ військо служити,
Заслуживъ собі три світлійки:
Єдну — золотую,
А другу — мідяную,
А третю — роговую.
Якъ заграє въ роговую,
То буде чути въ єго батейка на дворі.
Якъ заграє въ мідяную,
То буде чути єго матюнка у сіняхъ.
Якъ заграє въ золотую,
То буде чути въ єго дівойки въ коморі.

(Великая Глуши, Ковельск. уез.).

12.

Іздивъ Иванъ на сивімъ коні
Грай, коню, грай, коничайку,
Сивий малайкий, по полю
Ідучи, камень рубає,
Церкву буде съ трёма верхами,
Съ трёмя окнами:
У першімъ окні — ясний місяць,
У другімъ окні — яснеє сонце,
У третімъ окні — ясная зірка.
Ясне сонейко — єго матюнка,
Ясний місяць — єго батейко,
Ясна зірка — єго дівка.

(Великая Глуши, Ковельск. уез.).

13.

Шо въ пана козаченька, на єго дворі,
На єго дворі да сади зацвіли,
Да сади зацвіли, пташечки запіли.
Десь уявся да ясненський соколь,
Сади поломавъ и пташечки разогнавъ.
— «Ти жъ, пане козаченьку, да ідь до короля,
Да ідь до короля, позиватъ сокола.

Дасть тобі король червону короговъ,
А королиха — полумисокъ червонцівъ,
А короленко — вороного коня,
А королівна — зъ підъ злата хусточку.
Якъ поїхавъ козаченько да по за Борзною,
Да по за Борзною, зъ червону корогвою,
А за нимъ погоня одъ самого короля:
«Ти жъ, пане козаченьку, да верни короговъ,
Да верни короговъ да королевськую.»
— Я верну тебе да копьемъ у груди,
А мечемъ у зуби.
Тамъ пани стояли да шапки знімали,
Да шапки знімали да ёго питали:
— «Чи ти царенка, а чи короленко?»
— «Я не царенка, не короленко;
Я жъ отецький синокъ,
Да панокъ козачокъ».

(С. Пліска, Борзенск. унз.).

14.

Ой у Вілбові на Оболоні, грай коню,
Грай кониченьку підъ молоденькимъ Богданкомъ!
Ой тамъ Богданко конемъ виграє,
Конемъ виграє, військо збірас.
Якъ подїхавъ вінъ на паненський двіръ,—
Павлине перо на кониченьку.

(С. Калита, Острогск. унз.).

15.

Ні світъ, ні зора занімається, —
Молодий Василь прибирається
На королевский двіръ королівну сватать.
Одказала жъ ёму да королівна:
— «Не ідь мене, не сватай мене,
Я къ тобі да сама прибуду
Рано въ неділю,
Черезъ чистес поле темною хмаркою,
Черезъ синес море сірою уткою,
Надъ твоімъ дворцомъ дрібненськимъ дощомъ;

Въ сини війду ясною зорою,
А въ хату війду ясною свічкою,
За столомъ сяду пишною паникою».
Свекоръ каже: невістко моя,
Свекруха каже: послужка моя,
Молодий Василь каже: се невіста моя,
Къ мені въ гости прибула.

6 *).

Ой у полі, полі військо стояло,
Соколе ясний, паничу красний, Иване!
Військо стояло, ради не знало,
Ради не знало, Ивана прохало.
Привели ёму коня въ наряді;
Вінъ коника взявъ, шапочки не знявъ.
Ой у полі, полі и т. д.
Ради не знало, Ивана прохало.
Винесли ёму шапку червонцівъ;
Вінъ червонці взявъ, шапочки не знявъ.
Ой у полі, полі и т. д.
Вивели ёму дівку въ наряді;
Вінъ дівку взявъ, шапочку знявъ.
Соколе ясний, паничу красний, Иване!

(Въ съверныхъ уездахъ Черниговск. губ.).

7 **).

По полю, полю, по полю хмара,
Ой то не хмара, то съ коня пара.
Тамъ Иванко коника гонивъ,
Коника гонивъ, короля ловивъ.
Погнавъ короля попередъ коня.
По чагарочку и по пожарочку:
А пожарь ножки да й поджигає;
А кровъ слідочки да й заливає.
А въ єго король сильне прохався:

*) См. № 5.

**) См. № 1.

— «Або мене зотни, або мене пусти.»
— «Я жъ тебе не зотну, я жъ тебе не пущу:
Повезу тебе у свою землю,
А въ нашої землі нема короля;
Ти будешъ королемъ, ти славенъ будешъ.

(Дмитр., Кіевск. уезд.).

8 *).

Ой рано, рано курі запіли.
Святий вечоръ!
А ще ранійше Иванъ уставъ,
Иванъ уставъ, лучкомъ забрязчавъ,
Лучкомъ забрязчавъ, бративъ розбужавъ:
— «Вставайте, братці, коні сідлайте,
Коні сідлайте, хортівъ скликайте,
Да поідемъ, братці, у чистее поле,
У чистее поле куну ловити,
Куну въ дереві, дівку въ теремі.
Отъ же вамъ, братці, куна въ дереві,
А мені, братці, дівка въ теремі.

Святий вечоръ!

(В: Старийшихъ уезд. Черніговск. губ.).

B.

1 Б = 1 А, 2) Ранійшъ же того Иванко вставъ, 3 Б = 4 А По двору походивъ.... подзвонивъ, 4 Б = 5 А.... подзвонивъ... побудивъ: 5 Б = 6 А... братки..., 6) Поідемо на влови въ зелени дуброви. 7) Тамъ я навідавъ куну въ дереві, 8 Б = 10 А... панну... 9 Б = 11 А Вамъ, братки, буде..., 10 Б = 12 А... буде панна.... 11) За сімъ же словомъ бувай здоровъ.

(Дмитр., Кіевск. уезд.).

B.

1 В = 1 А, 2 В = 2 А, 3 В = 3 А... панъ..., 4 В = 5 А,... побужавъ: 5 В = 6 А Да.... же, братя..., 6 В = 7 А Коні... хорті..., 7 В = 8 А... братці... на прогулянне, 8) На розгляданне. 9 В = 7 Б Да найдемо, браття..., 10 В = 10 А. 11 В = 11 А.. се..., братя..., 12 В = 12 А.... браття....

(Рукоп. Сборн. Лукашевича).

* См. № 1, Г.

Г.

1 Г = 1 А, 2 Г = 3 А... панъ Василько..., 3 Г = 4 А Панъ Василько... звонкомъ...: 4 Г = 5 В, 5 Г = 6 В, 6 Г = 7 В.... въ чистое поле..., 7 Г = 9 В.... поймемо..., 8 Г = 10 В, 9 Г = 11 В Ой..., 10 Г = 12 В.

(С. Черниговъ, Киселск. уез.).

Д.

1 Д = 1 А. 2 Д = 2 А. 3 Д = 3 А Равній же того..., 4) Три свічі ссукавъ
5) Перву запаливъ — личенько умивъ, 6 Д = 4 Б Другу запаливъ — братівъ...
7) Третю запаливъ — по двору шходивъ. 8 Д = 6 А..... коней..., 9 Д = 7 А.
10 Д = 6 Б, 11 Д = 7 Б Побачимо..., 12 Д = 11 А, 13 Д = 10 Б... молодцю....

(С. Колочинка, Черниговск. уез.).

Е.

1 Е = 9 Д... въ зелені дуброви, 2) Товаришу мій! 3 Е = 9 Д Поідемо на влови..., 4) Ажъ тамъ біжть; заець. 5) Пускай хорти на влови, 6) Нехай зайци уловлять. 7) По зеленій дуброві. 8 Е = 9 Д.... въ зелених дуброви. 9) Ажъ тамъ біжть лисиця. 10 Е = 9 Д.... въ зелених дуброви. 11) А жъ біжть «тейнъ (?)». 12) Пускай хорти на влови. 12) Нехай «тейнъ» уловлять, 14) По зеленій дуброві. 15 Е = 9 Д.... въ зелених дуброви. 16) А жъ тамъ біжть сарна. 17 Е = 9 Д.... въ зелених дуброви.

- 18) Ажъ тамъ біжть панна.
- 19) Пускай слуги на влови,
- 20) Нехай панну уловлять;
- 21) Та будемъ ділиться:
- 22) Тобі «тейнъ» и сарна,
- 23) Мені красна панна.
- 24) Тобі сідло и кінь, —
- 25) Ступай къ бісу, не стій,
- 26) Товаришу мій!

Ж.

1 Ж = 1 А. 2) Ой дай, Боже! *) 3 Ж = 3 В, 4 Ж = 4 Д Панъ Иванъ вставъ..., 5 Ж = 4 Д При єдиній свічі..., 6) При другій свічі — коника сідлавъ,

*) Послѣ каждого стиха.

7 Ж = 5 А При третій свічі.... 8 Ж = 6 А, 9 Ж = 8 А..... братці..., 10 Ж = 9 А... на полеваннє; 11 Ж = 9 В Ой познавъ же я..., 12 Ж = 8 Б. 13 Ж = 9 Б... буде, браття, на шубу, 14 Ж = 10 Б..... до шлюбу. 15 Ж = 11 Б... за цёго слова...,

- 16) Бувай же здоровъ, ігречний молодче,
- 17) Кіречний молодче, Іване хлопче,
- 18) А ці святки святкуй здоровъ,
- 19) Другихъ у Бога дожидай здоровъ.
- 20) Здоровля въ сей домъ на челядоньку,
- 21) Щастячка на двіръ, на худобоньку,
- 22) На худобоньку на роговую,
- 23) На челядоньку на молодую.

(*M. Тироєв, Винницк. уезд.*).

3.

1 3 = 1 А... куроньки поють, 2) Ой дай, Боже! 3 3 = 3 В... найрашьше..., 4 3 = 4 Д Ой рано вставши..., 5 3 = 4 Д. 6) При першій свічці коника сідавъ, 7 3 = 6 Ж... зброву убіравъ.

(*Ушицький уезд.*).

19.

A.

- 1) Ой рано, рано курі запілі,
- 2) А ще раніше шань Василько вставъ,
- 3) Три свічки зсукавъ.
- 4) При першій свічці лице умивавъ,
- 5) При другій свічці сукню убіравъ,
- 6) При третій свічці коника сідавъ,
- 7) Зброву забіравъ, на війну виїждавъ.
- 8) Хвалився конемъ передъ королемъ:
- 9) «Нема въ короля такого коня —
- 10) У моого коня золота грива,
- 11) Золота грива, срібни копита,
- 12) Срібни копита, шовковий хвостикъ,
- 13) Шовковий хвостикъ, очи тернови,
- 14) Очі тернови, вушка листови.
- 15) Золота грива — перси покрила,
- 16) Срібни копита — камінь лупають,
- 17) Шовковий хвостикъ — слідъ замітає,

- 18) Тернови очи — пісъмо читають,
- 19) Листови ушка — пісъма слухають.
- 20) Ой, коню, я тебе продамъ!
- 21) — «Ой, пане, жаль тобі буде.
- 22) А знаєшъ, пане, якъ ми втікали,
- 23) Якъ нась погнали турки, татари,
- 24) Краемъ Дунаемъ, крутимъ берегомъ.
- 25) Не такі були - не доскочили, —
- 26) Я якъ скочивъ той перескочивъ,
- 27) Стременъ не вмочивъ,
- 28) Стременця золотця и тебе молодця.»
- 29) За сімъ же словомъ бувай здоровъ,
- 30) Бувай здоровъ, гречний, молодче;
- 31) Віншуємъ тебе сею колядкою.
- 32) Дай же ти, Боже, чого жадаешъ:
- 33) Щастя, здоровля.
- 34) Здоровля въ твій домъ, на челядочку,
- 35) Щастя на двіръ, на худобочку.
- 36) На челядочку на домовую,
- 37) На худобочку на роговую,
- 38) На роговую на вишеллякову.

(Ужинецький уклад.).

B.

1 Б = 1 А, А ще раніше встала гречная панна Ганна. 3 Б = 3 Д Ой вона встала три свічки ссукала; 4) При єдиній свічі—косу чесала, 5) При другій свічці сукню вбірала.

- 6) При третій свічі — личко вмивала,
- 7) Ішла до церкви — стежка сіяла,
- 8) Війшла до церкви — церква палала.
- 9) А за сімъ словомъ будьте здорови.
- 10) Ой дай, Боже!

(Ужинецький уклад.).

B.

- 1) Ой рано, рано півні співали. 2 В = 2 А..! 3 В = 3 А.... панонько встававъ. 4) Ой дай, Боже!
- 5) Панонько встававъ, коника сідавъ,
- 6) Коника сідавъ и хорти скликавъ.
- 7) Ой даже, Боже.

(Жестота Паули).

Г.

1 Г = 1 А, 2 Г = 3 А, 3 Г = 3 А Ой уставъ, уставъ.... 4 Г = 4 А... умивавъ, 5 Г = 5 А... шатонъки убіравъ, 6 Г = 6 А... третій...,

- 7) Ой сідлавъ, сідлавъ, въ поле виїждавъ,
- 8) Въ поле виїждавъ, съ конемъ размовлявъ:
- 9) — «Ти, коню сивий, будь же щасливий,
- 10) Будь ти щасливий на три дороги,
- 11) На три дороги, дай у три землі:
- 12) Одна дорога та въ Волоськую,
- 13) Друга дорога та въ Німецькую,
- 14) Третя дорога та въ Турецькую.
- 15) Зъ Волощини іде — волики веде,
- 16) Зъ Німеччини іде — грошики несе.
- 17) Та воликами на хлібъ робити,
- 18) А грошиками війську платити,
- 19) А кониками зъ військомъ сі бити.

(Русалка Дністроvska).

20 *).

А.

- 1) А въ цолі, въ полі береза стоіть,
- 2) А підъ березою громада стоіть.
- 3) А въ тій громаді Іванъ у нараді,
- 4) Хвалиться конемъ передъ королемъ,
- 5) Хвалиться мечемъ передъ паничемъ,
- 6) Хвалиться лукомъ передъ гайдукомъ,
- 7) Хвалиться міромъ (?) передъ жовніромъ:
- 8) «Нема въ короля такого коня,
- 9) Нема въ панича такого меча,
- 10) Нема въ гайдука такого лука,
- 11) Нема въ жовніра такого мира.»
- 12) А за сімъ же словомъ да й бувай здоровъ.

(Днімеръ, Кіевск. уезд.).

* См. № 19.

В.

- 1) Изъ за гори, изъ за крутої,
- 2) Святій вечоръ!
- 3) Да відтия виступає велике військо,
- 4) А попереду панъ Иванъ иде,
- 5) Панъ Иванъ иде, коника веде.

6 Б = 4 А, 7 Б = 8 А Да..., 8) Якъ у самого пана Ивана. 9 Б = 6 А... стрілкою.... дружинкою.

- 10) Да нема у дружини такої стріли,
- 11) Якъ у самого пана Ивана.

12 Б = 6 А, 13 Б = 10 А Да...,

- 14) Якъ у самого пана Ивана.
- 15) Да бувай же здоровъ, пане Иване!
- 16) Не самъ собою,
- 17) Зъ отцемъ, зъ матерью,
- 18) За всімъ родомъ,
- 19) Живите зъ Богомъ.

(Руск. Сборникъ Лукашевича).

В.

1 В = 1 Б.... каменної, 2 В = 2 Б! 3 В = 3 Б, 4 В = 4 Б... Ивашко...
5 В = 5 Б.... Ивашко.... 6 В = 4 А; 7 В = 8 А, 8 В = 8 Б... нашого... Ивашка
9 В = 7 А... стрілою... дружиною; 10 В = 10 Б, 11 В = 11 Б... нашого... Ивашка.
12 В = 6 А, 13 В = 10 А Да.., 14 В = 14 Б... нашого... Ивашка. 15 В = 15 Б..
Ивашку, 16 В = 16 Б, 17 В = 17 Б, 18 В = 18 Б, 19 В = 19 Б Изъ милимъ...,
20 В = 2 Б!

(Обыч. и Пое. Мал. Маркевича, спр. 25).

21 *).

Стояла сосна високаго росту,
Підъ тою сосновою громада людей,
А межъ ними гречний панъ ходить,
Свого коня въ рученькахъ водить.

*) См. № 19.

А въ того коня звіздові очи,
А въ того коня золоті вушка,
А въ того коня шовковий хвостикъ.
Срібна гриза груді покриває,
Звіздові очи далеко видять,
Золоті вушка далеко чують,
Шовковий хвостикъ слідъ замітає.
Ой дай, Боже!

(Ушицький уезд.).

22 *).

Ой по-під лісокъ, по-під темненький,
Тамъ ходить стадце сиве-вороне,
А за нимъ ходить гречний молодчикъ;
Ой ходить, ходить, завертає ёго
На тихий Дунай, на крутій берігъ,
На крутій берігъ, на золотий містъ.
Ой тамъ була половина мосту,
Ой потонуло що півъ-ста коней.
Ой не такъ мені жаль за півъ-ста кіньми,
Ой якъ мені жаль за моїмъ конемъ.
Да въ того коня золота гриза,
Золота гриза груди покриває,
Шовковий хвостикъ слідъ замітає,
Тернові очка звіди рахують,
Лосёві ушка ради слухаютъ,
Срібні копита камінь лупають.
Ой дай, Боже!

23.

Нашъ Иvasенько, молодий паненько,
Пасъ коня свого вороного.
Коня пасучи, твердо заснуучи.
Ой прилетіло три зозуленьки:

*) См. № 19.

Єдна сіла тай въ головахъ,
Другая сіла тай въ ніженъкахъ,
Третя сіла въ краю серденъка.
Що въ головонъкахъ — то матінка,
Що въ ніженъкахъ — то батенько,
Що зъ краю серденъка — то миленька.

Ой дай, Боже!

Ой рано, рано панъ Иванъ вставъ,
А ще раненько три свічі всукавъ:
При першій свічі — коника сідлавъ,
При другій свічі — лиценъко вмивавъ,
При третьій свічі — въ сукню ся вбіравъ.
Коника сідлавъ и думку думавъ,
Бо іхавъ далеко ажъ за гороньки,
Ой іхавъ далеко ажъ до милю.

Ой дай, Боже!

Его матінка випроважала,
Випроважала, випитувала:
— «Ой дежъ ти ідешъ, о, мій синочку?»
— «Іду въ гороньки ажъ до дівоночки,
А та дівоночка дуже богата:
Шуба на ній за сто золотихъ,
За сто золотихъ за червоннихъ,
Та й за пару коней воронихъ.
Буде хуста прала въ краю Дунаю,
Буде іхъ сушила въ горахъ на горахъ,
Буде іхъ качала въ краглю на столі,
Буде ся вбірала въ Бога за дверми

Ой дай, Боже!

Ой красна, красна калина въ лузі,
А Ганнуся краща у батенька:
По дворі ходить, якъ місяць скодить,
До сіней війшла, якъ зора зійшла,
До хати війшла та й панюю стала.
Передъ нею шапку паничъ здіймає,
Шапку здіймає, еі ся питає.
— «Чи ти панівна, чи королівна?»
— «Ні я панівна, ні королівна —
Батькова дочка, вихованочка.
Ой дай же, Боже, въ городі зілле,
Въ городі зілле, по Різдви весілле.
А за тимъ словомъ бувай же здоровий,
Бувай же здоровий, гречний паноньку,
Гречний паноньку, пане Иванку.

(Уманський уз.)

24 *).

Ой підъ турецкій городъ, тамъ конемъ грае,
Ой грае, грае тай вигравае...

Ой дай, Боже!

— «Ой види, турецкий цару, непріятелю!»
Скоро зійшлися, заразъ ся стяли;
А жъ імъ коники поприлягали, та й заржали,
Вдарили копитцами, якъ грімъ по небі,
Блеснули мечами, якъ сонце зъ хмари.
Взявъ царъ цара по підла коня,
Близько стремена.

Взявся той царъ хороше просити:

— «Або мя зотни, або мя пусти.»

Ой дай, Боже!

— «Я-жъ тя не зитну, я-жъ тя не пущу,

Ой дай, Боже!

А въ нашої землі короля нема,
Ти въ нашої землі королемъ будешъ,
Порадокъ найдешъ.

(Ушицкій упс.).

25.

Ой изъ-за горы, зъ-за зеленої
Виходить же намъ чорна хмара,
Але не є то чорна хмара,
Але но є то Напередовець,
Напередовець, красний молодець.
Залерезався чорною ожиною,
За тою ожиною та три трубоньки:
Перша трубонька та роговая,
Друга трубонька та золотая,
Третя трубонька та жубровая.
Та якъ затрубить та въ роговую,
Та врадує ся вся звіри въ полі;
Та якъ затрубить та въ золотую,

*) См. №. 19.

Та врадує ся вся риба въ морі;
Та якъ затрубить та въ жуброву,
Та врадує ся весь миръ на землі.

(*Zegota Pauli*).

26.

А.

- 1) Ой въ Ильвові та на риночку,
- 2) Та на жовтімъ пісочку,
- 3) Тамъ дівочка садъ сажала,
- 4) Садъ сажала — поливала,
- 5) Поливаючи, примовляла:
- 6) «Рости, саду, вище мене,
- 7) Вище мене, краще мене!»
- 8) Въ тому саду три користоньки:
- 9) Перша користь — то орішеньки,
- 10) Друга користь — то вишеньки,
- 11) Третя користь — то яблучки.
- 12) Орішками — чечоватися,
- 13) Вишеньками — забавлятися,
- 14) Яблучками підкидатися.

(*Zegota Pauli*).

Б.

1 Б = 1 А У Києві..., 2 Б = 2 А, 3 Б = 3 А.. дівчина..., 4 Б = 4 А, 5 Б = 5 А
Поливавши...: 6 Б = 6 А, 7 Б = 7 А. 8 Б = 8 А... тому...: 9 Б = 9 А, 10 Б = 10 А,
11 Б = 11 А. 12 Б = 12 А, 13 Б = 13 А, 14 Б = 14 А.

- 15) Да бувай здорова зъ отцемъ, зъ матерью,
- 16) Изъ милимъ Богомъ и zo всімъ родомъ,
- 17) Исусомъ Христомъ, Святымъ Рожествомъ.

(*Обыч. и Пов. Марковича, стр. 27.*).

27 *).

А.

- 1) Ой въ горі, въ шовковій траві,
- 2) А въ тій травоноці стоїть паметець,

*) См. № 19.

- 3) На тимъ наметъці — золотий столець,
- 4) А на тимъ стильці — можний панонъко.
- 5) Сидить же, сидить, далеко видить,
- 6) Двома яблучки підкидаючи,
- 7) Трома горішки та цітаючи;
- 8) Виціавъ коня та съ-підъ короля.
- 9) А въ того коня золота грива,
- 10) Золота грива, шовковий хвостиекъ,
- 11) Шовковий хвостиекъ, срібни копита.
- 12) Золота грива — коня окрила,
- 13) Шовковий хвостиекъ — слідъ замітає,
- 14) Срібни копита кремінь лупають;
- 15) Кремінь лупають, церковь мурують,
- 16) Мурують же еі зъ трома верхома,
- 17) Зъ трома верхома, двома віконци:
- 18) Въ одно віконце — ізходить сонце,
- 19) Въ друге віконце — місяць заходить.

(*Zegota Pauli*).

B.

1 Б = 1 А... въ горі..., 2 Б = 2 А... травиці.., 3 Б = 3 А... стольчикъ
4 Б = 4 А... стільчику.., 5 Б = 7 А Двома..., 6 Б = 6 А Трома..., 7 Б = 8 А,
8 Б = 9 А, 9 Б = 11 А, 10 Б = 13 А, 11 Б = 14 А, 12 Б = 15 А, 13 Б = 16 А,
14 Б = 17 А.... віконцами. 15 Б = 18 А, 16 Б = 19 А.

- 17) А въ райські двері самъ Господь ходить,
- 18) Самъ Господь ходить, службоночку служить,
- 19) Службоночку служить найшерше Богу,
- 20) А по Богові — Божой Матері,
- 21) А по матері — господареві.

(*Русалка Дністровая*).

28.

Ой вийду жъ я на гору високу,
Та затрублю въ три роги:
Та затрублю въ міданий —
Та чути ми до родини;
Та затрублю въ рігъ золотий —
Та чути ми до дівчини;
Та затрублю въ рігъ жубровий —
Та чути ми на весь світъ.

(*Zegota Pauli*).

29.

Ой паничъ гордий, молодий Иване,
Святай вечоръ!
Ой задумавъ зъ молоду, задумавъ женитъся.
Засідлавъ собі коника гетьманського,
Коника гетьманськаго, сідло королевськое.
Отъ люде кажуть: «панъ гетманъ іде;»
А мати каже: «стойте, добрі люде!
Стойте, добрі люде, да не вгадуйте,
Я свого спна сама вгадаю —
По стрільці-шірці, по красний дівці.»
Будь же ти здоровъ, молодець Иване,
Зо всімъ народомъ, зъ Исусомъ Христомъ,
Ми тебе уважаемъ,
Святымъ Рождествомъ поздоровляємъ.

Святай вечоръ!

(Въ съверныхъ уез. Черниговской губ.).

30.

Учора зъ вечора зъ Москви приіхавъ.
Соколе ясний, паничу красний, Иване!
Ой привізъ же вінъ три радоши въ двіръ:
Першу радошъ — зелений жупанъ,
Другую радошъ — золотий поясъ,
Третью радошъ — боброву шапку.
Дарить не барить:
Короткі свитки,
Померзнутъ літки

(Въ съверныхъ уез. Черниговской губ.).

31 *).

Ой славенъ, пишонъ, молодъ женишокъ:
Ой чимъ же вінъ да й ославився?
— Огородивъ двіръ щиримъ зализомъ,

*) См. № 22.

Зробивъ ворітця изъ щирого злітця,
Изробивъ криселко малеване.
На тимъ криселку самъ павичъ сидить.
Прийшло до ёго три козаченки,
Три козаченки, три рибаченки,
Хваляться ёму, якъ дану свому:
—«Ой позволь, пане, землю міряти,
Землю міряти, мости мостити,
Воронес стадо дай переганяти:
Исходилися вітри буйні,
Дай подамали зелений містъ,
Воронес стадо дай потонуло.
— «Ой не жаль же мні вороного стада,
Да якъ жаль же мені сивця - воронця,
Сивца-воронця, білого копитця.
Що й копитцемъ лугъ пробігає,
А хвостиченькомъ землю замітає,
А грифонькою все поле вкриває,
А ушицями всі слухи сплющить.
А за тимъ словомъ будь, пане, здоровъ.

(Святая Воля, Пинск. унз.).

32 *).

A.

- 1) По підъ Каменець сбитий гостинець.
- 2) Тамъ військо стоить, ладу не знає;
- 3) Панъ Цизью прийшовъ, ладъ імъ найшовъ,
- 4) Самъ звивъ корогву, тай берегомъ пішовъ.
- 5) Ставъ побоємъ передъ Хотиномъ.
- 6) Якъ бъє, такъ бъє въ місто Хотинъ. —
- 7) Вийшли до ёго всі хотинчане,
- 8) Зъ міста міщане;
- 9) Винесли ёму тацу червоннихъ.
- 10) Вінь же на тое не подивився,
- 11) Шапочки не знявъ, та й не поклонився,
- 12) Звивъ корогву та й пішовъ берегомъ,
- 13) Ставъ побоємъ та й передъ Дзвонівъ.
- 14) Вийшли до нёго всі звончане,

* См. № 5.

- 15) Всі звончане, зъ міста міщане,
- 16) Вивели ёму коня въ броні.
- 17) Вінъ же на тое не подивився,
- 18) Шапочки не знявъ, не поклонився.
- 19) Звивъ корогву та пішовъ берегомъ,
- 20) Ставъ побоемъ, якъ бъє, такъ бъє,
- 21) Въ місто Каменець.
- 22) Вийшли до нього всі каменчане,
- 23) Зъ міста міщане,
- 24) Вивели ёму гречнуу панну.
- 25) Вінъ же на неї та й подивився.
- 26) Скинувъ шапочку та й поклонився.
- 27) Дай же тя, Боже, веселитися,
- 28) А намъ, гречнимъ молодцямъ, подивитися.
- 29) За сімъ же словомъ бувай же здоровъ.

Добрий вечоръ!

В.

- 1) Гречний паничу, що починаешъ.
- 2) По надъ Міерь місто коникомъ граешъ.
- 3) Ой дай, Боже!
- 4) Коникомъ граешъ, військо завертаешъ.
- 5) Завернувъ військо, ажъ землі тяжко.

6 Б = 7 А... зъ міста міщане. 7 Б = 8 А... зъ села селяне.

- 8) Ой стали вони раду радити,
- 9) Раду радити, щоби ёму дати.

10 Б = 17 А... коника въ сріблі, 11 Б = 10 А А вінъ..., 12 Б = 11 А Не знявъ шапоньки... 13 Б = 9 А... миску..., 14 Б = 10 А А вінъ..., 15 Б = 11 А Не знявъ шапоньки... 16 Б = 25 А, 17 Б = 26 А А вінъ на..., 18 Б = 27 А Извявлъ шапоньку... 19) Ой дай, Боже!

(Ушицкий упъз).

В.

- 1) Ой въ полі, въ полі, дай въ вишоколи,
- 2) Святий вечоръ! *).
- 3) Грай, ковю, підъ молоденькомъ Иvasёмъ!
- 4) Ой тамъ Ивасъ полемъ играє, копъє вихас.
- 5) Да підъїзжає підъ Вижгорода;

6 Б = 7 А... къ ёму... городяне, 7 Б = 17 А... въ наряді:

- 8) Вінъ тес приинявъ, шапочки не знявъ,

*) Повторяется по слѣдѣ каждого стиха.

9 В = 11 А... не подяковавъ.

- 10) У Вільбові на оболоні,
- 11) Грай, коню, підъ молоденькимъ Йасемъ!
- 12) Ой тамъ Ивась конемъ играє, копъемъ вихає,
- 13) Да підъїжжає підъ Вижгорода;

14 В = 15 А... къ ёму... городяне, 15 В = 13 Б... червоноцівъ:

- 16) Вінъ тес приннявъ, шапочки не знявъ,

17 В = 19 А... не подяковавъ.

- 18) У Вільбові на оболоні,
- 19) Грай, коню, підъ молоденькимъ Йасемъ!
- 20) Ой тамъ Ивась конемъ играє, копъемъ вихає,
- 21) Да підъїжжає підъ Вижгорода;

22 В = 23 А... къ ёму... городяне, 23 В = 25 А... панину въ наряді:

- 24) Вінъ тес приннявъ, шапочку знявъ,
- 25) Шапочку знявъ, дай подяковавъ.

(Нар. Юж. Рус. Пис. Метлинск. стр. 334).

33.

Ішли молодці коло церковці,
Ой дай, Боже! *)

Радили раду молодецьку:

— «Не купуймо, браття, на дівки вінківъ,

Але купімо золотий човенъ, срібне весло,

Та пустимось краемъ Дунасмъ,

Ми тамъ чуемо доброго пана,

Ми ёму будемо вірне служити,

А вінъ намъ буде добре платити:

Дасть намъ по конику и по сідельці,

По ясній стрільці, по хорошої дівці».

А за сім' словомъ будьте здорови,

Гречний молодчикъ, тобі колядочка,

А намъ пива бочка,

Бочка — не бочка, хоць коновочка,

А зъ того жарту горілки кварту,

Кварту — не кварточку, хоць кватирочку

За колядочку.

Ой дай, Боже!

(Ушицькій упз.).

*) Пості кожного стиха.

Ой въ чистімъ полі, близько дороги,
Стойтъ наметъ зъ білого шовку.

Ой дай, Боже!

А въ тымъ наметі золотий стильчикъ,
На тымъ стильчику гречний молодчикъ,
Въ китайку (?) грає, краще співає.

Ой дай, Боже!

Ідуть панове зъ міста зъ Вильвова,
Шапки скідають, ёго ся питаютъ:
— «Хто тебе навчивъ въ китайку грati,
Краще співати».

Ой дай, Боже!

— «Навчila мене мати темненької ночи,
При ясній свічі.»

Ой дай, Боже!

(Ушникій укз.).

34.

Ой тамъ на горі високій,

Ой дай, Боже!

Тамъ три товариша кіньми виграють,

Ой що сивимъ грає, то визиває:

— «Ой вийди, вийди, гречная панно,

Я жъ тобі скажу дивное диво:

Ой въ нась теперъ Дунай стявся».

— «Я жъ тобі скажу ще й дивнійше:

Ой що въ нась на Різдво роза зацвіла,

Ой сама жъ бо я тиі квітки збирала,

За коси клала.»

— «Ой не чужую жъ повідь повідаю,

Самъ же я ту полонку рубавъ,

Коня напувавъ.

(Ушникій укз.).

35.

Въ лісі, на жовтімъ піску висока сосна,

Тонка, висока, срібломъ обросла,

Листомъ широкимъ

Дуже високо.

На тій сосні синъ сокілъ сидить,
Далеко видить.

Ой дай, Боже!
Далеко видить на сине море;
На синімъ морі
Корабль пливе.

36.

A.

- 1) Хвалилася біла береза
- 2) Своімъ цвітомъ передъ лісами.
- 3) Гой дай, Боже!
- 4) Не ти то ті квіти кохала —
- 5) Кохали вітри буйні, дощі дрібні,
Гой дай, Боже!
- 6) Ой хвалилася гречна панна
- 7) Своими косами передъ дружками;
Гой дай, Боже.
- 8) Ой не хвалися, не ти жъ ікъ кохала,
- 9) Кохала неївка старенка
- 10) Ясного сонця противъ віконця,
- 11) Ясної днини противъ кватирі.
- 12) А за сімъ словомъ бувай же здорова,
- 13) Не сама собою, зъ отцемъ и маткою,
- 14) И зъ своєю челядкою.
- 15) Добри - вечиръ!

(Умніцтві упс.).

B.

1 Б = 1 А,

2) Межи дубами своїми гілячками.

3 Б = 6 А, 4 Б = 7 А... межи дівками. 5 Б = 6 А, 6 Б = 8 А, 7 Б = 9 А...
іхъ..., 8 Б = 10 А... коло...,

9) Темної ночі, коло тебе несплючи.

(Умніцтві упс.)

37.

A.

- 1) Ой въ ліску, въ ліску, да на жовтімъ піску,
- 2) Пава ходила, пірье губила.
- 3) За нею иде красная панна,
- 4) Красная панна, панна Катречка.
- 5) Ширьечко бере, на столець кладе,
- 6) А зъ столъця бере да въ віночокъ въє;
- 7) Звила віночокъ, пошла въ таночокъ.
- 8) Де узялъся буйни вітри,
- 9) Да й скинули віночъ зъ голови,
- 10) Дай укинули у тихий Дунай.
- 11) Ой пойду жъ бо я лужкомъ, бережкомъ,
- 12) Да й зустріну я три рибалочки:
- 13) «Ви рибалочки, вы молодні,
- 14) Да й закиньте жъ ви юзовковий неводъ,
- 15) Да й вловіть мені перловий віночъ, —
- 16) Я жъ вамъ, рибалочки, дорого заплачу:
- 17) Одному рибалочці — золотий перстень,
- 18) Другому рибалочці — перловий віночъ,
- 19) Третому рибалочці — сама молода,
- 20) Сама молода да й зарученая.»

(С. Юриновка, Новгородськ. уез.).

B.

- 1) Прала Параска шовкове хустте на лёду,
- 2) Гей же на леду, на тихесейкумъ Дунаю!
- 3) Загубила шовкову хусту на лёду,
- 4) Зобачила три невуднечки на лёду:
- 5) «Вите жъ, мої три невуднечки, три молодчики,

6 Б = 14 А Роспустіте...,

- 7) Затягніте шовкову хусту на лёду.»
- 8) —Що жъ ти намъ мінинъ, красная панно?
- 9) Єдному міна — шовкова хуста,

10 Б = 17 А Другому міна..., 11 Б = 19 А.. міна.., 12 Б = 20 А... отъ якъ ягода,

- 13) Сама пишна, якъ у саду вишня.

(Великая Глушица, Ковельск. уез.).

В.

- 1) По горі, горі, пава ходила.
- 2) Гой дай, Боже!
- 3 В = 2 А, 4 В = 3 А... ходить гречная...
- 5) Пір'я збирала въ рукавець клала.
- 6) Пішла въ городець рвала барвінець,
- 7) Рвала барвінокъ, та й плела віночъ.
- 8) Ой дай намъ, Боже, въ городі зілля,
- 9) Въ дому весілля.
- 10) Въ городі зілля зелененьке,
- 11) Въ дому весілля веселеньке.
- 12) А за симъ же словомъ бувай здорона.

(Ушицький ув.).

Г.

- 1 Г = 1 В... павоньки ходять,
- 2) Павоньки ходять и вір'я ронять.
- 3 Г = 4 В... ними., 4 Г = 4 А Гречная... Анна. 5 Г = 5 В.. збирає... складає, 6 Г = 5 А Зъ рукава бере..., 7 Г = 6 А За стола... плете,
- 8) Въ віночокъ вплела на головку вбрала:
- 9) — Дивися, ненько, чи хорошенъко?
- 10) А жъ де ся взявъ буйненський вітрець,
- 11) Занісъ той вінець ажъ на Дунаець.
- 12) Ажъ тутъ підйшли три молодчики,
- 13) Три молодчики, кгречни хлопчики.
- 14) — «Которий молодець зловить мій вінець,
- 15) То той зо мною піде въ танець».
- 16) Ой еденъ попливъ — вінця не допливъ,
- 17) Вінця не допливъ, самъ ся втопивъ.
- 18) Ой другий попливъ — вінця не допливъ,
- 19) Вінця не допливъ, самъ ся втопивъ.
- 20) Ой третій попливъ — віночка допливъ,
- 21) Взявъ вінъ той вінець, пішовъ єз' нею въ танець...
- 22) А сеі колядки зовсімъ кінець.

(Ушицький ув.).

Д.

1 Д = 1 Г, 2 Д = 2 Г, 3 Д = 3 Г, 4 Д = 4 Г. 5 Д = 5 Г.... ховас, 6 Д = 6 Г... столикъ... 7 Д = 7 Г, 8 Д = 7 А Виплела...:

- 9) Дивися, ненько, чи хорошенъко,
10) Чи хорошенъко и подібненъко?

11 $D = 8 A$ А де жъ ся взяли...,

- 12) Звіли вінець, вінець павъяний,
13) Звіли ёго въ тихий Дунаець,

14 $D = 14 G$... пйме...

- 15) Першому буде вінець павъяний,
16) Другому буде сама молода,
17) Третому буде золотий перстень.
18) Ой дай, Боже!

(Умніцтв уяз.).

E.

1 $E = 1 G$ Ой въ садонъку павонъка..., 2 $E = 2 G$... піръенъка... 3 $E = 3 A$ ходить за ними... дівоночка. 4 $E = 5 G$, 5 $E = 6 D$, 6 $E = 7 G$ Зъ столика....

- 7) Павовий віночъ, чистий барвіночъ.
8) Все примірас на голивонъку.

9 $E = 9 D$.

10) Пошла дівчина рано по воду.

11 $E = 8 A$ Та зірвалися...,

- 12) Шальни дощечки искинули віночъ,
13) Шідъ крутый берегъ, въ глибокий Дунай.
14) Пливе віночокъ красемъ Дунасемъ,
15) А вона за нимъ все берегомъ.
16) Та й здибає вона три риболови,
17) Три риболови, панські слуги.
18) — «Помагай Бігъ, три риболови,
19) Чи не стрічали, чи не спіймали,
20) Павъяний віночъ, чистий барвіночъ?»
21) — «Ой ми стрічали, ой ми спіймали,
22) Та що жъ намъ буде за перейми?»

23 $E = 17 A$... буде..,

24) Золотий перстень зъ білого пальца.

25 $E = 18 A$.. буде шовкова хустка, 26 $E = 19 A$... буде.., 27 $E = 20 A$
такъ якъ ягода.

(Умніцтв уяз.).

Ж.

- 1) Въ чистинъ полі виросла сосна,
- 2) А на тій сосні золота квітка.
- 3) Узнала жъ еі гречная панна Марія —
- 4) Квітку зірвала, за голову клала,

5 Ж = 8 А,

- 6) Кинули квітку на бистру річку.
- 7) Де жъ ся взяли три риболовці,
- 8) Всі три молодці.
- 9) — «Перейміть квітку, перейма буде.

10 Ж = 9 Б... буде..., 11 Ж = 10 Б.. буде..., 12 Ж = 11 Б... буде...,

13 Ж = 20 А,

- 14) Зарученая ще й за поневича.

(Ушинський уз.).

З.

1 З = 1 Ж... близько дороги. 2 З = 2 В.

- 3) Виросла сосна золота, рясна.

4 З = 2 Ж... вершечку., 5 З = 3 Ж Зазнала ж...

- 6) Скоро зазнала, заразъ зірвала,
- 7) За кося клала.

8 З = 8 А

- 9) Тай зірвали квітку,

10 З = 10 А... занесли квітку...

- 11) За крутій берегъ.

12 З = 9 Ж... 13 З = 23 Е... золота квітка, 14 З = 17 А А другому буде..

15 З = 26 Е, 16 З = 20 А, 17 З = 14 Ж За панича...

(Ушинський уз.).

И.

1 И = 1 Г, 2 И = 2 Г... лірънько... 3 И = 3 Е... дівонька, 4 И = 5 Г...
кладе, 5 И = 6 Г... столикъ...; 6 И = 7 Г Зъ столика..., 7 И = 7 Е Павъяній...,
8 И = 8 Е, 9 И = 9 Д... оздібонька? 10 И = 10 Е, 11 И = 11 Е... вітрове,

- 12) Буйні вітрове, тайні дожджове,
- 13) Шайнули віночъ підъ крутій берегъ,

14 И = 13 Е, 15 И = 14 Е, 16 И = 15 Е... за нею.... берегом. 17 И = 16 Е,
18 И = 17 Е. 19 И = 18 Е... помагай, Бігъ... 20 И = 17 Е, 21 И = 19 Е,
22 И = 20 Е? 23 И = 21 Е... та й.., 24 И = 20 Е, 25 И = 22 Е? 26 И = 17 А...
буде.., 27 И = 24 Е, 28 И = 25 Е,

29) Хустка шовкова зъ білої шні,

30 И = 26 Е, 31 И = 27 Е.

(Женота Паули).

К.

- 1) Рано въ неділю зелене вино сажене,
- 2) А въ неі,
- 3) Стратили літенько гречні молодці
- 4) За неі.
- 5) Прийшли жъ до неі три гостоньки,
- 6) А въ неі,
- 7) Поприносили до неі красни подарки,
- 8) До неі.

9 К = 22 Е... мені... переймець,

10) Відъ неі.

11 К = 23 Е Ой тобі...

12) У неі.

13 К = 22 Е.. мені... переймець,

14) Відъ неі.

15) Ой тобі буде кований поясъ.

16) У неі.

17 К = 22 Е.. мені... переймець,

18) Відъ неі.

19 К = 26 Е Ой тобі...,

20) Відъ неі.

(Женота Паули).

Л.

1 Л = 1 Е, 2 Л = 2 Е, 3 Л = 3 Е, 4 Л = 5 Г... кладе. 5 Л = 6 Г, 6 Л = 6 И,

7) Все примірас на головоньку.

8 Л = 9 И?

9) Попла дівчина рано по воду.

10) Та скопилися буйни вітрове,

11 Л = 12 И, 12 Л = 13 И, 13 Л = 14 И, 14 Л = 15 И, 15 Л = 16 И?
16 Л = 17 И, 17 Л = 18 И, 18 Л = 19 И, 19 Л = 20 И! 20 Л = 21 И, 21 Л = 22 И,
22 Л = 23 И, 23 Л = 25 И... переймесь? 24 Л = 23 Е, 25 Л = 25 Е... хустка відъ
боку, 26 Л = 30 И, 27 Л = 31 И.

(Русалка Дністровська).

III.

1 М = 1 А,

2) Святий вечоръ.

3 М = 2 А Тамъ... ронила,

4) За єю иде панна Мар'ячка,

5 М = 5 В... да въ рукавъ...; 6 М = 6 Г.... брала на скамы клака,

7) А зъ скамы брала, да вінокъ плела;

8 М = 7 А... вінець... въ танець. 9 М = 8 А Ой... да..., 10 М = 10 А... ві-
нокъ... 11 М = 11 А... пішла жъ вона..,

12) Та й устріла вона три рибалочки.

13 М = 13 А! 14 М = 14 А... мені.,

15) Шовковий неводъ да въ тихий Дунай.

16 М = 18 А Поймайте мені...,

17) Я вамъ, молода, даромъ не скочу:

18 М = 18 А Первому..., 19 М = 17 А Другому щирозлотий...; 20 М = 19 А!

21) Да бувай же здоровая, красная панна!

(Народ. Юж. Рус. Пес. Мстиславск. стр. 332).

38.

A.

1) А въ бору, въ бору волохи гудуть,

2) Церковь будують.

3) Збудовали церковь зъ трома верхами,

4) Зъ двома окнами.

5) Въ перве оконце вдарило сонце,

6) Въ друге оконце ангель линувъ,

7) Ангель линувъ, слёзу уронивъ;

8) А зъ тої слёзи ручающъ потікъ,

- 9) Зъ того ручайца річенъка біжить,
- 10) На той річенъці корабель пливе,
- 11) А на томъ кораблі Иванъ молодий.
- 12) Що жъ вуинъ робить? Листонъки иши,
- 13) Книги читає. Хто жъ ёго навчивъ
- 14) Листовъ писати, книговъ читати?
- 15) Навчила ёго руїдна мати,
- 16) Въ кудрявимъ пиві викупуючи,
- 17) Въ дорогу крамнину сповиваючи.

(Дымеръ, Кіевск. уез.).

B.

1 Б = 1 А... саду; въ саду... пьють, 2 Б = 2 А, 3 Б = 3 А... измалёвали..
углами, 4 Б = 4 А. 5 Б = 5 А.. одно... вскочило.., 6 Б = 6 А... летівъ,

7) На престолі сівъ.

8 Б = 7 А На престолі сівъ..., 9 Б = 8 А... Дунай розлився,

- 10) На тумъ Дунаю хицькі кладки.
- 11) Ой тамъ Улітка пшеници мила,
- 12) Зъ гоголемъ говорила:
- 13) «Гоголю, гоголю, припливи къ берегу,
- 14) Хорошенько вряжу:
- 15) Твоі крилечки шовкомъ обовъю,
- 16) Твоі нууженьки злотомъ обкую».

(Горностайліполь, Радомисльск. уез.).

B.

1 В = 1 А Що.... пьють, 2 В = 2 А Да волохи пьють, церковку.... 3 В = 3 А,
4 В = 4 А Зъ трома верхами, зъ трома... 5 В = 5 А Що... да... що сходить...,
6 В = 6 А А... ясному місяцю, 7 В = 6 А А въ треть да..., 8 В = 7 Б Янголь
улинувъ... 9 В = 7 А И головку склонивъ, и сліzonьку...; 10 В = 8 А... сліzonьки
да стало озеро, 11 В = 11 А... озері да човничокъ плаває.

- 12) А у тому човнику да красна панна.
- 13) Що жъ вона діє? Тириочки писе,
- 14) Да шила-пошила да три тириочки,
- 15) Да три хустиночки.
- 16) Що первую шила срібломъ да златомъ,
- 17) А другому шила разненъкимъ шовкомъ.

(С. Пліска, Борзенск. уез.).

Г.

- 1) Добри-вечіръ, пане господару!
- 2) Радуйся, земле, що Сусь Христостъ намъ народився.

$3\Gamma = 2A$ Що въ твоимъ дворі..., $4\Gamma = 4B$... дверами..., $5\Gamma = 5B$ Що..., якъ..., $6\Gamma = 6B$... якъ заходить сонце, $7\Gamma = 7B$... да... влітає, $8\Gamma = 8B$... влітає... сідає,

- 9) На престолі сідає, сильненько ридає.
- 10) А въ тихъ слізопіжкахъ самъ Богъ купався,
- 11) Самъ Богъ купався изъ Петромъ.
- 12) Петро каже: земля буильша,
- 13) Господь каже: небо буильше.
- 14) Посучимъ шнуръ да зміраємъ небо.
- 15) Небо буильшъ, що скруїзь руївне,
- 16) А земля маленька, що гори да долини,
- 17) Гори й долини, всякі могили.

(Хабни, Радомисльск. уде.).

Д.

$1D = 1A$ Ой..., $2D = 2B$... гудуть..., $3D = 4B$. $4D = 5A$... сходило...
 $5D = 6B$... ясень місяць, $6D = 7G$... соловей влетівъ. $7D = 8B$ Соловейко влетівъ...

8) Конець престола сидить Микола,
 9) Ризами вкрився, слізми умився.
 $10D = 9B$, $11D = 10G$... тимъ Дунаю... $12D = 11G$ Христосъ... святимъ.....

- 13) Ой купалися та й змагалися.
- 14) $D = 14G$, $15D = 13G$,
- 16) Ой цить же, Петро, не змагайся;
- 17) Пошли жъ ангела, нехай злітає,
- 18) Нехай злітає, нехай змірає.

$19D = 16G$ Тимъ..., $20D = 17G$ Тимъ... меньша..

(Великі Скитинки, Васильковськ. уде.).

39.

А.

- 1) Въ пана господара, на ёго дворі,
- 2) Стояла калина, сильне родила;

- 3) Тамъ пудъ калиною Микита стоявъ,
- 4) Микита стоявъ, зъ конемъ розмовлявъ:
- 5) — «Коню жъ мій, коню, продамъ я тебе
- 6) Далеко одъ себе — у чужу землю,
- 7) Турському королю; у чужу землю,
- 8) Турському королю, туркамъ на войну».
- 9) — «Пане жъ мій, пане, не продай мене
- 10) Далеко одъ себе.
- 11) Издумай, пане, свою пригоду,
- 12) А мою вигоду.
- 13) Якъ нась турки за Дунай загнали, —
- 14) Більшъ потопали, якъ винирили;
- 15) А ти, мій пане, и чоботка не вмочивъ,
- 16) Ни чоботка, ні стременочка,
- 17) Ни стременочка, ні сіделочка...»
- 18) За сімъ же словомъ, да бувай же здоровъ!

(Дамськ, Кіоск. учи.).

B.

- 1) По за лугами — димми стовпами,
- 2) Ой то не дими, то зъ коней пара.
- 3) Ой тамъ Иванко зъ вуйськомъ стоявъ,
- 4) $B = 4 A$ Зъ вуйськомъ...; $5 B = 4 A$ Ой... муйй...,
6) Продамъ я тебе далеко одъ себе;
- 7) $B = 9 A$ Ой.. муйй... молодий Иване, $8 B = 10 A$ Не продавай мене...,
9) $B = 11 A$... же ти къ свої пригоді,
- 10) Екъ свої пригоді, мої вигоді.
- 13) $B = 13 A$ О...;
- 12) Ой були ти, що й потопали,
- 13) Я тебе молодого по вершечку нюнсь,
- 14) $B = 17 A$ Не вмочивъ же ти...;
- 15) Не сіделечка, не стременечка,
- 16) Не чоботя, а не тебе, молодця.

(Горностайлово, Радомисльск. учи.).

B.

- 1) Що въ саду, въ саду, да винограду
- 2) Тамъ козаченько ходить, кониченька водить,
- 3) Кониченька водить, и зъ коникомъ говорить:

4 В = 5 Б... заподіле мое. 5 В = 5 Б Заподіле мое да..., 6 В = 7 А. За-
продажамъ я тебе..., 7 В = 8 А... у чужу землю.

- 8) За велику ціну, за сто червонцівъ.
- 9) За бочку вина, за другу пива.
- 10) Ти жъ, пане козаченьку, не продавай мене,
- 11) Спогадай на себе.
- 12) Спогадай на се, якъ ми зъ тобою
- 13) Да були въ побою:
- 14) У першому да побою — въ Татарщині,
- 15) У другому да побою — въ Німеччині.
- 16) А въ третому да побою — въ Туреччині.
- 17) Якъ побили нась пополамъ зъ татарами,
- 18) Да якъ пригнали нась до тихого Дунаю.
- 19) Я, якъ скочивъ,
- 20) Дунай перескочивъ,
21 В = 15 А Дунай перескочивъ нічого...,
- 22) И нічого не вмочивъ — ні поля жупана,
- 23) Ни поля жупана, ни чоботка сап'яна,
- 24) И ні щуръ-сідельця,
- 25) И ні тебе, молодця.

(С. Племса, Борзенск. ун.).

Г. *).

- 1) По за лісомъ, лісомъ темненъкимъ,
- 2) Виступала чорна хмара.
- 3) Святий вечоръ!

4 Г = 2 Б... хмара... зъ війська.... 5 Г = 3 Б... коникомъ гравъ,

- 6) Мечемъ воївавъ,
- 7) Мечемъ воївавъ да й вихвалився:
- 8) — «Нема въ короля такого коня;
- 9) А у моого коня золота грива,
- 10) Золота грива, сребраний кошить,
- 11) Сребраний кошить, жемчужний хвостиkъ.
- 12) Золота грива ясно світила,
- 13) Сребраний кошить камень рубас,
- 14) Жемчужний хвостиkъ слідъ замітає.
- 15) Будь же ти здоровъ, молодець Иване!
- 16) Да не самъ собою — зъ отцемъ, матерью,
- 17) И зъ маленькимъ Богомъ, и зъ усімъ родомъ.

(Въ съверн. ун. Чернівецьк. ун.).

* См. № 1 и 19.

Д. *).

1) Ой изъ-за гори, зъ-за туману...

2 Д = 3 Г!

- 3) То жъ не тумани — коні воронні.
- 4) Молодий Вікторко изъ війська йде,
- 5) Изъ війська йде, пару коней веде.
- 6) Попередъ коня веде короля.

7 Д = 7 Г Веде короля..., 8 Д = 8 Г.

- 9) Да король просився, король молився:
- 10) — «Да пусті жъ мене, молодий Вікторку.»
- 11) — «Не пущу тебе, самий старший король,
- 12) Поведу я тебе панамъ на хвалу,
- 13) Панамъ на хвалу, а намъ на славу.

(Іванковъ, Переяславск. умз.).

40.

Черезъ наше сало
Веали кленъ-дерево...

Ой дерево, кленъ-дерево,
Дрібне, зелененьке.

А съ того деревця
Висока церковця.

Ой дерево и проч.

А въ тих церковці
Штирі-три короговці.

Ой дерево и проч.

Перша короговця

Ивана молодця...

Стій, калиночко, стій,
Недалеко чутти дзвінъ...

Друга короговця
Василька молодця;

Стій и проч.

Третя короговця
Григорка молодця.

Стій и проч.

*) См. № 1.

Четверта короговця
Клима молодця.
А у тий церковці
Три свічі яснихъ:
Перша свіча ясна —
То Ганнуся красна;
Друга свіча ясна —
То Фрасина красна;
Третя свіча ясна —
То Еринка красна.
А у тий церковці
Три дзвони голосні:
Перший дзвінъ голосний —
То Хведорко красний;
Другий дзвінъ голосний —
То Андрійко красний;
Третій дзвінъ голосний —
То Захарко красний.
Ой дерево, кленъ-дерево,
Дрібне, зелененьке.

(Ушицький уче.).

41.

A.

- 1) Ой въ ліску, въ ліску на жовтімъ піску,
- 2) Росла яблунька тонка та висока,
- 3) Тонка висока, листомъ широка.
- 4) Зродила вона золоти ябка;
- 5) Ябка стерегла гречная панна,
- 6) Гречная панна, панна Анна.
- 7) Приходить до неї батенько єї:
- 8) — «Ой здайми, доню, золоти ябка.»
- 9) — «Бігъ-ме, не здайму, милому держу.»
- 10) Приходить до неї матінка єї:
- 11) — «Ой здайми, доню, золоти ябка.»
- 12) — «Бігъ-ме, не здійму, милому держу.»
- 13) Приходить до неї братенько єї:
- 14) — «Ой збери, сестро, золоти ябка.
- 15) — «Бігъ-ме, не зберу, милому держу.»
- 16) Приходить до неї миленький єї:

- 17) — «Ой збери, серце, золоти ябка».
18) — «Ой теперъ зберу, бо тобі держу».
19) Ой дай, Боже!

(Ушицкий уз.).

B.

- 1) Въ саду-винограду зродила яблуна,
2) Золоти ябка.
3 Б = 5 А Ихъ...,
4) Шитьяко шила, твердо заснужа.
5 Б = 7 А Прийшовъ...,
5) — «Доню, зірви золоти яблучка.»
7 Б = 12 А... не зірву... 8 Б = 10 А Прийшла...; 9 Б = 11 А... зірви...
10 Б = 12 А... зірву..., 11 Б = 16 А Прийшовъ...; 12 Б = 17 А Ой зірви...
13 Б = 18 А... зірву...
(Ушицкий уз.).

B.

- 1) Ой въ саду, въ саду, й а въ винограду,
2) Ой тамъ виросла єдна яблона,
3 В = 4 А.... єдне яблучко; 4 В = 5 А Ой... ёго... 5 В = 7 А, 6 В = 9 А...
зірву..., 7 В = 16 А,
8) Заразъ зірвала, милому дала.
(Ушицкий уз.).

43.

Въ славнімъ селі НН.
Стоіть-постоіть шовковий наметъ (знамень),
А тимъ знамені кгречний молодець.
Підъ нимъ стоять служечки ёго.
 Ой дай, Боже!
Шапочки держать, въ нёго ся просяять,
Й а въ вечіръ на війну.
 Ой дай, Боже!
— «Я васъ не пущу, бо самъ зъ вами піду.
 Ой дай, Боже!

Ой ходімо ми на першу, ударимъ зъ гармати,
Якъ грімъ по небі, щобъ ся паркані поздрігали.

Ой дай, Боже!

Щобъ ся міщане полякали,
А всі міщане, всі покамъянцане.

Ой дай, Боже!

Ой ходімо ми та й на другую,
Пустимъ зъ гармати, якъ дрібень дощикъ.

Ой дай, Боже!

Щобъ ся паркане поздрігали,
Щобъ ся міщане полякали
А всі камъянцане.

Ой дай, Боже!

Ой ходімо на третю—пустимъ зъ гармати,
Якъ грімъ на небі....

Ой дай, Боже!

Щобъ ся парканц поздрігали,
Щобъ ся міщане полякали,
А всі міщане-камъянцане

Ой дай, Боже!

(Український уяв.).

43.

A.

- 1) Ой въ Днестрі, Днестрі да перевозі
- 2) Гой дай, Боже! *)
- 3) Держить перевізъ кгречная панна,
- 4) Кгречная панна, панна Марія.
- 5) Прихавъ до неї батько въ гости,
- 6) Привізъ ій три подарочки:
- 7) Первий подарочекъ — золотий перстень,
- 8) Другий подарочекъ — шовковий поясъ,
- 9) Третій подарочекъ — лисова шуба.
- 10) Золотий перстень на пальці сяє,
- 11) Шовковий поясъ боки вкриває,
- 12) Лисова шуба слідъ замітає.
- 13) А за сімъ словомъ бувай здоровая,

*) Повторяється посль каждой строки.

- 14) Егречная панно, панно Марії!
- 15) Въ городі зілля — въ хаті весілля,
- 16) Въ городі рутку — а въ хаті душку,
- 17) Въ городі липку — а въ хаті скрипку.
- 18) Дай же ти, Боже, веселитися,
- 19) А намъ, хлопцямъ, подивитися.
- 20) Добрий вечіръ.

(Уманський уз.).

B.

- 1) «Да чому ти, дівчино, гуляти не йдешъ?»
 - 2) — «Ой якъ мені, дівчині, гуляти пойти,
 - 3) Що мої братіки зъ війська приїхали,
- 4 Б = 6 А Привезли мені...: 5 Б = 7 А Перший..., 6 Б = 8 А... подарокъ—
зелена сукня, 7 Б = 9 А... подарокъ—перлова нитка. 8 Б = 10 А... якъ огонь...
9 Б = 12 А Зеленая сукня.,
- 10) Перлова нитка голову обвязує,

(Обмч. и Пое. Малор. Маркевича, стр. 23).

B.

1 В = 1 Б? 2 В = 2 Б... дівчині..., 3 В = 3 Б, 4 В = 4 Б: 5 В = 5 Б,
6 В = 6 Б, 7 В = 7 Б. 8 В = 8 Б, 9 В = 9 Б, 10 В = 10 Б.

- 11) Бувай здорова зъ батькомъ, зъ матерью,
- 12) И зъ малимъ Богомъ, и зо всімъ родомъ,
- 13) Исусомъ Христомъ, святымъ Рожествомъ.

(Zegota Paul).

44.

A.

- 1) Ой зъ-за гори високої
- 2) Ой дай, Боже! *)
- 3) Відти іде три колясочки:
- 4) Перша колясочка багровенькая,

*) Повторяется послѣ каждого стиха.

- 5) Друга колясочка червоненська,
- 6) Третя колясочка золотенська.
- 7) А въ тий багровенькій сидили еі служеньки,
- 8) А въ тий червоненській кгречная панна,
- 9) А въ тий золотій еі миленький.
- 10) «Зажди, зажди, кгречная панно,
- 11) Загадаю тобі три загадки,
- 12) Якъ вгадаешъ, то мої будеши.
- 13) Якъ не згадаешъ, то людська будеши.
- 14) Перша загадка: що безъ коріння росте?
- 15) Друга загадка: а що цвіте безъ насіння?
- 16) А що горить безъ жаріння?»
- 17) — «Камінь росте безъ коріння,
- 18) Папороть цвіте безъ насіння,
- 19) Вогонь горить безъ жаріння».
- 20) А відъ сёго слова, та бувай здоровая,
- 21) Кгречная панно, панно Ганно,
- 22) Не сама собою — зъ отцемъ, маткою;
- 23) Дай же тобі, Боже, чого жадаешъ.
- 24) Жадаю въ Бога щастя, здоровля.
- 25) Дай же тобі, Боже, на худибочку,
- 26) На челядочку, на малую.
- 27) Дай же ти, Боже, въ городі липку,
- 28) А въ хаті скрипку.
- 29) А відъ сёго слова бувай же здоровая,
- 30) Не сама собою — зъ отцемъ, маткою,
- 31) И зо всею челядкою.
- 32) Добри-вечірь.

(Ушицький умъ.).

B.

- 1) Ой припавъ сніжокъ на буки листоکъ,
- 2) А буковина на ту панянку,
- 3) А паняночка на ту стежку.
- 5) Туда ходила кгречная панна Ганна,
- 6) За нею ходивъ кгречний молодець,
- 7) Слідивъ-прослідивъ ажъ до світловеньки.
- 8) Ой кивнувъ я, кивнувъ я въ кватирочку.

9 Б = 10 А Вайди ти до нась..., 10 Б = 11 А Загадаємъ..., 11 Б = 12 А...
матчина..., 12 Б = 13 А.... наша.... 13 Б = 14 А, 14 Б = 15 А... синєцвіту.
15 Б = 16 А.... поломіння. 16 Б = 17 А Біль..., 17 Б = 18 А... синєцвіту, 18 Б = 19 А
Золото... поломіння.

(Ушицький умъ.).

45 *).

A.

- 1) У брода, въ брода да въ перевоза,
- 2) Тамъ Марьечка да перевозъ держала,
- 3) И одъ перевозу по червонному брала;
- 4) А туди ишло сімъ сотъ молодцівъ
- 5) Білоцерківцівъ.
- 6) — «Красная панио, перевези нась!»
- 7) — «Не перевезу, не маю часу,
- 8) Не часиночки, не годиночки!
- 9) Теперь муй братко изъ вуйська прихавъ,
- 10) А привуизъ мені да три радошці:
- 11) Первая радошъ — перловий віночъ,
- 12) Другая радошъ — муй золотъ перстень,
- 13) Третя радошъ — дорога суконка.
- 14) Перловий віночъ головку клонить,
- 15) Муй золотъ перстень — рученьку ломить,
- 16) Дорога суконка слідъ замітає.
- 17) За сімъ же словомъ, бувай здоровая.

(Димитр., Київск. ун.).

B.

- 1) Више Києва, ниже й города,
- 2 Б = 2 А Ой... Мотречка...,
- 3) Перевозъ держала, перевозила.
- 4 Б = 4 А Ой пришли къ ій...,
- 5) Ще й паробцівъ.

6 Б = 6 А Молода Мотречко.... 7 Б = 7 А.

(Горностайлполі, Радомисльск. ун.).

B. **).

- 1) Ой у тихого Дунаечку, у крутого бережечку.
- 2) Святій вечеръ.

*) См. №№ 48.

**) См. № 84.

3 В = 2 А... Варочка..., 4 В = 3 Б.

- 5) Ой прийшовъ къ ней слічний паничъ,
- 6) Слічний паничъ, королевицъ:

7 В = 6 Б Дівочко Варочко....;

- 8) Скажу я тобі диво дивное,
- 9) Що о Петрі Дунай замерзає.
- 10) Хороша панно, повіришъ мені?
- 11) Коли жъ не ймешъ віри,
- 12) Я самъ тамъ бувавъ,
- 13) Я самъ тамъ бувавъ, коникомъ гулявъ,
- 14) Коникомъ гулявъ, Дунай пробивавъ.»
- 15) — «Слічний паничу, королевицу,
- 16) Скажу я тобі ще дивніше:
- 17) Що у насъ одъ Рожества рожа зацвіла.
- 18) Слічний паничу, королевицу,
- 19) Коли не ймешъ віри, я сама тамъ була,
- 20) Сама тамъ була, рожу щипала.

(Въ сказки. уль. Черниговской туб.).

Т.

1) У Києві да на перевозі,

2 Г = 3 В, 3 Г = 4 В... да... 4 Г = 4 Б Лесь.. до еї да...,

5) Да сімъ сотъ молодцівъ, да все запорожці,

6 Г = 6 А Да..., 7 Г = 7 А Да... бо...; 8 Г = 9 А... братокъ.. прийшовъ,

9) Ізъ війська прийшовъ, зъ воини приіхавъ,

10 Г = 10 А Да... же... подарочки:

- 11) Первій подарочекъ—золотий перстенчикъ,
- 12) Другій подарочекъ — перлова тканка,
- 13) А третій подарочекъ — зелена суконка.
- 14) Золотий перстничокъ всю рученьку сяє,

15 Г = 16 А Зеленая.... 16 Г = 14 А Перлова тканка....

(Борзенск. уль. С. Плиска.).

Д.

1 Д = 2 Г Дівка Ориночка..., 2 Д = 2 В!

3) Перевозила царівъ, та панівъ, та отецькихъ синівъ.

4 Д = 4 Б Наїжало...: 5 Д = 6 А.... дівко Оришечко!

6) Коли жъ мені вась та перевозить?

7) Приїхавъ до мене братікъ зъ війська-дороги;

8 Д = 10 Г... радости:

9) Первая радость — зелена сукня,

10 Д = 11 Г Другая радость.... перстень; 11 Д = 12 Г Третяя радость.... камка..., 12 Д = 15 Г... сукня...; 13 Д = 14 Г... перстень на руці...; 14 Д = 16 Г.. камка...!

15) Та бувай здоровая, дівко Оринко,

16) Не сама собою — зъ отцемъ, зъ ненькою,

17) И зъ милимъ Богомъ, и зъ усімъ родомъ.

18) Боже, дай вечіръ добрий!

19) Та давайте дохідъ довгий.

(Народ. Юж. Рус. Пис. Метелицк. стр. 333)..

46 *).

A.

1) А нашъ козаченько,

3) Молодъ паниченько,

3) Молодий панъ

4) Въ молодої пані

5) А все въ карти грає.

6) Ой вигравъ вінъ собі

7) Коня вороного.

8) Коня взявши,

9) Не дзінькувавши.

10) Ой вигравъ вінъ собі

11) Дротянку нагайку.

12) Дротянку взявши,

13) Не дзінькувавши.

14) Ой вигравъ вінъ собі

15) Шовкову хустину.

16) Хусточку взявши,

17) Не дзінькувавши.

18) Ой вигравъ вінъ собі

19) Молодую паню.

20) Вінъ паню взявши,

21) Подзінькувавши.

(Український упс.).

*) См. № 5.

В.

1 Б = 1 А... паниченько,

2) Молодий пань,

3) Зъ молодою панею

4) Въ карти гравъ.

5 Б = 6 А, 6 Б = 7 А, 7 Б = 1 А... паниченько, 8 Б = 10 А,

9) Нагайку дротянку.

10 Б = 12 А Вінъ., 11 Б = 13 А Та..., 12 Б = 14 А,

13) Добрий сурдуть.

14 Б = 16 А Вінъ сурдуть.... 15 Б = 17 А Та....

16) Винесли ёму нову шапочку.

17) Нову шапочку взявъ,

18) Дай не дзінькувавъ.

19) Вивели ёму

20) Гречнью панину Ганну.

21) А вінъ панину взявъ,

22) Та й подзінькувавъ.

(Ушицкий увз.).

47.

Грали цимбали

Въ вдови на подвірю:

— «Вийди, вдово, вийди, небого!»

— «Почекайте мене

Хоць годиночку єдиную,

На йся въ коралики вбриндую».

Грали цимбали

Въ вдови на подвірю:

«Вийди, вдово, вийди, небого!»

— «Почекайте мене,

Хоць годиноньку єдиную,

На йся въ сорочку вбриндую.

Грали.....

Най ся въ спідницю вбриндую.

Грали.....

Най ся въ пончохи вбриндую.

Грали... .

Най ся въ еревички вбриндуо.
Грали.....
Най ся въ хустку вбриндуо.

(Ушицький ум.).

48.

Тамъ, за горою високою,
Тамъ дзвінъ дзвонить,
Місяць сходить, —
Тамъ Гандзюненка говорила :
— «Нема кому дати
До батенька знати,
Нехай приїжас
Біль забірати».
Батько каже: «не поіду —
Въ мене сані не латани».
— «Поідь, батько, тамъ, де рідная мати.»
Матінка каже: «я не поіду,
Въ мене коні не заложени».
Сестра каже: «я непоіду,
Въ мене коні не ковани,
Сані поломани.»

(Ушицький ум.).

49.

Въ сіняхъ, въ сіняхъ та й на покояхъ,
Ой туди ходять статечни жони,
Ой ходять, ходять, ключами дзвонята.
 Ой дай, Боже!
Ой ключики, не брязкати,
Мого миленького не розбудята,—
Миленкій бардzo стружений.
 Ой дай, Боже!
Приіхавъ зъ Одеси, три дари привізъ:
 Ой дай, Боже!

Єденъ дарунокъ кунова шуба;
Другий дарунокъ злодістій перстень,
Третій дарунокъ шовкова хустка.

Ой дай, Боже!

Кунова шуба слідъ замітає,
Шовкова хустка голову клонить,
Злодістій перстень пальці ломить.

Ой дай, Боже!

(Ушицький уз.).

50.

A.

- 1) У сей дворъ Богъ навітавъ:
 - 2) Исусъ Христосъ народився,
 - 3) Всему світу знадобився.
 - 4) Святій вечерь!
 - 5) Взяла ёго мати подъ уста,
 - 6) Шіпесла ёго мати підъ небеса,
 - 7) Дала єму мати житаную пужку, —
 - 8) Де пужкою махне,
 - 9) А тамъ жито росте.
 - 10) Святій вечерь!
 - 11) А хто дає пирігъ,
 - 12) То спасе ёго Богъ;
 - 13) Хто не дасть пирігъ, —
 - 14) Озьму вола за рігъ,
 - 15) Я виведу на мурігъ,
 - 16) Я викручу єму рігъ.
- Святій вечерь!
- 18) Якъ пошовъ же той воль,
 - 19) По німецкимъ городамъ,
 - 20) По німецкимъ деревнамъ,
 - 21) Та питавъ вінь, та шукавъ государева двора.
 - 22) А государівъ двіръ на семіхъ стовпахъ,
 - 23) На семи воротахъ.

Святій вечерь!

Добрий вечерь!

(Въ старихъ уз. Чернівець. туб.).

В.

1 Б = 2 А що, 2 Б = 3 А По.... объявишся.

3) Его мати весела була,

4 Б = 6 А. Понесла..... 5 Б = 7 А..... мати пужку житянью. 6 Б = 8 А
Куди пужкою..... 7 Б = 9 А...

8) Якъ очеретъ;

9) А копочки, якъ зорочки

10) На въ нивці;

11) А стожочки, якъ соколочки

12) На гумні.

13) Да бувай же здоровъ, наше господару, у домочку

14) Зъ своими дітками у раёчку!..

(Юриноека, Новгородськ. уез.).

В.

1 В = 1 А.... домъ завітавъ Богъ. 2 В = 2 А.

3) Сii святки звеселивъ.—

4 В = 3 В будь.... була...

5) Що ти свого сина

6) По пудъ небесами носила,

7) Золотимъ хрестомъ хрестила.

8 В = 5 Б.... 9 В = 6 Б.... 10 В = 7 Б...., 11 В = 9 Б И.... на небі 13 В = 11 Б
Якъ божочки. 14 В = 12 Б..... 15 В = 14 А Якъ не дасте широга...., рога,
16 В = 15 А Да..... 17 В = 16 А Да.....

18) Рогомъ буду трубити,

19) Воломъ діло робити.

(Болошока, Черниговск. уез.).

Г.

1 Г = 1 Б, 2 Г = 2 Б; 3 Г = 3 Б: 4 Г = 4 Б, 5 Г = 5 Б, 6 Г = 6 Б,
7 Г = 7 Б. 8 Г = 8 Б. 8 Г = 8 Б, 9 Г = 9 Б. 10 Г = 11 Б.... 11 Г = 13 Б.....
домочку. 12 Г = 15 Б..

(Юриноека, Новгородськ. уез.).

51.

А.

- 1) На Ордані тиха вода стояла.
- 2) Тамъ Пречиста свого сина купала,
- 3) А скупавши, въ шовковес сповила,
- 4) А сповивши, въ яселечко вложила.
- 5) Надъ нимъ воли своїмъ духомъ дихали.
- 6) Туди ишло три цари, три цари,
- 7) А принесли три дари, три дари.
- 8) То перший царь святимъ Петромъ назвавъ,
- 9) А другий царь святимъ Рожествомъ назвавъ,
- 10) А третій царь квіточкою дарувавъ;
- 11) То жъ не квітка, то жъ Сватое Рожество.
- 12) Сімъ хозяїнь много літа множество.
- 13) Дай, Боже, вечерь добрий!

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А, 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А;

- 5) Да надъ домомъ ангелочки літали,
- 6) Ісуса Христа въ ризи сповивали:

7 Б = 7 А.. йшли

- 8) Нарікали три слові, три слові:
- 9) Що перший царь нась миромъ мировавъ;

10 Б = 9 А.... Ісусомъ нарікавъ. 11 Б = 10 А:

- 12) Да не есть пресвятая квіточка,

13 Б = 11 А: Да есть пресвятое...: 14 Б = 13 А. А всѣ у мирові....

(С. Іванково, Перелєвськ. у.).

В.

1 В = 1 А. Од на ріці..., 2 В = 2 А: Марія Суся Христа.... 3 В = 3 А...
въ святи ризи.... 4 В = 4 А..

- 5) Надъ яслами воли стояли.
- 7) То жъ не воли, то два янголи.

6 В = 5 А. Божимъ.

- 8) Сусу Христу іменячко принесли.

9 В = 9 Б. Перший янголь святымъ.

- 10) Другий янголь Сусомъ Христомъ називавъ;

11 В = 11 Б. Янголь.... 12 В = 11 А.

13) По всому світу, всему миру рознесло. —

(Дудари, Каневск. уез.).

Г.

1 Г = 1 А. Ой..., тамъ..., 2 Г = 2 А. Божа мати....

- 3) А біленький пелюшечки сповивала,
- 4) А зъ девятого шовку сповивачикъ сукала,
- 5) А зъ сребра-злата приголовочокъ прикладала.
- 6) Ой на сходь сонця прихало три царі,
- 7) Стали гадати, чимъ тес дитя дарувати:
- 8) Ой седенъ дарує святымъ миромъ и кадиломъ,
- 9) А другий дарує — Сусомъ Христомъ имя давъ.
- 10) А третій дарує — золотую квітку въ ручку давъ.
- 11) Ой, квіто, квіто, ти, малес дитя, изъ нами
- 12) Тую квітку по всему світу разославъ...

(Лубыще, Старокон. уез.).

Д.

1 Д = 1 А, 2 Д = 2 А, 3 Д = 3 А, 4 Д = 4 А.. въ ясалкахъ...

5) Десь узалось до східь сонця три воли

6 Д = 5 А. Всі три жъ вони надъ тимъ дитямъ... 7 Д = 6 А. Десь узалось до східь сонця.

8) Всі три жъ вони надъ тимъ дитямъ раду радили:

9 Д = 9 Б. Що перший..... божимъ..., 10 Д = 10 Б..... зъ рожи квіту дарувавъ:

11) А третій царъ кадилничку въ руки дававъ:

12 Д = 11 А, 13 Д = 13 В въ сімъ світі....

(С. Дудари, Каневск. уез.).

Е.

- 1) Зъ вечера синъ ся Божий народивъ,
- 2) Которий небо и землю сотворивъ.

3 Е = 1 А. 4 Е = 2 А... Суса Христа.. 5 Е = 3 Б, 6 Е = 4 Б, 7 Е = 5 В... тимъ.... дитяткомъ.... 8 Е = 6 В, 9 Е = 6 Г. До.... три царі іхали... 10 Е = 9 Д... Еденъ.... дарувавъ... 11 Е = 10 Б.... називавъ, 12 Е = 11 Б, 13 Е = 12 Д. Не есть..... 14 Е = 13 Д.

- 15) Радуйтесь, пане Господару,
- 16) По всіму дому, якъ ангели на небі.
 Вечеръ добрый!...

Ж.

1 Ж = 1 Е..... Иоусъ Христось народивсь.

2) Народившись, небо и землю звеселивъ;

3 Ж = 1 А, 4 Ж = 2 А. 5 Ж = 3 А..... до церковці й однесла,

6) Мале дитя на пристолі положила,

7) Надъ тимъ дитямъ ажъ три свічки засвітила,

8) Надъ тимъ дитямъ ажъ три свічки палає;

9) Надъ тимъ дитямъ три анголи літають

10) А все єму «Херувиме» співають.

11) Взяли дитя да понесли на небеса,

12) Ви, небеса, небеса, небеса, растворітесь,

13) Всі святні Исусу Христу поклонітесь,

14) А въ неділю рано сонечко зійшло,

15) А къ тому дитяті три царі прийшло.

16 Ж = 6 А прийшло къ тому дитяті...., 17 Ж = 7 А..... Исусу Христу....

18 Ж = 9 Б Од....., 19 Ж = 10 Б..... називавъ, 20 Ж = 11 Б, 21 Ж = 11 А.....
то перший день Рожества, 22 Ж = 13 Д Всёму миру хрещеному.....

23) Ой радуйся, хозяину, святымъ Рожествомъ,

24) Якъ ангели на небесахъ Исусомъ Христомъ.

(Велик. Снитинки, Васильков. у.).

З.

1 З = 1 А, 2 З = 2 А, 3 З = 4 А.... скупавши....., 4 З = 5 А, 6 З = 7 А,
7 З = 8 А, 8 З = 10 А другий..... 9 З = 9 А... третій... 10 З = 11 А, 11 З = 12 А
Сёму...

53.

Изъ вечора синъ Божий народився,
Той, который небо и землю сотворивъ;
Народився изъ Марії дівиці,
Изъ Святої Богородиці...
На Йордані тиха вода стояла,

Тамъ Причиста своего сына купала,
Викупавши, у крѣмове сповила,
А сповивши, въ василечки вложила.
Надъ тимъ дитамъ три анголи дихали,
Надъ тимъ дитамъ три свѣчи палало.
До сходъ сонца три царі приїхало:
Одинъ же царь квіткою дарувавъ,
А другий царь святимъ миромъ мирувавъ,
А третій царь Сусомъ Христомъ називавъ.
То жъ не квітка, то святое Рожество —
Всому миру, всому світу радосно;
То не квіточка, то святое весілля —
Розвеселися, пане господару, въ своєму дому.

53.

Пане господару, чи есть ти въ-дома?
Сусиди кажуть, що нема въ-дома,
Що пішовъ до золотаря,
Щобъ намъ зробивъ срібну ложичку,
Срібну ложичку, золотий кільхъ,
Щобъ намъ була відъ Бога слава.
А за сімъ словомъ бувай же здоровъ,
Бувай здоровъ, пане господару;
Сії свяtkи святкуй здоровъ,
Та не самъ зъ собою —
Зъ дітьми, зъ женою,
Зъ усімъ домомъ
И святимъ Богомъ,
Зъ усіми нами,
Зъ приятелями.
Добри-вечеръ!

54.

Даръ днесь пребогатий оть небесъ прийде,
Яко капля каплюща на землю сніде,
Во утробу дівичую словомъ вселись,
Изъ нея же невидимо миру явися:
Яко небо второе віртепъ показавъ —
Діви въ яслі безсловесний младенецъ лежавъ:

«Намъ вірьте,» пастеріє пісні голосять,
Тімъ цари тремъ дари Богу приносять:
Ливанъ, смирамъ и злотомъ даръ приношаша,
Рожденому безсмертному въ руці дадаша.
Ангели всі хорошамо збіжають,
На облаці веселі пісні співають:
«Слава вишині Богу днесъ миръ явився
И уся тварь веселія днесъ исполнися, —
Богъ намъ сославъ Духа Святаго,
Въ виденії голубині снисходящаго;
Тройцю пресвяту славо во съ нами;
Поглядайте, гласъ клишите на Іордані.
Дай тес, Христе, справедливо видіти,
Въ царствії твості намъ вірнимъ на віки жити.

(С. Перейма, Валтська уез.).

В.

Да днесъ преображеній отъ небесъ прииде,
Яко капля каплюща;
Во отробу дівичту словомъ вселися,
Ізъ нея же невидимо міру явися.
Богъ діві плотю днесъ ся рождаєть,
Темноть мрачно, ясно, зрачно всюди сіяєть,
Аки небо второе вертесь показаль,
Діву, въ ясла и убогий ілладенець лежавъ.
Ангельскій вся хори тамъ ся збирають,
На воблаці пісні співають,
Слава Богу, позволившему даровати,
На пастерія миръ, миръ испослати,
На свереліяхъ пісні поносать.
Троє цари дари Богу приносять:
Іванъ — смирну дадоша,
Тому жъ всі верній даръ приносоча,
Рожденому безъемстному
Въ руці дадоша.

(Таллинка, Уманск. уез.).

55.

Уже ся все те збуло,
Що визнано було:
А рано палиця зелена

Уже ся намъ розціла,
И овощь зродила.
Слухайте жъ Бога Отца,
Которий намъ обіцавъ
Изъ раю своего сына послати,
Щобъ въ небо нась забрати,
Того ви слухайте.

(Уманський уряд).

56.

Нова рада, нова рада
Світу ся з'явила:
Да Чиста Панна сина породила,
Да въ Офлєївимъ місті дуже рано.
Звітали пана пастирі,
Звітали ёго миромъ и кадиломъ;
Дали заплату: покори, золото.
А Иродъ тому дуже засмутився,
Що Богъ предвічний зъ Панни народився;
Казавъ жовнірамъ землю сплідрувати —
Народженого нигде не спіймати.
Нехай Иродъ марно погибас,
Нашъ Богъ предвічний всіхъ нась потішас.

57.

Дивно, дивно,
Що тепло, не зімно
Зъ Вифлеєма повиває,
А на небі щось сіє,
Ажъ страхъ забірає.
Голосъ, голосъ —
Дубомъ стає волосъ:
«Слава въ вишніхъ Богу» чути —
Якесь мас диво бути.
Вставайте, люде!
Царь нашъ, царь нашъ —
Чути зъ неба голосъ —
Въ Вифлеємі народився,
Тамъ у яслахъ положився,
Чимъ не змінився.
Такъ, такъ, такъ,

Ой іде якийсь малкъ;
Ангели десь-то, не люде
Засвітили такъ віходи —
Якесь є чудо!
Біжімъ, біжімъ,
Въ Вифлесмі скажемъ,
Що виділи ми сеі ночи
На власні очи,
Біжімъ зо всеї мочи
Туда, туда, туда,
Ой де стала звіда!
Отъ хтось плаче тамъ тихесенько,
Ой дитинка есть маленька.
Яке маленьке!
Підімъ, підімъ,
Поклінъ ёму кладімъ,
Просімъ въ нёго хліба й солі,
Добра въ домі и на полі;—
Въ ёго все ваше —
Се царь, се царь!
Зробімъ ёму олтаръ,
Зложимъ — хто ягнятко,
А хто має, то й телятко, —
Прийме дитятко.

(Ушицкаю уїзда).

58.

На тихімъ Дунаю підъ крутимъ берегомъ,
Тамъ господина ризи білила,
Ризи білила, Бога просила:
«Ой дай же, Боже, ризи вбілити!»
Ой де ся узяли буйні вітри
Та взяли ризи ажъ підъ небеса,
Же небеса розтворили;
А то ті ризи самъ Господь убрањъ.
Відъ свого слова будь же здоровा,
Та не сама собою — зъ отцемъ, маткою,
Та й съ колядкою.
Гой дай, Боже...

(Ушицкаю уїзда).

59.

- 1) Нова рада стала,
- 2) Якъ на небі хвала,
- 3) Надъ вертепомъ звіза ясна
- 4) Світу возсіяла.
- 5) Въ Давидовімъ дому
- 6) Вигравають ёму;
- 7) На всі струни ударяють,
- 8) Бога вихваляють.
- 9) Пастушкі зъ ягняткомъ
- 10) Передъ тимъ дитяткомъ
- 11) На колінка упадають,
- 12) Бога вихваляють:
- 13) «Просимъ тебе, цару,
- 14) Небесний шафару,
- 15) Даруй літа щасливі
- 16) Сёму господару.
- 17) Не такъ господару,
- 18) Отъ якъ господині.
- 19) Даруй літа щасливі
- 20) Усенкій родині.
- 21) Не такъ господару,
- 22) Ой якъ ёго дітамъ
- 23) Даруй літа щастливі
- 24) Отъ нині до віку.

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А... у.... 3 Б = 3 А Подъ...., 4 Б = 4 А,

- 5) Предъ Божимъ світомъ
- 6) Божій синъ народився.

7 Б = 10 А, 8 Б = 9 А.

- 9) Приноси три дари,
- 10) Цару нашъ, цару,

11 Б = 14 А..., 12 Б = 15 А..., 13 Б = 16 А.

(Скородное, Мозырское у.).

В.

1 Б = 1 А... радость..., 2 Б = 2 А... храма, 3 Б = 3 А..., 4 Б = 4 А...
Осіала. 5 Б = 9 А.., 6Б=10А... Божимъ... 7В=11А... колінця... 8В=12А...

сочваляють. 9 В = 13 А Прости мні..., 10 В = 14 А...! 11 В = 15 А Пошли....
12 В = 16 А.

- 13) Тамъ чоловікъ передъ Богомъ
- 14) Ризами покрився.

(С. Числовка, Борзенск. умв.).

Г.

1 Г = 1 А, 2 Г = 2 А.

- 3) Де Христосъ родився,
- 4) Зъ Діви воплотився,
- 5) Тамъ чоловікъ передъ Богомъ
- 6) Крижемъ положився.

7 Г = 9 А Пастушокъ.... 8 Г = 10 А..., 9 Г = 11 А... упадає,— 10 Г = 12 А....
сочваляє. 11 Г = 10 Б. Ой...., 12 Г = 11 Б, 13 Г = 12 Б, 14 Г = 13 Б.

(Гостомель, Київск. у.)

Д.

1 Д = 1 А, 2 Д = 2 Б, 3 Д = 3 Б, 4 Д = 4 Б, 5 Д = 3 Г, 6 Д = 4 Г Одъ...,
7 Д = 5 Г, 8 Д = 14 В.... закрився.— 9 Д = 7 Г...., 10 Д = 6 В, 11 Д = 9 Г...
принадає 12 Д = 12 А.... сочваляє.

- 13) Ой ти, цару, небесний звіздару,
- 14) Пошли, Боже, много літъ,

15 Д = 16 А.... Пану....

(С. Пудища, Прилуц. умв.).

Е.

- 1) Новее щось буде,
- 2) Дивить на ся люди.

3 Е = 3 В..., стала.

- 4) Ясно заблістала.
- 5) Біжімъ но ми живо,
- 6) Побачимъ то диво;
- 7) Втіснімся ми до ями
- 8) Ходіть всі за нами,

9 Е = 5 Д Тамъ..., 10 Е = 4 Е...., 11 Е = 5 Г... Якъ... пеленами,

- 12) Убого вповився,

13 Е = 8 Б. 14 Е = 11 А,

16) Цара въ нимъ вітають...

17 Е = 10 Б Охъ..., 18 Е = 12 Г.

19) Дай дні довгі всімъ намъ жити,

20) Щобъ тебе хвалити...

21) И ще въ тебе просимъ:

22) Благодатній роси

23) Дай на нашу всю потребу,

24) А по тому — небо....

(Ушицький уз.).

Ж.

1 Ж = 1 В, 2 Ж = 2 А, 3 Ж = 3 А, 4 Ж = 4 А, 5 Ж = 5 Д, 6 Ж = 6 Д;

7) Якъ чоловікъ пеленою,

8) Передъ Богомъ повився,

10 Ж = 11 Б, 11 Ж = 12 Б, 12 Ж = 13 Б.

9) Слова жъ тобі, цару.

13) Даруй господині —

14) Будемъ тебе вихваляти

15) Всѧкої години.

(Ушицький уз.).

З.

1 З = 1 Г, 2 З = 2 Г, 3 З = 3 В.... ясна звізда. 4 З = 4 Б, 5 З = 3 Г....
Господь..., 6 З = 4 Г, 7 З = 5 Г,

8) Богу прислужився.

9 З = 10 Б Ой Боже..., 10 З = 11 Б, 11 З = 12 Б, 12 З = 13 Б, 13 З = 12 Б.

14) Якъ на світі жити;

15) Якъ на землі, такъ на небі

16) Все Бога хвалити.

17) А за сімъ словомъ

18) Бувай же здоровъ,

19) А не самъ собою,—

20) Зъ дітьми, зъ женою

21) И всею челядкою.

(Ушицький уз.).

60.

- 1) Діва днесъ непресущественного рождасть.
- 2) И земля, и вертепъ неприступному приносять.
- 3) Янголи, съ пастирми славословлять,
- 4) Нашъ бо градъ рождайся, предвічний Богъ.

(С. Дукаюкка Бердичев. утв.).

61.

Рожденная мати, небеська царице,
Радуйся, пречиста, прекрасна царице,
Діва бродованная Христа породила,
Изъ-за Євы, изъ Адама сидьбимя (?) ходила,
Виплакала за нась грішнихъ, якъ мати едина,
Плакала, рідала по містамъ крулевскімъ,
Виплакала за нась грішнихъ въ Каменці-Подольську,
Три красна панна зъ високого маку. (?)
Не дай же намъ загинуть зъ великого страху.

(М. Хабное, Радомисль. у.).

62.

A.

- 1) Въ Почаеві монастири,
- 2) Породила мати сина,
- 3) Породила и вповила,
- 4) На престолі положила.
- 5) Взяли ангели читати,
- 6) Яке ему имя дати?
- 7) Дали єму святий Петро: —
- 8) Матірь Божа не злюбила,
- 9) А всю землю засмутила.
- 10) Дали єму святий Павло —
- 11) Матірь Божа не злюбила,
- 12) А всю землю засмутила. —
- 13) Дали єму Ісусъ Христось, —
- 14) Матірь Божа излюбила,
- 15) И всю землю звеселила.

(Ушицкий утв.).

В.

- 1) У пана въ Авраама двуиръ у горожі,
 - 2) Двуиръ у горожі въ червоній рожі.
 - 3) Туди зібралися усі святні,
 - 4) Сталі думати, стали гадати,
- 5 Б = 6 А стали гадати...., 6 Б = 7 А....; 7 Б = 8 А.... возлюбила,
8) Не возлюбила, не дарила,
- 9 Б = 10 А..... друге...., 10 Б = 11 А..... возлюбила,
11) Не возлюбила, не надарила,
- 12 Б = 13 А.... третє.... 13 Б = 14 А А... и возлюбила,
14) И возлюбила, и надарила,

(М. Борисполі, Переяслав. ун.).

В.

- 1) Въ Іерусалимі на новімъ дворі
 - 2) Діва Марія сина родила,
 - 3) Сина родила, собіръ зібрала,
- 4 В = 3 Б Собіралися да....., 5 В = 5 Б.... 6 В = 6 Б.... Павла. 7 В = 7 Б.
Діва Марія...., 8 В = 8 Б... восхвалила. 9 В = 6 В.... 10 В = 7 Б, Діва Марія....
11 В = 8 Б..... восхвалила. 12 В = 12 Б.... імя.... 13 В = 14 А —.... Марія....
14 В = 14 Б... и восхвалила.

(М. Димитров, Київської юб.).

Г.

- 1) Пане господару, твій двіръ осажень,
 - 2) Твій двіръ осажень все виноградомъ;
 - 3) А въ винограді світлонька стойть,
 - 4) А въ тій світлоньці Діва Марія,
- 5 Г = 2 В,
- 6) А въ Іерусалимі рано дзвонили,
- 7 Г = 3 Б Щобъ..... старні
- 8) Усі старні святці святні,
- 9 Г = 5 Б, 10 Г = 7 А.... імя....,
- 11) И дали знати Діві Марії.

12 Г = 7 В, 13 Г = 8 В, 14 Г = 12 В..... Святаго Ильи, 15 Г = 10 В,
16 Г = 11 В, 17 Г = 12 В, 18 Г = 13 В Діва..., 19 Г = 14 В.

20) Радуйся, земля, есть то синь Божий народився. —

Д.

- 1) А въ вині, вині, въ Іерусалимі,
- 2 Д = 20 Г... вселися....,
- 3) Тамъ всі святні собиралися,
- 4 Д = 5 Б, 5 Д = 14 Г, 6 Д = 15 Г. 7 Д = 16 Г,
- 8) А въ вині, въ вині, въ Іерусалимі,
- 9) Тамъ всі святні собиралися,
- 10 Д = 5 Б, 11 Д = 6 В..., Петра. 12 Д = 10 В, 13 Д = 11 В.
- 14) А въ вині, вині, въ Іерусалимі,
- 15) Тамъ всі святні собиралися.
- 16 Д = 5 Б, 17 Д = 12 В, 18 Д = 18 Г, 19 Д = 14 В.
- 20) И ми сёму звеселимся,
- 21) Христу Богу поклонимся.

(Великі Снитники, Васильков. узе.).

63.

Ой що жъ то було
Изъ предка - віка?
Тамъ жидова
Христа мучила;
Шепшови шпиці
За нігти гнали,
И ёму муки задавали.
Съ пальця мизинца
Кровка канула;
Кровка кане, —
Тамъ Дунай стане.
А въ тимъ Дунаю
Господь купався;
А на дорогу,
Господарь ходить;
Къ собї Господа

На вечеру просить.
Я самъ не пойду,
Аньолове заплю;
Наставлай столи
Все тісовні,
Настилай обруси
Все шовковні,
Накладай хліби
Все пшеничні,
Наливай кубки
Всі медомъ - виномъ,
Медомъ - виномъ,
Щодровимъ квітомъ.
Пшеничні хліби
То господару;
Щедрове пиво
Та господинці,
А солодокъ-медокъ
Богу на славу.—

(С. Селяна Воля, Пинськ. уез.).

64.

Темнеє народженіє Божого сина,
То намъ ёго породила Діва Марія,
Породила у вертепі.
То анголи не дознали Божої тайни,
А анголи все те знали мовчкі потаїли,
Мале дитя, рожденне духомъ, прокрили,
Сому ярслеві (?) всі звезелимся,
Сому ярслеві ріки розлилися,
Шо въ Рожеству Христовому садки зацвіли,
Сому ярслеві давутись діти.
Показалося всяке древо земли, квіти,
Сому ярслеві всі звеселилися,
А Рожеству Христовому всі поклонилися.

(Краснополька, Гайсинск. уез.).

65.

Шли гости да коляднички,
Да побудили славного пана,
Пана господара:

«Да вставай, пане, вельми рано,
И самъ уставай, и челядь буди—
По твойму полю самъ Господь ходить,
Самъ Господь ходить, три святці водить:
Першее святце — святыс Юрис,
Другое святце — святыи Петро,
Третее святце — святая Илія.
Святыс Юрис землю одомкае,
Святыи Петро жито зажинае,
Святая Илія у копи складае.

(С. Сятая Воля, Пинск. уез.).

66.

Добри-вечеръ, пане господару!
До тебе Богъ давъ сина на вечеру.
Застілай столи тісові обрусоm,—
Буде на вечеру Панна Марія зъ Исусомъ,
Не поспіла Панна Марія къ вечері....
Заспівали райскій пташки по-пудъ небесами,
Тамъ поставимъ Божого Сина вітати.
На Ордані тиха вода стояла,
Тамъ Панна Марія Божого Сина купала.
Искупавши, въ тонкій яセルці вложила.

(Скороднос, Мозирск. уез.).

67.

A.

- 1) А въ пана Павла да на ёго двори —
- 2) Радуйся, да радуйся, земле —
- 3) Синъ Божій народився.
- 4) Да виросло дерево тонке да високе,
- 5) Тонкє да високе, ще й листомъ широке.
- 6) А на тому древі да намалёвано,
- 7) А намалёвано и три святителі:
- 8) Шо перший святитель — святе Рожество,

- 9) Другий святитель — то же святий Василій,
- 10) А третій святитель — то же Іванъ Христитель.
- 11) Ой вуинъ воду святивъ да й нась на світъ пустивъ.
(Борисомъ, Переславъ. унз.).

В.

1 Б =.... Йвана..., 2 Б = 4 А Стояло...., 3 Б = 5 А... да... щей...

- 4) Изъ того древа церковця рублены;
- 5) А въ тій церкві стоять три престоли:
- 6) На першімъ престолі святее Роздво.

7 Б = 9 А На другімъ престолі.... 8 Б = 10 А На третімъ престолі....

- 9) Святее Роздво намъ радость принесло,
- 10) Святий Василь новий годъ принісъ,
- 11) Іванъ Креститель воду перекрестили.

68.

А.

- 1) Диесь поюще,
- 2) Купно играємо,
- 3) Цара рожденного
- 4) Всігда вихвалиємо.
- 5) Поюще и чтуще,
- 6) «Слава во вічнихъ» глаголюще.
- 7) О царице, въ світі еси славна!
- 8) Пречистая Панна,
- 9) Жизні страждала
- 10) У Бетліемі межи скоти.
- 11) Христосъ почиваєть
- 12) Диесь во плоті.
- 13) А егда Іосипъ,
- 14) Вобручиний Діві,
- 15) Услишаша
- 16) Одь ангела жива:
- 17) «Пойми отроча

- 18) И матіръ ёго,
- 19) Бѣги, бѣги въ Ягипетъ.»
- 20) Царь на осляті
- 21) Въ Ягипетъ вступае,
- 22) Иродъ войсько
- 23) Свое розсишае,
- 24) Да бистъ убіенъ
- 25) Царь, нарождень
- 26) Отъ Маріи Діви,
- 27) Днесъ воплощень.
- 28) И где жъ тоє
- 29) И може ся стати,
- 30) Днесъ бо хощеть
- 31) Иродъ царствовати
- 32) Надъ Христомъ новорожденнимъ,
- 33) Младенці у яслі положенномъ.
- 34) Приступите, братія, до того,
- 35) Услушайте, въ жись готові
- 36) Шо задаєшъ квіти, (?)
- 37) Которі цвіти. (?)
- 38) На головахъ вѣньці, —
- 39) У небі жити.

(С. Перейма, Балтояз упс.).

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А, 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А. Днесъ...., 5 Б = 5 А, 6 Б = 6 А,
7 Б = 7 А.... всюду...., 8 Б = 8 А. Днесъ рождае.... діва, 9 Б = 10 А. Въ убогій
шопі...., 10 Б = 11 А, 11 Б = 12 А...

- 12) А не можетъ нині того стати,
- 13) Аще Иродъ хоче царствовати
- 14) Надъ Христомъ новорожденнимъ,
- 15) Младенці въ яслахъ положеннимъ,

16 Б = 14 А, А Іосипъ...., 17 Б = 15 А, 18 Б = 16 А, 19 Б = 17 А,
20 Б = 18 А, 21 Б = 19 А,

- 22) Отъ прохлятого.

23 Б = 20 А, 24 Б = 21 А, 25 Б = 22 А, 26 Б = 23 А, 27 Б = 24 А. Бути
би...., 28 Б = 25 А, 29 Б = 26 А, 30 Б = 27 А.

- 31) А Иродъ вельми засмутився:
- 32) Новорожденний зъ Діви воплотився.
- 33) Слуги свої въ вертепъ посилае,
- 34) Новорожденного убити шукае,

35 Б = 7 А..... всюду....., 36 Б = 8 А: Днесь діва, рождає ...

37) Злотие цвіти, съ которихъ мать

38) На главахъ вінці, и зъ нимъ біжать.

(С. Дерлановка, Бердичевск. уез.).

69.

Крикніте, ангели, на небесі согласно,
Ви, люде, на землі
Пойте пісні прекрасно —
Вступивъ ангель съ небеси
Великого совіта:
«Христосъ отъ Діви рождається
Намъ на многій літі!»
Пастирі біжать скоро,
Одинъ ко другому;
Взявиши въ руки барана,
Несуть къ рожденному.
Пастирі співають
Й а царі отъ востока
Кланяються соборі.
Ти, Авраамъ, не смутися,
Исаакъ синъ свободний:
Христосъ отъ Діви родився,
Синъ єдинородний.
Познай, синъ Гедеонъ,
Какъ твое руно истече!
Христосъ одъ Діви родився,
Всю тварь къ собі привлече.
Царі, царі, вдарте въ струни,
И взиграйте, князь, во труби:
Христосъ рождається,
Славіте, язиці
Розумійте, яко зъ нами Богъ! —

(С. Дерлановка, Бердичев. уез.).

70.

Скинія вся златая —
Ковчегъ завіта,
Видівшаго днесь Марія

Сина повила.
Радуйся, Марія,
Воль и осель, дишуще,
Хвали воздаютъ.
Озябшему въ яслахъ
Парою грютъ.
Радуйся, Марія!
Звізда ясна сіяшъ,
Ему служаще;
Три царі приходять,
Дари приносяще;
Радуйся, Марія!
Иродъ зело засмутився,
Що Богъ родився.
Хотівъ его убити,
Самъ потребився!
Радуйся, Марія!
Веселяться небеса,
Хвалу дающе;
Радується вся земля,
Міръ приемлюще,
Ангели съ пастирми
Чудомъ явиша:
«Слава нашему вертепу —
Христосъ родився!
Слава во вишніхъ Богу»,
Ангели гласяще,
«Слава, сину твоему
Дари приносять.
Радуйся, Марія,
Радуйся, прісно Діво,
О нетленніномъ рожестві твоімъ!»

(С. Духановка, Бердичев. упс.).

70.

Рожество славне прісно Діви Марії
Восхвалимо днесъ, вогласимъ пінія,
Вітаймо дитятко,
Уразъ єго матку.
Свому нарожденно,
Богу возлюбленно,
Во спасенія всіхъ.

Оть корини Юлипъ (?) наименовано...
Оть Архангела Марія названа;
Ласки - съ неперебіранно,
Обіщано здавна.
Слічная Лелія,
Пречистая Марія!
О спаснії всіхъ
Витаймо дитятко,
У разъ єго матку,
«Ти, мати-царице,
Молися за нами»,
Просимъ та милосердно,
Грішно, со слезами,
«Ти въ небі царствуєшъ,
На землі готуєшъ
Со святыми жити
И въ небі хвалити
На віки вічно есть».

72.

Богъ придувічний народився,
Прийшовъ зъ небесь утішився.
«Три царі, де ви ідетe?»
«Ідемо до міста,
Де Панна Пречиста
Сина породила;
Ідемъ въ Вифлеемъ,
Віншуемъ, спокоємъ
И повернемся інчимъ шляхомъ»,
Повернули погоні бъястину, (?)
Ирода безбожного не виділи.
Ми «осанна» заспіваймо
Богові самому,
Духові сватому
Честь и хвалу даймо.

(Ушицькій унз.).

73.

Шішли пастирі до Іерусаліма,
Да посередъ ночи до Максима.
Максимъ старий бородатий

Вийшовъ зъ хати:
«Вохъ, вохъ, дити, конецъ прокуда,
Говорять люде велики чуда;
Кажуть люде, Христосъ родився,
Въ Вефлеемъ яслахъ положився.
Ишли туди лицьяки,
Несли горшокъ боязнины,
Дати ему каші зъ молокомъ,
И булки зъ масличкомъ.

(Ушицкій уль.).

74.

Ішла Марія крутимъ бережкомъ,
Зостріло еі три жидовини:
«Діво Маріє, де Христа діла?»
«Кинула Христа въ темні ліса.»
Стала жидова ліса рубати,
Ліса рубати, Христа шукати.
Пішла Марія крутимъ бережкомъ,
Зостріли еі всі стари жиди:
«Діво Маріє, де Христа діла?»
«Кинула Христа въ глибокні ріки.»
Стала жидова ріки спускати,
Ріки спускати, Христа шукати.—
Пішла Марія по-надъ горами,
Зостріла еі уса жидова.
«Діво Маріє, де Христа діла?»
«Кинула Христа въ крутиі гори.»
Стала жидова гори копати,
Гори копати, Христа шукати,
Не знайшла Христа, знайшла деревце.
Съ того деревца стала церковця,
А въ тий церковці три гроби стоіть:
У першему гробі самъ Христосъ лежить,
У другому гробі — святий Миколай,
У третему гробі — Діва Марія.—
Надъ Сусомъ Христомъ свічи палають,
Надъ Миколаемъ книги читають,
Надъ Марією рожа зацвіла.
Зъ тої рожи да вилетівъ птахъ;
Ой полетівъ птахъ да й підъ небеса:

Ви, небеса, разтворітесь,
Ви, свяtni, Ісусу Христу поклонітесь.

(Великі Синодики, Васильков. ула.).

75 *).

A.

- 1) Пане господару, вставайте, не спіть,
- 2) Богу ся моліть,
- 3) Бо до васъ прийдуть рокові гости.
- 4) А всі святі ослономъ сіли,
- 5) Святий Микола
- 6) На конець стола,
- 7) Піднерся мечемъ
- 8) Підъ правимъ плечемъ,
- 9) Склонивъ головку
- 10) Вронивъ слёzonьку.
- 11) Де слёза кане,
- 12) Тамъ Дунай стане;
- 13) А въ тімъ Дунаю
- 14) Господь купався
- 15) И святий Петро.
- 16) Ой купалися,
- 17) Та й сперечалися:
- 18) Господь каже, що небо більше,
- 19) А Петро каже, що земля більше.
- 20) Господь каже, «ой Петре, Петре,
- 21) Не перечмося,
- 22) Закличь собі два—три анголі,
- 23) Та й змірають небо, та й землю.»
- 24) Якъ изміралі,
- 25) То повірили:
- 26) Небо меньшеньке,
- 27) Бо все рівненікé;
- 28) Земля більшенька —
- 29) Гори долини.
- 30) Бувай же здоровъ,
- 31) Пане господару.

(Ушицький ула.).

*) См. № 38, Г.

В.

1 Б = 1 А... рожденний вашъ двіръ

2) Збираєсь весь збіръ.

3 Б = 4 А..... ослономъ сіли. 4 Б = 5 А, 5 Б = 6 А, 6 Б = 7 А. Уперся....,
7 Б = 8 А, 8 Б = 9 А, 9 Б = 10 А, 10 Б = 11 А. 11 Б = 12 А, 12 Б = 13 А,
13 Б = 14 А.

15) Зъ Святимъ Павломъ;

14) И зъ святимъ Петромъ

16 Б = 16 А, 17 Б = 17 А.

18) За небо и землю:

19 Б = 18 А, 20 Б = 19 А; 21 Б = 20 А,

22) Суперечнику, суперичаши;

23) А мало знаешъ;

24 Б = 22 А. Изошло.....,

25) Та посучиши шовкові шнурки,

26) Та якъ зміраешъ,

27) У той часъ звіраешъ,

28) А зъ цимъ же словомъ

29 Б = 30 А.

(Перейма, Балтск. уез.).

В.

1) У пана господара за ёго столомъ,

2) Сидить Богъ съ Петромъ и суперичас,

3 Б = 18 А. Богъ.... земля.... 4 В = 19 А..... небо....,

5) Имали вони слугу вірану, святу Миколу,

6) Бери, Миколо, шнури шовкові.

7) Міряй, Миколо, небо и землю.

8) Тимъ небо маленьке,

9 В = 27 А.... скрізь рівненьке,

10) Тимъ земля більша,

11 В = 27 А. Що..... 12 В = 28 Б..., 13 В = 29 Б....

(Димерг, Київск. уез.).

Г.

1) Ішовъ-переішовъ місяцъ по небі,

2) Ой дай, Боже.

- 3) Зірница-сестрица каже,
- 4) «Ходи до мене, Бога шукати.»
- 5) Найшли ми Бога, пана господара,

6 Г = 6 А, 7 Г = 5 А.

- 8) На стіль ся склонивъ,
- 9) Три слёзки вронивъ....

10 Г = 11 А...., 11 Г = 12 А.... 12 Г = 13 А, 13 Г = 14 А.... ся кушавъ.
14 Г = 15 А: кушаючися

15) За небо и землю.

16 Г = 18 А, 17 Г = 19 А....

18) Ой ти, Петре, Петре суперечнику,

19 Г = 22 А зазвемо ми.... 20 Г = 24 А.... тоді звірили:

21) Господня правда, Петрова кривда,

22 Г = 27 А. Ой небо меньше..... скрізь..... 23 Г = 29 А. А земля
більша.... 24 Г = 28 Б, 25 Г = 29 Б.

26) Добрий вечіръ.

(Уманський узл.).

76.

А.

Ой дай, Боже!

- 2) Ой вітай, вітай пане господару,
- 3) Підийміть свою та головочку,
- 4) Ой подивіться та й въ кватирочку —
- 5) По вашій оборі самъ Господь ходить.
- 6) Ой ходить, ходить, та все лагодити:
- 7) Лагодити воли й по три плуги,
- 8) Бички-третачки та й по чотири.

Ой дай, Боже!

- 9) Ой вітай, вітай, пане господару,
- 10) Підийміть свою та головочку,
- 11) Ой подивіться та й въ кватирочку —
- 12) По вашій стаенці самъ Господь ходить.
- 13) Ой ходить, ходить, та все лагодить:
- 14) Лагодить коні на три борони,
- 15) Лошаки-стрижаки та й по чотири.

Ой дай, Боже!

- 16) Ой вітай, вітай, пане господару,
- 17) Підийміть свою та головочку,
- 18) Ой підийміть свою та головочку,
- 19) Ой подивіться тай въ кватирочку —
- 20) На вашимъ току самъ Господь ходить
- 21) Ой ходить, ходить, та й все лагодить:
- 22) Ой кладе стіжки та й въ три рядки,
- 23) Яру пшеницю та по чотири.

Ой дай, Боже!

- 24) Ой вітай; вітай, пане господару,
- 25) Подийміть та свою головоньку,
- 26) Ой подивіться та въ кватирочку.
- 27) По ваший пасіці самъ Господь ходить.
- 28) Ой ходить, ходить, та й все лагодить,
- 29) Лагодить пчолки та й на три ради,
- 30) Рої порої та й на чотири.

Ой дай, Боже!

- 31) Ишовъ-перейшовъ місяцъ по небі,
- 32) За нимъ зірочка, якъ острічка:
- 33) «Ой почекай, же місяцю.»
- 34) «Ой нечекаю, часу не маю,
- 35) Ой бо відъ Бога иду я въ послахъ,
- 36) Відъ Бога въ послахъ, до господара.
- 37) Чи почекає по старосвітську,
- 38) Чи сидивъ медокъ на святій вечіръ,
- 39) Чи варить пиво до свято кіоству, (?)
- 40) Чи пікъ калачи зъ ярої пшеници. —

Ой дай, Боже!

(Ушицький уко.).

B.

1 Б = 5 А. Пане господару, на вашімъ дворі....., 2 Б = 6 А самъ Господь..... 3 Б = 7 А.... вози, бички-тритички,

4) Пане господару, на вашімъ дворі,

5 Б = 6 А: Самъ Господь..... 6 Б = 15 А..... тритички.....

7) Пане господару, на вашімъ дворі,

8 Б = 6 А Самъ Господь....., 9 Б = 7 А... вози да..... обози: 10 Б = 8 А. ВОЛИ.....

B.

- 1) До пана господара самъ Богъ завітавъ,
2) Завітавъ Господь до ёго току. —

3 В = 22 А. Тасує..... тички, 4 В = 23 А.... все....,

- 5) Завітавъ Господь до ёго обори,

6 В = 7 А. Тасує....., 7 В = 8 А..., все....

- 8) Самъ Богъ завітавъ до ёго стані,

9 В = 14 А. Тасує..... все въ.... 10 В = 15 А.... все....

- 11) Самъ Богъ завитавъ до ёго кошари,

- 12) Тасує вівці все на три сотці,

- 13) Ярки - поярки все по чотирі.

- 14) Самъ Богъ завітавъ до ёго пасиби,

15 В = 29 А Тасує..... все..... тічки, 16 В = 30 А.... все.....

(Ушицький упъз.).

77.

Осіяло сонце въ вертепі,
Де Христось завівся въ злоті.
Світь разить, земля тенить....
Котрі руки хрестъ держали....
Раненько заспіваймо,
А Пресвятий Діві дарунки віддаймо.
Слава, слава, Рожество,
Слава на віки, Рожество.
А пресвята Діва Марія єдина
А просила ласки у свого сина.
Слава, слава, Рожество,
Словіа на віки, Рожество.
А ти, Мироне, старий чоловіче,
А же би съ живъ въ небі вічно,
Жеби съ зо святыми пісні співавъ.

(Ушицький упъз.).

78.

A.

- 1) Ой отци чесні, на великімъ дворі
Ой дай, Боже!

- 3) На вашімъ двору зъ виномъ кірница.
- 4) Пресвята Діва Христа купала;
- 5) Якъ покупала, въ ризи повила,
- 6) Занесла єго въ тихій Дунай.
- 7) Прийшла жидова рови копати,
- 8) Море спускати. Христа шукати.

Ой дай, Боже!

- 9) Море спустили, Христа нѣ найшли.

Ой дай, Боже!

- 10) Ой отци чесни, на вашімъ дворі,
- 11) На вашімъ дворі зъ вина кірница.

Ой дай, Боже!

- 12) Пресвята Діва Христа купала.
- 13) Якъ скупала, въ ризу вповила.

Ой дай, Боже!

- 14) Занесла его въ чистое поле.

Ой дай, Боже!

- 15) Пішли жидови ревідувати,
- 16) Христа шукати, поле копати.

Ой дай, Боже!

- 17) Поле копали, Христа не взяли.

Ой дай, Боже!

- 18) Ой отци чесні на вашімъ дворі
- 19) На вашамъ дворі зъ виномъ кірница,

Ой дай, Боже!

- 20) Пресвята Діва Христа купала,
- 21) Въ ризи повила.

Ой дай, Боже!

- 22) Занесла его въ святу церковцю.
- 23) Прийшли жидови ревідувати,
- 24) Христа шукати.

Ой дай, Боже!

- 25) Церковъ злупали, Христа взяли.

Ой дай, Боже!

- 26) Якъ его взяли, на муки брали.

Ой дай, Боже!

- 27) Желізними цвяхами руки пробивали,
- 28) На его голову терни ввали,

Ой дай, Боже!

(Умножай умъ.).

Б.

1) Пане господару, ти спишъ, не чуєшъ,

2 Б = 2 А.

3) На твоімъ подвір'ю зірница впала,

4) Кірница стала;

5) А въ тій кірниці

6 Б = 12 А..... 7 Б = 7 А..... Христа шукали. 8 Б = 12 А..... десь поділа;
9 Б' = 14 А..... Христа въ густі ліса....

10 Б = 15 А.... Христа шукати, 11 Б = 8 А. Ліса рубати....., 12 Б = 9 А
ліса зрубали... 13 Б = 12 А.... десь Христа поділа,

14) Занесла жъ Христа въ густі трави.

15 Б = 15 А.... трави косити, 16 Б = 9 А трави скосили..., 17 Б = 12 А....
десь Христа поділа;

18) Занесла Христа въ гори камінні

19 Б = 15 А... каминні лупати, 20 Б = 9 А. Камінья злупали...,

21) Стали жидови, та й заплакали:

22) «Що ми зробили, що Христа не найшли!»

23) Де Христось подівся? на небо знявся.

24) Та за симъ словомъ, та будь же здоровъ.

(Ушицький унз.).

79.

Радуйтесь, всі люде, — радість намъ зъ неба спадас:
Вступивъ до нась зъ високости, аби нась всіхъ спасти.
Прийшли до него три царі и поклонъ дають;
Кладуть дари: ливанъ, смірно и злато—
Зъ разнихъ краївъ дари взято.
Пастирі дають хвалу:
«Прийми відъ нась, Христе-цару!»
А ми жъ єму даймо суміння, —
Дасть намъ гріхівъ одпущення.
Святую Тройцу визнаваймо,
Богу честь и хвалу даймо!
Христось народився! Сей день блаженний
Вамъ Богъ дасть благословненний.
Вінъ насть грішникъ муки избавить,

Его весь міръ прославитъ!
Ми должны веселиться,
И усердно молиться:
Нинѣ врата Божи отвораются,
Нинѣ щастя и здровья желаемъ,
И сімь Рожествомъ Христовимъ поздравляемъ.

(Ушицкій уз.).

80.

A.

- 1) А всі святі ослономъ сіли
 Ой дай, Боже!
- 2) Тилько нема святого Різдва.
- 3) Рече Господь Святому Петру.
- 4) «Петре, Петре, послуго моя,
- 5) Піди, принеси святе Різдво!»
- 6) Не війшовъ Петро, якъ півъ дороги,
- 7) Здібало Петра чудо - чудное,
- 8) Чудо - чудное, вогнемъ страшное!
- 9) Петро жахнувся назадъ вернувся.
- 10) Рече Господь до Святого Петра:
- 11) «Ой, Петре, Петре, послуго моя,
- 12) Чомъ ти не принісъ святе Різдво?»
- 13) «Ой здібало мене чудо - чудное,
- 14) Вогнемъ страшное,
- 15) А я жахнувся, назадъ вернувся».
- 16) Ой не есть то, Петре, никаке чудо,
- 17) А то есть святе Різдво.
- 18) Було его взяти, Петре, на руки,
- 19) Сюди принести, на стіль покласти.
- 20) Зрадовались би ся всі святі,
- 21) Що передъ ними Різдво сіло.
 Ой дай, Боже! *)

(Ушицкій уз.).

B.

- 1) До пана господара самъ Богъ завітавъ,
- 2) Господь зо своїми святими.

*) Послѣ каждого стиха.

3 Б = 1 А..... 4 Б = 2 А.

5) Стали судъ судити, на що врожай буде.

6 Б = 4 А. А Господь каже.....

- 7) «Послужи мені бардзо немного,
- 8) Въ далеку дорогу».
- 9) Ой вже Петрові ой півъ дороги,
- 10) Здібається зъ святымъ Іліємъ,
- 11) Здібається тай питаеться:
- 12) «Святий Ілія, чомъ на судъ не йдешъ?»
- 13) Я на судъ не йду, часу не маю;
- 14) Часу не маю пшеницио стережу,
- 15) Відъ буйного вітра,
- 16) Щобъ колосочка не хилило...

(Уманський уез.).

81.

Надъ вертепомъ зірница
Світить дуже ясно,
Надъ тою блищиться,
Коби сонце красне.
«Выйди, збуди, Иване,
Глянь на небо, Степане,
Що жъ тамъ такого?»
—Звізды бачуть короля
Далеко відъ шопи,
Бьють поклони монархові,
Яко прості хлопи;
На колініа падають,
Подарунки віддають,
Бога вітають,
Золото, миро, кадило
Звізды зсумерали (?)
Триста коней козацькихъ,
А все зъ бандурами;
Потішають дитятко,
Надобное панятко,
Весело грають.
Побіжу жъ я тамъ, буду помагати,
Щобъ Богъ давъ щасливо
Спасення діждати:
На кобзоньку заграю,

Бо цимбалівъ не маю;
На сруяру (?) не забуду и дримби, (?)
Для тої дитини;
Віншувати не вмію,
Забувимъ латини:
Сенкторія оремусь, (?)
Сакулару бенбенусь, (?)
Бильше не знаю!

(Уманський уз.).

83.

A.

- 1) Ишла Марія на крутую гору,
- 2) Стріла Марія да три жидовини:
- 3) «Ви, жидове, Христа замучили?»
- 4) «Не ми, Маріє, то наши предки».
- 5) Ишла Марія на крутую гору;
- 6) А на тій горі церковка стоїть,
- 7) А въ тій церковці три гроби стоїть:
- 8) Въ первому гробі синъ Божий лежить,
- 9) Въ другому гробі — Іванъ Хреститель,
- 10) Въ третёму гробі — Діва Марія.
- 11) Надъ Исусомъ Христомъ ангели поють,
- 12) Надъ Іваномъ Хрестителемъ свічи палають,
- 13) Надъ Дівою Марією рожа зацвіла.
- 14) Изъ теї рожі да вилетівъ птахъ,
- 15) Да полетівъ птахъ, да по-пудъ небесами;
- 16) Всі небеса растворилися,
- 17) Всі святі уклонилися,
- 18) «Не есть ты птахъ, а есть ты Синъ Божий,
- 19) Есть ты Синъ Божій — Ісусъ Христосъ.»

(М. Олітєка, Козеленсько уз.).

B.

- 1 В == 1 А. Ишла Діва..., по пудъ горою,
- 2) Дай изійшла на гору круту,
 - 3) Да глинула на землю свату;
 - 4) На тій землі крижі крижують,
 - 5) Ой тамъ вони церковъ будують

6 Б = 7 А..... церкві.... 7 Б = 8 А..... Иванъ Хреститель, 8 А = 9 А....
Сусь Христосъ лежить, 9 Б = 10 А.... гробі.... 10 Б = 12 А.... книги читають,
11 Б = 11 А.... свічки палають. 12 Б = 13 А.... процвіла, 13 Б = 14 А А з...,
14 Б = 15 А.... Птахъ да....., 15 Б = 16 А, А..., 16 Б = 17 А..... поклониляся.

(Борисполе, Переяславск. уезд.).

В.

- 1) Дядьку, край твого двора
- 2) Краменна гора,
- 3) А на той горі дерево лежало,
- 4) А съ того дерева крижа робили,
- 5) А на томъ крижі, Христа мучено,
- 6) Де кровка кане — тамъ церковъ стане.

7 В = 6 Б.

- 8) Въ одномъ гробі Божая Мати,

9 В = 9 А.... Синъ Божий, 10 В = 10 А..., 11 В = 12 А Божою Матерью...,
12 В = 11 А... шопи читають, 13 В = 13 А... 14 В = 13 А.... соколь, 15 В = 14 Б.
16 В = 15 Б ви.... ростворітесь,

- 17) А ви, миръ Божий, размножітесь.

(Рокитно, Оверчук. уезд.).

Г.

1 Г = 3 В.... Сіёнський.... стояло.

- 2) Аліллуйя, аліллуйя, дерево стояло,

3 Г = 4 В.... церковъ будують.

- 4) А въ тій церкві крижъ малеваний,

5 Г = 7 В цудъ тимъ крижомъ.... лежить. 6 Г = 8 А..., 7 Г = 9 А...
8 Г = 10 А.... 9 Г = 11 А.... Синомъ Божимъ...., 10 Г = 12 А..., 11 Г = 12 Б...

(Хабне, Радомильськ. уезд.).

Д.

1 Д = 3 В.... шовкова трава, 2 Д = 6 А, А въ тий траві церковъ....
3 Д = 7 А.... церкві.... лежить, 4 Д = 8 А.... самъ Господь Богъ. 5 Д = 8 В, Въ
второмъ...., 6 Д = 10 В.... Святий Петро.

- 7) Надъ Господомъ Богомъ ангели читають,

8 Д = 11 В..., 9 Д = 13 А.... Святимъ Петромъ....

(Скородне, Мозирск. у.).

83.

Да зтихалось да три воли,
Да три воли, три буйволи,
Ой стали вони да чмохати, гадати,
Чимъ сес дзецько даровати:
Одзінъ даруе миромъ, кадзіломъ,
Другій даруе: золоту квіточку.
«Махни ти, Боже, сю квіточку надъ нами,
Якъ сї слуги передъ Паномъ Богомъ, що въ раї».
И обіцяўся панъ господарь злотий дать, —
Суди ёму, Боже, пишного року дочекатъ.—
И зъ женою, и зъ дітками своими,
И вшисткими приятелами swoimi.

84.

Ой што есть предивна
Въ світі новина,
Же діва безъ мужа
Сина родила.
Безсеменне породила,
У діствами (?) не вродила,
У Вифлеемі.
Хори ангельськіе
А все зближають,
Преслічному гласу
Пісні співають:
«Слава въ вишній Єдиному
Богу, зъ Діви уроженному,
И на землі миръ.»
А Єсипъ сторушокъ
При яслі стоіть,
Новорожденному пелени строить.
А Марія співає,
Серцю ёго припадає:
«Радосте моя!»
А Марія чиста
Сина чистує
При своєму сосці,
Ёго пітає:

«Ой, сину мій, квіте райський,
Посіти мні, во-зраильський,
Утіхо моя.»
Разній струмента
Ёму загралі,
Новорожденного мило віталі:
«Повідьте мні, де ви йдете,
Обявите, що знайдете,
Прошу васъ.»
Волфи одвіщавше:
«Къ рожденному идемъ,
И поклонъ отдавше,
Вспять повертаємъ;
Верта же нась, предвічний цару,
Но будь землі господару,
Сотворителю нашъ.»
Иродъ посрамленний
Отъ Волфі зоставъ,
И зъ великої злости
Войско разославъ.
Приказавъ Христу шукати,
Дітокъ малихъ розбивати
Во царстві своімъ;
А матері съ жалю
Страшно вливамуть,
Що передъ іхъ очима
Дітокъ платятають:
«Ой, дитино моя мила,
Що ти злого учинила,
Печаль моя!»
Иродъ собі за-вічно
Пекло готувавъ;
А Христосъ младенцямъ
Вінець дарувавъ,
Же невинно пострадали
И зъ нимъ радость изослали
На віки віковъ!

Дзінькує вашеці Христомъ, Рожествомъ,
Щобъ усі святки пересвятковали,
Другого року дочекали
Зъ миромъ, покоемъ,
Добримъ здоров'емъ.

85.

A.

- 1) Ой славень, славень, пане господару,
 Ой дай, Боже!
- 3) Ой чимъ же ти ся прославивъ?
- 4) Золотымъ терномъ обгородився,
- 5) Коло того терна золоті ворота.
- 6) Ой десь ся взали за рікъ гостоньки,
- 7) За рікъ гостоньки—колядниченьки;
- 8) Срібни ворота повідчинали,
- 9) Вороні коні повищускали,
- 10) Сиви голуби порозгоняли.
- 11) — Не прогнівайся, пане господару,
- 12) Ми твоі коні поваганяємъ,
- 13) Срібни ворота позачиняємъ,
- 14) Сиви голуби сами прилетять,
- 15) Сами прилетять, якъ істи схотять.
- 16) Та за симъ словомъ, бувай ти здоровъ
- 17) Не самъ собою — зъ дітьми, зъ женою,
- 18) Ой зъ дітьми, зъ женою, зъ всѣю челядкою.

Ой дай, Боже *)

(Уманський уз.).

Виншуємъ васъ, пане господару, сими святками; а Господь щасттємъ, здоровьемъ відъ сто літь до сто літь, поки Панъ Богъ назначивъ вікъ. Добрий вечіръ!

B.

1 В = 1 А, 2 Б. = прославився, 3 В = 4 А, Що білимъ залізомъ....

- 4) Поставивъ ворота зъ самого золота.
- 5) Насадивъ саду все винограду.
- 6) А взялося сімъ сотъ хлопцівъ-молодцівъ,

7 В = 8 А. Єму.

- 8) Садъ виноградъ повитоптали,
- 9) Райські пташки повищускали;

*) Послѣ каждого стиха.

10 Б = 11 А; гнівайся, пане господару, 11 Б = 13 А, Ми тобі.....,

12) И садъ-виноградъ попѣднїмасемъ,

13 Б = 12 А Райськіі пташки....., 14 Б = 16 А, А..... же.....

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

86.

Нехто жъ не знає, якъ перше було!

Славенъ еси на небеси,

Нашъ милій Боже!

Якъ прежде було, якъ діялося.

Вража жідова Христа мучила,

Терновий вінець на голівку клали,

У руки гвоздки позабивали.

Де кровця пала — церковця стала,

Де слізки впали — пристоли стали.

А въ тий церковці службоньку служять,

Служить службоньку за пана Павла,

Служить же другу за ёго родню.

(Борисполі, Переясл. у.).

87.

А.

1) Бачивъ же Богъ, бачивъ Творецъ,

2) Що весь миръ погибає,

3) Архангела Гавриила

4) Въ Назаретъ посилає.

5) Благовістень Назарете,

6) Стала слава у Вербці.

7) О, прекрасний граде Вифліеме,

8) Отверзи врата Єдема!

9) Граде, граде, Вифліеме,

10) Уесь миръ просвітивши,

11) Чомъ не заходить ясне сонце

12) За дівический ложъ?

13) Звізда ясна восьміла,

14) Тромъ царамъ путь показала,

15) Одвезти, граде, три цари

16) Ісусу Христу дари:

- 17) Лимонъ, смиру и ще й злато.
- 18) Дари приносаша,
- 19) А пропісти (?) въ храмину
- 20) На колінця впадають,
- 21) Христа Бога сохваляютъ.
- 22) На колінця впадаша,
- 23) Христа Бога восхвалёша.
- 24) Иродъ барз засмутився,
- 25) Що Исусъ Христосъ народився.
- 26) Слуги свои посилае,
- 27) Христа убити шукає
- 28) У двохліткъ и въ незащихъ
- 29) И ще й прочихъ якъ виждающихъ. (?).
- 30) Не плачъ ти, Рейхоне, позаді миленький
- 31) Та узріли свого сина въ Сіонскій праведі.
- 32) Пойде Иродъ самъ по аду
- 33) Луциперу на пораду;
- 34) А ми жъ тому веселімся,
- 35) Христу Богу поклонімся.

(Черниловъ).

B.

1 Б = 1 А Видить... видить..... 2 Б = 2 А.... весь....., 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А—
5 Б = 5 А, 6 Б = 6 А, 7 Б = 7 А, 8 Б = 8 А.

9) Не заходи ясне сонце.

10) Де дівический гогъ. (?) 11 Б = 13 А... осіяла, 12 Б = 14 А, 13 Б = 15 А,
перши.... 14 Б = 16 А.... Божі... 15 Б = 17 А, Мерь, кадило, сліблосі....,

- 16) Єму приносями.
- 17) Ой приходе у храмъ Божій,
- 19) А все Бога вихваляє.
- 20) Ой есть Иродъ, есть проклятий,
- 21) Сина своего непускає,
- 22) Малихъ дітокъ вибиває,
- 23) Голимъ мечемъ вирубає,
- 24) Кровъ невірну проливає, —
- 25) Плаче неніка и ридає.
- 26) «Годі, мати, вже ридати,
- 27) Малихъ дітокъ вже немає.»
- 28) «Ой якъ мені не ридати,
- 29) Я печальная мати,
- 30) Иродъ діти вирубивши,
- 31) Сердце мое запаливши.

32 Б = 31 А. Пішовъ...., 33 Б = 32 А, 34 Б = 33 А.... цёму.... 35 Б = 34 А,
Рожистрові....

(Дашкевич, Липинськ. унв.).

В.

1 В = 1 Б..., 2 В = 2 Б, ягъ....., 3 В = 3 А, 4 В = 4 А.

5) Назаретяне блоговияли, (?)

6 В = 6 Б. Славословыято...., (?) 7 В = 7 А... прекраснимъ.... 8 В = 9 Б....

9) О дівичеськое ложе

10) Грядешъ, грядешъ, восьмлешъ,

11) Просвітиши и весь миръ;

12 В = 13 А..., 13 В = 14 А.

14) О Персіцкіє царі,

15 В = 16 А.... ко.....

16) Ливанъ, злато и кадило,

17 В = 18 А. Христу въ дарь..... 18 В = 19 А приходяше во.....,

19) И падоша на коліна:

20 В = 20 А, злой..., злой..... 21 В = 22 Б.... побиваешъ, 22 В = 32 Б....

23 В = 33 Б.

24) Ще ї до аду не доходить,

25) А путь ёго погибаеть,

26 В = 33 А..., 27 В = 34 А. Рожству Христову....

(с. Переяма, Балтск. унв.).

Г.

1 Г = 1 Б, 2 Г = 2 Б, 3 Г = 3 Б, 4 Г = 4 Б, 5 Г = 5 А..., 6 Г = 6 А. Над
вертепомъ зоря ясна, 8 Г = 11 Б, Всей світъ.... 9 Г = 12 Б.

10) Тиі царі услышали,

11) Христу дари приношали,

12 Г = 19 А.... тому...., 15 Г = 24 А....,,

16) А миръ тому звеселився.

17 Г = 27 В, И.... Христову.... 18 Г = 22 В..., 19 Г = 32 А.,

20) А Люциперъ доражає,(?)

21 Г = 26 А,,,

22) Шукуючи Суса Христа,

23) Забивъ сина своёго.
24) Казавъ Виродъ світь сходити,
25 Г = 22 Б,... дітокъ погубити.

26) У трохъ літаяхъ и четырі
27) Забивъ тисачу и штири,
28) Иродъ забивае.

29 Г = 25 Б, Стоіть матка.....

30) «Не плачь, матко, да й не ридай,
31) Кровъ — не вода, не разливай.»

32 Г = 28 Б, — Мусю плакать и.....,
33) По своёму дитяті.

(Рогинно, Овручск. уез.).

Д.

1 Д = 1 Б, 2 Д = 2 Б.,, 3 Д = 3 Б —., 4 Д = 5 А, 5 Д = 6 Б. Возвістіте.....
6 Д = 6 Б, Слава стала..., 7 Д = 7 В, 8 Д = 8 Б, 9 Д = 8 В.,, 10 Д = 10 Б.

11) Роди просвітися,
12) Просвітити миръ увесь.

13 Д = 13 А..

14) Подъ Вертепомъ показала,

15 Д = 15 А. Отъ Персіде —, 16 Д = 16 А.

17) Золото, ливанъ и смирну,

18 Д = 18 А, Ёму.....,

19) А прийшовши въ Вифлеемъ,

20 Д = 20 А..... 21 Д = 23 А..... велими..., 22 Д = 24 А... царь....,
23 Д = 25 А.... розсилає, 24 = 26 А.

25) Сорокъ тисячъ дітокъ побивъ,

26 Д = 20 Б. Самъ же.... царь...., 27 Д = 21 Б..... свого.....

28) Маленькиі усе діти

29) Казавъ Иродъ іхъ побити.

30) А праведни Афедники (?)

31) Процвітають на віки,

32 Д = 29 А. Перестань.... ридати. 33 Д = 28 Б,... перестати, 34 = 29 В.

35) Серце во мні омліває,

36 Д = 30 Б.... забиває. 37 Д = 29 Б,... жъ-бо...., 38 Д = 28 Б, Мушу по
чдакъ.

- 39) «Не плачь и не ридай горе
- 40) По чадахъ маленькихъ,
- 41) Тамъ уздрієшъ сина свого
- 42) Отъ сего дня праведнаго.»

43 Д = 32 Б, Пійде...., 44 Д = 33 Б,... 45 Д = 26 В, Ми же...., 46 Д = 35 Б.
(Дубище, Староконст. упс.).

Е.

1 Е = 1 Д.... Господь.... Богъ, 2 Е = 2 Д..., 3 Е = 3 Д..., 4 Е = 4 Д....
5 Е = 5 А..., 6 Е = 6 А..., 7 Е = 9 Д.... сонце и місяць, 8 Е = 9 В.

- 9) Сонце и місяць осіяло.

10 Е = 13 В, 11 Е = 15 А. А ви, царі...., 12 Е = 16 А.

- 13) Кадильницю золоту несучи,
- 14) Де Сусь Христось народився.

15 Е = 21 Д..., 16 Е = 26 В., 17 Е = 34 А.... Богу...,

- 18) Казавъ Иродъ всі діти вигубити,
- 19) На чотирі десятини
- 20) Малі діти виносити.

21 Е = 30 Б.... не плачь, рідна мати, 22 Е = 40 Д... 23 Е = 28 Б:.... не плакати.

- 24) Сина мого забивають,

25 Е = 24 Б.... Проливають.... 26 Е = 25 Г.... шукають,

- 27) Добрий вечеръ.

Ж.

1 Ж = 1 Д. 2 Ж = 2 Д..., 3 Ж = 3 Д..., 4 Ж = 4 Д. 5 Ж. = 5 Д...,
6 Ж = 6 Д., 7 Ж = 9 Д..., 8 Ж = 10 Д,... его же.

- 9) Иде градить (?) світъ,
- 10) Посвітить миръ всей.

11 Ж = 13 Д..., 12 Ж = 12 Б. 13 Ж = 15 Д.... вдуть..., 14 Ж = 16 Д.

- 15) Лео, смиренность и кадило
- 16) До него приносять.

17 Ж = 21 Д.... царъ...., 18 Ж = 22 Д.... Богъ...., 19 Ж = 23 Д....,
20 Ж. 24 Д..., —

- 21) Діти грабить,
- 22) И, безбожний, своего сына не щадить,

- 23) Острівъ мечемъ розтинає,
24) Кровъ, якъ воду розливав,

25 Ж = 21 Г.

- 26) Не плачъ, не плачъ фозайли, (?)

27 Ж. = 40 Д.... дітяхъ...., 28 = 33 Д.... не плакати, 29 Ж = 34 Д... не-
щастная....

- 30) Казавъ Иродъ усі діти
31) Маленькиі погубити.
32) Праведниі фозайли, (?)
33) Процвітайте на віки,
34) Иродъ піде въ пекло —
35) Люциперу тепло,

36 Ж = 45 Д. А....., 37 Ж. 46 Д. Христу Богу....

(Ушицькій у.).

3.

1 3 = 1 Д...., 2 3 = 2 Д...., 3 3 = 3 Д..., 4 3 = 4 Д...., 5 3 = 5 Д..., 6 3 = 6 Д....,
7 3 = 7 Д...., 8 3 = 8 Д...., 9 3 = 9 Б...

- 10) Въ дівическі ложесна,
11) Грядеть, грядеть, осіяти,

12 3 = 12 Д.. 13 3 = 13 Д...., 14 3 = 13 Д.. 15 3 = 15 Д.... 16 3 = 16 Д....
Христу.....

- 17) Лованъ, смиру и кадило,

18 3 = 18 А. Єму..... 19 3 = 18 В., А прийдоша..... 20 3 = 22 А.....
21 3 = 23 А... дуже..... 22 3 = 24 А.... Исусъ..... народився, 23 3 = 25 А....,
24 3 = 26 А... 25 3 = 28 Д.... 26 3 = 29 Д... погубити, 27 3 = 30 Д... Финики, (?)
28 3 = 31 Д, 29 3 = 23 Е....,. Рахіль 30 3 = 40 Д.... своїхъ

- 31) Увидишъ свого сина въ Сіоні
32) Праведного, якъ я.

33 3 = 28 Б.... не плакати. 34 3 = 29 Б...., 35 3 = 30.... забиває, 36 3 = 31 Б....
умліває, 37 3 = 24 Д...., 38 3 = 43 Д...., 39 3 = 44 Д.... 40 3 = 45 Д... зъ
того...., 41 3 = 34 А....

(Ушицькій).

И.

1 И = 1 Б. Виде..... відъ....., 2 И = 2 Б,— Же...., 3 И = 3 А, 4 И = 4 А,
5 И = 5 А. благовісти,..., 6 И = 6 Д, 7 И = 7 А, 8 И = 8 А. 9 И = 11 А Чомъ....,

10 И = 12 А, 11 = 9 А...., 12 И = 12 Д, 13 И = 13 А, 14 И = 14 А,
15 И = 15 Д, 16 И = 16 З, 17 И = 17 Д. и.... кадилю, 18 И = 18 А, 19 И = 19 А....
• пришедши...., 19 И = 22 А, 20 И = 24 А, 21 И = 22 Д, 22 И = 23 Д; 23 И = 27 А.

24) Седмери на десять тисячъ,

25 И = 22 Б.... убивъ.

26) Ахъ ти, Иродъ, ти безбожний,

27) Сина свого не пощадивъ.

28 = 28 Д.

29) Велівъ Иродъ вигубити.

30 И = 32 Ж.... И а финики, 31 И = 31 Д. 32 И = 30 Г.... Рахиль...,
33 И = 40 Д, 34 И = 28 Б., 35 И = 29 Б.,.. 36 И = 30 Б.... убивае, 37 И = 363,
38 И = 29 Б. Азъ бо..., 39 И = 38 Д. по чадахъ....,

40) Плачъ великий въ Вифліемі,

41) Во стронахъ Іудейскихъ.

42) Дітей малихъ убивае

43) Въ приділахъ Вифлеемськихъ:

44) Мечемъ гостримъ розсікае

45) И о камінь розбивае.

46 И = 24 Б, 47 И = 26 А. 48 И = 30 Г.... Рахиль..., 49 И = 40 Д.

К.

1 К = 1 Г, 2 К = 2 Г, 3 К = 3 Г, 4 К = 4 А, 5 К = 5 Б, 6 К = 6 Б,
7 К = 7 В, 8 К = 8 Б, 9 К = 8 В, 10 К = 9 В. 11 К = 9 А.

12) Просвітитель миру.

13 К = 13 Б, 14 К = 14 А, 15 К = 15 Д. Персія идуть...., 16 К = 16 Д,
17 К = 17 А, 18 К = 18 А.... Христу...., 19 К = 19 А... пришедши....,

20) На коліна впадае.

21 К = 21 Д, 22 К = 24 А.

23) А ми Христа восхваляемо,

24) Въ нёмъ царствіе въ небі маємо.

Л.

1 Л = 1 Б, 2 Л = 2 Б, 3 Л = 3 Б, 4 Л = 4 Б.

5) Благовістний въ Назареті!

6 Л = 6 А, 7 Л = 7 А.... прекрасний;

- 8) Владико въ Вехлеемі,
- 9) Тверди (?) вразтай (?) иди.
- 10) Низько ходить Боже сонце
- 11) Въ дівиченські лозі,
- 12) Рада - бъ она осяти,
- 13) Весь світъ просвічати,

14 Л = 11 Б, 15 Л = 14 А, 16 Л = 15 Д... Персіанъ..., 17 Л = 16 Д.

- 18) И принесши орнамента,

19 Л = 20 Д:

- 20) Четирохъ на десять тисячъ.
- 21) Казавъ Иродъ малі діти
- 22) Всіхъ іхъ вигубити,
- 23) Огнемъ мечемъ розсікати,
- 24) Невинну кровъ розливати.

25 Л = 25 Б,... Діва... 26 Л = 40 Д. 27 Л = 30 Г.... Діво..., 28 Л = 28 Б.

Якъ же.... 29 Л = 29 Б...

- 30) Огнемъ мечемъ розсікає,
- 31) Невинну кровъ розливает.

32 Л = 26 А, 33 Л = 23 А... тому..., 34 Л = 24 А, 35 Л = 23 Д, 36 Л = 26 А.

37 Л = 32 Б, 38 Л = 33 Б, 39 Л = 26 Б.... не смутішся. 40 Л = 27. Божеству....
(Wolyn, Sleckiego str. 97—98).

68.

Да мости, мости все калинові...
А чимъ побивали? Все таллярами.
А чимъ покривали? Все килимами.
А туда ішло да три святні,
Да три святні, да три роздвянні;
Да й зостріла іхъ да Божа мати:
«Да кудъ жъ ви йдете да три святні,
Да три святні, да три роздвянні?»
— Да підідемо ми да до пана козаченка
Да колядувати ще й святковати.
«Да святні жъ мої, колядуйте сами,
Колядуйте сами, мені ніколи.
Я одъ поля живу и все рисинъ (?) нахому,
Одъ тучи, одъ грому, одъ великаго побою.
Дай тобі, Боже, щобъ у полі зрідно,
Щобъ у полі зрідно, а у дворі підідно.

А у дворі плідно, а въ коморі спірно,
А въ коморі спірно, а у хати смирно.

(С. Паніка, Борзенск. уез.).

89.

Ой Боже народженне, Божая сила,
Що породила днесь Марія Божого сина.
Народився синъ Божий зъ Діви Марії,
Ніхто не може дозвнати Божої тайни.
Дозналося два янголі зъ неба летючи,
Цемної ночи, ясної свічи,
Христа глядачи.
Гриму, гриму, Іерасилому,
Счолося (?) дзіво — малес дитя
Осіяло небо й землю.
Малие дзеці, што показала
Всякое драгло (?) разнис жвіти,
Архирея Гавріла реки обнели,
Що по Рожеству по Христовому,
Сади зацвіли,
Ой ви, людзє, ви Божие,
Клонітесь Богу, да удартеса!
И уклонились ўсі люде Богу и Цару.

(Скороднє, Мозырск. у.).

90.

Ой збиралася жидовайа,
Радила раду жидивськую,
Якъ би Христа вловити.
Вони Христа вловили,
Й на дереві розп'яли,
Гвоздемъ руки прибивали,
Терновий вінець надівали.
Прийшла къ ёму Божая мати Марія:
«Ой сину мій и Боже мій,
Чомъ до мене не говоришъ;
И слізъ моіхъ не утолишъ?»
— Мати жъ моя и Марія,

Я жъ не на віки поміраю
И за віру страсті приймаю.
Приймавъ Христосъ страсть и рани
За праведні Христіане.
Да бувайте жъ здорові изъ Святимъ Рождествомъ.
Добрий вечіръ.

(С. Пудицца, Примука. упз.).

91.

Ой у полі широкому,
Ой у морі глибокому,
Ой тамъ шила Пречистая,
Пречистая мати Божая,
Судосила — три ангела
И три апостоли.
Шицается сина своего,
Сина своего — Бога твого.
Одинъ каже: я не бачивъ,
Другий каже: я забачивъ,
Третій каже: я самъ тамъ бувъ:
Твого сина жиди взяли,
На крижъ п'яли,
Ручки, ножки роспинали,
Ему муки задавали.
Пречистая уклікнула,
На колінки приклікнула.
Три ангели подходили
Ей до землі не допустили.

(Святая Воля, Динск. упз.).

92.

А.

- 1) Ой дивное народзенне
- 2) Божого сына!
- 3) Ідна ёго породила
- 4) Діва Марія.
- 5) Вона ёго породила
- 6) Изъ Діви, изъ Панни.

- 7) Ніхто того не дознає!
- 8) Зъ Божої тайни!
- 9) Якъ дознало два анголи,
- 10) Зъ неба лятачи
- 11) Темної ночи, ясної звізды,
- 12) Христа глядачи.
- 13) Якъ на небі, такъ на землі
- 14) Божая згода:
- 15) Синъ Божій страждається, —
- 16) Чоловіцька врода.
- 17) Де синъ Божій страждається
- 18) Одъ нині до віка —
- 19) О якъ вознесе на небеса
- 20) Богъ чоловіка...

(Косельський утв.).

В.

- 1) Ой бувъ же я на рожденї,
- 2) Въ Діви Марії,
- 3) Породила Діва сина
- 4) Въ яслахъ на сіні.
- 5) Породила Діва сина,
- 6) Хтіла затаіть,
- 7) Пославъ Господъ три анголи,
- 8) Дай стали глядіть.

9 Б = 9 А. Ой крикнули три..., 10 Б = 10 А. 11 Б = 11 А.... во звіздної.
12 Б = 12 А.

- 13) Ой радуйтесь ви, люде,
- 14) И мали діти,
- 15) Звеселивъ Господъ небо и землю,
- 16) И разній квіти:
- 17) На Архангела Гавриїла
- 18) Ріки потікми,
- 19) На третій день на Рожество
- 20) Сади зацвіли.

В.

1 В = 1 А, 2 В = 2 А, 3 В = 3 Б.... Суса Христа.

4) Панна Едина.

5 В = 9 А.... всі....,

- 6) Що Сусь Христось народився
 7) Изъ Божої Панни.
- 8 В = 9 А.** А.... всі....,
- 9) Хотили втати,
 10) Мале дитя рожденне
 11) Воздухомъ прикрить.
 12) Архангела ріки обняли,
 13) Що въ Рожеству Христовому
 14) Ріки запвіли.
 15) А вдарило чоломъ нашому царю!
 16) Даруй, Боже, многі літа цему господару.

.І.

- 1 Б = 1 А.** Темнес..., 2 Б = 2 А, Що настін..., при біл..., 3)
 3) Породила у вертепі;
- 4 Б = 4 А.** Що анголи все те знали.
- 5) А ангели все те знали, мовчкій потаїли,
 6) Мале дитя, рожденне духомъ, прикрили.
 7) Цёму ярслеві (?) всі звеселимся.
 8) Цёму ярслеві ріки розвились,
 9) Що въ Рожеству Христовому садкі запвіли,
 10) Цёму ярслеві давуйтесь, діти.
 11) Показалося всякое дерево, зелені квіти,
 12) Цёму ярслеві всі звеселимся,
 13) А Рожеству Христовому всі поклонимся.

(Краснополька, Гаисинск. уез.)

98.

(Макар.)

Пане господару, чи есть ви въ-дома?
 Бажуть служеньки, нема въсъ дома.
 Судомиръ суда судять,
 Імъ за то заплачено,
 Три села дано.
 Єдно село зъ старими людьми,
 Друге село зъ парубочками,
 Третє село зъ паняночками.
 Зъ старими людьми — до порадочки,
 Съ паняночками — до охоточки.

(Уманськ. у.).

94.

Пане господару, Богъ тебе кличе,
Дарує тобі два лани жита,
Третій пшениці на паланці,
А четвертий гречки —
На пирожечки,
А п'ятий вівса...
Вже коляда вся.

(Ужинській у.).

95.

Придвічний приїдти (?) родився.
Хотячи землю просвітити,
Й уного ся народивъ,
Богатого засмутивъ Ирода.
А Иродъ зъ того засмутився,
Що съ Панни Христосъ народився,
Казавъ єго шукати,
По всіхъ земляхъ питати
Для зради.
Паніста (?) та місячна била,
Де Панна сина породила,
Судителя нашого.
Знаємъ пана свого Іисуса.
А ми тому всі веселимся,
Въ Рожеству Христу поклонимся,
Щобъ нась Господъ слободивъ,
На землю спокоівъ даровавъ.

(Коцюб.)

96.

A.

- 1) Світъ змислений, де ся родивъ,
- 2) Съ діва Марії происходить —
- 3) О Его же и велия.

- 4) Пречиста діво Марія. 5) Двеся рождає и пітає **сосці своїми**.
6) Діво-благими — 7) Съ подлой шоци
8) Между скоти. 9) Возлюблена Богу,
10) Тріє царі погластують,
11) Що съ звіздою послідууютъ,
12) Золото, рива (?) дари дае,
13) На колінка упадае,
14) Рожденному, бессмертному Владиці Богу
15) Честь дають премногу.
16) Прославной нині!
17) Всі къ вертепу точили,
18) Всі ангели восхвалили.
19) Всі ангели промикають, (?)
20) Що голосно воспівають:
21) «Слава Богу,
22) Честь премногу.
23) А Ісусу нині
24) Въ яслахъ на сіні,
25) Въ славний яскині,
26) Преславний нині,
27) Преславний нині!»
28) Пастирів тамъ присіли,
29) Бога въ яслахъ увиділи—
30) Оброждений, оплощонний.
31) Бога въ плоті
32) Между скоти.
33) Миръ просвітивший,
34) Благодаривший...
35) Жити гойно,
36) Неубойно,
37) Людямъ спокойно!

B.

- 1 **B = 1 A?** 2, Богъ одъ небесъ къ намъ приходивъ. 3 **B = 3 A...**
днесъ..., 4 **B = 4 A..., 5 B = 5 A...** сосці своїми, 6) Сусу своєму живо-благому,
7 **B = 7 A.., 8 B = 8 A, 9 B = 16 A!**

- 10) Пастирія къ намъ приспіла,
11) Бога въ яслахъ увіділа,
12) Ангели промикають,
13) Честно, гласно воспівають:
14 В = 21 А.... единому;
15) Сусу своєму живо благому,
16 В = 7 А..., 17 В = 8 А., 18 В = 21 А....
19) Тріемъ царемъ спуществують,
20 В = 11 А....,
21) Підъ вертепомъ цвіть, рідко,
22) Рожденному восхвалимо,
23 В = 5 А..... сосні своїми,
24) Сусу своєму живо-благому,
25 В = 7 А..., 26 В = 8 А.
27) Де ся родивъ,
28) Богъ зъ небесъ днесъ приходивъ,
29 В = 3 А.... днесъ..., 30 В = 4 А, 31 В = 5 А.... Сусу свою
(Люблю).

B.

1. В = 1 А.... днесъ родиться;
2) Богъ одъ Діви проісходить,
3 В = 3 А..., 4 В = 4 А... 5 В = 5 А....
6) Зало другій,
7 В = 7 А. Да въ той..., 8 В = 8 А.... 9 В = 26 А...,
10) Тамъ къ вертепу всі течімо,
11) Рожденного восхвалимо!
12) Рожденно, воплощеніо,
13) Здесь въ яслахъ положенно,
14 В = 31 А...., 15 В = 32 А....,
16) Явився нині.
17 В = 24 А....,
18) Ще й оть віківъ чоловіка
19) Возлюбихъ есть дней.
20) Три царі путешествують,
21 В = 11 А....,

- 22) Злато, ливанъ єму дають,
23) На коліна падають,
24) Владиді Богу честь дають,
25) Въ яснинѣ славной поклонъ отдаютъ.
26 **B = 28 A..., 27 B = 29 A....,**
28) Тамъ ангели прилітають;
29 **B = 20 A, И согласно...., 30 B = 21 A..., 31 B = 22 A....,**
32) Просвітивши, благословивши,
33 **B = 35 A.....,**
34) Всімъ спокойно
35) Людямъ на землі.

(Українські учені).

97.

За насть грішнихъ Богъ воиплотився,
Сміжно въ яслахъ положився.
Отплотився одь Марії,
Радуйтесь, всі святі,
Прославляймо и восхваляймо
Бога у Тройці,
Межъ на при ропі, (?)
Всі ангели, архангели,
На віки віковъ.
Добрий вечіръ, пане господару,
Съ праздникомъ Рожествомъ Христовимъ,
Одь рану до рану до стались, (?)
Поки Богъ назначавъ вікъ,
Будьте здорові...

98.

A.

- 1) Весела світу новина,
- 2) Де чиста Панна сина спевила,
- 3) Зъ небесь ангельськіе гласи
- 4) Славять Бога по вся часы:
- 5) Святы Богъ, визиває,
- 6) Спаса свого величая.

- 7) Убогій пастирія
- 8) Славяль Бога и велия;
- 9) Бидлата тому навколоїна,
- 10) То роспадуть вся звірья.
- 11) Осипъ старий радується,
- 12) Все на рукахъ Бога пістуює,
- 13) И Діва ся утішає,
- 14) Въ сіно Христя сповиває,
- 15) Воль и осель загриває,
- 16) Звізу ёго кождий знає.
- 17) Тая звіза одъ исходу
- 18) Ведеть царі къ Господу.
- 19) О Іерсія (?) діти стинали,
- 20) Ни жадному не прибачали;
- 21) Жалостні матки плачуть,
- 22) И такъ смертную крутную бачуть.
- 23) Иродъ, Иродъ тес чес;
- 24) Дае декрить и подписує...
- 25) «Нехай ся дитина згине,
- 26) Одъ гострого меча згине.» (?)
- 27) Вже намъ на світъ такъ родився,
- 28) Же безъ конця буде жити.
- 29) Тобі, тобі, прибудь, посилу,
- 30) Благослови всому миру,
- 31) И намъ грішнимъ, тамъ поющимъ,
- 32) Во віки віковъ глаголющими.
- 33) Славимъ Бога беземстного,
- 34) Що народився для насъ многихъ,
- 35) И матерь свою святую,
- 36) Діву чистую Марію,
- 37) Же намъ на світъ цара видала,
- 38) Нехай буде Божая хвала.

(Любаръ, Новоградоольск. уть.).

B.

1 Б = 1 А..., 2 Б = 2 А.... породила, 3 Б = 3 А. А.... небескій....
4 Б = 4 А.... 5 Б = А... Снятъ! озивас, 6 Б = 6 А.... 7 Б = 7 А, А ввозі....
8 Б = 8 А... и Марію, 9 Б = 11 А.... ся радує, 10 Б = 12 А. Що....,
11 Б = 13 А. А Марія..., 12 Б = 14 А, Сіномъ.....

- 13) Сіно, сіно красне, якъ лілія,
- 14) По каторимъ боці Марія
- 15) Всому світу сина породила,

- 16) Миръ зъ неволі свободила.
- 17) Идутъ пани монарховъ,
- 18) Питаются у домове,
- 19) Где дитина спочивае,
- 20) Надъ нимъ звѣзды въсияе,

21 Б = 17 А.... против схода,

- 22) Да везутъ царя до Господа,
- 23) Да везутъ цара — Бозке тіло;
- 24) Да приими миро и кадило,
- 25) До рукъ своихъ приими золото,
- 26) А насть благослови за то!

(Малор. Лит. Сбор. Мордоенова.).

99.

А.

- 1) Небо и земля нині торжествують,
- 2) Ангели въ небі весело празднують,
- 3) Де Христосъ зъ Діви оплотився,
- 4) Ангели співають, царі витаютъ,
- 5) Поклонъ намъ дають, пастири грають.
- 6) Чуда, чуда повідають.
- 7) Ангели служать своєму королю,
- 8) И у вертепі творять ёго волю.
- 9) Христосъ родився, зъ Діви оплотився,
- 10) Слово отчес взяло наше тіло,
- 11) Темноти землі сонце засвітило,
- 12) И мы, рожденви, поклонъ ёму даймо,
- 13) «Слава во вищихъ» ёму заспіваймо,
- 14) А мы тому та и усі веселимся,
- 15) Рожденному поклонимся.

(Любарз, Новоградволин. уезд.).

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А.... люди.... 3 Б = 3 А, Христосъ родився
Богъ..... 4 Б = 4 А, 5, Паstry играють, поклоны дають, 6 Б = 6 А.
(Макаров Дубенск. уезд.).

B.

1 В = 1 А, 2 В = 2 А, 3 В = 3 А, 4 В = 4 А, 5 В = 5 А

- 6) Въ місті Вефлеемі стада ся новина,
- 7) Де чиста Панна сина породила,
- 8) Ангели служать своєму королю,
- 9) Де бо въ вертепі творять ёго воло.
- 10) Трія царія єть востокъ прийдоша,
- 11) Злато и ливанъ — дари принисоша,
- 12) Цару и Богу тое офірують,
- 13) Пастирскія всімъ людямъ росказують:
- 14) Слово отчес вяло наше тіло,
- 15) Темності замнихъ сонце освітило,
- 16) И ми, рожденни, Богу покладаймо,
- 17) «Слава во вишній» єму співаймо. —

(Дубыще Староконст. у.).

100.

A.

Рожество Христово празнуемъ,
Христа рожденного восхвалимъ,
И граймо, и співаймо,
Рожденаго вихвалаймо,
Ёхлімъ Йудейській!
Пішли до шопи витати пана,
Пішли до череди брати барапа.
Побігъ Сава попереду,
А сколотивъ всю череду.
Заганяе анголь Саву до буди
Забрали скрипки, забули дуди,
А не знали кому грati,
Рожденного вихваляти.
Коло ясель старий Осипъ
Оберемкомъ сіно носить.
Скоки, скоки!
Взявся старий Осипъ у боки.
Добрый вечіръ!

(Любаръ, Новоградволин. уез.).

В.

Де Христосъ родився,
Той день празднуемо,
Рожденного въ шопі
Та й вихвалиемо,
И граймо, и співаймо,
Рожденного вихвалаймо,
Въ Вифлеемі Иуденськимъ!

Радость намъ радость,
Радость не моя...
Шішла до череди
Брати барана,
Сколотили всю череду,
Шшовъ Сава попереду,
Въ Вифлеемі Иуденськимъ!

Завернувъ аньоль
Саву до буди,
Забрали фуяри, (?)
Забули дуди,
На которыхъ піснню грали,
Рожденного вихвалили
Въ Вифлеемі Иуденському!

Прийшла до шопи,
Ажъ тамъ панятко,
Марія зъ Юзефемъ
И мамъ дитятко.
Коло ясель старий Іосифъ
Оберемкомъ сіно носить
Въ Вифлеемі Иуденскомъ!

Радость намъ, радость,
Радость не мала,
Якъ заграли въ стані,
Станя движала.
Танцювали по всей стані,
Ще й хотіли на Ордані
Въ Вифлеемі Иуденському!

Божая Мати не дозволила,
До Іосифа старця слова мовила:
«Возьми, старъ, Ивана,
Охристіте Христа-Пана.»

Въ Вифлеемі Иуденському!
Брикнувъ Іосифъ на пастирей всіхъ:

«Шідіте, пастирі, води принесіте!
Ой, ззади, ззади, ззади, (?)
Нехай буде вино зъ води.»

Въ Вифлеемі Йуденськомъ!

(Дубыще, Староконстан. уез.).

101.

Днесь прийдите, увидите
Бога въ яслахъ нашого.
Забачите, прославите
Въ миру Сина Божого,
Якъ убогий народився,
Въ пелюшечки оповився,—
Правда бо есть въ семъ світу!
Казавъ Иродъ войську стати
По всей землі Христа шукати;
А якъ ёго не знайдете, —
Діти тніте, кровъ илліте
Для росказу моєго.
Иде войсько къ Иродові,
Дас знати самому:
«Нема Христа у крулевстві
И лівъ-паньству жадному.
Діти тали, кровъ илліли
Для росказу твоєго».
А цариця-монархиня
Не могла ся втішити,
Що ії діти, яко квіти,
Казавъ Иродъ побити.
А Христось-Царь іхъ приймус,
Імъ у небі місце готовє —
Все ангели святы.
Приймуй же нась, Христе-Цару,
И вся наша чоловікъ.
Ми будемъ вихваляти,
Има твое прославляти
Нині, прісно и во віки.
Иродові безбожному
Жити въ пеклі на-віки.
А ми тому радуймося,

Веселімся, не смутімся,
А въ рожестві Христовімъ.

(Дубиче, Староконст. упс.)

102.

Въ нашої Вламльниці (?) днесъ родився,
Изъ Діви Марія оплодився,
Народився у вертеші,
У Давидовій шопі,
У Вифлеемі.
Прийшло къ рожденному
А тріє царія.
Познали же Христа,
Кладуть дари,
Младенца витаютъ,
Цара прославляютъ
На цілий світъ;
А Гиродъ злосликий
Барзо взтівся,
Тимъ барзо узлився,
Же царомъ назвався
Въ єго царстві;
Казавъ войсько випроводити
Цілимъ дворомъ,
Розказавъ точити
Невинну кровъ:
«Розказъ мій учніте,
Вигубіть всі діти,
Въ моєму царстві.»
Казавъ свому и синові
Голову стяти,
Що вінъ пізнавъ Христа,
Та не давъ знати.
А потімъ жаловавъ,
Що сина позбавивъ,
Самъ пробився,
На чотири десять тисячъ
Дітей побивъ,
И самъ свою душу
Давно погубивъ.
Побити діти

Царствують на віки!
Дай, Боже, й намъ.

(Лубнис, Староконст. у.).

103.

A.

- 1) Нова рада світу ся зъвнила,
- 2) Де чиста Панна сина породила.
- 3) Въ Вифлеемі въ неділлю барзо рано встають,
- 4) Пана пастирженьки за то витаютъ.
- 5) Срібломъ, злотомъ, беруть заплати
- 6) Корони за то.
- 7) Иродъ казавъ жовнірамъ
- 8) Землю сплѣндрувати,
- 9) Новорожденного въ вертепі шукати.
- 10) А старий Юзефъ колишеть дитятко:
- 11) «Люляй же, люляй, небесне пахолятко.»
- 12) И старий Юзефъ Марію споймає,
- 13) Ажъ до Египти съ Христомъ утікає.
- 14) Иродъ злосливий съ того ся засмутивъ,
- 15) Що Богъ предвічний другий ся народивъ;
- 16) Иродъ злосливий съ того ся засмушає,
- 17) Що Богъ предвічний весь миръ потішає.
- 18) Честь Богу, слава на високимъ небі,
- 19) А людямъ спокой на землянимъ подолі,
- 20) Добрий вечіръ.
- 21) Віншують вась сіми святками,
- 22) Що бисьте сії святки щастяньмъ и здоров'ємъ опровадили,
- 23) Прошлаго року дождали.
- 24) Відъ прошлого року до сто літь,
- 25) Доки вамъ панъ Богъ назначивъ вікъ.

(Ушицкий уез.).

B.

- 1) Въ місті Вифлеемі стала ся новина,
- 2) Б = 2 А... Панна чиста..., 3 Б = 3 А... місті.... охъ а... встають.

- 4) Витати Пана пастирямъ скажено.
- 5) Шішли пастирі и пана витати,
- 6) Взяли заплату по короні за то.
- 7) А Иродъ тому барзе засмутился,

8 Б = 15 А.. Царь... зъ Панни народився, 9 Б = 7 А., Иродъ....,
10 Б = 8 А..., 11 Б = 9 А....

12 А єго жовніри землю сплёндрували,
13 Б = 9 А... шукали, 14 Б = 12 А..., 15 Б = 13 А.... вступає.

(Ушицький узв.)

104.

A.

- 1) Народився намъ Спаситель,
- 2) Алилуа!
- 3) Охъ, а ні радожки,
- 4) А ні пелюшки,
- 5) Тилько сінца
- 6) Шідь колінці.
- 7) Алилуа!
- 8) Лежить у жолобі,
- 9) У Божому домі.
- 10) Господи, помилуй!
- 11) А ти, Иванку,
- 12) Біжи по мамку.
- 13) Алилуа!
- 14) А ти, Ониську,
- 15) Біжи по колиску.
- 16) Господи помилуй!
- 17) Христа колихати,
- 18) Бога вихваляти.
- 19) Господи, помилуй!
- 20) А ви, рибаки,
- 21) Біжить по раки.
- 22) Алилуа!
- 23) Риби й плотиці,
- 24) Несіть владиці
- 25) Господи, помилуй!
- 26) Андрій зъ морозомъ
- 27) За дробинястимъ возомъ,

- 28) Алиллуя!
29) Везе намъ горілки,
30) Четири барилки.
31) Господи, помилуй!
32) А Иванъ и зъ медомъ
33) Та за ними слідомъ.
34) Алиллуя!
35) А Михаіль въ трубу
36) Реве на всю губу.
37) Господи, помилуй!
38) Годі гомоніти,
39) Часть горілку пiti.
40) Господи, помилуй!

(Любар, Новоград-Волинську).

В.

- 1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А.
3) Сёго світа Отжулетель,
4 Б = 10 А! 5 Б = 8 А. я.....,
6) Нема ніцъ на собі,
7) И постель убога —
8) Самая солома,
9 Б = 11 А.., 10 Б = 12 А.
11) Христа забавляти,
12) Не дати плакати,
13 Б = 14 А..... Дениску, 14 Б = 15 А...., 15 Б = 17 А....,
16) Не дати плакати,
17) А той Иванко
18) Несе медь изъ дзбанкомъ,
19) Будемъ усі пiti
20) И Бога хвалити.
21) А мій батько джура
22) Ничого не знає,
23) Нашестыца сивухи,
24) Все тилько співає.
25) Ідуть по морозі
26 Б = 27 А... 27 Б = 29 А..., 28 Б = 30 А. —
29) Тамъ на горі, на горі,
30) Тамъ святі собори,
31) Тамъ святі збори

- 32) И праздновали.
- 33) А Святий Микола
- 34) Седить въ конецъ стола,
- 35) Перехиливъ шапку,
- 36) Бере въ танецъ Галку.

(Ковельскій уез.).

105.

Даръ нині пребогатий оть небесь прииде,
Яко капля кашлюща на землю зниде.
Богъ во утробі Дівою слова вселися,
Оть нея же невидимо миру виявися.
Богъ одь Діви плотю днесъ ся рождає,
Темночность прииде, ясность зрачно всюди сіяє.
Якъ небо второе вертепъ явися
И во яслахъ Богъ возложися,
Ангельські всі хори зъ небесь зближають
На облацехъ веселие пісні співають,
Пастеріс на свіреляхъ пісні співають.
Аки небо второе вертепъ явися,
Где у яслі Богъ убогихъ возложися.
Пастеріс на свірелі пісні голосять,
Пріємъ царі дари Богу приносять.
Главана, смирно и злато—даръ приносимо,
Съ чистимъ сердцемъ Отца и Сина-Бога молімо,
Даби ниспослали Духа Святого,
Тройду, спасающую насть християнъ,
Бисими могли вихвалять на Йордані.
Рать намъ, Христе, добротливий тое здарити,
И съ тобою царствіемъ твоімъ на віки жити.

(Любаръ, Новоградомишк. уез.).

106.

Богъ Предвічний народився, прийшовъ днесъ со небесь,
Аби бувъ миръ увесь розвеселився.
Трия царіа ідуть, сударі, въ Вифлеемъ до міста,
Де Панна Пречиста сина родила;
Звізда ясна возсіла въ дорозі,
Всімъ ознаймила о Бозі.
Трия царіа ідуть, сударі, до міста въ Вифлеемъ,

Віншуйемъ васъ покоімъ, да повернемся...
И инишъмъ пунктомъ повернули,
Поганого, безсудного, безбожного Ирода исповиділи,
«Слава Богу,» заспиваймо Синові Божому.
И панові нашому честь-хвалу даймо.

(Дубище).

107.

Возіло сонце місяць у вертасі,
А Сусь Христосъ въ Давидовій шорі
Зімно терпить и дрожить,
Въ которихъ рукахъ світъ держить.
Сонце, місяць весело ся грас,
Фальма фальмі древо процвітає,
Фальма на фальмі и деброві,
Хвалимо Бога всі здорові.
Ой ти, Давиде, свои гусла стрій,
Грай вслой, Богу ся моль, моль.
Ой ти, Авраме, старий чоловіче,
Подобавъ есь собі жити въ небі вічне,
Якъ бись бувъ въ небі живъ
И со святими пісъмо пішъ:
Ой єдиная пісъня — Марія єдиная,
А другая пісъня — Ганно, заспіваймо:
Аліллуя, аліллуя, радуйся, Діво Марія!
Ой де то Ангели та пісъню співають,
Всевишнього Бога завжде вихваляють:
«Слава, слава, слава, Рожество,
Слава на віки, Божество.»

(Дубище, Старокон. у.).

108.

Пане господару, ми твого двору, —
Святій вечеръ!
Ми твого двору не минаємо.
Вставай съ постелі, одчинай двері:
Прииде до тебе Діва Марія,
Діва Марія и Святій Миколай.

Сяде Миколай у конець стола,
У конець стола книги читати,
Книги читати, тебе питати,
Чи навчаєш ти діти малиі
Богу молиттса, старшимъ кориться?
Діва Марія стане питати,
Чи навчаєш ти діти малиі
Книги читати, въ церковъ ходити,
Святе Рожество праздникомъ читти,
Батька, матінку вірне любити. —

(*Великі Смішки, Васильк. уче.*).

109.

Чи въ-дома, дома, пане господару,
Богъ тебе кличе на порадоньку,
Обіця тобі вродити сто кіпъ жита,
Дай же тобі, Боже, въ щастю прожити.
Чи въ-дома, дома, пане Господару,
Богъ тебе кличе на порадоньку,
Обіця тобі сто кіпъ пшениці вродити,
Дай же тобі, Боже, въ щастю прожити. *)

110.

Буйгъ помогай, пане господару, одъ тебе.
Одчиняй двіръ-воротечка одъ себе.
Буйгъ тебе зове, дарь тобі дає:
Широке поле, жито густее,
Коренистее, стеблистее,
Колосистее, ядренистее.
Изъ колосочка — жита мисочки,
А зъ споночки — три зъ-верхомъ бочки.
Чимъ же тое пожинатойка?
Правимъ плечемъ, остримъ мечемъ.
Наставлявъ копокъ,
Якъ на небі зорокъ;
Наставлявъ стогівъ

*) Повторяється на всѣ сорти хліба.

На чотирі рогівъ.
Чимъ же тое повозитойка?
Тими волами,
Якъ соколами;
Тими кіньми,
Якъ сокильми.
Комужъ тое поживатойка?
Тому господареві зъ господинкою,
И зъ женою, зъ дітойками,
Зъ сусідами, зъ приятелями.

(Вел. Глуща, Ковельск. уез.).

111.

Пане господару,
Вийди - но на двіръ,
Ой дай, Боже, вийди но на двіръ,
Вийди - но на двіръ.
Щось тобі давъ Буйгъ
Ой...
Ой давъ тобі Буйгъ
Пшениці колу.
Ой...
Еопа пшениці
На паланци,
Ой...
А стожокъ гречки
На варенички.

(Забрудни, Ковельск. уез.).

112.

А въ пана Ивана умная жена —
Буйгъ ёму давъ;
Ой Буйгъ ёму давъ умную жену
У ёго домі.
Да по сінахъ ходить,
Якъ місачъ сходить —

Буигъ ёму давъ. *)

Нанила вона три городочки:

Первий городокъ — усе кравчики,

Другий городокъ — усе ткачики,

Третій городокъ — усе шевчики.

Да сажас синкуивъ въ чотири радки,

Сажас дочки у три рядочки.

Ткачики идутъ, полотно несуть,

Шевчики идутъ, юпочки несуть.

Бувай здоровий, пане Ивашку,

Не самъ собою, зъ своюю женой

И зъ Сусомъ Христомъ, святымъ Рожествомъ.

(Бориспол, Переяслав. утв.).

113.

А у пана Платона

Золоті ворота.

Радуйся, ой радуйся, земле!

Милосердний Боже нашъ надъ нами!

А за тими ворітми

Стоять столи тісові;

А за тими столами

Сидять святі зъ книгами;

Служать вони службоњку

А за пана Платона;

Служать вони другую

А за єго жену;

Служать вони третю

А за єго діточкою.

(Бориспол, Переяслав. утв.).

114.

Въ пана господара

Збудованъ двуиръ зъ білого заліза,

А ворітчка зъ жовтої міді

Стоять въ наметі.

*) Повторяється посій кожного стиха.

А въ тихъ наметахъ пишная паня.
Що жъ вона робить?
Листоньки пише, книги читас.
Хто жъ сі навчивъ
Листи писати, книги читати?
Навчила сі рундная мати,
Въ кудравімъ пиві викупуючи,
Въ дорогу крамницу сповидаючи,
Въ білихъ ручкахъ вихитуючи.
За сімъ же словомъ да й бувай здоровъ

(Даймеръ, Кіевск. уез.).

115.

Ци много настъ е, панове молодці?
Красний панъ,
Красная пані, сядай на коника
И грай імъ.
Изложимося по золотому, по червоному,
Красний панъ,
Красная пані...
Укупимо собі золотого човна,
Срібне весельце,
Та поідемъ собі краємъ Дунаємъ,
На имя Ивана пана шукаємъ;
То ми єму будемъ вірно служити,
То вінъ намъ буде добре платити:
Що неділайки по золотому,
Що місячейка по червонному.

(Вел. Глушика, Костянськ. уез.)

(Іванушка — Альбомъ 19)

116.

A.

- 1) Ой за річкою, за Синюхою,
- 2) Тамъ оре плужокъ
- 3) Все восмеричокъ;
- 4) А за тимъ плужкомъ
- 5) Егречний молодче,
- 6) Иване хлопче.
- 7) Прийшовъ до нього
- 8) Батечко ёго:
- 9) «Ой ори, синку,

- 10) Дрібненьку скибку,
- 11) Та посімо
- 12) Яру пшеници,
- 13) То вредить же намъ
- 14) Яра пшениця,
- 15) Та зберемъ женцівъ
- 16) Сімъ сотъ молодцівъ,
- 17) Накладемъ кіпокъ,
- 18) Яєль на небі зірокъ,
- 19) Та зберемъ возівъ
- 20) Сімъ сотъ обозивъ,
- 21) Та повеземъ яру пшеници
- 22) Крайемъ Дунаємъ,
- 23) Накладемъ стожокъ
- 24) На крутій горі
- 25) Тонкий, високий,
- 26) Верхомъ широкий.
- 27) Вінчусемъ тебе,
- 28) Єгречний молодче,
- 29) Иване хлопче!
- 30) А ції святки
- 31) Святкуй-же здоровъ,
- 32) А другі въ Бога
- 33) Желай здоровля.

(С. Перейма, Балтск. ул.).

В.

- 1) Гой дай, Боже!
- 2) Підъ дубиною, підъ зеленою,

3 Б = 2 А..., 4 Б = 3 А Все... 5 Б = 4 А нимъ ходить 6 Б = 5 А...
молодець Иванъ.

- 7) Лівою ручкою
- 8) Чишижку держить,
- 9) Правою ручкою
- 10) Богу ся молить.
- 11) Єму именчка істоньки носить
- 12) Й Бога просить:
- 13) Зароди, Боже,

14 Б = 12 А... на проскури 15 Б = 13 А..., стебло, 16. Срібне-золоте
зерно. 17. Та нажнемъ кіпъ, 18 Б = 18 А... звіздъ

- 19) Сядемо межи копами,
- 20) Якъ яснай місяць
- 21) Межи звіздами,
- 22) Та зvezемо еі на тихий Дунай,
- 23) Подъ крутий берегъ,

24 Б = 23 А... старту

- 25) Стрішку високу,
- 26) Всподі широку,
- 27) Завершемо еі сивимъ соколомъ.
- 28) Сивъ сокіль сидить,
- 29) Далеко видить
- 30) На тихій Дунай.
- 31) Відъ сёго слова
- 32) Будь же здоровая.

(Ушицкий уп.).

B.

- 1) Пане господару, на вашімъ дворі росте деревце
- 2) Тонке високе, вверху кучеряве.

3 Б = 1 Б.

- 4) На тимъ кудрявці
- 5) Сивъ сокіль сидить,
- 6) Далеко видить.
- 7) Ой видить же вінъ чистее поле,
- 8) Въ чистимъ полі плужокъ оре

9 Б = 4 А..

- 10) Святий Петро ходить,
- 11) А Святий Павло
- 12) Воли поганяє.

13 Б = 11 Б. Пресвятая Діва..., 14 Б = 12 Б. Ой носить... 15 Б = 9 А...,
16 Б = 10 А Тоневську..., 17 Б = 14 Б.... проскурцю 18 Б = 15 А.. зженемъ..
19 Б = 16 А... 20 Б = 17 А... кіпъ, 21 Б = 18 Б.. 22. Сженемо вязочокъ —
23. Сімъ сотъ дівочокъ 24 Б = 19 А.. зженемъ... 25 Б = 20 А.., 26 Б = 22 Б...

- 27) Покриємъ еі очеретиною,
- 28) Припівзимъ (?) еі павутиню.
- 29) Віншуюмъ васъ сею колядкою.

(Ушицкий уп.).

117.

Ой у полі, въ полі
Стоять нові двори;
А въ тихъ новихъ дворкахъ
Нові ворота;
На тихъ воротахъ
Іташки ичовали, (bis)
Злoto подбивали.
Сличная панна
Да тамъ дохожала,
Злoto позбирала,
Золотару дала.
«Зробя менi три причиноньки:
Перва причинонька — дорогая сукня,
Друга причина — павинъ віночокъ,
Третя причина — золотий перстень.

(Рокитно, Осеречск. уез.).

118.

A.

- 1) Шо^{въ} конецъ мосту да калинового,
- 2) Тамъ стояла світлочка помурюваная,
- 3) А въ тий світелочці да красная панна.
- 4) Шинковала вона медомъ и виномъ,
- 5) Медомъ и виномъ, и кудрявимъ пивомъ.
- 6) Й а пришло жъ до еї три волошини,
- 7) Да три волошини, да три хороши:
- 8) «Да красная панно, продай намъ меда и вина,
- 9) Продай меду и вина й кудрявого пива.»
- 10) Ой пили жъ іли да й не заплатили.
- 11) А вона-жъ бо іхъ да й пограбовала:
- 12) У одного взяла вороного коня,
- 13) А въ другого взяла ясную шабельку,
- 14) А въ третього взяла золотий перстнечокъ.
- 15) Вороного коня да батеньку oddala,
- 16) А ясную шабельку — рідному братіку,
- 17) А золотий перстнечокъ да сама зносила,
- 18) Да сама весь світъ заросила.

(С. Писки, Березден. уез.).

В.

1 Гой дай, Боже (послѣ каждого стиха) 2 Б = 1 А коло мосту..., 3 Б = 2 А...
коршомка горіхова 4 Б = 3 А... коршомці кгречная...,

- 5) Шинкує жъ вона трома шинками:
- 6) А п'ершимъ шинкомъ — солодкимъ медкомъ
- 7) А другимъ шинкомъ — зеленимъ виномъ,
- 8) А третимъ шинкомъ — горілочкою.

9 В = 10 А... пили... 10 Б = 11 А... взяла... пограбила.

- 11) По горі пави ходили,
- 12) Пірья ронили.
- 13) За ними ходила кгречная панна.
- 14) Кгречная панна пірья збирала,
- 15) Пірья збирала, на столпкъ клала,
- 16) Извъ столка брала, неньці давала:
- 17) «То жъ тобі, ненько, за твое коханнечко,
- 18) Щось мене викохала,
- 19) Якъ ута на воді, та людямъ — не собі.»
- 20) Відъ сего слова будь же здоровъ. Добрий вечеръ!

В.

119.

Шумить, гуде, дубровою йде...
Пчлонька-мати пчлоньку веде.
«Пчлоньки мої, дітоньки мої,
Ой дежъ ми будемъ при саду мати
Роі роїти, и мєди носити?»
—Будемо ми при саду роі роїти
И мєди носити у пана господара,
У ёго бортахъ и въ ёго новицахъ:
Медокъ солодокъ пану господару,
Жовтиє воски Бэгу на свічу.
За симъ же словомъ дай бувай здоровъ.

II.

(Дымарь, Кіевск. ууль.).

120.

Гей лелію (?) съ - пудъ дуброви,
Съ пудъ зеленої. Гей лелію,

Вибігає сивий кінь вороний,
За тимъ конемъ білое дитя,
Білое дитя, на імя Максимъ,
Бежучи, промовляє:
«Ой хто мого коня зловить,
Тому буде чаша злата,
Чаша злата, а дві срібла.»
Ішла дівчина рано по воду,
Взала коня за пухгойки, (?)
Его молодого за ручейки,
Завела коня до стасеньки,
Его молодого до світлаки;
Дала коню овса, сіна,
Ему молодому меда и вина;
Дала коню куль соломи,
Ему молодому пухові подушки.
Сама сіла въ конця стола,
Загадала загадайку.
Ой, хто її одгадає,
Тому буде чаша злата,
Чаша злата и дві срібла.
«Злoto мое, и срібло мое,
И ты моя, красная панно!»

(Вел. Глуши, Ковельск. уез.).

131.

Зелений дубочокъ
На яръ похилився...
«Дякую тобі, мати,
Да що ти породила,
Тилько не дякую,
Що не оженила.»
«У тебе, сину,
Денегъ много —
Купи собі коня вороного.
Ти ёго осідаєшъ,
На всю нічъ ступаєшъ.»
«Бодай тобі, мати,
Такъ тяжко конати,
Какъ мні съ конемъ розмовляти!.
Шудъежаєшъ до корчомки,
Въ станку привязуєшъ,
Да питаетися шинкарки,

По чимъ кварта горілки?
— Да чому не питаєшся,
По чимъ овса мірка?
Ой коню - жъ муй, коню,
Дамъ сіна по коліна,
А води по персті,
А овса по очі.
— Гуляй, гуляй, муй хозяю,
Хоть по цілой ночі.

(*M. Скородне, Мозирск. уез.*).

122.

Шила-пошила три ширмички:
Що перву шила, то сребромъ - злотомъ,
А другу шила, то разнимъ шовкомъ,
А третью шила, то заполоччу.
Що сребромъ - злотомъ, то батеньку
Що разнимъ шовкомъ, то матюнці.
А заполоччу, дакъ то братіку.

Н пані говори зъ нами стихенька (?)

(*C. Колошоека, Чернігов. уез.*).

123 *).

Ой у городі коноплиночка.
Червоне, червоне вино,
Въ неділю рано сажено.
На той коноплинці,
Ремчанська (?) роса.
Пошла Н
Роси збирати;
Позбирала росу
Въ поливану мису,
Понесла росу
До золотарика.
«Золотарь, золотарикъ,
Скуй мені персникъ,
Що й обрізочки —
То на квіточки,

*) См. № 117.

А окравочки —
То на хрестички.»

Червоне, червоне вино,
Въ неділю рано сажено.

(Колошівка, Чернігов. уез.).

124.

A.

- 1) А въ лузі - лузі красна калина...
- 2) Святий вечоры!
- 3) А ще краснійша Іосипа дочка;
- 4) До церкви йшла, якъ зоря зойшла,
- 5) А въ церкви йшла красною панною.
- 6) А въ сінечки увійшла — сінечки сяють,
- 7) Да сінечки сяють, пани стрічають,
- 8) Да пани стрічають, еї питаютъ:
- 9) «Чи ти царуївна, чи королуївна?»
- 10) — Я не царуївна, не королуївна,
- 11) Да Іосипова дочка, дівка Ганночка.
- 12) Да за ці приспівки квартта горілки,
- 13) Кольце ковбаски, зъ вашої ласки.

(Борисполь, Переяслав. уез.).

B.

1 Б = 1 А., 2 Б = 2 А., 3 Б = 3 А... у батька...

4) У батька дочка, дівка Катерина.

5 Б = 4 А..., 6 Б = 5 А., 7 Б = 6 А. Увійшла въ сіночки..., 8 Б = 7 А...
9 Б = 8 А., 10 Б = 9 А?, 11 Б = 10 А..., 12 Б = 11 А. Я въ батька...
Катеринка.

- 13) Да бувай же здоровава, дівко Катеринко,
- 14) Не сама зъ собою — зъ отцемъ, зъ маткою,
- 15) Зъ Исусомъ Христомъ, зъ Святымъ Рожествомъ.
- 16) Вечоръ добрий, давайте пирігъ довгий.

(Іваніковъ, Переяслав. уез.).

B.

- 1) А въ саду, въ саду да въ винограду,
- 2) Ой тамъ Мотречка прибіралася,
- 3) Прибіралася, наражалася:

- 4) Скідала платтє все крамове,
- 5) А надівали все золотее,
- 6) Пошла до церкви ясною зорою,

7 В = 5 А. Вийшла изъ церкви..., 8 В = 6 А. Пошла у сини...,
9 В = 7 А. Панове стали ій... 10 В = 8 А. Шапки знімали..., 11 В = 9 А...?
12 В = 10 А...

- 13) Батькова дочка, якъ ягодочка,
- 14) Матчина дочка — журавиничка.

(Горностайнівле, Радомисл. уез.).

Г.

1) Ой чого у світилці пізно світилось?
2 Г = 2 А!, 3 Г = 2 В. Ой... Ганночка усе... 4 Г = 2 А!

- 5) А прибравшися, до церкви пошла,
- 6) Тамъ еї встрічали, шапки знімали,

7 Г = 10 В.... 8 Г = 11 В.? 9 Г = 12 В.,

- 10) Я паняничка, Грицькова дочка.

(Въ сіверныхъ уез. Чернигов. губ.).

Д.

- 1) Расна калина въ лузі,
- 2) Ще найкраща Катерина въ батька.
- 3) По двору ходить, якъ місяць сходить,
- 4) Тріски збирає, якъ зора сяє.

5 Д = 7 Б...

- 6) Ввішла въ світлоньку — пани встають,

7 Д = 10 В... знімають....

- 8) А іденъ каже: чія це дочка?
- 9) Другий каже: королівничка.
- 10) А батько каже: це моя дочка,
- 11) Це моя дочка, такъ якъ паняничка.

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

Е.

1 Е = 1 А. Ой ясна - красна въ лузі..., 2 Е = 2 Д... въ батька дитина,
3 Е = 3 Д. Кгречная паппа..., 4 Е = 4 А... синей вийшла...

- 5) До хати ввійшла, якъ паняночка.
6) Передъ нею пани шапки здиймають,

7 Е = 7 Д..: 8 Е = 9 А...,

- 9) Отцова дочка, якъ паняночка.
10) Відъ сёго слова бувай здоровая,
11) Гречная панна Н.
12) Дай же ты, Боже, въ городі зілля,
13) А въ дому весілля.
14) Дай же ты, Боже, веселитися,
15) А намъ, молодцамъ, подивитися.
16) Добрый вечіръ.

(Ушицкий уче.).

Ж.

1 Ж = 1 Д. Ясна..., 2 Ж = 2 Д. Але... Ганнуся...,

- 3) Ой дай, Боже!

4 Ж = 4 А. До сіней війшла..:

- 5) До хати прийшла — панове сидять,

6 Ж = 7 Д.; 7 Ж = 9 А. Ой що то за королівна, 8 Ж = 13 В... вихованочка.

- 9) На городі тики, въ хаті музики,
10) На городі зілля, въ хаті весілля.

(Ушицкий уче.).

З.

1 З = 1 Д. Ой красна..., 2 З = 3 Б., 3 З = 4 Б.. Ганочка, 4 З = 5 А. До...,
5 З = 5 А... ясною зорою...

- 6) У дверь уходить, якъ місяць сходить,

7 Р = 6 А.,

- 8) Въ покоі ввійшла — свічи палають,

- 9) Свічи налають, пани вставають,

10 З = 6 Е. Пани вставають..., 11 З = 7 Д.; 12 З = 9 А?, 13 З = 10 А.,
14 З = 11 А. Я въ батька...

(Велик. Снитинки, Васильков. у.).

И.

1 И = 1 Е... рясна..., 2 И = 3 А.. Н..., 3 И = 3 Д, 4 И = 6 А... якъ зора
зійшла, 5 И = 7 А. Въ хату прийшла..., 6 И = 8 А.... шапки знімають, 7 И = 7 Д.,
8 И = 9 А?, 9 И = 10 А. То-жъ..., 10 И = 10 Д. То дівчина Н...

- 11) Ми еі поважаемъ,
- 12) Святимъ Рожествомъ поздравляемъ,
- 13) Зъ отцемъ и зъ ненькою, и зъ усімъ родомъ.

(Обыч. и пос. нал. Маркев. стр. 26).

К.

1 К = 1 И., 2 К = 2 Е., 3 К = 3 А., 4 К = 3 Д., 5 К = 4 Ж., 6 К = 5 И.
7 К = 6 И. 8 К = 7 И., 9 К = 9 А?, 10 К = 9 И., 11 К = 10 И., 12 К = 11 И.
13 К = 12 И. Зъ Різдвомъ..., 14 К = 13 И... зъ маткою...

(Въ съверныхъ уез. Чернигов. губ.).

Л.

1 Л = 1 З... красна..., 2 Л = 2 А!,

3) Краснішъ же того дівочка въ батька.

4 Л = 5 Б.,

5) А въ церкви стала — церковъ засяла.

6) Тамъ пани стояли, шапки знімали,

7 Л = 10 В.; 11 Л = 9 А?, 12 Л = 10 А., 13 Л = 13 В., 14 Л = 13 В....
славная панна, 15 Л = 13 И.,

16) И зъ усімъ родомъ, и зъ милимъ Богомъ.

(Колошіска. Черниговск. уез.).

М.

1 М = 1 Ж., 2 М = 2 И., 3 М = 3 Д., 4 М = 5 К.

5) Въ світлоньку ввійшла — пани вставають,

6 М = 8 К; 7 М = 9 К?, 8 М = 11 А.

(Рук. Сбор. Лукомська.)

Н.

1 Н = 1 К.,

2) Ой дай, Боже.

3 Н = 3 Б... дитина, 4 Н = 4 М.,

5) Ой дай, Боже.

(Ушицький уез.).

O.

1 О = 1 А., 2 О = 2 А!, 3 О = 3 А... въ Н..., 4 О = 4 А., 5 О = 5 А.,
6 О = 6 А. Пани встрічали..., 7 О = 10 В:, 8 О = 9 А?, 9 О = 10 А.,

10) Дівка - панночка, NN дочка.

125.

Ой пошовъ Павло въ поле орати—
 Ой грай, море, радуйся, земле!
Въ наше поле орати, жита сяти.
Уродило жито високе, буйне.
Наставлявъ женцівъ
Попуивъ да ченцівъ;
Нажали куипокъ,
Якъ на небі зирокъ...
Ходить Павло по межъ копами,
Ой якъ той місяць по межъ зорами.

(М. Борисполь, Переяслав. уез.).

126.

A.

- 1) Зажурилась крутая гора —
- 2) Святій вечоръ!
- 3) Що не вродила шовкова трава,
- 4) Да її уродило зелене вино.
- 5) Да дівка Варочка вина стерегла,
- 6) Вина стерегла, белзе заснула.
- 7) Ой налетіли райські пташки,
- 8) Вино попили, чаші побили.
- 9) Ой прокинулась дівка Варочка:
- 10) «Ой шуги въ луги, райські пташки,
- 11) Да вина не пийте, чашей не бийте.»

(Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 Б = 1 А. Да..., 2 Б = 3 А., 3 Б = 4 А... 4 Б = 5 А. Тамъ...

5) Хусточку шила,

6 В = 6 А. Хусточку шила, міцно.... **7 В = 7 А...**,

8) Да полюбили вино зелено.

9) Да прокинулась красная панна;

10 В = 10 А...,

11) Не дзюбайте це вина зеленого.»

(Козелець, Черниговск. уез.).

B.

1 В = 1 А. Якъ..., **2 В = 2 А!**, **3 В = 3 А., 4 В = 3 А., 5 В = 4 Б. ой....,**

6 В = 6 А... крепко.., **7 В = 7 А.** Дай..., **8 В = 8 А..,**

9) Чаши побили еі збудили.

10 В = 10 А..., **11 В = 11 Б.** Ой не пийте...

12) Вино зелене людямъ надобно.

13) Кудраве пиво людямъ на диво.

(Коломоєка, Черниговск. уез.).

T.

1) Зажурилися гори, долини,

2 Г = 3 А..., жито, пшениця, **3 Г = 4 А.** Але... **4 Г = 5 В.** Гарная панна...,
5 Г = 6 Б... міцно..., **6 Г = 7 В.** Ой де ся взяли.., **7 Г = 8 Б.** Взяли... зелене
вино, **8 Г = 9 Б.** Да пробудилася кгречная... **9 Г = 10 Б.** «Гая, гая..., **10 Г = 11 Б...**
вино мені потреба:

11) Маю братечка на оженничку,

12) Маю сестру на відданничку,

13) Сама молодая зарученая.

14) Відъ сёго слова бувай здоровा,

15) Не сама собою, зъ отцемъ, маткою

16) И всею челядкою.

(Ушицький уез.).

D.

1 Д = 1 Г..., **2 Д = 2 Г.., 3 Д = 3 Г...**,

4) Стерегла ёго кгречная панна,

5 Д = 5 В. Стережучи, твердо..., **6 Д = 7 В.** Взяли...

7) Звіли, соили зелене вино.

8) Пробудилася — засмутилася

9 Д = 9 В гиля, гиля...

- 10) Не спивайте зелене вино,
- 11) Бо мені вина дуже потреба:

12 Д = 11 Г..., 13 Д = 12 Г.. сестричку..., 14 Д = 13 Г...

- 15) За симъ же словомъ будьте здорови.

16 Д = 15 Г..., сами..., 17 Д = 16 Г...

(Ушицький уезд).

E.

1 Е = 1 А. Ой, гула, гула..., 2 Е = 3 А..., 3 Е = 4 А... тильки..., 4 Е = 4 Г. красная..., 5 Е = 5 В.., 6 Е = 6 В. Якъ..., 7 Е = 8 Б... зелене вино.

- 8) Та й пробудили красную панну.
- 9) Од скоро жъ вона тес учула,
- 10) Своимъ рукавцемъ на іхъ махнула:

11 Е = 9 В..., 12 Е = 11 В. А мені вина самій...

- 13) Брата женити, сестру давати,

14 Е = 13 Г..!

(Zegota Powit).

Ж.

- 1) Була въ батенька нова світлонька,
- 2) А коло неї садокъ сажений,
- 3) Садокъ сажений, златомъ ряшений,

4 Ж = 4 А. А въ тимъ садочку...,

- 5) Стерегла жъ єго красна дівойка,
- 6) Та стережучи, шитенько шила,

7 Ж = 6 Б. Шитенько... твердо... 8 Ж = 7 В...,

- 9) Сіли-упали на злоту рясу,
- 10) А золота ряса та зазвеніла,
- 11) Въ тимъ ся дівонька зъ сну пробудила:

12 Ж = 10 В... гушу! гушу...,

- 13) Не вашъ то батько садочокъ саднъ,
- 14) Садочокъ садивъ, все златомъ расивъ,

15 Ж = 12 Е. зелене...,

- 16) Маю братенька на ожененню,

17 Ж = 13 Г... на віданню.

(Русалка Дністровск.).

8.

1) Ой ясна, красна у лузі калина,

$23 = 2 A$!

3) А ще красніша у пана дочка Орина;

$43 = 6 A \dots$ крівко...: $53 = 7 A$; $63 = 8 A$, $73 = 10 A$:

8) Чашокъ не байте, вина не пийте,

9) Намъ сёго вина багато треба —

$103 = 13 E$!

11) Пане-господарю,

12) Зъ празникомъ поздоровляю.

(Сборн. Межлинск., стр. 331)..

И.

$1I = 1A$, $2I = 3A$, $3I = 4A$. Ой..., $4I = 5A$. того вина N...
 $5I = 6Ж$... рукавци..., $6I = 6B$. Рукавця... бардзо.... $7I = 7A$, $8I = 9A$.
Якъ... N., $9I = 10A$., $10I = 11B$... зеленого вина, $11I = 11D$. Намъ
свого... бардзо..., $12I = 13E$.,

13) Я, молодая, заручена.

(Великі Снитинки, Васильков. уез.).

К.

$1K = 1E$., $2K = 2E$., $3K = 3E$., $4K = 4E$., $5K = 5B$., $6K = 6B$.
Якъ... штапечки, $7K = 7G$. Взяли..., $8K = 8E$ Да й..., $9K = 9E$., $10K = 10E$.;
 $11K = 9B$., $12K = 12E$... треба й самій; $13K = 13E$., $14K = 13I$.
сама...

(Обыч. и пов. нал. Маркев., стр. 24).

127.

Наша панночка-господиночка

Въ збіръ ся збирала, въ шафранъ (?) на землю,

Сі подружечки все въ серпаночці.

Казала собі налою (?) дати,

Налою дати, солодкого меду, —

Сі подружечки — зелене вино,

Сі кухарочки — все горіочки.
Та казала собі снідання дати,
Снідання дати, все гусатину,—
Сі подружечки — все качатину,
Сі кухарочки — все куратину.
Та пішла собі въ органи грati,—
Сі подружечки — все на скрипичочки,
Сі кухарочки — все въ сопілочки.
За сімъ словомъ бувай здорова,
Бувай здорова, пані господина,
Не сама собою, зо всему челядкою.
Віншуюсь тебе сею колядкою,
А Господь Богъ щастмъ, здоровлячкомъ.
Добрый вечиръ.

(Уманський уезд.).

138.

Наша панночка, господинечка
Ключами дзвонитьъ, до нихъ говоритьъ:
«Ой ключи мої, срібни-золоти,
Ой не дзвоніте, не голосіте,
Ой мого пана ой не збудіте;
Бо мій панъ теперъ й а зъ гіръ приіхавъ,
Привізъ вінъ мені дорогі дари,
Дорогі дари и шляхъ по землю.»
Наша панночка, господинечка
Ключами дзвонитъ, до нихъ говоритьъ:
«Ключи мої, срібни-злоти,
Ой не дзвоніте, не голосіте,
А мого пана та й не збудіте;
Бо мій панъ теперъ й а зъ гіръ прііхавъ,
Та привізъ мені дорогі дари —
Шовковий поясъ.»
Наша панночка, господинечка
По світлоньці ходить, ключами дзвонитьъ:
«Ой ключи мої, срібни-злоти
Ой не дзвоніте, не голосіте,
Мого паночки не збудіте;
Бо мій панъ теперъ й а зъ гіръ приіхавъ,
Привізъ мені золоти дари,
Дороги дари: тонкий рубокъ,

Дорогий шалень по саму землю;
Шовковий польсь врижі покривъ,
Тонкий рубокъ на всю голову.

(Укінцій уть.).

139 *).

У нашого пана хороша пані,
Богъ ёму давъ славную жену у єро дому!
По двору ходеть, якъ місяць сходить;
По сінцяхъ ходить, якъ зора сходить.
Садила синки въ чотирі рядки,
Садила дочки въ три рядочки.
Синочки зросли — у школу пішли,
А дочки зросли — у швачки пішли;
Синочки вдуть, книжечки несуть,
А донечки идутъ—хусточки несуть:
Книжечки на стіль, батеньку до нігъ,
А донечки хустки на піль, матюньці до нігъ.

(Народ. юж. рус. п'єс. Метлинськао, стор. 339.).

130 **).

Ой въ бору сосна съ самаго злата;
Святій вечеръ!
Туди ішла дівка Ганночка,
Виламала гілячку съ самого вершечку,
Понесла єї до златарниківъ:
«Ой златарники, мої братіки,
Искуйте мені золотого перстника.
Треба скувати, та нікимъ подати:
Пошлю съ перстникомъ меньшу сестру,
А меньша сестра храще за мене —
Її похвалять, мене погудять:
Понесла бъ сама, сама — молода, зарученна.»

(Великі Снитники, Васильков. уть.).

*) См. № 112.

**) См. №№ 117 и 128.

131.

Була въ батька една дочка;
Гой дай, Боже. *)
Прийшли до неї три старости.
Ой що жъ мамъ дати за воротами?
Дати імъ, дати біли калячи
Зъ ярої пшениці.
Ой що жъ мамъ дати въ вишневимъ саду?
Дати імъ біли рушники,
Шовкови тороки.
Ой що жъ мамъ дати підъ сінми съ кіньми?
Дати імъ дати кгречную панну N.
А за сімъ словомъ бувайте здорови,
Не самъ собою — зъ отцемъ, маткою,
И зо своєю челядкою.
Віншую вაсть колядкою:
Вамъ колядка, а намъ пива бочкя...
Бочка не бочка, ходъ коновочки.
Съ того жарту,
Ходъ горілки кварту...
Кварту не кварту, ходъ кватирочки
За колядочку.

(Уманській уто.).

132.

Гей по горахъ, по шовковихъ травахъ,
Біли вівці ходять;
А за ними ходить кгречний молодчикъ N.
Ой ходить, ходить та й въ труби трубать.
Якъ затрубить въ роговую —
Пошли голоса въ темні ліса,
Якъ затрубить въ міданую —
Пошли голоса въ чисті поля,
Якъ затрубить въ золотую —
Пошли голоса по підъ небеса.
Небеса ся растворили,
Всі святы ся поклонили.

(Уманській уто.).

*) Постій каждого стиха.

133.

Ми въ нашоі господинки,
Ми за сі столомъ,
 Ой дай, Боже. *)
Ми въ неі п'ємъ пиво,—
Все коляднички, все ремеснички.
Ой наша господинка, ходя-походя
Ключиками звонить,
Ключиками звонить,
Медь вино носить,
Та й шевчиківъ просить:
«Моі люби шевчики, медь вино пийте,
Та й сукенки шийте!»
Ой наши господинки ходять, походя
Ключиками звонять,
Ключиками звонять,
Медь вино носать,
Та й кравчиківъ просять:
«Моі люби кравчики,
Шийте на ніжечки черевички.
 Ой дай, Боже!

(Уманській уез.).

134 **).

Ой селомъ, селомъ Куриковцями —
 Ой дай, Боже!
Ой іхала карета, златомъ побита;
А въ тай кареті кгречна панна,
А за нею іхавъ сі молодець:
«Кгречна панна, важди-погоди,
Щось тобі скажу — предивное слово:
Що въ Святимъ Різдві рожа задвіла.»
— «Кгречний молодче, есть тому правда,
Бо квітки рвала, заквітчалася.»

(Уманській уезд.).

*) Постій каждого стиха.

**) См. № 45.

135.

А въ полі, въ полі, близъко дороги,
Тамъ Н жито жала,
Въ три ряди клала.
Прийшло до неї ажъ три паничі:
«Дівко Н, візьмемо тебе,
Повеземъ тебе у землю свою».
— «Не берить мене въ чистому полі,
А берить мене въ батька въ господі.
А въ моого батька три стороженьки:
Перша сторожа — братікъ въ воротахъ,
Друга сторожа — мати въ порога,
Третя сторожа — батько у стола.
Братікъ въ воротахъ двіръ замітає,
Мати въ порога рушники крає,
Батько у стола бутиль сповняє,
Мене, молоду, заміжъ виряжає.

(Вед. Снитинки, Васильков. уль.).

136.

А.

- 1) Въ господара остроженній двіръ.
- 2) Ой дай, Боже! *)
- 3) Сбирається збіръ —
- 4) Все старі люди радять радочку
- 5) Невеличкую, стародавнюю:
- 6) Чомъ тепер не такъ, якъ давно було,
- 7) Якъ жидова Христа мучили,
- 8) Терновий віночъ на голову клали,
- 9) Ожиною, хмилёмъ вперезували,
- 10) Всякое дерево за ногті били.
- 11) Всякое дерево за ногті не йшло —
- 12) Червива ива прогрішила,
- 13) За ногті пішла, крівцю пустила;
- 14) Червиву иву самъ Господь прохлявъ:
- 15) «Бодай тя, иво, черви точили

*) ПОСЛЪ КАЖДАГО СТИХА.

- 16) Відъ молодості ажъ до старості,
- 17) Відъ коріннинка і ажъ до вершечка!
- 18) Добрий вечірь.

(Ушицкий уче.).

B.

- 1) Пане господару, гораздъ ся маешъ,
- 2) Гораздъ ся маешъ ні въ чимъ не знаешъ.
- 3) На твоімъ двору зелений явіръ,
- 4) По підъ явора стоять столи нові,
- 5) По за столиками стоять панове.
- 6) Ой пишуть письма первичні —
- 7) Не можуть ся діописати и дочитати,
- 8) Зъ чого настало зелене вино?
- 9) Ой панъ господарь та і обізвався:
- 10) «Ой я жъ бо знаю та і відгадаю,
- 11) Зъ чого настало зелене вино.

12 Б = 7 А.., 13 Б = 8 А.., 14 Б = 9 А. Хмелёмъ, ожиной...,

15) Коптємъ дзёбро попробавали.

16 Б = 10 А. Вшеляке..., 17 Б = 11 А.... не согрішило, 18 Б = 12 А... всімъ согрішила,

19) Що кровъ пустила.

20 Б = 12 А.., 21 Б = 15 А. Бодай тя... хороби.., 22 Б = 16 А.., 23 Б = 17 А... вершка.

- 24) А за сімъ же словомъ да бувай здоровъ,
- 25) Не самъ собою — зъ дітьми, зъ женою —
- 26) И всею челядкою.

(Ушицкий уче.).

B.

1 Б = 1 А., 2 Б = 3 А.., 3 Б = 4 А.., 4 Б = 5 А. Все.... старосвіцькую,
5 Б = 6 А.., 6 Б = 7 А... жиди..., 7 Б = 8 А., 8 Б = 9 А.., 9 Б = 15 Б...,
10 Б = 24 Б..., 11 Б = 25 Б.., 12 Б = 26 Б. Со...,

13) Віншуємъ тебе сею колядкою.

(Ушицкий уче.).

137.

По горі, горі пави ходили,
 Ой дай, Боже! *)
За ними ходила кгречная панна Розалія.
Шіръ збирала, въ рукавець ховала,
Зъ рукавця брала, на стильчикъ клала,
Зъ стильчика брала, віночокъ плела,
Віночъ плела; й а въ тимъ вінці
Та й пішла вътанець.
Прийшовъ до неї рідний батенько:
«Ходи, Розалія, до дому».
— «Піду, піду, нехай таньца дійду.»
Таньца дійшла, до дому не йшла.
Прийшла за нею рідна мати:
«Іди, Розалія, до дому.»
— «Піду, піду, нехай таньца дійду.»
Таньца дійшла, до дому не йшла.
Прийшовъ за нею еі миленъкій:
«Ой іди до дому, Розалія.»
Таньца дійшла, до дому пійшла.
Добрий вечерь.

138.

▲

- 1) Пане господару, вставай съ постелі!
- 2) Рай розвився, Христось родився сёму дому.
- 3) Вставай съ постелі, одчиняй двері —
 Рай розцвіс.... **)
- 4) Буде до тебе троє гостей,
- 5) Троє гостей, троє радостей:
- 6) Ой первый гостю — дрібень дощичку,
- 7) А другий гостю — ясний місяцю,
- 8) А третій гостю — ясне сонце.
- 9) А що измовишъ, дрібень дощичку?
- 10) «Ой якъ я зайду тречи на Маю,

*) Послѣ каждого стиха.

**) Послѣ каждого стиха.

- 11) Зрадується жито, пшениця,
- 12) Всяка пашница.»
- 13) Ой що измовиши, ясний місяцю?
- 14) «Ой якъ я зійду рано зъ вечора,
- 15) Возрадуються дітки маленькі
- 16) И баби старенькі.

(Черкаськ., Київск. унз.).

B.

1 Б = 1 А... чи спишъ, чи лежишъ, 2 Б = 3 А..., 3 Б = 4 А... къ тобі.,
4 Б = 5 А..

- 5) Первая радость — ясень місяць,
- 6) Другая радость — ясне сонечко,
- 7) Третяя радость — дрібенъ дощичокъ.

8 Б = 13 А. чимъ похвалишся...

- 9) Чимъ похвалишся, ясне сонечко?
- 10) «Ой якъ я зійду на Великъ-день рано,
- 11) Возрадується весь миръ хрещений,
- 12) Сей домъ свячений.

13 Б = 9 А. Чимъ похвалишся...?, 14 Б = 10 А... у..., 15 Б = 11 А. Возрадується..., 16 Б = 12 А.

- 17) За сім' же словомъ бувай здоровъ.

(Димитр., Київск. унз.).

B.

- 1) Здоровъ, здоровъ, пане господару,
- 2) Чи спишъ, чи лежишъ, вставай сть постелі.

3 Б = 3 А.

- 4) Застилай столи все тісові,
- 5) Клади калачі зъ ярой пшеници,

6 Б = 4 А... тобі..., 7 Б = 5 А..., 8 Б = 8 А. А первый..., 9 Б = 7 А. Другий..., 10 Б = 7 А. Третій..., 11 Б = 9 А... яснее сонце? 12 Б = 10 А... въ неділю рано, 13 Б = 11 Б.,

- 14) До церкви йдучи, свічи несучи.

15 Б = 13 А.? 16 Б = 14 А... зъ вечора рано.

- 17) Возрадується увесь звіръ у полі, гість у дорозі.

18 Б = 9 А. Ой що...?, 19 Б = 10 А, 20 Б = 14 А, 21 Б = 15 А.

(Гостомель, Київск. унз.).

Г.

- 1) У хазяїна підъ віконцемъ
- 2) Богъ праведний. Боже нашъ милый на небесахъ!
- 3) Тамъ змовлялося три товариши:

4 Г = 8 В... товарищъ, 5 Г = 9 В.. товарищъ., 6 Г = 10 В... товарищъ дріб-
ненький.

- 7) Шо сонечко каже: «якъ я зайду,
- 8 Г = 11 Б. То зрадується...

- 9) Місяць каже: «якъ я зайду,

10 Г = 17 В. То зрадуються всі звірі.. чумакъ.., 11 Г = 19 В. Дощикъ
каже: «...упаду..., 13 Г = 11 А. То..., 14 Г = 12 А.

(С. Пудиця, Прилуцк. уез.).

Д.

1 Д = 1 Б... чи есть та въ-дома?

- 2) Ой дай, Боже!
- 3) Замітай двори, застігай столи.

4 Д = 3 Г. Зайдуть до тебе..; 5 Д = 4 Г... сонце, 6 Д = 5 Г.. ясний...,
7 Д = 6 Г... дрібний...

- 8) Первий товарищъ, чимъ ся похвалишъ?

9 Д = 12 В...

- 10) То я обогрію церкви, костёли,
- 11) Въ церквахъ престоли.

12 Д = 13 В. Та... всі святні пречистий Діви, 13 Д = 5 Г.. чимъ ся пох-
валишъ?, 14 Д = 14 А... пізно..,

- 15) То я обогрію луги и долини,
- 16) Весь звіръ возврадується въ лісі й дорозі.

17 Д = 6 Д... чимъ ся похвалишъ?, 18 Д = 10 А.. спаду.., 19 Д = 11 А

• То..., 20 Д = 12 А.

- 21) Пане господару.

(Уманській уез.).

Е.

1 = 1 Д. Е?, 2 Е = 2 Д!

- 3) Ой нема въ-дома, у темнімъ лузі,

- 4) У темнімъ лузі камінь лупає,
- 5) Камень лупає, церковъ мурує,
- 6) Церковъ мурує зъ трома верхами,
- 7) Зъ трома верхами, зъ трома вікнами.

8 Е = 8 А Сдно віконце..., 9 Е = 8 А. Друге віконце..., 10 Е = 6 А.
Третє віконце..., 11 Е = 9 Б... сонце?, 12 Е = 10 Б... въ неділю... 13 Е = 9 Г...
христіанський,

- 14) Весь миръ христіанський и бусурманський,

15 Е = 8 Б..?, 16 Е = 16 В... въ ночи о півночи, 17 Е = 17 В... гість у
дорозі 18 Е = 17 В, 19 Е = 13 Б?, 20 Е = 12 Г... три рази.., 21 Е = 13 Г..,
22 Е = 21 В. А зъ цѣго слова...,

- 23) Бувай же здоровъ, пане господару.

(М. Тверсь, Винниково уп.).

Ж.

- 1) Три нась, три нась, славенъ, Господи, еси.

2 Ж = 8 Д..?

- 3) Славенъ еси, Господи, на небесі.

- 4) «Я ся похвалю соничкомъ ясніть,

5 Ж = 12 Е., 6 Ж = 10 Д.., 7 Ж = 11 Д.., 8 Ж = 13 Д..?, 9 Ж = 14 Д... зъ
вечора пізно,

- 10) Возрадується гість въ дорозі, а звіръ въ полі.

11 Ж = 17 Д..?

- 12) «Я ся похвалю дрібнимъ дощомъ.

13 Ж = 14 Б... три рази..., 14 Ж = 15 Б..,

- 15) Трава-муравиця,

- 16) Трава-муравиця, всяка пашница.

17 Ж = 21 В. —

З.

- 1) Радуйся, радуйся, земле!

- 2) Синъ Божий Панъ народився.

3 З = 1 А. Охъ, чи есть въ-дома..., 4 З = 3 А..., 5 З = 4 В...

- 6) Во прайдуть гости до васъ рокови,

7 З = 3 Г. гости рокови..., 8 З = 8 Д..?, 9 З = 7 Г... нема надъ мене.

10 З = 12 Е...,

- 11) То врадуються гори, долини,
12 3 = 10 Д. Гори, долини..., 13 3 = 11 Д...
14) Въ церкві престоли, голосні дзвони.
15 3 = 13 Д?, 16 3 = 9 Г... нема надъ мене:
17) Якъ я освітю темненької ночі,
18 3 = 10 Ж...,
19) Земний звірь въ лісі, а рибка въ морі.
20 3 = 17 Д.?, 21 3 = 18 Д..., 22 3 = 19 Д..., 23 3 = 20 Д.

(Ушицький уез.).

И.

1 И = 1 А... на твоёмъ дворі три радості есть, 2 И = 3 Ж... нашъ, милый Боже... (послѣ каждого стиха), 3 И = 5 Б... яснов сонце, 4 И = 5 Б. Другая..., 5 И = 7 Б... дощикъ дрібний. 6 И = 8 Д.? 7 И = 9 З..., 8 И = 12 Е., 9 И = 10 Д. Возрадуются.., 10 И = 11 Д. Церкви костелы..., 11 И = 16 З..., 12 И = 16 В... темненької ночі, 13 И = 11 З. Освітю .., 14 И = 19 З. Возрадується весь... у полі..., 15 И = 17 Д.?, 16 И = 12 Г... нема надъ мене; 17 И = 20 Е..., 18 И = 20 В..., 19 И = 21 В. Жито пшениця...

(Ушицький уез.).

К.

- 1) Та вже-жъ до тебе въ рікъ Богъ [приходить],
2) Въ рікъ Богъ приходить, три товариши.
3 К = 4 Г..., 4 К = 5 Г... та білій..., 5 К = 6 Г.... та дрібенъ...
6) А що жъ намъ рече перший товаришъ?
7 К = 4 Г... ясне соненько:, 8 К = 10 Б... разомъ зъ зорами, 9 К = 11 В... на землі.
10) А що намъ рече другий товаришъ?
11 К = 5 Г... то білій... 12 К = 12 И... темної..., 13 К = 11 Г... весь миръ на землі.
14) А що жъ намъ рече третій товаришъ?
15 К = 6 Г... то дрібенъ... 16 К = 11 А... разомъ зъ горами, 17 К = 12 А., 18 К = 16 Ж. Жито, пшениця..., 19 К = 11 А... въ місцю.... 20 К = 13 Г... весь миръ на землі.

(Русалка Дністровська).

Д.

1 Л = 1 А... у твому двору

2) Велике диво сьгодні буде —

3) Прийде до тебе три гостины:

4 Л = 3 И... гостина..., 5 Л = 4 И... гостина..., 6 Л = 7 Б... гостина....

7 Л = 4 В., 8 Л = 5 В... все пшеничний.

8) Роспітуйся жаданихъ гостей,

9 Л = 11 В.? 10 Л = 12 В., 11 Л = 13 В,

12) Діти малі, вдови старши.

13 Л = 15 В?, 14 А = 14 А., 15 Л = 17 В. 16 Л = 18 В? 17 Л = 10 А.,

18) То прогодую діти малі и вдови старші.

(Вед. Синявський, Васильков. уез.)

139.

▲.

1) Ой дай, Боже!

2) Ишовъ-перейшовъ місяць по небі;

3) За нимъ зірочка, якъ сестричка:

4) «Ой почекай же, місяцю.»

5) — Ой не чекаю, часу не маю.

6) Ой бо відъ Бога иду я въ послахъ,

7) Відъ Бога въ послахъ до господара,

8) Чи починає по старосвіцькому,

9) Чи ситивъ медокъ на святий вечіръ,

10) Чи варить пиво до святого Кіостсу, (?)

11) Чи пікъ калачи зъ ярої пшеници?

Ой дай, Боже.

(Ужинецький уез.).

В.

1 Б = 2 А. Ой ходить бродить... въ хмарі. 2 Б = 1 А. 3 Б = 3 А...
зірница.. сестрица. 4 Б = 4 А... заходи... брате..

5) Бо я вже послана по зелене вино,

6) Не пудраве пиво,

- 7) Ще й по медокъ солодкий;
- 8) Бо зелене вино Богу приемно,
- 9) А кудряве пиво — гості приймати,
- 10) А медокъ солодкий — пчилки годувати.

(Ушицький учи.).

140.

A.

- 1) Ишовъ-перейшовъ місяць по небі,
- 2) Та стрівся зъ ясною зорою:
- 3) «Ой зора, зора, де въ Бога була,
- 4) Де въ Бога була, де маєшъ стати?»
- 5) «Де маю стати? — Въ пана Ивана,
- 6) У пана Ивана, на єго дворі,
- 7) Та на єго дворі, та въ єго хаті.
- 8) А въ єго хаті та дві радості:
- 9) Перша радость — сина женити,
- 10) Другая радость — дочку віддавати.

(Ушицький учи.).

B.

1 Б = 1 А.., 2 Б = 2 А... місяць... 3 Б = 3 А..? 4 Б = 4 А.? 5 Б = 5 А..,
6 Б = 6 А.., 7 Б = 7 А... 8 Б = 8 А... 9 Б = 9 А.., 10 Б = 10 А..

(Легота Паули).

B.

1 В = 1 А., 2 В = 2 А... місяць..., 3 В = 3 А? 4 В = 4 А.? 5 В = 5 А.,
6 В = 6 А., 7 В = 7 А. Да... да... 8 В = 8 А. 9 В = 9 А., 10 В = 10 А.

- 11) Сина женити — молодця Миколу,
- 12) Дочку оддавати — молоду Наталеу;
- 13) Бувай же здоровъ, молодий Миколо,
- 14) Да не самъ съ собою, зъ отцемъ и зъ матерью,
- 15) И зъ милнимъ Богомъ, и зо всімъ родомъ,
- 16) Исусомъ Христомъ, Святымъ Рожествомъ.

(Общ. и нов. Мал. Маркес., стр. 23).

141.

Въ стані свічка горить,
Тамъ Ивасё коня строїть.
Ой дай, Боже.
Ему батько світить — висвічує:
«Де ти пойдешъ, мій синочку?»
Ой дай, Боже.
«Привезу вамъ невісточку.
Вамъ буде невісткою,
А мені буде жінкою.»
Ой дай, Боже.

(Уманській ум.).

142.

А въ сёго пана скамья заслана,
А на тай скамы три кубки стоять:
Въ першому кубці медокъ-солодокъ,
Въ другімъ кубці крішке пиво,
Въ третімъ кубці зелене вино.
Зелене вино — для пана сёго,
Крішке пиво — для жінки ёго,
Медокъ - солодокъ — для ёго дітокъ.

(Більші Пази).

143.

A.

- 1) Ой знати, знати пана господара:
- 2) Въ нього хата зъ сосни, зъ ялини,
- 3) Все малювана.
- 4) Въ тай хаті престоли стоять...
- 5) Въ першій чаші зелене вино,
- 6) Въ другій чаші червоне пиво,
- 7) Въ третій чаші медокъ - солодокъ.
- 8) Зелене вино — до церкви дамо,
- 9) Червоне пиво — сами вишлемо,
- 10) Медокъ - солодокъ — людей приймати.

(Уманській ум.).

В.

- 1) А въ сёго пана скамъя заслана,
- 2) Да на той скамы три кубки стойть.

3 Б = 7 А. Въ першому кубці..., 4 Б = 6 А. Въ другому кубці кріпкес...,
 5 Б = 5 А. Въ третіму кубці... 6 Б = 9 А.. для пана того, 7 Б = 9 А.
 кріпкес... для жинки ёго, 8 Б = 9 А... для ёго дітокъ. —

(Обич. и нав. Мал., Марк. стр. 24).

144.

А.

- 1) Пане господару, на вашімъ дворі
- 2) Два - три голуби пшеници даюбають.
- 3) Ой дай, Боже!
- 4) — Ми не есть голуби, мы есть ангели,
- 5) Зъ небесъ присланы.
- Ой дай, Боже!
- 6) Выйшовъ же до нихъ господарь же іхъ;
- Ой дай, Боже!
- 7) Стався до нихъ намірати,
- 8) Вони до нѣго промовляти:
- Ой дай, Боже!
- 9) «Господару нашъ, не бий же ты насъ;
- Ой дай, Боже!
- 10) Ми винитуємъ, ми вивідуємъ,
- 11) Що ся діє міже мірами:
- 12) Пани весь світъ заняли;
- Ой дай, Боже!
- 13) Брать на брата та ворогуе,
- 14) Сестра на сестру чарні готуе,
- 15) А синъ въ батька вельми гудає.

(Уманській уче.).

В.

- 1) Ой чомъ теперъ не такъ, якъ перше було,
- 2 Б = 18 А. Чомъ... вечери не шлетъ, 3 Б = 15 А. Брать въ брата...,
- 4 Б = 15 А... ворогуе, 5 Б = 14 А...,

6) Дочка до неньки сміло фукає. (?)

7) Ой чомъ тепер не тањь, якъ перше було.

8 В = 12 А. Жади и..., 9 В = 2 А. Сиві.. зъими 10 В = 4 А. То....
то... зъ неба.

(Ушицький уез.).

В.

1 В = 1 В... здавна...

2) Слава Богу единому,

3) Слава тому, хто въ юному дому.

4 В = 15 А... на.. якъ на наймита, 5 В = 6 Б... на матку, якъ на че-
лядку, 6 В = 14 А... чарівъ шукає, 7 В = 13 А. А.. мечемъ має,

8) А царъ на цара воїни силає

9) А братъ сестрицю вбити шукає.

(Вел. Снітинки, Васильков. уез.).

145.

По горахъ, горахъ сніги, морози,

По долинахъ дощъ накрапає,

По городахъ макъ процвітає.

Тамъ ходила югречная панна;

По городі ходила, макъ щипала,

До себе клала.

«Ой колибъ я такая,

Якъ ця маківка, —

То бъ я була царова дочка,

Царова дочка, королёва невістка.»

(Дашковъ, Липівськ. уез.).

146.

За ворітми, за праворітми,

Тамъ стоїть сосна, відъ срібла ясна,

Відъ срібла ясна, відъ злота красна.

А въ тій сосні корабель пливє,

А въ тімъ кораблю грішная панна,

Панна Храсина.

Прийшло до неї мале пахомля,
Вона на єго задивилася,
Короговці помолилася.
А я гетьмана та перепросю,
Тебе молоду за жону возьму.

(Талашка, Уманск. уез.).

147.

A.

- 1) А въ лісі, лісі, лісі недоборі
- 2) Блудили блудцівъ сімъ сотъ молодцівъ,
- 3) Приблудилися до пана Василя.
- 4) «Пане напгъ, пане, одведи насъ зъ лісу зъ недобору,
- 5) Ми тобі станемо три рази въ пригоді:
- 6) Якъ будешъ іхатъ до бору по дівку,
- 7) Побъємо палі срібни талари,
- 8) Зеображенъ стели синімъ зенджуломъ. (?)
- 9) Якъ будешъ іхатъ до бору зъ дівкою,
- 10) Забражчать мости —
- 11) Дрібні кости,
- 12) Заслють палі —
- 13) Срібни талари,
- 14) Запійтутъ цвіти
- 15) Синімъ зенджуломъ.

(Талашка, Уманск. уез.).

B.

- 1) Гой дай, Боже,
- 2) Б = 2 А. Тамъ ходило-блудило..., 3 Б = 3 А... вони.. молодця Ивана,
- 4 Б = 4 А. Молодче Иване...
- 5) Будемъ за тебе правити, службу служити:
- 6) Першую службу на Святий вечоръ,
- 7) Другую службу на Новий рікъ,
- 8) Третю службу ажъ на Великъ - день.
- 9) Відъ цёго слова будь же здоровъ.

(Уманськ. уез.).

В.

1 В = 1 А..., 2 В = 2 А. Ой ходило — блудило..., 3 В = 3 А... вони до гречного пана..

- 4) Виведи нась изъ своего гаю,
- 5) Изъ своего гаю до своего Дунаю.

6 В = 5 А. Станемъ тобі въ великий..., 7 В = 6 А...,

- 8) Поставимъ мости въ жовтої кості,
- 9) Засадимъ сади, все виногради,
- 10) Заснуеть ліси все паворочками, (?)

11 В = 8 А... поле дрібнимъ жемчугомъ.

- 12) Будешъ іхати зъ гира (?) зъ дівкою,

13 В = 10 А..., 14 В = 11 А..., 15 В = 14 А... сади, все виногради.

- 16) Зашумлять ліси все паворочками,
- 17) Запахне поле дрібнимъ жемчужкомъ.
- 18) Изъ своего жарту горівки кварту,
- 19) Ой кварту, кварту, ходь кватирочку.

20 В = 9 Б.

(Умножай умн.)

Г.

1 Г = 1 А... темнимъ... ой въ... 2 Г = 1 В... 3 Г = 2 В...,

- 4) Приблудилися до нового двора,
- 5) До гречного молодця,
- 6) До гречного пана Кондрата.
- 7) Ой виведи нась изъ цёго ліса,

8 Г = 5 А... въ великий... 9 Г = 6 А... въ гори... 10 Г = 8 В. оснуємъ..
11 Г = 10 В... 12 Г = 11 В... 13 Г = 12 В..., 14 Г = 10 А..., 15 Г = 11 А. Зъ жовтої... 16 Г = 16 В..., 17 Г = 17 В. Задвіте...,

- 18) Ой чудо жъ то була невісточка:
- 19) На поле ишла чорною хмарою,
- 20) Ой съ поля прийшла дрібнимъ дощикомъ,
- 21) По дворі пройшла — та й осіяла,
- 22) Ой до сіней війшла — злата принесла,
- 23) До церкви йшла перепілкою,
- 24) Ой до церкви прийшла — та й осіяла..
- 25) Віашуємъ тя, гречний молодець,
- 26) А Богъ щастячкомъ та здоровлячкомъ—

- 27) Щастячкомъ на двіръ, на худибочку на роговую,
28) На челядочку на молодую. —

(Уманскій узл.).

148.

Пане господару, чи є ти въ-дома?

Ой дай, Боже. *)

Служеньки кажуть, що нема ёго дома:

За Уманемъ золото віс, а срібло сіа.

Ходімъ до нього колядовати.

Чимъ же вінъ намъ дастъ?

Бідвинячко на насіннячко.

А за сімъ словомъ та бувай же здоровъ,

Пане господару, та не самъ зъ собою —

Зъ дітьми, зъ женою.

Дай же ти, Боже, чого згадаешъ!

Желаю въ Бога щастя, здоровля —

Щастячка на двіръ, на худибочку,

Здоровля въ сей дімъ, на челядочку,

На худибочку роговую,

На челядочку домовую.

Добрий вечеръ.

(Уманскій узл.).

149.

Ой вийди, вийди, пане господарочку,

Кличе та Господъ на порадочку,

Даруй тобі три долі въ полі:

Першая доля — щастя, здоровля,

Другая доля — воли, корови,

Третяя доля — жито, пшениця,

Всяка пашняця.

За сімъ же словомъ бувай здоровъ,

Пане господару,

Не самъ собою — зъ дітьми, зъ женою,

Зо всѣю челядкою.

*) Послѣ каждого стиха.

Дай же ти, Боже, чого жадаєшъ.
Жадаю въ Бога щастя, здоровыя;
Здоровля въ твій дімъ, на челядочку,
Щастя на двіръ, на худобочку.
Добри-вечиръ.

(Уманській уяв.).

150.

Пане господару, чи є ти въ-дома?
Служоньки пажутъ нема ёго въ дома:
Въ темнинъ лісі камінь лупає,
Камінь лупає, церкву мурує,
Церкву мурує съ трома верхами:
Въ першімъ верху дзвони дзвонять,
Въ другімъ верху свічи палають,
Въ третімъ верху служба ся править.
Дзвони дзвонять за челядочку,
Свічи палають за господиню,
Служба ся править за господара.
За сімъ же словомъ бувай же здоровъ,
Пане господару,
Не самъ собою, зъ дітьми, женою,
Всю челядкою.
Дай же ти, Боже, чого жадаєшъ.
Жадаю въ Бога щастя, здоровыя,
Здоровля въ твій дімъ, на челядочку,
А щастя на двіръ, на худобочку;
На челядочку на домовую,
На худобочку на роговую.
И на вшелькую.
Добрий вечиръ!

(Уманській уяв.).

151.

A.

- 1) Пане господару, гараадъ ся маєшъ
- 2) Гой дай, Боже. *)

*) Послѣ каждого стиха.

- 3) Гараздъ ся маешъ, ні въ чимъ не дбаешъ.
- 4) Твое поділля турки забрали,
- 5) Турки забрали, за Дунай загнали.
- 6) Ой крикнувъ же вінъ на свої слуги:
- 7) «Ой слуги мої, виведіть коня,
- 8) Виведіть коня зъ гострого меча,—
- 9) Наї свое поділля назадъ заверну,
- 10) Назадъ заверну краще осажу;
- 11) Осажу ёго въ три цері: (?)
- 12) Перша перія старими людьми,
- 13) Друга перія изъ парубками,
- 14) Третя перія изъ дівочками.
- 15) Старими людьми — село порадне,
- 16) И изъ парубками — село веселое,
- 17) А изъ дівочками ще веселіше.
- 18) А за симъ словомъ та бувай же здоровъ,
- 19) Та бувай же здоровъ, та не самъ собою—
- 20) Съ дітьми, женою, всёю челядкою..

(Хиццкій уз.).

В.

1 Б = 1 А... ти спиши, не чуешь. 2 Б = 2 А., 3 Б = 4 А... занали,
4 Б = 5 А... занали, въ полі піннали,

- 5) Ой вінъ въ тимъ часу продужається,
- 6) Та ї на служеньки окликается

Б 7 = 7 А... все вірненьки.

- 8) Сіддайте коні вороненськи,
- 9) А підъ мене молодого того буланого,
- 10) Та будемо догоняти турецького цара,
- 11) Скоро догнали, заразъ ся стали,
- 12) Турецького цара въ неболю взяли.
- 13) Ой десь ся взяла чорная хмара —
- 14) Не есть то хмара, то коней пара.
- 15) Винишуємъ свою колядкою.

(Хиццкій уз.).

153.

Пане господару, тось ся розиславъ,
Ой дай, Боже. *)

*) ПОСЛЪ КАЖДАГО СТИХА.

Золотимъ плотомъ пліть одгородивъ.
А въ тімъ плоті срібні ворота,
По підъ віконця зелений виноградъ.
Пане господару, не прогнівайся!
Ми твої ворітця повідчили,
Зелень виноградъ порозломали.

(Уманській узл.).

153.

А.

- 1) Надъ моремъ глибокий
- 2) Стоявъ явіръ високий.
- 3) Грай, море, радуйся земле.
- 4) Вікъ до віку! *)
- 5) А на тімъ яворі сизъ орель сидить,
- 6) Сизъ орель сидить да въ воду глядить,
- 7) У воду глядить съ рибою говоритъ:
- 8) «Ой буть намъ, рибо, у одного пана,
- 9) Пана Ивана.»
- 10) Тобою, рибо, гості витати,
- 11) А моімъ перомъ листи писати.

(Сборн. Межевансько.).

В.

- 1) Ой рибо жъ, рибо, ти мој пар!
- 2 Б = 8 А., 3 В = 9 А. Въ одного пана...: 4 Б = 10 А. Що..., 5 В = 11 А..
- 6) Да бувай же здоровъ и въ віку довгий,
- 7) Не самъ собою — зъ своєю женою,
- 8) Зъ усімъ родомъ, зъ Господомъ Богомъ,
- 9) Зъ Исусомъ Христомъ, зъ Святымъ Рожествомъ.

(Сборн. Межевансько.).

*) Послѣ каждого двустопіння.

154.

С дома, дома самъ панъ господарь?
Ой я знаю, что винъ дома.
А седить же винъ у конецъ стола,
А на ёмъ шуба-люба;
А на тий шубі шиндокора, (або калиточка)
А въ шиндокорі три шеляжечки.
Сёму тому по шеляжечку,
А намъ дай-но по пирожечку.

(Черниговск. уть.).

155.

Ой на дворі чорна хмара въстъся,
А підъ вікномъ колядникъ човнеться.
Пустіть ёго до хати,
Вінъ намъ буде коляди співати.
Якъ прийшовъ, кажуть ёму сісти,
Вінъ каже: «а я хочу істи.»
Якъ побачивъ пироги,
Ёго млости обнали,
 Та й упавъ.
А въ печі пироги кипіли,
А ёго очи навиділи;
По маленьку присувавъ,
По одному витягавъ,
 Да пришки. (?)
А въ печі, въ печі пирогівъ не стало,
Вінъ полізъ на гору по сало;
Вінъ сала не доставъ,
Зъ драбинкою зъ гори впавъ,
 Забився.
Кажуть въ хаті щось у сіняхъ трісло,
Я кажу, что я зъ гори злізъ;
Кличутъ мене до хати,
Я не можу устати—
 Забився.
Я прийшовъ, хтъмъ мене бить,
Кажуть мені у грубі палити.

Я у грубі запаливъ,
Собі штаны просмаливъ
Геть зовсімъ.
Взявъ сокирку та пішовъ по рибу.
И риби не зловивъ,
Собі штаны замочивъ,
До кришки,
Предвіки, предвіки родився....
Съ підъ стола на пітъ вкотився.
Отутъ би я вікувавъ,
Кобъ хто істи подававъ,
На віки.

(Лубине, Старокон. уез.).

159.

Запрігъ Іозефъ кобилу въ візокъ,
Іхати до Битлеемъ до дитяти малого,
Утулити плачъ ёго.
Якъ іхавъ, такъ попавъ въ велике багно.
Бачить Іозефъ, малу не плаче,
Що кобила изблудила
И попала у багно,
И застряла по стегно.
И стоіть, и дрожить,
А далі й лягла.
Мавъ же Іозефъ въ візку горілку.
Якъ зачавъ перепрохати,
Горілкою частувати:
«Гей, гей, рятуйте,
И мотузая готовуйте,
Щобъ моя рябая
Шкапа не дойшла!»
Всі рушили до кобили.
Хто де знатъ, тамъ попавъ,
Сденъ за хвістъ та й вірвавъ..
Кобила рушила сама на сухе.
Іозефъ зрадівъ, кобилу запрігъ,
Якъ зобачивъ, що нема
У кобили огона,
Засвиставъ, залявъ:
«Чорти бъ вашу ма!

Що жъ ви, дурні,
Зробили мені?
Мої щкапі рабій,
Невеликій малій?
Не дарую вамъ того,
Зашлатите немного;
А якъ ні, то въ дворі
По сто візьмете,
Ше й заплатите.

(Дубиче, Староконстантинівск. умз.).

157.

Ой я тобі, дядьку, заколядую,
Дай мені перуигъ!
Якъ не даси пирога,
Возьму вола за рога
Та поведу на муруйгъ.
Буду воломъ робити,
А въ руигъ буду трубити.

(Борисполі, Переяславск. умз.).

158.

И ви идете, дари несете,
Котрий що має,
Нехай те дас:
Грицько варениківъ,
А Степанъ печенью,
А Иванъ гуску
На перекуску,
А я горілки
Дзбанъ тому пану,
А якъ побачу —
Меду достану.

(Гостомель, Кіевск. умз.).

159.

Коло кринички
Плавають черички;

А ти, дядино,
Печи памянички.
Съ печі виймай,
Да намъ давай.
Хутко беріте,
Насъ не барите,
Короткі свитки,
Померзли літки.
Батько сварився,
Щобъ не барився;
Мати казала,
Щобъ дали сала,
Мірочку овса,
На верхъ ковбаса;
Мірочку гречки,
На верхъ сечки.

(С. Романе, Черкасск. уез.).

160.

— Колядуй, баране!
«Не вмію, пане.»
— Дакъ лизъ у вікно!
«Дакъ роги, пане.»
— Позавертуй, баране!
«Дакъ болять, пане.»
— Позавертуй, баране!
«Дакъ нічимъ, пане.»
— Онучкою, баране!
«Дакъ нема, пане.»
— На смітнику, баране!
«Корава, пане.»

(С. Коворош, Черкасск. уез.).

161.

А въ полі, въ полі,
Плужокъ ходить;
А за тимъ плужкомъ,
Самъ Богъ нзъ рожкомъ;

А Божа мати.....
Отдаі, Господи, рогъ...

(Козором, Черниговск. уез.).

162.

Бігла теличка зъ березнячка
Да въ дядинъ двірь;
Я тобі, дядю,
Заколядую,
Дай пирігъ.
А ти, дядинко,
Хоть палиничку,
Зажену тобі
Вачка й теличку,
А й ще пожену,
Да й напасу,
Дядинко, дайте
Ще ковбасу.

(С. Пудыка, Примуцк. уез.).

163.

У нашої баби золоті брижі,
Святій вечерь!
Да у насть, бабусю, ковбаси скожі,
Святій вечерь!
Приставъ драбинку,
Лізь по свининку.
Святій вечерь!

(Козором, Черниговск. уез.).

164.

Ой въ пана, пана
Собака пьяна,
Лежить на саняхъ,
Въ червонихъ штанахъ.

(С. Лементарошка, Сосницк. уез.).

165.

A.

- 1) Колядую, колядую,
- 2) Ковбасу чую.
- 3) Святий вечерь!
- 4) А ви мене не питайте,
- 5) Ковбасу дайте.
- 6) Ой дай, Боже!
- 7) Дайте ковбасу,
- 8) Я до дому понесу.
- 9) Святий вечерь.
- 10) Дайте мені кишкау,
- 11) Изъимъ въ затишку.
- 12) Ой дай, Боже!

(С. Мотренюка, Борзенск. уез.).

B.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А.

- 3) О тамъ у кутку,
- 4) Висить на шнурку.

5 Б = 3 А.

(Гостомель, Лісост. уез.).

166.

Ой въ Пилипівку
 Грушка зацвіла,
 А на святий вечиръ
 Грушки зродила;
 А святий Гарасимъ
 Грушки обтрусивъ,
 А свята Варвара
 Грушки збирала,
 А свята Юхима
 Грушки варила,
 А проклятая една
 Грушки пімла.

(Уманській уез.).

167.

Дайте намъ коляду,
Бо далі иду;
Дайте намъ курку,
Бо въ вікно штурхну;
Дайте намъ когута,
Бо рознесу ворота;
Дайте намъ пероги,
Бо ми змерали въ ноги;
Малу перину,
И красну дівчину,
И велику коляду,
Бо відъ васъ иду.

(Женота Павлі).

168.

Ой зъ гори, зъ гори вітеръ повівавъ,
Дунай висихавъ, зіллямъ зароставъ,
Зіллямъ трепітtemъ, вшелякимъ цвітомъ.
Дивне звірь спасає зілле,
Спасає зілле сивий оленець.
Надійшовъ надъ ёго молодий княжа,
Молодий княжа зъ лучкомъ-стрілкомъ.
Лучкомъ-стрілкомъ звірь забивъ,
На гусли грає, красно співає.
Надійшовъ надъ ёго батейко ёго:
«Ты, синку, синку, оленцівъ стреляєшъ,
На гуслі граєшъ, красно співаешъ,
А того не знаешъ, чого заплачешъ:
Турки, татари підгоряя взяли,
Полонъ забрали, долівъ погнали.»
«Сідлай мі, тату, коня бистрого,
Злагоди мі, тату, мечя острого,
Най я поїду турка догоню,
Мое підгорье назадъ оберну,
Назадъ оберну, краще осаджу.»
Ой якъ догонивъ та й іхъ розгромивъ;
Свое підгірья назадъ обернувъ,
Назадъ обернувъ, краще осаджавъ.

Ой осадивъ вінъ три села людей:
Ой одне село старими людьми,
А друге село парубойками,
А третє село дівчинойками.
Старі люди суди судили,
А парубойки на ворогівъ ходили.
А дівчинойки—шитойки шили.

(Ноемкай).

169.

A.

- 1) Ой чого ти, роженько, сама въ городі,
- 2) Рожа моя повна, червона, багрова?
- 3) Ой я не сама въ городі зросла,
- 4) А есть коло мене запашний васильчикъ,
- 5) Запашний васильчикъ, хрещатий барвіночокъ.
- 6) Да чого ти, Химочко, сама въ батенька?
- 7) Ой я не сама въ батенька зросла,
- 8) Есть коло мене брати, сестриці.
- 9) Ми жъ тебе, Химочко, не понижаемъ,
- 10) Зъ святамъ Рожествомъ поздравляемъ;
- 11) Зъ Исусомъ Христомъ,
- 12) Святимъ Рожествомъ,
- 13) Зъ милнимъ Богомъ,
- 14) Зъ усімъ родомъ.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулакова).

B.

1 В = 1 А? 2 В = 2 А. 3 В = 3 А.... коло мене красота, 4 В = 5 А.
5 В = 6 А.... дівчинонько...? 6 В = 7 А.... коло мене братіки,

- 7) Коло мене братіки, якъ сизи орлики,
- 8) Коло мене сестриці, якъ сизи орлиці.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулакова).

170.

А въ нашого панотца
Золоти ворітца;
Передъ тими ворітми
Стоять столи засланы,
А за тими столами
Стоять ангели рядами.
Що на небі місяць—
Да то нашъ господарь;
А на небі вірочки—
Да то єго діточки;
А на небі зірка—
Да то єго жінка.

(Изъ Рукоп. Сборн. Бумника).

171.

У нашого пана господарейка,
Є красне въ нѣго и дворі єго
Тісові сінці, ярові східці,
Ходить по ніхъ модода княгиня;
А на княгині кований поясъ,
На тимъ поясі золоті ретязкі,
На тихъ ретязкахъ мідяни ключі.
Мідяни ключі, тихо дзвоніте,
Тихо дзвоніте, пана не збудіте,
Бо теперъ нашъ панъ зъ Венгеръ приїхавъ,
Ей зъ Венгеръ, зъ Венгеръ, зъ Венгерської землі.
Зійшлися къ нему вшистке панове,
Вшистке панове, єго братове.
Стали ся єго вивідувати:
«Ей, пане, пане, що тамъ чувати,
Що тамъ чувати въ Венгерській землі?»
— Добре чувати въ Венгерській землі:
Венгерська земля пречъ поорана,
Пречъ поорана и посіяна,
Пав'янімъ перпемъ заволочена,
Яснимъ мечемъ обгорожена,
Ясними мечі відъ злой тучи.

(Носиній).

172. *)

Въ бору, въ бору да волохи поють,
Волохи поють, церковъ будують.
Збудовали церковь зъ двумя вікнами:
Въ перше віконце вскочило сонце,
Въ друге віконце — ясень місяць,
Въ третє віконце — дрібень дощикъ,
Въ четверте віконце — ангель влинувъ,
На престолі ставъ, слізку вронивъ.
А съ тої слізоньки да потікъ ручай,
А съ того ручая да розлився Дунай,
А въ тому Дунаю да пливє човничокъ,
А въ тому човничку красний паничъ,
Красний паничъ да Михайлонько.
У правій ручці да весельце держить,
А въ лівій ручці щучий гребішокъ.
Гребішокъ держить да кудерки чеше,
Кудерки чеше на Дунай несе:
«Пливіть, пливіть, мої кудерки,
Бистримъ Дунаємъ къ крутому берегу.
Тамъ моя матка водицю бере,
Водицю бере и васъ зачеркне,
И васъ зачеркне, мене спомяне:
Се жъ таки да кудерки, якъ моого сина,
Якъ моого сина Михайлонька,
Да пана Павлонька.
Бувай же здоровъ, да красний паничу,
Не самъ зъ собою — зъ отцемъ, маткою,
Зъ милимъ Богомъ, зъ усімъ родомъ,
Зъ Ісусомъ Христомъ, Святимъ Рожествомъ.

(Ізъ Рукоп. Сборн. Булгака).

173.

A.

- 1) Я малий пахолокъ
- 2) Родився въ вівторокъ,

*) См. № 58.

- 3) А въ середу рано
- 4) Мене въ школу дано.
- 5) Пославъ мене дякъ
- 6) Цибуль куповати;
- 7) А я не купивъ,
- 8) А такъ ухвативъ.
- 9) Чоловікъ мене догнавъ,
- 10) Цибульку однявъ
- 11) И чуприну намъявъ.
- 12) Ночовъ я до неба
Чого мені треба;
А тамъ смерть страшна
И коса замашна.
Смерть до мене зъ косою,
А я ій въ зуби ковбасою.
Будьте здорови зъ праздникомъ.

B.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А, 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А.

- 5) Я иду зъ школи—плачу
- 6) И світа не бачу;
- 7) Очи протираю,
- 8) На карманъ позираю,
- 9) Ваєть съ праздникомъ поздоровлюю.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

174.

Я маленька дівочка,
Якъ у полі квіточка,
Більшъ нічого не знаю —
Тильки азъ да буки...
Пожалуйте мені
Грошикъ у руки.
Я маленька дівочка,
Якъ у полі квіточка,
Черевички корковенікі...
Будьте зъ праздникомъ здоровенікі.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулиша).

175.

Я по ряску ходила,
Я запаску згубила;
А поповичъ ишовъ,
Запащину найшовъ.
Поповичу, сучий сину,
Верни мою запащину.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулакова).

176.

А въ дядька й у насъ
Коробка ковбасъ.
Дядькови поімо,
Своіхъ не дамо.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулакова).

По окончаніі коляды, одинъ изъ п'евцовъ, „береза,“ т. е. главный колядникъ, привѣтствуетъ хозяина такимъ образомъ:

„Віншу ю васъ зъ сімъ пресвітлімъ празникомъ, щобъ ці свяtkи проводили, пришлаго року дочекали зъ миромъ, въ покою, добрімъ здоров'ї, зъ дітками; а ви, хлопці, кажіть: дай, Боже!“ На это остальная компанія отвѣтчає хоромъ: „дай, Боже!“ Съ 25-го на 26-е, по пов'ятью народа, души умершихъ вмѣстѣ съ священниками идутъ въ церковь молитися Богу. Увѣряютъ, что старики видѣли такихъ мертвихъ.

На второй день праздника Рождества Христова, женщины приносятъ хлѣбы въ честь родившой Богоматери; это называется: „ходить на родину до Богородиці“. Послѣ богослуженія женщины заходятъ съ поздравленіемъ къ „добродзійкі“, т. е. женѣ священника¹⁹⁸).

Вечера праздника Рождества и до Богоявленія называются Святими, а потому въ эти вечера позволительно только „шір'я дерти“.

Народъ вѣрить, что въ эти дни вѣдьмы шатаются по землѣ. Въ эти

¹⁹⁸) М. Полонное, Новградвозинск. уѣз.

же вечера молодежь собирается на вечеринки, где повторяются те же забавы и гаданья, что и подъ вечеръ св. Андрея.

По замѣчаніямъ крестьянъ, какая погода будетъ передъ новымъ годомъ, такая будетъ предшествовать Петру и Павлу.

Щедрівки и Багатий вечеръ.

31 декабря на „Меланії“, т. е. въ день св. Меланіи, наканунѣ нового года, каждая хозяйка приготавляетъ „книші“, пироги, колбасы начиненные гречневою кашей и вареники; этотъ вечеръ называется богатымъ или „щедримъ“.

Въ этотъ день крестьяне пріучають къ ъездѣ и работѣ молодыхъ лошадей и быковъ, не бывшихъ еще въ упражнѣ, при чёмъ на сани берутъ мальчишекъ и сосѣдей. Послѣ этого кропятъ лошадей и быковъ освященной водой ¹⁹⁴⁾. Идутъ въ сарай, ловятъ воробьевъ, и бросаютъ ихъ въ огонь, а пепель отъ нихъ собираютъ, хранятъ до посѣва и, вмѣстѣ съ сѣменами, бросаютъ въ землю; это дѣлается для того, чтобы воробы не нападали на посѣвы конопли, проса и т. п. ¹⁹⁵⁾ Пашутъ землю и какъ бы приготавляютъ ее для посѣва, причемъ пѣснями и тѣлодвиженіями представляютъ процессы паханія. Утромъ стряхиваютъ со стола солому, „ддуху“, зажигаютъ ее на дворѣ или улицѣ, перепрыгиваютъ черезъ огонь и перегоняютъ скотъ три раза. Остатки соломы бросаютъ свиньямъ, чтобы хорошо „плодились“. Берутъ соломы, идутъ въ садъ и обвязываютъ фруктовыя деревья, приговаривая: „доброго вечера тебѣ, чи будешъ намъ родити, чи ні?“ Послѣ ударяютъ ее три раза топоромъ и говорятъ: „Гляди жъ, роди, бо якъ не будешъ родити, то на пришлий рікъ ми тебе зрубаемо“, или же говорятъ: „Роди, Боже, такъ ясно, якъ на небѣ звізи, а такъ красно, якъ одѣ нихъ ясно ¹⁹⁶⁾. Примираются съ поссорившимися и забываютъ взаимныя обиды въ старомъ году, на томъ основаніи, что „у кого вийде яка звада на новый рікъ — цілий рікъ згадитиметься“.

Крестьяне вѣрять, что ясная и звѣздная ночь на новый годъ предвещаетъ безопасность, здоровье людей въ текущемъ году, и наоборотъ.

¹⁹⁴⁾ С. Студенци, Житомірск. уѣз.

¹⁹⁵⁾ С. Головы, Ковельск. уѣз.

¹⁹⁶⁾ С. Махирицци, Староконстантинов. уѣз.

Вечеромъ ужинъ. Еъ ужину, между прочимъ, приготавляютъ много пироговъ и кашей. Пироги и кашки къ ужину ставятся передъ хозяиномъ. Хозяинъ сидить за столомъ, а хозяйка призываетъ дѣтей, которые должны на это время выйти изъ хаты, и говорить имъ, чтобы садились ужинать. „А де жъ нашъ батько?“ спрашиваютъ дѣти. „А хиба ви мене не бачите,“ отвѣчаетъ отецъ изъ за кучи пироговъ. „Ні, не бачимо, тату!“ Дай же Боже, щобъ завше не бачили,“ т. е. чтобы всегда было такое изобиліе хлѣба, какъ въ этотъ вечеръ¹⁹⁷⁾.

Дѣти, преимущественно бѣдныхъ родителей, ходятъ подъ окнасосѣдей „щедровать,“ т. е. поють известныя пѣсни „щедрівки“, за что имъ даютъ немного денегъ, или что нибудь изъ сѣстнаго.

При этомъ парни маскируются, кто медвѣдемъ, кто бабой, вообще, кто чѣмъ вздумаетъ. Въ числѣ ихъ долженъ быть одинъ переодѣтый женщиной — это „Меланка“¹⁹⁸⁾.

¹⁹⁷⁾ С. Плюски, Дубенск. уѣз.

¹⁹⁸⁾ Ушицкій уѣз.

ЩЕДРИКИ.

І.

А.

- 1) Ой рано, рано курі запіли,
- 2) А раній того Трохимко вставъ;
- 3) По двору походивъ, лучкомъ позвонивъ,
- 4) Лучкомъ позвонивъ, братцівъ побудивъ.
- 5) «Вставайте, братки, коні сідлайте,
- 6) Да поїдемо на полёваннє,
- 7) На полёваннє, на погулляннє...»

Б.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2. А. Хто найраній...? 3. Молодий Климц. 4. Б = 4 А.
Дзвеникомъ дзвонивъ..... 5. Б = 5 А.... брати, підемъ на війну.

- 6) Та звонюмо жовту пташечку;
- 7) Ще пташечку, да Климця дівочку.

(Городокъ, Луцкаю уяв.).

2. *)

У пана Данила, да на ёго дворі...

Щедрий вечерь!

Ой виросло дерево тонкє та високе,
А підъ тимъ же деревомъ да панъ Данило,
Да и панъ Данило коника сідлає,
Коника сідлає, съ конемъ розмовляє:
Ой поїдемъ, коню, да на войниченьку;
А у ёго ненька, да зовсімъ старенъка.
Сина виряжала, вона научала:
Ой ідь, сину, да на войниченьку.
Шо попередъ вуйська да не поспішайся,
А позадъ вуйська да не оставайся,
А посередъ вуйська сивимъ конемъ грай же.
Шо попередъ вуйська, — вуйсько зарубає,
А позадъ же вуйська; у пленъ занімає.

*) См. колядку № 1.

Ой сунинъ матери да не слухае,
А попередъ вуиска сивимъ конемъ грае.
Якъ угледівъ ёго да царь турецький:
«Ой и чай суниночокъ же сивимъ конемъ грае?
Ой якъ би я знаявъ, я бъ дочку отдавъ,
Половину царства да ще й государства.»

(Борисполь, Переяславск. уез.).

3.

Ой подъ вербою, подъ зеленою,
Святый вечеръ!
Ой тамъ стояло мужуинъ громада,
Мужуинъ громада, велика рада.
Станьмо ми, братці, въ велику раду,
Построймо ми, братці, золотий човень,
Леньмо — поленьмо дѣ своего пана;
А нашъ бо панъ славний багатиръ,
Славний багатиръ, дорого плативъ.
На місяцъ плативъ по сто червонихъ,
По сто червонихъ, по воронимъ коні.
На тимъ коні золотое сідло,
А на тимъ коні золота грива,
Золота грива, перстінь укрила.
На тимъ сідлі пишное дитя,
Пишное дитя, молодий Иванко.

(Дропичинъ, Кобринск. уез.).

4. *)

А у полі, въ полі, да біль камінь лежить,
Святый вечеръ!
А підъ тимъ камінемъ да люта змія лежить,
Ой туди да іхавъ Андрійко,
Ставъ съ коня вставать — змію рубать.
Ой тая змія да й промовила:
«Не рубай мене, не січи мене,
Буду я тобі въ великий пригоді;
Ой якъ будешъ ти женитися,
Помошу мости все перствёвие,
Поставлю столи все тісовие,

*) См. колядку № 147.

Поставлю стовпи все золотис,
Повішу коври все шовковис.
Якъ будешъ дівочку везти,
Забрязчатъ мости все перстнёвис,
Заснюю стовпи все золотис,
Замають коври все шовковис,
Загоряться свічі все восковис.
Да бувай же здоровъ, молодий Андрійко.
Ми же тебе не зневажаемъ,
И святимъ вечеромъ поздоровляємъ.

(С. Мокшань, Черниговск. уез.).

5. *)

Весь двіръ на горі,
Яворъ на дворі,
На тимъ яворі
Сизъ сокіль седить,
На море гледить.
Зобачивъ рибу чечуру (?).
— Ой рибо, рибо, чечуро,
Побратаїмось, посватаймось!
Ой кому дати зъ лучка стреляти?
— Трохимку дати зъ лучка стреляти.
Не подобає єму зъ лучка стреляти,
А подобає єму у короля служити
У короля служити, ради радити,
Ради радити, суди судити.
Ой таі ради кові въ городі,
Ой таі суди ходять у шубі....

(Горностайліполе, Радомисльск. уез.).

6.

Ой на ріцці на Ордані
Тамъ хрестикъ виренас,
Виренас, промовляє:
«Возміть мене на рученьки,
Понесіте до церковці,
Положіте на престольці.»

*) См. колядку № 158.

Прийшли попи почитали,
Прийшли даки поспівали.

(Мокраны, Кринскоб. уез.).

7.

A.

- 1) Од на річці на Іордані,
- 2) Тамъ Пречиста ризи прала,
- 3) Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
- 4) Добримъ людамъ на весь вечоръ!
- 5) А виправши повісила на ялині.
- 6) Прилетіли два ангели,
 Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
 Добримъ людямъ на весь вечоръ!
- 7) Да взали ризи на крилечка,
- 8) Понесли ризи на небеса;
 Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
 Добримъ людямъ на весь вечоръ!
- 9) Всі небеса розтворилися,
- 10) Всі ангели поклонилися.
 Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
 Добримъ людямъ на весь вечоръ!

(Юриновка, Ногородськое р. уез.).

B.

- 1) Що на Дунаечку, на бережечку.
- 2 Б = 3 А.
- 3) Тамъ ластовка да купалася,
- 4) То не ластовка, то Матерь Божа.
- 5 На кедреві да повісила. (?)
- 6 Б = 6 А.... да три..., 7 Б = 7 А, 8 Б = 8 А.... да до церковці,
- 9) Положили ризи на престолі.
- 10) Самі двері одчиняються,
- 11) Самі звоні задзвонилися,
- 12) Самі свічи запалилися,
- 13) Царські врата отворилися,

- 14) Сама служба заслужилася.
- 15) Кому службу да служить будемъ?
- 16) Служить службу святому Василю.

(С. Юрковка, Новгородськ. уез.).

В.

- 1) Ой у тихому да Дунаечку.
- 2 В = 3 А, 3 В = 2 А.... мила.
- 4) Да ризи мила да перемивала,
- 5) Повіспла ризи на кедрині.

6 В = 6 А. Де взялисъ, 7 В = 7 А, 8 В = 8 А... да у церковцу,
9 В = 9 Б.

- 10) Ой де взялисъ да два паноньки,
- 11) Стали вони прибратисе,
- 12) Прибратисе, умиватисе,
- 13) Стали вони службу служити,

14 В = 16 Б.... Бога просити.

- 15) Да за того пана, пана хохліна.
- 16) Да за ёго неньку, за усю семейку.
- 17) Да бувай здоровъ, пане хохліну,
- 18) Да не самъ собою, зъ своєю женою.

(Коломоєка, Чернігов. уез.).

Г.

- 1 Г = 1 Б, 2 Г = 3 А, 3 Г = 3 В Мати Божа.... 4 Г = 4 В.... вимивала
- 5) Та у тій рази Христосъ убрався.
- 6 Г = 13 В Христосъ убрався.... 7 Г = 14 В.... за пана Ивана,
- 8) За пана Ивана, та за ёго дітки.

(В с. Старий. уез. Черніговск. іуб.).

Д.

- 1 Д = 1 А, 2 Д А. = 2
- 3) Свого сина повивала
- 4) На ялині колихала.
- 5 Д = 6 Б. 6 Д = 8 А, взяли Суса... 7 Д = 9 А А..., 8 Д = 10 А Вс....

(Тальника, Уман. уез.).

E.

1 Е = 1 А, 2 Е = 2 А, 3 Е = 3 Д... свое дитя, 4 Е = 4 Д... на колінахъ
колихала. 5 Е = 6 В.... три..., 6 Е = 8 А Взали дитя.... 7 Е = 9 А.
8 Е = 10 А.... святі....

(С. Пудиша, Прилуцк. уез.).

S.

A.

- 1) На річці, на Ордані,
- 2) Шовъ Сусъ Христосъ на Ордані,
- 3) Тамъ сівъ Сусъ Христосъ вечерати.
- 4) Пришла до ёго мати ёго.
- 5) — Просю, мати, вечерати.
- 6) «Спасибі, сину, за вечеру,
- 7) Подай, сину, райській ключі,
- 8) Яре пекло одомкнути,
- 9) Спасенни душі випустити;
- 10) Тилько теї не пустимо,
- 11) Що въ п'ятницю пісню піла,
- 12) А въ суботу не вмивалась,
- 13) А въ неділю рано іла,
- 14) Отцу, пенькі залаяла.»
- 15) — Ше я не лаяла,
- 16) Тилько думку подумала.
- 17) — Въ тебе думка, такъ якъ лайка.

(Краснополка, Гайсин. уез.).

B.

1 Б = 3 А. Ой...

- 2) Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
- 3) Добромъ людямъ на здоровье!

4 В = 4 А... къ ёму Божа Мати: 5 Б = 7 А. Ой дай...

- 6) Одимкнути рай и пекло
- 7) Да випускати всі праведні душі

8 В = 10 А... я здої не пустити:

9) Батька, матіръ налаяла

10 $B = 16 A$ А не налаяла....

11) Да въ своему дому, якъ у райо:

12) Тутъ господарь, якъ виноградъ,

13) Господиня, якъ калина,

14) А діточки, якъ квіточки.

В.

1 $B = 1 A$, 2 $B = 2 B$, 3 $B = 3 B$, 4 $B = 4 B$, 5 $B = 5 A$, — Сідаш...

6 $B = 6 A$... за цю вечерину, 7 $B = 7 A$ Оддаш... 8 $B = 6 B$.

9) Випустити грішні душі.

10 $B = 8 B$.

11) Бо та душа согрішила

12 $B = 9 B$, Отця и матку...

13) Вона іхъ налаяла, не подобала,

(Сборн. Лукажев.).

Г.

1 $G = 1 B$, 2 $G = 2 B$, 3 $G = 3 B$... на весь вечеры! 4 $G = 4 B$.,
до нѣго... 5 $G = 5 A$. Покінь сину...,

6) Возьми ключі пекельни,

7) Випусть души спасенны.

8 $G = 10 A$... не випускай 9 $G = 13 A$ Що..., 10 $G = 11 A$, 11 $G = 12 A$,
12 $G = 12 B$... и матерь проклинаяла.

(Любаръ, Новградовъск. уез.).

Д.

А.

Allegretto.

1) Ва - си - лё - ка Ма - ти 2) По - шла ще - дро - за - ти.

- 3) Край стола стала,
- 4) Чесний хрестъ держала,
- 5) Золотую кадильницю,
- 6) Срібну папірницю.
- 7) — Христітесь, люде,
- 8) До вась Христостъ буде,
- 9) Богу свічу ставте,
- 10) А намъ пирігъ дайте.

(Пудніца, Приморськ. уез.).

В.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А ходила...,

3) По церкви ходила

4 Б = 4 А... носила, 5 Б = 5 А... вадила, 6 Б = 7 А кадітесь...
7 Б = 8 А. Бо къ намъ... 8 Б = 9 А.... свічку... 9 Б = 10 А.

(С. Дудари, Каменськ. уез.).

В.

1 В = 1 А, 2 В = 2 А... засівати 3 В = 3 А У..., 4 В = 4 А, Золотий...
5 В = 7 А, Радуйтесь... 6 В = 8 А.

7) Столи застілайте,

8 В = 10 А.

(С. Козороги, Чернігов. губ.).

Г.

1 Г = 1 А, 2 Г = 2 Б, 3 Г = 3 А къ престолу... 4 Г = 4 А золотий...
5 Г = 5 А и... 6 Г = 5 В, 7 Г = 8 А, Къ вамъ...

9) А ви, люде, знайте,

9 Г = 10 А, А мні копійку...

(Чорнобиль, Радомисль. уез.).

110. *)

▲.

- 1) Якъ ходила Панна
- 2) По щому світу,
- 3) А здібала Панна .
- 4) А три жидова.
- 5) «Чи не ви, жидова,
- 6) Христа мучили?»
- 7) — Не ми то, Панно,
- 8) То наші брати.
- 9) Подивися, Панно,
- 10) На круту гору,
- 11) На крутій горі
- 12) Кедрове дерево;
- 13) А съ того дерева
- 14) Хрести рубають,
- 15) Церкву будують;
- 16) А въ тій церковці
- 17) Три гроби стоять.
- 18) А въ першому гробі
- 19) Сусь Христось лежить,
- 20) А въ другому гробі —
- 21) Святий Ілія,
- 22) А въ третому гробі —
- 23) Свята Марія. •
- 24) Надъ Сусомъ Христомъ
- 25) Свічі палають,
- 26) Надъ Ілією
- 27) Свічі палають,
- 28) Надъ Марією
- 29) Рожа процвіла,
- 30) А зъ підъ теї рожі
- 31) Ви летівъ пташокъ.
- 32) Не есть то пташокъ,
- 33) То Божая сила,
- 34) Шо по всому світі
- 35) Людей размножила.
- 36) Добри-вечоръ!

(Лашкоє, Литинск. уез.).

*) См. колядку № 82.

В.

- 1) Пішла Марія, гукаючи,
- 2) Свого сина шукаючи,
- 3) Зостріла вона

4 Б = 4 А троє... 5 Б = 6 А Ви, жидова...?

- 6) Не бачили ви, жиди,
- 7) Івана Хрестителя?

8 Б = 10 А. Вилізь, Маріє.. високу... 9 Б = 11 А.. тий..., 10 Б = 12 А Кленъ... стойть. 11 Б = 13 А... кленъ...,

- 12) Крихи крижають,
- 13) Крихи крижають,

14 Б = 15 А, 15 Б = 16 А, 16 Б = 17 А... лежить, 17 Б = 18 А,

- 18) Іванъ Хреститель,

19 Б = 20 А, 20 Б = 19 А, 21 Б = 22 А, 22 Б = 23 А. Панна...

- 23) Надъ Иваномъ Хрестителемъ

24 Б = 25 А, 25 Б = 28 А... Дівою... 26 Б = 29 А.

(Крихи, Острозьск. ум.).

В.

- 1) Ходила Марія

2 Б = 2 А.... всіму...

- 3) За нею троє жидовъя.

4 Б = 8 Б, Чи бачишъ.. 5 Б = 9 Б, 6 Б = 12 Б,

- 7) Йезъ тихъ крижівъ.

8 Б = 15 А, 9 Б = 16 А, 10 Б = 17 А, 11 Б = 18 А, 12 Б = 19 А,
13 Б = 20 А.

- 14) Синъ Божий лежить

15 Б = 22 А,

- 16) Марія лежить.

17 Б = 24 А.

- 18) Книги читають

- 19) Надъ синомъ Божимъ,

20 Б = 25 А. 21 Б = 28 А, 22 Б = 29 А... зацвіла. 23 Б = 30 А, а
въ тей... 24 Б = 31 А... отахъ,

- 25) Полетів вінъ
- 26) По підъ небеса;
- 27) А ті небеса ростворилися,
- 28) А всі святги поклонилися.

(Пубельці, Заславск. уез.).

11.

Ой по мору, мору да по синёму.
Щедрий вечеръ,
Вамъ добрый вечеръ!
Ой по тому мору кладки ложали;
Ой по тихъ кладкахъ Божа Мати йшла,
Божа Мати йшла, ризи прала,
Ризи прала, промовляла:
«Кому сї ризи достануться?
Зостануться ризи святому Микиті,
Святому Микиті — службу служити,
Службу служити да Бога просити,
Да Бога просити за пана Ивана
И за діточокъ, за сосідочокъ.

(Лементаровка, Сосниц. у.).

12.

На Йордані тиха вода стояла;
Тамъ Пречиста свого сына купала,
А скупавши, въ шовковое сповила,
А сповивши, въ яселька вложила.
Учора изъ вечора въ цій порі
Десь узялося, до східъ сонця, три воли;
Всі три вони надъ тимъ дитямъ дихали.
А вчора изъ вечора въ цій порі,
Десь узялося, до східъ сонця, три царі;
Всі три жъ вони надъ тимъ дитямъ раду радили;
А іденъ царь Божий миромъ мировавъ,
А другий царь Сусомъ Христомъ називавъ,
А третій царь розню квітку дарувавъ.
Тожъ не квіточка — то святее Рожество,
Всему миру по цімъ світі радосно.

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

13.

Щедрий вечерь, добрий вечерь,
Добримъ людямъ, на весь вечеръ!
Ой, ремезо, ремезочку,
Не клади хатки на лёдочку:
Лёдочекъ ся буде розставати,
Твою хату забрати.
Ой, ремезо, ремезочку,
Не клади хатки въ ярімъ житі:
Яре жито будуть женці жати,
Твою хату розбрати.
Ой, ремезо, ремезочку,
Не клади хатки въ чистимъ полі:
Въ чистимъ полі плужокъ оре,
А въ твімъ плужку штари воли половії,
А въ нихъ роги золоті;
Святий Петро за плугомъ ходить,
Святий Павло воли гонить,
Пресвятая Діва істи носить,
Істи носить, Бога просить:
«Уроди, Боже, жито, пшаницю,
Всяку пашницю».
Наклади гніздо въ густимъ лісі на горісі:
Горіхъ ся буде розвивати,
Твою хатку прикривати.

(Укінцій у.).

14.

Щедрий вечерь, пане господару,
Щасти, Боже, твоёму товару!
И часточка у меду,
И барвінокъ у саду.
Будь ти, мати хрещена,—
Божого сина хрестила,
По пудъ небесами носила.
Радуйтесь, люде, Христось буде,
Цілуйте Христа въ ручки и ніжки,
А мені, дядьку, давайте перожки.

(Хабне, Радомисльск. уп.).

15.

A.

- 1) А въ полі, въ полі плужокъ ходить,
- 2) А за тімъ плужкомъ самъ Богъ ходить.
- 3) Мати Божа істи носить,
- 4) Бога просить:
- 5) «А вроди, Боже, жито, пшеницю,
- 6) Всяку пашницею,
- 7) Безъ куколю, безъ метлички,
- 8) Щобъ родилися бички, телички,
- 9) Чорни ягнічки —
- 10) Старому діду на рукавички.

(С. Олешовка, Борзенск. уез.).

B.

1 Б = 1 А въ чистимъ.., 2 Б = 2 А.

3) Святий Петро погоняє

4 Б = 3 А, Божа Мати..., 5 Б = 4 А істи носить...

- 6) Виори, синку, горбки и долинку,
- 7) Посіамъ жито, ярої пшеници.
- 8) Съ колосочкомъ — жита бочка.
- 9) А зъ другого — жита много.

(Славута, Заславск. у.).

B.

1 В = 1 А Ой у полі... 2 В = 2 А, 3 В = 3 Б... воли гонить, 4 В = 4 Б,
5 В = 5 Б, 6 В = 6 Б Ори... цю... 7 В = 7 Б... пшениченку.. 8 В = 8 Б..
щобъ жмінечка,

9) А зъ спопочка — щобъ чверточка.

(Кримінц, Острожск. у.).

Г.

1) Щедрий вечоръ, добрий вечоръ.

2 Г = 1 А... плугъ... 3 Г = 3 А Матерь... 4 Г = 5 А зароди... 5 Г = 6 А,

*

6) А мені, дядьку, дай палинцю,
(Хабне, Радомисльск. уез.).

Д.

1 Д = 1 А, 2 Д = 2 А, 3 Д = 3 А Пречиста Діва... 4 Д = 4 А, 5 Д = 4 Г,
6 Д = 6 А, 7 Д = 6 Г ти...

8) Добри-вечерь!

(Соловеєвка, Радомисльск. уез.).

16.

Шовъ Илья
На Василя,
Въ ёго пужечка
Житяночка;
Куди ею махнетъ,—
Тамъ жито ростеть.
Зароди, Боже,
Жито, пшеницу,
Всяку пашницю;
А въ полі ядромъ,
А въ дворі добромъ,
На покуті гостьми,
На полу дітьми,
А въ полі зерняткомъ,
На дворку жеребяткомъ.

(Въ Съверн. уез. Черниговск. іуб.).

17.

Пане господару, вставай съ постелі,
Вставай съ постелі, відчиняй двері,
Бо йде до тебе три гостоньки:
Іденъ гостонько — ясний місяць,
Другий гостонько — яснє сонечко,
Третій гостонько — дробень дощикъ.
«Ясний місяцю, чимъ ся похвалишъ?»
— Якъ я зійду рано зъ вечора,

Та просвітю гори и долини,
То зрадується весь звірь у полі,
А гість при дорозі.
Якъ изіде ясне сонечко рано въ неділю,
То зрадується весь миръ християнський
Ще и дітки маленьки.
«Дробенъ дощпку, чимъ ся похвалишъ?»
— Якъ я зіду три рази въ маю,
То буде рости жито и пшениця,
Жито й пшениця, всяка пашнича.

(*Краснополка, Гайсинск. уез..*)

18.

Щедрий вечіръ, пане господару,
Стережи, Боже, твоєго товару,
Стережи, Боже, твого остатку,
Що-бись не мавъ ніколи припадку.
Хорошую жінку маєшъ,
Хорошенько єї поважаешъ,
Якъ чашечка у меду,
Якъ барвінокъ у саду,
Якъ барвінокъ въ саду процвітає —
Божая Мати книги читає.
Якъ Сусь Христосъ народився,
На престолі положився...
Цілуйте Христа у ножки,
Намъ виносьте циріжки
Добрий вечіръ!

(*С. Краснополка, Гайсинск. у.*).

19.

Пане господару, замітай двори,
Святий вечоръ! *)
Замітай двори, застілай столи,
Накладай хліби усё разнис —

*) Постій каждого стиха.

Найдутъ до тебе гости важные.
Наиде до тебе самъ Господь зъ неба,
Съ писарчиками, съ окучиками. (?)
Илья пудъ порігъ, Петро на порігъ.
«А де ты була, святая Илья?»
— Ой була бо я въ полю за сторожа,
Ой стерегла я жита, пшаниці,
Жита, пшаниці, всякой пшаниці,
Щобъ зъ корінцівка не виломило,
Щобъ зъ колінчика не видзѣбало,
Щобъ колінчика не виломало.

(Жирючи, Ковельск. уез.).

30.

A.

- 1) Прилетіла ластівочка,
- 2) Сіла собі на віконці,
- 3) Стала собі щебетати,
- 4) Господара викликати:
- 5) «Вийди, вийди, господару,
- 6) Подивися до товару:
- 7) У тебе дві корові телилося,
- 8) Два бичечки родилося.
- 9) Тамъ-то гарні, тамъ-то красні
- 10) Ще й хороші, —
- 11) Будешъ мати за нихъ гроши;
- 12) Тамъ-то гарні, ще й гладеньки, —
- 13) Будешъ мати за нихъ деньги.

B.

1 Б = 1 А... ластівонька, 2 Б = 2 А... край... 3 Б = 3 А, 4 Б = 4 А,
5 Б = 5 А, 6 Б = 6 А... на кошару.

- 7) Чи всі вівці покотилися,
- 8) Чи баранці породилися?
- 9) Ой баранці крутогори
- 10) Поскакали по дорозі,
- 11) А ягнички карноушки
- 12) Поскакали коло грушки.

(Красногорка, Гайсинск. у.).

В.

$1\text{ В} = 1\text{ А}$, $2\text{ В} = 2\text{ Б}$, $3\text{ В} = 3\text{ А}$, $4\text{ В} = 4\text{ А}$, $5\text{ В} = 5\text{ А}$, $6\text{ В} = 6\text{ Б}$,
 $7\text{ В} = 7\text{ Б}$, $8\text{ В} = 8\text{ Б}$... ягнічки...? $9\text{ В} = 11\text{ Б}$. $10\text{ В} = 12\text{ Б}$ скачуть собі...
 $11\text{ В} = 9\text{ Б}$... круті рожки.

12) Скачуть собі край дорожки.

Г.

$1\text{ Г} = 1\text{ А}$, $2\text{ Г} = 2\text{ Б}$, $3\text{ Г} = 3\text{ А}$ Якъ зачала... $4\text{ Г} = 4\text{ А}$... розбуджати,
 $5\text{ Г} = 5\text{ А}$ А встань... $6\text{ Г} = 6\text{ Б}$, $7\text{ Г} = 7\text{ Б}$, Всі овечки... $8\text{ Г} = 8\text{ Б}$ Баранці...

- 9) Добри-вечеръ вамъ,
- 10) Дайте намъ книшъ,
- 11) Бо пустимъ до хати мишъ;
- 12) Дайте ковбасу,
- 13) Бо вамъ хату рознесу.

(Ушинський учи.).

ЗІ.

A. *)

- 1) Щодрий вечоръ, добрий вечоръ,
- 2) Добримъ людямъ на весье вечоръ!
- 3) Чи дома сей панъ господарь?
- 4) А я знаю, що вуйнъ дома,
- 5) Сей панъ господарь;
- 6) Сидить же вуйнъ въ конці стола,
- 7) А на єму шуба соболёва,
- 8) А на єму цингакора, (?)
- 9) У цингакорі сімъ шеляжківъ:
- 10) Усімъ бабкамъ по шеляжечку,
- 11) А намъ, дядьку, по пирожечку.
- 12) Бички рогати пошли горати
- 13) На попову ниву, на перенизу.
- 14) Роди, Боже, жито, пшеницию,
- 15) Всяку пашнилю.
- 16) А намъ, дядьку, дай паляницю.

(Рокито, Оєручск. учи.).

*) См. колядку № 154.

В.

1 Б = 1 А. 2 Б = 2 А. 3 Б = 3 А Въ-дома, дома... 4 Б = 6 А... соби...,
5 Б = 7 А. На нимъ... 6 Б = 8 А На тай шубі... 7 Б = 9 А... калиточка.

- 8) Въ калиточі сто червонцівъ.
- 9) Сёму тому по червоному,

10 Б = 11 А... діткамъ.,

- 11) По пирожечку, по шляжечку,
- 12) Добрий вечір!

(Любарь, Новоград-Волинск. у.).

В.

1 В = 1 А, 2 В = 3 А. Чи с въ...? 3 В = 4 Б. 4 В = 5 Б... шапка ...

- 5) Калиточка, якъ бочечка,
- 6) Въ тай калитці три червонці,
- 7) Намъ, щедричкамъ по осьмачку..,
- 8) На новее літо, роди, Боже, жито,

9 В = 14 А.

- 10) Горохъ, сочевицю..,
- 11) Въ клуні умолотна,
- 12) Въ дівці зіхідна;
- 13) На печі рожа—
- 14) Господина гожа;
- 15) На пруточку рута,—
- 16) Господина крутая.

(Дроничин, Кобрин. ум.).

Г.

- 1) Ой на воді, на Йордані
- 2) Нема хліба, ходіть далі.
- 3) А я тобі защедрю

4 Г = 1 А, 5 Г = 2 А... на здоров'є 6 Г = 3 А. Чи дома, дома...?
7 Г = 4 А, 8 Г = 4 Б. 9 Г = 7 А... люба, 10 Г = 7 Б. 11 Г = 9 А, А въ
калиточці...

- 12) А ти, хозяїну, дай по пирожечку.—

(Гостомель, Київск. ум.).

Д.

1 Д = 3 А, 2 Д = 4 А, 3 Д = 3 В. 4 Д = 9 Г.

- 5) А на шубі чиндокора, (?)
- 6) На чиндокорі поясочоекъ,

7 Д = 7 Б. На поясочку... 8 Д = 8 Б... сімъ вуїпъ грошей 9 Д = 10 А.
С'emu тому..., 10 Д = 10 Б.

(Борисполъ, Переяслав. уез.).

Е.

1 Е = 1 А, 2 Е = 2 А, 3 Е = 3 В, Чи...? 4 Е = 4 А, 5 Е = 5 Б,
6 Е = 8 А... шуба львова, 7 Е = 8 Б, 8 Е = 9 А... по шеляжечку. 9 Е = 9 Д...
шелягові 10 Е = 10 Д... по шелягові.

(Дашків, Литомск. уез.).

Ж.

1 Ж = 3 Е. 2 Ж = 4 А, 3 Ж = 6 Б. 4 Ж = 7 А, 5 Ж = 8 Б,
6 Ж = 11 Б, 7 Ж = 11 А... хлопцямъ по калачові.

(Переяма, Балтск. уез.).

З.

1 З = 3 Е? 2 З = 4 А, 3 З = 6 Б, 4 З = 7 А, 5 З = 8 А... дзі-
ливъ-котора (?) 6 З = 3 Аа въ тий дзілинъ-которий... 7 З = 9 Д, 8 З = 10 Б...
дівчатамъ...

И.

1 И = 1 Д... самъ панъ дома?

- 2) Хоть же вінъ дома, та не кажется,
 - 3) Къ коню въ шубочку прибирається,
 - 4) А у глобочці (?) дві кигленечки,
 - 5) А въ кигленечкахъ по три шеляги.
 - 6) Кому, дядьку, по шелягу,
- 7 И = 11 А., пирогу.

(Въ Сњеврніхъ уез. Черніг. юб.).

К.

- 1) Я відаю хто не въ-дома,
- 2 К = 3 Е А не... 3 К = 6 Б,
- 4) И ість кутош пшеничную,
- 5) Ситцею поливає,
- 6) Ему Господь помогає.

(Голови, Ковельск. уез.).

Л.

- 1 Л = 2 В? 2 Л = 4 А... не... 3 Л = 6 Б, 4 Л = 4 К.
- 5) А пъе воду кринишнюю.

(Дубине, Староконст. уез.).

М.

- 1 М = 1 А... на святий... 2 М = 3 Е?
- 3) А ми знаемъ, що въ-дома
- 4 М = 3 В, 5 М = 7 А, 6 М = 8 Б, 7 М = 9 Б А въ тий..., 8 М = 10 Б,
- 9 М = 11 Б, 10 М = 7 Ж... золотому,
- 11) А дівчатамъ по віночку
- 12) Зъ хрещатого барвіночку.

(Ушицкій уез.).

Н.

- 1) Чи нема въ-дома пана господара?
- 2 Н = 4 А, 3 Н = 6 Б, 4 Н = 7 А, 5 Н = 8 Б, А въ.. 6 Н = 9 Б,
- 7 Н = 10 Б... червонихъ, 8 Н = 11 Б, 9 Н = 7 Ж... по калачові.
- 10) Якъ не даете калача —
- 11) Займемъ вола рогача,
- 12) А виженемъ на мургъ,
- 13) Зобъемъ єму правий рігъ.
- 14) А въ рігъ будемъ трубитъ,
- 15) Хвостомъ будемъ гонити:
- 16) Гей, бичокъ, третячокъ,
- 17) За маковий пирожокъ.
- 18) Добрый вечеръ.

(Ушицкій уез.).

O.

1 О = 1 А, 2 О = 2 А... на здоровье 3 О = 3 Б чи..? 4 О = 4 А,
 5 О = 6 А, 6 О = 9 Г. 7 О = 7 Б на поясі... 8 О = 11 Г, 9 О = 9 Д,
 10 О = 7 И... братця...

(Обыч. и поспр. Мазор. Марж. ст. 65, 66.).

II.

Ой я знаю, що вінъ дома,
 Сидить же вінъ въ кінці стола,
 А на єму шуба люба,
 А на шубі поясочокъ,
 На поясочку калиточка,
 А въ калиточці сімъ кіпъ грошей;
 Сёму тому по шеляжечку
 А намъ, братцамъ, по перожечку.

(М. Борисполь, Переяславск. ум.).

22.

На водахъ на Йорданскихъ
 Пливе листокъ буковенний,
 На тимъ листку написано
 Ясне сонце самъ.

23.

- 1) Ой літала ластовка, літала,
- 2) До віконечка припадала,
- 3) Пана господара избужала:
- 4) «Ой вставай, пане господаре,
- 5) Засвіти свічу восковую,

- 6) Побуди челядь молодую:
- 7) Молода челядь до церковці,
- 8) А бжилонъки до пасіки.
- 9) Роди, Боже, бички, телички,
- 10) А намъ дайте налянички.

(С. Дудри, Каневск. уез.).

B.

- 1) Ластівка щебетала,
- 2 Б = 2 А підъ віконцемъ...
- 3) Свого пана пробужала:
- 4 Б = 4 А «Ой устань..., 5 Б = 5 А, Б Б = 6 А,
- 7) Нехай походить по дворочку,
- 8) Якъ пчіочки по медочку.»

(С. Пудиша, Прилуцк. уез.).

B.

- 1) Прилетіла, пригадала,
- 2 В = 1 Б, На віконці... 3 В = 4 А, Ой устань, устань..., 4 В = 6 А... свою гарну! 5 В = 6 А, 6 В = 5 А... свічку... 7 В = 7 Б, Та походи..., 8 В = 8 А... по садочку.

9) Добрн-вечіръ!

(Нар. Юж. ус. таєс. Мстинск., стр. 342.)

24.

A.

- 1) Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
- 2) Добримъ людямъ на здоровъс.
- 3) Стояла світлка новозрублена,
- 4) А въ туй світльці три оконечка:
- 5) Въ першімъ оконечку ясний місяць,
- 6) Въ другімъ оконечку ясне сонце,
- 7) Въ третімъ оконечку ясні вірки.
- 8) Що жъ місачикъ — то господарикъ,

- 9) Що сонечко — то господинька,
- 10) Ясні зірки — то ёго дітки.
- 11) Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
- 12) Добримъ людямъ на здоровье.

(Дроздичин, Кобринск. уез.).

В.

- 1) Ой затяти, зарубати,
 - 2) Тамъ церковцю становляти
- 3 Б = 4 А... церковці... оконці, 4 Б = 5 А... оконці... 5 Б = 6 А... оконці... 6 Б = 7 А... оконці...
- 7) Ясний місяць — панъ! господарь,
 - 8) Ясне сонце — ёго жона,
- 9 Б = 10 А.

(Славута, Заславск. уез.).

В.

- 1) Ой на річці на Ордані
 - 2) Пливе образъ виринае,
 - 3) До церковці промовляє:
- 4 В = 3 Б, 5 В = 5 А, Перше оконце... 6 В = 6 А. Друге оконце...
7 В = 7 А. Третье оконце... 8 В = 7 Б, 9 В = 8 Б, 10 В = 10 А.

(Вачог, Заславск. уез.).

Г.

- 1) Сива, сіва зозуленька,
 - 2) Чи всі луги облітала?
 - 3) На тимъ місті церковъ стала
- 4 Г = 3 Б, 5 Г = 4 Б. Єдно окно..., 6 Г = 5 Б. Друге окно... 7 Г = 6 Б.
Третье окно... 8 Г = 7 Б, 9 Г = 8 Б, 10 Г = 9 Б.

(Мокраны, Кобринск. уез.).

Д.

- 1 Д = 1 Г... раба... 2 Д = 2 Г, Усі садки...
- 3) Но въ едному не бувала;
- 4) А въ тимъ садку стойте хатка.

5 Д = 3 Б... хатці... 6 Д = 4 Б. 7 Д = 5 Б, 8 Д = 6 В, 9 Д = 7 Б.
А що... то господарь, 10 Д = 8 Б. А що... господиня, 11 Д = 9 Б. А що...
(Дубиче, Староконстантин. уез.).

Е.

1 Е = 1 В,

2) Пливе човенъ малеваний,

3) А въ тимъ човні ажъ три пісъмі.

4 Е = 4 Б. Єдно пісъмо..., 5 Е = 5 Б. Друге пісъмо... 6 Е = 6 Б.
Третє пісъмо... 7 Е = 9 Д, 8 Е = 10 Д, 9 Е = 11 Д.

(Краснополка, Староконстантин. уез.).

Ж.

1) А зъ клену листу нападало;

2) На тимъ листі написано:

3 Ж = 7 Б, 4 Ж = 8 Б, 5 Ж = 9 Б.

(Уманський уез.).

З.

1 З = 1 В... на госоці,

2) Тамъ пливе кленовъ листокъ

3 З = 3 Ж:

4) Три пісъмечка

5 З = 4 Е. Первє... 6 З = 5 Е. 7 З = 6 Е... зорі. 8 З = 7 Б... самъ..
9 З = 8 Б, 10 З = 10 А.

11) Добри-вечоръ.

(Нар. Юж. Рус. пис. Метлинск. стр. 342.).

И.

1) Ой на горі на кам'янинѣ,

2) Тамъ волохи церкву ставлять,

3) Церкву ставлять вікна будують:

4 И = 5 В. Одно... 5 И = 6 В, 6 И = 7 В, 7 И = 8 Б... то господина
8 И = 7 Б, 9 И = 10 А, 10 И = 11 З.

(Народ. Юж. Русск. писки Метлинск. стр. 342, 343.).

25.

Я ходивъ, я блудивъ
Да по новихъ городахъ,
Святій вечоръ, щедрий,
Добримъ людямъ на здоровъє!
Я шукавъ, я питавъ
Королёваго двора,
Господара двора
На трохъ стовпахъ.
Да бувай же здоровъ, пане господару,
У домочку, зъ своєю женою и зъ дітками у раёчку.
Що ясний місяць — дакъ то самъ господарь;
Для місяця сорочка —
Дакъ то ёго жіночка,
А дрібні звіздочки —
Дакъ то ёго діточки.
Да бувай же здоровъ, пане господару,
Святій вечерь!
Дай пирогъ!
Ой якъ даси пирогъ,
Помилує тебе Богъ.
Якъ не даси цирога, —
Візмемъ вола за рога,
Да й поведемъ на муригъ,
Да й зобъемъ правий рігъ.
Воломъ будемъ робити,
А въ рогъ будемъ трубити.
Якъ не дасте сала,
Поберемо сани.
Будете виляти,
Ні въ що запрягати—
Треба сала дати.
Якъ не дасте коліїка,
Дакъ поберемо дівки:
Будете виляти,
Ні кимъ замишляти—
Треба коліїку дати.
Якъ не дасте полуушки,
Поберемо подушки:
Будете виляти,
Що ні на чимъ спати, —
Треба полуушку дати.

Ми жъ тебе, господару, не зневажаемъ,
Святамъ Василемъ поздравляемъ.

(Юриковка, Новгородск. уез.).

26.

Що ся тамъ світить
По новихъ сінахъ?
Тамъ и Стасюнѣ
Коня сідає.
Самъ ся вбирає
За гіроњки
До дівоњки.
А ёму мати
Свічи тrimає:
«Не бери, синоньку,
Дівочки въ таночку, —
А бери, синку,
Що въ полі на жниві,
На хороший ниві,
Що за нею снопкі густі,
Жмені часті!»

(Рокалупа, Холмск. уез.).

27.

На Ордані, въ новій стані,
Тамъ Тодорко коня сідає,
Батько ёму присвічав:
«Куди, сину, виїзжаєшъ?»
— За границю, по дівицю.
Моя дівка богатирка,
Въ будень ходить въ сріблі, въ злоті,
Въ свято ходить въ оксаміті.

(Губенець, Заславск. уез.).

28.

По горі овечки ходять,
Щедрий вечоръ,
Добрий вечоръ,

За ними ходить гречний молодецъ,
А вінъ ходить три трубы юсить:
Єдна труба золотая,
Друга труба міданая,
Третя труба срібная.
Якъ заграє въ золотую —
Пішли голоса підъ небеса;
Якъ заграє въ міданую —
Пішли голоса въ темни луга;
Якъ заграє въ срібну трубу,
То підуть голоса въ темній ліса.

Щедрий вечоръ,
Добрый вечеръ!

Віншу вать щастемъ и здоровъемъ.

(Ушицкий уче.).

29.

A.

- 1) При дорожичі самъ плужокъ оре,
- 2) Самъ плужокъ оре семерицею.
- 3) Прийшовъ до ёго татонько ёго:
- 4) «Ой ори, синку, широку нивку,
- 5) Та посімо яру пшеницию,
- 6) Та уродиться зелене стебельце,
- 7) Зелене стебельце, золоте ядерце.
- 8) Нажнемо кіпокъ, якъ на небі зірокъ,
- 9) Накладемъ стіжокъ зсподу широкий,
- 10) Зсподу широкий, зверху високий »
- 11) Та прилетіло а три голуби.
- 12) Ой сіли вони на високімъ стожку.
- 13) Красний молодецъ стрельбу набиває,
- 14) Стрельбу набиває, стреляти має.
- 15) — Красний молодецъ, не стреляй на насъ
- 16) Не стреляй на насъ, попитай-но насъ:
- 17) Ми не голуби, ми есть ангели.

(Здамышль, Костомлск. уче.).

В.

- 1) По-надъ дороги лежать облоги,
- 2) Тамъ горе плужокъ въ осьмеро жъ конь,
- 3) За тимъ плужкомъ Лукіянъ зъ батожкомъ.

4 Б = 3 А... батенько... 5 Б = 4 А... дрібненьку скібку, 6 Б = 5 А бу-
демъ сяти...

- 7) Яру пшеницю, всяку пашници;
- 8) Да зберемъ жінцівъ сімъ сотъ молодцівъ,
- 9) А въязаничокъ — сімъ сотъ дівочокъ.

10 Б = 8 А.

(Краснополка, Староконст. уль.).

30.

Пудъ сінцемъ пудъ новимъ
Стоять коні воронії.
Чиі жъ то ковиченки?
— Молодого Климухна.
Де жъ ти поідешъ?
— До дівчини язъ залёти.
А дівчина листи пише:
Прайдъ, прнідъ, мій женише.

(Городокъ, Луцкого уль.).

31.

У сёго двора поросла трава.
Рай розвився — Христосъ породився
Въ ёго дому, Богъ єму давъ добру жону.
Рай розвився — Христосъ народився въ ёго дому.

(Въ съверныхъ ульзд. Чернігов. губ.).

32.

У писаря при дворі
Стойть яворъ при окні;

На яворі гиллячки,
На гиллякахъ віточки,
На віточкахъ хустойка,
На хустойці золото.
То Парася вішала,
То молодці тішила.
Ви те-жъ, мої молодці,
Не ходітс поночј,
Не рубайте явора,
Не трусіте золота.
Бо мні оно потребне
Свекра, свекровъ даріти.

(Забрудъя, Ковельська умъ.).

33.

Ой учора изъ вечора
Пасла Мilanка два качура,
А пасучи загубила,
Шукаючи заблудила.
Приблудила въ чисте поле,
А тамъ Василько служкомъ оре.
Черчику, васильчику,
Посю тебе въ городчику,
Буду тебе шапувати,
Тречи на день поливати,
А що суботи проривати,
Дівкамъ-панянкамъ дарувати,
За русу юсу затикати,
До церковці похожати.

(Краснополка, Гайсинск. умъ.).

34.

Зажурилася крутая гора,
Що не вродила шовкова трава,
Тілько вродився зелень виноградъ.
Красная панна саду стерегла,
Та налинули райськії пташечки.
Ой шша, шша, райськії пташечки,

Намъ того вина барзо потреба:
•Есть у нась синки на оженіннячко,
Есть у нась дочки на даваннячко.
Дай тобі, Боже, пиво варити,
Пиво варити, синівъ женити.
Дай тобі, Боже, горілку гнати,
Горілку гнати, дочокъ давати.
Пане-господару, вийди-но на двіръ,
Вийди-но на двіръ, щось тобі давъ Бігъ.
Ой давъ тобі Бігъ два стожки жита,
Третій шашниці на палляниці,
Четвертий гречки на варенички,
А п'ятий овса — да й колада вся!

(Заміське, Ковельск. умс.).

35.

Ой на ріцці на Ордані,
Тамъ Марися біль білила,
До батенька говорила:
«Мій батеньку, голубоньку,
Ой забери біль біленьку.»
До матінки говорила:
«Ой матінко, голубонько,
Ой забери біль біленьку.»
До братіка говорила:
«Ой братінку, голубоньку,
Ой забери біль біленьку.»
До сестроньки говорила:
«Ой сестронько, голубонько,
Ой забери біль біленьку.»
Ніхто жъ того не послухавъ!
Ой на ріцці на Ордані,
Тамъ Марися біль білила,
До милого говорила:
«Мій миленъкій, голубоньку,
Ой забери біль біленьку.»
А миленъкій та й послухавъ,
Забравъ тую біль біленьку.

(Дубище, Староконстант. умс.).

36.

A.

- 1) Ложку, тарілку упустила,
- 2) Тонкій хвартухъ замочила...
- 3) Повій, вітре буйнесенькій,
- 4) Висуши хвартухъ тонесенькій;
- 5) Повій, вітре, черезъ ворота,
- 6) Висуши хвартухъ краще золта;
- 7) Повій, вітре, сюди-туди,
- 8) Висуши хвартухъ хочь межъ люде.
- 9) Наша Меланка не робоча,
- 10) На ній сорочка парубоча;
- 11) Нашій Мелавці уса плата —
- 12) Пара колошай (?) и води квартा.

Добри-вечеры!

(С. Черниши, Каневск. уез.).

B.

- 1) Наша Меланка въ Дністрові була,
- 2) Дністрову воду вона пила,

3 Б = 2 А.

4) Повісила на воротяхъ:

5 Б = 5 А... крізъ... 6 Б = 6 А. 7 Б = 7 А. 8 Б = 8 А... мижи люде.
9 Б = 3 А. 10 Б = 4 А.

(Перейми, Балтск. уез.).

B.

- 1) Наша Меланка господиня
 - 2) Въ опононці ложки мила,
- 3 Б = 1 А. 4 В = 2 А тоненській... 5 В = 5 А. 6 В = 6 А.
- 7) Щобъ неніка не пізвала,
 - 8) Щобъ шельмою не назвала.

(Таланка, Уманск. уез.).

37.

У врутому бережечку,
Ой у тихому Дунаечку,
Тамъ дочечка біль-білила,
А до батечка листи писала:
«Приїдь, приїдь, мій батечку,
Забери собі біль-блечку.»
— «А въ мене коні не ковані,
А въ мене сані поломани.»
Ой у крутому бережку
Ой у тихому Дунаечку,
Ой тамъ дочка біль білила,
А до ненечки листи писала:
«Приїдь, приїдь, моя ненечко,
Забери собі біль-билечку.»
— «А въ мене коні не ковані,
А въ мене сані поломани...»

Добрий вечоръ!..

(Краснополка, Гайсинск. уез.).

38.

Ой на річці на Ордані,
Орданъ воду розливає.
Семенъ біль біливъ,
До татойка говоривъ:
«Ой татойку, голубойку,
Хто по мою біль поіде?»
— «Не поіду, бо ще коні не ковані,
Бо ще сані не ладжони;
Ой якъ коні покую
И якъ сані поладжу,
То по твою біль поіду.»

(Городок, Луцкало уез.).

39.

Ой у нашого пана Оврама
У садочку стояла світлонька оріховая;

А въ тій світлоньці Оксютка.
Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
Добримъ людямъ на здоровъ!
Шьютъ, вишиваютъ дорогї сукні,
Укравочки — на подарочки,
Обрізочки — на цвіточки.
Та бувай здорова, красная панна,
Панна Оксана!
Не сама изъ собою, —
И зъ своею матюнкою;
Та бувай здорова зъ Исусомъ Христомъ,
Зъ Святымъ Рожествомъ!
Щедрий вечоръ, добрий вечоръ,
Добримъ людямъ на здоровъ.

(Народн. Юж. Рус. пис. Метлинськаю, стр. 343, 344).

40.

А въ нашого господара
Стоіть явіръ середъ двора;
На яворі золота кора,
Золота кора, а срібна роса.
А вскочила красна панна,
Золоту кору обстругала,
Срібну росу обтрусила,
А понесла до злотничка:
«А злотничку, голубоньку,
Зроби мені золотий киліхъ,
Золотій киліхъ, а срібний кубокъ.
А съ киліха самъ Господь пье,
А съ кубочка — панъ господаръ.

Добрий вечоръ!

(Дубиче, Староконстант. упс.).

41.

А въ новому городечку
Тамъ зацвіла не макъ-рожа,
А скочила красна панна,

А вирвала не макъ-рожу,
Та понесла до батенька:
«Ой батеньку, голубоньку,
Кобъ я такая, якъ рожа тая,
Не пішла бъ я за селянина,
А пішла бъ я за міщанина:
У селянина борщу нема,
А въ міщанина съ перцемъ журиня.

Добрий вечіръ!

(Лубище, Староконстант. унс.).

42.

Ой ходивъ, ходивъ місяцъ по небі,
Святий вечеръ!

Ой шукавъ, шукавъ ясної зорі.
«Ой зоро, зоро, моя зорице!
Ой ходімо ми Бога шукати,
Бога шукати, людей спасати.»
А панъ - господаръ за столомъ седить,
За столомъ седить, три кубки держить.
Въ першому кубку вино зелёне,
Въ другомъ кубку пиво щедрове,
Въ третіму кубку медокъ солодокъ.
Медокъ-солодокъ для ёго діточъ,
Пиво щедрове для ёго самого,
Вино зелёне для ёго жони.

(Здомышль, Ковельск. унс.).

43.

Ой у лузі калинайка;
Тамъ дівчина походила,
Калинайку поломила
И въ пучечки повязала,
На віночокъ обртала,

(Голобы, Ковельск. унс.).

44.

А въ полі, въ полі, да й край дороги,
Святй вечеръ!
Ой тамъ Ганнуся шпеничку жала,
Шпеничку жала, не спочивала.
Ой прийшло икъ неі три волошини,
Три волошини, три хороши:
Хочуть мене взять въ чистому полі!
«Ви, волошини, ви хороши,
Не беріть мене въ чистому полі,
А возьміть мене въ батьковомъ дворі:
Я въ батька одна, я въ батька одна.»

(Черниговскій уезд.).

45.

Ой въ ліску, въ ліску,
На жовтимъ піску
Стоїть береза,
Тонка, висока,
Тонка висока,
Голлемъ широка.—
На тий березі
Самъ сокіль седівъ,
На море глядівъ:
Ой тамъ на морі
Човникъ возиться,
А въ тимъ човнику
Молода Настаська.

(Луцькъ, Бєзельск. уезд.).

46.

Летіла соя въ кунець села,
Упустила жолуденьку:
«Рости, дубе, тонкий-високий!»
А въ томъ дубові три користи:
У корені чорни бобри,

У середині яри пчоли,
А изверху ясни соколи.
Чорни бобри — на шубойку,
Яри пчоли — на свічечку,
Ясни соколи — на втішайку:

(Головы, Ковельск. уез.).

47.

Ой котилася зімня рута,
Щедрий вечоръ!
Ой хвалилася біла береза
Своїми цвітками передъ дубками.
Ой хвалилася молода Параска
Своїми косками передъ женишками.
Й а хто жъ тиі коски годовавъ?
— Годовала жъ мене ненъка миленька,
Ненъка миленька — матка рідненька.
Ой пойшла жъ вона тамъ до костѣла,
На ій королі головку ломъять,
Золотий віночокъ головку клонить,
Золотий перстінь ручечку ломить.

(Дроичинъ, Кобринск. у.).

48.

Ой у полі конопелька,
На конопельці золота роса;
Тамъ синиця походила,
Ту росичку потрусила,
До злотничка поносила:
«А злотничку, голубчику,
Искуй мені перстенёчокъ.»

(Головы, Ковельск. уез.).

49.

Ой у Луцьку на риночку
П'ють козаки горілочку,

Шьютъ вони, попивають,
И Марьечку намовляють:
«Ти, Марьечко, ходи зъ нами!»
— «Ой не пуйду, буду ждати,—
Буде мати дари ткать!»

(Городокъ, Луцкаго уез.).

50.

Тамъ заряется, займається.
Святій вечоръ!
Красна Ганна прибирається,—
Трома милами умивається.
У церкву йшла зъ ясними свічами,
А зъ церкви йшла изъ паничами.

(Въ сіверн. у. Черниг. юб.).

51.

Въ садку, садку-виноградку,
Тамъ гречная панна въ срібло ся вбрала;
Якъ ся вбрала, та пішла до церкви —
По поясъ въ срібло, въ злoto по землю;
Якъ ся взяли на то люди зглядати:
«Чи то царівна, чи королівна?»
— «Я не царівна, не королівна,
А лишъ панночка,
Титова дочка».

Вечоръ добрий!

(Ушицкій у.).

52.

Сидить дідъ на столъці,
Взувается въ постольці.
Здоровъ, діду, износи,
Винеси сала й ковбаси.

Добри-вечоръ!

Чи въ-дома дядько,
Чи въ-дома дядина,
Чиніте ласку,
Винесіть ковбаску,
Або кишку,
Да звымъ у затишку.
Добрий вечор!

(Солов'євка, Радомисль. унз.).

53.

Щедрівниця,
Добра зъ масломъ паліница,
А пісня не така,
А я й тei не покину —
И тую въ торбу вкину.

(Краснополка, Гайсинск. унз.).

54.

A.

- 1) Хутко даріте,
- 2) Насъ не баріте,
- 3) Коротки свитки —
- 4) Померали літки.
- 5) Мати казала,
- 6) Щобъ кусокъ сала,
- 7) Батько сварився,
- 8) Щобъ не барився.

(Хабне, Радомисль. унз.).

B.

- 1) Постіль косий, а я босий.

2 Б = 7 А, 3 Б = 8 А, 4 Б = 5 А, 5 Б = 6 А...дали...

(Краснополка, Гайсинск. унз.).

В.

- 1) Дарить,
- 2) Не барить.

3 В = 3 А, 4 В = 4 А!

(Въ Сноверн. у. Чернилов. чуб.).

55.

А.

- 1) Щедрикъ, ведрикъ,
- 2) Дайте вареникъ,
- 3) Грудочку кашки,
- 4) Кільце ковбаски.
- 5) Дайте ковбасу —
- 6) Я до дому понесу;
- 7) Дайте крупъянку —
- 8) Пудкину пудъ лавку.

(С. Промыще....).

Б.

1 Б = 1 А, 2 Б = 2 А, Винесіть..., 3 Б = 3 А Грудку..., 4 Б = 4 А
Кіньчикъ...

(Браснополка, Гайсинск. унс.).

В.

1 В = 1 А... Петрикъ, 2 В = 2 А, 3 В = 3 А, 4 В = 4 А.

(Въ Сноверн. у. Чернилов. чуб.).

Г.

1 Г = 1 А... бедрикъ, 2 Г = 2 А, 3 Г = 3 А, 4 Г = 4 А.

Д.

1, 2, 3, 4 Д = 1, 2, 3, 4 А.

(Солохівка, Радомисльск. умб.).

56.

Бігла теличка
Побережичка
Черезъ дядьківъ тікъ.
Я вамъ, дядьку, защедрую,
Винесить перігъ,
Винесіть книшъ,
Бо впустю ніжъ.
А винесіть курку,
Бо я въ вікно штурхну.
А винесіть ковбасу,
Бо я хату рознесу.

(Краснотопка, Гайсинск. умб.).

57.

На ричці, на Сітниці
Пропивъ батько дві телиці:
Батько скаче, мати плаче,
А жідь біжки-чиберачки.

58.

А въ пана, въ пана
Собака пыняна,
Лежить на саняхъ
Въ червонихъ штаняхъ,
Лежить на ліжку,
Задерши ніжку.
Добри-вечоръ!

(Солохівка, Радомисльск. умб.).

59.

Бігла телячка та зъ березничка,
Та зъ березничка,
Да до дяді въ дворъ;
Дай, дядю, пирігъ!
А не даси пирога,
Возьму вола за рога,
Да виведу на мурігъ,
Да викручу правий рігъ,
Воломъ буду робити,
Въ рожокъ буду трубити.

(Х. Матроновка, Борзенск. уез.).

60.

А въ печі пирожки пекли,
А въ запічку хлопці седіли,
А на горі сало висіло,
А полізъ я на гору по сало,
А я сала не доставъ,
Изъ драбинки тілько впавъ.

(Кричкінъ, Острогожск. уез.).

61.

Щедрий вечоръ, пане господару!
Сторожи, Боже, твого товару,
Твого товару, всилякого спадку...
Просимъ Бога за отца й за матку.
Хорошеньку господиню маю,
Хорошенько распоражаю.
Якъ чашечка въ меду попливас,
Якъ барвіночъ въ саду процвітає!
Добри - вечоръ!

(Любарі.).

69.

Andante.

The musical score consists of two staves. The first staff is in common time (C) and G major (G). It contains lyrics in Russian: "у с - ру - са - ли - мі ра - но ва - даво - ни - ли," followed by a repeat sign and "Ще - дрий ве - чоръ," ending with a fermata. The second staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and common time (C). It contains the word "Fine." above the staff and "Ще - дрий ве - чоръ." below it.

Рано задзвонили, усіхъ побудили,
Щедрий вечоръ, щедрий вечоръ. *)

А у сій хатці да три кравці,
Охъ шили вони ризи золоті,
Повісили ризи да й у теремі,
Да й у теремі да на дереві,
На золотому колку, на срібному шнурку.
Прилетіли туда а три анголі,
Охъ, сіли вони та на теремі,
Да на теремі та на дереві;
Охъ, и стали вони да раду радити,
Да раду, раду, якъ ризи узяти.
Да узяли ризи да на крилечка,
Да понесли ризи да й у церковцю,
Положили ризи та на престолі;
Ували ризи да три попіки,
Стали убріатись да наріжатись,
Охъ и стали вони да службу служити.
Служать вони службу за пана Ивана,
Служать вони другу да за ёго жену,
Служать вони службу да за ёго дітей.

(М. Борисполъ, Переяславльск. уезд.).

*) Повторяється посігъ кожного стиха.

63.

Moderato.

Он сів Хри - гось ве - че - ря - ти,
ще - дрій ве - чірь,
до - брай ве - чірь, до - бримъ лю - дямъ на здо - ровъ - е.

Пришла къ єму Божи Мати.
Шедрий вечіръ, добрий вечіръ, добромъ людямъ на здоровъс. *)
«Отдай, сину, райскій ключи,
Рай и цекло одимкнуты,
Всі праведні випустить души.
Тілько одноеі пе випускати.
Одна душа согрішила —
Отця и матіръ наругала,
Не поругала, тилько подумала.»
Въ сёму домі, якъ у раю:
Господиня, якъ княгиня,
Господарь, якъ виноградъ,
А діточки, якъ квіточки.

(*M. Борисполъ, Переяславлск. у.*).

64.

Andante sostenuto.

У шан - о - чень - ка л - вір - ко сто - ять,
пудь тімъ я - вір - комъ війсь - ко сто - я - ло
вікъ - оцъ - ві - ву. ра - дуйсь до ві - ву,

*) Повторяється посль каждого стиха.

„Парубки и дівчата“ пробуютъ счастья въ этотъ вечеръ особынныи образомъ. Они ходять по сосѣдямъ и, въ шутку, ворують разныя вещи и только на другой день возвращаютъ ихъ за „могоричъ“. Особенно „дівчата и парубки“ стараются украсть что либо другъ у друга. Если „парубкамъ“ удается украсть у дѣвушекъ больше вещей, то они подсмѣиваются надъ дѣвушками говоря: „не будете мати щастя въ сімъ року, бо ніщо парубоче не влізо въ дівочу руку“. Желая выручить свои вещи, „дівчата“ покупаютъ „паробкамъ“ водки, а послѣднє нанимаютъ „танці“ т. е. платать музыкантамъ. Такимъ образомъ гуляютъ цѣлый вечеръ. Нужно замѣтить, что въ этотъ вечеръ молодежь и пожилые веселятся совершенно отдельно, въ одной хатѣ дѣвушки и парубки, въ другой мужчины и бабы.

Бывають случаи, что шуточнымъ воровствомъ пользовались дѣйствительные воры и уводили скотину навсегда.

По этому дворы у заміточныхъ крестьянъ, наканунѣ нового года, всегда бывають на глухо заперты.

(С. Махиринцы, Староконстантиновск. уезд).

ДОПОЛНЕНИЕ КЪ СТРАНИЦѢ 223.

1.

Да купався Иванъ,
Да й у воду упавъ.
Да купався Климъ,
Да й у воду впливъ.
Да купався Иванъ —
Доведеться и намъ.
Да купався Мойсій —
Доведеться усімъ.
На калину роса пала....
У насть на улиці Купала,
Купала на Ивана!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулакова).

2.

А.

- 1) Иване, Ивашечку
- 2) Да не переходъ же, да доріженъки,
- 3) Якъ перейдешъ — виновать будешъ.
- 4) Посічу я тебе да на дрібенъ макъ,
- 5) На дрібенъ макъ, на капусточку.
- 6) Посію тебе у трохъ городахъ,
- 7) У трохъ городахъ, да трохъ зіллечокъ:
- 8) Що перве зілле — рутка, да мъятка,
- 9) А друге зілле — да барвіночокъ,
- 10) А третє зілле — да василечки.
- 11) Барвіночокъ да для дівочокъ,
- 12) Рутка да мъятка для паханечка, (?)
- 13) А васильки рвуть, да до первовки несутъ.

Иване, Ивашечку!

(Изъ Рукоп. Сборн. Кулакова).

В.

• 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7 Б = 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7 А

- 8) Перше зіллечко — барвіночокъ,
- 9) Друге зіллечко — василечки,
- 10) Третє зіллечко — любисточокъ.
- 11) Б = 11 А,
- 12) Василечки для парубківъ (для запаху),
- 13) Любисточокъ для любошівъ.

3.

Да летіла сова
Уподовжъ села,
Ухватила Парасчину матіръ.
И Параска біжить,
И ятері имчить:
«На, сова, ятеръ,
Верни мою матіръ.»
— И ятера не возьму
И матери не верну.

(Изъ Рукоп. Сборн. Кульши).

4.

Да біда жъ на мене на сей дедъ (?)
Порубавъ явора для моря.
Якъ тес дерево гонко гуло,
Такъ я молодая плакала,
За свого нелюба йдучи.
А въ моего нелюбого на дворі
Да дванадцять корівъ съ телятами,
Да дванадцять свиней съ поросятами.
Яжъ іхъ, кленучи, подою,
Яжъ іхъ, плачучи, прожену.
Да біда жъ на мене на сей дедъ:
Порубавъ явора для моря.
Якъ тес дерево гонко гуло,
Такъ я молода співала,
За свого миленького йдучи.
А у моего миленького
Одна козочка съ козенямъ,

Одна свиночка съ порослью.
Я-жъ ту козочку, співаючи, подою,
И, співаючи, прожену.

(Новицкій).

5.

На святого Ивана клала купала.
Де купала почовала?
— Ночовала въ барвіночку,
Виривала квіточки,
Заплетала у віночки.

На святого Ивана!

(Із Рукоп. Сборн. Куміша).

6.

Ой чий же ти, Иване?
— Попівъ, попівъ.
А чого ти шукаешъ?
— Волівъ, волівъ.
Твої воли та у школі,
У моєму города;
Тамъ дівчина воли виганяла,
Собі парубка сподобала.

(Новицкій).

7.

Ой на горі, на горі
Тамъ горили огні.
То жъ не огні горять,
То жъ дівочки ходять,
Білу лозу ложать.
Коли бъ же я знала,
Хто на ії ляже,
Постелила бъ єму
Шиншину підъ боки,
Каміння въ головки.

Коли бъ же я знала
Хзо на її ляже,
Постелила бъ ёму
Перину підъ боки,
Подушку въ головки.

(Ноєнцкій).

8.

Ой у ліску, на кленку,
Похісили колисочку на шнурку.
Ой у тій колисочці
Івашко лежить:
«Колишіть мене високо,
Що бъ було видать далеко,
Ажъ до тої тещеньки гордої,
Ажъ до тої Марусі молодої.»

(Ноєнцкій).

9.

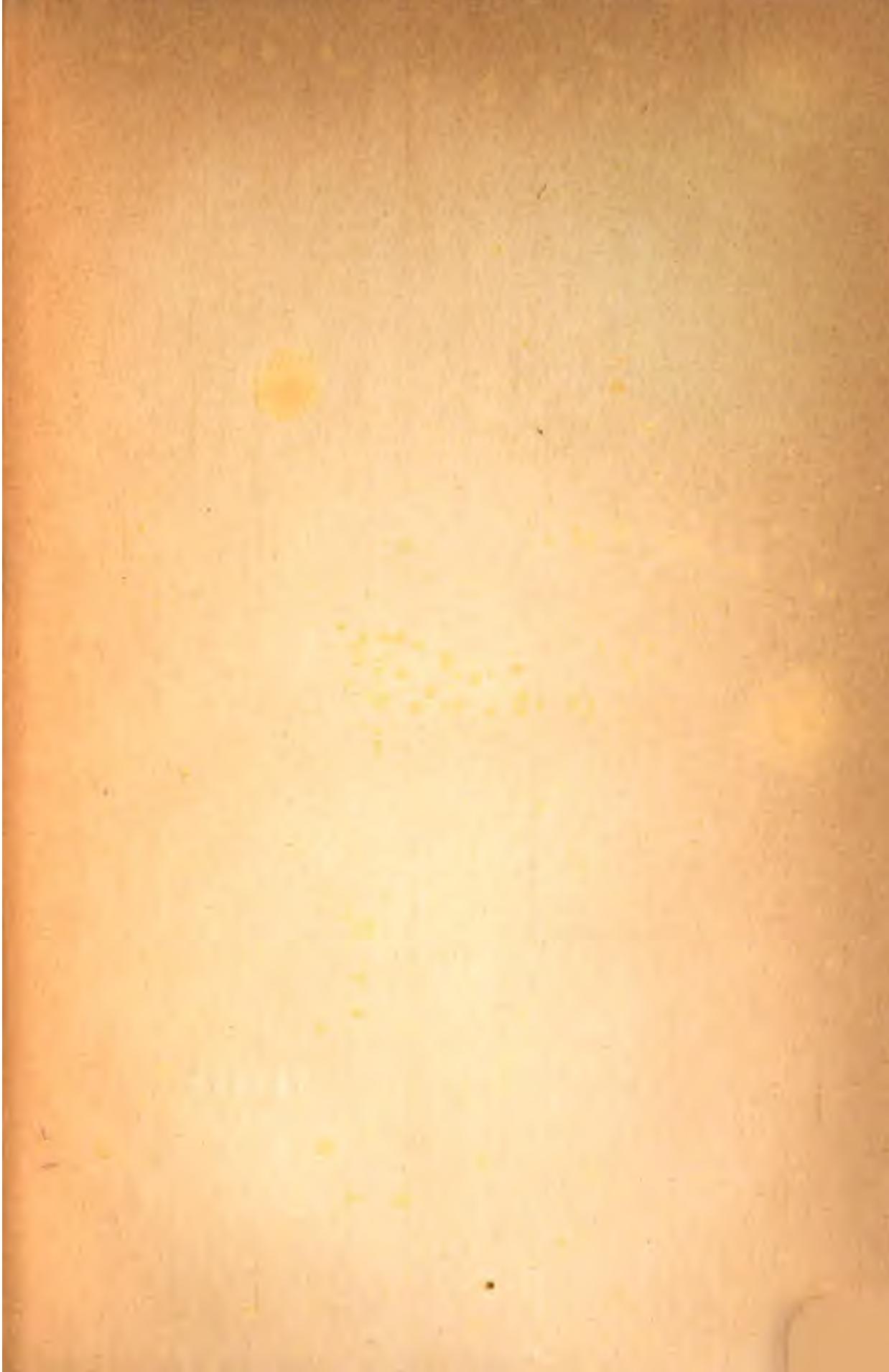
Пошли дівки по ягідки,
Пошли вони заблудили.
Приблудили къ Дунасчуку,
Стали вони Дунай плисти,
Дунай плисти, річку брести.
Всі дівочки переплили,
Одна дівка утонула.
Пошли сіхи до мачухи.
«Да не жаль мені теї падчерки,
Да жаль мені теї плахотки,
Теї плахотки-хрешчаточки,
Да жаль мені теї запасочки,
Теї запасочки-сияточки».

(Из Рукоп. Сборн. Куліша).

ОПЕЧАТКИ.

<i>Страница.</i>	<i>Строка.</i>	<i>Напечатано:</i>	<i>Следует читать:</i>
6	12 сверху	біди	біди
9	18 >	святыхъ	святихъ
15	18 >	въ заутренѣ	къ заутренѣ.
15	10 снизу	гострій	гострій
20	15 >	Хрестомъ	хрестомъ
32	9 сверху	дощі	доші
37	9 снизу,	колицішъ	колицішъ
45	11 >	їого	їго
47	8 >	головастії	головастій
53	2 и 8 >	жидівський	жидівський
68	5 >	дівочої	дівочої
74	9 сверху	Я въ мене	Й а въ мене
75	11 снизу	памі	памі.
83	6 сверху	царінку	царенку.
—	12 снизу	вернітесь	вернітесь
88	8 сверху	(подаль)	(подоль)
100	6 снизу	на скамниці	на скамниці
123	3 >	ва ноги	на ноги
124	1 сверху	но єго	на єго
127	2 >	обідцями	обідцями
128	5 >	Вочеру	Вечеру.
131	1 снизу	звернуло	звернуло
138	1 >	діточкамъ	діточкамъ
150	10 сверху	Третай стінть	Третій стоіть
—	13 >	звенила	звеніла
155	8 снизу	отца	отца.
165	15 сверху	казаченька	казаченька.
170	8 >	казаче	казаче
184	7 >	зъ человіла	зъ человіка
187	13 снизу	жиночки	жіночки
208	2 >	плавала	плавала
209	1 >	Василю	Василю.
210	5 сверху	Шіль	Шіль
213	—	№ 82	№ 28

<i>Страница.</i>	<i>Строка.</i>	<i>Напечатано:</i>	<i>Следует читать:</i>
221	б снизу	ди височенько	да височенько.
231	1 сверху	А мы	А мы
235	1 снизу	рукова	рукава
240	12 >	витинити	витинати
259	10 сверху	хъюнь	конахъ
277	5 >	батенко	батенько
290	15 >	ажи	ажъ
293	18 >	стольчикъ	стъльникъ
294	1 снизу	зализоръ	заливъ.
808	17 сверху	дпимыръ	дни.
820	1 >	еревички	черевички,
886	11 снизу	звезелимся	звеселимся
841		№ 70	№ 71.
851	8 >	его	ёго
857	7 >	2 Б = прославився	2 Б = 3 А прославився.
859	15 сверху	узрили	узріли
889	4 >	вредить	вродить
441	3 снизу	Возмѣть	Возмѣсть
444	1 >	эдної	єдної

790550

